

Conține

CD

UNIVERSUL JURIDIC

Culegere realizată
de lector dr.

Alexandru-Sorin CIOBANU

Drept administrativ

Ediția a II-a
revăzută și completată

Selecție de avize, decizii și hotărâri
relevante ale Curții Constituționale

III 324 763
BCU IASI

CULEGERE REALIZATĂ
DE LECTOR DR. ALEXANDRU-SORIN CIOBANU

DREPT ADMINISTRATIV

– SELECȚIE DE AVIZE, DECIZII ȘI HOTĂRĂRI RELEVANTE
ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE –

DREPT ADMINISTRATIV

– SELECȚIE DE AVIZE, DECIZII ȘI HOTĂRĂRI
RELEVANTE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE –

• EDITIA A II-A •
revizuită și adăugită

+ cd

1 60615 29007 500

Universitatea de Științe
Juridice și Economice
București

Facultatea de Drept

2014

**CULEGERE REALIZATĂ
DE LECTOR DR. ALEXANDRU-SORIN CIOBANU**

**– DEPARTAMENTUL DE DREPT PUBLIC AL FACULTĂȚII DE DREPT –
(UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI)
– AVOCAT ÎN BAROUL BUCUREȘTI –**

700 824

DREPT ADMINISTRATIV

**– SELECȚIE DE AVIZE, DECIZII ȘI HOTĂRÂRI
RELEVANTE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE –**

**- EDIȚIA A II-A -
revăzută și adăugită**

+cd

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2014, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIOBANU, ALEXANDRU-SORIN

**Drept administrativ : selecție de avize, decizii și hotărâri
relevante ale Curții Constituționale / Alexandru-Sorin Ciobanu. -**

Ed. a II-a, rev. și adaug. - București : Universul Juridic, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-397-7

351.95(498)(094.9)(075.8)

26. IUL. 2018

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

CUPRINS

(varianta tipărită a culegerii)

CUVÂNT ÎNAINTE	33
CAPITOLUL I. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN CADRUL CONTROLULUI ANTERIOR	35
1. Decizia nr. 255 din 11 mai 2005 privind sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 privind trecerea unor terenuri forestiere din proprietatea publică a statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților.....	35
2. Decizia nr. 16 din 10 ianuarie 2007 referitoare la constituționalitatea Legii privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României.....	48
3. Decizia nr. 1.008 din 7 iulie 2009 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării.....	52
4. Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice.....	63
5. Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.....	75
6. Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012 asupra sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 lit. e), art. 3, art. 18 și art. 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene.....	83
7. Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013 cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.....	99
8. Decizia nr. 449 din 6 noiembrie 2013 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2, 3 și 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene.....	127
9. Decizia nr. 471 din 14 noiembrie 2013 cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.....	145
10. Decizia nr. 55 din 5 februarie 2014 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a	

Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor	164
--	-----

CAPITOLUL II. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN CADRUL CONTROLULUI POSTERIOR AL LEGILOR ȘI ORDONANȚELOR

1. Decizia nr. 33 din 19 aprilie 1994 privind excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 594/1991, modificată de Hotărârea Guvernului nr. 564/1992	182
2. Decizia nr. 83 din 19 mai 1998 privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 pentru modificarea și completarea Legii nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată	184
3. Decizia nr. 208 din 25 octombrie 2000 referitoare la excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999	188
4. Decizia nr. 544 din 28 iunie 2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi	197
5. Decizia nr. 567 din 11 iulie 2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	200
6. Decizia nr. 953 din 19 decembrie 2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor	205
7. Decizia nr. 665 din 5 iulie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată	209
8. Decizia nr. 797 din 27 septembrie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ	218
9. Decizia nr. 1.133 din 27 noiembrie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12-22 din Cap. III – „Procedura de urmărire și judecare” al Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială	223
10. Decizia nr. 51 din 31 ianuarie 2008 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste	229
11. Decizia nr. 1.354 din 10 decembrie 2008 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, precum și art. 1 alin. (3), art. 8	

alin. (5) lit. b) și art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității, așa cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003 privind desființarea închisorii contravenționale	245
12. Decizia nr. 500 din 15 mai 2012 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (31) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor și art. XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor	249
CAPITOLUL III. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PRIVIRE LA HOTĂRĂRILE PARLAMENTULUI.....	
1. Decizia nr. 728 din 9 iulie 2012 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului.....	260
2. Decizia nr. 732 din 10 iulie 2012 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului.....	270
3. Decizia nr. 783 din 26 septembrie 2012 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune.....	282
CAPITOLUL IV. DECIZII DE INTERPRETARE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
1. Decizia plenului curții constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994 privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime	294
CAPITOLUL V. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE PRIVIND CONFLICTE JURIDICE DE NATURĂ CONSTITUȚIONALĂ	
1. Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu.....	299
2. Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu.....	311
3. Decizia nr. 1.222 din 12 noiembrie 2008 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte	319
4. Decizia nr. 1.559 din 18 noiembrie 2009 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de președintele Senatului	326

5. **Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012** asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte 336
6. **Decizia nr. 730 din 9 iulie 2012** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de Președintele României 364
7. **Decizia nr. 285 din 21 mai 2014** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte 372

CAPITOLUL VI. AVIZE CONSULTATIVE ALE CURȚII

- ### **CONSTITUȚIONALE** 390
1. **Aviz consultativ nr. 1 din 5 iulie 1994** privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României 390
 2. **Aviz consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007** privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu 395
 3. **Aviz consultativ nr. 1 din 6 iulie 2012** privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu 406

CAPITOLUL VII. HOTĂRĂRI ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE 424

1. **Hotărârea nr. 1' din 8 septembrie 1996** privind soluționarea contestațiilor având ca obiect candidatura la funcția de Președinte al României a domnului Ion Iliescu 424
2. **Hotărârea nr. 6 din 21 august 2012** referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, și la confirmarea rezultatelor acestuia 432

CUPRINS

(varianta în format electronic a culegerii)

CAPITOLUL I. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN CADRUL CONTROLULUI ANTERIOR

1. **Decizia nr. 48 din 17 mai 1994** în legătură cu constituționalitatea art. 52 alin. 2 din Legea privind organizarea și funcționarea Societății de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune
2. **Decizia nr. 75 din 13 iulie 1994** cu privire la constituționalitatea unor texte din Legea privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe
3. **Decizia nr. 139 din 14 decembrie 1994** cu privire la constituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 50 din 12 august 1994 privind instituirea unei taxe de trecere a frontierei în vederea constituirii unor resurse destinate protecției sociale
4. **Decizia nr. 45 din 2 mai 1995** cu privire la constituționalitatea unor prevederi din Legea pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat
5. **Decizia nr. 72 din 18 iulie 1995** cu privire la constituționalitatea unor prevederi ale Legii învățământului
6. **Decizia nr. 36 din 2 aprilie 1996** privind constituționalitatea unei prevederi din Legea pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 25/1995
7. **Decizia nr. 85 din 3 septembrie 1996** privind constituționalitatea inițiativei de revizuire a prevederilor art. 41 alin. (7) din Constituția României
8. **Decizia nr. 93 din 17 septembrie 1996** privind constituționalitatea dispozițiilor art. 15 alin. (2) partea finală din Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului
9. **Decizia nr. 34 din 17 februarie 1998** cu privire la constituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale
10. **Decizia nr. 70 din 5 mai 1999** asupra obiecțiilor de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 6 alin. (1), art. 9, art. 11 alin. (2), art. 12 alin. (1) lit. B.h), art. 15 alin. (1), art. 17 alin. (1) și (2), art. 18, art. 30 alin. (2) și art. 45 din Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului, adoptată de Camera Deputaților și de Senat în ședințele din 22 februarie 1999
11. **Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art. 198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată
12. **Decizia nr. 98 din 5 aprilie 2001** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a „Legii privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 23/1999 pentru abrogarea Legii nr. 31/1996 privind regimul monopolului de stat”

13. **Decizia nr. 104 din 11 aprilie 2001** referitoare la constituționalitatea Legii privind protecția informațiilor clasificate
14. **Decizia nr. 192 din 26 iunie 2002** cu privire la constituționalitatea art. 5 alin. (4) din Legea privind vânzarea spațiilor comerciale proprietate privată a statului și a celor de prestări servicii, aflate în administrarea consiliilor județene sau a consiliilor locale, precum și a celor aflate în patrimoniul regiilor autonome de interes local
15. **Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003** privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României
16. **Decizia nr. 300 din 9 iulie 2003** asupra sesizării de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 18/2003 pentru modificarea art. 40 din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune
17. **Decizia nr. 507 din 17 noiembrie 2004** asupra sesizării de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 alin. (3), art. 7 alin. (5), art. 11 alin. (3), art. 13 alin. (2) și ale art. 28 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ
18. **Decizia nr. 255 din 11 mai 2005** privind sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 privind trecerea unor terenuri forestiere din proprietatea publică a statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților
19. **Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005** referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente
20. **Decizia nr. 600 din 9 noiembrie 2005** cu privire la constituționalitatea Legii pentru reglementarea situației juridice a unor bunuri care au aparținut fostului suveran al României, Mihai I
21. **Decizia nr. 95 din 8 februarie 2006** privind constituționalitatea dispozițiilor art. 20 alin. (5) fraza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 154/2005 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2005, aprobată prin Legea adoptată de Parlament în ședința din data de 20 decembrie 2005
22. **Decizia nr. 545 din 5 iulie 2006** referitoare la constituționalitatea Legii camerelor de comerț și industrie din România
23. **Decizia nr. 16 din 10 ianuarie 2007** referitoare la constituționalitatea Legii privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României
24. **Decizia nr. 59 din 17 ianuarie 2007** privind sesizarea de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art. 1 și art. 3 din Legea privind aprobarea unor măsuri financiare pentru întreprinderile mici și mijlocii din industria berii
25. **Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007** referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
26. **Decizia nr. 355 din 4 aprilie 2007** referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

27. **Decizia nr. 420 din 3 mai 2007** referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
28. **Decizia nr. 421 din 9 mai 2007** privind sesizarea de neconstituționalitate referitoare la Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 104/2006 pentru modificarea alin. (3) al art. 190 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății
29. **Decizia nr. 666 din 16 iulie 2007** referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic
30. **Decizia nr. 970 din 31 octombrie 2007** referitoare la sesizarea asupra neconstituționalității Legii privind atribuirea unei locuințe generalului în retragere Marin Lungu
31. **Decizia nr. 971 din 31 octombrie 2007** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2007 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale
32. **Decizia nr. 972 din 31 octombrie 2007** referitoare la constituționalitatea Legii pentru respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 25/2007 privind stabilirea unor măsuri pentru reorganizarea aparatului de lucru al Guvernului
33. **Decizia nr. 1.177 din 12 decembrie 2007** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali
34. **Decizia nr. 38 din 30 ianuarie 2008** referitoare la constituționalitatea art. 13 și a art. 18¹ din Legea privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 28/2007 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 19/2002 privind unele măsuri pentru constituirea și utilizarea fondului locativ de protocol, proprietate publică a statului, și pentru vânzarea unor imobile, proprietate privată a statului, aflate în administrarea Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat“
35. **Decizia nr. 305 din 12 martie 2008** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, precum și asupra neconstituționalității legii, în integralitatea sa
36. **Decizia nr. 453 din 16 aprilie 2008** asupra sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea Legii nr. 115/1996 pentru declararea și controlul averii demnitarilor, magistraților, a unor persoane cu funcții de conducere și de control și a funcționarilor publici
37. **Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială
38. **Decizia nr. 857 din 9 iulie 2008** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind completarea art. 28 din Legea audiovizualului nr. 504/2002

39. **Decizia nr. 1.029 din 8 octombrie 2008** asupra sesizării de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea art. 54 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor
40. **Decizia nr. 1.092 din 15 octombrie 2008** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale
41. **Decizia nr. 1.093 din 15 octombrie 2008** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariate ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ
42. **Decizia nr. 1.094 din 15 octombrie 2008** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor art. I pct. 56 [art. 107 alin. (1) și (4)], pct. 12 [art. 12 alin. (2)], pct. 50 [art. 96], pct. 77 [art. 129 alin. (1)] și pct. 53 [art. 105 alin. (2)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi
43. **Decizia nr. 1.218 din 12 noiembrie 2008** referitoare la constituționalitatea Legii pentru completarea art. 5 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
44. **Decizia nr. 55 din 14 ianuarie 2009** asupra sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea Legii tinerilor nr. 350/2006
45. **Decizia nr. 710 din 6 mai 2009** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici
46. **Decizia nr. 1.008 din 7 iulie 2009** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării
47. **Decizia nr. 1.039 din 9 iulie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 3/2009 pentru modificarea și completarea unor acte normative referitoare la organizarea și funcționarea unor structuri din cadrul aparatului de lucru al Guvernului
48. **Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice
49. **Decizia nr. 1.557 din 18 noiembrie 2009** asupra obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii educației naționale
50. **Decizia nr. 1.636 din 10 decembrie 2009** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii camerelor de comerț din România nr. 335/2007 și a Legii nr. 26/1990 privind registrul comerțului
51. **Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 1, art. I pct. 6, art. I pct. 27 și ale art. I pct. 28 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici
52. **Decizia nr. 820 din 7 iunie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii lustrăției, privind limitarea temporară a accesului la unele

funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

53. **Decizia nr. 871 din 25 iunie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor
54. **Decizia nr. 872 din 25 iunie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar
55. **Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor
56. **Decizia nr. 874 din 25 iunie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar
57. **Decizia nr. 1.018 din 19 iulie 2010** asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative
58. **Decizia nr. 1.237 din 6 octombrie 2010** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 alin. (1) pct. I lit. c) și pct. IV lit. e), ale art. 53 alin. (1), art. 54, art. 65 alin. (4), art. 102 alin. (1) și (2) și ale art. 196 lit. b), e), g), r) și s) din Legea privind sistemul unitar de pensii publice, precum și ale legii în ansamblul său
59. **Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011** asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României
60. **Decizia nr. 1.575 din 7 decembrie 2011** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii Arhivelor Naționale nr. 16/1996
61. **Decizia nr. 1.595 din 14 decembrie 2011** referitoare la obiecția de neconstituționalitate privind Legea pentru completarea Legii învățământului nr. 84/1995
62. **Decizia nr. 1.596 din 14 decembrie 2011** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2010 pentru modificarea unor acte normative din domeniul cercetării
63. **Decizia nr. 1.597 din 14 decembrie 2011** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 96/2008 privind modificarea art. III alin. (1) lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 29/2005 pentru modificarea Legii nr. 290/2002 privind organizarea și funcționarea unităților de cercetare-dezvoltare din domeniile agriculturii, silviculturii, industriei alimentare și a Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu Șișești“
64. **Decizia nr. 1.598 din 14 decembrie 2011** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru completarea art. 7 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții
65. **Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2001 privind aprobarea programului de gestionare

- a câinilor fără stăpân, astfel cum a fost aprobată prin Legea nr. 227/2002, precum și, în special, ale art. I pct. 5 [referitor la art. 4 alin. (1)], pct. 6 [referitor la art. 5 alin. (1) și (2)], pct. 8, pct. 9 [referitor la art. 8 alin. (3) lit. a)-d)], pct. 14 [referitor la art. 13¹ și 13⁴], pct. 15 [referitor la art. 14 alin. (1) lit. b)] din lege
66. **Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. (2), art. 49 alin. (2), art. 54 și art. 56 din Legea privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate
 67. **Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali
 68. **Decizia nr. 308 din 28 martie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 lit. g) din Legea lustrației privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989
 69. **Decizia nr. 682 din 27 iunie 2012** asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii privind modificarea și completarea Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali
 70. **Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale
 71. **Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
 72. **Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012** asupra obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului unic pct. 2 din Legea pentru modificarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
 73. **Decizia nr. 738 din 19 septembrie 2012** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale
 74. **Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012** asupra sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 lit. e), art. 3, art. 18 și art. 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene
 75. **Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013** cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
 76. **Decizia nr. 413 din 9 octombrie 2013** cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 27 și 52 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 500/2002 privind finanțele publice

77. **Decizia nr. 449 din 6 noiembrie 2013** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2, 3 și 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene
78. **Decizia nr. 471 din 14 noiembrie 2013** cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
79. **Decizia nr. 494 din 21 noiembrie 2013** cu privire la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Memorandumului de înțelegere încheiat între statul român și The Rompetrol Group N.V., semnat la București la 15 februarie 2013
80. **Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014** asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii privind stabilirea unor măsuri de descentralizare a unor competențe exercitate de unele ministere și organe de specialitate ale administrației publice centrale, precum și a unor măsuri de reformă privind administrația publică
81. **Decizia nr. 55 din 5 februarie 2014** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor
82. **Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014** asupra propunerii legislative privind revizuirea Constituției României

CAPITOLUL 2. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN CADRUL CONTROLULULUI POSTERIOR AL LEGILOR ȘI ORDONANȚELOR

1. **Decizia nr. 37 din 6 iulie 1993** privind excepția de neconstituționalitate a Precizărilor nr. 110106/1993 ale Ministerului Finanțelor
2. **Decizia nr. 7 din 16 februarie 1994** privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 30/1991 privind organizarea și funcționarea controlului financiar și a Gărzii Financiare
3. **Decizia plenului Curții Constituționale nr. 2 din 3 martie 1994** privind soluționarea contestației în anulare formulată de procurorul general al Parchetului General de pe lângă Curtea Supremă de Justiție împotriva Deciziei nr. 1 din 7 septembrie 1993 a Curții Constituționale
4. **Decizia nr. 18 din 14 martie 1994** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 145, art. 147 și art. 148 din Codul penal, a titlului IV – Infrațiuni contra avutului obștesc și a titlului VI cap. I, Partea specială – Infrațiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul
5. **Decizia nr. 33 din 19 aprilie 1994** privind excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 594/1991, modificată de Hotărârea Guvernului nr. 564/1992
6. **Decizia nr. 64 din 2 iunie 1994** privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 alin. (1), Capitolul II, art. 45 și art. 46 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi nr. 94/1992 și a art. 52 din Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale

7. **Decizia nr. 114 din 15 noiembrie 1994** asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 32 din Legea nr. 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor
8. **Decizia nr. 137 din 7 decembrie 1994** privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 101 alin. (2) din Legea administrației publice locale nr. 69/1991
9. **Decizia nr. 91 din 10 octombrie 1995** privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (1) lit. b), raportate la art. 2 lit. s) din Legea nr. 61/1991, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța Guvernului nr. 55/1994 privind majorarea limitelor minime și maxime ale amenzilor contravenționale stabilite prin acte normative aflate în vigoare la 1 iunie 1994, aprobată prin Legea nr. 129/1994
10. **Decizia nr. 2 din 10 ianuarie 1996** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 din Legea nr. 81/1993 privind determinarea despăgubirilor în cazul unor pagube produse fondului forestier, vegetației forestiere din afara fondului forestier situate pe terenurile proprietate publică și privată și economiei vânatului
11. **Decizia nr. 121 din 16 octombrie 1996** privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 166 alin.(3) din Legea învățământului nr. 84/1995
12. **Decizia nr. 97 din 30 aprilie 1997** cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor referitoare la „autorități administrative” din Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990
13. **Decizia nr. 73 din 5 mai 1998** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 234 alin. 2 din Decretul nr. 337/1981 privind aprobarea Regulamentului vamal
14. **Decizia nr. 83 din 19 mai 1998** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 pentru modificarea și completarea Legii administrației publice locale nr. 69/1991, republicată
15. **Decizia nr. 97 din 9 iulie 1998** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 18 din Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale
16. **Decizia nr. 184 din 17 decembrie 1998** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 21 alin. 2 din Decretul-lege nr. 66/1990 privind organizarea și funcționarea cooperăției meșteșugărești
17. **Decizia nr. 28 din 23 februarie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 19 lit. d) și ale art. 77 alin. (3) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi
18. **Decizia nr. 29 din 23 februarie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 19 lit. d) și ale art. 77 alin. (3) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi
19. **Decizia nr. 72 din 11 mai 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 28 alin. 1 din Decretul-lege nr. 54/1990 privind organizarea și desfășurarea unor activități economice pe baza liberei inițiative
20. **Decizia nr. 85 din 1 iunie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 14/1998 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 1998, precum și a ordonanței în întregul său

21. **Decizia nr. 87 din 1 iunie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Decretului-lege nr. 68/1990 pentru înlăturarea unor inechități în salarizarea personalului
22. **Decizia nr. 88 din 1 iunie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 103 alin. 5 și 6 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată
23. **Decizia nr. 89 din 1 iunie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 103 alin. 5 din Legea pentru organizarea judecătorească nr. 92/1992, republicată
24. **Decizia nr. 90 din 1 iunie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor alin. 1 și ale alin. 2 teza întâi ale art. 12 din Legea nr. 32/1968 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor
25. **Decizia nr. 234 din 20 decembrie 1999** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/1998 privind restituirea unor bunuri imobile care au aparținut comunităților cetățenilor aparținând minorităților naționale din România
26. **Decizia nr. 15 din 25 ianuarie 2000** referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 23/1999 pentru abrogarea Legii nr. 31/1996 privind regimul monopolului de stat
27. **Decizia nr. 50 din 21 martie 2000** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 din Ordonanța Guvernului nr. 27/1992 privind unele măsuri pentru protecția patrimoniului cultural național, aprobată, cu modificări, prin Legea nr. 11/1994 și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 68/1994 privind protejarea patrimoniului cultural național
28. **Decizia nr. 55 din 22 martie 2000** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat
29. **Decizia nr. 56 din 22 martie 2000** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat
30. **Decizia nr. 147 din 14 iulie 2000** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 162 alin. 3 din Legea nr. 109/1996 privind organizarea și funcționarea cooperăției de consum și a cooperăției de credit
31. **Decizia nr. 208 din 25 octombrie 2000** referitoare la excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999
32. **Decizia nr. 225 din 16 noiembrie 2000** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 din Legea nr. 25/1969 privind regimul străinilor

33. **Decizia nr. 106 din 11 aprilie 2001** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 27 alin. 1, 2 și 3 și ale art. 28 din Legea nr. 25/1969 privind regimul străinilor în România, republicată
34. **Decizia nr. 136 din 3 mai 2001** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 40 din Legea nr. 219/1998 privind regimul concesiunilor
35. **Decizia nr. 148 din 8 mai 2001** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8 alin. (3) din „Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri”, republicat, cu modificările ulterioare
36. **Decizia nr. 7 din 15 ianuarie 2002** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 87 din Legea nr. 164/2001 privind pensiile militare de stat
37. **Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 543/2002 privind grațierea unor pedepse și înlăturarea unor măsuri și sancțiuni
38. **Decizia nr. 89 din 27 februarie 2003** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 543/2002 privind grațierea unor pedepse și înlăturarea unor măsuri și sancțiuni
39. **Decizia nr. 127 din 27 martie 2003** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 13/2001 privind soluționarea contestațiilor împotriva măsurilor dispuse prin actele de control sau de impunere întocmite de organele Ministerului Finanțelor Publice
40. **Decizia nr. 176 din 6 mai 2003** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 174/2001 privind unele măsuri pentru îmbunătățirea finanțării învățământului superior
41. **Decizia nr. 233 din 5 iunie 2003** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 18 alin. (2) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, cu modificările și completările ulterioare
42. **Decizia nr. 463 din 4 decembrie 2003** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 2 alin. (2) și ale art. 19 lit. c) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată, modificată și completată prin Legea nr. 77/2002
43. **Decizia nr. 40 din 29 ianuarie 2004** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1), (2) și (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală
44. **Decizia nr. 293 din 1 iulie 2004** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 2 lit. a) teza a treia partea întâi din Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990, cu modificările și completările ulterioare
45. **Decizia nr. 433 din 21 octombrie 2004** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 50 alin. (2) din Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților
46. **Decizia nr. 568 din 2 noiembrie 2005** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 25 și pct. 39 din Legea nr. 163/2005 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 138/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, prin care au fost introduse

dispozițiile art. 77¹ și art. 77² în Legea nr. 571/2003 și, respectiv, au fost modificate dispozițiile art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2004

47. **Decizia nr. 189 din 2 martie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
48. **Decizia nr. 258 din 14 martie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 11/2005 pentru abrogarea alin. (2) al art. 38 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor
49. **Decizia nr. 384 din 4 mai 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 66 alin. 3 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare
50. **Decizia nr. 544 din 28 iunie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi
51. **Decizia nr. 567 din 11 iulie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
52. **Decizia nr. 647 din 5 octombrie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
53. **Decizia nr. 866 din 28 noiembrie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 52 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor
54. **Decizia nr. 953 din 19 decembrie 2006** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor
55. **Decizia nr. 61 din 18 ianuarie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II alin. (1) și (3) din Legea nr. 249/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali
56. **Decizia nr. 65 din 25 ianuarie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (9) teza întâi din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
57. **Decizia nr. 227 din 13 martie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 65 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia
58. **Decizia nr. 228 din 13 martie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor
59. **Decizia nr. 347 din 3 aprilie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118 alin. (1), (2) și (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice
60. **Decizia nr. 392 din 17 aprilie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118 alin. (1), (2) și (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice
61. **Decizia nr. 660 din 4 iulie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004

62. **Decizia nr. 661 din 4 iulie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 96, art. 97 și art. 102 alin. (3) lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice
63. **Decizia nr. 665 din 5 iulie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată
64. **Decizia nr. 691 din 11 septembrie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 159/1999 privind înființarea Companiei Naționale „Loteria Română” – S.A. și ale art. 26 alin. (2) din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996
65. **Decizia nr. 797 din 27 septembrie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) și (7) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
66. **Decizia nr. 870 din 9 octombrie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1, art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (1) și art. 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 110/2005 privind vânzarea spațiilor proprietate privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, cu destinația de cabinete medicale, precum și a spațiilor în care se desfășoară activități conexe actului medical
67. **Decizia nr. 871 din 9 octombrie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2005 privind vânzarea spațiilor proprietate privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, cu destinația de cabinete medicale, precum și a spațiilor în care se desfășoară activități conexe actului medical, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 236/2006
68. **Decizia nr. 1.133 din 27 noiembrie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12-22 din cap. III „Procedura de urmărire și judecare” al Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială
69. **Decizia nr. 1.219 din 18 decembrie 2007** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 96 alin. (10) din Legea nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale
70. **Decizia nr. 51 din 31 ianuarie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste
71. **Decizia nr. 425 din 10 aprilie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 alin. (1) și (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 și ale art. II alin. (2) din Legea nr. 262/2007 pentru modificarea și completarea Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004
72. **Decizia nr. 426 din 10 aprilie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 alin. (1) și (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 și ale art. II alin. (2) și art. III din Legea nr. 262/2007 pentru modificarea și completarea Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004

73. **Decizia nr. 569 din 15 mai 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 281 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii
74. **Decizia nr. 604 din 20 mai 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 121 din Legea nr. 122/2006 privind azilul în România
75. **Decizia nr. 742 din 24 iunie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 111 alin. (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice
76. **Decizia nr. 818 din 3 iulie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
77. **Decizia nr. 819 din 3 iulie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (1)-(3), art. 6 și art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
78. **Decizia nr. 820 din 3 iulie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
79. **Decizia nr. 821 din 3 iulie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (1), (3) și (11) și art. 27 din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
80. **Decizia nr. 823 din 7 iulie 2008** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8¹-8⁵ de la articolul unic pct. 19 (art. 53 pct. 5) din Legea nr. 442/2004 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2004 privind unele măsuri pentru finalizarea privatizării societăților comerciale aflate în portofoliul Autorității pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului și consolidarea unor privatizări
81. **Decizia nr. 884 din 10 iulie 2008** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8¹-8⁵ de la articolul unic pct. 19 (art. 53 pct. 5) din Legea nr. 442/2004 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2004 privind unele măsuri pentru finalizarea privatizării societăților comerciale aflate în portofoliul Autorității pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului și consolidarea unor privatizări
82. **Decizia nr. 997 din 7 octombrie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
83. **Decizia nr. 1.055 din 9 octombrie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 2 alin. (1) lit. i), art. 45 alin. (2) și art. 47 din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989
84. **Decizia nr. 1.150 din 6 noiembrie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 16/2007 privind organizarea și exercitarea profesiei de geodez

85. **Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 136/2008 privind stabilirea unor măsuri pentru salarizarea personalului din învățământ în anul 2008
86. **Decizia nr. 1.325 din 4 decembrie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
87. **Decizia nr. 1.354 din 10 decembrie 2008** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, precum și art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (5) lit. b) și art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității, așa cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003 privind desființarea închisorii contravenționale
88. **Decizia nr. 82 din 15 ianuarie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 230/2008 pentru modificarea unor acte normative în domeniul pensiilor din sistemul public, pensiilor de stat și al celor de serviciu
89. **Decizia nr. 104 din 20 ianuarie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I și II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2008 privind stabilirea de măsuri pentru soluționarea unor aspecte financiare în sistemul justiției
90. **Decizia nr. 185 din 12 februarie 2009** privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. XIII din Legea nr. 251/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, referitoare la intrarea în vigoare la „1 ianuarie 2007 a prevederilor art. 29 din Legea nr. 188/1999, republicată, cu modificările ulterioare, precum și cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 251/2006“
91. **Decizia nr. 605 din 28 aprilie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1²), (1⁴), (2) și (3) din Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997
92. **Decizia nr. 652 din 28 aprilie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1²), (1⁴), (2) și (3) din Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997
93. **Decizia nr. 731 din 7 mai 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 72 alin. (5) din Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, raportate la art. 116¹ alin. (1) și art. 116² alin. (1) din Legea învățământului nr. 84/1995
94. **Decizia nr. 732 din 7 mai 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 72 alin. (5) din Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, raportate la art. 116¹ alin. (1) și art. 116² alin. (1) din Legea învățământului nr. 84/1995

95. **Decizia nr. 784 din 12 mai 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2008 privind stabilirea de măsuri pentru soluționarea unor aspecte financiare în sistemul justiției și ale Ordonanței Guvernului nr. 22/2002 privind executarea obligațiilor de plată ale instituțiilor publice, stabilite prin titluri executorii
96. **Decizia nr. 842 din 2 iunie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 2 și 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 151/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ
97. **Decizia nr. 923 din 23 iunie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/1998 privind restituirea unor bunuri imobile care au aparținut comunităților cetățenilor aparținând minorităților naționale din România
98. **Decizia nr. 983 din 30 iunie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2, 3 și 5 din Ordonanța Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ, cu modificările și completările ulterioare
99. **Decizia nr. 984 din 30 iunie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 2 și 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 151/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ
100. **Decizia nr. 989 din 30 iunie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 2 și 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 151/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ și a celor ale art. 2 și art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2009 privind unele măsuri în domeniul salarizării personalului din sectorul bugetar
101. **Decizia nr. 1.037 din 9 iulie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 28 alin. (2) din Legea concurenței nr. 21/1996
102. **Decizia nr. 1.555 din 17 noiembrie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2009 pentru asigurarea continuității activității unor structuri din cadrul aparatului de lucru al Guvernului
103. **Decizia nr. 1.629 din 3 decembrie 2009** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 1-5 și 26, art. III, art. IV, art. V, art. VIII și anexa nr. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2009 privind unele măsuri în domeniul funcției publice, precum și pentru întărirea capacității manageriale la nivelul serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrative teritoriale și ale altor servicii publice, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind cabinetul demnitarului din administrația publică centrală și locală, cancelaria prefectului și cabinetul alesului local
104. **Decizia nr. 109 din 9 februarie 2010** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 159/2008

privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat

105. **Decizia nr. 269 din 16 martie 2010** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. II pct. 1, 2, 5, 9, 11 și 12 din Legea nr. 328/2006 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia, astfel cum au fost modificate prin pct. 8 al articolului unic din Legea nr. 303/2008 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 7/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia, precum și pentru modificarea Legii nr. 328/2006 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia
106. **Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor cap. I „Dispoziții generale” (art. 1-9), ale art. 11 lit. e), f) și g), ale art. 12 alin. (2), ale art. 13, ale art. 14 lit. c), d), e) și f), ale art. 17, ale art. 38 alin. (2) lit. f), g) și h), ale art. 42 alin. (2), (3) și (4), ale cap. VI „Verificarea averilor, a conflictelor de interese și a incompatibilităților” (art. 45–50) și ale art. 57 din Legea nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate
107. **Decizia nr. 570 din 29 aprilie 2010** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 alin. (2) și art. 4 alin. (1) teza întâi și alin. (2) din Legea nr. 90/2003 privind vânzarea spațiilor aflate în proprietatea privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, destinate sediilor partidelor politice
108. **Decizia nr. 984 din 8 iulie 2010** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 168/2001 privind punerea în valoare a construcțiilor zootehnice dezafectate, destinate creșterii, îngrijirii și exploatării animalelor, precum și a fabricilor de nutrețuri combinate dezafectate și a celor ale art. 10 din Hotărârea Guvernului nr. 216/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 168/2001
109. **Decizia nr. 1.609 din 9 decembrie 2010** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
110. **Decizia nr. 302 din 1 martie 2011** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (4), art. 17 lit. f), art. 20 și art. 28 alin. (1) din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, precum și ale art. 5 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
111. **Decizia nr. 536 din 28 aprilie 2011** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 44 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală
112. **Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 29 alin. (1) și art. 31 alin. (1) și (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale
113. **Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011** asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României
114. **Decizia nr. 494 din 10 mai 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 58 lit. ad) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2005 privind transporturile rutiere

115. **Decizia nr. 495 din 10 mai 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 6 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 148/2005 privind susținerea familiei în vederea creșterii copilului
116. **Decizia nr. 498 din 10 mai 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 lit. g) din Legea nr. 12/1990 privind protejarea populației împotriva unor activități comerciale ilicite
117. **Decizia nr. 500 din 15 mai 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor și art. XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor
118. **Decizia nr. 672 din 26 iunie 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității
119. **Decizia nr. 685 din 28 iunie 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (2) teza finală din anexa nr. VI – Familia ocupațională de funcții bugetare „Justiție” la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice
120. **Decizia nr. 956 din 13 noiembrie 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 149 și 151 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice
121. **Decizia nr. 980 din 22 noiembrie 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 alin. (1) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 47/2011 privind reglementarea situației juridice a unor săli și grădini de spectacol cinematografic, precum și a altor imobile, cu referire la imobilele menționate în anexa nr. 1, pozițiile nr. 92 și 157
122. **Decizia nr. 981 din 22 noiembrie 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 alin. (1) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 47/2011 privind reglementarea situației juridice a unor săli și grădini de spectacol cinematografic, precum și a altor imobile, cu referire la imobilul menționat în anexa nr. 1, poziția nr. 13
123. **Decizia nr. 1.039 din 5 decembrie 2012** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 299/2011 pentru abrogarea alin. (2) al art. 21 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 și ale art. 21 alin. (2) teza întâi din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004
124. **Decizia nr. 19 din 22 ianuarie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 alin. (1) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 47/2011 privind reglementarea situației juridice a unor săli și grădini de spectacol cinematografic, precum și a altor imobile, cu referire la anexa nr. 1 care face parte integrantă din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 47/2011, precum și ale prevederilor art. 1 alin. (2) din aceeași ordonanță de urgență
125. **Decizia nr. 39 din 5 februarie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3¹ alin. (5) al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2011 privind stabilirea unei contribuții pentru finanțarea unor cheltuieli în domeniul sănătății, astfel cum a fost completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 110/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative

în domeniile sănătății și protecției sociale, cu referire expresă la sintagma „care include și taxa pe valoarea adăugată”

126. **Decizia nr. 101 din 28 februarie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II alin. (6) din Ordonanța Guvernului nr. 29/2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală
127. **Decizia nr. 102 din 28 februarie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118 și ale art. 121 alin. (2) din Legea nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale
128. **Decizia nr. 123 din 5 martie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 143/2007 pentru modificarea alin. (2) și (4) ale art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2005 privind unele măsuri pentru derularea și finalizarea privatizării societăților comerciale filiale de distribuție și furnizare a energiei electrice „Electrica Moldova” – S.A. și „Electrica Oltenia” – S.A., a Legii nr. 147/2008 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 143/2007, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 116/2008 pentru modificarea alin. (2) și (4) ale art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2005, a art. II din Legea nr. 166/2009 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 116/2008, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 126/2010 pentru modificarea alin. (2) și (4) ale art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2005, a Legii nr. 79/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 126/2010, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 116/2011 pentru aprobarea unor măsuri cu privire la vânzarea unor pachete de acțiuni deținute de Societatea Comercială de Distribuție și Furnizare a Energiei Electrice „Electrica” – S.A. și pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 31/2004 privind unele măsuri pentru derularea procesului de privatizare a Societății Comerciale de Distribuție a Gazelor Naturale „Distrigaz Sud” – S.A. București și a Societății Comerciale de Distribuție a Gazelor Naturale „Distrigaz Nord” – S.A. Târgu Mureș, precum și a societăților comerciale filiale de distribuție și furnizare a energiei electrice, a art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 120/2011 privind prorogarea unor termene și a Legii nr. 91/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 116/2011
129. **Decizia nr. 164 din 12 martie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 257 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, în redactarea de la data intrării în vigoare a acestora și până la modificările ce le-au fost aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 93/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății
130. **Decizia nr. 174 din 28 martie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 8 alin. (2) din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice
131. **Decizia nr. 196 din 4 aprilie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 55 alin. (4) și (9) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

132. **Decizia nr. 204 din 29 aprilie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, în ansamblul său, și a prevederilor art. 1 alin. (3), art. 6 alin. (1) lit. e), art. 10, art. 12 alin. (1) și (2), art. 13-19 și art. 20-26 din Legea nr. 176/2010
133. **Decizia nr. 430 din 24 octombrie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 65 alin. (2) din Legea gazelor nr. 351/2004
134. **Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 91/2013 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență
135. **Decizia nr. 448 din 29 octombrie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 40 alin. (3) din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune
136. **Decizia nr. 528 din 12 decembrie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2013 pentru plata eşalonată a despăgubirilor stabilite potrivit dispozițiilor Legii nr. 9/1998 privind acordarea de compensații cetățenilor români pentru bunurile trecute în proprietatea statului bulgar în urma aplicării Tratatului dintre România și Bulgaria, semnat la Craiova la 7 septembrie 1940, ale Legii nr. 290/2003 privind acordarea de despăgubiri sau compensații cetățenilor români pentru bunurile proprietate a acestora, sechestrate, reținute sau rămase în Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța, ca urmare a stării de război și a aplicării Tratatului de Pace între România și Puterile Aliate și Asociate, semnat la Paris la 10 februarie 1947, precum și ale Legii nr. 393/2006 privind acordarea de compensații cetățenilor români pentru bunurile trecute în proprietatea fostului Regat al Sârbilor, Croaților și Slovenilor, în urma aplicării Protocolului privitor la câteva insule de pe Dunăre și la un schimb de comune între România și Iugoslavia, încheiat la Belgrad la 24 noiembrie 1923, și a Convenției dintre România și Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor, relativă la regimul proprietăților situate în zona de frontieră, semnată la Belgrad la 5 iulie 1924, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 9/1998, Legii nr. 290/2003 și Legii nr. 393/2006
137. **Decizia nr. 530 din 12 decembrie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 16 alin. (3) din Legea partidelor politice nr. 14/2003

CAPITOLUL 3. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE PRIVIND REGULAMENTELE PARLAMENTULUI

1. **Decizia nr. 45 din 17 mai 1994** privind constituționalitatea Regulamentului Camerei Deputaților
2. **Decizia nr. 46 din 17 mai 1994** privind constituționalitatea Regulamentului Senatului

3. **Decizia nr. 65 din 6 iunie 1994** privind constituționalitatea art. 113 alin. 4 din Regulamentul Camerei Deputaților
4. **Decizia nr. 87 din 30 septembrie 1994** privind constituționalitatea art. 7 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului
5. **Decizia nr. 95 din 30 iunie 1998** referitoare la constituționalitatea art. 87 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului
6. **Decizia nr. 148 din 21 februarie 2007** asupra sesizării privind neconstituționalitatea dispozițiilor art. 157 alin. (2) din Regulamentul Senatului
7. **Decizia nr. 266 din 21 martie 2007** privind constituționalitatea dispozițiilor art. 67, art. 68 și art. 70 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului
8. **Decizia nr. 989 din 1 octombrie 2008** privind constituționalitatea dispozițiilor art. 155 alin. (3) din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat
9. **Decizia nr. 990 din 1 octombrie 2008** privind constituționalitatea dispozițiilor art. 150 alin. (3) din Regulamentul Senatului

CAPITOLUL 4. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE PRIVIND HOTĂRĂRI ALE PARLAMENTULUI

1. **Decizia nr. 53 din 25 ianuarie 2011** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Plenului Senatului nr. 43 din 22 decembrie 2010 privind validarea magistraților aleși ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii
2. **Decizia nr. 54 din 25 ianuarie 2011** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Plenului Senatului nr. 31 din 15 decembrie 2010 privind alegerea celor doi reprezentanți ai societății civile în Consiliul Superior al Magistraturii
3. **Decizia nr. 209 din 7 martie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 1 din 9 februarie 2012 pentru acordarea încrederii Guvernului
4. **Decizia nr. 307 din 28 martie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 5 din 28 februarie 2012 privind numirea unor membri ai Consiliului Național al Audiovizualului
5. **Decizia nr. 728 din 9 iulie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului
6. **Decizia nr. 729 din 9 iulie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Camerei Deputaților nr. 25 din 3 iulie 2012 privind revocarea doamnei Roberta Alma Anastase din funcția de președinte și de membru al Biroului permanent al Camerei Deputaților.
7. **Decizia nr. 732 din 10 iulie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului
8. **Decizia nr. 783 din 26 septembrie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune

9. **Decizia nr. 251 din 30 aprilie 2014** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului României nr. 14/2014 privind numirea președintelui și a unui membru neexecutiv ai consiliului autorității de supraveghere financiară

CAPITOLUL 5. DECIZII DE INTERPRETARE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. **Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994** privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime de obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate
2. **Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995** privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate
3. **Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 2 din 15 februarie 1995** privind înțelesul noțiunii de „instanță judecătorească” în cadrul controlului de constituționalitate pe cale de excepție
4. **Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 3 din 31 octombrie 1995** privind judecarea constituționalității unei dispoziții legale modificate ulterior invocării excepției

CAPITOLUL 6. DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE PRIVIND CONFLICTE JURIDICE DE NATURĂ CONSTITUȚIONALĂ

1. **Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005** asupra cererilor de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlament, formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului
2. **Decizia nr. 435 din 26 mai 2006** asupra cererii formulate de președintele Consiliului Superior al Magistraturii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritatea judecătorească, pe de o parte, și Președintele României și primul-ministru, pe de altă parte
3. **Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu
4. **Decizia nr. 97 din 7 februarie 2008** asupra cererii formulate de Președintele României, domnul Traian Băsescu, privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvernul României și Consiliul Suprem de Apărare a Țării
5. **Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu

6. **Decizia nr. 270 din 10 martie 2008** asupra cererilor formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Parlamentul României, pe de altă parte, precum și asupra cererii președintelui Consiliului Superior al Magistraturii privind conflictul juridic de natură constituțională între Ministerul Public și Parlamentul României – Camera Deputaților
7. **Decizia nr. 1.222 din 12 noiembrie 2008** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte
8. **Decizia nr. 838 din 27 mai 2009** referitoare la sesizarea formulată de Președintele României, domnul Traian Băsescu, privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Parlamentul României și Guvernul României, pe de altă parte
9. **Decizia nr. 1.559 din 18 noiembrie 2009** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de președintele Senatului
10. **Decizia nr. 1.560 din 18 noiembrie 2009** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de președintele Senatului
11. **Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Guvern, formulată de Președintele Senatului
12. **Decizia nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010** asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvernul României, pe de o parte, și Parlamentul României alcătuit din Camera Deputaților și Senat, pe de altă parte
13. **Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012** asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte
14. **Decizia nr. 972 din 21 noiembrie 2012** referitoare la sesizarea formulată de președintele Consiliului Superior al Magistraturii privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și autoritatea legiuitoare, reprezentată de Senatul României, pe de altă parte
15. **Decizia nr. 972 din 21 noiembrie 2012** referitoare la sesizarea formulată de președintele Consiliului Superior al Magistraturii privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și autoritatea legiuitoare, reprezentată de Senatul României, pe de altă parte
16. **Decizia nr. 460 din 13 noiembrie 2013** referitoare la sesizarea formulată de președintele Consiliului Superior al Magistraturii privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească, reprezentată de

Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și autoritatea legiuitoare, reprezentată de Senatul României, pe de altă parte

17. **Decizia nr. 284 din 21 mai 2014** referitoare la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României
18. **Decizia nr. 285 din 21 mai 2014** asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte

CAPITOLUL 7. AVIZE CONSULTATIVE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. **Aviz consultativ nr. 1 din 5 iulie 1994** privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României
2. **Aviz consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007** privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu
3. **Aviz consultativ nr. 1 din 6 iulie 2012** privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu

CAPITOLUL 8. HOTĂRÂRI ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. **Hotărârea nr. 1 din 8 septembrie 1996** privind soluționarea contestațiilor având ca obiect candidatura la funcția de Președinte al României a domnului Ion Iliescu
2. **Hotărârea nr. 1 din 20 aprilie 2007** privind constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României
3. **Hotărârea nr. 7 din 7 noiembrie 2007** asupra contestației referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului național privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României
4. **Hotărârea nr. 1 din 9 iulie 2012** privind constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României
5. **Hotărârea nr. 3 din 2 august 2012** asupra contestațiilor referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu
6. **Hotărârea nr. 6 din 21 august 2012** referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, și la confirmarea rezultatelor acestuia

CUVÂNT ÎNAINTE

Aflată la a doua apariție în peisajul juridic, culegerea de acte ale Curții Constituționale, relevante pentru domeniul dreptului administrativ, își propune să completeze documentele expuse în prima ediție cu o serie de decizii noi, pronunțate în ultimii doi ani.

Unele dintre acestea sunt incluse și în formatul tipărit al lucrării, în timp ce majoritatea, din considerente de ordin redacțional, au fost rezervate numai pentru formatul electronic (inclusiv recenta Decizie nr. 80 din 16.02.2014 asupra propunerii legislative privind revizuirea Constituției României).

Ca element de noutate, fiecare act selectat pentru varianta tipărită este însoțit și de o scurtă prezentare a tematicii abordate, în scopul de a ușura identificarea problematicii specifice dreptului administrativ.

În egală măsură, toate actele Curții Constituționale, inserate în prezenta lucrare, prezintă un grad de importanță ridicat pentru studenții Facultății de Drept, fiind invocate și analizate în cadrul cursurilor și seminarelor de „Drept administrativ”.

Printre temele supuse analizei Curții și abordate în deciziile nou-introduse în cuprinsul culegerii, remarcăm: revizuirea Legii fundamentale, validitatea recentelor măsuri de descentralizare, problema lustrației, memorandumurile încheiate între statul român și operatorii economici privați, regimul și procedura referendumului, cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, regimul contravențiilor, procedura de contestare a hotărârilor Parlamentului.

Nu în ultimul rând, au fost reținute și deciziile referitoare la potențialele conflicte juridice de natură constituțională, în care au fost angrenate autorități ale Executivului.

Subliniem, și cu această ocazie, faptul că demersul nostru urmărește să faciliteze studenților Facultății de Drept accesul la materialele necesare atât pentru înțelegerea și aprofundarea instituțiilor dreptului administrativ, cât și pentru derularea în condiții optime a activităților de seminar, în special soluționarea de spețe.

Mai 2014

Lector dr. Alexandru-Sorin Ciobanu

Capitolul I

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN CADRUL CONTROLULUI ANTERIOR

1. DECIZIA NR. 255 DIN 11 MAI 2005¹

privind sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 privind trecerea unor terenuri forestiere din proprietatea publică a statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

Tematică: condiții de adoptare a ordonanțelor de urgență; aspecte de neconstituționalitate „extrinsecă”; semnificația „situației extraordinare”; caracterul obiectiv al „urgenței”; argumentarea urgenței și a necesității de reglementare pe calea ordonanței de urgență; extinderea viciilor de neconstituționalitate ale ordonanței de urgență și asupra legii de aprobare.

Curtea Constituțională a fost sesizată, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu privire la neconstituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 privind trecerea unor terenuri forestiere din proprietatea publică a statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, de către un grup de 26 de senatori, și anume: Antonie Iorgovan, Mihai Ungheanu, Șerban Nicolae, Ovidiu Teodor Crețu, Viorel Ștefan, Neculai Apostol, Doina Silistru, Aurel Gabriel Simionescu, Radu Cristian Georgescu, Sever Șter, Vasile Ioan Dănuț Ungureanu, Angel Tîlvăr, Toma Ion, Radu-Cătălin Mardare, Viorel Arcaș, Dan Mircea Popescu, Doru Ioan Tărăcilă, Liviu Doru Bindea, Verginia Vedinaș, Iorga Nicolae, Gheorghe Funar, Valentin Dinescu, Eugen Mihăescu, Stan Petru și Irina Loghin.

Sesizarea a fost trimisă Curții Constituționale prin Adresa nr. 1.101 din 7 aprilie 2005 a secretariatului general al Senatului și formează obiectul Dosarului nr. 319A/2005.

În cuprinsul sesizării, autorii acesteia formulează o serie de critici de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004, care, în esență, supun atenției Curții cele ce urmează:

¹ Publicată în M. Of. nr. 511 din 16 iunie 2005.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 100/2004 a fost adoptată la 16 noiembrie 2004 și publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1.073 din 18 noiembrie 2004.

La 7 martie 2005, Senatul, în calitate de primă Cameră sesizată, a respins proiectul legii de aprobare, pentru ca, ulterior, și anume la 30 martie a.c., Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, să-l adopte, cu modificări și completări esențiale.

Legea astfel adoptată, consideră autorii sesizării, este neconstituțională, întrucât încalcă dispoziții și principii ale Legii fundamentale, printre care principiul privind apărarea securității naționale, care, deși nu este prevăzut *in terminis* în Constituție, rezultă din substanța reglementării.

Pe această linie de gândire, se reține că procedura de adoptare a Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 este esențial viciată, întrucât contravine prevederilor constituționale privitoare la competența de Cameră decizională a Senatului în materia securității naționale, sub aspectele ce intră sub incidența art. 118 alin. (2) din Constituție.

În susținerea acestei teze, se invocă consecințele juridice negative pe care reglementarea astfel adoptată, deși formal cu un alt obiect, este de natură să le producă la nivelul infrastructurii indispensabile asigurării capacității de apărare a țării.

Cu aceeași finalitate este combătută afirmarea competenței decizionale a Camerei Deputaților, în condițiile în care, consideră autorii sesizării, nu ne aflăm în prezența unui act normativ care vizează regimul general al proprietății, ci reglementează un transfer al dreptului de proprietate asupra unor bunuri individualizate, imobile și mobile, scoase, astfel, din proprietatea publică a statului și trecute în proprietatea privată a unei structuri bisericești.

Procedura constituțională de adoptare a legii în cauză este viciată și din cauza faptului că, în calitate de Cameră decizională, Camera Deputaților a adoptat legea, respinsă de Senat, într-o formă diferită de cea supusă aprobării acestuia, prin completarea art. 1 cu alin. (8), (9) și (10) și introducerea unei noi anexe (Anexa nr. 4). Noile prevederi intră sub incidența art. 118 alin. (2) din Constituție și, drept urmare, atrag competența decizională a Senatului, ceea ce impunea întoarcerea legii la Senat, care urma să decidă cu privire la acestea în mod definitiv, în procedură de urgență.

În sfârșit, competența decizională a Senatului este dedusă și din prevederile art. 117, coroborat cu art. 73 alin. (3) lit. e) din Constituție, a căror incidență rezultă din existența, în ordonanță, a unor dispoziții privitoare la reorganizarea administrației centrale de specialitate.

Distinct de aspectele înfățișate privind încălcarea competenței decizionale a Senatului în domeniul supus reglementării, prin sesizare, se consideră că legea criticată este neconstituțională și prin raportare la prevederile Legii fundamentale în materia proprietății.

În acest sens, sunt invocate prevederile art. 136 alin. (3) din Constituție, care includ în sfera bunurilor proprietate publică „apele cu potențial energetic valorificabil, de interes național”, prevederi încălcate, în condițiile în care, prin ordonanța în cauză, bunuri susceptibile de o asemenea calificare sunt scoase din domeniul public și trecute în proprietatea privată a unui alt titular decât statul.

În egală măsură se încalcă, potrivit opiniei autorilor sesizării, și prevederile art. 44 alin. (4) din Constituție, text care interzice naționalizarea sau orice alte măsuri de trecere

silită în proprietate publică a unor bunuri pe baza apartenenței sociale, etnice, religioase, politice sau de altă natură discriminatorie a titularului. Or, se apreciază, ceea ce este prohibit într-un sens este prohibit și în celălalt sens sau, altfel spus, de vreme ce naționalizarea, ca și orice altă modalitate de trecere silită în proprietate publică a unor bunuri proprietate privată, inclusiv pe criterii religioase, este interzisă, o atare interdicție operează și în ceea ce privește trecerea unor bunuri proprietate publică în proprietate privată în considerarea apartenenței beneficiarului la structurile bisericești.

Prin utilizarea unui raționament similar, se susține și încălcarea art. 44 alin. (3) din Constituție, exigențele constituționale în materie de expropriere pentru cauză de utilitate publică fiind incidente și în ipoteza în care cel lipsit de proprietate este statul, căruia i s-ar cuveni, în concordanță cu textul constituțional invocat, aceeași dreptă și prealabilă despăgubire, ceea ce ordonanța nu prevede.

Curtea este sesizată, de asemenea, și cu privire la încălcarea normelor și principiilor Constituției referitoare la economie, așa cum rezultă din prevederile art. 135 alin. (1) și (2) lit. a), întrucât, prin efectul împrumutării unei structuri bisericești, cu bunurile menționate în ordonanță, pe care urmează să le exploateze în folos propriu, acestea i se conferă statutul de agent economic și, întrucât nu este ținută la nicio contraprestație echivalentă, i se recunoaște un regim privilegiat, incompatibil cu principiul liberei inițiative și al concurenței.

Totodată, reglementarea legală criticată contravine și prevederilor art. 135 alin. (2) lit. b) și d) din Constituție, care consacră, cu titlu de obligație în sarcina statului, protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară, ca și exploatarea resurselor naturale în concordanță cu interesul național.

Prin sesizare, se susține că reglementarea menționată încalcă, de asemenea, normele și principiile constituționale în materie de protecție a mediului, și anume art. 35, care instituie, în sarcina statului, obligația de a asigura cadrul legislativ de natură să permită exercitarea de către orice persoană a dreptului la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic, și art. 135 alin. (2) lit. e), potrivit căruia același stat este ținut să asigure refacerea și ocrotirea mediului înconjurător și menținerea echilibrului ecologic. În susținerea unui atare fine de neconstituționalitate, se consideră că modificările de natură instituțională și administrativă, consecutive transferului dreptului de proprietate, înlătură regimul de exploatare, ca și pe cel de pază și protecție de drept public, oferind, astfel, câmp liber arbitrariului în administrarea și exploatarea pădurilor, ca bun public de interes național, statul abdicând astfel de la obligațiile sale constituționale.

Împrumutarea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților cu o suprafață de 90.000 ha de pădure, la care se adaugă bunurile mobile acolo aflate sau aferente, dispusă prin ordonanța de urgență, a impus adoptarea unor prevederi prin care se stabilește infrastructura instituțională și organizatorică necesară administrării și exploatării acestui conglomerat de bunuri și valori, implementată, prin voința statului, în sistemul de organizare propriu și autonom al Bisericii, astfel cum este reglementat prin Statutul său.

Or, indiferent de finalitatea urmărită, reglementarea în cauză constituie, sub acest aspect, o ingerință a statului în organizarea și funcționarea unui cult religios și, prin aceasta, o încălcare a prevederilor art. 29 alin. (3) și (5) și art. 73 alin. (3) lit. s) din Constituție, texte care consacră libertatea organizatorică și autonomia cultelor religioase față de stat, limitat a stabili, prin lege organică, numai regimul general al acestora.

În sfârșit, potrivit sesizării, o asemenea împrumutare este de natură să creeze un precedent legal, în temeiul căruia atât celelalte 26 episcopii sau arhiepiscopii aparținute Bisericii Ortodoxe Române, cât și entitățile organizatorice ale celorlalte culte religioase care își desfășoară activitatea pe teritoriul țării, în spiritul toleranței și respectului reciproc, vor putea considera că sunt îndreptățite și vor solicita statului adoptarea de măsuri similare în ceea ce le privește. S-ar putea ajunge astfel – consideră autorii sesizării – la transformarea suveranității statului, a suveranității naționale a poporului român, într-o formă fără fond, ceea ce, față de principiile consacrate de art. 1 și 2 din Constituție, este de neconceput.

Ulterior, și anume la 11 aprilie 2005, pe calea unui „sesizări-completare” semnate de 26 de senatori, Curtea Constituțională a fost investită cu un „supliment” la sesizarea inițială, prin care sunt aduse și alte argumente în susținerea criticilor de neconstituționalitate deja formulate și se invocă un *fine de neconstituționalitate* nou al Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004.

Sub primul dintre aspectele menționate, se face referire la prevederile art. 136 alin. (3) din Constituția revizuită, potrivit căreia bunurile obiect exclusiv al proprietății publice sunt cele prevăzute *in terminis* în Legea fundamentală, precum și cele stabilite de legea organică, respectiv de Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia, în vigoare atunci, și care, prin efectul trimiterii, face corp comun cu Constituția. Or, în măsura în care, la poziția 4 din Anexa la această lege, sunt menționate pădurile, iar, la poziția 14 din aceeași Anexă, rețelele de transport al energiei electrice, asemenea bunuri nu pot fi scoase din domeniul public, nici chiar prin lege organică, care, prin ipoteză, ar putea doar reîntregi, nu însă diminua, sfera bunurilor proprietate publică. Dar o reglementare a cărei modificare, datorită sorgintei sale constituționale, este prohibită, chiar dacă are loc pe cale de lege organică, *a fortiori* nu poate fi adoptată printr-o ordonanță de urgență, fără ca aceasta să nu fie viciată de neconstituționalitate.

Sub al doilea aspect, sesizarea completatoare invocă neconstituționalitatea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 în raport cu prevederile art. 115 alin. (4) din Constituție, potrivit căreia Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată. Întrucât, însă, nu s-a demonstrat existența unei asemenea situații și, obiectiv, nici nu există, ordonanța menționată este neconstituțională.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea de neconstituționalitate, astfel cum a fost completată, a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a prezenta punctele lor de vedere.

Guvernul, cu Adresa nr. 5/2.161/C.P.T. din 28 aprilie 2005, a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere referitor la sesizarea de neconstituționalitate, în cuprinsul căruia arată următoarele:

Obiectul de reglementare al ordonanței aprobate, constând în trecerea unei suprafețe de teren forestier din proprietatea publică a statului în aceea a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, nu este de natură să antreneze competența decizională a Senatului. O asemenea măsură nu poate fi calificată ca interesând sfera securității naționale și, drept urmare, domeniile care, potrivit art. 118 alin. (2) din Constituție, se reglementează prin lege organică și, potrivit art. 75 alin. (1) din aceeași lege, determină competența de cameră

decizională a Camerei Deputaților. Nici susținerea competenței decizionale a Senatului, în considerarea unei preținse reorganizări a administrației centrale de stat dispuse prin ordonanță, nu poate fi reținută, întrucât dispozițiile criticate se referă la organizarea unei structuri silvice centrale autorizate, și nu a unei instituții de natura celor prevăzute de art. 117 din Constituție.

Nu poate fi primită nici critica referitoare la încălcarea principiilor constituționale în materie de proprietate, consacrate de art. 136 alin. (3) și (4) din Constituție, deoarece bunurile la care se referă autorii sesizării nu fac parte din categoria celor care constituie obiect exclusiv al proprietății publice.

Nici susținerea potrivit căreia, prin ordonanță și, deci, și prin legea de aprobare a acesteia, se încalcă prevederile art. 44 alin. (3) și (4) din Constituție nu este întemeiată, întrucât, prin definiție, naționalizarea și exproprierea constituie acte ale puterii de stat, prin care se realizează trecerea în proprietatea publică a unor bunuri proprietate privată, operația inversă fiind lipsită de acoperire conceptuală.

În egală măsură de lipsită de temei este și critica referitoare la încălcarea obligației statului, prevăzută de art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, prin exonerarea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților de aportul unor sume la bugetul de stat, cu titlu de contraprestație, întrucât, așa cum rezultă din expunerea de motive, reglementarea criticată concretizează voința legiuitorului de a identifica o soluție rațională și de durată pentru conservarea, restaurarea și întreținerea patrimoniului național, cultural și religios din județul Suceava, care urmează să fie asigurate din veniturile obținute prin valorificarea produselor rezultate din exploatarea fondului forestier dobândit pe cale de împrumut. Așa fiind, reglementarea criticată, departe de a contraveni textului constituțional de referință menționat, constituie o concretizare a atribuției statului acolo prevăzute.

Nici critica referitoare la încălcarea prevederilor art. 135 alin. (2) lit. e) și ale art. 35 din Constituție nu este întemeiată, întrucât, din economia reglementării legale, rezultă că măsurile propuse nu pot avea efect negativ asupra mediului înconjurător și a echilibrului ecologic, iar, cât privește „structura silvică autorizată”, înființată pentru „coordonarea, îndrumarea și controlul activității ocoalelor silvice”, rezervele privitoare la eficiența activității sale, în condițiile în care terenurile forestiere respective devin proprietate privată, nu sunt justificate, dacă se are în vedere că, și în prezent, administrarea pădurilor aflate în proprietate privată se realizează prin structuri silvice de stat sau private, cu respectarea regimului silvic instituit prin Ordonanța Guvernului nr. 96/1998.

Tot astfel este lipsită de suport real critica cu privire la încălcarea prevederilor art. 29 alin. (3) și (5) și ale art. 73 alin. (3) din Constituție, care reglementează raporturile dintre stat și culte, deoarece trecerea unor bunuri în proprietatea unei structuri bisericești nu poate afecta, prin natura ei, regimul general al cultelor și libertatea de organizare a acestora.

În sfârșit, nu are temei nici critica potrivit căreia împrumutarea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților ar crea un precedent pentru pretenții similare din partea celorlalte episcopii sau arhiepiscopii ortodoxe, precum și din partea altor culte religioase care își desfășoară activitatea pe teritoriul țării, și, prin aceasta, ar face ca reglementarea care o consacră să încalce prevederile art. 1 și 2 din Constituție. Concluzia lipsei de temei a

criticii cu un atare obiect este impusă – consideră Guvernul – de lipsa oricărei legături între dispozițiile legale supuse controlului și textele constituționale de referință.

Așa fiind, sesizarea de neconstituționalitate privind dispozițiile Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 este în totalitate neîntemeiată.

Președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului nu au comunicat punctele lor de vedere.

Curtea,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 și ale legii de aprobare a acesteia, expunerea de motive, precum și dispozițiile din Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și celor ale art. 15 din Legea nr. 47/1992, Curtea a fost legal sesizată și este competentă să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate formulată de un număr de 26 de senatori.

Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie Legea de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 și, implicit, însăși ordonanța aprobată, în integralitatea sa.

În motivarea sesizării de neconstituționalitate, este invocată încălcarea următoarelor prevederi ale Legii fundamentale: art. 75 alin. (5), cu trimitere la art. 118 alin. (2) și la art. 73 alin. (3) lit. c), coroborat cu art. 117 alin. (3); art. 117, coroborat cu art. 73 alin. (3) lit. e); art. 136 alin. (3) și (4) și art. 44 alin. (3) și (4); art. 135 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și d); art. 35 și art. 135 alin. (2) lit. e); art. 29 alin. (3) și (5) și art. 73 alin. (3) lit. s); art. 1 și art. 2; art. 115 alin. (4).

Criticile formulate pot fi incluse în două categorii:

– prima referitoare la aspectele de neconstituționalitate extrinsecă, constând în încălcarea exigențelor constituționale în materie de delegare legislativă, prevăzute de art. 115 alin. (4), precum și a celor referitoare la procedura de legiferare, deduse din coroborarea art. 75 alin. (5) cu art. 118 alin. (2) și art. 117 alin. (3) și a art. 117 cu art. 73 alin. (3) lit. e);

– a doua referitoare la aspecte de neconstituționalitate intrinsecă, constând în încălcarea prevederilor constituționale ale art. 136 alin. (3) și (4) și art. 44 alin. (3) și (4) referitoare la proprietate; art. 135 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și d) referitoare la economie; art. 35 și art. 135 alin. (2) lit. e) referitoare la protecția mediului; art. 29 alin. (3) și (5) și art. 73 alin. (3) lit. s) referitoare la raporturile dintre culte și stat; art. 1 și art. 2 referitoare la trăsăturile statului.

Curtea va examina, mai întâi, critica de neconstituționalitate referitoare la încălcarea exigențelor prevăzute de art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală în materie de delegare legislativă, text care consacră posibilitatea Guvernului de a adopta ordonanțe de urgență în următorii termeni: „Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în situații extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligația de a motiva urgența în cuprinsul acestora.”

Așadar, potrivit dispozițiilor constituționale menționate, Guvernul poate adopta o ordonanță de urgență în următoarele condiții, întrunite în mod cumulativ:

– existența unei situații extraordinare;

- reglementarea acesteia să nu poată fi amânată;
- urgența să fie motivată în cuprinsul ordonanței.

Dincolo de caracterul tranșant al formulei utilizate de legiuitorul constituant, intenția acestuia și finalitatea urmărită, constând în restrângerea domeniului în care Guvernul se poate substitui Parlamentului, adoptând norme primare în considerarea unor rațiuni pe care el însuși este suveran să le determine, sunt evidențiate cu pregnanță de deosebirile dintre actualul text constituțional și cel anterior, fostul art. 114 alin. (4) din Constituție, în forma inițială. Potrivit aceluși text, posibilitatea Guvernului de a adopta ordonanțe de urgență era condiționată exclusiv de existența unor cazuri excepționale.

Termenul „cazuri excepționale”, acolo utilizat, a fost înlocuit, în noua redactare, cu acela de „situații extraordinare”. Mai mult, deși diferența dintre cei doi termeni, din punct de vedere al gradului de abatere de la obișnuit sau comun căruia îi dau expresie, este evidentă, același legiuitor a simțit nevoia să o pună la adăpost de orice interpretare de natură să minimalizeze o atare diferență, prin adăugarea sintagmei „a căror reglementare nu poate fi amânată”, consacrand, astfel, *in terminis* imperativul urgenței reglementării. În sfârșit, din rațiuni de rigoare legislativă, a instituit exigența motivării urgenței în chiar cuprinsul ordonanței adoptate în afara unei legi de abilitare.

Chiar sub imperiul reglementării constituționale anterioare în materie, Curtea, referindu-se la „cazul excepțional” de care depindea legitimitatea constituțională a adoptării unei ordonanțe de urgență, a statuat că acesta este definit în raport cu „necesitatea și urgența reglementării unei situații care, datorită circumstanțelor sale excepționale, impune adoptarea de soluții imediate, în vederea evitării unei grave atingeri aduse interesului public” (Decizia nr. 65 din 20 iunie 1995, publicată în M. Of. nr. 129 din 28 iunie 1995). Cu aceeași finalitate, a definirii cât mai precise a cazului excepțional, Curtea a precizat că de esența acestuia este caracterul obiectiv, „în sensul că existența sa nu depinde de voința Guvernului, care, în asemenea împrejurări, este constrâns să reacționeze prompt pentru apărarea unui interes public, pe calea ordonanței de urgență” (Decizia nr. 83 din 19 mai 1998, publicată în M. Of. nr. 211 din 8 iunie 1998).

Cele statuate de Curte în această materie, sub imperiul reglementării constituționale anterioare, ca urmare a unei interpretări care transgresa litera textului constituțional, evidențiindu-i înțelesul prin prisma intenției legiuitorului constituant și a finalității urmărite, precum și prin utilizarea unor principii și constante ale dreptului, sunt cu atât mai pertinente în prezent, dacă se are în vedere că punctul de vedere înfățișat își are suport deplin în chiar litera reglementării constituționale de referință în actuala sa redactare.

De altfel, însuși Guvernul, în art. 2 lit. a) din Ordonanța de urgență nr. 21/2004 privind sistemul național de management al situațiilor de urgență, publicată în M. Of. nr. 361 din 26 aprilie 2004, definește „situația de urgență” în termeni similari celor utilizați de Curte, și anume ca „eveniment excepțional, cu caracter nonmilitar, care, prin amploare și intensitate, amenință viața și sănătatea populației, mediul înconjurător, valorile materiale și culturale importante, iar, pentru restabilirea stării de normalitate, sunt necesare adoptarea de măsuri și acțiuni urgente, alocarea de resurse suplimentare și managementul unitar al forțelor și mijloacelor implicate”.

În raport cu obiectul criticii de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că, în preambulul ordonanței de urgență aprobate prin legea criticată, caracterul de urgență este

determinat de oportunitatea identificării în cel mai scurt timp, în condițiile reglementărilor actuale, a unei situații raționale și de durată în privința asigurării mijloacelor necesare pentru conservarea, restaurarea și întreținerea patrimoniului național, cultural și religios din județul Suceava, problematică ce vizează interesul social și constituie *situație extraordinară*.

Textul reprodus evidențiază rațiunea și utilitatea reglementării, nu însă și existența unei *situații extraordinare a cărei reglementare nu poate fi amânată*, pe care, mai degrabă, o proclamă fără a o motiva, potrivit exigenței textului constituțional de referință.

În opinia Curții, cărențele în motivarea unei asemenea situații sunt cu atât mai evidente, cu cât urgența reglementării, element complementar, dar obligatoriu pentru calificarea acesteia ca extraordinară, este determinată – potrivit textului din preambulul ordonanței – de „oportunitatea identificării [...]” ș.a.m.d.

Or, invocarea elementului de oportunitate, prin definiție, de natură subiectivă, căruia i se conferă o eficiență contributivă determinantă a *urgenței*, ceea ce, implicit, îl convertește în situație extraordinară, impune concluzia că aceasta nu are, în mod necesar și univoc, caracter obiectiv, ci poate da expresie și unor factori subiectivi, de oportunitate, în a căror considerare, de altfel, reglementarea în cauză a fost adoptată pe calea ordonanței. Întrucât, însă, asemenea factori nu sunt cuantificabili, afirmarea existenței situației extraordinare în temeiul lor sau prin convertirea lor într-o asemenea situație conferă acesteia un caracter arbitrar, de natură să creeze dificultăți insurmontabile în legitimarea delegării legislative. S-ar ajunge, astfel, ca un criteriu de constituționalitate – *situația extraordinară* –, a cărui respectare este, prin definiție, supusă controlului Curții, să fie, practic, sustras unui atare control, ceea ce ar fi inadmisibil.

În sensul celor arătate, Curtea reține că starea precară a patrimoniului național, cultural și religios din județul Suceava, chiar dacă este obiectiv reală, poate constitui un argument în susținerea utilității reglementării, dar, în sine, nu acreditează și nu motivează urgența; este o situație cu caracter de durată, existentă cu suficient de mult timp înaintea adoptării reglementării în cauză și, ceea ce este esențial, a cărei rezolvare – deși înfățișată drept rațiunea și finalitatea principală a măsurii legislative adoptate – urmează să aibă loc numai după trecerea unei perioade de timp neprecizate, dar suficient de mare, de vreme ce finanțarea lucrărilor pe care le implică se prevede a fi asigurată din veniturile obținute de Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, ca urmare a exploatării terenurilor forestiere a căror proprietară devenise.

Așa fiind, Curtea consideră că adoptarea reglementării în cauză, pe calea unei ordonanțe de urgență, nu îndeplinește exigențele constituționale impuse de art. 115 alin. (4), de vreme ce urgența reglementării, consecutivă existenței unei situații extraordinare, invocată în preambulul ordonanței aprobate prin legea criticată, este infirmată de modul în care aceasta urmează a fi pusă în aplicare. Or, *nota bene*, încetarea situației extraordinare, astfel cum este determinată în cuprinsul ordonanței, nu se poate produce decât prin finalizarea acțiunilor aici prevăzute.

Cu toate că obiectul sesizării de neconstituționalitate îl constituie Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004, în exercitarea atribuției sale de control *a priori*, prevăzută de art. 146 lit. a) din Constituție și de art. 17 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, și în temeiul art. 3 alin. (2) din aceeași lege, potrivit căruia „în exercitarea atribuțiilor care îi revin, Curtea Constituțională este singura în drept să

otărască asupra competenței sale”, această instanță a statuat în mod constant în sensul
ă, într-o atare ipoteză, este competentă de a se pronunța și asupra constituționalității
ordonanței de urgență astfel aprobate. Opțiunea Curții, în sensul arătat, este impusă, în
rezent, de prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit cărora, „în România,
respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”. În conformitate
u aceste prevederi, prin efectul aprobării de Parlament a unei ordonanțe viciate de
neconstituționalitate, viciul preexistent al ordonanței în cauză nu este acoperit, nu dispare,
de vreme ce prin lege nu se poate deroga de la Constituție, ci, dimpotrivă, se transmite și
legii de aprobare, care devine, astfel, în aceeași măsură și pentru aceleași motive,
neconstituțională.

Pentru considerentele expuse, Curtea urmează să constate că Legea pentru aprobarea
Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 și Ordonanța de urgență aprobată sunt
neconstituționale.

Constatarea neconstituționalității actelor normative menționate, în raport cu primul
dintre motivele invocate în sesizare, în ordinea de examinare stabilită de Curte, face
inutilă verificarea celorlalte motive.

Având în vedere aceste considerente, dispozițiile art. 115 alin. (4), art. 146 lit. a) și ale
art. 147 alin. (2) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. a) și ale art. 18
din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu
majoritate de voturi,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Constată că Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004
privind trecerea unor terenuri forestiere din proprietatea publică a statului și din administrarea
Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și
Rădăuților, precum și ordonanța de urgență sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președintelui Camerei Deputaților,
președintelui Senatului, primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României,
Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 11 mai 2005 și la aceasta au participat: Ioan Vida,
președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocar, Constantin Doldur, Acsinte Gaspar,
Kozsokár Gábor, Petre Ninosu, Ion Predescu și Șerban Viorel Stănoiu, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Prim-magistrat asistent,

Claudia Miu

Opinie separată:

Nu împărtășim opinia majorității judecătorilor Curții Constituționale care, prin
Decizia nr. 255 din 11 mai 2005, au constatat că „Legea pentru aprobarea Ordonanței de

urgență a Guvernului nr. 100/2004 privind trecerea unor terenuri forestiere din proprietatea publică a statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor – ROMSILVA în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, precum și ordonanța de urgență sunt neconstituționale”.

Pentru a pronunța această soluție, majoritatea membrilor Curții au reținut, din toate motivele invocate de autorii sesizării de neconstituționalitate formulate în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție, că „adoptarea reglementării în cauză pe calea unei ordonanțe de urgență nu îndeplinește exigențele constituționale impuse de art. 115 alin. (4), de vreme ce urgența reglementării, consecutivă existenței unei situații extraordinare, invocată în preambulul ordonanței aprobate prin legea criticată, este infirmată în modul în care aceasta urmează a fi pusă în aplicare”.

I. Din analiza considerentelor care au stat la baza acestei soluții privind neconstituționalitatea legii adoptate de Parlament pentru aprobarea, cu modificări și completări, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004, se constată că majoritatea membrilor Curții au apreciat, bazându-se, în special, pe exegeza dispozițiilor constituționale, fără referire la obiectul ordonanței și la circumstanțele concrete ale reglementării, că ordonanța aprobată nu a fost emisă cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 115 alin. (4) din Constituție. În acest sens, se susține că formularea „situații extraordinare”, utilizată în art. 115 alin. (4) al Constituției revizuite ca o condiție a emiterii ordonanței de urgență, marchează o diferență evidentă „din punct de vedere al gradului de abatere de la obișnuit sau comun”, față de formularea „cazuri excepționale”, utilizată, anterior revizuirii Constituției, de articolul 114 alin. (4). Totodată, autorii deciziei au apreciat că, prin „adăugarea sintagmei «a căror reglementare nu poate fi amânată»”, textul constituțional în vigoare consacră *in terminis* imperativul urgenței reglementării.

Considerăm că acest argument al autorilor deciziei nu poate fi reținut, întrucât, chiar dacă textul actual al art. 115 alin. (4) al Constituției obligă Guvernul la mai multă rigoare în emiterea ordonanțelor de urgență, prin necesitatea motivării urgenței în cuprinsul acestora, nu se poate considera că el marchează o diferență evidentă, în ceea ce privește gradul de abatere de la obișnuit sau comun a situațiilor în care se justifică adoptarea ordonanțelor de urgență, față de reglementarea anterioară. Examinarea oricărui dicționar scoate în evidență faptul că atât noțiunea „extraordinar”, utilizată în textul actual al Constituției, cât și cea de „excepțional”, utilizată în textul constituțional anterior revizuirii sunt definite la fel, utilizându-se, în explicarea sensului lor, practic aceleași cuvinte și, în final, explicându-se una prin cealaltă (a se vedea DEX, ed. a II-a, Univers enciclopedic, București, 1998, dar și dicționarele străine, cum ar fi: Dicționarul Robert, Dicționarul Larousse).

În ceea ce privește referirea pe care autorii deciziei o fac, în încercarea de a desprinde un sens mai restrictiv al formulării „situații extraordinare”, utilizată de textul art. 115 alin. (4) din Constituție, la definirea „situației de urgență”, dată prin art. 2 lit. a) al Ordonanței de urgență nr. 21/2004 privind sistemul național de management al situațiilor de urgență, considerăm că aceasta nu are niciun fel de concludență în ceea ce privește analiza îndeplinirii condiției constituționale a emiterii ordonanțelor de urgență, condiție care impune existența unor „situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi

amânată”, iar nu a unor „situații de urgență”, astfel cum acestea din urmă sunt definite de această ordonanță de urgență. De altfel, este de observat că, din examinarea conținutului Ordonanței de urgență nr. 21/2004, aceasta are ca obiect de reglementare, așa cum se precizează în preambulul său, să asigure „instituirea, în cel mai scurt timp, a unui cadru legal modern și a unor mecanisme manageriale perfecționate, menite să asigure, în mod unitar și profesionist, apărarea vieții și sănătății populației, a mediului înconjurător, a valorilor materiale și culturale importante pe timpul producerii unor situații de urgență, care să permită restabilirea rapidă a stării de normalitate”. În concret, Ordonanța de urgență nr. 21/2004 se referă la organizarea unui sistem de gestionare a situațiilor produse, în condițiile creșterii gravității riscurilor nonmilitare la adresa securității naționale, ale schimbărilor climatice radicale, ale dezvoltării experimentelor științifice cu efecte imprevizibile, ale diversificării activităților economice legale care utilizează, produc și comercializează substanțe periculoase.

În opoziție cu decizia adoptată cu votul majorității membrilor Curții Constituționale, considerăm, pe baza analizării elementelor concrete ale reglementării în cauză, că legea prin care a fost aprobată, cu modificări și completări, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 100/2004 este constituțională, întrucât adoptarea ordonanței s-a făcut cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 115 alin. (4) din Constituție, text conform căruia „Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în situații extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligația de a motiva urgența în cuprinsul acestora”.

Apreciem că textul constituțional enunțat nu ar putea fi aplicat fără a se lăsa o marjă de apreciere Guvernului – emitent al ordonanței de urgență – în determinarea concretă a „situațiilor extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată”. Guvernul are, însă, obligația fermă de a motiva urgența în cuprinsul ordonanței.

Prin art. 1 alin. (1) al ordonanței în cauză, adoptată de Guvern la 16 noiembrie 2004, s-a aprobat trecerea terenurilor, în suprafață de 90 mii hectare fond forestier, din proprietatea publică a statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva în domeniul privat al statului, în administrarea Ministerului Culturii și Cultelor pentru Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, iar, prin alin. (2) al aceluiași articol al ordonanței de urgență, s-a dispus trecerea terenurilor respective în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților.

Totodată, potrivit dispozițiilor art. 3 al ordonanței de urgență, s-a prevăzut că „veniturile obținute prin valorificarea, în condițiile legii, a produselor lemnoase și nelemnoase ale fondului forestier vor fi utilizate pentru acoperirea cheltuielilor de administrare și gospodărire în regim silvic a pădurilor, precum și pentru finanțarea activităților de restaurare, întreținere și conservare a patrimoniului național cultural și religios al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților”, iar, potrivit art. 4 alin. (1) al ordonanței, „terenurile primite de Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților rămân în proprietatea acesteia și nu pot fi înstrăinate”.

În preambulul ordonanței, Guvernul a justificat caracterul de urgență al reglementării, arătând că acesta este „determinat de oportunitatea identificării, în cel mai scurt timp, în condițiile reglementărilor actuale, a unei soluții raționale și de durată în privința asigurării mijloacelor necesare pentru conservarea, restaurarea și întreținerea patrimoniului național, cultural și religios din județul Suceava, problematică ce vizează interesul social și constituie situație extraordinară”.

Mult mai pe larg, în Nota de fundamentare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004, se arată că, în trecutul mai îndepărtat, începând cu anul 1783, „în zona de nord a țării, respectiv în raza județului Suceava, a funcționat «Fondul Bisericesc Ortodox de Bucovina», care a fost creat pentru administrarea unor importante suprafețe de păduri, terenuri agricole și altor bunuri ce au aparținut mănăstirilor din zonă, domeniilor domnești și altor proprietari din Moldova, ale căror proprietăți au fost etatizate de fostul imperiu austro-ungar”. Totodată, se arată, în aceeași notă de fundamentare, potrivit Legii nr. 295/1946 privind repunerea în vigoare și modificarea unor articole din Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române: „Fondul Bisericesc Ortodox din Bucovina a avut statutul unei fundații, fiind persoană juridică de drept public”.

În aceeași notă de fundamentare a ordonanței de urgență, invocându-se și experiența anterioară, Guvernul justifică, ca și în preambulul ordonanței, urgența reglementării respective prin „oportunitatea identificării, în cel mai scurt timp, în condițiile reglementărilor actuale, a unei soluții raționale și de durată în privința asigurării mijloacelor necesare pentru conservarea, restaurarea și întreținerea patrimoniului național, cultural și religios din județul Suceava, prin trecerea în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților a unei suprafețe de 90 mii hectare fond forestier din terenurile care au fost administrate în trecut de fostul Fond Bisericesc Ortodox din Bucovina”. În același timp, nota de fundamentare consemnează că, prin măsura respectivă, „bugetul de stat va fi degrevat de cheltuielile aferente întreținerii și restaurării patrimoniului respectiv, urmând ca acestea să fie asigurate din veniturile obținute prin valorificarea rațională a produselor lemnoase și nelemnoase ale pădurii”.

Elementele concrete de mai sus, care se constituie, în ansamblul lor, în motivarea situației extraordinare care a stat la baza adoptării ordonanței de urgență, se regăsesc și în expunerea de motive la Proiectul legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004. Din analiza conținutului actelor existente la dosar, rezultă, cu prisosință, în opinia noastră, că adoptarea ordonanței de urgență în cauză s-a făcut cu respectarea condiției constituționale a existenței unei situații extraordinare, a cărei reglementare nu putea fi amânată. Acest lucru este evident dacă se au în vedere faptul binecunoscut că, în materia reparațiilor pentru proprietățile imobiliare de care au fost depozitate cultele religioase în perioada regimului totalitar, s-a întârziat mult, precum și împrejurarea că măsura luată prin ordonanță vizează în mod direct și imediat un interes public major, insistent subliniat în cuprinsul ordonanței, în Nota de fundamentare a acesteia, cât și în expunerea de motive la Proiectul legii de aprobare a ordonanței de urgență, și anume acela al degrevării bugetului public național de sarcina privind asigurarea mijloacelor necesare pentru finanțarea activităților de restaurare, întreținere și conservare a patrimoniului național cultural și religios al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, a cărui importanță este atât de cunoscută atât în țară, cât și în străinătate.

De altfel, este de observat că, prin Decizia nr. 234 din 20 decembrie 1999, publicată în M. Of. nr. 149 din 11 aprilie 2000, Curtea Constituțională, analizând, într-un alt context, condiția prevăzută de art. 114 alin. (4) din Constituție pentru emiterea ordonanțelor de urgență, înainte de revizuirea acesteia, a statuat, de principiu, că „existența «cazului excepțional», de care textul constituțional condiționează posibilitatea Guvernului de a recurge la această modalitate de delegare legislativă, este justificată prin nenumăratele demersuri ale unor persoane, făcute după căderea regimului comunist, în

vederea restituirii bunurilor imobile confiscate sau naționalizate după anul 1940 de regimurile totalitare, precum și prin «obligățiile asumate de România», între care se numără și restituirea comunităților cetățenilor aparținând minorităților naționale”.

Acest considerent, cu evidentă valoare de principiu, este aplicabil, în opinia noastră, *mutatis mutandis*, și în cazul justificării cazului extraordinar, prevăzut în actuala redactare a textului art. 115 alin. (4) din Constituție.

Considerăm, de asemenea, semnificativ pentru concluzia pe care o susținem, cu privire la justificarea și la urgența reglementării situației extraordinare, faptul că ordonanța de urgență a fost adoptată de Guvernul în funcție înainte de alternanța la guvernare, care a intervenit în decembrie 2004, în timp ce legea de aprobare a ordonanței a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, cu votul majorității, constituită după această dată.

Având în vedere cele de mai sus, opinăm că, în cauză, legea pentru aprobarea, cu modificări și completări, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 este constituțională, întrucât condițiile prevăzute de Legea fundamentală pentru emiterea ordonanței de urgență – existența unei situații extraordinare, a cărei reglementare nu poate fi amânată, și obligația de a motiva urgența în cuprinsul ordonanței – erau îndeplinite.

II. Considerăm că în mod greșit, prin dispozitivul deciziei pronunțate, cu votul majorității membrilor Curții Constituționale, s-a constatat neconstituționalitatea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004.

Prin pronunțarea acestei soluții, Curtea Constituțională și-a încălcat competența prevăzută de art. 146 din Constituție.

În cauză, Curtea Constituțională a fost sesizată, conform dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, numai cu privire la neconstituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2004 înainte de promulgarea acesteia.

Or, în cadrul controlului prealabil de constituționalitate a legilor, prevăzut de art. 146 lit. a) din Constituție, Curtea nu se poate pronunța în sensul declarării neconstituționalității unei ordonanțe emise de Guvern.

Apreciem că, numai în mod indirect, în considerentele deciziei, Curtea putea, analizând constituționalitatea legii de aprobare a ordonanței, să se refere la nerespectarea condițiilor constituționale de adoptare a acesteia, în situația în care a reținut că legea este neconstituțională pentru acest motiv.

Conform sistemului nostru constituțional, ordonanțele emise de Guvern nu pot forma decât obiect al controlului ulterior de constituționalitate, prevăzut de art. 146 lit. d) din Constituție, care poate fi declanșat numai pe calea unei excepții ridicate în fața instanțelor judecătorești sau direct, de către Avocatul Poporului.

Judecător,
Aspazia Cojocaru

Judecător,
Constantin Doldur

Judecător,
Acsinte Gaspar

Judecător,
Kozsokár Gábor

2. DECIZIA NR. 16 DIN 10 IANUARIE 2007¹

referitoare la constituționalitatea Legii privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României

Tematică: organe ale administrației centrale de specialitate din subordinea Guvernului; regim constituțional; modalități de înființare – competență exclusivă a Guvernului; inadmisibilitatea înființării prin lege.

Cu Adresa nr. 51/4.792 din 4 decembrie 2006, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale sesizarea privind declanșarea controlului de constituționalitate asupra Legii privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României. Sesizarea a fost formulată, în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 alin. (4) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, de către un număr de 50 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat, și anume: Cristian I. Rădulescu, Petru P. Movilă, Grațiana Denisa M. Iordache, Iulian-Gabriel P. Bîrsan, Traian Constantin A. Igaș, Cornel Ștefan C. Bardan, Radu V.D. Lambrino, Monica Maria C. Iacob Ridzi, Laurențiu C. Mironescu, Daniel I. Buda, Ionesie P. Ghiorghe, Radu-Cătălin Drăguș, Liviu Alexandru H. Miroșeanu, Ioan C. Oltean, Nicolae N. Bara, Dan N. Grigore, Cosmin Gabriel C. Popp, Alexandru A. Ciocâlțu, Alexandru E. Mocanu, Mircea Man, Costică N. Canacheu, Marius I. Rogin, Cezar Florin Gh. Preda, Ioan Dumitru I. Puchianu, Stelian N. Duțu, William Gabriel S. Brânză, Aurel A. Olărean, Ion I. Gonțea, Horia C. Văsioiu, Bogdan C. Cantaragiu, Dumitru Gh. Puzdrea, Constantin M. Petrea, Valeriu I. Tabără, Anca M. Constantinescu, Romeo Marius Gh. Raicu, Ionela I. Bruchental-Pop, Dorin-Liviu D. Nistoran, Dănuț E. Liga, Gheorghe I. Albu, Valentin Adrian M. Iliescu, Petre Străchinaru, Mugurel Liviu S. Sârbu, Roberta Alma C. Anastase, Mihai Stănișoară, Anca-Daniela C. Boagiu, Gheorghe G. Barbu, Marian-Jean J.G. Marinescu, Marcel Laurențiu M. Romanescu, Gheorghe G. Sârb, Augustin A. Zegrean.

Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 11.232 din 5 decembrie 2006 și formează obiectul Dosarului nr. 2.374A/2006.

Autorii sesizării solicită Curții Constituționale să constate neconstituționalitatea Legii privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României, care, în opinia acestora, „prezintă un viciu de constituționalitate sub aspectul soluției legislative propuse”, astfel:

1. Prin obiectul de reglementare, legea încalcă art. 117 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „Guvernul și ministerele, cu avizul Curții de Conturi, pot înființa organe de specialitate, în subordinea lor, numai dacă legea le recunoaște această competență”, precum și art. 1 alin. (4) din aceasta, conform cu care „statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale”. Or, în cauză, „suntem în prezența unei propuneri

¹ Publicată în M. Of. nr. 66 din 29 ianuarie 2007.

legislative privind înființarea unui organ de specialitate în subordinea Guvernului, nu a unei hotărâri a Guvernului sau a unei ordonanțe de urgență și, totodată, în absența avizului Curții de Conturi”.

2. Legea nu a fost adoptată cu respectarea „cerințelor de majoritate specifice unei legi organice”, ceea ce contravine dispozițiilor constituționale ale art. 76 alin. (1), care prevede că „Legile organice și hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul majorității membrilor fiecărei Camere”, și ale art. 117 alin. (3), potrivit cărora „autorități administrative autonome se pot înființa prin lege organică”. În acest sens, se arată că o „propunere legislativă inițiată de 6 deputați” a fost adoptată „cu 134 de voturi pentru, 72 de voturi împotriva și 4 abțineri”, la lucrările Plenului fiind prezenți 215 deputați, așadar, cu îndeplinirea condițiilor cerute pentru adoptarea unei legi ordinare, deși, în conformitate cu art. 117 alin. (3) din Constituție, suntem, „în fapt, în prezența unei legi organice”. Se mai arată că „încadrarea proiectului în categoria legilor ordinare nu a fost motivată nici prin expunerea de motive și nici printr-o notă însoțitoare”.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a prezenta punctele lor de vedere.

Guvernul, în punctul de vedere transmis în legătură cu sesizarea de neconstituționalitate a Legii privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României, apreciază că aceasta este neîntemeiată, întrucât: legea nu conține prevederi de natură să aducă atingere principiului separației și echilibrului puterilor statului, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție, precum și că este o lege ordinară, adoptată în conformitate cu art. 61 și art. 73 alin. (1) din Legea fundamentală, potrivit cărora Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării, cu competența generală de a adopta legi constituționale, organice și ordinare; dispozițiile art. 117 alin. (2) din Constituție, care prevăd posibilitatea ca Guvernul și ministerele să înființeze organe de specialitate în subordinea lor, dacă legea le recunoaște această competență, nu au incidență în această cauză în care „nu ne aflăm în situația adoptării unei hotărâri a Guvernului ori a unui ordin al ministrului” prin care s-a înființat un organ de specialitate în lipsa unei legi, ci suntem în situația înființării organului de specialitate „în subordinea Guvernului prin lege, act normativ adoptat de către unica putere legiuitoare cu competență generală, respectiv de către Parlament”; nici art. 76 alin. (1) din Constituție, care dispune cu privire la cvorumul necesar adoptării legilor organice, „nu are incidență în prezenta cauză”, deoarece „dispozițiile art. 117 alin. (3) din Legea fundamentală impun înființarea «prin lege organică» numai pentru autoritățile administrative autonome, nu și pentru organele de specialitate din subordinea Guvernului”. Se menționează că, de altfel, și „actuala A.N.T. a fost înființată, ca organ de specialitate al administrației publice centrale în subordinea Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11/2004, aprobată de Parlament tot printr-o lege ordinară, respectiv prin Legea nr. 228/2004, nefiind necesară o lege organică, pentru aceleași considerente”.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

În vederea soluționării sesizării, cu Adresa nr. 11.397 din 7 decembrie 2006, Curtea Constituțională a solicitat secretarului general al Camerei Deputaților transmiterea următoarelor documente: Proiectul propunerii legislative privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului, însoțită de expunerea de motive; punctul de vedere al Guvernului asupra inițiativei legislative, în condițiile art. 111 alin. (1) din Constituție; avizul Consiliului legislativ; avizul Curții de Conturi, în condițiile art. 117 alin. (2) din Constituție; Proiectul de lege în forma adoptată de Senat, ca primă Cameră sesizată; stenograma ședinței Camerei Deputaților, în care s-a exprimat votul final asupra proiectului de lege, în calitate de Cameră decizională; lista privind componența Grupului parlamentar al Partidului Democrat din Camera Deputaților.

Cu Adresa nr. 51/4.866 din 9 decembrie 2006, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis, în copie, documentele solicitate, mai puțin avizul Curții de Conturi, care nu a fost cerut de către inițiatori, și proiectul de lege în forma adoptată de Senat, ca primă Cameră sesizată, întrucât această Cameră a respins proiectul. În esență, potrivit documentelor transmise, proiectul de „Lege privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, având ca obiect elaborarea și punerea în aplicare a politicilor în domeniul turismului, în concordanță cu politica generală a Guvernului României”, a fost inițiat, așa cum reiese din expunerea de motive, „în scopul imprimării unui dinamism mult sporit pentru: valorificarea potențialului național turistic, orientarea și integrarea în tendințele regionale și mondiale privind dinamica și structura ofertei turistice, creșterea circulației turistice pe teritoriul României, diversificarea ofertei și creșterea calității serviciilor turistice”; în punctul de vedere întocmit în conformitate cu art. 111 alin. (1) din Constituție, Guvernul României „nu susține adoptarea acestei inițiative legislative”, întrucât consideră că „pentru absorbția fondurilor structurale și derularea proiectelor pentru perioada 2007-2013”, se impune asigurarea unui cadru instituțional stabil (prin specialiști și condiții de derulare a politicilor turistice și de implementare a strategiilor) și adaptat etapei de dezvoltare a turismului din România și obiectivelor de atins, precum și susținerea, consolidarea și crearea instituțiilor complementare, similare celor din statele membre ale Uniunii Europene; Consiliul legislativ avizează favorabil propunerea legislativă, cu observații și propuneri privind titlul și obiectul reglementării, categoria de legi din care aceasta face parte, reorganizarea actualei Autorități din subordinea Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, precum și stabilirea organizării și funcționării ei prin hotărâre a Guvernului; din cuprinsul stenogramei ședinței Camerei Deputaților din data de 29 noiembrie 2006, reiese că propunerea legislativă a fost adoptată ca lege ordinară și, din cei 215 deputați prezenți, au votat „pentru” 134, „împotriva” 72, iar 4 s-au abținut. Ultimul document transmis este Lista privind componența Grupului parlamentar al Partidului Democrat din Camera Deputaților (la data de 7 decembrie 2006), care cuprinde un număr de 50 de deputați și circumscripțiile din care aceștia fac parte.

Curtea,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctul de vedere al Guvernului, documentele transmise de secretarul general al Camerei Deputaților, raportul judecătorului-raportor, Legea privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în

subordinea Guvernului României, raportată la prevederile Constituției, precum și dispozițiile Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie Legea privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României, în legătură cu care se susține că încalcă, în ordinea invocării lor, prevederile constituționale ale art. 117 alin. (2), art. 1 alin. (4), art. 76 alin. (1) și ale art. 117 alin. (3), care prevăd:

– Art. 117 alin. (2) și (3): „(2) Guvernul și ministerele, cu avizul Curții de Conturi, pot înființa organe de specialitate, în subordinea lor, numai dacă legea le recunoaște această competență.

(3) Autorități administrative autonome se pot înființa prin lege organică.”;

– Art. 1 alin. (4): „Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.”;

– Art. 76 alin. (1): „Legile organice și hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul majorității membrilor fiecărei Camere.”

Examinând obiecțiile de neconstituționalitate formulate, prevederile legii criticate și documentele ce au stat la baza adoptării ei, prin raportare la dispozițiile constituționale incidente, Curtea Constituțională constată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată și urmează a fi admisă pentru următoarele considerente:

În cadrul administrației publice centrale de specialitate, alături de ministere, se pot înființa și alte organe de specialitate, care funcționează în subordinea Guvernului. Dacă art. 116 din Constituție consacră principiile de organizare a autorităților administrației publice centrale de specialitate, regulile după care ele se constituie sunt stabilite de prevederile constituționale ale art. 117. Astfel, alin. (1) și (3) ale art. 117, prevăzând că ministerele se înființează, se organizează și funcționează potrivit legii și că autoritățile administrative autonome se pot înființa prin lege organică, consacră principiul potrivit căruia acest domeniu este de competență exclusivă a Parlamentului. În ceea ce privește înființarea altor organe de specialitate decât ministerele și autoritățile autonome, dar ca autorități guvernamentale, art. 117 alin. (2) din Constituție stabilește dreptul Guvernului de a le înființa, dar numai în cazul în care acest drept îi este recunoscut prin lege și cu avizul Curții de Conturi. În sensul acestor dispoziții constituționale, art. 11 lit. o) din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor prevede că: „În realizarea funcțiilor sale, Guvernul îndeplinește următoarele atribuții principale: [...] o) înființează, cu avizul Curții de Conturi, organe de specialitate în subordinea sa.”

Așadar, normele cuprinse în alin. (2) și (3) ale art. 117 din Constituție, referitoare la competența Parlamentului și a Guvernului, care sunt de strictă interpretare constituțională, fac o distincție fără echivoc cu privire la modalitățile de înființare a celor două categorii de autorități menționate. Or, Autoritatea Națională pentru Turism este una dintre autoritățile a cărei înființare intră, potrivit art. 117 alin. (2) din Constituție, în competența exclusivă a Guvernului, astfel că adoptarea de către Parlament a legii ce face obiectul prezentei sesizări este neconstituțională. Așa fiind, Curtea constată că Legea privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României, încalcă și prevederile art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, potrivit căroră:

„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”

Curtea constată că neconstituționalitatea legii, astfel cum a fost reținută, în ansamblul său face inutilă examinarea și a celorlalte critici formulate de autorii obiecției.

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (2) și (4) din Constituție, precum și al prevederilor art. 11 alin. (1) lit. a), art. 15 și 18 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Constată că Legea privind înființarea Autorității Naționale pentru Turism, în subordinea Guvernului României, este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 10 ianuarie 2007 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Kozsokár Gábor, Petre Ninosu, Ion Predescu și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent șef,

Gabriela Dragomirescu

3. DECIZIA NR. 1.008 DIN 7 IULIE 2009¹

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării

Tematică: condiții de adoptare a ordonanțelor de urgență – neconstituționalitate „extrinsecă”; semnificația „situației extraordinare”; motivarea concretă a „urgenței” și a necesității de reglementare pe calea ordonanței; regimul constituțional al C.S.A.T. – autoritate administrativă autonomă și instituție fundamentală a statului; neconstituționalitatea modificării statutului C.S.A.T. prin ordonanță de urgență; afectarea activității C.S.A.T.; includerea în C.S.A.T. a președintelui Senatului – încălcarea principiului separației puterilor în stat; extinderea viciului de neconstituționalitate asupra legii de aprobare a ordonanței.

Cu Adresa nr. 51/2.681 din 12 mai 2009, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii privind

¹ Publicată în M. Of. nr. 507 din 23 iulie 2009.

aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, formulată de un număr de 63 de deputați, aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal, și anume: Cristian Mihai Adomniței, Marin Almăjanu, Teodor Atanasiu, Mihai Banu, Vasile Berci, Dan Bordeianu, Emil Bostan, Viorel-Vasile Buda, Daniel-Stamate Budurescu, Cristian Buican, Cristian-Ion Burlacu, Mihăiță Calimente, Mircea Vasile Cazan, Daniel Chițoiu, Tudor-Alexandru Chiuariu, Horia Cristian, Cristina Elena Dobre, Victor Paul Dobre, Mihai-Aurel Donțu, Gheorghe Dragomir, George Ionuț Dumitrică, Relu Fenechiu, Gheorghe Gabor, Grațiela Leocadia Gavrilesco, Andrei Dominic Gereă, Alina-Ștefania Gorghiu, Titi Holban, Pavel Horj, Mircea Irimescu, Nicolae Jolța, Mihai Lupu, Dan Mihai Marian, Dan Ilie Morega, Dan-Ștefan Motreanu, Gheorghe-Eugen Nicolăescu, Bogdan Olteanu, Ludovic Orban, Viorel Palașcă, Ionel Palăr, Dan Păsat, Cornel Pieptea, Gabriel Plăiașu, Cristina-Ancuța Pocora, Virgil Pop, Octavian-Marius Popa, Călin Constantin Anton Popescu-Tăriceanu, Neculai Rebenciuc, Ana Adriana Săftoiu, Nini Săpunaru, Adrian George Scutaru, Ionuț-Marian Stroe, Gigel-Sorinel Știrbu, Ion Tabugan, Gheorghe-Mirel Taloș, Ioan Timiș, Diana Adriana Tușa, Claudiu Țaga, Radu Bogdan Țimpău, Ioan Țintean, Florin Țurcanu, Horea-Dorin Uioreanu, Lucia-Ana Varga și Mihai Alexandru Voicu.

Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. J59 din 12 mai 2009 și constituie obiectul Dosarului nr. 2.059A/2009.

Autorii sesizării precizează, mai întâi, faptul că proiectul de lege criticat, având un caracter organic, a fost adoptat de Camera Deputaților, ca primă Cameră sesizată, în data de 24 februarie 2009, apoi de Senat, în calitate de Cameră decizională, în data de 4 mai 2009. Legea supusă controlului de constituționalitate înainte de promulgare aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, textul legal modificat având următoarea redactare:

– „Art. 5 alin. (2): „Președintele Senatului și primul-ministru al Guvernului României îndeplinesc funcțiile de vicepreședinți ai Consiliului Suprem de Apărare a Țării.”

Dispozițiile constituționale invocate de autorii obiecției sunt cele ale art. 1 alin. (4), referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor, art. 71 alin. (2) privind incompatibilitatea calității de deputat sau de senator cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului, și ale art. 115 alin. (4) și (6), referitoare la condițiile în care Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență, și anume: situația extraordinară, a cărei reglementare nu poate fi amânată; obligația de a motiva urgența în cuprinsul ordonanței, respectiv domeniile în care nu pot fi adoptate ordonanțe de urgență. În acest sens, sunt prezentate următoarele argumente pentru susținerea neconstituționalității Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării:

A. Încălcarea art. 1 alin. (4) din Constituție

Autorii sesizării susțin că, din analiza și coroborarea prevederilor art. 119, art. 65 alin. (2) lit. g) și art. 111 alin. (1) din Legea fundamentală, precum și ale art. 1 din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008, rezultă fără echivoc natura juridică a Consiliului Suprem de Apărare a Țării (C.S.A.T.): autoritate a administrației publice centrale, autonomă față de Guvern, prezidată de Președintele României și supusă controlului Parlamentului. În acest context, se afirmă că extinderea componenței C.S.A.T., autoritate aparținând puterii executive, prin includerea președintelui Senatului alături de reprezentanți ai instituțiilor și structurilor din sfera puterii executive responsabile în domeniul apărării și securității naționale, nu are niciun temei constituțional și încalcă principiul separației și echilibrului puterilor în stat.

Astfel, potrivit art. 65 alin. (2) lit. g) și art. 111 alin. (1) din Constituție, C.S.A.T. se află sub control parlamentar, astfel că președintele Senatului, având și calitatea de vicepreședinte al acestei autorități, devine judecător în propria cauză, contrar principiului general de drept *Nemo esse iudex in sua causa potest*, precum și principiilor statului de drept și separației puterilor. Președintele Senatului se află, concomitent, atât în conducerea unui organ decizional (C.S.A.T. – autoritate colegială exercitând puterea executivă, care emite hotărâri obligatorii pentru instituțiile vizate), fiind „coautor” al unor decizii administrative ce privesc aprobarea bugetelor, a planurilor de achiziții militare etc., cât și în conducerea organului de control (Parlamentul – organul reprezentativ suprem, exercitând puterea legislativă), în fața căruia C.S.A.T. are obligația să prezinte anual rapoarte sau ori de cât ori se consideră necesar.

Totodată, se arată că Senatul României nu are, la nivel constituțional, nicio atribuție expresă, de sine stătătoare, în domeniul apărării și securității naționale, toate atribuțiile din această sferă revenind celor două Camere reunite, adică Parlamentului, ca organ reprezentativ suprem, astfel cum prevede art. 65 alin. (2) din Constituție.

Expunerea de motive ce justifică emiterea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 nu prezintă un argument propriu-zis pentru această modificare, neexistând nicio conexiune logică între premisă și concluzie: „neinclusiunea în conducerea Consiliului Suprem de Apărare a Țării a conducerii Parlamentului României poate conduce la deficiențe în activitatea acestui organism, deoarece C.S.A.T. este autoritatea administrativă investită, potrivit Constituției, cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și siguranța națională.” Argumentele invocate pentru emiterea ordonanței „decretează, practic, un viciu de reglementare actuală, care impune o intervenție legislativă de urgență” și se rezumă la susținerea potrivit căreia prezența reprezentantului forului legislativ în sistemul decizional al C.S.A.T. este necesară pentru a sublinia importanța acestui for, având în vedere rolul președintelui Senatului în sistemul constituțional actual, acesta ocupând a doua funcție publică în stat.

În viziunea autorilor obiecției de neconstituționalitate, această susținere „afirmă *expressis verbis* încălcarea principiului puterilor în stat și se fundamentează pe o analiză lipsită de profunzime a rolului președintelui Senatului în sistemul constituțional actual”.

Astfel, chiar dacă, potrivit art. 98 alin. (1) din Constituție, interimatul funcției de Președinte al României este asigurat, în această ordine, de președintele Senatului sau de președintele Camerei Deputaților, textul menționat are caracter de excepție, iar principiul

stricte interpretări a excepțiilor nu permite extinderea atributelor ce revin președintelui Senatului în afara normei constituționale. În plus, autorii obiecției, indicând opinii doctrinare, susțin că, pe perioada interimatului, funcțiile de Președinte al României și de președinte al Senatului, respectiv al Camerei Deputaților, nu pot fi cumulate, astfel că este necesar să intervină, pentru acest interval de timp, suspendarea din funcția de președinte al uneia dintre Camerele Parlamentului, după caz. Totodată, președinții celor două Camere ale Parlamentului se bucură de legitimitate egală, fiind aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, singurul criteriu care ar putea justifica ordinea prevăzută de art. 98 din Constituție fiind, potrivit doctrinei, acela al vârstei cerute de lege pentru a putea candida la cele două funcții (apropiată pentru senator și președinte al țării) sau nivelul de reprezentativitate. În concluzie, art. 98 din Legea fundamentală nu consacră o importanță distinctă președintelui Senatului față de președintele Camerei Deputaților, care să justifice competențe sporite doar pentru primul, și nici nu atribuie acestuia prerogative în domeniul puterii executive, așa cum prevede Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008.

B. Încălcarea art. 71 alin. (2) din Constituție

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008 contravine Statutului parlamentarului, consacrat de art. 71 alin. (2) din Legea fundamentală și de art. 177 alin. (2) din Regulamentul Senatului, deoarece atribuie președintelui Senatului funcția de vicepreședinte al C.S.A.T., funcție publică de autoritate din sfera puterii executive, incompatibilă cu statutul său de senator.

C. Încălcarea art. 115 alin. (4) și (6) din Constituție

Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că procedura de adoptare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 nu respectă niciuna dintre condițiile prevăzute de art. 115 alin. (4) și (6) din Legea fundamentală. Astfel, conform jurisprudenței Curții Constituționale (Decizia nr. 255/2005), pentru emiterea ordonanței de urgență este necesară existența unei stări de fapt obiective, cuantificabile, independente de voința Guvernului, care pune în pericol un interes public. În plus, este necesară descrierea concretă a împrejurărilor ce constituie situația extraordinară a cărei reglementare nu poate fi amânată (Decizia nr. 258/2006). Or, în cazul de față, situația extraordinară și urgența sunt doar proclamate, fără a fi în realitate motivate și fără a fi precizat vreun element cuantificabil, prin care să se demonstreze felul în care activitatea C.S.A.T. ar fi perturbată în absența modificării reglementate pe calea ordonanței de urgență. Expunerea de motive a legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 și Nota de fundamentare ce însoțește această ordonanță se limitează doar la a afirma „inexplicabila lipsă de reprezentare la nivelul C.S.A.T. a conducerii Parlamentului” și aceasta doar în considerarea faptului că președintele Senatului României îndeplinește a doua funcție de demnitate publică în stat. În opinia Guvernului, această omisiune legislativă se constituie într-o „situație extraordinară”, de natură să amenințe buna funcționare a acestei autorități. Nu există, așadar, o „corelare logică între premisă (lipsa de reprezentare a Parlamentului) și concluzie (perturbarea activității C.S.A.T., deoarece este o autoritate administrativă investită cu anumite

competențe)” și „nu se precizează de ce o asemenea reglementare nu poate fi amânată, din moment ce Consiliul a funcționat fără probleme în absența reprezentanților Parlamentului în perioada 2002-2008”.

În ceea ce privește detalierea concretă a circumstanțelor ce constituie situația extraordinară, singurele detalii furnizate de legiuitorul delegat sunt cele referitoare la importanța instituției C.S.A.T., care trebuie corelată cu importanța funcției de președinte al Senatului, ceea ce nu poate satisface cerințele art. 115 alin. (4) din Constituție.

Totodată, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008, prin obiectul său de reglementare, intervine în organizarea și funcționarea unei instituții fundamentale a statului – Consiliul Suprem de Apărare a Țării – astfel că nesocotește și prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție, potrivit cărora „ordonanțele de urgență [...] nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului”.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctele lor de vedere.

Președintele Senatului a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. I 397 din 26 mai 2009, punctul său de vedere, în care apreciază că sesizarea de neconstituționalitate a Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării ar trebui respinsă ca neîntemeiată, pentru următoarele argumente:

Examinarea temeiniciei obiecției de neconstituționalitate impune o analiză profundă a naturii juridice a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, dincolo de statutul conferit de art. 119 din Constituție, care, aparent, plasează acest organism în sfera executivului, ca autoritate aparținând administrației publice centrale de specialitate. Rolul, atribuțiile concrete ale acestui organism și modul său de funcționare, reglementate prin Legea nr. 415/2002, nu îi conferă însă, în realitate, calitatea de autoritate executivă autentică, deoarece nu intră în structurile guvernamentale și nu este subordonat Guvernului, făcând parte din acea ramură a executivului care este subordonată Președintelui. Natura juridică complexă a Consiliului este completată și de caracterul său mai degrabă consultativ pentru Președintele României și, într-o măsură, pentru Parlament și pentru Guvern, având în vedere natura sa colegială (autoritate condusă de Președintele țării, având ca membri de drept reprezentanți ai puterii executive, directorii Serviciului Român de Informații și Serviciului de Informații Externe și consilierul prezidențial pentru securitate națională), precum și rolul său de organizare și coordonare unitară a problemelor care privesc apărarea țării și siguranța națională.

În acest context, este firesc ca președintele Senatului să participe efectiv la conducerea organismului care desfășoară una dintre cele mai importante activități ale statului. Totodată, reprezentarea parlamentară într-o asemenea structură nu este un caz particular în România, fiind întâlnită și în alte țări, precum Portugalia. Opțiunea includerii în C.S.A.T. numai a președintelui Senatului trebuie văzută și ca o expresie a poziției speciale pe care acesta o ocupă în ansamblul demnităților publice, dar și ca o reflectare a rolului de Cameră decizională pe care îl are Senatul în ceea ce privește adoptarea legislației în domeniul apărării naționale și ratificarea tratatelor și acordurilor

internaționale și a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea lor. În plus, președintele Senatului nu poate exprima decât un singur vot, atât în Parlament, cât și în Consiliul Suprem de Apărare a Țării, astfel că nu se poate pretinde existența unui impediment sau a vreunei inadvertențe între activitatea sa din Consiliu și faptul că Parlamentul analizează rapoartele acestuia.

De asemenea, se menționează că art. 98 alin. (1) din Constituție, invocat de autorii sesizării, stabilește o ordine de prioritate obligatorie, care poate constitui un argument al soluției adoptate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008. Pe de altă parte, neincluderea președintelui Camerei Deputaților este o problemă de oportunitate, și nu de constituționalitate.

Așa fiind, nu se poate susține încălcarea prevederilor art. 1 alin. (4) din Constituție, referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor în stat. Dacă o asemenea optică ar fi confirmată, ar însemna ca însăși Legea fundamentală să îl fi nesocotit prin conferirea, la art. 133, a prerogativei Președintelui țării de a prezida ședințele Consiliului Superior al Magistraturii.

În ceea ce privește pretinsa nerespectare a dispozițiilor art. 71 alin. (2) din Constituție, sub aspectul instituirii prin actul normativ criticat a unei incompatibilități cu statutul de senator, se arată că, pentru argumentele deja expuse, referitoare la natura juridică a C.S.A.T., nici această susținere nu poate fi primită. Se adaugă faptul că prezența în cadrul acestui organism a președintelui Senatului nu constituie o activitate permanentă într-o structură executivă, iar funcția respectivă nu îi conferă acestuia nicio putere decizională proprie, organismul fiind colegial, iar hotărârile fiind luate în consens.

În legătură cu invocarea art. 115 alin. (4) și (6) din Legea fundamentală, se menționează, cu titlu de justificare a urgenței cerute de normele constituționale amintite, pe lângă argumentele prezentate în cuprinsul ordonanței de urgență atacate, faptul că acest act normativ a fost emis „la începutul actualei legislaturi, care avea de rezolvat urgent problemele organizatorice din sistemul de apărare în raport cu structurile de putere rezultate din alegeri, problemele de înzestrare ale armatei și problemele generale bugetare în structura noului buget, probleme legate de angajamentele internaționale, în special cele derivând din apartenența la NATO”. De asemenea, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008 nu a afectat regimul C.S.A.T., nu a schimbat fondul sau substanța reglementării acestei instituții și nici nu a adus modificări prin care să se înrăutățească reglementarea, în sensul celor statuate de Curtea Constituțională în jurisprudența sa în materie.

Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 5/3.596/E.B. din 25 mai 2009, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate ce face obiectul prezentului dosar este neîntemeiată.

În ceea ce privește pretinsa nesocotire a prevederilor art. 1 alin. (4) din Constituție, se arată, mai întâi, că, potrivit doctrinei, dar și jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, aceste norme consacră *expressis verbis* principiul clasic al separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească –, accentul fiind pus, în ceea ce privește transpunerea sa practică în cadrul democrației constituționale, pe crearea unui mecanism de control reciproc între puterile statului, în scopul realizării unui echilibru de forțe între acestea. În acest context, se precizează că statutul constituțional și legal al C.S.A.T. îi conferă acestuia natura unui organism autonom colegial, format din

membri de drept și supus controlului parlamentar, prin prezentarea de „rapoarte” în fața forului legislativ. Totodată, se precizează că Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării a fost adoptată anterior adoptării Legii nr. 429/2003 de revizuire a Constituției și, ca atare, nu cuprinde componenta externă a rolului C.S.A.T., așa cum stabilește, în prezent, art. 119 din Legea fundamentală, și nici nu mai corespunde, sub aspect terminologic, noului cadru constituțional. C.S.A.T. este condus de Președintele României, în virtutea acestuia de șef al statului și de garant al independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării, rol în realizarea căruia președintele dispune de anumite mijloace și exercită anumite atribuții, cum ar fi cea de comandant al forțelor armate.

În contextul celor mai sus arătate, Guvernul apreciază că prezența unui reprezentant al puterii legiuitoare, respectiv Președintele Senatului, în componența Consiliului Suprem de Apărare a Țării nu reprezintă un caz de imixtiune a puterii legislative în sfera executivului, de natură a aduce atingere principiului separației puterilor în stat.

În ceea ce privește referirile autorilor sesizării de neconstituționalitate la prevederile art. 98 din Constituție, în punctul de vedere al Guvernului se arată că, prin actul normativ criticat, nu a fost extinsă, în niciun fel, sfera de aplicare a normelor constituționale indicate, așa cum aceleași norme nu au constituit temei pentru emiterea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008.

Nu poate fi vorba nici de instituirea, prin reglementarea examinată, a unui caz de incompatibilitate cu statutul de parlamentar, care să fie contrar prevederilor art. 71 alin. (2) din Constituție sau ale art. 81 alin. (2) din Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. Aceasta deoarece C.S.A.T. „reprezintă un exemplu tipic al organelor de coordonare”, deci un organ colegial *sui generis*, în cadrul căruia președintele Senatului îndeplinește funcția neremunerată de vicepreședinte, astfel că nu se regăsește în situația de incompatibilitate descrisă de autorii sesizării de neconstituționalitate.

Față de pretinsa încălcare a prevederilor art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală, în punctul de vedere al Guvernului se arată că, potrivit jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, situația extraordinară este o situație de fapt asupra căreia Guvernul apreciază ce împrejurări pot fi astfel calificate încât să justifice intervenția normativă pe calea ordonanței de urgență. Or, în cazul de față, situația extraordinară a fost apreciată, la momentul emiterii Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008, ca fiind determinată de „necesitatea asigurării unei conduceri a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, care să reflecte importanța acestui organism în sistemul constituțional român”, această situație justificând, în același timp, și caracterul urgent al măsurilor propuse. În plus, proiectele de ordonanțe de urgență sunt avizate de Departamentul pentru Relația cu Parlamentul din punct de vedere al oportunității acestora, în sensul motivării situației extraordinare a cărei reglementare nu poate fi amânată, precum și al prezentării consecințelor în cazul neadoptării proiectului de act normativ în regim de urgență.

Sub aspectul criticii de neconstituționalitate formulate în raport cu prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție, Guvernul semnalează că „prin reglementarea principiului conform căruia ordonanțele de urgență nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale, legiuitorul constituant a urmărit regulile care sunt stabilite prin legile care au ca obiect organizarea și

funcționarea acestor instituții fundamentale. De vreme ce, prin excepția instituită de art. 115 alin. (6), ordonanța de urgență nu poate viza domeniul legilor constituționale, este de la sine înțeles că noțiunea de regim al instituțiilor fundamentale, în sensul de regim juridic, are în vedere regimul legal și nu pe cel constituțional”. Cât privește instituțiile fundamentale la care face referire prevederea constituțională invocată, se apreciază că „trebuie avute în vedere autoritățile publice care au rolul tocmai de a asigura echilibrul în mecanismul exercitării puterii, adică în funcționarea celor trei puteri clasice”, în conformitate cu principiul prevăzut de art. 1 alin. (4) din Constituție, aceste autorități fiind, așadar, „Curtea Constituțională, Avocatul Poporului, Curtea de Conturi și Consiliul Economic și Social.”

Președintele Camerei Deputaților nu a comunicat punctul său de vedere.

Potrivit art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost dezbătută în data de 3 iunie 2009 și 17 iunie 2009, pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor și a celorlalte documente aflate la dosar. Dezbaterile au fost consemnate în încheierile de la acele date, când Curtea, pentru motivele acolo arătate, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 7 iulie 2009.

Curtea,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, raportată la prevederile Constituției, precum și dispozițiile din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 15, art. 16 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008 a fost publicată în M. Of. nr. 899 din 31 decembrie 2008 și cuprinde următoarea reglementare:

„Articol unic. – Art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, publicată în M. Of. nr. 494 din 10 iulie 2002, cu modificările ulterioare, se modifică și va avea următorul cuprins:

«(2) Președintele Senatului și primul-ministru al Guvernului României îndeplinesc funcțiile de vicepreședinți ai Consiliului Suprem de Apărare a Țării.»”

În redactarea anterioară, dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 aveau următorul cuprins: „(2) Primul-ministru al Guvernului României îndeplinește funcția de vicepreședinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.”

Textele din Constituție, invocate în motivarea obiecției formulate, sunt, în ordinea indicării lor, cele ale art. 1 alin. (4), referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor, art. 71 alin. (2) privind incompatibilitatea calității de deputat sau de senator cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de membru al

Guvernului, și ale art. 115 alin. (4) și (6), referitoare la condițiile în care Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență, și anume: situația extraordinară, a cărei reglementare nu poate fi amânată, obligația de a motiva urgența în cuprinsul ordonanței, respectiv domeniile în care nu pot fi adoptate ordonanțe de urgență.

Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea urmează a se pronunța mai întâi asupra criticilor de neconstituționalitate extrinsecă formulate, urmând ca apoi să analizeze temeinicia criticilor de neconstituționalitate intrinsecă a legii supuse controlului.

I. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, prin raportare la prevederile art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală:

Art. 115 alin. (4) prevede că Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în situații extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligația de a motiva urgența în cuprinsul acestora.

Referindu-se la jurisprudența Curții Constituționale, exemplificată prin Decizia nr. 255 din 11 mai 2005, publicată în M. Of. nr. 511 din 16 iunie 2005, și Decizia nr. 258 din 14 martie 2006, publicată în M. Of. nr. 341 din 17 aprilie 2006, autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008 a fost adoptată cu încălcarea condițiilor prevăzute de art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală, situația extraordinară și urgența fiind doar proclamate și fără precizarea vreunui element cuantificabil, prin care să se demonstreze felul în care activitatea C.S.A.T. ar fi perturbată în absența modificării reglementate pe calea ordonanței de urgență.

În raport cu obiectul criticii de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că, în preambulul ordonanței de urgență aprobate prin legea criticată, existența unei situații extraordinare a cărei reglementare nu poate fi amânată și urgența acesteia sunt justificate de Guvern prin „necesitatea asigurării unei conduceri a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, care să reflecte importanța acestui organism în sistemul constituțional român” și că „neincluderea în conducerea Consiliului Suprem de Apărare a Țării a conducerii forului legislativ poate conduce la deficiențe în activitatea acestui organism”. Aceste împrejurări sunt calificate ca fiind situații extraordinare care, „vizând interesul public”, justifică, în același timp, urgența reglementării lor și impunerea măsurii apreciate ca necesare stopării eventualelor „deficiențe”, măsură constând în includerea în conducerea C.S.A.T. a președintelui Senatului.

Curtea constată că această motivare a situației extraordinare și a urgenței este insuficientă și nu corespunde exigențelor dispozițiilor art. 115 alin. (4) din Constituție și nici jurisprudenței în materie a instanței de contencios constituțional. Din cuprinsul acesteia, nu rezultă în ce mod va fi periclitată activitatea C.S.A.T.-ului prin neincluderea în conducerea acestui organism a președintelui Senatului, în calitate de vicepreședinte, legiuitorul delegat rezumându-se să afirme doar că „neincluderea în conducerea Consiliului Suprem de Apărare a Țării a conducerii forului legislativ poate conduce la deficiențe în activitatea acestui organism.”

Potrivit jurisprudenței Curții, pentru emiterea unei ordonanțe de urgență este necesară existența unei stări de fapt obiective, cuantificabile, independente de voința Guvernului, care pune în pericol un interes public. Astfel, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 255 din 11 mai 2005, publicată în M. Of. nr. 511 din 16 iunie 2005, Curtea a observat,

mai întâi, implicațiile deosebirii terminologice dintre noțiunea de *caz excepțional*, utilizat în concepția art. 114 alin. (4) din Constituție anterior revizuirii, și cea de *situație extraordinară*, arătând că, „[...] deși diferența dintre cei doi termeni, din punct de vedere al gradului de abatere de la obișnuit sau comun căruia îi dau expresie, este evidentă, același legiuitor a simțit nevoia să o pună la adăpost de orice interpretare de natură să minimalizeze o atare diferență, prin adăugarea sintagmei «a căror reglementare nu poate fi amânată», consacrand, astfel, *in terminis* imperativul urgenței reglementării. În sfârșit, din rațiuni de rigoare legislativă, a instituit exigența motivării urgenței în chiar cuprinsul ordonanței adoptate în afara unei legi de abilitare”. Fiind reamintită jurisprudența constituțională în materie pronunțată anterior revizuirii Legii fundamentale, prin care s-a precizat că de esența cazului excepțional este caracterul său obiectiv, în sensul că „existența sa nu depinde de voința Guvernului care, în asemenea împrejurări, este constrâns să reacționeze prompt pentru apărarea unui interes public pe calea ordonanței de urgență” (Decizia nr. 83/1998), Curtea, cu același prilej, a reținut că „invocarea elementului de oportunitate, prin definiție, de natură subiectivă, căruia i se conferă o eficiență contributivă determinantă a urgenței, ceea ce, implicit, îl convertește în situație extraordinară, impune concluzia că aceasta nu are, în mod necesar și univoc, caracter obiectiv, ci poate da expresie și unor factori subiectivi, de oportunitate [...]. Întrucât, însă, asemenea factori nu sunt cuantificabili, afirmarea existenței situației extraordinare, în temeiul lor sau prin convertirea lor într-o asemenea situație, conferă acestuia un caracter arbitrar, de natură să creeze dificultăți insurmontabile în legitimarea delegării legislative. S-ar ajunge, astfel, ca un criteriu de constituționalitate – situația extraordinară –, a cărui respectare este, prin definiție, supusă controlului Curții, să fie, practic, sustras unui atare control, ceea ce ar fi inadmisibil”.

Totodată, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 421 din 9 mai 2007, publicată în M. Of. nr. 367 din 30 mai 2007, Curtea Constituțională a statuat că „urgența reglementării nu echivalează cu existența situației extraordinare, reglementarea operativă putându-se realiza și pe calea procedurii obișnuite de legiferare”.

II. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, prin raportare la prevederile art. 115 alin. (6) din Legea fundamentală:

Curtea constată, de asemenea, că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 224/2008, prin obiectul său de reglementare, intervine în organizarea și funcționarea unei instituții fundamentale a statului – C.S.A.T. – și nesocotește, astfel, prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție, conform cărora „ordonanțele de urgență [...] nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului.”

Regimul Consiliului Suprem de Apărare a Țării de instituție fundamentală a statului este dat de statutul său constituțional, art. 119 din Constituție menționând expres această instituție și rolul său în cadrul autorităților publice cuprinse la Titlul III, Cap. V – „Administrația publică”, Secțiunea I – „Administrația publică centrală de specialitate”. Totodată, organizarea și funcționarea acestuia, adică regimul său juridic, se reglementează, potrivit art. 73 alin. (3) lit. e) din Constituție, prin lege organică și, deci, nu poate fi modificat pe calea unei ordonanțe de urgență. În acest sens, Curtea Constituțională s-a mai pronunțat prin Decizia nr. 544 din 28 iunie 2006, referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2006

privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, publicată în M. Of. nr. 568 din 30 iunie 2006, și Decizia nr. 104 din 20 ianuarie 2009, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I și II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2008 privind stabilirea de măsuri pentru soluționarea unor aspecte financiare în sistemul justiției, publicată în M. Of. nr. 73 din 6 februarie 2009.

În ceea ce privește sensul dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Legea fundamentală, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 1.189 din 6 noiembrie 2008, publicată în M. Of. nr. 787 din 25 noiembrie 2008, că „[...] se poate deduce că interdicția adoptării de ordonanțe de urgență este totală și necondiționată atunci când menționează că «nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituționale» și că «nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică». În celelalte domenii prevăzute de text, ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate dacă «afectează», dacă au consecințe negative, dar, în schimb, pot fi adoptate dacă, prin reglementările pe care le conțin, au consecințe pozitive în domeniile în care intervin”.

În acest context, Curtea constată că C.S.A.T.-ul este o autoritate a administrației publice centrale cu caracter autonom, care, potrivit art. 65 alin. (2) lit. g) și art. 111 alin. (1) din Constituție, se află sub control parlamentar direct, astfel că includerea președintelui Senatului în componența acestui organism „afectează” raporturile dintre cele două autorități fundamentale ale statului, care trebuie să fie guvernate de principiul constituțional al separației și echilibrului puterilor.

Totodată, Curtea reține că este exclusă adoptarea ordonanțelor de urgență cu privire la acele instituții fundamentale ale statului, cum este și C.S.A.T.-ul, al căror regim juridic se stabilește, potrivit dispozițiilor constituționale, prin lege organică.

Curtea Constituțională a statuat în mod constant în jurisprudența sa, cum ar fi Decizia nr. 421/2007, mai sus menționată, că viciul de neconstituționalitate a unei ordonanțe sau ordonanțe de urgență emise de Guvern nu poate fi acoperit prin aprobarea de către Parlament a ordonanței respective. În consecință, legea care aprobă o ordonanță de urgență neconstituțională este ea însăși neconstituțională.

Având în vedere cele arătate, Curtea constată că examinarea criticilor de neconstituționalitate intrinsecă a Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării a rămas fără obiect, de vreme ce procedura formală de adoptare a legii constituie un aspect prealabil în analiza constituționalității reglementărilor unei legi înainte de promulgare.

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) și art. 147 alin. (2) și (4) din Constituție, precum și al prevederilor art. 11 alin. (1) lit. a), art. 15 și art. 18 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu majoritate de voturi,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Constată că Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la datele de 3 iunie 2009, 17 iunie 2009 și 7 iulie 2009 și la acestea au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader și Augustin Zegrean, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Magistrat-asistent,
Claudia-Margareta Krupenschi

4. DECIZIA NR. 1.257 DIN 7 OCTOMBRIE 2009¹

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice

Tematică: efectul aprobării ordonanțelor prin lege – transformarea ordonanței în act normativ cu caracter de lege; abrogare a ordonanței aprobate prin legea contestată la Curtea Constituțională, anterior soluționării sesizării de neconstituționalitate, și adoptarea unei alte ordonanțe, cu același conținut – consecințe cu privire la competența Curții Constituționale; înțelesul sintagmei „afectare a regimului instituțiilor fundamentale ale statului”; limite materiale ale reglementării prin ordonanțe de urgență; regimul serviciilor publice deconcentrate; „afectarea” statutului funcționarilor publici din cadrul serviciilor deconcentrate; natura „contractului de management”; politizarea structurilor guvernamentale din unitățile administrativ-teritoriale; neconstituționalitatea legii de aprobare a unei ordonanțe neconstituționale.

Cu Adresa nr. 51/3.663 din 26 iunie 2009, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice, formulată de un număr de 63 de deputați, și anume: Gheorghe-Eugen Nicolăescu, Cornel Pieptea, Adriana Diana Tușa, Cristian Mihai Adomniței, Cristian-Ion Burlacu, Cristina-Ancuța Pocora, Bogdan Olteanu, Alina-Ștefania Gorghiu, Mihăiță Calimente, Adrian George Scutaru, Dan Bordeianu, Gigel-Sorinel Știrbu, Virgil Pop, Ionel Palăr, Ciprian Minodor Dobre, Dan Păsat, Tudor-Alexandru Chiuariu, Dan Ilie Morega, Mihai Alexandru Voicu, Horea-Dorin Uioreanu,

¹ Publicată în M. Of. nr. 758 din 6 noiembrie 2009.

Viorel-Vasile Buda, Titi Holban, Viorel Palașcă, Ionuț-Marian Stroe, GrațIELa Leocadia Gavrilescu, Gheorghe-Mirel Talos, Mihai Banu, Daniel-Stamate Budurescu, Gheorghe Coroamă, Emil Bostan, Florin Turcanu, Ion Tabugan, George Ionuț Dumitrică, Horia Cristian, Pavel Horj, Nini Săpunaru, Gheorghe Dragomir, Marin Almăjanu, Mihai Lupu, Dan-Ștefan Motreanu, Gheorghe Gabor, Andrei Dominic Gereă, Gabriel Plăiașu, Kerekes Károly, Márton Árpád-Francis, Farago Petru, Pálfi Mózes Zoltán, Máté András-Levente, Derzsi Ákos, Pető Csilla-Mária, Béres Ștefan Vasile, Kelemen Hunor, Farkas Anna-Lili, Erdei Dolóczki István, Lakatos Petru, Edler András György, Seres Dénes, Varga Attila, Pál Árpád, Kelemen Atilla Béla-Ladislau, Borbély László, Antal István, Olosz Gergely.

Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție, art. 11 alin. (1) lit. a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. J3132 din 26 iunie 2009 și constituie obiectul Dosarului nr. 5.109A/2009.

Înainte de a prezenta motivele pentru care înțeleg să conteste constituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, autorii obiecției expun situația de fapt premergătoare adoptării acestei legi. Astfel, Biroul permanent al Camerei Deputaților a fost sesizat, pe data de 17 iunie 2009, asupra inițiativei legislative venite de la Senat, ca primă Cameră sesizată. Precizează că aceasta are caracter organic, iar, în forma venită de la Senat, proiectul legislativ avea un singur articol, prin care se aproba Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 fără nicio modificare. La Camera Deputaților, care este Cameră decizională, proiectul a suferit însă mai multe modificări.

În motivarea sesizării, autorii acesteia formulează, deopotrivă, critici de neconstituționalitate extrinsecă și intrinsecă, pe care le structurează astfel:

A. Critici de neconstituționalitate extrinsecă:

1. Autorii obiecției susțin că a fost încălcat art. 61 alin. (2) din Constituție, care consacră principiul bicameralismului Parlamentului României. În argumentarea acestei afirmații, arată că Senatul a votat proiectul legii de aprobare a ordonanței de urgență astfel cum a fost propus, în timp ce Camera Deputaților a introdus o serie de modificări, printre cele mai importante fiind cea referitoare la remunerarea și celelalte drepturi ale persoanelor ce ocupă funcțiile prevăzute în ordonanță, cea constând în eliminarea unor instituții publice de pe lista serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale și cea referitoare la introducerea, în textul legii de aprobare a ordonanței de urgență, a unui nou articol, II, care stabilește reguli derogatorii de la art. 22 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2009 cu privire la rectificarea bugetară pe anul 2009 și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale.

2. În ceea ce privește procedura de adoptare a legii, autorii obiecției susțin încălcarea art. 76 alin. (3) din Constituție, întrucât nu au fost respectate termenele stabilite prin art. 69 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților pentru imprimarea și difuzarea către deputați a raportului Comisiei permanente sesizate în fond. Totodată, autorii sesizării precizează că, potrivit deciziei Biroului permanent al Camerei Deputaților, erau necesare și avizul Comisiei pentru muncă și protecție socială și cel al Comisiei juridice, de disciplină și imunități. Aceste avize nu au fost, însă, prezentate la redactarea raportului, întrucât nu au fost trimise de către cele două comisii, deși au fost solicitate de Biroul permanent.

3. O a treia critică de neconstituționalitate extrinsecă este formulată prin raportare la dispozițiile art. 111 alin. (1) teza finală din Constituție, privind obligativitatea informării în cazul inițiativelor legislative care implică modificarea bugetului de stat sau al asigurărilor sociale de stat. În acest sens, autorii sesizării susțin că modificările aduse de Camera Deputaților asupra acelor prevederi din ordonanța de urgență care au consecințe asupra salarizării puteau fi adoptate numai după ce Guvernul ar fi informat Parlamentul cu privire la influențele modificării asupra bugetului de stat. Arată că președintele comisiei nu și-a îndeplinit, însă, obligația de a solicita Guvernului o astfel de informare la momentul la care au fost depuse amendamentele ce impun modificarea bugetului de stat.

4. Totodată, se mai susține încălcarea art. 79 din Constituție, avizul Consiliului legislativ fiind obligatoriu. Arată că era necesar să se fi solicitat punctul de vedere al acestei instituții, întrucât avizul dat inițial se referea la proiectul adoptat de Senat, adică la aprobarea ordonanței de urgență fără nicio modificare, or, textul aprobat de Camera Deputaților are o formă total diferită față de textul aprobat de Senat.

B. Critici de neconstituționalitate intrinsecă:

1. Autorii excepției susțin că Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, în forma adoptată de Camera Deputaților, contravine prevederilor art. 11 din Constituție, întrucât nu corespunde exigențelor privind accesibilitatea și previzibilitatea normei juridice, stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. Se arată că, prin formulările neclare, care pot genera arbitrarul în procesul de aplicare a legii, este afectată securitatea raporturilor juridice. Sub acest aspect, autorii sesizării au în vedere confuzia dintre noțiunile de „descentralizare” și „deconcentrare”, definiția serviciilor publice deconcentrate și lipsa de sens a exceptării instituției prefectului din definiția serviciilor publice deconcentrate.

2. Autorii sesizării susțin că au fost încălcate prevederile art. 115 alin. (4) din Constituție. Consideră că nu era justificată emiterea unei ordonanțe de urgență, întrucât nu exista o situație extraordinară, care să reclame o reglementare pe calea unui astfel de act normativ. Arată că Nota de fundamentare a ordonanței de urgență conține o reluare a dispozițiilor art. 115 din Constituție, ceea ce nu reprezintă o motivare a urgenței. În plus, la momentul emiterii acestei ordonanțe de urgență de către Guvern, Parlamentul adoptase deja un act normativ cu conținut identic, și anume Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, act aflat în procedura controlului de constituționalitate anterior promulgării, exercitat de Curtea Constituțională.

3. În continuare, autorii sesizării susțin și nesocotirea dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Constituție, apreciind că se aduce atingere unor drepturi fundamentale, precum dreptul la muncă, și se afectează grav activitatea tuturor instituțiilor publice ale statului vizate prin acest act normativ. În argumentarea acestei susțineri, arată că, deși principiul enunțat de ordonanța de urgență este acela al „eficientizării activității instituțiilor publice [...], în condițiile reducerii cheltuielilor bugetare”, în fapt, prevederile acesteia produc haos în activitatea instituțiilor publice. În acest sens, arată că nu se poate vorbi despre eficientizarea cheltuielilor, câtă vreme, prin acest act normativ, se realizează o demitere în bloc a tuturor conducătorilor instituțiilor publice deconcentrate și ai celorlalte instituții la

care se face referire, fără a respecta dispozițiile legale privitoare la concediere, iar la nivelul țării se creează mii de posturi noi, în condițiile în care toate posturile din administrația publică sunt blocate. În acest fel, este grav afectat dreptul la muncă și se generează procese și cheltuieli care vor fi suportate de la bugetul de stat.

Autorii obiecției susțin că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 aduce atingere dreptului fundamental la muncă, reglementat de art. 41 alin. (1) din Constituție, fiind afectate atât dreptul la salariu, cât și dreptul la condiții rezonabile de viață al persoanelor la care se referă prevederile ordonanței de urgență. Se invocă, în același sens, și încălcarea art. 2, 7 și art. 21 pct. 2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și ale prevederilor Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, sub aspectul dreptului la muncă, și ale Directivei 2000/78/CE privind egalitatea la locul de muncă.

În argumentarea susținerilor de mai sus, se arată că unei largi categorii de funcții publice din administrația publică centrală și locală i se substituie o categorie restrânsă, alcătuită exclusiv din coordonatorii serviciilor publice deconcentrate. Regimul ambiguu al funcțiilor nou-înființate poate cauza grave disfuncționalități în toate instituțiile publice cărora li se aplică ordonanța de urgență.

Se afirmă că desființarea posturilor deținute de funcționari publici, respectiv directori executivi și directori executivi adjuncți, și crearea, în locul acestora, a unor funcții de demnitate publică, de directori coordonatori și adjuncți ai acestora, constituie o discriminare nepermisă, pe criterii politice, având în vedere că funcționarii publici se subordonează doar legii și nu programelor politice ale partidelor. Or, art. 16 alin. (1) din Constituție garantează egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, iar combaterea discriminării constituie un principiu al statului de drept și stă la baza acestuia, așa cum se arată în art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală. Această discriminare conduce, în opinia autorilor sesizării, și la situații anacronice pentru funcționarea administrației publice centrale, iar lipsa de consecvență creează haos și lipsă de coerență la nivelul administrației publice.

Autorii sesizării precizează că înființarea, la nivelul întregii țări, a aproape 1.000 de posturi de directori coordonatori și retrogradarea altor aproximativ 1.000 de foști directori executivi, șefi ai serviciilor publice deconcentrate, au la bază, așa cum rezultă din expunerea de motive a inițiativei legislative, doar criteriul apartenenței directorilor executivi la categoria funcționarilor publici și pretinsa imposibilitate de implementare la nivel de județ a politicilor publice impuse politic, adică de organele ierarhice superioare, în speță ministerele și alte organe ale administrației centrale de resort. Autorii sesizării apreciază că aceasta constituie o îngrădire flagrantă a dreptului la muncă. Mai arată că Proiectul legii de aprobare a ordonanței de urgență creează o incompatibilitate între calitatea de funcționar public și cea de director coordonator al serviciului deconcentrat, deoarece acest din urmă post poate fi ocupat abia după renunțarea la calitatea de funcționar public, ceea ce reprezintă, de asemenea, o limitare a dreptului la muncă.

4. În opinia autorilor sesizării, legea criticată contravine, totodată, prevederilor art. 54 din Constituție. În acest sens, precizează că legea prevede expres eliminarea conducătorilor serviciilor deconcentrate din categoria funcționarilor publici, de unde rezultă că, în concepția legii, funcția de director coordonator al serviciului public deconcentrat nu este o funcție publică. Arată că funcția publică reprezintă ansamblul atribuțiilor și responsabilităților stabilite în temeiul legii în scopul realizării prerogativelor

de putere publică de către administrația centrală și locală. În plus, coordonarea unui serviciu public deconcentrat, deci a unui serviciu public de interes național la nivelul unităților administrativ-teritoriale, este, prin definiție, o activitate ce presupune exercitarea unor atribuții și responsabilități în realizarea unor prerogative de putere publică. Prin urmare, legea criticată încredințează o funcție publică persoanei care ocupă funcția de coordonator al unui serviciu public, dar fără respectarea imperativului de fidelitate stabilit de art. 54 alin. (1) din Constituție, exprimat prin depunerea jurământului. Totodată, răspunderea acestei persoane va fi una contractuală, și nu legală, așa cum impun dispozițiile art. 54 alin. (2) din Legea fundamentală.

Mai arată că sunt, de asemenea, nesocotite prevederile constituționale ale art. 120 alin. (1), care instituie principiile descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice, ca principii de bază ale administrației publice locale, întrucât deconcentrarea unui serviciu public nu presupune preluarea conducerii acestuia de către o persoană privată, serviciul public fiind supus regimului juridic de drept public. Printr-o interpretare *per a contrario*, autorii sesizării precizează că „a susține că activitatea de conducere a unui serviciu public deconcentrat nu este o funcție publică echivalează cu transferul acelei activități din sfera dreptului public în cea a dreptului privat, situație care nu poate fi concepută în cadrul constituțional actual”.

C. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și prezenta punctele lor de vedere.

Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, cu Adresa nr. 51/3.847 din 6 iulie 2009, în care se apreciază că Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 este constituțională.

Astfel, mai întâi, se arată că principiul bicameralismului Parlamentului a fost respectat, întrucât modificările și completările adoptate de Camera Deputaților, în calitate sa de Cameră decizională, s-au raportat la materia avută în vedere de Guvern, ca inițiator al proiectului, și la forma și conținutul adoptate de prima Cameră. Aceste modificări și completări nu fac decât să adauge reguli necesare pentru punerea în aplicare a ordonanței de urgență, devenită lege, fiind adoptate în temeiul dreptului propriu de decizie, pe care îl are Camera Deputaților în virtutea Constituției.

În ceea ce privește critica prin raportare la prevederile art. 76 alin. (3) din Constituție, președintele Camerei Deputaților apreciază că este neîntemeiată, întrucât ordonanțele de urgență se adoptă, potrivit art. 115 alin. (5) din Constituție, de ambele Camere, în mod obligatoriu, în procedură de urgență.

Cu privire la pretinsa încălcare a art. 111 alin. (1) din Legea fundamentală, consideră că nu este întemeiată, întrucât legea de aprobare a ordonanței de urgență în cauză nu implică modificări ale bugetelor. În plus, avându-se în vedere că inițiativa legislativă a aparținut Guvernului, solicitarea nu era necesară și nici obligatorie.

În ceea ce privește art. 79 din Constituție, invocat de autorii sesizării, arată că acesta reglementează caracterul consultativ al avizelor Consiliului legislativ, iar lipsa acestora nu produce efecte asupra constituționalității unui text de lege.

În continuare, președintele Camerei Deputaților precizează că, deși autorii critică neclaritatea, lipsa de accesibilitate și previzibilitate a normelor din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009, aceștia nu arată în ce constau aceste lipsuri.

Consideră că nu au fost nesocotite dispozițiile art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală, simplul fapt că autorii sesizării nu consideră că cele prezentate în preambulul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 ar constitui situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată nu poate avea niciun efect asupra existenței urgenței și a situației extraordinare.

Apreciază că nici prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție nu au fost încălcate, întrucât prin măsurile adoptate de Guvern prin Ordonanța de urgență nr. 37/2009 „nu a fost afectat niciun drept subiectiv” și, deși se invocă și afectarea regimului instituțiilor fundamentale ale statului, nu se motivează această afirmație.

În fine, arată că nicio dispoziție din Constituție nu se opune înlocuirii unui tip de răspundere cu altul, în speță, a răspunderii legale cu o răspundere contractuală, rezultată din contractele de management ce vor fi încheiate potrivit prevederilor ordonanței de urgență. Textul constituțional al art. 54 alin. (2) nu se referă la răspunderea persoanelor cărora le sunt încredințate funcții publice sau militare, „chiar dacă efectul încălcării jurământului este răspunderea”.

Mai arată că reglementarea contractului de management nu este de domeniul dreptului constituțional, iar regimul public la care se referă autorii sesizării nu este în contradicție cu conducerea unui serviciu public de către o entitate privată, pe baza unui contract de management. În opinia sa, această modalitate de conducere pe baza unui contract de management nu echivalează cu transferarea activității din sfera dreptului public în cea a dreptului privat, pentru că serviciul nu își pierde caracterul de serviciu public, indiferent de cine este condus. De aceea, apreciază că nu au fost nesocotite nici prevederile art. 120 din Constituție.

Guvernul a transmis, cu Adresa nr. 5/4.852/E.B., înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 9.903 din 7 iulie 2009, punctul său de vedere, prin care apreciază că sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 este neîntemeiată. Argumentele aduse în sprijinul acestei opinii sunt următoarele:

Consideră că nu a fost încălcat principiul bicameralismului cu prilejul adoptării legii atacate, întrucât fiecare dintre cele două Camere s-a exprimat cu privire la proiectul de lege, potrivit competențelor constituționale și celor stabilite prin regulamentele lor de organizare și funcționare.

În ceea ce privește criticile referitoare la nerespectarea regulilor de adoptare a Proiectului de lege cu procedura de urgență, apreciază că acestea vizează pretense deficiențe în procedura formală de adoptare a legii care țin de modul de aplicare a dispozițiilor regulamentelor Parlamentului, ceea ce excedează competenței Curții Constituționale.

Consideră că sunt nefondate și criticile privind încălcarea art. 111 alin. (1) teza finală și art. 79 din Constituție prin omisiunea de a se solicita, pe de o parte, informații de la Guvern și, pe de altă parte, avizul Consiliului legislativ la forma modificată a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009. Arată că aceste critici se referă la aspecte procedurale care țin, de asemenea, de modul de aplicare a regulamentelor Parlamentului.

Cu privire la pretinsa încălcare a prevederilor art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală, referitoare la delegarea legislativă, precizează că, în considerarea atribuțiilor sale de a exercita conducerea generală a administrației publice, Guvernul are dreptul constituțional de a recurge, în situații extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată, la procedura de legiferare prin ordonanță de urgență, cu obligația de a motiva

urgența în cuprinsul ordonanței. Mai arată că, din jurisprudența Curții Constituționale rezultă că, în exercitarea atribuțiilor mai sus menționate, Guvernul dispune de un drept de apreciere asupra măsurilor pe care trebuie să le ia. Or, în momentul adoptării Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, Guvernul s-a aflat într-o situație extraordinară – care, potrivit afirmațiilor acestuia, persistă și în prezent –, situație care a impus măsuri urgente de politică legislativă în vederea asigurării și protejării interesului public, menite să consolideze activitatea serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ teritoriale, în scopul îmbunătățirii actului managerial în contextul necesității reducerii cheltuielilor bugetare.

Consideră că nu au fost încălcate nici prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție, întrucât nu este afectată substanța dreptului fundamental la muncă, apreciind, de altfel, că toate susținerile autorilor sesizării referitoare la acest aspect țin de interpretarea și aplicarea soluțiilor legale propuse, și nu de neconstituționalitatea acestora.

Apreciază că nu este nesocotit principiul nediscriminării, întrucât condițiile stabilite prin legea criticată se aplică, în egală măsură, tuturor celor vizați de ipoteza normei criticate.

În ceea ce privește principiul securității raporturilor juridice, arată că, în opinia sa, acesta nu are nicio legătură cu reglementările cuprinse în legea atacată.

Consideră că nu poate fi reținută nici critica referitoare la încălcarea art. 54 alin. (2) din Constituție.

În fine, precizează că prevederile art. 120 alin. (1) din Legea fundamentală dispun asupra principiilor de organizare a administrației publice din unitățile administrativ teritoriale, și nu asupra naturii juridice a funcțiilor prin intermediul cărora se realizează conducerea serviciilor publice deconcentrate din unitățile administrativ-teritoriale. În plus, arată că nicio dispoziție din cuprinsul legii criticate nu are în vedere preluarea conducerii serviciilor publice deconcentrate de către o persoană privată, după cum nicio prevedere din Legea fundamentală nu interzice ca aceste servicii să fie conduse de persoane care au altă calitate decât cea de funcționari publici.

Ulterior, prin Adresa nr. 5/4.852/E.B., înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 13.455 din 7 octombrie 2009, Guvernul a înștiințat Curtea Constituțională că, în ședința din data de 6 octombrie 2009, a adoptat Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2009 privind unele măsuri în domeniul funcției publice, precum și pentru întărirea capacității manageriale la nivelul serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale și ale altor servicii publice, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind cabinetul demnitarului din administrația publică centrală și locală, cancelaria prefectului și cabinetul alesului local. Totodată, precizează că își menține punctul de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, transmis la data de 7 iulie 2009.

Președintele Senatului nu a comunicat punctul său de vedere.

D. La termenul din 8 iulie 2009, Curtea a dispus amânarea soluționării sesizării pentru data de 9 iulie 2009 și, apoi, pentru 14 iulie 2009, când, potrivit art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, obiecția de neconstituționalitate a fost dezbătută pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor și a celorlalte documente aflate la dosar. Dezbaterile au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a

delibera, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 16 septembrie 2009. La această dată, pronunțarea a fost din nou amânată, pentru 7 octombrie 2009, ca urmare a imposibilității constituirii legale a completului de judecată.

Curtea,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, documentele privind inițierea și desfășurarea procesului legislativ, raportul întocmit de judecătorul-raportor, Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice, raportată la dispozițiile Constituției, precum și prevederile Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

I. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 15, art. 16 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra obiecției de neconstituționalitate formulate de un număr de 63 de deputați.

Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice. Din formularea și motivarea sesizării, rezultă explicit voința autorilor acesteia de a supune controlului de constituționalitate, pe lângă legea de aprobare, însăși ordonanța de urgență. Sub acest aspect, în jurisprudența sa, Curtea a stabilit că ordonanțele Guvernului aprobate de Parlament prin lege încetează să mai fie acte normative de sine stătătoare și devin, ca efect al aprobării de către autoritatea legiuitoare, acte normative cu caracter de lege, chiar dacă, din rațiuni de tehnică legislativă, alături de datele legii de aprobare, conservă și elementele de identificare atribuite la adoptarea lor de către Guvern.

Dispozițiile din Legea fundamentală pretins încălcate sunt următoarele: art. 1 alin. (3) și (5) privind statul român; art. 11, care reglementează raporturile dintre dreptul internațional și dreptul intern; art. 16 alin. (1), care consacră principiul egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări; art. 20 alin. (1) referitor la principiul interpretării și aplicării dispozițiilor constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte; art. 41 alin. (1), potrivit căruia dreptul la muncă nu poate fi îngrădit, iar alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă; art. 54 alin. (2) cu referire la cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice, precum și militarilor, care răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin, scop în care depun jurământul cerut de lege; art. 61 alin. (2), care instituie principiul bicameralismului Parlamentului; art. 76 alin. (3), referitoare la adoptarea legilor cu procedură de urgență; art. 79 privind Consiliul legislativ; art. 111 alin. (1) teza finală, care prevede că, în cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, este obligatorie solicitarea informării; art. 115 alin. (4) și (6), care stabilesc condițiile în care pot fi adoptate ordonanțe de urgență și art. 120 alin. (1, care consacră principiile de bază ale administrației publice locale.

De asemenea, sunt invocate Declarația Universală a Drepturilor Omului și, în special, art. 2, 7 și art. 21 pct. 2 din această, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a

libertăților fundamentale și Directiva 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă.

II. În cursul dezbaterii obiecției de neconstituționalitate, au fost puse în discuție unele probleme legate de admisibilitatea sesizării, și anume:

a) dacă Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 a rămas fără obiect, având în vedere că, în ziua precedentă soluționării de către Curtea Constituțională a prezentei sesizări de neconstituționalitate, Guvernul a emis o ordonanță de urgență prin care a abrogat în mod expres Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009;

b) dacă instanța de contencios constituțional nu ar trebui să își extindă controlul și asupra Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2009, ținând seama de faptul că aceasta a preluat, în integralitatea lor, prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 pe care a abrogat-o.

Întrucât aceste probleme au caracterul unor obstacole dirimante în examinarea obiecției de neconstituționalitate, se impune ca ele să fie rezolvate înainte de cercetarea motivelor de neconstituționalitate invocate în sesizare.

În acest scop, Curtea observă că, în M. Of. nr. 668 din 6 octombrie 2009, a fost publicată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2009 privind unele măsuri în domeniul funcției publice, precum și pentru întărirea capacității manageriale la nivelul serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale și ale altor servicii publice, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind cabinetul demnitarului din administrația publică centrală și locală, cancelaria prefectului și cabinetul alesului local. Dispozițiile art. XIV alin. (1) din acest act normativ au următorul cuprins: „Pe data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice, publicată în M. Of. nr. 264 din 22 aprilie 2009, se abrogă”.

Așadar, Curtea observă că, în timp ce era sesizată cu obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice, având termen de soluționare la data de 7 octombrie 2009, Guvernul a adoptat, la 6 octombrie 2009, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2009, care a fost depusă în aceeași zi la Senat, ca primă Cameră sesizată, și a fost publicată tot pe 6 octombrie 2009 în M. Of. nr. 668.

Prin această din urmă ordonanță de urgență, Guvernul a intervenit sub două aspecte asupra Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, aprobată de Parlament prin legea care a fost supusă controlului de constituționalitate:

a) în cuprinsul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2009 a preluat, în integralitatea sa, reglementarea cuprinsă în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009;

b) a abrogat această ordonanță de urgență prin art. XIV alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2009.

Curtea constată că aceste intervenții ale Guvernului asupra Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, în timp ce legea de aprobare a acesteia se afla la Curtea Constituțională în vederea exercitării controlului de constituționalitate *a priori*, înainte de promulgarea acesteia, impun câteva considerații:

Parlamentul a aprobat Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009, cu unele modificări prevăzute la art. I pct. 1-7, și a introdus la art. II o nouă reglementare cu privire la ocuparea unor posturi cuprinse în lege.

Curtea consideră că abrogarea unei ordonanțe de urgență aprobate prin lege nu constituie un impediment în ceea ce privește examinarea sesizării de neconstituționalitate.

În acest sens, Curtea reține că, după aprobarea ordonanței de urgență de către Parlament, controlul de constituționalitate se exercită față de legea de aprobare, al cărei conținut este chiar ordonanța guvernamentală. Altfel spus, legea de aprobare integrează în totalitate prevederile din ordonanța de urgență aprobată, iar, prin aprobare, ordonanța de urgență încetează să mai existe ca act juridic normativ distinct; aprobarea dă naștere, însă, unui act normativ nou, care a absorbit și ordonanța de urgență. Ca atare, Curtea consideră că, întrucât devin parte integrantă a legii de aprobare, dispozițiile ordonanței de urgență pot fi supuse controlului de constituționalitate în condițiile art. 146 lit. a) din Legea fundamentală.

Prin Decizia nr. 95 din 8 februarie 2006, publicată în M. Of. nr. 177 din 23 februarie 2006, Curtea a statuat că problema admisibilității controlului constituționalității legilor și ordonanțelor ieșite din vigoare – fie prin ajungere la termen, în cazul legilor cu caracter temporar, fie prin abrogare – nu se pune decât în cazul controlului posterior, prevăzut de art. 146 lit. d) din Constituție, nu și atunci când, în baza art. 146 lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională „se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora”. Aceasta, deoarece este evident că, în acest caz, nu poate fi vorba de un act normativ ieșit din vigoare, ci de o lege care, adoptată fiind de Parlament, urmează să fie supusă promulgării de către Președintele României, în baza art. 77 din Constituție, și publicării în Monitorul Oficial, pentru ca, potrivit art. 78 din Legea fundamentală, să intre în vigoare „la 3 zile de la data publicării sau de la o dată ulterioară prevăzută în textul ei”.

Așa fiind, în situația în care, prin legea supusă controlului înainte de promulgare, se aprobă o ordonanță abrogată, nu se poate reține existența unui caz de inadmisibilitate ca urmare a faptului că s-ar exercita controlul de constituționalitate al unei legi ieșite din vigoare. *Obiectul direct al controlului* nu îl constituie constituționalitatea prevederilor ordonanței de urgență ieșite din vigoare, ci *constituționalitatea legii de aprobare a acesteia*, adică de validare a conținutului ei normativ prin actul de voință al Parlamentului.

Astfel cum a observat instanța de contencios constituțional prin decizia mai sus amintită, a decide altfel ar însemna să se admită ca o lege prin care s-a aprobat o ordonanță de urgență neconstituțională ieșită din vigoare să nu poată fi supusă controlului Curții Constituționale în vederea restabilirii ordinii de drept consacrate prin Legea fundamentală și, pe cale de consecință, că prevederile Constituției nu sunt obligatorii. Ținând seama de prevederile art. 1 alin. (5) din Constituția României, conform cărora „în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”, o asemenea soluție este absolut inacceptabilă.

Totodată, Curtea constată că, în prezent, proiectul de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2009 se află în dezbaterea Parlamentului. Atât timp cât procedura legislativă de adoptare a acestei legi este în desfășurare, Curtea Constituțională nu poate să își extindă controlul de constituționalitate asupra ordonanței de urgență menționate.

Față de cele învedereate, Curtea constată că nu există niciun motiv de inadmisibilitate a sesizării de neconstituționalitate cu care a fost investită și nici de a-și extinde controlul cu privire la constituționalitatea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2009.

Curtea observă, însă, că soluția aleasă de Guvern de a emite, chiar în ziua premergătoare celei în care Curtea Constituțională urma să se pronunțe asupra constituționalității Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, o nouă ordonanță de urgență, prin care abrogă ordonanța de urgență aprobată prin lege de Parlament, dar preia integral conținutul acesteia, pune în discuție comportamentul constituțional de ordin legislativ al Executivului față de Parlament și, nu în cele din urmă, față de Curtea Constituțională.

III. Examinând sesizarea de neconstituționalitate, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate este întemeiată sub aspectul încălcării prevederilor art. 115 alin. (6) din Constituție, pentru următoarele considerente:

Autorii sesizării susțin că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 afectează grav activitatea tuturor instituțiilor publice ale statului vizate de acest act normativ, ceea ce contravine dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Constituție, potrivit cărora „Ordonanțele de urgență [...] nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului [...]”.

Atât în jurisprudența Curții Constituționale, cât și în doctrină, s-a considerat că sunt instituții fundamentale ale statului acelea reglementate expres de Constituție, în mod detaliat ori măcar sub aspectul existenței lor, în mod explicit sau doar generic (instituțiile cuprinse în Titlul III din Constituție, precum și autoritățile publice prevăzute în alte titluri ale Legii fundamentale).

Printre instituțiile fundamentale ale statului și care fac obiectul criticii de neconstituționalitate a Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009, se identifică și „serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale”, prin raportare la art. 123 alin. (2) din Constituție, conform căruia: „Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local și conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale”.

În sensul art. 2 lit. j) din Legea-cadru nr. 195/2006 a descentralizării, „deconcentrarea” presupune „redistribuirea de competențe administrative și financiare de către ministere și celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale către propriile structuri de specialitate din teritoriu”. Serviciile publice deconcentrate reprezintă, așa cum se menționează în doctrină, „prelungiri în teritoriu ale ministerelor”. Serviciile publice deconcentrate sunt structuri care îndeplinesc atribuții de putere publică.

Cât privește înțelesul sintagmei „afectare a regimului instituțiilor fundamentale ale statului”, se au în vedere toate componentele care definesc regimul juridic al acestora – structura organizatorică, funcționarea, competențele, resursele materiale și financiare, numărul și statutul personalului, salarizarea, categoria de acte juridice pe care le adoptă etc.

Cu privire la sensul dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Legea fundamentală, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 1.189 din 6 noiembrie 2008, publicată în M. Of. nr. 787 din 25 noiembrie 2008, că „ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate dacă «afectează», dacă au consecințe negative, dar, în schimb, pot fi adoptate dacă, prin reglementările pe care le conțin, au consecințe pozitive în domeniile în care intervin”.

Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009, așa cum a fost aprobată prin lege de către Parlament, a fost afectat regimul juridic al serviciilor publice deconcentrate, ceea ce îi atrage neconstituționalitatea, pentru cele ce se vor arăta în continuare.

Astfel, prin modificările aduse de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 art. 13 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici și

Anexei la această lege, au fost eliminate din categoria funcționarilor publici de conducere funcțiile de „director executiv și director executiv adjunct ai serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale”.

Potrivit art. III din această ordonanță de urgență, funcțiile publice, funcțiile publice specifice și posturile încadrate în regim contractual, care conferă calitatea de conducător al serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, precum și adjuncții acestuia se desființează. În locul acestor funcții este instituită funcția „director coordonator al serviciului public deconcentrat”, care va fi ajutat de unul sau mai mulți adjuncți, în limita numărului de posturi care se desființează. Persoanele care urmează să ocupe aceste funcții sunt numite prin „act administrativ” al ordonatorului principal de credite în subordinea, în coordonarea sau sub autoritatea căruia funcționează serviciul public deconcentrat respectiv și își vor exercita funcțiile în baza unui „contract de management” încheiat cu ordonatorul principal de credite, pe o perioadă de maximum 4 ani, contract asimilat „contractului individual de muncă”.

Această construcție juridică deficitară și confuză ridică problema statutului juridic al „directorului coordonator” și a naturii juridice a „contractului de management”.

Prin reglementările sale, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 „afectează” *statutul juridic al unor funcționari publici de conducere din sfera serviciilor publice deconcentrate* ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ teritoriale, stabilit prin Legea nr. 188/1999, republicată, cu modificările și completările ulterioare, adoptată de Parlament în conformitate cu prevederile art. 73 alin. (3) lit. j) din Legea fundamentală, potrivit căroră *statutul funcționarilor publici se reglementează prin lege organică*.

De altfel, prin întreg conținutul reglementării, Guvernul a intervenit într-un domeniu pentru care nu avea competența materială, încălcând, astfel, dispozițiile art. 115 alin. (6) din Constituție.

Curtea Constituțională a statuat în mod constant în jurisprudența sa că viciul de neconstituționalitate a unei ordonanțe simple sau ordonanțe de urgență emise de Guvern nu poate fi acoperit prin aprobarea de către Parlament a ordonanței respective. În consecință, legea care aprobă o ordonanță de urgență neconstituțională este ea însăși neconstituțională.

Ținând cont de existența viciului de neconstituționalitate extrinsecă evidențiat mai sus, constând în emiterea de către Guvern a unei ordonanțe de urgență într-un domeniu care, potrivit art. 115 alin. (6) din Constituție, este sustras competenței sale, Curtea constată că examinarea celorlalte critici de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 nu mai este necesară.

Pentru aceste motive, Curtea constată că Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 este neconstituțională.

Totodată, Curtea observă că, prin dispozițiile sale, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 exprimă o tendință de politizare a structurilor guvernamentale din unitățile administrativ-teritoriale, mai precis, la nivelul județelor, și pune în discuție regimul constituțional și legal actual al funcției publice.

Având în vedere considerentele expuse în prezenta decizie, dispozițiile art. 146 lit. a) și art. 147 alin. (2) și (4) din Constituție, precum și ale art. 11 alin. (1) lit. a), art. 15 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Constată că Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la datele de 14 iulie 2009 și 7 octombrie 2009 și la acestea au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroi, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader și Augustin Zegrean, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent,

Valentina Bărbățanu

5. DECIZIA NR. 731 DIN 10 IULIE 2012¹

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Tematică: referendum pentru demiterea Președintelui României; majoritatea necesară pentru aprobarea propunerii – aplicarea principiului simetriei; raportare la numărul de voturi valabil exprimate, nu la numărul cetățenilor înscrși pe listele electorale permanente; cvorum de participare; tipuri de referendum național.

I. Cu Adresa nr. 51/2.847 din 27 iunie 2012, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale *sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*, formulată de un număr de 71 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal, și anume: Mircea-Nicu Toader,

¹ Publicată în M. Of. nr. 478 din 12 iulie 2012.

Obuf Cătălin Ovidiu Buhăianu, Adrian Gurzău, Dănuț Liga, Maria Stavrositu, Sulfina Barbu, Ștefan Daniel Pîrpiliu, Dan-Radu Zătreanu, Gabriel Andronache, Gabriel-Dan Gospodaru, Adrian Florescu, Raluca Turcan, Vasile-Silviu Prigoană, Stelică Strugaru Iacob, Constantin Dascălu, Gelu Vișan, Elena Gabriela Udrea, Marius Rogin, Mihai Stroe, Alin Silviu Trăsculescu, Maria Monica Ridzi Iacob, Clement Negruț, George Ionescu, Brașoan Doru Leșe, Cornel Știrbeș, Petru Călian, Sanda-Maria Ardeleanu, Nicușor Păduraru, Claudia Boghicevici, Mihai Cristian Apostolache, Victor Boiangiu, Constantin Severus Militaru, Adrian Henorel Nițu, Daniel Buda, Costică Canacheu, Cezar-Florin Preda, Florian Daniel Geantă, Vasile Gherasim, Cristian Petrescu, Samoil Vîlcu, Sorin Ștefan Zamfirescu, Stelian Eftimie Ghiță, Marius-Sorin Gündör, Cristian-Ion Burlacu, Adrian Bădulescu, Valerian Vreme, Tinel Gheorghe, Dan Mihai Marian, Ioan Oltean, Mircea Lubanovici, Nicolae Bud, Mihaela Stoica, William Gabriel Brînză, Cristian Alexandru Boureanu, Ioan Bălan, Gheorghe Ialomițianu, Viorel Cărare, Ștefan Sereni, Ioan Holdiș, Teodor-Marius Spînu, Cristina Elena Dobre, Bogdan Cantaragiu, Stelian Fuia, Iosif Ștefan Drăgulescu, Doinița-Mariana Chircu, Alin Augustin Florin Popoviciu, Șerban Răzvan Mustea, Roberta Alma Anastase, Valeriu Tabără, Sever Voinescu-Cotoi și Iulian Vladu.

La sesizare a fost anexată, în copie, Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată.

II. Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. A.a) raportat la art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.321 din 27 iunie 2012 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.153A/2012.

III. În motivarea sesizării, autorii acesteia susțin, în esență, că, prin legea criticată, se nesocotește principiul separației puterilor în stat ca fundament al statului de drept în cadrul democrației constituționale.

În acest sens, arată că, potrivit art. 81 alin. (2) din Constituție, Președintele României este ales, în primul tur de scrutin, cu majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale, iar în cazul în care niciunul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, este declarat ales candidatul care a obținut în al doilea tur de scrutin cel mai mare număr de voturi. Sub acest aspect, autorii excepției precizează că, „în alte cuvinte, statul trebuie să fie constituit cu orice majoritate”. Totodată, arată că, „pentru ca statul să existe, trebuie ca acesta să fie stabil, adică să nu fie desființat oricum, prin orice majoritate sau cu orice cvorum, ci cu majorități și cvorumuri mari și foarte mari. În caz contrar, statul ar avea o poziție și o existență extrem de fragile. Ca urmare, dacă majoritatea de constituire a statului este cea absolută, aceea de desființare trebuie să fie cel puțin egală, dacă nu chiar mai mare, dar în niciun caz mai mică”.

Așadar, autorii sesizării susțin că prin legea criticată se tinde la încălcarea principiului separației puterilor în stat, întrucât majoritatea cu care poate fi demis Președintele României ca urmare a unui referendum este mai mică decât majoritatea cu care acesta este desemnat. În opinia acestora, prin intermediul acestei legi, Parlamentul a creat un dezechilibru al puterilor în stat și premisele încălcării democrației, ca trăsătură a statului român.

În sprijinul celor arătate, autorii sesizării invocă și Decizia Curții Constituționale nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 7 martie 2007.

În concluzie, solicită Curții Constituționale să constate că Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este neconstituțională, întrucât contravine prevederilor art. 1 alin. (3) și (4) din Constituție, texte care au următoarea redactare:

– Art. 1 alin. (3) și (4): „(3) *România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și ideurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.*

(4) *Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.*”

IV. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

Președintele Senatului a transmis, cu Adresa nr. I 407 din 5 iulie 2012, punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate, apreciind că aceasta este neîntemeiată. În susținerea acestei opinii, arată că Legea fundamentală a reținut referendumul ca modalitate de facilitare a participării directe a poporului la exercitarea puterii de stat, iar acest fapt traduce principiile enunțate în art. 1 din Constituție, în sensul căroră România este stat de drept și democrat. Consideră că modalitatea diferită de stabilire a rezultatului referendumului existentă în prezent în cazul demiterii Președintelui (majoritatea voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale), față de referendumul asupra problemelor de interes național, altele decât demiterea Președintelui României, și față de referendumurile locale (majoritatea voturilor exprimate la nivelul țării, respectiv al unității administrativ-teritoriale) nu își găsește justificarea în prevederile Constituției, care nu fac distincție în ceea ce privește organizarea și desfășurarea diferitelor forme de referendum, rămânând la latitudinea legiuitorului să stabilească cele mai bune modalități de realizare a acestei consultări a poporului. Precizează că legea dedusă controlului de constituționalitate instituie norma potrivit căreia toate problemele supuse referendumului național sau local trebuie guvernate de reguli procedurale similare, garantându-se astfel unitatea de tratament juridic, precum și o corectă reprezentare a voinței alegătorilor.

Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, cu Adresa nr. 51/2.927 din 3 iulie 2012, în care apreciază că Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului contravine dispozițiilor art. 1 alin. (3) și (4) din Constituție. În susținerea acestei opinii, arată că „statul trebuie să fie organizat cu orice majoritate și să fie desființat doar cu majorități mari și foarte mari. Acesta este motivul pentru care asemenea majorități mari și foarte mari nu ar putea să fie modificate în majorități mici și foarte mici”, în caz contrar fiind încălcată democrația ca trăsătură a statului român și separația puterilor în stat.

Precizează că aceste considerații sunt valabile și pentru fiecare dintre componentele statului, având în vedere că statul însuși ar fi afectat în conținut și în formă în cazul în

care una dintre componentele sale nu ar întruni trăsăturile menționate. Or, prin legea criticată, majoritatea a fost modificată fără să se țină seama de exigențele mai sus prezentate.

Face referire la Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, prin care Curtea Constituțională a conchis că „atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie o anumită majoritate de voturi, a făcut aceasta printr-un text de referință, a cărui aplicare la situații subsidiare este subînțeleasă, cu excepția cazurilor în care o asemenea majoritate este lăsată pe seama legii”. Arată că, în cazul de față, prevederile art. 95 alin. (3) din Constituție, care se referă la organizarea unui referendum pentru demiterea Președintelui României, nu trimit la lege pentru stabilirea unei astfel de majorități, motiv pentru care cele stabilite de Curtea Constituțională sunt pe deplin aplicabile. Astfel, susține că, de vreme ce Președintele României este ales în primul tur de scrutin cu o majoritate absolută a voturilor alegătorilor înscrși în listele electorale, ar fi neconstituțional ca majoritatea de destituire a acestuia să fie mai mică.

Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 5/4.659/2012 din 5 iulie 2012, punctul său de vedere, prin care consideră că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens, arată că prevederile Legii fundamentale privitoare la referendum, respectiv art. 90, 95 și 151, nu fac nicio referire la îndeplinirea unor condiții de valabilitate a acestuia, precum cvorumul, sau a unor majorități necesare pentru stabilirea rezultatelor. De aceea, revine legii organice să stabilească, în concret, condițiile de cvorum și majoritate în cazul referendumului național sau local. Precizează că prin legea contestată a fost modificată majoritatea necesară în cazul referendumului organizat pentru demiterea Președintelui.

Menționează faptul că, prin deciziile nr. 147/2007, nr. 355/2007 și nr. 420/2007, Curtea Constituțională s-a mai pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 3/2000, reținând că, dacă articolul amintit stabilea o majoritate diferențiată de voturi pentru demiterea Președintelui României în raport cu majoritatea de voturi cu care a fost ales, acesta este neconstituțional, întrucât statutul juridic al Președintelui României este identic, indiferent dacă a fost ales în primul sau în cel de-al doilea tur de scrutin. Astfel, Curtea Constituțională a precizat că „nu exclude posibilitatea ca legiuitorul să opteze pentru o majoritate de voturi relativă pentru demiterea Președintelui în toate cele trei situații”. De asemenea, Curtea a reținut că, atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie o anumită majoritate de voturi, a făcut aceasta printr-un text de referință, a cărui aplicare la situații subsidiare este subînțeleasă, cu excepția cazurilor în care o asemenea majoritate este lăsată pe seama legii.

Având în vedere jurisprudența Curții Constituționale, Guvernul opinează în sensul că legiuitorul ordinar poate opta pentru orice majoritate dorește atunci când se pune în discuție demiterea Președintelui.

Curtea,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului, președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiectul sesizării de neconstituționalitate îl constituie prevederile Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, al cărei articol unic prevede că art. 10 din Legea nr. 3/2000 se modifică și va avea următorul cuprins: „*Demiterea Președintelui României este aprobată dacă, în urma desfășurării referendumului, propunerea a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate.*”

Curtea Constituțională observă că, ulterior sesizării sale cu soluționarea prezentei obiecții de neconstituționalitate, Guvernul a adoptat Ordonanța de urgență nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 452 din 5 iulie 2012, prin care a instituit, în ceea ce privește aprobarea demiterii Președintelui României, o derogare de la art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 referitor la cvorumul de participare la vot drept condiție de validare a referendumului.

Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea consideră că aceasta este neîntemeiată și urmează să constate constituționalitatea legii criticate pentru cele ce se vor arăta în continuare:

1. Referendumul a fost consacrat la nivel constituțional ca modalitate de consultare prin care poporul are posibilitatea de a exercita direct suveranitatea națională, exprimându-și voința cu privire la probleme de interes general sau care au o importanță deosebită în viața statului.

Astfel, cadrul constituțional privind referendumul este reprezentat de următoarele prevederi din Legea fundamentală:

– Art. 2 alin. (1): „(1) *Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.*”;

– Art. 73 alin. (3) lit. d): „(3) *Prin lege organică se reglementează: (...) d) organizarea și desfășurarea referendumului.*”;

– Art. 90: „*Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.*”;

– Art. 95 alin. (3): „(3) *Dacă propunerea de suspendare [a Președintelui României] din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.*”;

– Art. 151 alin. (3): „(3) *Revizuirea [Constituției] este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.*”

Așadar, Legea fundamentală reglementează trei tipuri de referendum național: cel consultativ, inițiat de Președintele României asupra unor probleme de interes național, menționat la art. 90, cel referitor la demiterea Președintelui României, prevăzut de art. 95 alin. (3) și cel prin care se aprobă revizuirea Constituției, reglementat de art. 151 alin. (3). De asemenea, pot fi organizate și referendumuri locale cu privire la probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale, în condițiile legii.

Prevederile constituționale au fost concretizate la nivel de lege organică, fiind detaliate și dezvoltate prin Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare.

Din interpretarea textelor constituționale și legale rezultă că referendumul pentru demiterea Președintelui și cel pentru aprobarea revizuirii Constituției sunt obligatorii atât în ceea ce privește necesitatea organizării, cât și sub aspectul rezultatului acestora.

2. În ceea ce privește *obiectul controlului de constituționalitate*, Curtea observă că textul art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului a suferit de la momentul adoptării legii până la data pronunțării prezentei decizii o serie de modificări, evidențiate în tabelul de mai jos:

Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000)	„Art. 10: Demiterea Președintelui României este aprobată, dacă a întrunit majoritatea voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale.”
Legea nr. 129/2007 pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 300 din 5 mai 2007)	„Art. 10: Prin derogare de la art. 5 alin. (2), demiterea Președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate, la nivelul țării, ale cetățenilor care au participat la referendum.” [Art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 prevede că „Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente”.]
Legea nr. 62/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 103/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 12 aprilie 2012)	„Art. 10: Demiterea Președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale.”
Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 (supusă în speță controlului a priori exercitat de Curtea Constituțională)	„Art. 10: Demiterea Președintelui României este aprobată dacă, în urma desfășurării referendumului, propunerea a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate.”
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 452 din 5 iulie 2012)	„Art. 10: Prin derogare de la art. 5 alin. (2), demiterea Președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate ale cetățenilor care au participat la referendum.”

Din perspectiva acestei evoluții legislative, Curtea amintește că, în Codul de bune practici în materie de referendum, adoptat în 2007, Comisia europeană pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția) a recomandat statelor asigurarea unei stabilități în ceea ce privește legislația în această materie.

3. Autorii sesizării critică, în esență, schimbarea criteriului în funcție de care se apreciază întrunirea majorității voturilor exprimate pentru demiterea Președintelui României, care, potrivit legii supuse controlului de constituționalitate, îl reprezintă majoritatea voturilor valabil exprimate, iar nu cea a voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale, așa cum era prevăzut prin Legea nr. 62/2012.

Prin Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 7 martie 2007, Curtea a examinat obiecția de neconstituționalitate formulată împotriva prevederilor Legii nr. 129/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000, anterior promulgării acesteia, care, în forma supusă controlului de constituționalitate, prevedea modalități diferite de aprobare prin referendum a demiterii Președintelui României, după cum acesta fusese ales în primul sau în al doilea tur de scrutin, în condițiile prevăzute la art. 81 alin. (2), respectiv art. 81 alin. (3) din Constituția României.

Curtea a reținut cu acel prilej că, prin modificarea cuprinsului art. 10 din Legea nr. 3/2000, legiuitorul a dorit să aplice, sub aspectul voturilor exprimate, principiul

simetriei juridice la alegerea Președintelui României în al doilea tur de scrutin și la demiterea acestuia ca urmare a consultării populare. Curtea a constatat că, bazându-se pe principiul simetriei, legiuitorul nu a ținut seama de faptul că aplicarea acestui principiu în dreptul public, cu atât mai mult în dreptul constituțional, cu deosebire la organizarea și funcționarea autorităților publice, nu este posibilă. Principiul simetriei este un principiu al dreptului privat, fiind exclusă posibilitatea aplicării acestuia în dreptul public. De aceea, normele constituționale sunt asimetrice prin excelență, motiv pentru care Curtea a reținut că exigențele stabilite de Constituție pentru alegerea Președintelui României și cele care se referă la demiterea acestuia în urma unui referendum nu sunt simetrice, deoarece ele reprezintă instituții juridice diferite, cu roluri și scopuri diferite, fiecare având un tratament juridic distinct. Totodată, Curtea a observat, în acest context, că demiterea prin referendum a Președintelui României nu are semnificația unei competiții electorale, ci reprezintă o sancțiune pentru săvârșirea unor fapte grave prin care acesta încalcă prevederile Constituției. Distincțiile referitoare la demiterea Președintelui României prin referendum, astfel cum erau proiectate prin prevederile legii criticate, îl vizau atât pe Președintele României care a obținut mandatul în primul tur de scrutin, cât și pe Președintele României ales în al doilea tur de scrutin și pe președintele interimar. Curtea a observat că, urmând logica legiuitorului, în primul caz președintele ar fi urmat să fie demis cu majoritatea absolută a voturilor corpului electoral, iar în al doilea caz, cu majoritatea relativă a voturilor cetățenilor prezenți la scrutin, pe când pentru situația prevăzută de art. 99 din Constituție privind „*Răspunderea președintelui interimar*” care nu a fost ales prin vot, nu ar fi existat nicio prevedere constituțională privitoare la demitere. Curtea a constatat că o astfel de interpretare este contrară art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia România este stat de drept, un asemenea stat opunându-se aplicării aceleiași sancțiuni Președintelui României, în mod diferit, în funcție de modul în care el a obținut această funcție: în primul tur de scrutin, în al doilea tur de scrutin sau ca urmare a interimatului în exercitarea funcției.

Curtea a conchis că soluționarea rațională a acestei probleme rezultă din interpretarea alin. (3) al art. 95 din Constituție, precum și din coroborarea dispozițiilor acestuia cu cele ale art. 81 alin. (1) și ale art. 95 alin. (1) din Constituție. Astfel, în temeiul art. 81 alin. (1) din Constituție, este declarat ales candidatul care a întrunit în primul tur de scrutin majoritatea voturilor alegătorilor înscrși în listele electorale. Potrivit reglementării legale în vigoare, această majoritate absolută operează și în cazul stabilirii rezultatelor referendumului pentru demiterea Președintelui României, aplicându-se aceeași măsură, după aceleași reguli, șefului statului, indiferent de numărul de voturi obținut sau de modul în care a ajuns să dețină această funcție. Aplicarea aceluiași tratament juridic Președintelui României ales în primul tur de scrutin, celui ales în al doilea tur de scrutin sau președintelui interimar la demiterea din funcție prin referendum este cerută de dispozițiile constituționale ale art. 95 alin. (1), care prevăd pentru cele trei situații același tratament juridic.

Ca atare, Curtea a decis că dispozițiile prin care legiuitorul a stabilit că rezultatele referendumului pentru demiterea Președintelui României se stabilesc în mod diferit, în funcție de numărul scrutinului în care acesta a fost ales, sunt contrare dispozițiilor constituționale ale art. 81 alin. (2). Totodată, Curtea a remarcat că, atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie o anumită majoritate de voturi, a făcut aceasta printr-un text de referință, a cărui aplicare la situații subsidiare este subînțeleasă, cu excepția cazurilor în care o asemenea majoritate este lăsată pe seama legii.

Curtea a constatat că dispozițiile constituționale privitoare la majoritatea cerută pentru alegerea președintelui în primul tur de scrutin sunt suficiente pentru a permite stabilirea soluțiilor de demitere a șefului statului, în toate cazurile, pe calea analogiei, și nu a simetriei juridice.

4. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea constată că Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este constituțională, având în vedere că niciun text constituțional nu condiționează dreptul legiuitorului de a opta pentru fixarea unei anumite majorități care să se pronunțe pentru demiterea prin referendum a Președintelui României.

Demiterea Președintelui României prin referendum reprezintă o sancțiune pentru săvârșirea unor fapte grave, motiv pentru care Curtea reține că este justificat ca aceasta să fie aprobată de cetățeni cu majoritatea voturilor valabil exprimate.

Curtea constată că rezultatul referendumului depinde de îndeplinirea cumulativă a două condiții: una referitoare la numărul minim de cetățeni care trebuie să participe la referendum pentru ca acesta să fie valabil și una privitoare la numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului. Aceste condiții sunt detaliate în art. 5 alin. (2) și, respectiv, art. 10 din Legea nr. 3/2000. Potrivit art. 5 alin. (2), *„Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente”*.

Curtea observă că, în varianta redacțională dedusă în cauza de față controlului de constituționalitate, Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 oferă o reglementare unitară pentru toate tipurile de referendum consacrate de Constituție, dând expresie și exigenței reprezentativității sub aspectul rezultatului votului. Astfel, aceeași soluție legislativă se regăsește în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, al referendumului cu privire la probleme de interes național și al referendumului local, unde, potrivit art. 7 alin. (2), art. 12 alin. (2) și, respectiv, art. 14 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, rezultatul se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară sau, după caz, la nivelul unității administrativ-teritoriale.

Tot astfel, Curtea constată că și condiția ce trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Curtea reține că aceasta reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală.

Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică, prin care corpul electoral urmează să se pronunțe cu privire la sancționarea sau, nu a Președintelui României, având posibilitatea demiterii sau menținerii acestuia în funcție.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate,

Curtea,
În numele legii,
Decide:

Constată că Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este constituțională, în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 10 iulie 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
AUGUSTIN ZEGREAN
Magistrat-asistent,
Valentina Bărbățeanu

6. DECIZIA NR. 784 DIN 26 SEPTEMBRIE 2012¹

asupra sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 lit. e), art. 3, art. 18 și art. 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene

Tematică: cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene; modalitatea de stabilire a conducătorului delegației României la reuniunile Consiliului European; semnificația termenului de „mandat”; existența unui regim politic „semiprezidențial” în România; reprezentarea statului român de către Președintele României – rolul „original” al acestuia în materia politicii externe; rolul tehnic al Guvernului în materia politicii externe; caracterul obligatoriu nu doar al dispozitivului deciziilor Curții Constituționale, ci și al considerentelor.

I. 1. Cu adresa nr. XXXV2397 din 29 iunie 2012, secretarul general al Senatului a trimis Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, precum și al art. 15 alin. (4) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea formulată de 26 de senatori aparținând

¹ Publicată în M. Of. nr. 701 din 12 octombrie 2012.

Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal, referitoare la neconstituționalitatea Legii privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene.

2. Autorii sesizării sunt următorii: Cristian Rădulescu, Toader Mocanu, Iulian Urban, Ion Bara, Dorel-Constantin-Vasile Borza, Mihail Hărdău, Marius-Gerard Necula, Sorin Fodoreanu, Dorel Jurcan, Alexandru Mocanu, Mihai Niță, Tudor Panțuru, Ion Rușeț, Marian-Iulian Rasaliu, Traian-Constantin Igaș, Dumitru Oprea, Augustin-Daniel Humelnicu, Ion Ariton, Viorel Constantinescu, Gabriel Berca, Dumitru-Florian Staicu, Gheorghe Bîrlea, Anca-Daniela Boagiu, Radu-Alexandru Feldman, Alexandru Pereș și Radu-Mircea Berceanu.

3. Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.413 din 29 iunie 2012, formând obiectul Dosarului nr. 1.166 A/2012.

II. Criticile de neconstituționalitate sunt, în esență, următoarele:

1. Dispozițiile art. 18 alin. (2) și (3) din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene contravin prevederilor art. 80 alin. (1) din Constituție, precum și dispozițiilor art. 8A din Tratatul de la Lisabona, deoarece statuează că, în situația în care acordul dintre Guvernul României și Instituția Prezidențială privind stabilirea conducătorului delegației României la reuniunile Consiliului European nu se realizează cu cel puțin 20 de zile lucrătoare înainte de data reuniunii, desemnarea conducătorului delegației României va fi făcută de Parlament, în ședința comună a celor două Camere.

2. Potrivit art. 18 alin. (1) din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, conducătorul delegației României la reuniunile Consiliului European este președintele României sau primul-ministru al Guvernului României. Acest text este în acord cu prevederile art. 8A alin. (2) din Tratatul de la Lisabona potrivit căruia statele membre ale Uniunii Europene sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern. Se pune însă problema care dintre cele două autorități publice dintr-un stat membru al Uniunii Europene va reprezenta acel stat la Consiliul European, problemă la care trebuie să răspundă fiecare stat în parte printr-o dispoziție constituțională sau legală. Or, potrivit dispozițiilor art. 80 alin. (1) din Constituție, una dintre funcțiile Președintelui României este aceea de a reprezenta statul român. Întrucât textul constituțional invocat nu distinge, reprezentarea statului prin Președinte trebuie să se realizeze atât în relațiile externe, cât și în cele interne. Este astfel evident că aceeași funcție trebuie exercitată de Președintele României în ceea ce privește relațiile României cu Uniunea Europeană și, implicit, cu instituțiile europene, printre care se află și Consiliul European. Acest sens al reglementării constituționale este conform principiului separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut de art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală, deoarece Președintele României face parte din puterea executivă și, mai ales, este șeful acesteia. Din componența puterii executive fac parte și Guvernul și celelalte autorități ale administrației publice centrale și locale. Ca urmare, șeful Guvernului nu poate fi șeful executivului, acesta din urmă fiind Președintele României.

3. Denumirea de „șef al statului” a fost consacrată în doctrina de drept constituțional, nefiind reglementată ca atare în niciun act normativ din niciunul dintre statele lumii. Denumirea a fost agreată și în practica constituțională, precum și în activitatea socială pentru a facilita comunicarea. Calitatea de „șef al statului” rezultă din funcțiile și atribuțiile pe care o persoană le exercită, care sunt prevăzute în constituții și care sunt specifice și diferite față de cele reglementate pentru alte instituții ale statului. Șeful statului se distinge între toate autoritățile publice ale unui stat, prin statutul său specific. Doar în acest tip de statut este inclusă reprezentarea statului respectiv. De aceea, în Constituție este reglementată funcția de reprezentare a statului român doar pentru Președintele României. Ca urmare, nicio altă autoritate sau instituție publică nu va putea reprezenta statul român în afară de Președintele României. De asemenea, față de cele de mai sus, șeful statului nu este și nu pot fi nici Parlamentul, nici președinții Camerelor acestuia și nici șeful Guvernului, care nu pot reprezenta statul român decât pe baza unor delegații semnate de șeful statului. Aceștia pot acționa doar în numele autorităților și instituțiilor publice pe care le conduc.

4. În aceste condiții, nici Parlamentul și nici Guvernul nu pot delega funcția de reprezentare a șefului statului, pentru că aceste instituții nu au funcția respectivă, ci, eventual, pot delega doar funcțiile și atribuțiile pe care le au în calitate de conducători ai autorităților sau instituțiilor pe care le conduc.

5. Așa fiind, stabilirea conducătorului delegației României la Consiliul European nu se poate face prin acordul dintre Guvernul României și instituția prezidențială, așa cum rezultă din dispozițiile art. 18 alin. (2) din actul normativ criticat, ci acesta este înșuși Președintele României, pentru că doar acesta, și nu „Instituția prezidențială”, este șeful statului. Instituția prezidențială este o structură administrativă care îl ajută pe Președinte să își realizeze funcțiile și atribuțiile constituționale și eventual legale, iar aceasta nu trebuie confundată cu instituția Președintelui României, confuzie pe care însă actul normativ supus analizei Curții o face.

6. În același timp, potrivit principiului de drept *accessorium sequitur principale* sunt neconstituționale și prevederile art. 18 alin. (3) din actul normativ criticat, adică desemnarea de către Parlament, în ședința comună a celor două Camere, a conducătorului delegației României la Consiliul European, întrucât Parlamentul nu este șeful statului și nu reprezintă România în relațiile sale cu Uniunea Europeană și cu Consiliul European.

7. Totodată, se arată că sunt neconstituționale și dispozițiile art. 19 alin. (1) și (2) din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, întrucât reglementează cu privire la consecințele aprobării de către Parlament a conducătorului delegației Române la Consiliul European. Aceste consecințe neconstituționale constau în aprobarea mandatului delegației României, înaintea reuniunii Consiliului European, de către Parlament, iar nu de către Președintele României care reprezintă statul român.

8. Totodată, art. 19 alin. (3) din actul normativ supus analizei Curții este neconstituțional deoarece Guvernul nu ar putea avea o altă poziție decât cea cuprinsă într-un

mandat al cărui conținut este aprobat de Președintele României, și nu de către Parlament. Mai mult, textul de lege criticat este în contradicție și cu prevederile art. 8A din Tratatul de la Lisabona, potrivit căruia reprezentarea României se face de șeful statului sau de șeful Guvernului, pe baza unei delegări aprobate de șeful statului, și nu de Guvern.

9. Prevederile art. 2 lit. e) și ale art. 3 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene contravin atât dispozițiilor art. 80 alin. (1), cât și celor ale art. 1 alin. (5) din Constituție. Astfel, mandatul definit în art. 2 lit. e) din actul normativ criticat trebuie aprobat de Președintele României, iar nu de Parlament sau de Guvern la care legea în cauză se referă. Prin urmare, reglementarea definiției mandatului la care se referă art. 2 lit. e) nu trebuie să se regăsească în conținutul actului normativ criticat, ci, eventual, în reglementarea funcțiilor Președintelui României. Reglementarea cuprinsă în textele de lege criticate aduce atingere dispozițiilor Legii nr. 24/2000 și, pe cale de consecință, și celor ale art. 1 alin. (5) din Constituție.

10. În final se arată că, prin Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, Curtea Constituțională a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din delegația care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012. Curtea Constituțională a decis că, în exercitarea atribuțiilor sale constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru. Prin decizia sa, Curtea Constituțională a respectat și aplicat prevederile art. 8A din Tratatul de la Lisabona din care rezultă că șeful delegației la Consiliul European este numai șeful statului, care va putea delega această atribuție primului-ministru.

III. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

1. *Președintele Senatului* a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. I 409 din 5 iulie 2012, punctul său de vedere, în care arată că sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, formulată de Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal din Senat este neîntemeiată, apreciind că Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene este constituțională, pentru următoarele motive:

Actul normativ supus controlului de constituționalitate reglementează cadrul de cooperare între Parlamentul României – sau una dintre Camerele acestuia – și Guvernul României cu privire la procesul decizional din cadrul Uniunii Europene, precum și la monitorizarea armonizării legislației naționale cu cea europeană. Această reglementare este justificată de necesitatea asigurării unui mecanism real de cooperare între executiv și legislativ, dispozițiile legale aplicabile în prezent fiind insuficiente pentru a asigura o participare continuă și coerentă a Parlamentului în cadrul problematicei Uniunii Europene.

Totodată, prin Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene se instituie o reglementare unitară și lipsită de orice echivoc, aptă să asigure un mecanism real de cooperare între executiv și legislativ, completându-se, în acest mod, cadrul normativ existent în materia fundamentării, coordonării și derulării afacerilor europene, asigurat pe baza normelor constituționale referitoare la integrarea în Uniunea Europeană. Astfel, în acord cu drepturile și obligațiile ce revin României, derivate din calitatea sa de stat membru al Uniunii Europene, precum și cu respectarea normelor dreptului european, legea supusă controlului de constituționalitate cuprinde dispoziții cu caracter procedural ce reglementează cu privire la procesul examinării parlamentare a proiectelor de acte legislative aflate în curs de adoptare la nivelul instituțiilor Uniunii Europene, precum și la rezerva de examinare parlamentară. Totodată sunt reglementate și dispozițiile care stabilesc formele și modalitățile de control exercitate de către Parlament asupra Guvernului, atât în ceea ce privește activitatea autorității executive naționale în cadrul Consiliului European, cât și pe linia armonizării legislației naționale cu dreptul Uniunii Europene.

Textele de lege criticate punctual nu contravin nici dispozițiilor art. 80 alin. (1) din Constituție și nici celor ale art. 8A din Tratatul de la Lisabona. Astfel, acestea instituie mecanisme naționale pentru asigurarea unui control democratic al respectării principiilor subsidiarității și proporționalității în cadrul proiectelor de acte legislative elaborate de instituțiile Uniunii Europene, control reglementat de Protocolul nr. 1 și de Protocolul nr. 2 anexate Tratatului privind Uniunea Europeană și respectiv Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Art. 18 alin. (1) din legea supusă controlului de constituționalitate este în acord cu prevederile art. 8A alin. (2) din Tratatul de la Lisabona, potrivit căruia statele membre ale Uniunii Europene sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern. Or, din analiza textului invocat rezultă că aspectul reprezentării la Consiliul European este soluționat de fiecare stat în parte, în conformitate cu reglementarea constituțională sau/și legală internă. Astfel, în conformitate cu dispozițiile art. 80 alin. (1) din Constituție și cu cele ale art. 8A din Tratatul de la Lisabona, prevederile art. 18 alin. (2) și (3) din legea dedusă controlului de constituționalitate instituie un mecanism legal referitor la reprezentarea României la reuniunile Consiliului European, iar dispozițiile art. 19 reglementează faptul că mandatul delegației României la Consiliul European este propus de Guvern și aprobat de Parlament.

O asemenea reglementare este conformă cu principiul separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut la art. 1 alin. (4) din Constituție.

2. *Președintele Camerei Deputaților* a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 51/2.928 din 3 iulie 2012, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată, iar prevederile art. 2 lit. e), art. 3, 18 și 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene sunt neconforme cu dispozițiile art. 1 alin. (5) și ale art. 80 alin. (1) din Constituție, pentru următoarele motive:

Potrivit prevederilor art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României reprezintă statul român atât în relațiile interne ale statului român, cât și în cele externe, inclusiv în cele europene, deoarece Legea fundamentală nu distinge cu privire la acest

aspect. O asemenea regulă constituțională este conformă prevederilor art. 8A din Tratatul de la Lisabona, potrivit căruia statele membre ale Uniunii Europene sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern. Desemnarea reprezentantului statului român la Consiliul European trebuie să se facă cu respectarea art. 80 alin. (1) din Constituție și art. 8A din Tratatul de la Lisabona, astfel încât reprezentatul statului român la Consiliul European trebuie să fie șeful acestuia, respectiv Președintele României, iar nu primul-ministru. Aceasta deoarece „șeful statului”, denumire apărută în doctrină, preluată de reglementările europene, este șeful executivului din care fac parte Guvernul, primul-ministru și autoritățile administrației publice centrale și locale. Pe cale de consecință, la Consiliul European, România trebuie să fie reprezentată de șeful statului, respectiv Președintele României, iar dacă acesta nu se poate deplasa, trebuie să delege aceste atribuții de reprezentare următoarei demnități prevăzute în art. 8A din Tratatul de la Lisabona, demnitate care este aceea de prim-ministru. Trebuie menționat că Tratatul de la Lisabona nu prevede portofoliul de probleme care sunt discutate la Consiliul European și cele care sunt examinate la Consiliul Miniștrilor. De altfel, cele două instituții ale Uniunii Europene nu trebuie să fie confundate. Din practica agendelor celor două instituții europene rezultă că în cadrul sesiunilor lor se pot discuta chiar aceleași probleme, diferind însă nivelul discuțiilor.

Astfel, Consiliul Miniștrilor este parte în procesul de codecizie, alături de Parlamentul European, în adoptarea actelor normative europene, iar Consiliul European, potrivit prevederilor art. 9 B alin. (1) din Tratatul de la Lisabona, oferă Uniunii Europene impulsurile necesare dezvoltării acesteia și îi definește orientările și prioritățile politice generale, fără a exercita funcții legislative.

În cadrul Consiliului European, problemele se discută la nivel de principii, obiective sau orientări generale într-un domeniu, adică la nivelul cel mai înalt, în timp ce în cadrul Consiliului Miniștrilor se discută modalitățile de punere în aplicare a celor stabilite la Consiliul European, prin acte normative ori alte acte europene. De altfel, în sensul celor de mai sus, cu respectarea prevederilor art. 80 alin. (1) din Constituție și a prevederilor art. 8A din Tratatul de la Lisabona, s-a pronunțat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, în soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională apărut între Guvern și Președintele României, în sensul constatării existenței unui asemenea conflict, care a fost generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din delegația care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012. Curtea Constituțională a decis că, în exercitarea atribuțiilor sale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European, în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru.

Decizia Curții Constituționale trebuie pusă în aplicare imediat, deoarece minuta deciziei pronunțate are efecte imediate între părțile implicate: Guvernul României, Parlamentul și Președintele României. De altfel, un asemenea efect a fost preluat, sub forma unui principiu de drept, din dispozițiile penale potrivit cărora minutele deciziilor definitive trebuie puse în executare imediat.

În plus, pentru argumentele anterior menționate, se consideră că trebuie constatată și neconstituționalitatea art. 2 lit. e) și art. 3 din legea criticată.

3. *Guvernul* a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 5/4.747/2012, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.697 din 6 iulie 2012, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate trebuie respinsă, pentru următoarele motive:

Potrivit art. 15 alin. (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, misiunea Consiliului European este de a oferi Uniunii „impulsurile necesare dezvoltării acesteia” și de a defini „orientările și prioritățile politice generale”. Din acest punct de vedere, soluția internă adoptată în prezent prin legea supusă controlului de constituționalitate (art. 18 și 19) este pe deplin compatibilă atât cu art. 15 alin. (1), cât și cu art. 10 alin. (2) din Tratat.

Agenda Consiliului European este alcătuită preponderent din subiecte care țin de competența executivului, cum ar fi, de exemplu, faptul că agenda reuniunii Consiliului European din 28-29 iunie 2012 a avut ca puncte principale măsurile de creștere economică și viitorul cadru financiar multianual al Uniunii Europene în 2014-2020. De asemenea, deciziile Consiliului European sunt intrinsec legate de negocierile purtate de miniștrii statelor membre în cadrul diferitelor formațiuni ale Consiliului Uniunii Europene. Consiliul European are în vedere rezultatele Consiliilor sectoriale, ale Consiliului Afaceri Generale și ale Consiliului Afaceri Externe.

Totodată, afirmația din cuprinsul sesizării de neconstituționalitate, potrivit căreia prevederile supuse controlului contravin art. 8A din Tratatul de la Lisabona („șeful delegației la Consiliul European este numai șeful statului”) nu se susține, având în vedere că art. 8A este actualul art. 10 din Tratatul privind Uniunea Europeană al cărui conținut nu cuprinde nicio referire la delegarea invocată. Astfel, proiectul de lege a avut ca punct principal de pornire necesitatea conturării unui rol mai puternic al Parlamentului în problematica internă a afacerilor europene, în acord cu Tratatul de la Lisabona, care conferă parlamentelor statelor membre o pondere mult crescută, în raport cu legislația primară anterioară. Aceasta, deoarece prin prevederile Tratatului de la Lisabona se operează un semnificativ transfer de putere către parlamentele naționale, prin implicarea pe care o permite acestora în procesul decizional la nivelul Uniunii Europene: informare cu privire la proiectele legislative inițiate de Uniune sau asupra cererilor de aderare; creșterea gradului de implicare în aspecte privind spațiul de libertate, securitate și justiție, consolidarea rolului acestora în controlul subsidiarității. Acest transfer reprezintă o soluție pentru ameliorarea percepției privind deficitul democratic al Uniunii Europene.

În cazul României (ca și al altor state membre), pentru a asigura o participare sistematică a Parlamentului la ansamblul problematicei legate de procesul decizional european și, în același timp, controlul activității Guvernului în cadrul instituțiilor Uniunii Europene, s-a considerat nu numai utilă, ci și necesară reglementarea unui mecanism real de cooperare între executiv și legislativ în acest domeniu, astfel încât interesul național să fie promovat și susținut într-un mod unitar și eficient de către ambele instituții. Ideea de fond a întregii reglementări este crearea unui sistem flexibil și operabil pentru România, în condițiile concentrării controlului Parlamentului asupra Guvernului în ceea ce privește aspectele fundamentale ale participării la procesul decizional de la nivel european.

Consiliul European, la care participă șefi de stat sau de guverne din statele membre, asistați de miniștrii afacerilor externe și de alți miniștri de resort, reprezintă acea instituție a Uniunii Europene care constituie nucleul decizional la cel mai înalt nivel în materia politicilor comunitare, „stabilind impulsurile necesare dezvoltării acesteia”.

Tratatele constitutive ale Uniunii Europene nu conțin nicio prevedere cu privire la modul în care statele membre își desemnează reprezentantul la Consiliul European, dacă este vorba despre șeful de stat sau de guvern. Această decizie aparține fiecărui stat membru, în funcție de sistemul constituțional național și de partajarea de competențe la nivel intern. Pe de altă parte, Consiliul Uniunii Europene are două funcții principale: funcția legislativă și cea bugetară, exercitate împreună cu Parlamentul European, potrivit art. 16 din Tratatul privind Uniunea Europeană. Consiliul este format din câte un reprezentant al fiecărui stat membru la nivel ministerial, în funcție de formațiunea care se reunește și de domeniul vizat (practic, miniștrii de resort din fiecare stat membru). În prezent, există zece formațiuni ale Consiliului. La niciuna dintre aceste formațiuni nu poate participa primul-ministru, ci numai câte un ministru din fiecare stat membru, în funcție de domeniul de competență al respectivei configurații a Consiliului.

Concluzia care se impune este aceea potrivit căreia în cazul în care primul-ministru nu ar participa la Consiliul European, ar fi negată posibilitatea acestuia de a se implica în procesul decizional de la nivel european, deoarece, în conformitate cu prevederile tratatelor, acesta nu poate lua parte la reuniunile Consiliului Uniunii Europene. În consecință, Tratatul nu impune nivelul de reprezentare a statelor membre în Consiliul European la nivel de șefi de stat, ci lasă posibilitatea acestora de a-și desemna un reprezentant care poate fi șeful statului sau al Guvernului. Astfel, reprezentarea României în Consiliul European de către primul-ministru este în conformitate cu dispozițiile Tratatului privind Uniunea Europeană.

Cu privire la textele de lege criticate se arată următoarele:

– Art. 2 lit. e) conține simpla definire a mandatului, fără referiri la procedura de elaborare și aprobare a acestuia, prin urmare orice contestare a constituționalității acestuia este lipsită de obiect.

– Art. 3 reglementează cu privire la modalitatea de consultare dintre Guvern și Parlament cu privire la poziția României la nivelul Consiliului. Rațiunea acestei proceduri rezidă în aceea că negocierile la nivel european au, de cele mai multe ori, consecințe directe asupra politicilor interne ale României în diverse domenii.

– Art. 18 din lege preia și adaptează dispozițiile art. 15 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, care lasă la latitudinea statelor membre nivelul de reprezentare, la nivel de șef de stat sau de guvern.

Cu titlu general, referitor la dispozitivul Deciziei Curții Constituționale nr. 683 din 27 iunie 2012, se arată însă că instanța de contencios constituțional a confirmat faptul că, fie președintele, fie primul-ministru (delegat fiind de Președinte) pot participa la reuniunile Consiliului European. Din această perspectivă dispozițiile art. 18 alin. (1) din legea criticată nu contravin deciziei Curții Constituționale anterior menționate. În plus, decizia Curții Constituționale este o decizie de principiu, care nu se preocupă de clarificarea detaliilor privind modul în care are loc delegarea participării la Consiliul European de către Președinte; or, mecanismul legal procedează tocmai la o asemenea detaliere, deoarece este posibil ca un dezacord privind delegarea – care se solicită și se acordă, fiind deci vorba despre două acte distincte – să apară, iar într-o asemenea situație, având în vedere că două dintre instituțiile statului se află în conflict, este necesară intervenția unei a treia pentru a clarifica identitatea conducătorului delegației României la Consiliul European.

Cu privire la adoptarea de către Parlament a mandatului reprezentantului României la Consiliul European, rațiunea care a justificat elaborarea art. 19 rezidă în rolul sporit conferit parlamentelor naționale de către legiuitorul european, prin protocoalele nr. 1 și 2 anexă la Tratatul de la Lisabona. Mai mult, ca și în cazul prevăzut de art. 3, în cazul în care conducătorul delegației României la reuniunea Consiliului European susține o altă poziție decât cea primită prin mandat, Guvernul va motiva în scris respectiva poziție.

Referitor la dispozițiile constituționale incidente în materie, se arată că dispozițiile art. 80 din Constituție consacră rolul Președintelui României de reprezentant al statului român și garant al independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării, dar nu utilizează în mod expres sintagma de „șef al statului”. Atribuțiile în domeniul politicii externe ale Președintelui României sunt stipulate de art. 91 din Constituție. Acestea nu sunt intrinsec legate de competențele Consiliului European, definite prin Tratatul constitutiv ale Uniunii Europene.

În calitatea sa de reprezentant al statului român, deși nu este stipulat în mod expres de Constituție, Președintele poate participa la diverse întruniri și de a lua decizii în numele României în cadrul organismelor internaționale la care România este parte, însă acest lucru nu conferă Președintelui un drept exclusiv de participare la toate întrunirile internaționale. Pentru aceste motive reprezentarea României la Consiliul European nu este un „atribut exclusiv” al Președintelui României și nu este de natură a crea un conflict constituțional.

Pe de altă parte, Guvernul, potrivit art. 102 din Constituție, în temeiul programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. Modalitatea de realizare a politicii externe de către Guvern este supusă controlului Parlamentului, care poate adopta o moțiune simplă prin care să își exprime poziția cu privire la o problemă de politică externă, potrivit art. 112 alin. (2) din Constituție.

În ceea ce privește obligațiile rezultate din integrarea României în Uniunea Europeană, acestea revin, potrivit art. 148 alin. (4) din Constituție, Parlamentului, Președintelui României, Guvernului și autorității judecătorești, care garantează ducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu. Mandatul reprezentantului României la Consiliul European trebuie aprobat la nivel parlamentar, în temeiul pct. 1 al Declarației Parlamentului României din 12 iunie 2012 și art. 148 alin. (5) din Constituție.

Rolul Guvernului de a realiza politica externă sau internă nu poate fi realizat în absența participării primului-ministru la reuniunile Consiliului European. Pe cale de consecință, reprezentarea României se realizează în funcție de agenda de lucru a Consiliului European și de delimitarea impusă de Constituție între competențele Președintelui României, respectiv Guvernului României – condus de primul-ministru, după cum aspectele vizează relații externe ori de politică internă ale Uniunii Europene.

Curtea,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului, Camerei Deputaților și Guvernului, raportul judecătorului-raportor, Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, precum și

dispozițiile Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

IV. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate formulată de cei 26 de senatori aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal.

V. Obiectul sesizării, astfel cum rezultă din adresa de comunicare de către secretarul general al Senatului și din titlul sesizării de neconstituționalitate formulate în constituie Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene.

În realitate, Curtea constată, din motivarea sesizării de neconstituționalitate, că sunt supuse controlului de constituționalitate dispozițiile art. 2 lit. e), art. 3, 18 și 19 din lege, texte asupra cărora, potrivit jurisprudenței sale, Curtea urmează a se pronunța prin prezenta decizie. Acestea au următorul cuprins:

– Art. 2: „În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație: [...]”

e) mandat – *poziția de negociere a României, pentru temele aflate pe agenda Consiliului, inclusiv pentru proiectele de acte legislative de la nivelul Uniunii Europene*”;

– Art. 3: „(1) În exercitarea atribuțiilor sale, potrivit prevederilor prezentei legi, Parlamentul sau una dintre cele două Camere adoptă opinii.

(2) Opinia Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere este preluată de către Guvern, la definitivarea poziției naționale de negociere prevăzută în mandat.

(3) În cazul în care opiniile celor două Camere conțin prevederi divergente, Guvernul solicită Parlamentului o opinie comună asupra prevederilor având conținut divergent, într-un termen stabilit prin consultare cu cele două Camere.

(4) În situația în care opinia comună nu este transmisă în termenul stabilit, Guvernul nu este obligat ca la întocmirea mandatului general sau a mandatului să țină cont de prevederile având conținut divergent.

(5) Guvernul motivează în scris, în cel mai scurt timp, susținerea altei poziții decât cea exprimată în opinia Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere.”;

– Art. 18: „(1) Conducătorul delegației României la reuniunile Consiliului European este președintele României sau primul-ministru al Guvernului României.

(2) Stabilirea conducătorului delegației României la reuniunile Consiliului European se face prin acord între Guvernul României și Instituția prezidențială, cu cel puțin 20 de zile lucrătoare înainte de data reuniunii.

(3) În situația în care acordul prevăzut la alin. (2) nu se realizează în termen, Parlamentul, în ședința comună a celor două Camere, desemnează conducătorul delegației României la respectiva reuniune a Consiliului European.”;

– Art. 19: „(1) Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului, în termen de minimum 7 zile lucrătoare, înaintea reuniunii Consiliului European, propunerea de mandat pe care delegația României intenționează să o prezinte.

(2) Înaintea reuniunii Consiliului European, Parlamentul adoptă mandatul.

(3) *În cazul în care conducătorul delegației României la reuniunea Consiliului European susține altă poziție decât cea primită prin mandat, Guvernul va motiva în scris respectiva poziție.*”

Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că art. 2 lit. e), art. 3, 18 și 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene încalcă următoarele dispoziții din Constituție: art. 1 alin. (5) referitor la obligativitatea respectării Constituției, a supremației sale și a legilor și art. 80 alin. (1) potrivit căruia „*Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării*”.

VI. Analizând sesizarea de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

1. Prin dispozițiile art. 2 lit. e) din legea criticată este definit termenul de „mandat” în sensul că acesta reprezintă „*poziția de negociere a României, pentru temele aflate pe agenda Consiliului, inclusiv pentru proiectele de acte legislative de la nivelul Uniunii Europene*”.

Curtea observă că această definiție nu aduce atingere dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, deoarece participarea României la procesul decizional din cadrul Uniunii Europene, precum și la monitorizarea armonizării legislației naționale cu cea europeană constituie tocmai obiectul de reglementare al Legii privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene potrivit art. 1 din acest act normativ.

Curtea observă, de asemenea, că legiuitorul a folosit, atât în textul de lege criticat, cât și în cuprinsul legii, termenul „*Consiliu*” astfel cum apare menționat în art. 13 din Tratatul privind Uniunea Europeană, făcând referire la Consiliul Uniunii Europene care este compus din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze guvernul statului membru pe care îl reprezintă, potrivit art. 10 alin. (2) teza a doua și art. 16 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană.

2. Prevederile art. 18 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene sunt neconstituționale pentru următoarele considerente:

Prin Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012 asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie 2012, Curtea a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din componența delegației care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012. Curtea a statuat, cu valoare de principiu, că „*În exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru.*”

În motivarea acestei soluții, Curtea a reținut, în esență, că regimul politic consacrat de Constituție trebuie să fie calificat ca fiind unul semiprezidențial și că, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României reprezintă statul român, ceea ce înseamnă că în planul politicii externe conduce și angajează statul. Acest text constituțional îi permite să traseze liniile viitoare pe care statul le va urma în politica sa externă, practic să îi determine

orientarea în planul relațiilor externe, ținând cont, desigur, de interesul național. O atare concepție este legitimată de caracterul reprezentativ al funcției, Președintele României fiind ales de cetățeni prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

De asemenea, Curtea a mai arătat că, în planul politicii externe, primul-ministru are competența constituțională de a asigura realizarea politicii externe a țării [art. 102 alin. (1) din Constituție], ceea ce înseamnă că, în funcție de orientarea stabilită de reprezentantul statului în plan extern, care este Președintele statului, Guvernul, prin reprezentantul său, urmează să implementeze în mod corespunzător măsurile față de care statul s-a angajat. Prin urmare, Curtea a constatat că rolul Guvernului în politica externă este unul mai degrabă tehnic, el trebuind să urmeze și să îndeplinească obligațiile la care România s-a angajat la nivel de stat.

Curtea observă, cu acest prilej, că acest rol este unul de execuție, așadar, unul derivat, și nu originar, cum este cel al Președintelui României. Astfel, așa cum s-a reținut prin decizia anterior menționată, nefiind o putere delegată, ci proprie Președintelui României, reprezentarea statului poate fi delegată, printr-un act de voință expres, de către acesta atunci când consideră necesar.

Totodată, Curtea a observat că art. 80 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu. De aceea, el nu trebuie interpretat restrictiv, ci în spiritul Constituției, respectiv coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, acest ultim text prevăzând, în mod expres, că Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească trebuie să garanteze „obligațiile rezultate din actul aderării”. Or, una dintre aceste obligații este reprezentarea la cel mai înalt nivel a României în cadrul Consiliului European, respectiv de către autoritatea publică ce are competența de a angaja România la nivel de stat. Altfel, s-ar ajunge la o golire de conținut a dispozițiilor art. 148 alin. (4) din Constituție în privința Președintelui României; or, este de principiu admis că orice normă este edictată în sensul de a produce efecte juridice.

Cu acest prilej, Curtea observă că, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”*.

Mai mult, Curtea reamintește că forța obligatorie a actelor jurisdicționale, deci și a deciziilor Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Așadar, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept, astfel cum s-a statuat prin Decizia nr. 738 din 19 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 690 din 8 octombrie 2012.

Așa fiind, pentru aceleași motive pe care s-a întemeiat Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, Curtea constată că prevederile art. 18 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene sunt neconstituționale, aducând atingere prevederilor art. 80 alin. (1) din Legea fundamentală, care este un text constituțional de principiu, ce nu trebuie interpretat restrictiv, ci în spiritul Constituției, respectiv coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție.

3. Cu privire la dispozițiile art. 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, ce reglementează cu privire la procedura

întocmirii mandatului general sau a mandatului, precum și cu privire la aceea a adoptării mandatului ce va fi prezentat la reuniunea Consiliului European, Curtea observă că acestea sunt neconstituționale, contravenind atât art. 1 alin. (5), cât și art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, deoarece nu statuează cu privire la atribuțiile Președintelui ce trebuie exercitate în procesul de elaborare și adoptare a mandatului. O atare omisiune legislativă apărută ca urmare a pronunțării de către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 683 din 27 iunie 2012 are relevanță constituțională, Curtea fiind în acest caz competentă să o analizeze, așa cum a statuat în jurisprudența sa, de exemplu, prin Decizia nr. 503 din 20 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 353 din 28 mai 2010.

4. Distinct de criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea constată că dispozițiile art. 3 din actul normativ criticat încalcă prevederile art. 1 alin. (5) și art. 67 teza întâi din Legea fundamentală. Aceasta deoarece Parlamentul, în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute de Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern, adoptă „opinii”. Or, potrivit prevederilor art. 67 teza întâi din Legea fundamentală, „*Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni [...]*”.

5. Așa fiind, Curtea reține că potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție este de competența exclusivă a Parlamentului reexaminarea dispozițiilor constatate ca fiind neconstituționale, pentru punerea lor de acord cu textele constituționale încălcate, cu respectarea considerentelor care au stat la baza prezentei decizii și a Deciziei nr. 683 din 27 iunie 2012, iar, în măsura în care se impune, a recorelării celorlalte dispoziții ale legii ca operațiune de tehnică legislativă.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituția României, precum și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,
În numele legii,
Decide:

Admite, în parte, sesizarea de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. 3, 18 și 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 26 septembrie 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
AUGUSTIN ZEGREAN
Magistrat-asistent,
Cristina Cătălina Turcu

Opinie separată:

În dezacord cu soluția adoptată – cu majoritate de voturi – prin Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012, considerăm că sesizarea de neconstituționalitate formulată trebuia respinsă ca neîntemeiată, pentru cele ce vor fi arătate în continuare.

1. Potrivit art. 18 alin. (1) din legea criticată, „Conducătorul delegației României la reuniunile Consiliului European este președintele României sau primul-ministru al Guvernului României”.

1.1. În accepțiunea Deciziei Curții Constituționale nr. 683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie 2012, la care am formulat, de asemenea, opinie separată, „Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru”. Așadar, de principiu, în funcție de înțelegerile politice, conducător al delegației României la reuniunile Consiliului European poate fi atât președintele României, cât și primul-ministru al Guvernului.

Art. 18 alin. (1) din lege este chiar în sensul deciziei Curții Constituționale anterior menționate. Eventualele probleme de aplicare ale acestui text, desigur, se vor face având în vedere soluția de principiu pe care Curtea a pronunțat-o prin decizia citată.

Mai mult, potrivit art. 15 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria C nr. 83 din 30 martie 2010, „Consiliul European este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și din președintele său și președintele Comisiei”.

Ca normă de drept european, art. 15 alin. (2) din Tratat prezintă o soluție alternativă privind compunerea Consiliului European de a fi reuniunea șefilor de state sau de guverne ale statelor membre.

Rezultă că textul criticat a transpus la nivel legal dispozițiile tratatului și le-a raportat la situația României. Acesta nu conține, din punct de vedere al conținutului normativ, nicio adăugire față de tratat.

1.2. Astfel cum am subliniat în cadrul opiniei separate formulate la Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, „art. 80 din Constituție definește rolul și poziția Președintelui României, în cadrul sistemului constituțional al țării. Acest articol reglementează o reprezentare generală, Președintele României reprezentând statul român atât pe plan extern, cât și pe plan intern, dar atribuțiile exclusive conferite de Constituție sunt reglementate în art. 85-94 din Constituția României. Nicio prevedere nu se referă însă la dreptul exclusiv al Președintelui de a reprezenta România la Consiliul European sau la alte întruniri internaționale”.

Reprezentarea la care se referă art. 80 din Constituție se întâlnește în cvasimajoritatea constituțiilor statelor membre ale Uniunii Europene, fără ca acest lucru să însemne că președintele statului are dreptul exclusiv de a participa la reuniunile Consiliului European [a se vedea, cu titlu exemplificativ, art. 59 alin. (1) din Legea fundamentală a Germaniei, art. 65 alin. (1) din Constituția federală a Austriei, art. 120 din Constituția Portugaliei, art. 126 alin. (1) coroborat cu art. 133 alin. (1) din Constituția Poloniei, art. 9 alin. (3) lit. a) din Legea fundamentală a Ungariei, art. 63 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Cehe, art. 36

alin. (1) din Constituția Greciei etc.]; mai mult, reprezentarea acestor state în Consiliul European revine primului-ministru.

În consecință, o asemenea dispoziție constituțională nu echivalează cu existența unui drept absolut de reprezentare a statului.

Mai mult, Tribunalul Constituțional polonez, printr-o decizie pronunțată la 20 mai 2009¹, a subliniat în mod expres că „rolul sistemic al președintelui republicii de «reprezentant suprem al Republicii Polonia» nu îl împuternicește pe acesta să conducă politica externă sau europeană a statului”. Chiar dacă art. 126 alin. (1) și art. 133 alin. (1) din Constituția poloneză prevăd că președintele republicii este reprezentantul suprem al Republicii Polonia și că este reprezentantul statului în politica externă, Tribunalul Constituțional nu a tras concluzia că este o competență exclusivă a acestuia de a reprezenta statul pe plan extern, ci că acestea dau președintelui republicii un „rol sistemic”, respectiv „o poziție sistemică” „de a participa la conducerea politicii externe în limitele prevăzute de Constituție și lege”. De aceea – arată Tribunalul Constituțional – Constituția poloneză prevede atribuțiunile președintelui republicii în domeniul relațiilor externe, enumerându-le în mod corespunzător.

Așadar, în cazul României, considerăm că sintagma „reprezintă statul român” consacră rolul instituției președintelui republicii în cadrul sistemului constituțional din România; acest rol sistemic are în vedere faptul că acesta își exercită atribuțiunile prevăzute prin Constituție în această calitate și că președintele republicii *participă* atât la conducerea politicii interne, cât și a celei externe; acestui principiu larg nu i se pot atașa alte valențe și înțelesuri, el vizând în totalitate numai atribuțiunile prevăzute expres în sarcina președintelui republicii prin Constituție; or, în domeniul politicii externe, este aplicabil art. 91 din Constituție.

De asemenea, reținem că a califica regimul politic românesc ca fiind unul semiprezidențial nu implică și dreptul exclusiv al președintelui republicii de a angaja statul în cadrul reuniunilor Consiliului European, iar Guvernul să aibă în competență doar punerea în executare a ceea ce se decide.

Astfel cum am arătat și în cadrul opiniei separate la Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.400 din 22 februarie 2008, astfel de decizii ale Curții Constituționale reprezintă pași semnificativi realizați – prin intermediul instanței constituționale – în transformarea unei republici semiprezidențiale într-una prezidențială, în condițiile în care niciuna dintre cele două variante nu reprezintă cea mai bună soluție pentru statele care au fost tributare unui regim totalitar (a se vedea, Daniel Barbu, Iulia Voina Motoc – *Né diritto, né potere. Ovvero quando il semipresidenzialismo passa all'Est* în A. Giovanelli *Il semipresidenzialismo: dall'arcipelago europeo al dibattito italiano*, Ed. G. Giappichelli, Torino, 1998, p. 264).

În opinia noastră, pentru calificarea regimului politic din România, putem lua în considerare noțiunea de regim parlamentar *raționalizat*², regim în care accentul cade pe evitarea conflictelor instituționale și pe asigurarea unei majorități parlamentare pentru

¹ Decizie referitoare la soluționarea unui conflict de competență între președintele republicii și primul-ministru privind reprezentarea Republicii Polonia la lucrările Consiliului European.

² În doctrina de drept constituțional, regimul politic din România a fost considerat ca fiind unul parlamentar monist, în care Guvernul este responsabil numai în fața Parlamentului (a se vedea, în acest sens, I. Deleanu – *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 131).

susținerea Guvernului, deci, pe evitarea instabilității guvernamentale. Această „raționalizare” implică reglementarea de o manieră complexă și sofisticată a raporturilor dintre Guvern și Parlament și limitează jocul principalelor elemente ale parlamentarismului în scopul de a evita deriva sistemului și instabilitatea guvernamentală (a se vedea, în acest sens, L. Favoreu, P. Gaïa, R. Ghevontian, J.-L. Mestre, O. Pfersmann, A. Roux și G. Scoffoni – *Droit constitutionnel*, Ed. Dalloz, Paris, 2005, p. 346).

Așadar, considerăm că în România o atare construcție juridică poate fi acceptată, întrucât Guvernul este și rămâne responsabil numai în fața Parlamentului, nu și în fața președintelui republicii, fiind și protejat în consecință prin mai multe prevederi constituționale (cele referitoare, spre exemplu, la numirea Guvernului, la limitarea mijloacelor prin care acesta poate fi demis etc.), tocmai pentru a se evita instabilitatea guvernamentală.

2. Art. 18 alin. (2) din lege prevede existența unei negocieri între Guvern și președintele republicii pentru reprezentarea României la Consiliul European.

2.1. În logica Deciziei nr. 683 din 27 iunie 2012, o atare negociere trebuie să existe pentru a se acorda acea delegare expresă a atribuțiunii de reprezentare. Președintele trebuie să se consulte cu primul-ministru pentru a-i delega atribuțiunea [de fapt, corect ar fi fost „delegarea exercitării atribuțiunii”, și nu delegarea atribuțiunii...], el nu poate printr-un act de voință pur și simplu să delege exercitarea unei atribuțiuni ale sale dacă cel delegat nu poate, pentru motive constituționale, legale sau chiar de oportunitate, să preia un atare mandat de reprezentare (dacă se discută la Consiliul European aspecte care vizează relațiile externe ale Uniunii, relații cu terțe state etc.).

Așadar, în momentul de față, în logica Deciziei nr. 784 din 26 septembrie 2012, președintele republicii poate delega exercitarea unei atribuțiuni exclusive fără nicio consultare cu cel căruia i se delegă aceasta. O atare orientare pune Guvernul într-o poziție de subordonare față de președinte, ceea ce este inacceptabil.

2.2. Potrivit opiniei separate redactate la Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, o atare negociere trebuie să existe din moment ce ambele părți au competența de a reprezenta România la Consiliul European.

Spre deosebire, însă, de pct. 2.1, acordul nu mai este unul formalizat, legal, ci unul politic.

3. În privința art. 18 alin. (3) din legea criticată, sunt valabile cele arătate prin opinia separată formulată la Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, respectiv „decizia privind reprezentantul țării la o întrunire internațională, inclusiv la Consiliul European, este o problemă politică, care trebuie să fie tranșată, atunci când există divergențe în acest sens între Președinte și primul-ministru, de către Parlament.

Această concluzie decurge și din prevederile alin. (4) al art. 148 din Constituție, care prevăd că aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării este garantată de «Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească».

În cazul de față, fiind vorba despre o dispută politică Președinte–Guvern, socotim că Parlamentul, în calitatea sa de «organul reprezentativ suprem al poporului român», este cel care trebuie să tranșeze această dispută politică”.

4. Art. 19 din legea criticată reprezintă texte procedurale pe care Guvernul trebuie să le urmeze în cazul în care conducătorul delegației este primul-ministru. Guvernul, ca și conducătorul său, își desfășoară activitatea sub controlul parlamentar (conform art. 111

din Constituție), astfel încât, în mod evident, soluția legislativă promovată nu putea fi alta, mandatul Guvernului trebuind a fi supus controlului organului reprezentativ suprem al poporului român, Parlamentul.

De altfel, textul este în concordanță cu norma constituțională cuprinsă în art. 102 alin. (1) privind aprobarea programului de guvernare de către Parlament și art. 109 alin. (1) din Constituție privind răspunderea politică a Guvernului numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate.

În consecință, mandatul Guvernului, în cazul în care cel ce participă la reuniunile Consiliului European este primul-ministru, trebuie aprobat de Parlament.

5. Având în vedere cele de mai sus, în opinia noastră, exista o modalitate de interpretare a textelor art. 18 și 19 din legea criticată conformă cu Constituția (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 223 din 13 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 18 aprilie 2012) și, până la urmă, și cu Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, astfel încât sesizarea de neconstituționalitate formulată trebuia respinsă ca neîntemeiată.

Judecător,
Puskás Valentin Zoltán
Judecător,
Acsinte Gaspar
Judecător,
Ion Predescu
Judecător,
Tudorel Toader

7. DECIZIA NR. 334 DIN 26 Iunie 2013¹

cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Tematică: organizarea și desfășurarea referendumului național; cvorum de participare; condiții de validare; predictibilitatea și claritatea legii; Comisia de la Veneția – Codul de bune practici în materie de referendum; stabilitatea legilor în materia electorală și în materia referendumului – expresie a principiului securității juridice; modificare a legislației privind referendumul în timpul procedurii de revizuire a Constituției – consecințe juridice; inaplicabilitatea modificărilor legislative pentru referendumurile organizate în decurs de un an de la data intrării în vigoare a legii modificatoare.

Augustin Zegrean – președinte
Valer Dorneanu – judecător

¹ Publicată în M. Of. nr. 407 din 5 iulie 2013.

Petre Lăzăroiu – judecător
Mircea Ștefan Minea – judecător
Daniel Marius Morar – judecător
Iulia Antoanella Motoc – judecător
Mona Maria Pivniceru – judecător
Puskás Valentin Zoltán – judecător
Tudorel Toader – judecător
Mihaela Senia Costinescu – magistrat-asistent-șef

I. Cu Adresa nr. 51/3.190 din 4 iunie 2013, Secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii referendumului nr. 3/2000, formulată de un număr de 83 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat Liberal, Uniunii Democrate Maghiare din România și Partidului Poporului – Dan Diaconescu.

Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. A.a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.112 din 4 iunie 2013 și constituie obiectul Dosarului nr. 372A/2013.

II. În motivarea obiecției de neconstituționalitate autorii susțin că dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt contrare Constituției, pentru următoarele argumente:

1. Prin reglementarea unui cvorum minim de participare de 30%, valabil inclusiv pentru procedura de revizuire a Constituției în vigoare (așa cum a fost aceasta modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003 și intrată în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului național din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituției României), este încălcat art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia „*România este stat de drept, democratic [...]*”.

Or, principiul și realitatea juridică a statului de drept se opun aplicării unei reguli diferite în timp (cvorum de participare de cel puțin 50% în anul 2003 *versus* cvorum de participare de cel puțin 30% din numărul persoanelor cu drept de vot în anul 2013) pentru o situație juridică identică (revizuirea Constituției României).

În plus, o astfel de reglementare care lasă la deplina apreciere a legiuitorului stabilirea unui cvorum de participare la referendum, care poate varia numeric în funcție de majoritatea politică din Parlament și de interesele conjuncturale ale acesteia, este de natură să creeze o stare generală de incertitudine cu privire la un element esențial al referendumului – *valabilitatea* acestuia.

Așa cum a arătat Curtea Constituțională în Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, *principiul securității juridice* instituit în mod implicit de art. 1 alin. (5) din Constituție

exprimă, în esență, faptul că „cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze”.

Prin urmare, legea trebuie să fie accesibilă și mai ales previzibilă. De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, inclusiv sub aspectul stabilității acesteia.

În cazul de față însă modificarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului generează o incertitudine juridică ce decurge din libertatea pe care și-a arogat-o legiuitorul de a stabili în mod arbitrar (fără a ține cont de vreun articol din Constituție sau de vreun principiu general al dreptului) un anumit nivel al cvorumului de valabilitate al referendumului (respectiv 30%) care poate fi oricând modificat în timp, în funcție de interesele unei majorități parlamentare.

Prin reglementarea unui cvorum minim de participare la referendum de 30% în același an în care se intenționează revizuirea Constituției României (lucru demonstrat atât de Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013 privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 95, din 15 februarie 2013, cât și de Hotărârea Parlamentului României nr. 35/2013 pentru modificarea anexei la Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013 privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 237, din 24 aprilie 2013), este încălcată o recomandare a Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia de la Veneția la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007).

Codul stipulează la art. II alin. (2) pct. b) că „*Aspectele fundamentale în materia dreptului referendar nu trebuie modificate cel puțin un an înainte de referendum sau trebuie reglementate prin Constituție ori la un nivel superior legii ordinare*”.

Unul dintre aspectele fundamentale în materia dreptului referendar vizează „*efectele referendumului*”. Or, modificând în mod arbitrar (chiar în anul în care se intenționează organizarea unui referendum) însăși condiția formală care generează efectele referendumului (*pragul de valabilitate*) legiuitorul afectează un aspect fundamental, anume *efectele juridice* posibile ale referendumului decizional de revizuire a Constituției.

Intenția explicit declarată a inițiatorului legii este aceea de a facilita (prin scăderea cvorumului de valabilitate la referendum de la 50% la 30% din numărul total al cetățenilor cu drept de vot) adoptarea unei variante revizuite a Constituției României. Aceasta demonstrează că legiuitorul urmărește în mod conștient obținerea unui anumit *efect juridic al referendumului*. Or, această intenție (transpusă în legea criticată) contravine în mod manifest recomandărilor *Codului de bune practici în materie de referendum*, art. II alin. (2) pct. c) prin aceea că se încearcă afectarea unui aspect fundamental al referendumului – efectele pe care acesta le produce.

2. Așa cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, „și *condiția ce trebuie pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de*

referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în majoritatea plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Curtea reține că aceasta reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 (1) din Legea fundamentală. Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică [...]”.

În alte cuvinte, în lipsa unei participări de cel puțin 50% plus 1, s-ar ajunge la neîndeplinirea unei condiții esențiale pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, care constituie premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului. Adoptând legea criticată, Parlamentul a încălcat grav prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție, admițând de altfel lipsa de legitimitate a măsurilor care vor fi adoptate prin referendum.

Nu poate fi invocat faptul că un procent foarte mare de neparticipare, de maximum 70%, ar reprezenta persoanele care nu sunt interesate de situația țării sau de problematica supusă consultării prin referendum, pentru că atât Curtea Constituțională, cât și jurisdicțiile europene au stabilit că neparticiparea la vot reprezintă o modalitate de exprimare a unei opțiuni politice de către cetățeni, chiar dacă aceasta este negativă.

3. Prevederile articolului unic pct. 1 și 2 din legea criticată de neconstituționalitate, care se referă la art. 5 din Legea nr. 3/2000, reglementează un cvorum de participare de cel puțin 30%, redus de la 50% plus 1, și o majoritate de realizat pentru validarea rezultatelor referendumului de cel puțin 25%, redusă de la 50% plus 1.

Așa cum rezultă din expunerea de motive a legii criticate, o asemenea reglementare s-a bazat pe *Liniile directoare pentru organizarea referendumului*, adoptate de Comisia de la Veneția în anul 2007, conform cărora pentru referendum nu se recomandă un cvorum de participare și unul de validare. Inițiatorii propunerii legislative, care a devenit legea criticată de neconstituționalitate, au propus totuși cvorumul de participare și cel de validare având în vedere situația concretă din țara noastră.

În primul rând, *Liniile directoare pentru organizarea referendumului* adoptate de Comisia de la Veneția au doar un caracter de recomandare, nefiind obligatorii. De altfel, Comisia de la Veneția este un organism al Consiliului Europei, și nu al Uniunii Europene.

În al doilea rând, bazându-se pe recomandările Comisiei de la Veneția, inițiatorii legii criticate au încălcat prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, conform cărora supremația Constituției este obligatorie.

În acest sens, susțin autorii criticilor de neconstituționalitate, trebuie menționat că supremația Constituției se manifestă și asupra reglementărilor comunitare, chiar dacă acestea sunt obligatorii, pentru că potrivit art. 148 alin. (2) din Constituție, reglementările comunitare, nu și cele ale Consiliului Europei, care au caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, nu și față de cele din Constituție. Desigur că o asemenea regulă este cu atât mai mult aplicabilă normelor de recomandare adoptate de organisme ale Consiliului Europei.

Ca urmare, legea criticată de neconstituționalitate nu este fundamentată constituțional, întrucât nu poate exista o normă de recomandare de nivel european care să fie superioară Constituției naționale.

4. La nivel constituțional, referendumul a fost consacrat ca modalitate de consultare prin care poporul are posibilitatea de a exercita în mod direct suveranitatea națională, exprimându-și voința cu privire la probleme de interes general sau care au o importanță deosebită în viața statului.

Prevederile constituționale au fost concretizate la nivel de lege organică, fiind detaliate și dezvoltate prin Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare. Problema principală ridicată de legea criticată este de a stabili dacă există un articol explicit în Constituție care să instituie un anumit cvorum de valabilitate al referendumului sau dacă efectele juridice ale referendumului sunt lăsate de legiuitorul constituțional pe seama reglementării ulterioare (prin lege organică), a a cum pare a reieși din art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, care stabilește că „(3) Prin lege organică se reglementează: (...) d) organizarea și desfășurarea referendumului”.

Autorii sesizării susțin că trebuie determinat dacă revine legii organice rolul de a stabili, în mod concret, condiția de valabilitate și, implicit, efectele juridice ale referendumului. Însă interpretarea care lasă efectele instituției referendumului (ca modalitate de exercitare a suveranității poporului) pe seama legii organice nu poate fi primită, deoarece contrazice art. 2 alin. (1) din Constituție, care stabilește că poporul își exercită suveranitatea „[...] precum și prin referendum”, iar nu „[...] precum și prin referendum, în condițiile legii”. Referendumul, ca exercițiu *direct* al suveranității poporului, nu este condiționat sub aspectul efectelor juridice de legea organică, aceasta reglementând doar aspecte legate de „organizarea și desfășurarea referendumului”, așa cum stabilește art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție.

De altfel, în Decizia nr. 567 din 11 iulie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613 din 14 iulie 2006, Curtea Constituțională a stabilit care este interpretarea corectă a art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție: „Prevederile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 nu sunt susținute nici de dispozițiile art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, potrivit cărora prin lege organică se reglementează «organizarea și desfășurarea referendumului», întrucât textul are în vedere stabilirea prin lege a unor măsuri tehnice, procedurale, necesare în procesul de consultare a poporului pe calea referendumului.” În același sens, confirmându-și în anul 2012 propria jurisprudență, Curtea Constituțională a explicat interpretarea din anul 2006: „Constituie aspecte tehnice și de detaliu cele care privesc, de exemplu, programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare desfășurării referendumului, bugetul alocat acestuia, modelul ștampilelor, buletinelor de vot, listelor electorale și proceselor-verbale ce urmează a fi utilizate” (a se vedea Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 516 din 25 iulie 2012). Nu există în jurisprudență Curții nicio decizie prin care art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție să fie interpretat în sensul asimilării pragului de valabilitate (cvorum) la referendum cu o măsură tehnico-procedurală privind „organizarea și desfășurarea referendumului”. Prin urmare, nivelul cvorumului, care este însăși condiția formală în funcție de care Curtea Constituțională este îndreptățită, în temeiul art. 146 lit. i) din Constituție să „confirme rezultatele referendumului”, nu este un simplu aspect de ordin tehnic sau procedural, ci este un aspect substanțial, pentru clarificarea căruia este necesar să se determine intenția

legiuitorului constituant cu privire la pragul de valabilitate al referendumului, printr-o interpretare sistematică a Constituției ce coroborează articolele privitoare la referendum cu alte articole care stabilesc modalitatea cea mai sigură de cuantificare a voinței corpului electoral.

5. Întrucât nu există în Constituție o prevedere care să precizeze în mod explicit condiția formală a valabilității referendumului, aceasta trebuie determinată prin raportare la articolul sau articolele cu valoare de principiu care stabilesc fără echivoc sensul termenului de „majoritate” a corpului electoral, în funcție de care se poate determina cu precizie maximă care este rezultatul corect al unei consultări populare.

Așa cum a arătat Curtea Constituțională în Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie 2012, „*art. 80 alin. (1) din Constituție este un text Constituțional de principiu*”. Acesta stabilește că statul român, ca expresie juridică, politică și socială a voinței poporului suveran, este reprezentat de Președintele României, care veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice.

Or, în cadrul sistemului constituțional românesc, Președintele României, ca șef al statului (a se vedea în acest sens Hotărârea nr. 3 din 9 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 11 septembrie 1996 și Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 7 martie 2007) este autoritatea publică care reprezintă cel mai fidel voința întregului corp electoral dat fiind faptul că, pentru dobândirea acestei funcții de înaltă reprezentativitate, Președintele României este ales de cetățeni prin „*vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat*” – art. 81 alin. (1) din Constituție, iar pentru cuantificarea acestui scrutin deschis tuturor cetățenilor cu drept de vot, legiuitorul constituant a stabilit cu precizie sensul termenului de majoritate: „*Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrși în listele electorale*” – art. 81 alin. (2) din Constituție.

Conferind Președintelui României cea mai înaltă funcție de reprezentare, legiuitorul constituant nu a instituit alt tip de „majoritate” decât aceea care se raportează la *întregul corp electoral*, format din *alegătorii înscrși în listele electorale*, cu respectarea condiției de vârstă stabilite de Constituție în art. 36 alin. (1), potrivit căruia „*Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv*”, și cu restricțiile detaliate de art. 36 alin. (2) „*Nu au drept de vot debilizii sau alienații mintal, puși sub interdicție, nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale*”.

Prin urmare, art. 81 alin. (2) din Constituție, care descrie în mod precis modalitatea de cuantificare a voinței întregului corp electoral, stabilind explicit că aceasta se determină conform regulii „*majorității de voturi ale alegătorilor înscrși în listele electorale*”, este un articol cu valoare de principiu pentru determinarea condiției de valabilitate a referendumului, care este un act prin care corpul electoral își poate manifesta voința cu privire la: revizuirea Constituției, demiterea Președintelui României sau o problemă de interes național.

Curtea Constituțională a arătat, în Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 516 din 25 iulie 2012, că referendumul este

un „instrument al democrației directe”. Pe cale de consecință, este perfect legitimă și întru totul conformă literei și spiritului Constituției aplicarea și în cazul referendumului a criteriului de cuantificare a voinței corpului electoral, așa cum se manifestă aceasta în cazul alegerii Președintelui României prin vot „direct”, cu „majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrși în listele electorale”.

Or, întrucât Constituția nu conține alte precizări, termenul de „majoritate” trebuie interpretat în sensul comun de *majoritate numerică simplă*, determinată conform regulii 50% plus 1 din numărul de alegători înscrși în listele electorale. De altfel, este lesne de observat că, atunci când operează cu termenul de „majoritate”, legiuitorul constituțional îl înțelege întotdeauna în sensul său matematic (50% plus 1) și îl aplică tuturor autorităților publice ale statului român, exemple fiind dispozițiile art. 81 alin. (2), art. 95 alin. (1), art. 103 alin. (3), art. 134 alin. (1) sau art. 76 alin. (1).

Prin urmare, nu se poate susține că, pentru deținătorul suveranității (poporul), regula de cuantificare și de determinare a valabilității unui referendum – instrument al democrației directe, să fie aceea a unei „majorități” de 30%, așa cum stabilește legea supusă examinării Curții.

6. Este contrar interpretării sistematice și loiale a Constituției să se susțină că voința „majorității” corpului electoral, în special în cazul unui referendum, poate fi determinată prin stabilirea unui prag de valabilitate de 30%.

Această reglementare încalcă nu doar art. 81 din Constituție (cu valoare de principiu în stabilirea sensului noțiunii de „majoritate”), ci și art. 2 alin. (2) care stabilește că: „*Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.*”

Or, prin raportare la totalitatea corpului electoral compus din cetățenii cu drept de vot, cifra de 30% de participanți la referendum constituie un grup pe care legiuitorul ordinar și-a arogat libertatea de a-l considera o „majoritate” suficient de legitimă sub aspect numeric încât să valideze un referendum. Această situație absurdă la nivel juridic cade sub incidența art. 2 alin. (2) din Constituție, care interzice ca acest grup de minimum 30% din totalul cetățenilor cu drept de vot să exercite suveranitatea în nume propriu.

Atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie în Legea fundamentală un alt tip de majoritate decât cea strict matematică (de 50% plus 1) a făcut-o explicit, cum este cazul procedurii de revizuire a Constituției, reglementată la art. 151 alin. (1) – „*Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere*” și la art. 151 alin. (2) – „*Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei pătrimi din numărul deputaților și senatorilor*”.

În concluzie, autorii solicită Curții Constituționale să constate că dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este neconformă cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 2 alin. (1) și (2) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție, fiind neconstituționale.

III. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților

celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

1. *Președintele Camerei Deputaților* a transmis cu Adresa nr. 51/3.548 din 18 iunie 2013, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.289 din 18 iunie 2013, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Astfel, se arată că autorii sesizării invocă nerespectarea dispozițiilor art. 1 alin. (3) susținând în mod nefondat că „principiul și realitatea juridică a statului de drept se opun aplicării unei reguli diferite în timp” în ceea ce privește cvorumul de participare la referendumul pentru revizuirea Constituției României.

Cu referire la acest argument, se invocă Decizia Curții Constituționale nr. 70 din 18 aprilie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 334 din 19 iulie 2000, prin care se statuează că exigențele principiului statului de drept privesc scopurile majore ale activității statale, prefigurate în ceea ce este numit ca fiind domnia legii, sintagmă care implică subordonarea statului față de drept. Statul de drept asigură supremația Constituției, corelarea legilor și a tuturor actelor normative cu aceasta, existența sistemului de separație a puterilor publice, care trebuie să acționeze în limitele legii, și anume în limitele unei legi care exprimă voința generală. Pe cale de consecință, astfel cum rezultă și din decizia amintită, statul de drept nu împiedică existența unor modificări legislative ce vizează aplicarea unui cvorum diferit referitor la participarea la referendumul de revizuire a Constituției României. Totodată, autorii sesizării se contrazic invocând, pe de o parte, încălcarea recomandărilor Codului de bune practici în materie de referendum adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia de la Veneția la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007), iar, pe de altă parte, lipsa obligativității respectării *Liniilor directe pentru organizarea referendumului* adoptate de Comisia de la Veneția, întrucât acestea „au doar un caracter de recomandare”.

Față de cele invocate, se remarcă că, în ciuda faptului că prin *Codul de bune practici în materie de referendum* se prevede că aspectele fundamentale în materia dreptului referendar să nu poată fi modificate cel puțin un an înainte de referendum, în ceea ce privește referendumul privind revizuirea Constituției României nu s-a prevăzut o dată certă pentru organizarea acestuia prin Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013 privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, cu modificările și completările ulterioare, astfel încât, în opinia noastră, nu se poate reține intenția de modificare a prevederilor în materia referendumului cu un an înainte de organizarea acestuia.

Mai mult decât atât, se menționează că potrivit art. II pct. 2 lit. c) din *Codul de bune practici în materie de referendum*, sunt reglementate ca reguli fundamentale în special cele care privesc: componența comisiilor electorale sau a altui organism însărcinat cu organizarea referendumului; dreptul de vot și listele electorale; validitatea în sens formal și material a textului supus referendumului; efectele referendumului (sub rezerva regulilor de detaliu); participarea partizanilor și adversarilor propunerii la emisiunile mass-mediei publice. Luând în considerare acest specific, precum și faptul că elemente care țin de organizarea și desfășurarea referendumului – cum este și cvorumul de participare – nu se

regăsesc în enumerarea menționată anterior, rezultă că acestea pot fi modificate cu mai puțin de un an înainte de data referendumului, câtă vreme nu este afectat interesul general al desfășurării în bune condiții a acestuia.

Pe de altă parte, față de argumentele aduse în sprijinul lipsei obligativității respectării *liniilor directoare pentru organizarea referendumului*, apreciază că, având în vedere statutul României de parte la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de stat membru al Consiliului Europei, recomandările Comisiei de la Veneția nu pot rămâne fără efecte în plan practic, fiind avute în vedere la îmbunătățirea cadrului normativ, fără ca aceasta să echivaleze cu o încălcare a principiului supremației Constituției României, statuat în art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală.

Față de argumentele aduse de autorii sesizării, potrivit cărora poporul își exercită suveranitatea prin referendum, care „nu este condiționat sub aspectul efectelor juridice de legea organică, aceasta reglementând doar aspecte legate de organizarea și desfășurarea referendumului”, se menționează că art. 2 din Constituție precizează nu doar sursa suveranității puterii, nominalizând exclusiv poporul român, ci și modalitățile prin care acesta poate exercita suveranitatea, anume fie prin organele sale reprezentative, fie pe calea directă a referendumului.

Totodată, având în vedere că art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție prevede că organizarea și desfășurarea referendumului se reglementează prin lege organică, este fără echivoc faptul că legiuitorul constituant a lăsat la nivelul acestei categorii de legi reglementarea condițiilor concrete în materie, fără a afecta efectele juridice, respectiv rezultatele referendumului. În cazul referendumului pentru revizuirea Constituției, atât organizarea, cât și rezultatele acestuia sunt obligatorii, în conformitate cu art. 151 alin. (3) din legea supremă.

Decizia Curții Constituționale nr. 736 din 24 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 516 din 25 iulie 2012 și menționată de autorii sesizării în susținerea nerespectării prevederilor art. 2 din Constituție, se referă la aspecte tehnice și de detaliu care ar putea fi modificate prin acte ale executivului, și nu printr-un act normativ de nivelul legii, astfel cum recomandă Comisia de la Veneția. Întrucât stabilirea unui eorum de participare la referendum constituie unul dintre elementele procedurii de organizare și desfășurare a acestuia, iar nu un aspect de ordin tehnic sau de detaliu, aceasta este supusă regulii instituite de art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, respectiv aceea a reglementării prin lege organică, ceea ce s-a și întâmplat prin legea supusă controlului de constituționalitate. Prin urmare, nici această argumentație nu poate fi reținută.

Referitor la susținerea autorilor sesizării potrivit căreia au fost încălcate dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție, întrucât nu au fost respectate considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, prin care s-ar impune un prag de valabilitate a referendumului de jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, se menționează că, prin decizia invocată, Curtea Constituțională a constatat că rezultatul referendumului depinde de întrunirea cumulativă a două condiții – una referitoare la numărul minim de cetățeni care trebuie să participe la referendum pentru ca acesta să fie valabil și una privitoare la numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului –, condiții detaliate în art. 5 alin. (2) din Legea

nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Or, legea supusă controlului de constituționalitate vizează, între altele, tocmai modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 în sensul instituirii unui cvorum de participare și a unui cvorum de validare – aceeași condiție pentru toate tipurile de referendum, ceea ce nu este de natură a încălca decizia menționată anterior.

2. Guvernul a transmis cu Adresa nr. 5/3.639/2013, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.216 din 17 iunie 2013, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Se arată că prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, Curtea Constituțională a statuat că, pe lângă numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului, stabilirea unei majorități pentru validarea referendumului (cvorum) este o condiție esențială, iar nu valoarea (procentul) unei asemenea majorități.

Cum dispozițiile criticate nu exclud această condiție esențială, ci doar diminuează valoarea actuală a valorii sale, se apreciază că au fost respectate considerentele expuse de Curtea Constituțională și, implicit, prevederile constituționale ale art. 2 alin. (1) și art. 147 alin. (4).

În plus, măsurile sunt în acord și cu recomandările din Codul bunelor practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice la cea de-a 19-a reuniune de la Veneția din 16 decembrie 2006 și de Comisia de la Veneția la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007), care precizează că nu se recomandă:

„a) un cvorum (prag, procentaj minimal) de participare, întrucât îi asimilează pe cei care se abțin cu partizanii votului negativ;

b) un cvorum de aprobare (acceptarea de către un procentaj minimal din numărul alegătorilor înscrși), întrucât riscă să creeze o situație politică dificilă în cazul în care proiectul este adoptat cu o majoritate simplă, inferioară însă cvorumului (pragului) necesar.”

În ceea ce privește susținerile privind încălcarea art. 1 alin. (3) și (5), se apreciază că acestea sunt neîntemeiate, întrucât „libertatea pe care și-a arogat-o legiuitorul de a stabili în mod arbitrar un anumit nivel al cvorumului de valabilitate al referendumului”, la care se referă autorii sesizării, este de fapt expresia prevederilor constituționale ale art. 61 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora Parlamentul este „organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare”.

În condițiile în care Constituția nu conține niciun text care să stabilească o anume majoritate de participare la referendum, apreciem că îi revine legiuitorului libertatea de a reglementa aceste aspecte.

3. La dosarul cauzei au fost depuse mai multe înscrisuri care conțin puncte de vedere formulate, în cadrul procedurii *amicus curiae*, în sensul admiterii criticilor invocate și constatării neconstituționalității Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

IV. Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum rezultă din sesizarea formulată, îl constituie dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Dispozițiile constituționale pretins încălcate sunt cele ale art. 1 alin. (3) și (5) referitoare la statul de drept și la obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, ale art. 2 alin. (1) și (2) privind suveranitatea națională și ale art. 147 alin. (4) care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

Înainte de a proceda la analiza obiecției de neconstituționalitate, Curtea urmează să constate că sesizarea formulată îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) din Constituție sub aspectul titularilor dreptului de sesizare, întrucât aceasta, astfel cum rezultă din lista anexată sesizării de neconstituționalitate, a fost semnată de un număr de 83 de deputați.

V. Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea reține următoarele aspecte:

1. Referendumul este, prin excelență, un instrument al democrației directe, prin intermediul căruia cetățenii își exprimă opinia și adoptă o decizie în mod direct.

Principala caracteristică a referendumului rezidă în funcția sa de legitimare a puterii, voința populară validând actele supuse votului. Prin referendum se atenuează distanța dintre guvernanți și guvernați, completându-se în mod democratic raporturile care rezultă în urma alegerilor. Cu alte cuvinte, referendumul reprezintă un mijloc de manifestare a rolului cetățeanului în politică, în cadrul circumscris sferei dezbaterii publice.

Pe de altă parte, referendumul oferă poporului posibilitatea de a controla puterea și modul de exercitare a acesteia, precum și posibilitatea de a media probleme extrem de importante de natură politică (precum cele referitoare la procedura de demitere a Președintelui României).

În majoritatea statelor europene, baza juridică a referendumului – ca modalitate fundamentală de exercitare a democrației directe – o reprezintă Constituția, legile de organizare a referendumurilor, precum și recomandările Codului bunelor practici în materia referendumului, elaborat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, integrate în substanța dispozițiilor reglementatoare.

Referendumul a fost consacrat la nivel constituțional ca modalitate de consultare prin care poporul are posibilitatea de a exercita direct suveranitatea națională, exprimându-și voința cu privire la probleme de interes general sau care au o importanță deosebită în viața statului: „*Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.*” [art. 2 alin. (1) din Constituție].

Dispozițiile Legii fundamentale nu fac o ierarhie între cele două instrumente de realizare a puterii de stat: organele reprezentative și referendum, acestea neputând fi considerate a avea natură subsidiară unul față de celălalt: Mai mult, referendumul nu constituie o alternativă pentru democrația parlamentară, iar utilizarea acestuia în mod abuziv poate conduce la subminarea legitimității și a rolului Parlamentului ca organ reprezentativ al poporului. Această este rațiunea pentru care Legea nr. 3/2000 prevede obligația Parlamentului de a transmite un punct de vedere cu privire la organizarea unui referendum, în acord cu Liniile directoare cu privire la organizarea referendumului, adoptate de Comisia de la Venetia.

Referendumul desemnează procedura prin care toți cetățenii înscrși în listele electorale permanente sunt chemați să se pronunțe, prin vot, în mod egal, direct, secret și liber, în temeiul legii, asupra unei probleme de interes național.

Astfel, cadrul constituțional privind referendumul este reprezentat de următoarele prevederi din Legea fundamentală:

– Art. 73 alin. (3) lit. d): „*Prin lege organică se reglementează: [...]*

d) organizarea și desfășurarea referendumului.”;

– Art. 90: „*Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.*”;

– Art. 95 alin. (3): „*Dacă propunerea de suspendare [a Președintelui României] din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.*”;

– Art. 151 alin. (3): „*Revizuirea [Constituției] este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.*”

Așadar, Legea fundamentală reglementează 3 tipuri de referendumuri naționale: cel inițiat de Președintele României asupra unor probleme de interes național, menționat la art. 90, cel referitor la demiterea Președintelui României, prevăzut de art. 95 alin. (3), și cel prin care se aprobă revizuirea Constituției, reglementat de art. 151 alin. (3).

Prevederile constituționale au fost concretizate la nivel de lege organică, fiind detaliate și dezvoltate prin Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare.

2. Validarea rezultatului referendumului depinde, potrivit dispozițiilor legii în vigoare, de îndeplinirea cumulativă a două condiții:

– prima referitoare la numărul minim de cetățeni care trebuie să participe la referendum pentru ca acesta să fie valabil și

– a doua privitoare la numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului.

Prima condiție este consacrată de art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, potrivit căruia „*Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente*”.

Noua reglementare prevede că „*Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente*”.

Condiția ce trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea unui anumit prag de participare raportat la numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

A doua condiție referitoare la majoritatea voturilor valabil exprimate oferă, de asemenea, o reglementare unitară, dând expresie și exigenței reprezentativității sub aspectul rezultatului votului. Astfel, aceeași soluție legislativă se regăsește în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, al referendumului pentru demiterea Președintelui României, al referendumului cu privire la probleme de interes național și al

referendumului local, unde, potrivit art. 7 alin. (2), art. 10, art. 12 alin. (2) și, respectiv, art. 14 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, rezultatul se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară sau, după caz, la nivelul unității administrativ-teritoriale.

Legea dedusă controlului de constituționalitate introduce un *element de noutate* sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, stabilind că „*Rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorale permanente*”. Astfel, alături de condițiile stabilite de legea în vigoare, noua reglementare condiționează validarea rezultatului referendumului de surmontarea unui prag raportat la numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, în funcție de care se stabilește majoritatea voturilor valabil exprimate.

3. Un cvorum de participare a majorității electoratului este necesar în următoarele state: Polonia, Bulgaria, Croația, Italia, Malta, Lituania, Slovacia sau Rusia. În Letonia, cvorumul este jumătate din alegătorii care au participat la ultimele alegeri legislative. În Portugalia, în cazul în care rata de participare nu este mai mare de 50%, referendumul nu are efect obligatoriu, ci doar consultativ.

Un cvorum de aprobare a unui sfert din electorat este stabilit în Ungaria. În Albania și Armenia, cvorumul este o treime din electorat. În Danemarca, un amendament constituțional trebuie să fie aprobat de 40% din electorat; în alte cazuri, textul supus la vot este respins nu numai în cazul în care majoritatea simplă a alegătorilor votează împotriva, ci doar un procent de 30% din electoratul înregistrat în listele electorale – Olanda sau Danemarca.

4. Criticile referitoare la cvorumul de participare

Prin Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, Curtea a arătat, cu privire la forța juridică a dispozițiilor Codului bunelor practici în materie electorală, elaborat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, ale cărui efecte juridice sunt similare Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru Alegeri Democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007), cod invocat de autorii obiecției de neconstituționalitate, că, „într-adevăr, acest act nu are un caracter obligatoriu, însă recomandările sale constituie coordonate ale unui scrutin democratic, în raport cu care statele – care se caracterizează ca aparținând acestui tip de regim – își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special”.

Din analiza textelor constituționale în vigoare și a actelor internaționale în materie, Curtea constată că prevederile art. 2 alin. (1), art. 90, art. 95 alin. (3) și art. 151 alin. (3) din Constituție nu dispun expres cu privire la un anumit prag de participare la vot. Curtea nu a identificat vreun text care să impună ori să recomande un cvorum de participare la referendum, toate dispozițiile constituționale făcând referire la stabilitatea legislației electorale, inclusiv cea cu privire la referendum.

Prin urmare, reglementarea sau modificarea condițiilor privind validarea referendumului este de competență exclusivă a legiuitorului, numai acesta fiind cel îndreptățit, potrivit art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, să reglementeze organizarea și desfășurarea prin lege organică a acestui instrument de consultare populară.

De aceea, Curtea apreciază că varianta de reglementare a cvorumului de participare aleasă de legiuitor prin legea supusă controlului de constituționalitate asigură o reprezentativitate suficientă de natură a conferi deciziei adoptate forța care reflectă voința populară, astfel încât suveranitatea poporului, consacrată la art. 2 din Constituție, să nu fie afectată în vreun fel.

Legea dedusă controlului reglementează, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, pe lângă micșorarea cvorumului de participare la 30%, și condiția potrivit căreia *„rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorate permanente”*. Prin urmare, pentru validarea referendumului este necesară întrunirea acestor două condiții minime, ceea ce reprezintă un mod de securizare a reprezentativității votului la referendum de natură să satisfacă și condițiile impuse prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale.

Această soluție legislativă respectă și Recomandările Comisiei de la Veneția, dat fiind faptul că, în Raportul adoptat la cea de-a 64-a Sesiune Plenară (Veneția, 21-22 octombrie 2005), referitor la *„Referendumul în Europa – Analiza reglementărilor juridice din statele europene”* cu privire la cvorumul de participare s-a reținut că *„cele mai multe state nu prevăd un cvorum pentru a valida rezultatul unui referendum. În cazul în care cvorumul există acesta poate îmbrăca două forme: cvorum de participare sau cvorum de aprobare (este vorba despre majoritate – n.n.) [...] Un cvorum de aprobare este considerat preferabil unui cvorum de participare, care reprezintă o gravă problemă. Adversarii proiectului prezentat la referendum, așa cum ne-au arătat multe exemple, fac apel la cetățeni să se abțină, chiar dacă aceștia sunt în minoritate în rândul alegătorilor vizați de problemă”*.

De asemenea, în Liniile directoare ale Comisiei de la Veneția – Codul de bune practici în materie de referendum – s-a stabilit recomandarea de a nu elabora dispoziții cu privire la regulile aplicate cvorumurilor. Astfel, în Raportul explicativ al aceluiași document, s-a reținut că: *„Cvorumul de participare (pragul minim) are ca rezultat faptul că este în interesul opozanților propunerii să se abțină decât să voteze împotriva”*, dar și că *„încurajarea abținerilor sau impunerea punctului de vedere al unei minorități nu este un lucru sănătos pentru o democrație. În plus, este foarte tentantă falsificarea ratei de participare în fața unei opoziții slabe”*.

Aceste recomandări, reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, nu pot fi ignorate, chiar dacă nu au caracter obligatoriu, ci reprezintă *„coordonate ale unui scrutin democratic, în raport cu care statele – care se caracterizează ca aparținând acestui tip de regim – își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special”*.

Cu alte cuvinte, caracterul de stat de drept și democratic poate fi analizat și prin prisma recomandărilor elaborate în Liniile directoare ale Comisiei de la Veneția – Codul de bune practici în materie de referendum, care reprezintă reguli cu valoare de principiu și care constituie premisele necesare exercițiului oricărei democrații constituționale.

5. În ceea ce privește *criticile privind impredictibilitatea și neclaritatea* dispozițiilor ce fac obiectul sesizării, în opinia autorilor sesizării, modificarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului generează o incertitudine juridică ce decurge din libertatea pe care și-a arrogat-o legiuitorul de a stabili în mod arbitrar (fără a ține cont de vreun articol din Constituție sau de vreun principiu general al dreptului) un anumit nivel al cvorumului de valabilitate al referendumului (respectiv 30%) care poate fi oricând modificat în timp, în funcție de interesele unei majorități parlamentare.

Curtea reține că, potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 3/2000, referendumul național constituie „*forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței suverane a poporului român*”, însă legea nu prevede obligația cetățenilor de a participa la referendum, ci doar dreptul acestora. De altfel, Constituția consacră dreptul de vot, și nu obligația de a vota, astfel că ține de voința fiecărui cetățean de a decide în mod liber dacă își exercită acest drept. Acesta nu poate fi obligat să îl exercite sau, dimpotrivă, să nu îl exercite, din moment ce art. 30 alin. (2) din Constituție garantează libertatea conștiinței (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 2 august 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 546 din 3 august 2012).

În hotărârea menționată Curtea a reținut că „*exprimarea unei opțiuni politice poate avea loc nu numai prin participarea la referendum, ci și chiar prin neparticiparea la acesta, mai ales în situațiile în care legislația relevantă impune un anumit cvorum de participare. În acest fel, se poate crea o majoritate de blocaj raportat la numărul cetățenilor unui stat; în acest mod, cei ce aleg să nu își exercite dreptul la vot consideră că printr-o conduită pasivă își pot impune voința politică. Astfel, alegând să nu își exercite un drept constituțional, cetățenii își văd realizate propriile lor convingeri prin neacceptarea, în mod indirect, a celor contrare. De aceea, neparticiparea la referendum, mai exact neexercitarea dreptului la vot, este tot o formă de exprimare a voinței politice a cetățenilor și de participare la viața politică.*”

Codul de bune practici în materie de referendum recomandă statelor asigurarea unei stabilități în ceea ce privește legislația în această materie. Or, stabilitatea dreptului este un element important al credibilității procesului electoral, iar modificarea frecventă a normelor și caracterul lor complex pot dezorienta alegătorul, astfel că trebuie evitată modificarea frecventă sau cu puțin timp (mai puțin de un an) înainte de referendum a legilor în materie. În jurisprudența sa constantă, Curtea Constituțională a subliniat *necesitatea stabilității legilor în materia electorală și în materia referendumului, ca expresie a principiului securității juridice.*

Spre deosebire de alegeri, care au loc la intervale fixe de timp, data acestora fiind cunoscută cu mult timp înainte de a fi organizate, este puțin probabil ca data unui referendum să fie cunoscută cu un an sau cu mult timp înainte ca acesta să aibă loc. De aceea, Codul bunelor practici în materie de referendum distinge – atunci când abordează stabilitatea legislației în materie de referendum – în art. II alin. (2) pct. b), care stipulează că „*Aspectele fundamentale în materia dreptului referendar nu trebuie modificate cel puțin un an înainte de referendum [...]*”. Potrivit art. II pct. 2 lit. c) din Cod, constituie aspecte fundamentale în special regulile care privesc: componența comisiilor electorale sau a altui organism însărcinat cu organizarea referendumului; dreptul de vot și listele electorale; validitatea în sens formal și material a textului supus referendumului; efectele referendumului (sub rezerva regulilor de detaliu); participarea partizanilor și adversarilor propunerii la emisiunile mass-media publice.

Modificările succesive pe care legiuitorul a intenționat să le opereze asupra Legii nr. 3/2000 au fost relevate prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, decizie în care Curtea a reținut că „obiectul controlului de constituționalitate [...] a suferit de la momentul adoptării legii până la data pronunțării prezentei decizii o serie de modificări”, pe care le sintetizează într-un tabel.

Curtea constată că cele mai multe modificări ale legislației privitoare la organizarea și desfășurarea referendumului în România se referă la cvorumul de participare (chiar dacă uneori, în mod eronat, se derogă de la dispozițiile privind cvorumul și se reglementează doar majoritatea de vot, intenția legiuitorului era de a elimina cvorumul de participare ca o condiție de validitate a referendumului). Aceste frecvente modificări aveau, de regulă, menirea de a servi interesului unei majorități parlamentare conjuncturale ori legiuitorului delegat – Guvernul (care intervenea prin ordonanță de urgență) în scopul de a valida ori invalida rezultatele unui referendum (în principal, având ca obiect susținerea sau opoziția față de Președintele României supus procedurii constituționale de demitere din funcție).

Din perspectiva evoluției legislative sus-menționate, dat fiind caracterul imprevizibil și instabil al normelor în acest domeniu, Curtea amintește că, în Codul de bune practici în materie de referendum, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a recomandat statelor asigurarea unei stabilități în ceea ce privește legislația în această materie.

Or, este incontestabil faptul că cvorumul de validare a referendumului, ca și majoritatea de vot sunt de esență instituției referendumului, constituind în mod evident „aspecte fundamentale în materia dreptului referendar”, dar și faptul că în Constituția României nu este reglementat un astfel de cvorum și nici posibilitatea de a adopta legi „la un nivel superior legii ordinare” (în viziunea Comisiei de la Veneția, legea ordinară este și cea aprobată cu majoritate absolută), deoarece numai legile constituționale pot fi considerate superioare celorlalte legi, potrivit Constituției.

De altfel, prin Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, Curtea a admis obiecția de neconstituționalitate a Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali. În această decizie, Curtea a reținut în mod critic frecvențele modificări ale legislației electorale, observând că Legea nr. 35/2008 „a fost modificată, la două luni de la adoptarea de către Parlament prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2008, [...], și la 5 luni de la adoptare prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2008, [...]”. Prin această din urmă ordonanță au fost aduse 92 de modificări și completări legii, în condițiile în care legea adoptată inițial de Parlament cu respectarea art. 75 și art. 76 alin. (1) din Constituție cuprindea 76 de articole și o anexă referitoare la circumscriptiile electorale”. Totodată, statuând că „dreptul la alegeri libere impune respectarea unor

exigențe, între care și aceea a stabilității normelor juridice în domeniul electoral”, respectiv că „stabilitatea acestor norme constituie o expresie a principiului securității juridice, instituit, implicit, de art. 1 alin. (5) din Constituție”, și observând că modificarea legislativă intempestivă „poate fi de natură să creeze dificultăți suplimentare autorităților însărcinate cu aplicarea sa, sub aspectul adaptării la procedura nou-instituită și operațiunile de ordin tehnic pe care aceasta le presupune”, respectiv că „această reglementare este de natură să determine dificultăți în exercitarea dreptului de vot, dificultăți care pot avea ca efect, în cele din urmă, restrângerea exercițiului acestui drept”, Curtea a constatat neconstituționalitatea legii criticate. Considerentele deciziei au avut în vedere și Codul bunelor practici în materie electorală adoptat de către Comisia de la Veneția, act în care se arată faptul că stabilitatea dreptului este un element important al credibilității procesului electoral, iar modificarea frecventă a normelor și caracterul lor complex pot dezorienta alegătorul, respectiv că ceea ce trebuie evitat nu este atât modificarea sistemelor de scrutin, ci modificarea lor frecventă sau cu puțin timp (mai puțin de un an) înainte de alegeri.

De asemenea, „subliniind aceleași principii, Comisia de la Veneția, în Raportul asupra calendarului și inventarului criteriilor politice de evaluare a alegerilor adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice cu ocazia celei de-a 34-a Reuniuni (Veneția, 14 octombrie 2010) reține, totodată, că *«orice reformă care vizează legislația electorală care urmează să se aplice unor alegeri trebuie să aibă loc suficient de devreme pentru a putea fi cu adevărat aplicabilă»*. Cu toate acestea, în anumite situații, *«pot fi acceptate excepții de la regula de un an, de exemplu, dacă este necesar să fie remediate pe cale legislativă probleme neprevăzute, sau pentru a rectifica legislația electorală, acolo unde aceasta ar aduce atingere drepturilor recunoscute la nivel internațional»*”.

Jurisprudența și documentele examinate relevă instabilitatea legislației românești în materie de alegeri, dar și de referendum, în contradicție cu principiile statului de drept, existența unor deficiențe ale sistemului electoral actual, necesitatea modificării legislației electorale și faptul că aceasta trebuie să aibă o solidă fundamentare, respectiv să se concretizeze într-un act complex – un cod electoral, precum și faptul că modificarea trebuie să respecte principiul securității juridice, respectiv să nu se intervină (cu unele excepții admisibile) cu mai puțin de un an înainte de alegeri.

Aceste argumente reținute în numeroasele decizii ale Curții se aplică în mod corespunzător și dispozițiilor legale criticate în prezenta cauză.

6. Curtea constată că modificarea cvorumului de participare la referendum se realizează în același an în care s-a declanșat procedura de revizuire a Constituției României în temeiul Hotărârii Parlamentului României nr. 17/2013 privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 95 din 15 februarie 2013, precum și al Hotărârii Parlamentului României nr. 35/2013 pentru modificarea anexei la Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013 privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 237 din 24 aprilie 2013.

De asemenea, în aceeași perioadă se află în curs procedura referendumului cu privire la probleme de interes național, declanșat de Președintele României, în temeiul art. 90 din

Constituție. Astfel, în data de 11 iunie 2013, Președintele a adresat o scrisoare președinților celor două Camere ale Parlamentului prin care solicită exprimarea punctului de vedere al Parlamentului asupra inițiativei cu privire la organizarea unui referendum având ca obiect: „1. Trecerea la un Parlament unicameral; 2. Reducerea numărului total de parlamentari la maximum 300.” Parlamentul trebuie să adopte o hotărâre, cu majoritate de voturi, în ședința comună a celor două Camere, conform dispozițiilor art. 11 alin. (3) din Legea nr. 3/2000. Adoptarea hotărârii a fost amânată pentru luna septembrie 2013.

Prin modificarea condițiilor cu privire la validarea rezultatului referendumului, legiuitorul ordinar modifică în mod implicit efectele juridice ale referendumului, care constituie un element de structură al acestuia.

Astfel, Curtea constată că modificarea Legii nr. 3/2000 – în esența acesteia, câtă vreme modificarea privește cvorumul de validare prevăzut de actuala legislație în scopul atingerii rezultatului declarat al majorității solide din Parlamentul României (revizuirea Constituției) –, intervine în timpul procedurii de revizuire ceea ce, astfel cum susțin și autorii sesizării în motivarea acesteia, încalcă principiile statuate de Curtea Constituțională în aplicarea art. 1 alin. (5) din Constituție, interpretat în concordanță cu dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cu raportare și la Codul bunelor practici în materie electorală adoptat de Comisia de la Veneția.

De-a lungul timpului, instabilitatea legislativă în materie de referendum, determinată de modificarea acestei legislații, cu precădere, în perioade în care Parlamentul se pregătea de o procedură de demitere a Președintelui, iar actualmente cu ocazia inițierii procedurii de revizuire a Constituției, s-a relevat a fi nu doar un factor de incertitudine juridică, ci și o cauză de contestare civică a acestei legislații, criticate cu prilejul aplicării sale.

Curtea reține că modificarea cvorumului de participare la referendum este apanajul legiuitorului, însă instanța constituțională trebuie să vegheze la neutilizarea acestui instrument în alte scopuri decât cel pe care legiuitorul constituant l-a avut în vedere la consacrarea referendumului, ca instituție juridică esențială într-un stat de drept – formă de participare directă a cetățenilor la luarea deciziilor. Curtea trebuie să asigure respectarea principiilor privind stabilitatea juridică a legilor în materia referendumului, precum și cel al consultării loiale a cetățenilor cu drept de vot, principii care presupun crearea tuturor condițiilor pentru ca electorii să cunoască problemele supuse referendumului, consecințele juridice ale diminuării pragului de participare la vot, precum și efectele pe care le produce rezultatul referendumului asupra intereselor generale ale comunității. Principiile enunțate au drept corolar dispozițiile referitoare la alegerile libere, consacrate de art. 2 alin. (1) și de art. 62 alin. (1) din Legea fundamentală, norme constituționale care reflectă reglementările internaționale cuprinse în Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Or, dat fiind faptul că pragul de participare reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 din Legea fundamentală, Curtea trebuie să găsească un echilibru între necesitatea protejării dreptului de a decide participativ la referendum al cetățeanului, ca drept fundamental, și dorința unei majorități parlamentare de a-și impune voința politică în stat la un moment dat.

Curtea constată că Parlamentul poate (și, astfel cum rezultă din deciziile Curții, chiar trebuie) să intervină în această materie a legislației referendare, cu condiția de a nu o supune unor modificări strict conjuncturale, pe baza unor susțineri de oportunitate ori a înțelegerii politice, care avantajează una sau alta dintre forțele politice reprezentate în Parlament și care formează la un moment dat o majoritate parlamentară. Or, dacă o lege ce vizează substanța dreptului referendar adoptată de o majoritate parlamentară la un moment dat reușește să întrunească susținere parlamentară majoritară timp de un an, se poate presupune că ea reflectă în mod real o majoritate electorală și că democrația nu ar putea fi în niciun fel afectată, ca de altfel nici caracterul de stat de drept și democratic al României.

Curtea observă că majoritatea parlamentară a declanșat procedura de revizuire a Constituției. Or, chiar dacă este incontestabil că Parlamentul este organul legiuitor suprem, acest comportament legislativ trebuie supus principiului loialității constituționale, ce presupune colaborarea tuturor puterilor statului, fără folosirea unor mijloace disproporționate sau abuzive pentru atingerea unor scopuri politice. Prezervarea caracterului de stat de drept și democratic obligă Curtea Constituțională, ca garant suprem al Constituției, să preîntâmpine consecințele schimbării intempestive a dispozițiilor legale în materia referendumului și să le conformeze respectării principiilor stabilității juridice (care presupune claritate, predictibilitate și accesibilitate), al consultării loiale a cetățenilor cu drept de vot, al libertății alegerilor și cel al interpretării cu bună-credință a literei și spiritului Constituției, principii care constituie elemente/valențe structurale ale principiului general al securității juridice, unanim acceptat în cadrul democrației constituționale.

7. În consecință, nivelul cvorumului de participare, care este însăși condiția formală în funcție de care Curtea Constituțională este îndreptățită, în temeiul art. 146 lit. i) din Constituție, să constate validitatea și să confirme rezultatele referendumului, nu este un simplu aspect de ordin tehnic sau procedural, ci este un aspect substanțial, pentru clarificarea căruia este necesară determinarea intenției legiuitorului constituant, printr-o interpretare sistematică a Constituției.

Prin urmare, noile reglementări nu trebuie să determine o stare de incertitudine cu privire la un element definitoriu al acestei proceduri, întrucât opțiunile legiuitorului ordinar referitoare la stabilirea cvorumului de participare la referendum pot fluctua valoric în funcție de voința majorității politice din Parlament și de interesele conjuncturale ale acesteia, împrejurare de natură a crea o stare generală de incertitudine cu privire la un element esențial al referendumului, și anume valabilitatea acestuia.

Față de cele reținute, Curtea constată că, pentru a asigura respectarea principiului general al stabilității juridice în materia referendumului, în acord cu recomandările Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Comisia de la Veneția, cu Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale, însă nu pot fi aplicabile referendumurilor organizate în decurs de un an de la data intrării în vigoare a legii modificatoare.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Respinge obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului și a constatat că dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale în măsura în care nu se aplică referendumurilor organizate în decurs de un an de la data intrării în vigoare a legii.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc în ședința din data de 26 iunie 2013.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent-șef,

Mihaela Senia Costinescu

Opinie separată:

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că sesizarea referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii referendumului nr. 3/2000, formulată de un număr de 83 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat Liberal, Uniunii Democrate Maghiare din România și Partidului Poporului – Dan Diaconescu, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 11 alin. (1) lit. A.

a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, trebuia admisă și constatată neconstituționalitatea dispozițiilor criticate, pentru următoarele motive:

I. Aspecte de drept substanțial

1. Suveranitatea națională

Principiul suveranității este formulat *in terminis* în Constituția României. Astfel, art. 1 prevede că România este stat suveran, iar art. 2 alin. (1) consacră expres titularul suveranității naționale, nominalizând exclusiv poporul român, și modalitățile prin care acesta își poate exercita suveranitatea, fie prin organele sale reprezentative, fie pe calea directă a referendumului. Mai mult, prevederile alin. (2) al art. 2 dispun că „*Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu*”, accentuând caracterul indivizibil și inalienabil al puterii de stat, fundamentarea sa pe teoria suveranității naționale, cu excluderea posibilității exercitării acesteia de către alți titulari în afara cadrului constituțional. Așa fiind, suveranitatea reprezintă dreptul poporului de a decide

asupra problemelor de interes general ale societății, de a stabili alcătuirea organelor reprezentative ale statului, precum și de a controla activitatea acestora.

Democrația este regimul politic care are la bază principiul potrivit căruia poporul participă – direct sau prin reprezentanți – la viața politică a statului. O condiție esențială a funcționării unui regim politic o constituie existența cadrului legislativ de reglementare a structurilor generale de organizare și conducere, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a structurii și rolului instituțiilor și autorităților publice.

Legea fundamentală combină regimul juridic al suveranității naționale, exprimată prin conceptul de *democrație reprezentativă*, care presupune delegarea exercițiului suveranității unor reprezentanți, care dobândesc în acest scop un mandat colectiv, în temeiul căruia reprezintă o voință distinctă, indivizibilă, presupusă a fi a întregii națiuni, constituind organul reprezentativ suprem al poporului român – *Parlamentul, cu manifestarea directă a puterii de stat de către popor prin modalitatea referendumului – democrația directă*. Dacă în prima ipoteză poporul, alcătuit din totalitatea cetățenilor români, participă la exercitarea puterii de stat prin desemnarea unor reprezentanți care pe durata mandatului acordat constituie factori de decizie în numele și pe seama întregului popor, în cea de-a doua ipoteză deținătorul puterii de stat exercită suveranitatea în mod direct, nemijlocit, printr-o modalitate eficientă și clară de consultare a voinței populare cu privire la probleme esențiale, generale, cu efecte importante asupra societății în ansamblu.

2. Voința majorității – principiu al democrației constituționale

2.1. Potrivit dispozițiilor art. 90 din Constituție, Președintele României „*poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința [...]*”. Întrucât apare cu evidență faptul că o voință unitară a poporului nu se poate constitui, în teoriile politice, binele comunității a fost echivalat cu voința majorității, întrucât aceasta răspunde cel mai bine dreptului la autodeterminare a individului în cadrul vieții în comunitate.

Definirea democrației ca „guvernare de către și pentru popor” implică o guvernare realizată de către majoritate, în acord cu dorințele sale, deoarece aceasta se situează mai aproape de idealul unei voințe unitare decât guvernarea realizată de o minoritate. În interpretarea *majoritaristă* a definițiilor fundamentale ale democrației se afirmă că aceasta înseamnă „*guvernarea de către majoritatea poporului*”. Cu alte cuvinte, majoritățile trebuie să guverneze și minoritățile trebuie să se exprime și, eventual, să se opună. Democrația trebuie să se manifeste în cadrul a două coordonate: pe de o parte, toți cetățenii care sunt afectați de o decizie trebuie să aibă șansa de a participa la luarea deciziei, fie în mod direct, fie prin reprezentanți aleși, și, pe de altă parte, decizia finală trebuie să reflecte voința majorității cetățenilor, manifestată direct sau mediat.

Principiul majorității este singura consecință posibilă a modelului democratic, care stipulează existența unor cetățeni cu drepturi politice depline, care cunosc totodată conflictele de opinie și de interese de la nivelul societății. Suveranitatea poporului nu poate fi concretizată decât prin respectarea principiului majorității ca bază a tuturor acțiunilor politice. Însă, a recunoaște principiul majorității nu înseamnă că politicienii responsabili trebuie să încerce să urmeze orice opinie publică susținută de mase. Acesta este motivul pentru care democrația modernă nu poate fi o autoguvernare a poporului, ci poate fi realizată doar pe baza asumării conducerii de către reprezentanții cetățenilor,

desemnați în urma rezultatelor obținute la alegerile generale, libere, egale și secrete și care reflectă voința majorității corpului electoral.

2.2. În domeniul dreptului parlamentar, principala consecință a naturii electivă a mandatului reprezentativ și a pluralismului politic o constituie principiul pe care doctrina l-a consacrat în mod sugestiv „*majoritatea decide, opoziția se exprimă*”. Majoritatea decide, întrucât, în virtutea mandatului reprezentativ primit de la popor, opinia majoritară este prezumată că reflectă sau corespunde opiniei majoritare a societății. Opoziția se exprimă ca o consecință a aceluiași mandat reprezentativ care fundamentează dreptul inalienabil al minorității politice de a-și face cunoscute opțiunile politice și de a se opune, în mod constituțional și regulamentar, majorității aflate la putere. Aplicarea principiului „*majoritatea decide, opoziția se exprimă*” asigură, pe de o parte, legitimitatea guvernării și, pe de altă parte, condițiile pentru realizarea alternanței la guvernare (a se vedea în acest sens și Decizia Curții Constituționale nr. 209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 188 din 22 martie 2012). Mai mult, principiul deciziei majoritare rezultă din caracterul pluralist și democratic al statului român, consacrat prin art. 1 alin. (3) din Constituție, și din natura electivă și reprezentativă a mandatului de parlamentar, consacrată în art. 2 și 62 din Constituție (a se vedea în acest sens și Decizia Curții Constituționale 601 din 14 noiembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.022 din 17 noiembrie 2005).

Majoritatea, întrucât exprimă opțiunea majoritară a corpului electoral, este legitimată să decidă asupra măsurilor necesare îndeplinirii programului său politic, fiind cea care a învins în alegeri. Minoritatea, în egală măsură, reprezintă opțiunea unui segment semnificativ al corpului electoral, fiind astfel legitimată să se exprime. Prin însăși opunerea sa, se asigură latura critică a procesului de guvernare. Astfel, luarea unei măsuri numai după cumpănirea tezelor adverse, în general prin negocieri politice, ar trebui să facă posibilă satisfacerea unui spectru mai larg de interese și valori. De aceea, binomul majoritate-opoziție este fundamental pentru dinamica luptei politice din Parlament, legile adoptate de forul legislativ fiind produsul relației dintre majoritate și opoziție.

Mai mult, principiul „*majoritatea decide, opoziția se exprimă*” este esențial pentru caracterizarea Parlamentului ca o putere deliberativă. Elocvente în acest sens sunt dispozițiile art. 67 din Constituție, potrivit cărora „*Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni, în prezența majorității membrilor*”. În fond, specificul activității unei Camere a Parlamentului, precum și a acestuia în întregul său este de a adopta o rezoluție colectivă, luată cu majoritate de voturi, după o dezbatere publică, în care opoziția s-a putut exprima. Este scopul principal al conceperii și aplicării procedurii parlamentare, indiferent de obiectul său.

Atât în procesul legislativ, cât și în activitatea de control al Guvernului sau în realizarea celorlalte atribuții constituționale, parlamentarii, în exercitarea mandatului, sunt, potrivit prevederilor art. 69 alin. (1) din Legea fundamentală, „în serviciul poporului”. Aceasta implică reprezentarea în lupta politică din Parlament a dezbaterilor politice din societate, a opiniilor, a ideilor ce au ca sursă diferitele categorii sociale, politice, economice sau culturale. În această manieră, poporul, titularul suveranității naționale, își exercită suveranitatea nu numai cu prilejul procesului electiv, ci pe întreaga durată a mandatului oferit parlamentarului aflat în serviciul său.

2.3. *Mutatis mutandis*, în cadrul procedurii consultării populare pe calea referendumului, poporul își manifestă voința, în urma dezbaterii publice cu privire la o problemă importantă de interes național, cu aplicarea aceluiași principiu al democrației potrivit căruia „majoritatea decide, opoziția se exprimă”. Însă majoritatea decidentă trebuie să se raporteze la un anumit nivel de reprezentativitate sub aspectul participării la vot, astfel încât hotărârea adoptată să dobândească legitimitatea necesară.

Dezbaterea problemelor importante ale națiunii, fie în cadrul instituțional al Parlamentului, fie public, în cadrul comunității, trebuie să asigure respectarea valorilor supreme consacrate de Legea fundamentală, precum statul de drept, pluralismul politic și democrația constituțională.

3. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

3.1. Prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, Curtea s-a pronunțat pe calea controlului de constituționalitate a priori asupra sesizării având ca obiect dispoziții referitoare la procedura referendumului pentru demiterea Președintelui României, autorii sesizării criticând, în esență, schimbarea criteriului în funcție de care se apreciază întrunirea majorității voturilor exprimate pentru demiterea Președintelui României, care, potrivit legii supuse controlului de constituționalitate, îl reprezintă majoritatea voturilor valabil exprimate, iar nu cea a voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale, așa cum era prevăzut de legea în forma anterioară modificării.

Curtea, ținând cont de jurisprudența sa în materie, a subliniat următorul aspect: niciun text constituțional nu condiționează dreptul legiuitorului de a opta pentru fixarea unei anumite majorități care să se pronunțe pentru demiterea prin referendum a Președintelui României.

Demiterea Președintelui României prin referendum reprezintă o sancțiune pentru săvârșirea unor fapte grave, motiv pentru care Curtea a reținut că este justificat ca aceasta să fie aprobată de cetățeni cu majoritatea voturilor valabil exprimate.

Curtea a observat că, în varianta redacțională dedusă în cauza de față controlului de constituționalitate, Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului oferă o reglementare unitară pentru toate tipurile de referendum consacrate de Constituție, dând expresie și exigenței reprezentativității sub aspectul rezultatului votului. [...]

Tot astfel, Curtea a constatat că și condiția ce trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, Curtea a reținut că aceasta reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală.

Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică, prin care corpul electoral urmează să se pronunțe cu privire la sancționarea sau nu a Președintelui României, având posibilitatea demiterii sau menținerii acestuia în funcție.

Prin urmare, Curtea a constatat că dispozițiile modificatoare sunt constituționale, în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

3.2. Prin Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 7 martie 2007, Curtea a examinat obiecția de neconstituționalitate formulată împotriva prevederilor Legii nr. 129/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000, anterior promulgării acesteia, care, în forma supusă controlului de constituționalitate, prevedea modalități diferite de aprobare prin referendum a demiterii Președintelui României, după cum acesta fusese ales în primul sau în al doilea tur de scrutin, în condițiile prevăzute la art. 81 alin. (2), respectiv art. 81 alin. (3) din Constituția României.

Curtea a reținut cu acel prilej că, „prin modificarea cuprinsului art. 10 din Legea nr. 3/2000, legiuitorul a dorit să aplice, sub aspectul voturilor exprimate, principiul simetriei juridice la alegerea Președintelui României în al doilea tur de scrutin și la demiterea acestuia ca urmare a consultării populare”. Curtea a constatat că, „bazându-și soluțiile pe principiul simetriei, legiuitorul nu a ținut seama de faptul că aplicarea acestui principiu în dreptul public, cu atât mai mult în dreptul constituțional, cu deosebire la organizarea și funcționarea autorităților publice, nu este posibilă. Principiul simetriei este un principiu al dreptului privat, fiind exclusă posibilitatea aplicării acestuia în dreptul public. De aceea, normele constituționale sunt asimetrice prin excelență”, motiv pentru care Curtea a reținut că „exigențele stabilite de Constituție pentru alegerea Președintelui României și cele care se referă la demiterea acestuia în urma unui referendum nu sunt simetrice, deoarece ele reprezintă instituții juridice diferite, cu roluri și scopuri diferite, fiecare având un tratament juridic distinct”. Curtea a constatat că „o asemenea interpretare este contrară art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia România este stat de drept, un asemenea stat opunându-se aplicării aceleiași sancțiuni Președintelui României, în mod diferit, în funcție de modul în care el a obținut această funcție: în primul tur de scrutin, în al doilea tur de scrutin sau ca urmare a interimatului în exercitarea funcției”.

Ca atare, Curtea a decis că dispozițiile prin care „legiuitorul a stabilit că rezultatele referendumului pentru demiterea Președintelui României se stabilesc în mod diferit, în funcție de numărul scrutinului în care acesta a fost ales, sunt contrare dispozițiilor constituționale ale art. 81 alin. (2)”. Totodată, Curtea a remarcat că, „atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie o anumită majoritate de voturi, a făcut aceasta printr-un text de referință, a cărui aplicare la situații subsidiare este subînțeleasă, cu excepția cazurilor în care o asemenea majoritate este lăsată pe seama legii”.

Curtea a constatat că „dispozițiile constituționale privitoare la majoritatea cerută pentru alegerea președintelui în primul tur de scrutin sunt suficiente pentru a permite stabilirea soluțiilor de demitere a șefului statului, în toate cazurile, pe calea analogiei, și nu a simetriei juridice”.

4. Concluzii referitoare la valoarea pragului de participare la referendum

4.1. Legea dedusă controlului de constituționalitate introduce, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, un cvorum de participare de 30% și un cvorum al voturilor valabil exprimate de 25%, ambele raportate la numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

Astfel, pentru validarea rezultatului referendumului este necesară întrunirea cumulativă a unor condiții minimale: din numărul total al persoanelor înscrise în listele electorale permanente trebuie să participe la vot un procent de 30%, iar 25% trebuie să exprime un vot valabil, rezultatul stabilindu-se în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate, care nu poate fi mai mică de 12, 5% plus unu.

Cu alte cuvinte, chiar dacă la vot participă mai mult de 50% din numărul total al persoanelor înscrise în listele electorale permanente, însă totalul voturilor valabil exprimate este mai mic de 25%, referendumul este invalidat. Aceeași este situația dacă voturile valabil exprimate depășesc pragul de 25%, dar la vot s-a prezentat mai puțin de 30% din numărul total al persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

4.2. Observăm că art. 2 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu. Întrucât nu există în Legea fundamentală o prevedere care să precizeze în mod explicit condiția formală a valabilității referendumului, aceasta trebuie determinată prin raportare la norma sau normele cu valoare de principiu care stabilesc gradul de reprezentativitate care să confere legitimitate deciziei adoptate prin referendum.

Prin urmare, trebuie identificate normele constituționale care circumscriu fără echivoc sensul termenului de „majoritate”, în funcție de care se poate determina rezultatul corect al unei consultări populare.

În activitatea parlamentară, potrivit art. 67 din Constituție referitor la „*Actele juridice și cvorumul legal*”, Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni, **în prezența majorității deputaților și senatorilor**. Sub acest aspect, prevederile constituționale menționate stabilesc categoriile de acte juridice pe care le adoptă Parlamentul, precum și **cvorumul legal necesar adoptării lor**.

Atunci când operează cu noțiunea de „majoritate”, legiuitorul constituțional îl înțelege întotdeauna în sensul său matematic (50% plus unu) și îl aplică tuturor autorităților publice ale statului român. Constituie exemple dispozițiile art. 65 alin. (2), art. 67, art. 76 alin. (1) și (2), art. 81 alin. (2), art. 95 alin. (1), art. 96 alin. (1) și (2), art. 103 alin. (1), (3) și art. 113 alin. (1) și art. 151 alin. (1) și (2) din Constituție.

Pe de altă parte, atunci când legiuitorul constituțional a dorit să instituie în Legea fundamentală un alt tip de majoritate decât cea strict matematică (de 50% plus unu) a făcut-o explicit, cum este cazul procedurii de punere sub acuzare a Președintelui României pentru înaltă trădare, prevăzută de art. 96 alin. (1) sau al procedurii de revizuire a Constituției, reglementată la art. 151 alin. (1) și (2), sau în cazul reglementat de art. 95 alin. (1), potrivit căruia Președintele României poate fi suspendat din funcție cu votul majorității deputaților și senatorilor, precum și cel al art. 103 alin. (3), în temeiul căruia Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.

Prin urmare, întrucât Constituția nu conține alte precizări, termenul de „majoritate” trebuie interpretat în sensul comun de majoritate numerică simplă, ceea ce în materia referendumului se determină conform regulii 50% plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

4.3. Președintele României, Parlamentul și Guvernul sunt autorități ale statului care, fie sunt alese în mod direct de corpul electoral conform regulii majorității (Președintele), fie sunt investite ori funcționează în baza aceleiași reguli a majorității (Guvernul și

Parlamentul). Or, nu se poate susține că, pentru deținătorul suveranității naționale – poporul, regula de stabilire a rezultatului votului și de determinare a valabilității unui referendum – instrument al democrației directe cu efecte în plan politic și juridic, să fie aceea a unui prag de 30%, așa cum stabilește legea supusă examinării Curții. O atare prevedere înfrânge principalul atribut al referendumului și anume funcția sa de legitimare a puterii, prin care voința poporului validează actele supuse votului.

Prin urmare, susținerea potrivit căreia voința majorității corpului electoral poate fi determinată prin validarea unui referendum la care au participat doar 30% din numărul cetățenilor cu drept de vot este contrară interpretării sistematice și cu bună-credință a prevederilor Constituției.

Această reglementare încalcă, pe lângă normele constituționale cu valoare de principiu în stabilirea sensului noțiunii de „majoritate”, și art. 2 alin. (2) din Constituție care stabilește că „*Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.*”

Or, prin raportare la totalitatea persoanelor înscrise în listele electorale permanente, procentul de 30% de participanți la referendum constituie un *grup* pe care legiuitorul ordinar îl apreciază suficient de reprezentativ pentru a-l abilita să decidă cu privire la probleme de interes național. Reglementarea acestui prag aruncă în derizoriu noțiunea de reprezentativitate și de suveranitate națională, făcând posibilă exercitarea acesteia din urmă de către o *minoritate a populației*, ceea ce este inadmisibil din punct de vedere al democrației constituționale.

4.4. În lipsa unei participări de cel puțin 50% plus unu din corpul electoral, s-ar ajunge la neîndeplinirea unei condiții esențiale pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, care constituie premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului. *Prin modificarea legii, Parlamentul a încălcat atât prevederile art. 2 din Constituție*, întrucât admite posibilitatea adoptării prin referendum a unor măsuri lipsite de legitimitatea populară, *cât și Decizia Curții Constituționale nr. 731 din 10 iulie 2012*, prin care Curtea a constatat expres că dispozițiile legii referitoare la cvorumul de participare sunt constituționale numai în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

4.5. Actuala Constituție a fost adoptată și modificată ulterior cu o majoritate de 50% plus unu din cetățenii înscrși în listele electorale permanente. Diminuarea pragului de participare la 30% lipsește de legitimitate modificările aduse printr-o lege de revizuire, generând o situație de instabilitate constituțională. Nu toate manifestările poporului pot produce efecte, ci doar cele care respectă forme și proceduri stipulate de Legea fundamentală, care, sub aspectul procedurii de revizuire, constituie un model de constituție rigidă.

4.6. Prin urmare, împrejurarea că legiuitorul constituant nu definește explicit la art. 2 alin. (1) din Constituție criteriul valoric în funcție de care un referendum poate fi considerat valabil nu înseamnă că acest criteriu poate fi stabilit în mod arbitrar de legiuitorul ordinar, ci doar că acesta este obligat să interpreteze cu bună-credință Legea

fundamentală și să consacre în legea de organizare și desfășurare a referendumului *acel tip de majoritate care își are temeiul în litera și spiritul Constituției*. Orice interpretare contrară este inadmisibilă, întrucât ar conferi legiuitorului ordinar dreptul de a adăuga la textul constituțional, afectând astfel regimul și efectele juridice ale referendumului printr-o lege organică, inferioară ca rang Legii fundamentale.

4.7. Într-o altă ordine de idei, nu putem ignora schimbarea de jurisprudență a Curții Constituționale în ceea ce privește starea de constituționalitate a reglementărilor referitoare la condițiile de valabilitate a referendumului: nu mai devreme de un an, prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, Curtea constata că „[...] și condiția ce trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.” Curtea reținea că aceasta reprezintă „o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală.” Or, se ridică întrebarea: care sunt elementele noi care au intervenit în intervalul de un an de la data pronunțării acestei decizii de natură să determine o reevaluare a autenticității manifestărilor suverane ale poporului român? De ce condiția esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor nu o mai constituie majoritatea cetățenilor înscrși în listele electorale permanente?

Curtea a reținut atunci, precum și în cauza soluționată prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, incidența Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru Alegeri Democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept la cea de-a 70-a Sesiune plenară (Veneția, 16-17 martie 2007), document cu valoare de principiu în materia referendumului, și și-a fundamentat soluțiile pronunțate – care, în mod evident, sunt diferite –, pe aceleași recomandări ale Comisiei de la Veneția. Astfel, deși premisele de la care se construiește raționamentul juridic, respectiv cadrul constituțional intern și documentele internaționale în materie, nu au suferit nicio modificare, concluzia la care ajunge instanța constituțională în prezent este în mod nejustificat diferită și, implicit, greșită.

II. Aplicarea în timp a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

I. Suntem de acord cu privire la incidența, în speță, a Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru Alegeri Democratice (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Veneția, 16-17 martie 2007), respectiv cu prevederea art. II alin. (2) pct. b), potrivit căreia „*Aspectele fundamentale în materia dreptului referendar nu trebuie modificate cel puțin un an înainte de referendum*”. De altfel, Curtea Constituțională, în jurisprudența sa a subliniat necesitatea stabilității legilor în materie electorală și în materia referendumului, ca expresie a principiului securității juridice.

Obiecțiile noastre privesc modul în care Curtea, în opinie majoritară, a soluționat această problemă.

Considerăm că se impunea *admiterea obiecției de neconstituționalitate* pe motiv că prin legea supusă controlului se modifică legislația în materia referendumului cu mai puțin de un

an înainte de organizarea acestuia. Având în vedere caracterul definitiv și obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale a României, legiuitorul, respectiv Parlamentul, ar fi fost obligat, conform art. 147 alin. (2) din Constituție, să pună în acord legea cu decizia Curții și să prevadă în textul legii o dată ulterioară de intrare în vigoare care nu putea fi mai devreme de un an de la data adoptării legii. În acest fel s-ar fi respectat dispozițiile art. 78 din Constituția României, care prevăd că legea intră în vigoare la 3 zile de la data publicării ei în Monitorul Oficial al României sau *la o dată ulterioară prevăzută în textul ei*. Această dispoziție constituțională se regăsește și în Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, la art. 12 alin. (1) care reglementează tocmai intrarea în vigoare a actelor normative.

Reiese astfel foarte clar că, pentru a proroga sau amâna intrarea în vigoare a unei legi ori a unor dispoziții ale legii, este nevoie de o prevedere expresă în chiar textul actului normativ. La fel de clar este că, făcându-se referire la *textul legii*, această prevedere trebuie să fie exclusiv opera și rezultatul voinței legiuitorului, în acest caz a Parlamentului. Curtea Constituțională sau orice altă instituție sau autoritate nu pot stabili momentul intrării în vigoare a unei legi fără încălcarea art. 78 din Constituția României. Or, prin modul de redactare a dispozitivului deciziei apare că tocmai acest lucru s-a întâmplat și că instanța constituțională s-a substituit Parlamentului. Tocmai de aceea opinăm că niciodată Curtea Constituțională nu poate constata constituționalitatea unei legi sub condiția, impusă de judecătorii constituționali, a neaplicării acesteia pe o anumită perioadă de timp.

Constatarea constituționalității Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului are ca și consecință directă (din momentul intrării acesteia în vigoare a legii) înlocuirea cvorumului de 50% plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, prevăzut de art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, cu cvorumul de 30%, stabilit prin legea modificatoare. Potrivit dispozițiilor art. 59 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, „Modificarea unui act normativ constă în schimbarea expresă a textului unora sau mai multor articole ori alineate ale acestuia și în redarea lor într-o nouă formulare”. Altfel spus, de la data menționată va fi în vigoare și va produce efecte juridice exclusiv Legea nr. 3/2000 în forma modificată prin legea criticată, ceea ce înseamnă că, de la aceeași dată, nu va mai exista cvorumul de 50% plus unu, ci doar cel nou introdus, respectiv de 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, întrucât legea modificatoare se integrează în legea pe care o modifică, pierzându-și astfel identitatea.

Ca urmare, amânarea aplicării legii modificatoare pentru un an – dispusă prin decizia Curții Constituționale – are ca și consecință juridică imposibilitatea organizării și desfășurării oricărui tip de referendum în perioada de timp stabilită, deoarece noile prevederi ale art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, cuprinse în capitolul privind Dispozițiile generale ale legii, deși în vigoare, nu sunt aplicabile și nu pot constitui temeiul derulării unor astfel de proceduri.

2. De asemenea, această decizie, deși folosește în dispozitiv sintagma „*în măsura în care*”, nu poate fi considerată ca fiind o „decizie interpretativă”. Decizia interpretativă este cea prin care instanța constituțională atribuie normelor criticate o anumită semnificație care le-ar face compatibile cu Constituția. Doctrina evidențiază că acest tip de decizie este supusă câtorva condiții, iar una dintre acestea cere ca *interpretarea să nu ignore sau să nu altereze intenția legiuitorului*, așa cum aceasta reiese din spiritul și din

ambianța dezbaterilor parlamentare. Or, de nicăieri nu a rezultat intenția Parlamentului de a amâna intrarea în vigoare a legii contestate pentru o altă dată decât la 3 zile după publicarea în Monitorul Oficial al României.

3. În concluzie, apreciem că dispozitivul Deciziei Curții Constituționale nr. 334 din 26 iunie 2013, prin care, fără a se constata neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii referendumului nr. 3/2000, se stabilește inaplicabilitatea acesteia pentru o anumită perioadă, constituie o evidentă depășire a competenței Curții Constituționale și, în mod direct, o încălcare a prevederilor art. 1 alin. (5), art. 142 alin. (1), art. 146 lit. a) și art. 147 alin. (2) din Constituție.

Președintele Curții Constituționale

Augustin Zegrean

Judecători,

Daniel Marius Morar

Mircea Ștefan Minea

8. DECIZIA NR. 449 DIN 6 NOIEMBRIE 2013¹

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2, 3 și 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene

Tematică: cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene; rolul Președintelui în materie de politică externă; dreptul Președintelui de participare la reuniunile Consiliului European; informarea Parlamentului de către Președinte; condiții de delegare a dreptului de reprezentare a statului român; limitele dreptului de apreciere a Președintelui; proiect/propunere de mandat din partea Guvernului; control parlamentar asupra conținutului mandatului, în cazul delegării; modele de control parlamentar; principiul constituțional general al comportamentului loial.

Augustin Zegrean – președinte

Valer Dorneanu – judecător

Petre Lăzăroiu – judecător

Mircea Ștefan Minea – judecător

Marius Daniel Morar – judecător

Iulia Antoanella Motoc – judecător

Mona-Maria Pivniceru – judecător

Puskás Valentin Zoltán – judecător

Tudorel Toader – judecător

Benke Károly – magistrat-asistent-șef

¹ Publicată în M. Of. nr. 784 din 14 decembrie 2013.

I. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, obiecție formulată de Președintele României, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 3.792 din 9 octombrie 2013 și constituie obiectul Dosarului nr. 631A/2013.

II. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se susțin următoarele:

1. Prevederile Legii privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, transmisă Președintelui României spre promulgare, sunt neconstituționale, deoarece contravin dispozițiilor art. 1 alin. (5) și art. 147 alin. (2) și (4) din Constituția României, întrucât, pe de o parte, conservă soluții legislative constatate ca fiind neconstituționale prin Decizia Curții Constituționale nr. 784 din 26 septembrie 2012 și, pe de altă parte, nu respectă considerentele care au stat la baza Deciziei Curții Constituționale nr. 683 din 27 iunie 2012.

2. Se menționează că legea criticată nu stipulează cu privire la rolul Președintelui României în procedura de elaborare și adoptare a mandatului la Consiliul European; viciul de neconstituționalitate astfel sesizat, chiar în ipoteza în care ar fi interpretat în sensul unei omisiuni legislative, nu poate fi ignorat, cât timp generează încălcarea dispozițiilor art. 80 alin. (1), coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție.

Or, potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție, era de competența exclusivă a Parlamentului reexaminarea dispozițiilor constatate ca fiind neconstituționale și punerea lor în acord cu textele constituționale încălcate, cu respectarea considerentelor care au stat la baza deciziilor Curții Constituționale nr. 784 din 26 septembrie 2012, respectiv nr. 683 din 27 iunie 2012.

3. Având în vedere că reprezentarea României este un drept original al Președintelui României, acesta din urmă poate delega, printr-un act de voință expres, atribuția de a participa la reuniunile Consiliului European, atunci când consideră necesar, elaborând și aprobând mandatul. De aceea, se apreciază că propunerea mandatului de către Guvern și amendarea acestuia de către Parlament sunt neconstituționale, contrare Constituției și jurisprudenței Curții Constituționale.

4. Se susține că art. 18 din lege cuprinde dispoziții cu privire la procesul de elaborare și adoptare a mandatelor, însă rolul Președintelui României este deformat în substanța sa. În acest sens se menționează că, deși Președintele României, în calitate de șef al statului și conducător al politicii externe a statului român, are dreptul de a emite mandate, atunci când consideră necesar, fără alte condiționări din partea puterii legislative sau executive, în procedura de emitere a mandatului se interferează Parlamentul, aspect care vine în contradicție cu art. 80 alin. (1), coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție. Astfel, Președintele României își pierde atribuția de a emite mandatul de reprezentare la reuniunile Consiliului European, deși acest drept îi este conferit de Constituție.

5. Se mai arată că art. 18 alin. (4) din lege poate fi interpretat în sensul existenței a două mandate necorelate între ele, unul al Guvernului, ce poate fi cenzurat de către Parlament, și altul al Președintelui României, „încredințat Guvernului”, ceea ce este de natură să creeze confuzie și să conducă la un alt blocaj de natură constituțională.

Mai mult, „asemenea atribuții ale Președintelui României, pe planul politicii externe, nu le regăsim nici în alte articole ale legii, ele fiind ignorate de către legiuitor, deși reprezentantul statului în plan extern este Președintele României”.

6. În ceea ce privește elaborarea „mandatului” la Consiliu, Președintele României susține că nu se poate realiza o separare a mandatului la Consiliu, elaborat de Guvern, față de poziția susținută de șeful delegației în cadrul Consiliului European. Pentru ca România să aibă, pe plan extern, o poziție comună în cadrul celor două instituții, este necesară o unitate de abordare a activității Uniunii Europene în Consiliu și în Consiliul European, ceea ce se poate realiza doar prin corelarea mandatului la Consiliu cu susținerile șefului delegației în cadrul Consiliului European. Așadar, Președintele României apreciază că art. 2 și 3 din lege cuprind omisiuni cu privire la atribuțiile Președintelui în ceea ce privește pregătirea participării României la procesele decizionale ale Uniunii Europene. Participarea puterii executive a statului român la activitățile decizionale ale Uniunii Europene nu poate fi separată, în funcție de participare, între Consiliu și Consiliul European, astfel încât nu poate fi considerată decât artificială separarea mandatelor de reprezentare a României în mandate pentru Consiliu și mandate pentru Consiliul European.

Operarea unei separări procedurale, în funcție de autoritatea națională care aprobă mandatul, între mandatul de participare la Consiliul Uniunii Europene și mandatul de participare la Consiliul European este neconformă cu litera și spiritul tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

Se mai apreciază că activitatea Guvernului în cadrul Consiliului Uniunii Europene este una de execuție, derivată, și nu originară, cum este cea a Președintelui României în cadrul Consiliului European.

În concluzie, se apreciază că atribuțiile Președintelui în ceea ce privește elaborarea și aprobarea mandatelor trebuie să se exercite și în legătură cu participarea puterii executive la activitatea Consiliului Uniunii Europene.

În acest fel este asigurată respectarea ordinii constituționale, respectiv art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, pe de o parte, și unitatea de abordare a activității Uniunii Europene în Consiliul Uniunii Europene și Consiliul European, pe de altă parte.

În consecință, se apreciază că definițiile stabilite la art. 2 lit. e) și f) din lege încalcă art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție prin omiterea atribuțiilor Președintelui în materia elaborării și aprobării mandatelor, pe de o parte, și prin promovarea unei separări arbitrare între Consiliul Uniunii Europene și Consiliul European sub aspectul mandatului, afectând astfel exercitarea atribuțiilor anterior precizate.

Se mai susține că art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție stabilesc „autoritatea” Președintelui de a finaliza procesul de elaborare a mandatelor de participare la activitatea Uniunii Europene, astfel încât sunt neconstituționale și dispozițiile art. 3 alin. (2) și (4) din lege.

7. Așadar, se apreciază că dispozițiile legii criticate au fost adoptate cu nerespectarea prevederilor art. 1 alin. (5), art. 147 alin. (2) și (4), precum și ale art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție.

III. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 2/5.683 din 29 octombrie 2013, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.040 din 29 octombrie 2013, punctul său de vedere, prin care apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată și solicită respingerea acesteia „ca inadmisibilă”.

Se arată că art. 2 lit. e) și f) din legea criticată explicitează noțiunile de „mandat” și „mandat general”, iar art. 3 din lege reglementează procedura de consultare dintre Parlament și Guvern cu privire la modalitatea de lucru dintre acestea, având în vedere că negocierile la nivel european au implicații directe asupra politicilor interne ale României.

În privința criticii de neconstituționalitate ce privește art. 18 din lege, se susține că, în conformitate cu art. 1 alin. (4) și art. 148 din Constituție, Parlamentul și Guvernul nu pot fi excluși cu desăvârșire din controlul exercitat asupra modului de reprezentare la Consiliul European. Se arată că, dacă s-ar „legitima capacitatea Președintelui de a se automandata în cadrul Consiliului European, fără un control prealabil din partea legislativului, atunci s-ar încălca însuși principiul fundamental al echilibrului puterilor în stat și principiul loialității constituționale, cristalizat în jurisprudența Curții Constituționale, ce presupune, *inter alia*, cooperarea loială între organele ce exercită puterea în stat. O asemenea încălcare a acestor principii ar crea riscul arbitrarului și al derivelor absolutiste al uneia sau alteia dintre cele trei puteri”. În continuare, se susține că „în același spirit al echilibrului și al loialității constituționale a fost redactat și art. 10 alin. (2) teza a doua din Tratatul privind Uniunea Europeană, care stabilește: «statele membre sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern și în Consiliu de guvernele lor, care la rândul lor răspund în mod democratic fie în fața parlamentelor naționale, fie în fața cetățenilor lor»”. Însă, se arată că sesizarea Președintelui României omite să citeze și teza a doua a dispozițiilor art. 10 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, teză extrem de importantă, întrucât „reiterează principiul fundamental al democrației”. De aceea, în privința mandatelor pentru reprezentarea României la Consiliul European, trebuie să se distingă între esența substanțială a funcției de reprezentare și aspectul instrumental care o concretizează, respectiv procedura de elaborare a mandatelor.

Se mai susține că nu poate exista o unitate de abordare în privința mandatarii pentru Consiliul European și Consiliul Uniunii Europene, pentru că, în fața acestei din urmă instituții, „reprezentantul la nivel ministerial național angajează guvernul național”. Această împuternicire, menționată și de art. 16 alin. (2) din Tratat, presupune stabilirea anterioară a unui mandat, care, potrivit cadrului național normativ în vigoare, presupune un mecanism guvernamental de coordonare; în acest sens este invocată Hotărârea Guvernului nr. 379/2013 privind organizarea și funcționarea Sistemului național de gestionare a afacerilor europene în vederea participării României la procesul decizional al

instituțiilor Uniunii Europene și pentru completarea art. 2 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 8/2013 privind organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Externe.

Așadar, susținerea privind dreptul Președintelui României de „a emite mandate [la Consiliul European], atunci când consideră necesar, fără alte condiționări din partea puterii legislative sau executive nu este conformă spiritului tratatelor Uniunii Europene și nici prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție. [...] Or, în interpretarea contrară, rolul Parlamentului în afaceri europene s-ar reduce, în principal, la simpla transpunere a directivelor Uniunii, capătul circuitului inaugurat de «orientările și prioritățile politice generale» definite de Consiliul European [art. 15 alin. (1) TFUE]”.

Întrucât fiecare organ al puterii trebuie să își exercite atribuțiile constituționale cu bună-credință, în baza mandatului pe care îl are, „controlul parlamentar presupune și implicarea *ex ante* în raport cu orice chestiuni din domeniul afacerilor europene”. Așadar, participarea Președintelui României la Consiliul European în calitate de reprezentant al statului „nu trebuie interpretată în sensul în care ar exclude orice implicare a Parlamentului și a funcției sale deliberative”.

În consecință, se consideră că „interpretarea pe care Președintele României o dă prevederilor constituționale incidente este restrictivă și exclusivistă, în sensul că propune ca instituția Președinției să reprezinte singură statul român în calitatea acestuia de membru al Uniunii Europene, cu excluderea din acest proces atât a primului ministru, cât și a [...] Parlamentului în calitatea sa de organ reprezentativ suprem al poporului român. O atare înțelegere a separației și echilibrului puterilor în stat, instituite de art. 1 alin. (4) din Constituția României, lipsește de conținut și de efectivitate cooperarea loială, inclusiv în cadrul executivului dualist (bicefal), reducând astfel rolul Guvernului și implicit pe cel al primului ministru în cadrul acestui tip de executiv la acela de simplu executant al politicii externe a statului, la rolul de braț al Președinției în această materie. Or, regimul politic instituit constituțional nu este cel prezidențial, ci semiprezidențial”.

IV. *Președintele Senatului și Guvernul* nu au comunicat punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

Curtea, examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

V. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

VI. Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum rezultă din sesizarea formulată, îl constituie dispozițiile Legii privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene. Analizând motivarea obiecției de neconstituționalitate, Curtea constată că aceasta vizează, în realitate, art. 2, 3 și 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, texte asupra cărora urmează a se pronunța prin prezenta decizie. Acestea au următorul cuprins:

– Art. 2: „În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

a) *aviz motivat* – documentul adoptat de către Parlament sau una dintre cele două Camere, prin hotărâre, în care se expun motivele pentru care se consideră că un proiect de act legislativ european încalcă principiul subsidiarității, în conformitate cu prevederile Protocolului nr. 2 privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și, respectiv, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

b) *analiza proiectelor de acte fără caracter legislativ ale Uniunii Europene* – procedura prin care Parlamentul sau una dintre cele două Camere analizează și evaluează proiectele de acte fără caracter legislativ, emise de Uniunea Europeană, inclusiv documentele de strategie și care poate fi finalizată cu o hotărâre a Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere;

c) *control de subsidiaritate și proporționalitate* – procedura prin care Camera Deputaților și Senatul evaluează modul în care proiectele de acte legislative ale Uniunii Europene respectă principiile subsidiarității și proporționalității, în temeiul Protocolului nr. 2 privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și, respectiv, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

d) *examinare parlamentară* – procedura prin care Parlamentul sau una dintre cele două Camere examinează și evaluează proiectele de acte legislative sau fără caracter legislativ ale Uniunii Europene din punct de vedere al fondului reglementării și implicațiilor acestora asupra sistemului legislativ național;

e) *mandat* – poziția de negociere a României, pentru temele aflate pe agenda Consiliului, inclusiv pentru proiectele de acte legislative de la nivelul Uniunii Europene;

f) *mandat general* – poziția de negociere a României, elaborată de către Guvern, pentru temele aflate pe agenda Consiliului, inclusiv pentru proiectele de acte legislative de la nivelul Uniunii Europene, în cazul în care implicațiile economice, sociale sau de mediu ale proiectelor de acte legislative de la nivelul Uniunii Europene au o importanță majoră sau privesc mai multe domenii sectoriale;

g) *proiecte de acte legislative ale instituțiilor Uniunii Europene* – propunerile Comisiei Europene, inițiativele unui grup de state membre, inițiativele Parlamentului European, cererile Curții de Justiție a Uniunii Europene, recomandările Băncii Centrale Europene și cererile Băncii Europene de Investiții privind adoptarea unui act legislativ, sub forma regulamentelor, directivelor sau deciziilor Uniunii Europene;

h) *rezerva de examinare parlamentară* – procedura prin care Guvernul României informează Consiliul cu privire la declanșarea procedurii de examinare de către Parlament sau de către una dintre cele două Camere, potrivit prezentei legi, a unui proiect de act legislativ european aflat în curs de negociere;

i) *proiect de act fără caracter legislativ* – proiectele de acte emise de instituțiile Uniunii Europene, care nu sunt adoptate prin procedură legislativă, conform Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007”.

– Art. 3: „(1) În exercitarea atribuțiilor sale, potrivit prevederilor prezentei legi, Parlamentul sau una dintre cele două Camere, adoptă hotărâri.

(2) Hotărârea Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere este preluată de către Guvern la definitivarea poziției naționale de negociere în Consiliu, prevăzută în mandat.

(3) În cazul în care hotărârile celor două Camere conțin prevederi divergente, Guvernul solicită Parlamentului o hotărâre comună asupra prevederilor având conținut divergent, într-un termen stabilit prin consultare cu cele două Camere.

(4) În situația în care hotărârea comună nu este transmisă în termenul stabilit, Guvernul nu este obligat ca la întocmirea mandatului general sau a mandatului să țină cont de prevederile având conținut divergent.

(5) Guvernul motivează în scris, în cel mai scurt timp, susținerea altei poziții decât cea exprimată în hotărârea Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere”.

– Art. 18: „(1) Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului, cu minimum 10 zile calendaristice înaintea reuniunii Consiliului European, propunerea de mandat pe care delegația României intenționează să o prezinte.

(2) Înaintea reuniunii Consiliului European, Parlamentul poate adopta propuneri privind mandatul.

(3) Propunerile adoptate în conformitate cu alin. (2) se includ în proiectul de mandat formulat de Guvern.

(4) Președintele României se poate adresa Parlamentului pentru a-și prezenta mandatul”.

Dispozițiile constituționale invocate în susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (5) cu referire la respectarea Constituției, art. 80 alin. (1) privind rolul Președintelui României, art. 91 privind atribuțiile Președintelui României în domeniul politicii externe, art. 147 alin. (2) și (4) privind efectele deciziilor Curții Constituționale și art. 148 alin. (4) privind îndeplinirea obligațiilor rezultate din actul aderării la Uniunea Europeană, precum și din tratatele constitutive și celelalte acte cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene. Totodată, au fost invocate în susținerea criticilor și considerentele de principiu ale deciziilor Curții Constituționale nr. 1.018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 22 iulie 2010, nr. 683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie 2012, nr. 738 din 19 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 690 din 8 octombrie 2012, și nr. 784 din 26 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 701 din 12 octombrie 2012.

VII. Înainte de a proceda la analiza obiecției de neconstituționalitate, Curtea constată că sesizarea formulată îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât aceasta a fost formulată de Președintele României.

VIII. Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea reține următoarele:

1.

1.1. Prin deciziile nr. 683 din 27 iunie 2012 și nr. 784 din 26 septembrie 2012, Curtea a statuat că „regimul politic consacrat de Constituție trebuie să fie calificat ca fiind unul semiprezidențial și că, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României reprezintă statul român, ceea ce înseamnă că în planul politicii externe conduce și

angajează statul. Acest text constituțional îi permite să traseze liniile viitoare pe care statul le va urma în politica sa externă, practic să îi determine orientarea în planul relațiilor externe, ținând cont, desigur, de interesul național. O atare concepție este legitimată de caracterul reprezentativ al funcției, Președintele României fiind ales de cetățeni prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat”.

Prin Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, Curtea a stabilit că, „în exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru”.

1.2. În consecință, prin Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012, Curtea a constatat neconstituționalitatea, printre altele, a dispozițiilor art. 18 și art. 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene. Aceste texte aveau următorul conținut normativ:

– Art. 18: „(1) Conducătorul delegației României la reuniunile Consiliului European este președintele României sau primul-ministru al Guvernului României.

(2) Stabilirea conducătorului delegației României la reuniunile Consiliului European se face prin acord între Guvernul României și Instituția prezidențială, cu cel puțin 20 de zile lucrătoare înainte de data reuniunii.

(3) În situația în care acordul prevăzut la alin. (2) nu se realizează în termen, Parlamentul, în ședința comună a celor două Camere, desemnează conducătorul delegației României la respectiva reuniune a Consiliului European”;

– Art. 19: „(1) Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului, în termen de minimum 7 zile lucrătoare, înaintea reuniunii Consiliului European, propunerea de mandat pe care delegația României intenționează să o prezinte.

(2) Înaintea reuniunii Consiliului European, Parlamentul adoptă mandatul.

(3) În cazul în care conducătorul delegației României la reuniunea Consiliului European susține altă poziție decât cea primită prin mandat, Guvernul va motiva în scris respectiva poziție”.

2. Urmare a pronunțării Deciziei nr. 784 din 26 septembrie 2012, Parlamentul a reexaminat Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, în sensul că a eliminat fostul art. 18 al legii și a modificat, în mod corespunzător, soluția legislativă prevăzută inițial la art. 19 din lege în noul art. 18 al acesteia. Legea a fost trimisă la promulgare și, potrivit art. 77 alin. (2) din Constituție, Președintele României a cerut Parlamentului reexaminarea acesteia, inclusiv sub aspectul soluției legislative cuprinse, în prezent, la art. 18 din lege. Legea adoptată după reexaminare a păstrat soluția legislativă criticată, motivându-se, în principal, că „în primele trei alineate ale art. 18 se vorbește de «proiect de mandat», ideea fiind ca proiectul de mandat, propus de Guvern, Președintelui, să conțină și propunerile Parlamentului” și că „nu este prevăzută nicio condiționare între proiectul de mandat (conținând propunerile Parlamentului) pe care Guvernul îl înaintează Președintelui și mandatul pe care Președintele alege să îl susțină – tocmai pentru a asigura compatibilitatea cu principiile conținute în cele două decizii ale Curții Constituționale cu privire la rolul Președintelui în materie de politică externă, așa cum este consacrat în art. 80 din Constituție” (a se vedea Raportul înlocuitor asupra Cererii de reexaminare a

Legii privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, adoptat de Comisia juridică, de disciplină și imunități și de Comisia pentru afaceri europene ale Camerei Deputaților, la data de 4 iunie 2013).

3. Curtea constată că dispozițiile legale criticate stabilesc procedura de urmat în ipoteza în care Președintele României delegă atribuțiunea sa de participare la reuniunile Consiliului European, fără a viza competența de participare la aceste reuniuni. Cu privire la acest din urmă aspect, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), în Avizul nr. 685/2012 privind compatibilitatea cu principiile constituționale și statul de drept a acțiunilor Guvernului și Parlamentului României cu privire la alte instituții ale statului și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare și completare a Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în România, adoptat la cea de-a 93-a Sesiune Plenară (Veneția, 14-15 decembrie 2012), a subliniat la par. 83 al acestuia – în contextul revizuirii Constituției – necesitatea clarificării competențelor Președintelui României și ale prim-ministrului, în special în privința politicii externe și a relațiilor cu Uniunea Europeană.

În acest sens, prin deciziile anterior menționate, Curtea a stabilit că „reprezentarea statului poate fi delegată, printr-un act de voință expres, de către acesta [Președintele României – s.n.] atunci când consideră necesar”. Însă Curtea subliniază faptul că o atare putere de apreciere a Președintelui României nu este una nelimitată sau arbitrară, ci aprecierea în concret trebuie să țină cont de anumite criterii obiective, precum: (1) autoritatea publică cea mai bine poziționată în raport cu subiectele abordate în cadrul Consiliului European, (2) poziția Președintelui României sau a prim-ministrului asupra acestor subiecte să fie legitimată de un punct de vedere concordant cu cel al Parlamentului sau (3) dificultățile pe care le implică sarcina implementării celor stabilite în cadrul Consiliului European.

Decizia politică de delegare a atribuției de participare la reuniunile Consiliului European trebuie să aibă în vedere criteriile mai sus menționate, în vederea realizării unui consens între autoritățile publice implicate: Președintele României, respectiv prim-ministrul, iar decizia luată trebuie să țină cont și de principiul constituțional al cooperării loiale.

4. A doua problemă ridicată vizează conturarea, stabilirea și definitivarea conținutului mandatului de reprezentare la Consiliul European, raportat la care Curtea reține următoarele:

4.1. Potrivit art. 10 alin. (2) teza a doua din Tratatul privind Uniunea Europeană, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria C nr. 326 din 26 octombrie 2012, „Statele membre sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern și în Consiliu de guvernele lor, care la rândul lor răspund în mod democratic fie în fața parlamentelor naționale, fie în fața cetățenilor lor”.

Acest text de principiu prevede și răspunderea reprezentanților statelor membre în Consiliul European fie în fața parlamentelor naționale, fie în fața cetățenilor lor, fără a stabili aspecte ce țin de ordinea și tradițiile constituționale ale statelor membre.

Așadar, revine statelor membre obligația de a determina, pe baza textelor constituționale naționale, reprezentantul național la Consiliul European (președinte/prim-ministru) și de a stabili, eventual, în mod formalizat, un cadru legal național cu privire la relațiile dintre autoritățile naționale de natură a asigura o reprezentare democratică și, în același timp, eficientă.

Având în vedere acest ultim obiectiv menționat în paragraful anterior, Parlamentul României a adoptat Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, determinând, în art. 1 din Capitolul I – *Dispoziții generale*, sfera sa de aplicare astfel:

„Prezenta lege reglementează cadrul de cooperare între Parlamentul României sau una dintre Camerele acestuia și Guvernul României, cu privire la participarea României la procesul decizional din cadrul Uniunii Europene, precum și la monitorizarea armonizării legislației naționale cu legislația europeană”.

Astfel, cu privire la ceea ce aici interesează, este faptul că legea are ca obiect *„cadrul de cooperare între Parlamentul României sau una dintre Camerele acestuia și Guvernul României, cu privire la participarea României la procesul decizional din cadrul Uniunii Europene”.*

Potrivit art. 41 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, *„Titlul actului normativ cuprinde denumirea generică a actului, în funcție de categoria sa juridică și de autoritatea emitentă, precum și obiectul reglementării exprimat sintetic”.* De asemenea, potrivit art. 52 din același act normativ, *„Dispozițiile generale cuprind prevederi care orientează întreaga reglementare, determină obiectul și principiile acesteia”.*

Rezultă că legea analizată cuprinde în conținutul său numai reglementări care vizează raporturile Guvern – Parlament, și nu reglementări care se referă la raporturile acestor două autorități cu Președintele României.

4.2. În aceste condiții, Curtea constată că art. 18 alin. (1)-(3) din lege se referă la situația în care atribuția Președintelui României de participare la reuniunile Consiliului European a fost delegată prim-ministrului, caz în care controlul parlamentar se exercită numai asupra conținutului mandatului acestuia, în timp ce art. 18 alin. (4) din lege se referă la posibilitatea Președintelui României de a informa Parlamentul cu privire la conținutul mandatului pe care el însuși l-a pregătit atunci când a decis să nu își delege atribuția de participare la reuniunile Consiliului European.

În consecință, rezultă două situații distincte:

a) atunci când Președintele României decide să participe el însuși la reuniunile Consiliului European, are posibilitatea să își prezinte mandatul Parlamentului, conținutul mandatului fiind stabilit în mod exclusiv de Președintele României;

b) atunci când delegă atribuția sa de participare la reuniunile Consiliului European, Președintele României nu poate formula/stabili conținutul mandatului, iar prim-ministrul este dator să se adreseze Parlamentului cu un „proiect/propunere de mandat” pentru ca acesta din urmă să îl aprobe.

Așadar, controlul parlamentar asupra reprezentării României la reuniunile Consiliului European se manifestă, în primul caz, sub forma informării, iar, în al doilea caz,

Parlamentul dobândește o putere decizională în stabilirea conținutului mandatului datorită relațiilor specifice în care se află cu Guvernul (art. 111 din Constituție).

Controlul parlamentar asupra reprezentării României la reuniunile Consiliului European se manifestă sub forma dezbaterii, informării și a conlucrării între Guvern, Parlament și Președinte. De altfel, existența controlului parlamentar, indiferent sub ce formă, asupra stabilirii conținutului mandatului șefului delegației la reuniunile Consiliului European este deja un aspect consacrat în toate statele membre ale Uniunii Europene. Lipsa oricărei informări a Parlamentului de către Președinte ar determina ca România să fie singurul stat european în care mandatul reprezentării la Consiliul European să fie elaborat de o singură instituție.

4.3. O asemenea stare de drept a fost reliefată în studiul „*Democratic control in the member states of the European Council and the Euro zone summits*”, întocmit în anul 2013 de Comisia Europeană – Direcția Generală Politici Interne ale Uniunii Europene – Direcția drepturile cetățenilor și afaceri constituționale, studiu prin care s-au constatat următoarele aspecte de drept comparat:

4.3.1. În 17 state membre există reguli formale explicite care menționează Consiliul European fie în textul Constituției, fie în regulamentele parlamentelor (Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Finlanda, Germania, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Polonia, Portugalia, Slovacia, Spania și Suedia). Aceste reguli se referă la informarea Parlamentului cu privire la deciziile și procedurile referitoare la Consiliul European și conturează obligația Guvernului fie de a furniza diferite documente scrise privind reuniunile Consiliului European (ordinea de zi, documente de strategie, poziția Guvernului, raport asupra rezultatelor), fie de a le explica oral.

4.3.2. Mai mult, în Estonia, Letonia, Lituania, Slovenia, Slovacia sau Suedia există reguli procedurale cu privire la controlul asupra activității Consiliului European, care prevăd opțiunea sau chiar necesitatea Guvernului de a consulta Parlamentul și de a solicita opinia acestuia. Aceasta este chiar obligatorie în cazul Lituaniei.

4.3.3. Cu privire la structura dezbaterii parlamentare, dezbateri la care, de obicei, iau parte șefii de Guvern, aceasta urmează următoarea paradigmă: declarația șefului Guvernului este urmată de o dezbateri sub forma întrebărilor și răspunsurilor, dezbateri la care iau parte toate partidele parlamentare. În Germania sau Luxemburg regulamentele Parlamentului prevăd timpul alocat pentru fiecare partid, acesta fiind proporțional cu numărul locurilor deținute în Parlament. În Irlanda sau Italia șeful Guvernului, în dezbateri parlamentară, nu răspunde la întrebări. Nici în Irlanda și nici în Malta nu urmează o dezbateri reală după declarația Guvernului, partidele doar exprimându-și punctul de vedere (Irlanda).

4.3.4. Peste jumătate din statele membre ale Uniunii Europene au reguli explicite cu privire la documentele și informările ce trebuie furnizate cu privire la întâlnirile Consiliului European.

4.3.5. Regulile cu privire la controlul activității reprezentanților naționali în Consiliul European au evoluat în multe state membre ale Uniunii Europene, mai ales în perioada

ratificării tratatelor. Astfel, se constată două categorii de reguli după criteriul formalizării acestora, și anume reguli formale, normative (Austria, Republica Cehă, Finlanda, Germania, Ungaria, Luxemburg, Portugalia, Suedia), dar și reguli informale, cutumiare (Spania, Suedia, Franța, Italia, Finlanda, Olanda, Irlanda, Estonia), reguli care se coroborează între ele.

Tendința generală identificată la nivelul statelor membre este:

(1) de a implica prim-ministrul direct în procedura parlamentară (acolo unde atributul reprezentării aparține prim-ministrului) și

(2) de a concentra controlul parlamentar asupra activității reprezentantului statului membru în Consiliul European înainte de desfășurarea sesiunilor acestuia – un control *ex ante* (Franța, Olanda, Irlanda sau Portugalia).

Exemplificativ, în Franța, după ce Tratatul Constituțional a fost respins prin referendum în anul 2005, s-au impus dezbateri *ex ante* în plenul Parlamentului cu privire la sesiunile ordinare ale Consiliului European. De asemenea, se observă că, în perioada martie 2011 – martie 2012, trei state au avut cea mai mare rată de dezbateri *ex ante* în plen cu privire la ordinea de zi a Consiliului European (Olanda, Irlanda și Franța). Aceste state, în schimb, de principiu, nu au dezbateri în comisiile parlamentare de specialitate (este vorba, de obicei, de comisiile parlamentare de afaceri europene). Pe de altă parte, în Estonia, Finlanda, Portugalia, Suedia, Belgia, Lituania, Slovacia, Letonia și Italia dezbaterile au loc în comisiile de specialitate fără implicarea plenului. Totuși, se observă că, din statele anterior menționate, în Portugalia, din mai 2012, există o implicare *ex ante* a plenului. În schimb, în Danemarca și Germania dezbaterile în plen și în comisii sunt frecvente, acest model fiind cel al „parlamentarismului total”. Această tendință prezentată mai sus se opune modelului tradițional de neintervenție parlamentară în pregătirea reuniunilor Consiliului European (Malta, Grecia, România și Marea Britanic).

4.3.6. Dintre țările cu o rată mare de dezbateri în plen înainte de sesiunile Consiliului European, numai Irlanda și Danemarca țin dezbateri plenare *ex post*. În Franța sau Germania dezbaterile *ex post* se desfășoară la nivel de comisie, iar Olanda ține astfel de dezbateri la nivel de plen/comisie doar în cazuri excepționale. În aceste din urmă parlamente lipsa dezbaterilor *ex post* este consecința numărului mare al dezbaterilor parlamentare *ex ante*.

4.3.7. Studiul menționat a evidențiat, în funcție de gradul de implicare a parlamentelor naționale în problematica privind agenda Consiliului European, existența a șapte modele de control parlamentar, și anume:

a) modelul tradițional, de neimplicare în controlul *ex ante/ex post* asupra activității reprezentantului național în Consiliul European (Luxemburg, Ungaria);

b) modelul general utilizat în afacerile europene de către statele membre, care urmează procedura parlamentară obișnuită în privința legislației Uniunii Europene;

c) modelul tehnocrat, în care comisia de afaceri europene este foarte activă, dar implicarea sa asupra fondului subiectelor dezbătute este redusă;

d) modelul consultării publice, ce implică sesiuni plenare *ex ante* și *ex post*,

e) modelul răspunderii Guvernului, în care dezbaterile *ex ante* sunt limitate și, de obicei, au loc după ce s-au încheiat lucrările reuniunii Consiliului European;

f) modelul „*policy maker*”, cel în care activitatea parlamentară are ca scop influențarea Guvernului înainte de sesiunea Consiliului European (Germania);

g) modelul „parlamentarismului total”, care oferă o combinație între examenul tehnic și dezbateră publică atât înainte, cât și după sesiunile Consiliului European (Danemarca).

Totodată, studiul menționat identifică și *patru modele intermediare*:

a) modelul Austriei și Suediei, care este o combinație între cel al răspunderii Guvernului, al consultării publice și al celui tehnocrat;

b) modelul cipriot, în care președintele conduce delegația națională și este total independent de Parlament. Este de reținut că statul Cipru este republică prezidențială;

c) modelul Greciei și al Portugaliei, care este foarte apropiat de cel al răspunderii Guvernului, dar implicarea deosebită a Parlamentului după sesiunea Consiliului European sugerează că acesta este un loc în care se discută implementarea deciziilor luate;

d) modelul olandez și francez, care este un model „*policy maker*” cu anumite particularități. Astfel, spre exemplu, în Franța se acreditează ideea între parlamentari că o dezbateră pe fondul ordinii de zi a Consiliului European îl va pune în dificultate pe Președintele republicii în susținerea poziției Franței la reuniunile Consiliului European.

4.3.8. Din studiul menționat mai rezultă că în Bulgaria, Irlanda, Malta și Marea Britanie Parlamentul nu are posibilitatea de a formula un punct de vedere în privința subiectelor abordate la reuniunile Consiliului European.

De asemenea, în procedura *ex ante* de control al reprezentantului național în Consiliul European, poziția Parlamentului fie nu este obligatorie, fiind una de recomandare (Franța, Grecia, Ungaria, Italia, Luxemburg, Polonia, Portugalia, Spania), fie este obligatorie din punct de vedere politic (Danemarca, Finlanda, Olanda, Suedia), fie este obligatorie din punct de vedere juridic (Estonia, Germania, Slovenia, Slovacia, Austria, Letonia, Lituania).

4.4. În consecință, Curtea constată că sistemul semiprezidențial românesc nu poate exclude controlul parlamentar asupra reprezentării României la reuniunile Consiliului European, aceasta fiind realizată în forma indicată la punctul 4.2 al considerentelor, cu corectivul ca decizia politică de delegare a atribuției de participare la reuniunile Consiliului European să aibă în vedere criteriile menționate la pct. 3. În acest fel:

– se respectă obiectul de reglementare al legii, art. 18 alin. (1)-(3) din lege referindu-se doar la relația Parlament – Guvern în formularea mandatului de participare la reuniunile Consiliului European;

– se respectă dispozițiile art. 147 alin. (2) și (4) privind efectele deciziilor Curții Constituționale, respectiv deciziile nr. 683 din 27 iunie 2012 și nr. 784 din 26 septembrie 2012.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea nu poate reține încălcarea art. 80 alin. (1) privind rolul Președintelui României, art. 91 privind atribuțiile Președintelui României în domeniul politicii externe și art. 148 alin. (4) privind îndeplinirea obligațiilor rezultate din actul aderării la Uniunea Europeană, precum și din tratatele constitutive și celelalte acte cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene.

5. A treia problemă vizează susținerea Președintelui României referitoare la faptul că participarea puterii executive a statului român la activitățile decizionale ale Uniunii

Europene nu poate fi separată, în funcție de participare, între Consiliu și Consiliul European, astfel încât nu poate fi considerată decât artificială separarea mandatelor de reprezentare a României în mandate pentru Consiliu și mandate pentru Consiliul European. Cu privire la aceasta, Curtea constată următoarele:

5.1. Art. 16 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede: „*Consiliul este compus din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze guvernul statului membru pe care îl reprezintă și să exercite dreptul de vot.*”

De asemenea, potrivit art. 16 alin. (6) teza întâi și a doua din Tratatul privind Uniunea Europeană, Consiliul Uniunii Europene „*se întrunește în cadrul diferitelor formațiuni*”, iar una dintre aceste formațiuni, și anume Consiliul Afaceri Generale, „*asigură coerența lucrărilor diferitelor formațiuni ale Consiliului, (...) pregătește reuniunile Consiliului European și urmărește aducerea la îndeplinire a măsurilor adoptate, în colaborare cu președintele Consiliului European și cu Comisia*”. Mai mult, o altă formațiune, respectiv Consiliul Afaceri Externe, „*elaborează acțiunea externă a Uniunii, în conformitate cu liniile strategice stabilite de Consiliul European, și asigură coerența acțiunii Uniunii*” [art. 16 alin. (6) teza a treia din Tratat].

Așadar, atribuția de a participa la reuniunile Consiliului aparține reprezentanților de la nivel ministerial ai fiecărui stat membru.

5.2. Potrivit art. 3 alin. (2) din lege, „*Hotărârea Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere este preluată de către Guvern la definitivarea poziției naționale de negociere în Consiliu, prevăzută în mandat*”. De asemenea, art. 3 alin. (5) din lege prevede că „*Guvernul motivează în scris, în cel mai scurt timp, susținerea altei poziții decât cea exprimată în hotărârea Parlamentului sau a uneia dintre cele două Camere*”.

În consecință, Guvernul este cel care stabilește în final conținutul mandatului sau al mandatului general, după caz, la Consiliul Uniunii Europene în sensul art. 2 lit. e) și f) din lege. Acesta nu poate stabili conținutul mandatului sau al mandatelor generale decât într-o ședință de Guvern, la care Președintele României poate participa.

În aceste condiții apare ca fiind la latitudinea Președintelui României participarea la aceste ședințe de Guvern, realizându-se, în caz de participare, o consultare și colaborare între vârfurile puterii executive.

De asemenea, Curtea constată că, prin formațiunile sale, Consiliul Uniunii Europene pune în practică cele stabilite de Consiliul European; toate acestea demonstrează, desigur, necesitatea existenței unei strânse legături între modul de acțiune al Consiliului European și al Consiliului Uniunii Europene, fără ca acest lucru să echivaleze cu impunerea obligativității participării Președintelui României la definitivarea mandatului sau a mandatului general, după caz, la Consiliul Uniunii Europene în sensul art. 2 lit. e) și f) din lege.

În consecință, Curtea nu poate reține încălcarea art. 80 alin. (1), art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, din moment ce reprezentarea României se face, potrivit textului Tratatului, la nivel ministerial, și nu la nivelul șefilor de stat.

IX. În contextul respectării obligațiilor care revin autorităților publice implicate, Curtea reamintește jurisprudența sa referitoare la importanța principiului constituțional

general al comportamentului loial, principiu care derivă din prevederile art. 1 alin. (4) din Constituție și este garantat de alin. (5) al aceleiași articol constituțional; în consecință, Curtea a constatat că revine, în principal, autorităților publice sarcina de a-l aplica și respecta în raport cu valorile și principiile Constituției, inclusiv față de principiul consacrat de art. 147 alin. (4) din Constituție referitor la caracterul general obligatoriu al deciziilor instanței constituționale (a se vedea, cu privire la înțelesul principiului comportamentului loial al autorităților publice, Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 6 noiembrie 2009, Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 12 noiembrie 2010, Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 477 din 12 iulie 2012, sau Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012).

X. În fine, Curtea constată că atât dispozitivul, cât și considerentele prezentei decizii sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept (a se vedea, în acest sens, și Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, sau Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012).

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate formulată de Președintele României și constată că dispozițiile art. 2, 3 și 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene sunt constituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 6 noiembrie 2013.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent-șef,

Benke Károly

Opinie separată:

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul

afacerilor europene, formulată de Președintele României, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, trebuia admisă și constatată neconstituționalitatea dispozițiilor criticate, pentru următoarele motive:

1. În examinarea constituționalității dispozițiilor legale criticate, Curtea pornește de la o premisă corectă, respectiv cadrul juridic creat ca urmare a pronunțării deciziilor Curții Constituționale nr. 683 din 27 iunie 2012 și nr. 784 din 26 septembrie 2012, statuând expres că „Parlamentul nu are nicio marjă de apreciere atunci când este vorba de executarea unei decizii a Curții Constituționale, iar legile adoptate trebuie să respecte jurisprudența Curții Constituționale”.

În considerentele Deciziei nr. 683 din 27 iunie 2012 asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de 6 parte, și Președintele României, pe de altă parte, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie 2012, reiterate în Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 701 din 12 octombrie 2012, Curtea a arătat că, în planul politicii externe, prim-ministrul are competența constituțională de a asigura realizarea politicii externe a țării [art. 102 alin. (1) din Constituție], ceea ce înseamnă că, în funcție de orientarea stabilită de reprezentantul statului în plan extern, care este Președintele statului, Guvernul, prin reprezentantul său, urmează să implementeze în mod corespunzător măsurile față de care statul s-a angajat. Prin urmare, Curtea a constatat că rolul Guvernului în politica externă este unul mai degrabă tehnic, el trebuind să urmeze și să îndeplinească obligațiile la care România s-a angajat la nivel de stat. Acest rol este unul de execuție, așadar, unul derivat, și nu originar, cum este cel al Președintelui României. Astfel, așa cum s-a reținut prin deciziile anterior menționate, nefiind o putere delegată, ci proprie Președintelui României, reprezentarea statului poate fi delegată, printr-un act de voință expres, de către acesta atunci când consideră necesar.

În ceea ce privește conținutul mandatului de reprezentare ce va fi prezentat la reuniunea Consiliului European, cu ocazia controlului de constituționalitate a dispozițiilor Legii privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, în forma anterioară adoptată de Parlament, prin Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012, Curtea a observat că acestea sunt neconstituționale, contravenind atât art. 1 alin. (5), cât și art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, deoarece nu statuau cu privire la atribuțiile Președintelui ce trebuie exercitate în procesul de elaborare și adoptare a mandatului.

2. Având în vedere aceste considerente de principiu, identificarea și validarea din perspectiva constituționalității a celor două situații distincte propuse de legiuitor, și anume: ipoteza reglementată de art. 18 alin. (1)-(3) din lege, care se referă la situația în care atribuția de reprezentare a României la Consiliul European a fost delegată prim-ministrului, caz în care conținutul mandatului se află sub control parlamentar, respectiv ipoteza prevăzută de art. 18 alin. (4) din lege, care prevede posibilitatea Președintelui României de a informa Parlamentul cu privire la conținutul mandatului, atunci când el

însuși participă la reuniunile Consiliului European, sunt, din punctul nostru de vedere, criticabile și, prin urmare, de neacceptat.

Potrivit Deciziei nr. 683 din 27 iunie 2012, în exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Așa cum Curtea a reținut în jurisprudența sa, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, „Președintele României reprezintă statul român, ceea ce înseamnă că în planul politicii externe conduce și angajează statul. Acest text constituțional îi permite să traseze liniile viitoare pe care statul le va urma în politica sa externă, practic să îi determine orientarea în planul relațiilor externe, ținând cont, desigur, de interesul național. O atare concepție este legitimată de caracterul reprezentativ al funcției, Președintele României fiind ales de cetățeni prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat”. Cu alte cuvinte, *Președintele este, în temeiul Legii fundamentale, titularul dreptului de reprezentare a statului român în relațiile internaționale*. În virtutea acestui drept, Președintele stabilește conținutul și limitele mandatului pe care urmează să îl prezinte reuniunii Consiliului European.

Atribuția de reprezentare poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, prim-ministrului. Într-o atare situație, ceea ce se transmite este exclusiv exercițiul dreptului de reprezentare, respectiv dreptul de a participa la reuniunile Consiliului European, *Președintele păstrând dreptul său original de a hotărî cu privire la conținutul și limitele mandatului atribuit*. Așa fiind, opțiunea Președintelui României, manifestată circumstanțiat, cu o anumită ocazie, de a delega atribuția sa constituțională de reprezentare în plan extern *nu poate avea drept consecințe pierderea competenței sale originare de a stabili mandatul de reprezentare și, cu atât mai puțin, transferul acestei competențe către o altă autoritate publică, recte Parlamentul*.

Prin urmare, apreciem că dispozițiile legale care stabilesc obligația Guvernului de a elabora proiectul de mandat și de a-l supune aprobării Parlamentului, care dobândește astfel putere decizională în stabilirea conținutului mandatului, contravin prevederilor art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție.

Este de principiu că un act cu caracter normativ nu poate adăuga la Constituție, nu poate schimba competențe prestabilite prin Constituție. Voința politică trebuie să se subordoneze principiilor, valorilor și exigențelor constituționale, indiferent de relațiile, chiar tensionate, existente între autoritățile publice.

3. Forța obligatorie a actelor jurisdicționale, deci și a deciziilor Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Așadar, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept.

Din studiul comparativ al dispozițiilor Legii privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene supuse controlului de constituționalitate *a priori* prin Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012 și cele supuse controlului de constituționalitate *a priori* prin Decizia nr. 449 din 6 noiembrie 2013 reținem că *soluția legislativă, declarată în prealabil neconstituțională, este reluată întocmai în legea supusă*

controlului în prezenta cauză. Astfel, prevederile art. 19 alin. (1) și (2) din legea în forma anterioară au fost preluate și au devenit prevederile art. 18 alin. (1)-(3) din legea supusă acum controlului de constituționalitate. Prin Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012, Curtea a constatat că *dispozițiile art. 19 „sunt neconstituționale, contravenind atât art. 1 alin. (5), cât și art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, deoarece nu statuează cu privire la atribuțiile Președintelui ce trebuie exercitate în procesul de elaborare și adoptare a mandatului*. O atare omisiune legislativă apărută ca urmare a pronunțării de către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 683 din 27 iunie 2012 are relevanță constituțională”.

Așa fiind, constatăm că, parcurgând procedura de reexaminare și adoptând legea în forma care face obiectul controlului de constituționalitate în prezent, Parlamentul nu a respectat prevederile constituționale cuprinse în art. 147 alin. (2) referitoare la efectele deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională în cadrul controlului de constituționalitate *a priori*, care prevăd obligația Parlamentului de a reexamina dispozițiile din lege constatate ca fiind neconstituționale. Cu privire la acest aspect, Curtea a fost constantă în jurisprudența anterioară, subliniind că Parlamentul nu își poate exercita competența de autoritate legiuitoare în mod discreționar, oricând și în orice condiții, adoptând legi cu ignorarea deciziilor Curții Constituționale.

Mai mult, deși este evident că dispozițiile din lege declarate neconstituționale prin Decizia nr. 784 din 26 septembrie 2012 au fost preluate în legea supusă în prezent controlului de constituționalitate, *Curtea, în opinia majoritară, își ignoră propria jurisprudență și decide că, de această dată, dispozițiile respective sunt constituționale, fără a motiva în vreun fel noua soluție*. În acest fel, însăși Curtea, în opinia majoritară, *încalcă dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție cu privire la caracterul general obligatoriu al deciziilor sale, nesancționând conduita Parlamentului de a păstra în legea supusă controlului după reexaminare dispoziții pe care le-a declarat neconstituționale cu ocazia precedentului control*.

4. În concluzie, apreciem că *dispozițiile art. 18 din Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene contravin prevederile art. 80 alin. (1) coroborat cu art. 91, art. 147 alin. (2) și (4) și art. 148 alin. (4) din Constituție, iar prin Decizia nr. 449 din 6 noiembrie 2013, Curtea Constituțională ar fi trebuit să constate neconstituționalitatea lor*.

Președintele Curții Constituționale

Augustin Zegrean

Judecători,

Mircea Ștefan Minea

Daniel Marius Morar

9. DECIZIA NR. 471 DIN 14 NOIEMBRIE 2013¹

cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Tematică: referendum național; cvorum de participare – minimum 30% din numărul celor înscrși în listele electorale permanente; condiții de validare – minimum 25% din numărul de opțiuni valabil exprimate; rezultatul referendumului – stabilire în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate; inexistența unui drept discreționar al legiuitorului în stabilirea cvorumului/majorităților în materie de referendum; intrarea în vigoare a noilor dispoziții.

Augustin Zegrean – președinte
Valer Dorneanu – judecător
Petre Lăzăroiu – judecător
Mircea Ștefan Minea – judecător
Daniel Marius Morar – judecător
Iulia Antoanella Motoc – judecător
Mona-Maria Pivniceru – judecător
Puskás Valentin Zoltán – judecător
Tudorel Toader – judecător
Mihaela Senia Costinescu – magistrat-asistent-șef

I. 1. *Cu Adresa nr. 1.981 din 20 septembrie 2013*, Președintele României a trimis Curții Constituționale sesizarea de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

2. *Obiecția de neconstituționalitate* a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.311 din 23 septembrie 2013 și constituie obiectul Dosarului nr. 590A/2013.

La sesizare a fost anexată, în copie, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

La data de 22 octombrie 2013, autorul sesizării a transmis un înscris de completare a motivării obiecției de neconstituționalitate formulate, înscris înregistrat și atașat la dosarul cauzei.

II. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate**, autorul susține că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, transmisă Președintelui României spre promulgare, este neconstituțională, deoarece contravine dispozițiilor art. 1 alin. (3) din Constituția României, republicată, potrivit căreia „România este stat de drept, democratic și social, în care

¹ Publicată în M. Of. nr. 754 din 4 decembrie 2013.

demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate”, precum și prevederilor art. 2 alin. (1) și (2) din aceasta, potrivit cărora: „(1) Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.

(2) Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.”

Legea criticată prevede că rezultatul referendumului depinde de îndeplinirea cumulativă a două condiții: una referitoare la numărul minim de cetățeni care trebuie să participe la referendum pentru ca acesta să fie valabil și una privitoare la numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului. În acest sens, noua lege introduce, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, un cvorum de participare de cel puțin 30% și un cvorum al voturilor valabil exprimate de cel puțin 25%, ambele raportate la numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Această soluție legislativă se regăsește în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, al referendumului pentru demiterea Președintelui României, al referendumului cu privire la probleme de interes național și al referendumului local.

Autorul sesizării susține că reglementarea unui cvorum de participare la referendum de cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente încalcă prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție, deoarece premisa unei manifestări democratice a suveranității prin intermediul poporului se poate asigura doar prin participarea la referendum a majorității cetățenilor, constând în jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

În acest sens, arată că în jurisprudența sa Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, că întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală. Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică.

Așadar, atribuirea suveranității, prin lege, unui grup format din 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente constituie o încălcare a prevederilor art. 2 alin. (2) din Constituția României.

Mai mult, caracterul democratic al statului vizează participarea cetățenilor la conducerea treburilor publice și presupune ca deciziile să fie întemeiate pe voința poporului, de aceea democrația constituțională implică o guvernare realizată de către majoritate, în acord cu voința sa. Luarea deciziilor, prin calea directă a referendumului, trebuie să implice o majoritate de participare a cetățenilor, iar reglementarea unui cvorum de participare de 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente poate aduce atingere principiilor generale pe care se întemeiază statul român, respectiv caracterului democratic, reprezentând o încălcare a prevederilor art. 1 alin. (3) din Constituția României, republicată.

Totodată, se mai menționează faptul că, prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, aplicând regulile interpretării prin analogie, Curtea Constituțională s-a exprimat în sensul că, în domeniul dreptului parlamentar, aplicarea principiului „majoritatea decide, opoziția se exprimă” denotă faptul că opinia majoritară din Parlament este prezumat că reflectă opinia majoritară din societate, iar dreptul opoziției de a se exprima este o consecință a dreptului inalienabil al minorității politice de a-și face cunoscute opiniile. Un asemenea principiu asigură, pe de o parte, legitimitatea guvernării, iar, pe de altă parte, condițiile pentru realizarea alternanței la guvernare. Pentru aceleași rațiuni, în cadrul procedurii de consultare democratică a populației, se aplică același principiu, însă majoritatea decidentă trebuie să se raporteze la un anumit nivel de reprezentativitate sub aspectul participării la vot pentru ca hotărârea finală să se bucure de legitimitatea necesară, iar un prag de participare de 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente nu poate să confere o asemenea legitimitate.

În ceea ce privește referendumul organizat pentru definitivarea procedurii de revizuire a Constituției, păstrarea cvorumului de cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente este cu atât mai justificată dacă avem în vedere că Legea fundamentală a unui stat democrat are ca trăsătură definitorie stabilitatea. Aceasta este o cerință imanentă a statului de drept.

În România, procedura de revizuire a Constituției se caracterizează prin aceea că puterea constituantă derivată este ținută să respecte voința Adunării Constituante, definitivată prin referendumul din 1991. Membrii Adunării Constituante au apreciat atunci că nu se impune proclamarea expresă a unui cvorum necesar pentru aprobarea legii de revizuire a Constituției, prin referendum, fiind suficientă o construcție constituțională care să se bazeze pe principiile democratice. În concepția suveranității populare, fiecare cetățean este deținătorul unei porțiuni de suveranitate, iar voința majorității reprezintă cvorum esențial pentru asigurarea caracterului democratic de modificare a voinței puterii constituante originare. A modifica voința puterii constituante originare, neținând cont de principiile generale, intangibile, ale statului român, prin utilizarea unor instrumente legale inferioare ca forță juridică, aduce atingere art. 1 și art. 2 din Constituție.

Prin art. 151 din Constituție, se îmbină tehnicile specifice democrației reprezentative cu cele ale democrației directe. Astfel, cerința aprobării prin referendum popular sintetizează voința suverană a corpului electoral, voința ce nu poate fi modificată, în baza principiului analogiei juridice, decât în aceleași condiții. Constituția României cuprinde o serie de modalități tehnice de garantare a unui anumit grad de rigiditate a acesteia, de natură să asigure stabilitatea întregului sistem normativ al unui stat, certitudinea și predictibilitatea sa. De aceea, revizuirea Legii fundamentale trebuie corelată atât cu regimul juridic al inițiativei legislative populare, cât și cu cel al adoptării proiectului sau propunerii de revizuire de către Parlament. În acest sens, Legea fundamentală impune un cvorum deosebit de adoptare, tocmai pentru a sublinia forța juridică a Constituției.

Având în vedere faptul că actuala Constituție, adoptată în anul 1991, a fost revizuită în anul 2003 cu participarea la referendum a unei majorități de 50% plus unu din numărul cetățenilor înscrși în listele electorale permanente, diminuarea pragului de participare la 30% va conduce, în opinia autorului sesizării, la o lipsă de legitimitate a modificărilor aduse printr-o nouă lege de revizuire, generând o situație de instabilitate constituțională.

Pe de altă parte, se arată că validarea unui astfel de referendum, la care au participat doar 30% din numărul cetățenilor cu drept de vot, este contrară interpretării sistematice și cu bună-credință a prevederilor Constituției, ceea ce încalcă atât normele constituționale cu valoare de principiu în stabilirea sensului noțiunii de „majoritate”, cât și art. 2 din Constituția României.

Mai mult, schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, relevantă fiind Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, fără a interveni vreun element nou, nu se justifică.

Se apreciază, așadar, că un cvorum de participare prea restrâns va conduce la adoptarea unor decizii majore aplicabile tuturor cetățenilor și va face posibilă exercitarea suveranității naționale de o minoritate a populației, încălcându-se principiile democrației.

Pe de altă parte, stipularea unui cvorum de participare la referendum de cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente vine în contradicție cu avizele și recomandările unor instituții de nivel european.

Ca o consecință a obligativității respectării de către statul român a tratatelor internaționale în general și a legislației europene, în special, România este ținută și de obligația de a respecta actele instituțiilor Consiliului Europei, implicit ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept – Comisia de la Veneția, precum și actele instituțiilor Uniunii Europene, respectiv recomandările Comisiei Europene, cuprinse în Raportul privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și de verificare, din data de 30 ianuarie 2013.

Astfel, prin Avizul nr. 685/2012 al Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) privind compatibilitatea cu principiile constituționale și statul de drept a acțiunilor Guvernului și Parlamentului României cu privire la alte instituții ale statului și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare și completare a Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în România, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 93-a Sesiune Plenară (Veneția, 14-15 decembrie 2012), această instituție a Consiliului Europei a statuat la pct. 31 și 32 următoarele:

„31. Norma generală de la art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 este mai stabilă. Textul original al acestui articol, care face referire la toate tipurile de referendum, are următorul conținut: «Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale». Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 a modificat această normă după cum urmează: «Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente». Deși este regretabil faptul că o astfel de normă a fost modificată printr-o ordonanță de urgență emisă de Guvern, ideea de bază este că pragul de 50% pentru cvorumul de participare nu a fost afectat de această modificare.

32. Legea nr. 129/2007, care elimina cvorumul de participare de 50% în cazul unui referendum privind suspendarea Președintelui, a fost adoptată la 5 mai 2007. Un referendum privind suspendarea Președintelui a fost organizat la 19 mai 2007. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/2012 care elimina cvorumul a fost publicată la 5 iulie 2012. Referendumul a fost organizat în data de 29 iulie 2012. Aceasta înseamnă că atât în 2007, cât și în 2012, cvorumul necesar pentru adoptarea unui referendum privind suspendarea

Președintelui a fost modificat în condițiile în care suspendarea era iminentă. Cu alte cuvinte, regulile jocului au fost modificate pe parcurs. Astfel de modificări ale legislației electorale în funcție de interese reprezintă o încălcare a principiului securității juridice și a principiului stabilității referendumului.”

Posibilitatea luării unor decizii majore pentru societatea românească de către un grup format din 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente conduce la o lipsă de legitimitate a respectivelor măsuri, cu consecința afectării sistemului constituțional.

De asemenea, un cvorum redus de participare la referendum este de natură să afecteze funcționarea pluralistă a democrației în România, putând genera o polarizare a acesteia în sensul că un grup format din persoane cu drept de vot ar putea adopta decizii aplicabile ulterior tuturor cetățenilor români.

Chiar prin Avizul mai sus menționat se recunoaște că pragul de 50% pentru cvorumul de participare oferă o soluție legală și constituțională de stabilitate. Modificând aceste reguli s-ar obține efectul contrar.

În oricare reglementare privind referendumul trebuie avut în vedere un prag de participare la referendum cât mai larg pentru a exprima voința reală și efectivă a populației, și nu restrângerea acestuia, aspect care ar denatura scopul referendumului. În acest sens, se consideră că scopul oricărei reglementări în materie de referendum nu este unul de facilitare a îndeplinirii procedurilor pentru validitatea sa, ci vizează realizarea unei consultări directe a populației, având în vedere că suveranitatea națională aparține poporului român, iar democrația presupune majoritate, nu minoritate.

Or, toate aceste aspecte generează o stare contrară atât ordinii de drept în general, cât și principiului securității juridice, în special. Prin stipularea unui cvorum de participare la referendum de cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente se ajunge la nesocotirea rolului referendumului într-un stat democratic, deoarece poporul, în ansamblul său, nu își mai exercită dreptul stipulat de Constituție de a-și exercita puterea de stat prin referendum, astfel cum este prevăzut la art. 2 alin. (1) din Constituția României.

În acest context, autorul sesizării consideră că sunt relevante susținerile Comisiei Europene, prin Raportul privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și de Verificare, din data de 30 ianuarie 2013. În acest sens, cu privire la respectarea statului de drept și a independenței sistemului judiciar, una din principalele preocupări ale Comisiei Europene a fost stabilitatea ordinii constituționale în România.

Cu acea ocazie, Comisia a reținut că „abrogarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2012 a asigurat respectarea hotărârilor Curții privind cvorumul necesar în caz de referendum. Faptul că hotărârea definitivă a Curții Constituționale privind valabilitatea referendumului din data de 29 iulie a fost respectată a fost un semnal important că normele constituționale nu mai erau puse sub semnul întrebării. [...] Rezumând cele de mai sus, locul Constituției și al Curții Constituționale a fost restabilit, în conformitate cu recomandările Comisiei. Cu toate acestea, este esențial ca Președintele, noul Guvern și noul Parlament să garanteze stabilitatea ordinii constituționale și toate partidele politice ar trebui să depună eforturi pentru reducerea polarizării sistemului politic [...]”.

Având în vedere considerentele expuse, autorul sesizării solicită admiterea acesteia, concluzionând că prin modificarea legii și diminuarea cvorumului de cel puțin jumătate

plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente pentru validarea referendumului, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului încalcă prevederile art. I alin. (3) și ale art. 2 alin. (1) și (2) din Constituție, prin aceea că permite posibilitatea adoptării prin referendum a unor măsuri lipsite de legitimitate populară, precum și prin nerespectarea dreptului poporului român de a exercita suveranitatea de stat, pe calea directă a referendumului.

III. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

1. Președintele Camerei Deputaților a transmis cu Adresa nr. 2/5.371 din 14 octombrie 2013, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.842 din aceeași dată, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

În ceea ce privește critica de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului referitoare la încălcarea art. 1 alin. (3) și a art. 2 alin. (1) și (2) din Constituția României, republicată, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 5 iulie 2013.

Din analiza textelor constituționale în vigoare și a actelor internaționale în materie, Curtea a constatat că prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție nu dispun expres cu privire la un anumit prag de participare la vot. Curtea nu a identificat vreun text care să impună ori să recomande un cvorum de participare la referendum, toate dispozițiile constituționale făcând referire la stabilitatea legislației electorale, inclusiv cea cu privire la referendum. Mai mult decât atât, este cunoscut faptul că la nivelul Consiliului Europei, Comisia de la Veneția recomandă chiar soluția de a nu fi instituit niciun prag de participare drept condiție de validare a referendumului.

Reglementarea, inclusiv modificarea condițiilor privind validarea referendumului, este de competență exclusivă a legiuitorului, numai acesta fiind cel îndreptățit, potrivit art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, să reglementeze, prin lege organică, organizarea și desfășurarea acestui instrument de democrație directă.

Curtea a apreciat că varianta de reglementare a cvorumului de participare aleasă de legiuitor prin legea supusă controlului de constituționalitate asigură o reprezentativitate suficientă de natură a conferi deciziei adoptate forța care reflectă voința populară, astfel încât suveranitatea poporului, consacrată la art. 2 din Constituție, să nu fie afectată în vreun fel.

De altfel, caracterul democratic al statului instituit de art. 1 alin. (3) din Constituție presupune obligația respectării și garantării de către stat a dreptului fiecărui cetățean care îndeplinește anumite condiții minimale de a participa la construcția statului, fie prin exercitarea dreptului de vot, fie, atunci când sunt instituite constituțional, pe calea mecanismelor de guvernare directă, așa cum sunt, în sistemul român, inițiativa populară, referendumul și revocarea populară.

Or, indiferent de pragul de participare pentru validarea unui referendum, orice cetățean român care are dreptul de a participa la referendum decide liber dacă să o facă și deci dacă să fie parte din procentul în raport de care este condiționată validitatea referendumului, nefiind astfel vorba despre o domnie a minorității în detrimentul majorității. Stabilirea majorității și a minorității se realizează ca urmare a liberei poziționări a cetățeanului, care are dreptul de a decide mai întâi dacă să participe la referendum, iar, mai apoi, dreptul de a opta pentru una dintre variantele propuse prin referendum. Aceasta este esența democrației – posibilitatea egală a fiecărui cetățean de a-și exprima liber o opțiune politică, într-un sistem structurat pluralist, democrația neechivalând cu o cât mai largă majoritate, așa cum susține, în mod eronat, autorul sesizării de neconstituționalitate.

Chiar și în materie electorală, așadar când este vorba despre constituirea organelor reprezentative, aspect distinct de mecanismele de participare directă, democrația nu impune un anumit tip de scrutin, de genul scrutinului majoritar la mai multe tururi. Un asemenea tip de scrutin s-a practicat, de pildă, în anumite sisteme, acum peste un secol, în contextul în care statele nu erau laice, considerându-se, sub influența Bisericii, că majoritatea în stat trebuie să fie cât mai apropiată de unanimitate. Unanimitatea sau cvasi-unanimitatea nu poate fi un deziderat constituțional nici în materie de mecanisme de democrație directă, precum referendumul, nici în materie electorală, ci poate fi cel mult un deziderat moral, politic, netrebuind confundată cu reprezentativitatea.

În acest context, indiferent de tipul referendumului național despre care este vorba (fie cel consultativ inițiat de către Președintele României, fie cel obligatoriu în cazul revizuirii Constituției), dacă se dorea un prag de participare care să tindă către dezideratul unanimității, Constituantul ar fi impus un asemenea prag printr-o dispoziție a legii supreme. Mai mult decât atât, în ce privește referendumul pentru revizuirea Constituției, din interpretarea logică, teleologică și sistematică a legii supreme rezultă că dacă s-ar fi dorit instituirea pragului de participare de 50% plus unu, precum și imposibilitatea modificării acestuia, ar fi existat prevederi în acest sens, inclusiv sub aspectul imposibilității revizuirii dispozițiilor constituționale referitoare la o asemenea condiție de validare a referendumului în cauză. Or, asemenea dispoziții constituționale lipsind, îi revine legiuitorului posibilitatea și obligația de a le reglementa în virtutea art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție.

De asemenea, Președintele Camerei Deputaților consideră inoportună compararea referendumului cu exercitarea dreptului de vot în cazul construcției organelor reprezentative, întrucât în cazul referendumului este vorba despre exercitarea unei funcții, a participării directe a corpului electoral la guvernare, ca agent al poporului, iar în cazul dreptului de a alege organele reprezentative este vorba despre un drept fundamental. Or, reglementarea prin lege a exercitării unei funcții nu trebuie confundată cu reglementarea prin lege a exercitării unui drept fundamental, dată fiind diferența de natură a celor două instituții avute în vedere, diferență care exclude posibilitatea analogiilor de tipul celor avansate de către autorul sesizării de neconstituționalitate.

2. Guvernul a transmis cu Adresa nr. 5/5.905/2013 din 9 octombrie 2013, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.801 din 10 octombrie 2013, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Potrivit Constituției, cazurile în care se poate organiza referendum național sunt prevăzute la art. 90 (referendumul consultativ, facultativ privind problemele de interes național), art. 95 (referendumul decizional, obligatoriu privind demiterea din funcție a Președintelui), art. 151 (referendumul decizional, obligatoriu privind revizuirea Constituției). Cele trei prevederi constituționale nu fac referire la îndeplinirea unor condiții de valabilitate a referendumului (cворum) sau a unor majorități necesare pentru stabilirea rezultatelor.

Art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție prevede că prin lege organică se reglementează organizarea și desfășurarea referendumului. Legea organică la care face referire dispoziția constituțională este Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Revine astfel legii organice să stabilească, în concret, condițiile de cворum și majoritate în cazul referendumului național sau local. Prin art. 5 alin. (2) din legea în vigoare se stabilește cворumul necesar pentru ca referendumul (național sau local, fără distincție) să fie valabil: *„Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente”*. De asemenea, legea stabilește majoritățile necesare pentru ca referendumul să producă efecte juridice (art. 7 și 10).

Curtea Constituțională a precizat, în jurisprudența sa, că *„nu exclude posibilitatea ca legiutorul să opteze pentru o majoritate de voturi relativă pentru demiterea Președintelui României în toate situațiile”*. Din deciziile Curții se desprinde concluzia în virtutea căreia, atunci când legiutorul constituant a dorit să instituie o anumită majoritate de voturi, a făcut aceasta printr-un text de referință, a cărui aplicare la situații subsidiare este subînțeleasă, cu excepția cazurilor în care o asemenea majoritate este lăsată pe seama legii. Rezultă, în consecință, că, întrucât Legea fundamentală nu a prevăzut expres nici cворumul și nici majoritatea, revine legiutorului ordinar să stabilească aceste elemente.

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, în cadrul unui control de constituționalitate a priori asupra Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, observa că, în varianta redacțională dedusă în cauza de față controlului de constituționalitate, Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 oferă o reglementare unitară pentru toate tipurile de referendum consacrate de Constituție, dând expresie și exigenței reprezentativității sub aspectul rezultatului votului. Astfel, aceeași soluție legislativă se regăsește în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, al referendumului cu privire la probleme de interes național și al referendumului local, unde, potrivit art. 7 alin. (2), art. 12 alin. (2) și, respectiv, art. 14 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, rezultatul se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară sau, după caz, la nivelul unității administrativ-teritoriale.

Tot astfel, Curtea constată că și condiția ce trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Curtea reține că aceasta reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală. Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un

act de responsabilitate civică, prin care corpul electoral urmează să se pronunțe cu privire la sancționarea sau nu a Președintelui României, având posibilitatea demiterii sau menținerii acestuia în funcție. De asemenea, Curtea a reținut că niciun text constituțional nu condiționează dreptul legiuitorului de a opta pentru fixarea unei anumite majorități care să se pronunțe pentru demiterea prin referendum a Președintelui României.

Prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013 cu privire la obiecția de neconstituționalitate privind aceeași lege, Curtea a apreciat că legea dedusă controlului reglementează, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, pe lângă micșorarea cvorumului de participare la 30%, și condiția potrivit căreia *„rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorale permanente”*. Prin urmare, pentru validarea referendumului este necesară întrunirea acestor două condiții minimale, ceea ce reprezintă un mod de securizare a reprezentativității votului la referendum de natură să satisfacă și condițiile impuse prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale.

Curtea a reținut că modificarea cvorumului de participare la referendum este apanajul legiuitorului, însă instanța constituțională trebuie să vegheze la neutilizarea acestui instrument în alte scopuri decât cel pe care legiuitorul constituant l-a avut în vedere la consacrarea referendumului, ca instituție juridică esențială într-un stat de drept – forma de participare directă a cetățenilor la luarea deciziilor. Curtea trebuie să asigure respectarea principiilor privind stabilitatea juridică a legilor în materia referendumului, precum și cel al consultării loiale a cetățenilor cu drept de vot, principii care presupun crearea tuturor condițiilor pentru ca electorii să cunoască problemele supuse referendumului, consecințele juridice ale diminuării pragului de participare la vot, precum și efectele pe care le produce rezultatul referendumului asupra intereselor generale ale comunității.

Dat fiind faptul că pragul de participare reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității în conformitate cu principiul statuat în art. 2 din Legea fundamentală, Curtea trebuie să găsească un echilibru între necesitatea protejării dreptului de a decide participativ la referendum al cetățeanului, ca drept fundamental, și dorința unei majorități parlamentare de a-și impune voința politică în stat la un moment dat.

Curtea a constatat că Parlamentul poate să intervină în această materie a legislației referendare, cu condiția de a nu o supune unor modificări strict conjuncturale, pe baza unor susțineri de oportunitate ori a înțelegerii politice, care avantajează una sau alta dintre forțele politice reprezentate în Parlament și care formează la un moment dat 6 majoritate parlamentară.

Prin urmare, noile reglementări nu trebuie să determine o stare de incertitudine cu privire la un element definitoriu al acestei proceduri, întrucât opțiunile legiuitorului ordinar referitoare la stabilirea cvorumului de participare la referendum pot fluctua valoric în funcție de voința majorității politice din Parlament și de interesele conjuncturale ale acesteia, împrejurare de natură a crea o stare generală de incertitudine cu privire la un element esențial al referendumului, și anume valabilitatea acestuia.

Președintele Senatului nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților și punctul de vedere al Guvernului, raportul judecătorului-raportor, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, precum și prevederile Constituției, reține următoarele:

IV. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, art. 10, art. 15, art. 16 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate formulată de Președintele României.

V. Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, care au următorul cuprins:

„Art. I. – Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 5, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

«(2) Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.»

2. La articolul 5, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins:

«(3) Rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorale permanente.»

3. La articolul 7, partea introductivă a alineatului (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

«(2) Rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate, astfel: (...)»

4. La articolul 12, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

«(2) Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin „DA” sau „NU” asupra problemei supuse referendumului, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate.»

Art. II. – Dispozițiile prezentei legi intră în vigoare la un an de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.”

VI. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se susține încălcarea prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3), potrivit căroră „(3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate” și ale art. 2 – Suveranitatea, potrivit căroră: „(1) Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum. (2) Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.”

VII. Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea reține următoarele:

1. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000, în aceeași redactare de principiu, a mai fost supusă controlului de constituționalitate în raport cu critici similare celor formulate în prezenta cauză.

Astfel, prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 5 iulie 2013, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată obiecția de neconstituționalitate formulată de un număr de 83 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat Liberal, Uniunii Democrațe Maghiare din România și Partidului Poporului – Dan Diaconescu și a constatat că *„dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale în măsura în care nu se aplică referendumurilor organizate în decurs de un an de la data intrării în vigoare a legii.”*

Criticile de neconstituționalitate examinate de Curtea Constituțională cu acel prilej au privit, ca și în prezenta cauză, diminuarea cvorumului de participare la referendum (de la 50% la 30%), modificare legislativă apreciată de autorii sesizării ca fiind în contradicție cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5), art. 2 și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și de natură a crea instabilitate legislativă în contextul adoptării unei astfel de reglementări în același an în care se preconiza revizuirea Constituției.

După pronunțarea deciziei Curții Constituționale, Președintele României a solicitat Parlamentului, în temeiul prevederilor art. 77 alin. (2) din Constituție, reexaminarea aceleiași legi, față de o problemă similară celei ce formase obiectul controlului de constituționalitate. Prin cererea formulată, Președintele României a solicitat *„reexaminarea Legii trimise la promulgare în sensul respingerii acesteia de către Parlament”*, cu motivarea că *„este oportună reglementarea unei participări de cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, voință ce constituie premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului.”*

În urma reexaminării, Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, a respins cererea de reexaminare și a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, care a fost retransmisă Președintelui României spre promulgare. Singura modificare realizată cu acest prilej a fost introducerea, în cuprinsul legii, a art. II, potrivit căruia *„Dispozițiile prezentei legi intră în vigoare la un an de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I”*. Modificarea reprezintă punerea de acord a legii adoptate cu Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013 a Curții Constituționale, în temeiul art. 147 alin. (2) din Constituție.

Primind legea pentru promulgare, Președintele României și-a exercitat și dreptul prevăzut de art. 77 alin. (3) și de art. 146 lit. a) din Constituție, de a sesiza Curtea Constituțională cu verificarea constituționalității aceleiași legi înainte de promulgare, această sesizare făcând obiectul cauzei de față. Criticile de neconstituționalitate sunt, în esență, aceleași cu cele ce au format obiectul examinării Curții în cauza soluționată prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013. În plus, se fac o serie de considerații cu privire la Decizia Curții Constituționale nr. 334 din 26 iunie 2013, în sensul că aceasta constituie o

„schimbare a jurisprudenței Curții Constituționale” în raport cu Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, schimbare ce „nu se justifică”, deoarece nu au intervenit elemente de noutate.

2. Criticile deja examinate în cauza soluționată prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013 a Curții Constituționale: reglementarea unui cvorum de participare la referendum de 30% din numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente, prin raportare la dispozițiile art. 1 alin. (3) și art. 2 din Constituție

Din analiza textelor constituționale în vigoare și a actelor internaționale în materie, Curtea a constatat că prevederile art. 2 alin. (1), art. 90, art. 95 alin. (3) și art. 151 alin. (3) din Constituție nu dispun expres cu privire la un anumit prag de participare la vot. Curtea nu a identificat vreun text care să impună ori să recomande un cvorum de participare la referendum, toate dispozițiile constituționale făcând referire la stabilitatea legislației electorale, inclusiv cea cu privire la referendum. Prin urmare, a conchis Curtea, „reglementarea sau modificarea condițiilor privind validarea referendumului este de competența exclusivă a legiuitorului, numai acesta fiind cel îndreptățit să reglementeze organizarea și desfășurarea prin lege organică a referendumului”.

Referirea din motivarea prezentei sesizări la reglementările constituționale care prevăd un anumit cvorum legal, respectiv majoritate de voturi pentru adoptarea legilor, hotărârilor și moțiunilor, ca temei pentru acreditarea unei interpretări prin analogie, nu poate fi reținută. Reglementările invocate sunt de natură să evidențieze tocmai faptul că acolo unde legiuitorul constituant a apreciat că se impune reglementarea unor astfel de cvorumuri/majorități a realizat-o, în celelalte cazuri lăsându-le la latitudinea legiuitorului ordinar. Se constată astfel că modul de exercitare a suveranității prin organele reprezentative ale poporului, în concret procedura de legiferare, cunoaște o strictă și amănunțită reglementare la nivel constituțional. Cât privește exercitarea suveranității naționale prin referendum, Constituția prevede numai obiectul referendumului, respectiv probleme de interes național (art. 90 din Constituție), demiterea Președintelui României, [art. 95 alin. (3)] și aprobarea revizuirii Constituției [art. 151 alin. (3)], precum și faptul că organizarea și desfășurarea acestuia se reglementează prin lege organică [art. 73 alin. (1) lit. d)]. Având în vedere diferența de regim juridic pe care însăși Constituția o consacră, deducerea pe calea analogiei a unui principiu al majorității absolute pe care l-ar presupune în mod automat Constituția în privința luării oricărei decizii nu poate fi susținută. Tipul de majoritate necesar pentru adoptarea unui act/unei decizii a fost stabilit în Legea fundamentală atunci când acest lucru a fost apreciat ca necesar, iar legiuitorul constituant a prevăzut majoritatea respectivă în raport cu regimul juridic al instituției la care se referă.

Desigur că aceasta nu echivalează cu un drept discreționar al legiuitorului, în sensul că un asemenea cvorum, respectiv majoritate pentru luarea unei decizii de importanță majoră ar putea fi stabilite arbitrar.

Analizând însă soluția legislativă aleasă de legiuitor sub aspectul cvorumului de participare la referendum în raport cu principiile constituționale de referință, respectiv cele care consacră statul de drept, suveranitatea și modul de exercitare a acesteia, Curtea Constituțională a reținut, prin Decizia nr. 334/2013, că „legea dedusă controlului reglementează, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, pe lângă

micșorarea cvorumului de participare la 30%, și condiția potrivit căreia «rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscrși pe listele electorale permanente». Prin urmare, pentru validarea referendumului este necesară întrunirea acestor două condiții minimale, „*ceea ce reprezintă un mod de securizare a reprezentativității votului la referendum de natură să satisfacă și condițiile impuse prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale*”.

Curtea a mai constatat că această soluție legislativă respectă și Recomandările Comisiei de la Veneția. Astfel, în Raportul adoptat la cea de-a 64-a Sesiune Plenară (Veneția, 21-22 octombrie 2005), referitor la „*Referendumul în Europa – Analiza reglementărilor juridice din statele europene*”, s-a reținut că „*cele mai multe state nu prevăd un cvorum pentru a valida rezultatul unui referendum. În cazul în care cvorumul există acesta poate îmbrăca două forme: cvorum de participare sau cvorum de aprobare (este vorba despre majoritate – n.n.) [...] Un cvorum de aprobare este considerat preferabil unui cvorum de participare, care reprezintă o gravă problemă. Adversarii proiectului prezentat la referendum, așa cum ne-au arătat multe exemple, fac apel la cetățeni să se abțină, chiar dacă aceștia sunt în minoritate în rândul alegătorilor vizați de problemă*”. De asemenea, în Liniile directoare ale Comisiei de la Veneția – Codul de bune practici în materie de referendum – s-a stabilit recomandarea de a nu elabora dispoziții cu privire la regulile aplicate cvorumurilor. Astfel, în Raportul explicativ al aceluiași document s-a reținut: „*Cvorumul de participare (pragul minim) are ca rezultat faptul că este în interesul opozanților propunerii să se abțină decât să voteze împotriva*”, dar și că „*încurajarea abținerilor sau impunerea punctului de vedere al unei minorități nu este un lucru sănătos pentru o democrație. În plus, este foarte tentantă falsificarea ratei de participare în fața unei opoziții slabe*.”

În continuarea acestor constatări și având în vedere contextul creat de repetarea aceluiași critici care pun în discuție obligativitatea stabilirii unui anumit cvorum de participare la referendum drept condiție de legitimitate a opțiunii exprimate de popor, Curtea reține că Recomandările Comisiei de la Veneția se bazează pe o analiză extinsă a reglementărilor existente în materia referendumului în statele membre ale Consiliului Europei, precum și a experiențelor statelor care au condus la adoptarea sau modificarea reglementărilor în cauză. Ca urmare, chiar dacă actele Comisiei de la Veneția au valoare de recomandare, acestea nu pot fi ignorate, întrucât încorporează o bogată practică a statelor democratice. Concluziile fundamentate pe această practică și care demonstrează, pentru problematica examinată în prezenta cauză, că fixarea unui cvorum de participare la referendum poate constitui, uneori, o piedică în realizarea finalității acestui exercițiu democratic constituie repere și pentru legiuitorul român în elaborarea soluțiilor legislative în materie.

În ceea ce privește referirile autorului sesizării, în cererea completatoare, la unele acte internaționale ale Consiliului Europei și ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept – Comisia de la Veneția – respectiv Avizul nr. 685/2012 al Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept privind compatibilitatea cu principii constituționale și statul de drept a acțiunilor Guvernului și Parlamentului României cu privire la alte instituții ale statului și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare și completare a Legii nr. 3/2000, adoptat de Comisia de la Veneția la cea

de-a 93-a Sesiune Plenară (Veneția, 14-15 decembrie 2012), respectiv susținerile Comisiei Europene din Raportul privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și de verificare, din data de 30 ianuarie 2013, Curtea constată că acestea nu au relevanță față de obiectul controlului de constituționalitate și al criticilor de neconstituționalitate formulate. Aceste documente conțin referiri la modificările legislative survenite în anul precedent.

Pe de altă parte, invocarea altor considerente și reflexii din acele documente, cu privire la stabilitatea juridică, la previzibilitate și la altele, acestea nu mai sunt relevante pentru obiectul sesizării, nu mai sunt actuale din moment ce au privit situația și conjunctura politică din acea perioadă. În plus, aspectele critice din acele recomandări au fost rezolvate între timp ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 334 din 26 iunie 2013, prin introducerea art. II în legea ce face obiectul sesizării.

În aceeași ordine de idei, Curtea reamintește considerentele reținute prin această decizie, referitoare la compatibilitatea noilor prevederi din legea supusă controlului de constituționalitate cu normele de recomandare ale Comisiei de la Veneția în materia legislației electorale, referendum, în special cu referire la stabilirea unui cvorum de participare la referendum.

3. Considerațiile referitoare la succesiunea deciziilor nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, și nr. 334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 5 iulie 2013

În motivarea sesizării se arată că a doua decizie menționată constituie o „schimbare a jurisprudenței Curții Constituționale” ce nu își găsește justificarea în condițiile în care în materie nu a intervenit niciun element de noutate.

Cu referire la aceste considerații, Curtea constată, mai întâi, că *acestea nu pot constitui critici de neconstituționalitate*, întrucât nu vizează legea criticată, prin raportare la prevederile Constituției, ci pun în discuție o succesiune de decizii pronunțate de Curtea Constituțională în materia referendumului, respectiv existența unui reviriment jurisprudențial apreciat ca fiind nejustificat.

Sub acest din urmă aspect, Curtea constată, mai întâi, că *obiectul controlului de constituționalitate în cauzele soluționate prin deciziile nr. 731/2012 și, respectiv, nr. 334/2013 este diferit*.

Astfel, prin Decizia nr. 731/2012 Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, articol al cărui text avea următoarea redactare: „*Demiterea Președintelui României este aprobată dacă în urma desfășurării referendumului, propunerea a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate.*”

Prin Decizia nr. 334/2013 Curtea s-a pronunțat asupra dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, respectiv asupra unor dispoziții care au modificat art. 5 alin. (2), au introdus un nou alineat la art. 5 (ambele texte stabilind condiții de cvorum referitoare la participarea la referendum pentru ca acesta să fie valabil/validat), de asemenea, au modificat partea introductivă a alin. (7), precum și art. 12 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Cât privește considerentele cuprinse în Decizia nr. 731/2012 referitoare la necesitatea respectării cvorumului de participare la referendum prevăzut de Legea nr. 3/2000, acestea au reamintit și precizat rațiunea dispozițiilor art. 5 alin. (2) din aceeași lege, privitoare la cvorumul de participare de 50% dintre alegători pentru ca referendumul să fie validat, *dispoziții care nu fuseseră modificate prin legea supusă controlului de constituționalitate*. O derogare de la aceste dispoziții a fost introdusă însă prin ordonanță de urgență (nr. 41/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 452 din 5 iulie 2012), ulterior sesizării Curții Constituționale și numai cât privește referendumul pentru demiterea Președintelui României.

Și în prezenta decizie, Curtea își menține considerentele enunțate în finalul Deciziei nr. 731/2012, potrivit cărora „*participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică*” prin care corpul electoral se exprimă în probleme fundamentale ale statului – revizuirea Constituției, demiterea Președintelui, probleme de interes național. Reglementarea unui cvorum de participare la referendum privește rezultatele referendumului și efectele sale, iar nu în mod direct dreptul/îndatorirea cetățenilor de a participa la referendum.

Astfel, luând în considerare faptul că pragul de participare reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, precum și faptul că stabilirea acestui prag este de competența legiuitorului, văzând totodată că această voință se fundamentează atât pe experiența statelor democratice, recomandări ale unor organisme internaționale de referință în domeniul justiției constituționale, precum și pe experiența României în ceea ce privește participarea la referendum și acțiunile autorităților publice în astfel de situații, Curtea a trebuit să găsească „*un echilibru între necesitatea protejării dreptului de a decide participativ la referendum al cetățeanului, ca drept fundamental, și dorința unei majorități parlamentare de a-și impune voința politică în stat la un moment dat.*” De aceea, prin Decizia nr. 334/2013, Curtea a constatat că „*Parlamentul poate (și, astfel cum rezultă din deciziile Curții, chiar trebuie) să intervină în această materie a legislației referendare, cu condiția de a nu o supune unor modificări strict conjuncturale, pe baza unor susțineri de oportunitate ori a înțelegerii politice, care avantajează una sau alta dintre forțele politice reprezentate în Parlament și care formează la un moment dat o majoritate parlamentară*”. Astfel fiind și pornind de la premisa potrivit căreia „*dacă o lege ce vizează substanța dreptului referendar adoptată de o majoritate parlamentară la un moment dat reușește să întrunească susținere parlamentară majoritară timp de un an, se poate presupune că ea reflectă în mod real o majoritate electorală și că democrația nu ar putea fi în niciun fel afectată, ca de altfel nici caracterul de stat de drept și democratic al României*”, Curtea a constatat că „*pentru a asigura respectarea principiului general al stabilității juridice în materia referendumului, în acord cu recomandările Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Comisia de la Veneția, cu Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale, însă nu pot fi aplicabile referendumurilor organizate în decurs de un an de la data intrării în vigoare a legii modificatoare.*” Curtea subliniază și în acest context importanța introducerii în

legea supusă controlului de constituționalitate a pragului de 25% pentru validarea rezultatului referendumului, reprezentând opțiunile valabil exprimate, raportat la numărul cetățenilor înscrși pe listele electorale permanente. Această condiție suplimentară a validării rezultatului referendumului reflectă intenția legiuitorului de a îndepărta riscul validării unui referendum la care a fost atins cvorumul de participare legal, însă opțiunile exprimate ar fi cuprins multe voturi nule. O asemenea „majoritate” ar fi departe de a reflecta voința populară, de a fi reprezentativă. De aceea, legiuitorul s-a raportat, încă o dată, pentru stabilirea validității *rezultatului* referendumului, și nu a referendumului în sine, la numărul persoanelor cu drept de vot înscrise pe listele electorale permanente, rezultatul sufragiului având asigurată, astfel, o cât mai semnificativă reprezentativitate. Așa fiind, nu pot fi reținute referirile autorului sesizării la „dominarea minorității” sau la exercitarea suveranității „de către un grup”. Validitatea referendumului, dar și a rezultatului acestuia, depind, prin cele două condiții minime stabilite de legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, de procente considerabile privind participarea și exprimarea votului.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate formulată de Președintele României și constată că dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale, în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 14 noiembrie 2013.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent-șef,

Mihaela Senia Costinescu

Opinie separată:

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că sesizarea referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii referendumului nr. 3/2000, formulată de Președintele României, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 11 lit. a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, trebuia admisă și constatată neconstituționalitatea dispozițiilor criticate, pentru următoarele motive:

1. Legea dedusă controlului de constituționalitate introduce, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, un eșor de participare de 30% și un eșor al voturilor valabil exprimate de 25%, ambele raportate la numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

Astfel, pentru validarea rezultatului referendumului este necesară întrunirea cumulativă a unor condiții minimale: din numărul total al persoanelor înscrise în listele electorale permanente trebuie să participe la vot un procent de 30%, iar 25% trebuie să exprime un vot valabil, rezultatul stabilindu-se în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate, care nu poate fi mai mică de 12, 5% plus unu.

Cu alte cuvinte, chiar dacă la vot participă mai mult de 50% din numărul total al persoanelor înscrise în listele electorale permanente, însă totalul voturilor valabil exprimate este mai mic de 25%, referendumul este invalidat. Aceași este situația dacă voturile valabil exprimate depășesc pragul de 25%, dar la vot s-a prezentat mai puțin de 30% din numărul total al persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

2. Observăm că art. 2 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu. Întrucât nu există în Legea fundamentală o prevedere care să precizeze în mod explicit condiția formală a valabilității referendumului, aceasta trebuie determinată prin raportare la norma sau normele cu valoare de principiu care stabilesc gradul de reprezentativitate care să confere legitimitate deciziei adoptate prin referendum.

Prin urmare, trebuie identificate normele constituționale care circumscriu fără echivoc sensul termenului de „majoritate”, în funcție de care se poate determina rezultatul corect al unei consultări populare.

În activitatea parlamentară, potrivit art. 67 din Constituție referitor la „Actele juridice și eșorul legal”, Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărări și moțiuni, *în prezența majorității deputaților și senatorilor*. Sub acest aspect, prevederile constituționale menționate stabilesc categoriile de acte juridice pe care le adoptă Parlamentul, precum și *eșorul legal necesar adopării lor*.

Atunci când operează cu noțiunea de „majoritate”, legiuitorul constituțional îl înțelege întotdeauna în sensul său matematic (50% plus unu) și îl aplică tuturor autorităților publice ale statului român. Constituie exemple dispozițiile art. 65 alin. (2), art. 67, art. 76 alin. (1) și (2), art. 81 alin. (2), art. 95 alin. (1), art. 96 alin. (1) și (2), art. 103 alin. (1) și (3) și art. 113 alin. (1) și art. 151 alin. (1) și (2) din Constituție.

Pe de altă parte, atunci când legiuitorul constituțional a dorit să instituie în Legea fundamentală un alt tip de majoritate decât cea strict matematică (de 50% plus unu) a făcut-o explicit, cum este cazul procedurii de punere sub acuzare a Președintelui României pentru înaltă trădare, prevăzută de art. 96 alin. (1) sau al procedurii de revizuire a Constituției, reglementată la art. 151 alin. (1) și (2), sau în cazul reglementat de art. 95 alin. (1), potrivit căruia Președintele României poate fi suspendat din funcție cu votul majorității deputaților și senatorilor, precum și cel al art. 103 alin. (3), în temeiul căruia Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.

Prin urmare, întrucât Constituția nu conține alte precizări, termenul de „majoritate” trebuie interpretat în sensul comun de majoritate numerică simplă, ceea ce în materia referendumului se determină conform regulii 50% plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

3. Președintele României, Parlamentul și Guvernul sunt autorități ale statului care, fie sunt alese în mod direct de corpul electoral conform regulii majorității (Președintele), fie sunt investite ori funcționează în baza aceleiași reguli a majorității (Guvernul și Parlamentul). Or, nu se poate susține că, pentru deținătorul suveranității naționale – poporul, regula de stabilire a rezultatului votului și de determinare a valabilității unui referendum – instrument al democrației directe cu efecte în plan politic și juridic, să fie aceea a unui prag de 30%, așa cum stabilește legea supusă examinării Curții. O atare prevedere înfrânge principalul atribut al referendumului, și anume funcția sa de legitimare a puterii, prin care voința poporului validează actele supuse votului.

Prin urmare, susținerea potrivit căreia voința majorității corpului electoral poate fi determinată prin validarea unui referendum la care au participat doar 30% din numărul cetățenilor cu drept de vot este contrară interpretării sistematice și cu bună-credință a prevederilor Constituției.

Această reglementare încalcă, pe lângă normele constituționale cu valoare de principiu în stabilirea sensului noțiunii de „majoritate”, și art. 2 alin. (2) din Constituție care stabilește că „*Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.*”

Or, prin raportare la totalitatea persoanelor înscrise în listele electorale permanente, procentul de 30% de participanți la referendum constituie un *grup* pe care legiuitorul ordinar îl apreciază suficient de reprezentativ pentru a-l abilita să decidă cu privire la probleme de interes național. Reglementarea acestui prag aruncă în derizoriu noțiunea de reprezentativitate și de suveranitate națională, făcând posibilă exercitarea acesteia din urmă de către o *minoritate a populației*, ceea ce este inadmisibil din punct de vedere al democrației constituționale.

4. În lipsa unei participări de cel puțin 50% plus unu din corpul electoral, s-ar ajunge la neîndeplinirea unei condiții esențiale pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, care constituie premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului. ***Prin modificarea legii, Parlamentul a încălcat atât prevederile art. 2 din Constituție***, întrucât admite posibilitatea adoptării prin referendum a unor măsuri lipsite de legitimitatea populară, ***cât și Decizia Curții Constituționale nr. 731 din 10 iulie 2012***, prin care Curtea a constatat expres că dispozițiile legii referitoare la cvorumul de participare sunt constituționale numai în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

5. Actuala Constituție a fost adoptată și modificată ulterior cu o majoritate de 50% plus unu din cetățenii înscrși în listele electorale permanente. Diminuarea pragului de participare la 30% lipsește de legitimitate modificările aduse printr-o lege de revizuire, generând o situație de instabilitate constituțională. Nu toate manifestările poporului pot produce efecte, ci doar cele care respectă forme și proceduri stipulate de Legea fundamentală, care, sub aspectul procedurii de revizuire, constituie un model de constituție rigidă.

6. Prin urmare, împejurarea că legiuitorul constituent nu definește explicit la art. 2 alin. (1) din Constituție criteriul valoric în funcție de care un referendum poate fi

considerat valabil nu înseamnă că acest criteriu poate fi stabilit în mod arbitrar de legiuitorul ordinar, ci doar că acesta este obligat să interpreteze cu bună-credință Legea fundamentală și să consacre în legea de organizare și desfășurare a referendumului *acel tip de majoritate care își are temeiul în litera și spiritul Constituției*. Orice interpretare contrară este inadmisibilă, întrucât ar conferi legiuitorului ordinar dreptul de a adăuga la textul constituțional, afectând astfel regimul și efectele juridice ale referendumului printr-o lege organică, inferioară ca rang Legii fundamentale.

7. Într-o altă ordine de idei, nu putem ignora schimbarea de jurisprudență a Curții Constituționale în ceea ce privește starea de constituționalitate a reglementărilor referitoare la condițiile de valabilitate a referendumului: nu mai devreme de un an, prin Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, Curtea constata că „[...] și condiția ce trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente”. Curtea reținea că aceasta reprezintă „o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală”. Or, se ridică întrebarea: care sunt elementele noi care au intervenit în intervalul de un an de la data pronunțării acestei decizii de natură să determine o reevaluare a autenticității manifestărilor suverane ale poporului român? De ce condiția esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor nu o mai constituie majoritatea cetățenilor înscrși în listele electorale permanente?

Curtea a reținut atunci, în cauza soluționată prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 5 iulie 2013, precum și în cauza soluționată prin Decizia nr. 471 din 14 noiembrie 2012, incidența Codului de bune practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru Alegeri Democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept la cea de-a 70-a Sesiune plenară (Veneția, 16-17 martie 2007), document cu valoare de principiu în materia referendumului, și și-a fundamentat soluțiile pronunțate – care, în mod evident, sunt diferite –, pe aceleași recomandări ale Comisiei de la Veneția. Astfel, deși premisele de la care se construiește raționamentul juridic, respectiv cadrul constituțional intern și documentele internaționale în materie, nu au suferit nicio modificare, concluzia la care ajunge instanța constituțională în ultimele două decizii invocate mai sus este în mod nejustificat diferită și, implicit, greșită.

Celelalte argumente folosite în opinia separată la Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013 își păstrează pe deplin valabilitatea și în această cauză, cu excepția aspectelor privind aplicarea în timp a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Judecători,

Daniel Marius Morar

Mircea Ștefan Minea

10. DECIZIA NR. 55 DIN 5 FEBRUARIE 2014¹

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor

Tematică: domeniile în care nu pot fi adoptate ordonanțe de urgență; constituționalitate „extrinsecă”; efectul aprobării ordonanțelor prin lege – transformarea ordonanței în act normativ cu caracter de lege; imposibilitatea acoperirii viciului de neconstituționalitate al unei ordonanțe în urma aprobării prin lege; competența normativă derivată a Guvernului; sfera noțiunii de „instituție fundamentală a statului”; înțelesul sintagmei „afectare a regimului instituțiilor fundamentale ale statului”; problema adoptării prin ordonanță de urgență a unor măsuri privind desființarea, modificarea, reducerea de posturi în cadrul administrației centrale și locale; afectarea regimului autorităților administrației publice centrale și locale; încălcarea principiului autonomiei locale.

Augustin Zegrean – președinte
Valer Dorneanu – judecător
Toni Greblă – judecător
Petre Lăzăroiu – judecător
Mircea Ștefan Minea – judecător
Daniel Marius Morar – judecător
Mona-Maria Pivniceru – judecător
Puskás Valentin Zoltán – judecător
Tudorel Toader – judecător
Benke Károly – magistrat-asistent-șef

I. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor, obiecție formulată de un număr de 61 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal și al Partidului Poporului – Dan Diaconescu.

Obiecția de neconstituționalitate, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.846 din 19 decembrie 2013, constituie obiectul Dosarului nr. 879A/2013 și a fost semnată de către următorii deputați: Claudia Boghicevici, Ștefan-Bucur Stoica, Costică Canacheu,

¹ Publicată în M. Of. nr. 136 din 25 februarie 2014.

Gheorghe Udriște, Roberta Alma Anastase, Ioan Oltean, Tinel Gheorghe, Maria-Andreea Paul, Mircea Mân, Theodor Paleologu, Camelia-Margareta Bogdănici, Mircea Lubanovici, Cristian-Constantin Roman, Romeo Rădulescu, Vasile Gudu, Valeria-Diana Schelean, Florin Mihail Secară, Dănuț Culețu, Mircia Muntean, Cătălin-Florin Teodorescu, Vasile Iliuță, Ioan Bălan, Gheorghe Ialomîțianu, Alexandru Nazare, Elena-Gabriela Udrea, Cornel-Mircea Sămărtinean, Florin Aurelian Popescu, Constantin Dascălu, Cezar-Florin Preda, Sanda-Maria Ardeleanu, Dan-Cristian Popescu, Liviu Laza-Matiuța, Petru Movilă, Lucian Militaru, Iulian Vladu, Raluca Turcan, Alin-Augustin-Florin Popoviciu, Dragoș-Ionel Gunia, Lucian-Nicolae Bode, Eusebiu-Manea Pistrupopa, Florian-Daniel Geantă, Adrian Gurzău, Florin Gheorghe, George Ionescu, Ionaș-Florin Urcan, Mircea-Nicu Toader, Cătălin-Daniel Fenechiu, Tudor Ciuhodaru, Cristian-George Sefer, Adrian-Nicolae Diaconu, Ștefan-Petru Dalca, Niculina Mocioi, Dumitru Niculescu, Monica Maria Iacob Ridzi, Ioana-Jenica Dumitru, Liliana Ciobanu, Liliana Mincă, Cornel-George Comșa, Ștefan Burlacu, Gabriela-Lola Anghel și Mario-Ernest Caloianu.

II. În motivarea obiecției de neconstituționalitate, autorii acesteia susțin că ordonanța de urgență a Guvernului încalcă art. 115 alin. (6) din Constituție, întrucât:

- a desființat posturile vacante la ministere; instituțiile și autoritățile publice aflate în subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor, indiferent de modul de finanțare; instituțiile și autoritățile publice finanțate integral sau parțial din bugetul asigurărilor sociale de stat și/sau din bugetele fondurilor speciale; instituțiile publice locale, astfel cum sunt definite la art. 2 pct. 39 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare;
- a redus numărul total de posturi ocupate;
- a dispus că instituțiile și autoritățile publice au obligația să își modifice structurile funcționale, astfel încât numărul total al funcțiilor de conducere din cadrul fiecărei autorități sau instituții publice care are în aparatul propriu/de specialitate și personal contractual ori, după caz, numai personal contractual să fie de maximum 12% din numărul total al posturilor aprobate;
- a prevăzut transformarea posturilor de conducere desființate în posturi de execuție corespunzătoare studiilor și condițiilor de vechime avute;
- a modificat structura stabilită anterior a serviciilor publice deconcentrate;
- a prevăzut ca ocuparea posturilor vacante prin concurs/examen să se facă numai după obținerea avizului favorabil al Guvernului, prin notă inițiată de Ministerul Educației Naționale, Ministerul Sănătății, respectiv Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, după caz, și Ministerul Finanțelor Publice, pe baza solicitărilor justificate ale ordonatorilor principali de credite, cu condiția încadrării în plafonul cheltuielilor de personal și al cheltuielilor de personal aprobate;
- a prevăzut aprobarea anuală de către Guvern a numărului maxim de posturi care se pot înființa și ocupa, suplimentar față de cele deja existente.

Autorii obiecției de neconstituționalitate arată că măsuri similare au fost adoptate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2009 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității administrației publice și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2009 privind unele măsuri în domeniul funcției publice, precum și pentru întărirea capacității

manageriale la nivelul serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale și ale altor servicii publice, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind cabinetul demnitarului din administrația publică centrală și locală, cancelaria prefectului și cabinetul alesului local, care au fost constatate ca fiind contrare art. 115 alin. (6) din Constituție, prin Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009, respectiv Decizia nr. 1.629 din 3 decembrie 2009. În continuare, se consideră că sunt aplicabile *mutatis mutandis* în cauza de față considerentele care au stat la baza celor două decizii anterior menționate; în acest sens, se arată, pe de o parte, că aprobarea prin lege a ordonanței de urgență nu este de natură să acopere viciile de neconstituționalitate extrinsecă ale acesteia, iar, pe de altă parte, că prin soluția legislativă aleasă se afectează grav activitatea mai multor instituții ale statului, contrar art. 115 alin. (6) din Constituție. Acest text constituțional prevede că ordonanțele de urgență nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului, iar, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, această sintagmă vizează structura organizatorică, funcționarea, competențele, resursele materiale și financiare, numărul și statutul personalului, salarizarea și categoria de acte juridice pe care instituția respectivă le adoptă.

În consecință, se constată că Guvernul, prin ordonanța de urgență criticată, a intervenit într-un domeniu pentru care nu avea „competența constituțională materială”, încălcându-se astfel art. 115 alin. (6) din Constituție; în aceste condiții, legea de aprobare a ordonanței de urgență nu poate fi decât tot neconstituțională.

În fine, se arată că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2013, asemenea celorlalte două constatate ca fiind neconstituționale, exprimă o tendință de politizare a structurilor guvernamentale din unitățile administrativ-teritoriale și pune în discuție regimul constituțional și legal al instituțiilor fundamentale ale statului.

III. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 2/14 din 6 ianuarie 2014, punctul său de vedere, prin care apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

În acest sens, se arată că Legea de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 reglementează „măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi, precum și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor”. Aceste măsuri nu afectează regimul instituțiilor fundamentale ale statului, întrucât nu au suprimat niciun element al acestora, astfel încât ele nu antrenează consecințe negative în acest domeniu. De altfel, consecințele acestora sunt numai pozitive, constând în „eficientizarea actului administrativ, ajustarea și reșezarea structurilor funcționale de o manieră flexibilă, care să permită îndeplinirea cu eficiență a atribuțiilor instituționale prin măsuri privind numărul de posturi aprobate autorităților și instituțiilor publice, măsuri la nivelul unităților administrativ-teritoriale menite să asigure condiții minime privind funcționalitatea acestora, precum și eliminarea presiunilor asupra cheltuielilor bugetului consolidat”.

În fine, se arată că din analiza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2009 și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2009 se observă că acestea nu conțin nici aceleași reglementări și nici aceleași soluții legislative ca și cele cuprinse în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2013, astfel încât nu poate fi reținută incidența în cauză a deciziilor Curții Constituționale nr. 1.257 din 7 octombrie 2009 și nr. 1.629 din 3 decembrie 2009.

Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 5/8:148/2013, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 287 din 21 ianuarie 2014, punctul său de vedere, prin care apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Se arată că adoptarea actului normativ a avut în vedere două considerente generale, și anume:

- stabilirea unui număr minimal de posturi, pe fiecare categorie de unitate/subdiviziune administrativ-teritorială, număr de posturi care să permită funcționarea autorităților administrației publice locale;

- eliminarea prevederii cu privire la angajarea de personal cu respectarea condiției de ocupare a unui singur post doar dacă se vacantează 7 posturi. Aceasta pentru că au existat numeroase solicitări ale autorităților administrației publice locale de eliminare a acestei condiții și introducerea principiului „unu la unu”.

Astfel, în domeniul administrației publice locale s-a stabilit un număr de personal pe fiecare categorie de unitate/subdiviziune administrativ-teritorială, în funcție de numărul de locuitori, inferior normativelor de personal stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 63/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare, număr de posturi care permite funcționarea acestor autorități. Urmarea imediată a acestei măsuri a constat în faptul că 384 de unități administrativ-teritoriale au transmis solicitări pentru un număr de 1.781 de posturi, iar Guvernul a aprobat două note în acest sens. De notat faptul că nu au fost introduse normative de personal la capitolele bugetare „Învățământ” și „Asigurări și asistență socială”, dat fiind că acestea au deja standarde de cost ce includ și normativele de personal (de același tratament a beneficiat și capitolul bugetar „Sănătate”).

În administrația publică centrală și locală au fost desființate 60.000 de posturi vacante din cadrul ministerelor, instituțiilor și autorităților publice aflate în subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor, instituțiilor și autorităților publice, precum și din cadrul instituțiilor publice locale. De asemenea, avându-se în vedere analizele Comitetului interministerial pentru resursele umane în domeniul administrației publice asupra structurilor organizatorice din administrația publică centrală, s-a prevăzut reducerea numărului de posturi ocupate de la acest nivel cu 4%.

Se susține că, potrivit art. 40 alin. (1) și art. 55 alin. (1) din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, rolul, funcțiile, atribuțiile, structura organizatorică și numărul de posturi ale ministerelor se stabilesc în raport cu importanța, volumul, complexitatea și specificul activității desfășurate și se aprobă prin hotărâre a Guvernului, iar statele de funcții ale ministerelor se aprobă de miniștri, în limita numărului de posturi aprobate prin hotărâre a Guvernului. De altfel, niciuna dintre instituțiile care au aplicat măsura reducerii cu 4% a posturilor ocupate nu a sesizat Guvernul cu privire la faptul că această reducere ar conduce la afectarea gravă a activității acestora, astfel încât să se găsească în imposibilitatea realizării atribuțiilor care

le-au fost conferite. Mai mult, se arată că numărul maxim de posturi pentru aparatul de specialitate al primarului, al consiliului județean, precum și pentru instituțiile publice înființate prin hotărâri ale autorităților deliberative a fost anterior stabilit tot prin ordonanță de urgență, respectiv Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 63/2010.

În continuare, se susține că adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 a avut în vedere, pe de o parte, constrângerile avute în înțelegerile cu finanțatorii externi ai României, și anume păstrarea anvelopei cheltuielilor de personal din segmentul bugetar la nivelul de 7, 4% din produsul intern brut, precum și a numărului maxim al salariaților din segmentul bugetar la nivelul maxim de 1.187.000, iar, pe de altă parte, raționalizarea cheltuielilor bugetare.

Așadar, în optica Guvernului, actul normativ criticat este „una dintre măsurile prinse într-un amplu proces de reformă a administrației publice, iar prin adoptarea acesteia s-a avut în vedere necesitatea asigurării funcționalității autorităților administrației publice locale, precum și ajustarea și reșezarea structurilor organizatorice de o manieră flexibilă, care să permită îndeplinirea cu eficiență a atribuțiilor instituționale”.

În final, se precizează că modificarea structurilor funcționale ale unităților prevăzute la art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2013 a fost reglementată și anterior adoptării acestui act, menționându-se, în acest sens, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 229/2008.

Președintele Senatului nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

IV. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

V. Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie dispozițiile Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2013 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 29 iunie 2013 și are ca obiect principal de reglementare măsuri de reducere a posturilor de execuție/conducere vacante și/sau ocupate din administrația publică locală și centrală, procedura de ocupare a posturilor vacante, precum și configurarea structurii funcționale a autorităților și instituțiilor publice (birou/serviciu/direcție/direcție generală).

Dispozițiile constituționale invocate în susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt cele ale art. 115 alin. (6) referitoare la domeniile în care nu pot fi adoptate ordonanțe de urgență.

VI. Înainte de a proceda la examinarea propriu-zisă a obiecției de neconstituționalitate, Curtea constată că sesizarea formulată îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularilor dreptului de sesizare, întrucât aceasta a fost semnată de un număr de 61 de deputați.

VII. Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

1. În susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt invocate, în mod exclusiv, dispozițiile art. 115 alin. (6) din Constituție. Acest text constituțional se referă la constituționalitatea extrinsecă a actului normativ, sens în care este și jurisprudența Curții Constituționale (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 82 din 15 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 16 ianuarie 2009, sau Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 6 noiembrie 2009).

2. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, ordonanțele Guvernului aprobate de Parlament prin lege, în conformitate cu prevederile art. 115 alin. (7) din Constituție, încetează să mai fie acte normative de sine stătătoare și devin, ca efect al aprobării de către autoritatea legiuitoare, acte normative cu caracter de lege, chiar dacă, din rațiuni de tehnică legislativă, alături de datele legii de aprobare, conservă și elementele de identificare atribuite la adoptarea lor de către Guvern (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 95 din 8 februarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 23 februarie 2006, sau Decizia nr. 1.039 din 9 iulie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 21 august 2009).

Curtea este competentă să analizeze în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate care privește legea de aprobare însăși îndeplinirea de către ordonanța de urgență aprobată a condițiilor prevăzute de art. 115 alin. (4) și (6) din Constituție (în acest sens, cu titlu exemplificativ, se rețin Decizia nr. 421 din 9 mai 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 367 din 30 mai 2007, Decizia nr. 584 din 13 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 457 din 6 iulie 2007, Decizia nr. 919 din 6 iulie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 15 iulie 2011, sau Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011).

3.

3.1. Curtea Constituțională a statuat în mod constant în jurisprudența sa că viciul de neconstituționalitate a unei ordonanțe simple sau ordonanțe de urgență emise de Guvern nu poate fi acoperit prin aprobarea de către Parlament a ordonanței respective. Legea care aprobă o ordonanță de urgență neconstituțională este ea însăși neconstituțională (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 421 din 9 mai 2007, Decizia nr. 584 din 13 iunie 2007, Decizia nr. 1.008 din 7 iulie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 507 din 23 iulie 2009, sau Decizia nr. 738 din 19 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 690 din 8 octombrie 2012).

3.2. Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art. 115 din Constituție, „Guvernul are o competență normativă derivată fie dintr-o lege de abilitare, fie din însăși Constituție, cu

un caracter special și limitat, specific unei competențe de atribuire. Exercitarea acestei competențe se include tot în sfera puterii executive și constă în posibilitatea de a emite două categorii de acte normative: ordonanțe simple și ordonanțe de urgență” (a se vedea Decizia nr. 1.189 din 20 septembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 808 din 16 noiembrie 2011).

3.3. Dispozițiile art. 115 alin. (6) din Constituție, la care este raportată critica de neconstituționalitate, prevăd că „*Ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituționale, nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertățile și îndatoririle prevăzute de Constituție, drepturile electorale și nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică*”. Așadar, condițiile impuse constituie veritabile limitări ale competenței atribuite Guvernului, ordonanța de urgență neputând fi emisă în domeniile menționate la art. 115 alin. (6) din Constituție, din moment ce Guvernul nu are legitimare constituțională în acest sens.

3.4. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că „sunt instituții fundamentale ale statului acelea reglementate expres de Constituție, în mod detaliat ori măcar sub aspectul existenței lor, în mod explicit sau doar generic (instituțiile cuprinse în titlul III din Constituție, precum și autoritățile publice prevăzute în alte titluri ale Legii fundamentale)” (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009). Așadar, instituțiile fundamentale ale statului au „statut constituțional” (Decizia nr. 104 din 20 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73 din 6 februarie 2009).

Astfel, Curtea a considerat că sunt instituții fundamentale ale statului, spre exemplu, Curtea de Conturi (Decizia nr. 544 din 28 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 568 din 30 iunie 2006, sau Decizia nr. 1.555 din 17 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 916 din 28 decembrie 2009), Președintele României (Decizia nr. 1.133 din 27 noiembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 851 din 12 decembrie 2007), Consiliul Superior al Magistraturii (Decizia nr. 1.133 din 27 noiembrie 2007 sau Decizia nr. 230 din 9 mai 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 12 iunie 2013), Înalta Curte de Casație și Justiție (Decizia nr. 104 din 20 ianuarie 2009), Consiliul Suprem de Apărare a Țării (Decizia nr. 1.008 din 7 iulie 2009), ministerele și celelalte organe ale administrației publice (Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009), Ministerul Public (Decizia nr. 297 din 23 martie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 328 din 18 mai 2010), consiliile locale, primarii și consiliile județene (Decizia nr. 1.105 din 21 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 684 din 8 octombrie 2010) sau Curtea Constituțională (Decizia nr. 738 din 19 septembrie 2012).

3.5. Curtea, în jurisprudența sa, a mai stabilit că „se poate deduce că interdicția adoptării de ordonanțe de urgență este totală și necondiționată atunci când menționează că «nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituționale» și că «nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică». În celelalte domenii prevăzute de text, ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate dacă «afectează», dacă au consecințe negative,

dar, în schimb, pot fi adoptate dacă, prin reglementările pe care le conțin, au consecințe pozitive în domeniile în care intervin”. În continuare, Curtea a arătat că „verbul «a afecta» este susceptibil de interpretări diferite, așa cum rezultă din unele dicționare. Din punctul de vedere al Curții, aceasta urmează să rețină numai sensul juridic al noțiunii, sub diferite nuanțe, cum ar fi: «a suprima», «a aduce atingere», «a prejudicia», «a vătăma», «a leza», «a antrena consecințe negative»” (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1.189 din 6 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 25 noiembrie 2008).

3.6. Cât privește înțelesul sintagmei „afectare a regimului instituțiilor fundamentale ale statului”, Curtea, prin Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009 sau Decizia nr. 230 din 9 mai 2013, a statuat că aceasta vizează „toate componentele care definesc regimul juridic al acestora – structura organizatorică, funcționarea, competențele, resursele materiale și financiare, numărul și statutul personalului, salarizarea, categoria de acte juridice pe care le adoptă etc.” De asemenea, toate aceste componente se subsumează organizării și funcționării instituțiilor fundamentale ale statului (Decizia nr. 1.105 din 21 septembrie 2010).

4.

4.1. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2013, sub aspectele criticate de autorii obiecției de neconstituționalitate, prevede:

- desființarea posturilor vacante la: ministere; instituțiile și autoritățile publice aflate în subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor, indiferent de modul de finanțare; instituțiile și autoritățile publice finanțate integral sau parțial din bugetul asigurărilor sociale de stat și/sau din bugetele fondurilor speciale; instituțiile publice locale, astfel cum sunt definite la art. 2 pct. 39 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare [art. 1 alin. (1) din ordonanța de urgență];

- reducerea numărului total de posturi ocupate [art. 2 din ordonanța de urgență];

- obligația instituțiilor și autorităților publice de a-și modifica structurile funcționale, astfel încât numărul total al funcțiilor de conducere din cadrul fiecărei autorități sau instituții publice care are în aparatul propriu/de specialitate și personal contractual ori, după caz, numai personal contractual să fie de maximum 12% din numărul total al posturilor aprobate [art. 3 alin. (1) din ordonanța de urgență];

- transformarea posturilor de conducere desființate în posturi de execuție corespunzătoare studiilor și condițiilor de vechime avute [art. 3 alin. (4) din ordonanța de urgență];

- modificarea structurii serviciilor publice deconcentrate, astfel cum aceasta a fost stabilită prin actul normativ de înființare [art. 3 alin. (5) din ordonanța de urgență];

- obținerea prealabilă a avizului favorabil al Guvernului pentru ocuparea posturilor vacante prin concurs/examen, pe baza solicitărilor justificate ale ordonatorilor principali de credite, cu condiția încadrării în plafonul cheltuielilor de personal și al cheltuielilor de personal aprobate [art. 5 din ordonanța de urgență];

- aprobarea anuală de către Guvern a numărului maxim de posturi care se pot înființa și ocupa, suplimentar față de cele deja existente [art. 6 din ordonanța de urgență].

4.2. Așadar, actul normativ criticat vizează atât autoritățile administrației publice locale, cât și instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor. Aceste autorități sunt prevăzute la art. 116-117 și art. 120-123 din Constituție, fiind deci instituții fundamentale ale statului.

4.3. Măsura prevăzută la art. 1 al ordonanței de urgență nu este de natură a încălca art. 115 alin. (6) din Constituție, întrucât, deși vizează mediat structura organizatorică a autorităților vizate, nu afectează nici capacitatea administrativă și nici funcționarea acestora. O atare concluzie se desprinde din faptul că soluția legislativă criticată prevede desființarea posturilor *vacante* de la nivelul instituțiilor și autorităților publice prevăzute la art. 1 alin. (1) din ordonanța de urgență. De asemenea, chiar dacă la o primă vedere s-ar putea susține că s-a afectat structura organizatorică a autorităților publice vizate, Curtea reține că aceasta trebuie raportată la numărul posturilor ocupate, și nu vacante.

4.4. În schimb, măsurile prevăzute la art. 2 și art. 3 alin. (1) din ordonanța de urgență sunt de natură a afecta regimul autorităților administrației publice centrale și locale.

Curtea reține faptul că art. 2 prevede o reducere a numărului total de posturi și, printr-o normă de trimitere cuprinsă în același text, interpretul normei află la care dintre autoritățile publice se referă această reducere și care este nivelul procentual al acestei reduceri. Astfel, norma de trimitere se referă la anexa nr. 2 la ordonanța de urgență, care prevede o reducere cu 4% a posturilor ocupate la: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Economiei, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, Ministerul Sănătății, Ministerul Transporturilor și Secretariatul General al Guvernului.

În primul rând, într-o bună tehnică legislativă, cuantumul procentual al reducerii și autoritățile publice vizate de reducere trebuiau prevăzute în cuprinsul ipotezei normative a art. 2 din ordonanța de urgență. Potrivit art. 57 alin. (3) și (5) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, cu modificările și completările ulterioare, anexa trebuie „să se refere *exclusiv la obiectul determinat prin textul de trimitere*”, iar titlul său „*cuprinde exprimarea sintetică a ideii din textul de trimitere*”. Or, în cazul de față, cele cuprinse în anexă sunt mai mult decât o simplă concretizare a textului de trimitere din moment ce se dispune, mai ales, cu privire la cuantumul procentual al reducerii posturilor ocupate.

În al doilea rând, nu se definesc criterii pentru a opera această reducere – nota finală de la anexa nr. 2 la ordonanța de urgență menționând, lapidar, că „*ordonatorii principali de credite ai instituțiilor prevăzute în prezenta anexă stabilesc numărul de posturi care se reduc în aparatul propriu și/sau în instituțiile și autoritățile din subordine, sub autoritate, în coordonare sau finanțate prin bugetul acestora, în conformitate cu analizele proprii, astfel încât să reflecte reducerea cu 4% a numărului total de posturi ocupate*”. Așadar, ordonatorii principali de credite, în mod discreționar, pot desființa *posturi ocupate*, din moment ce actul normativ criticat nu prevede criterii/condiții în acest sens.

De altfel, atunci când s-au desființat posturi ocupate au fost menționate explicit și

criterii avute în vedere pentru încetarea raporturilor de muncă sau de serviciu ale personalului [a se vedea, în acest sens, art. 6 alin. (5) și (6) din Legea nr. 329/2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 761 din 9 noiembrie 2009].

În al treilea rând, o atare reducere este de natură să afecteze *capacitatea administrativă și funcționarea autorităților publice* și prin elementul discreționar care intervine în luarea deciziei de desființare a anumitor posturi. De asemenea, în mod evident, sunt afectate *structura organizatorică și numărul personalului* în funcție ale acestor instituții fundamentale ale statului.

Curtea mai reține că ori de câte ori au fost operate măsuri de reducere a personalului aflat în funcție, aceasta s-a făcut prin lege [a se vedea Legea nr. 329/2009]. De asemenea, este inexactă susținerea Guvernului cu privire la faptul că modificarea structurilor funcționale ale unităților prevăzute la art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2013 a fost reglementată și anterior adoptării acestui act prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 229/2008 privind măsuri pentru reducerea unor cheltuieli la nivelul administrației publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 3 din 5 ianuarie 2009, întrucât acest act normativ nu a adus o soluție legislativă nouă, ci a prevăzut doar respectarea celei existente (care, anterior, din varii motive, a fost ignorată).

4.5. În privința art. 3 alin. (1) din ordonanța de urgență, se impune o distincție, și anume:

a) în acele situații în care scăderea numărului de funcții de conducere se datorează desființării posturilor vacante existente nu se poate susține că este afectat regimul instituțiilor fundamentale ale statului;

b) însă, în acele situații în care scăderea numărului de funcții de conducere nu se datorează desființării posturilor vacante existente, *este afectat regimul instituțiilor fundamentale ale statului* prin desființarea, în final, a unor posturi ocupate și a unor structuri din cadrul autorităților publice.

4.6. Prevederile art. 3 alin. (4) și (5) din ordonanța de urgență reprezintă măsuri ce însoțesc în mod intrinsec cele dispuse prin art. 1 alin. (1), art. 2 și art. 3 alin. (1), astfel încât acestea nu necesită o analiză distinctă din partea Curții Constituționale. Prin urmare, potrivit principiului *accessorium sequitur principale*, și aceste texte legale afectează capacitatea administrativă și funcționarea autorităților publice, precum și structura organizatorică și numărul personalului.

4.7. Cele arătate în privința art. 3 alin. (1) din ordonanța de urgență – care se referă la personalul contractual – sunt aplicabile *mutatis mutandis* ipotezei normative a prevederilor art. 7 lit. C pct. 2 din ordonanța de urgență, care aduce o modificare identică în privința funcționarilor publici. Cu privire la această modificare, Curtea remarcă faptul că textul art. 112 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 29 mai 2007, astfel

cum a fost modificat, nu mai vizează în mod exclusiv funcționarii publici, ci și alte categorii de personal; or, o asemenea modificare adusă Legii nr. 188/1999, care are drept rezultat încălcarea obiectului său propriu de reglementare, astfel cum acesta este definit la art. 1 alin. (1), nu este admisă, întrucât ar contraveni art. 1 alin. (5) din Constituție referitor la calitatea legii. În același sens, art. 52 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, prevede că „*Dispozițiile generale cuprind prevederi care orientează întreaga reglementare, determină obiectul și principiile acesteia*”.

4.8. În privința art. 5 din ordonanța de urgență, Curtea constată că acesta este de natură a afecta regimul autorităților publice locale cu referire directă la autonomia locală, principiu care guvernează acest regim. În aceste condiții, autorizarea prealabilă dată de către Guvern este o ingerință în desfășurarea activității autorităților publice locale, acestea neputând dispune ocuparea posturilor vacante prin concurs/examen chiar dacă se încadrează în plafonul aprobat al cheltuielilor de personal.

5. Având în vedere neconstituționalitatea extrinsecă astfel reținută, aceasta afectează actul normativ în ansamblul său (Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 804 din 2 decembrie 2008). De asemenea, astfel cum s-a arătat la punctul 3.1, viciul de neconstituționalitate extrinsec nu poate fi acoperit prin lege. De aceea, Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor este neconstituțională în ansamblul său.

VIII. Curtea constată că, potrivit jurisprudenței sale, constatarea neconstituționalității unei legi de aprobare a unei ordonanțe a Guvernului include și ordonanța la care se referă, aceasta încetând să mai producă efecte juridice, în condițiile prevăzute de dispozițiile art. 147 alin. (1) din Constituție (a se vedea, în acest sens, Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, Decizia nr. 95 din 8 februarie 2006 sau Decizia nr. 1.039 din 9 iulie 2009 sau Decizia nr. 1.640 din 10 decembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 48 din 21 ianuarie 2010). Așadar, neconstituționalitatea Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor vizează și ordonanța de urgență, care urmează a-și înceta efectele juridice în condițiile art. 147 alin. (1) din Constituție.

IX. În fine, Curtea reține că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept (a se vedea, în acest sens, și Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995 privind

obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, sau Decizia nr. 449 din 6 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din 14 decembrie 2013).

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată și constată că dispozițiile Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor sunt neconstituționale față de criticile formulate, raportate la art. 115 alin. (6) din Constituție.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 5 februarie 2014.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent-șef,

Benke Károly

Opinie concurentă:

1. În acord cu soluția adoptată – cu majoritate de voturi – prin Decizia nr. 55 din 5 februarie 2014, aceea de constatare a neconstituționalității dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor în raport cu art. 115 alin. (6) din Constituție, considerăm că ar fi fost necesară efectuarea controlului de constituționalitate și prin raportare la art. 115 alin. (4) din Constituție, text, de asemenea, nesocotit atât de legiuitorul delegat (Guvernul), cât și de cel originar (Parlamentul).

2. De principiu, Curtea se pronunță în limitele sesizării. Totuși, acest principiu cunoaște cel puțin trei derogări, dintre care două vizează textul care formează obiectul controlului de constituționalitate, iar una norma de referință în cadrul acestui control. Astfel:

– prima derogare, de sorginte legală, se circumscrie art. 18 alin. (1) sau art. 31 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, după caz. Potrivit art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992,

aplicabil în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate, Curtea se pronunță „*atât asupra prevederilor menționate în sesizare, cât și asupra celor de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate*”, în timp ce, în cazul controlului *a posteriori* de constituționalitate, numai „*În caz de admitere a excepției, Curtea se va pronunța și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate prevederile menționate în sesizare*”.

Așadar, această derogare este aplicabilă, deopotrivă, controlului *a priori* și *a posteriori* de constituționalitate și vizează obiectul acestui control;

– a doua derogare, de sorginte jurisprudențială, se referă la competența Curții Constituționale de a-și extinde controlul de constituționalitate „cu privire la textul care a preluat soluția legislativă criticată în condițiile în care [Curtea – s.n.] a analizat și a constatat neconstituționalitatea textului legal abrogat cu care a fost sesizată” (Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie 2011).

Așadar, această derogare, aplicabilă numai controlului *a posteriori* de constituționalitate, vizează obiectul acestuia;

– a treia derogare, tot de sorginte jurisprudențială, se referă la norma de referință în cadrul controlului de constituționalitate, respectiv textele Constituției (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 668 din 18 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 487 din 8 iulie 2011). Astfel, în măsura în care se reține neconstituționalitatea dispozițiilor legale criticate în raport cu textul constituțional invocat de autorii obiecției/excepției de neconstituționalitate, Curtea este competentă să efectueze controlul de constituționalitate și prin raportare la alte texte constituționale (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 674 din 1 noiembrie 2013, sau Decizia nr. 494 din 21 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 819 din 21 decembrie 2013).

Așadar, această derogare este aplicabilă, deopotrivă, controlului *a priori* și *a posteriori* de constituționalitate și vizează norma de referință din cadrul acestui control.

3. În aceste condiții, Curtea avea competența de a-și extinde analiza constituțională și în raport cu alte texte constituționale; avem în vedere art. 115 alin. (4) din Constituție, text intrinsec legat de alineatul (6) al aceluiași articol constituțional, invocat în susținerea obiecției.

Considerăm, pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare, că și art. 115 alin. (4) din Constituție a fost încălcat prin adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013, viciu de neconstituționalitate extrinsec ce nu poate fi acoperit prin legea de aprobare a acesteia.

4. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale referitoare la art. 115 alin. (4) din Constituție (spre exemplu, Decizia nr. 255 din 11 mai 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 16 iunie 2005), Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență în următoarele condiții, întrunite în mod cumulativ:

- existența unei situații extraordinare;
- reglementarea acesteia să nu poată fi amânată;

– urgența să fie motivată în cuprinsul ordonanței. Situațiile extraordinare exprimă un grad mare de abatere de la obișnuit sau comun și au un caracter obiectiv, în sensul că existența lor nu depinde de voința Guvernului, care, în asemenea împrejurări, este constrâns să reacționeze prompt pentru apărarea unui interes public pe calea ordonanței de urgență (a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr. 83 din 19 mai 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 211 din 8 iunie 1998). De asemenea, în accepțiunea Deciziei nr. 258 din 14 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 341 din 17 aprilie 2006, „Inexistența sau neexplicarea urgenței reglementării situațiilor extraordinare, [...] constituie în mod evident o barieră constituțională în calea adoptării de către Guvern a unei ordonanțe de urgență în sensul arătat. A decide altfel înseamnă a goli de conținut dispozițiile art. 115 din Constituție privind delegarea legislativă și a lăsa libertate Guvernului să adopte în regim de urgență acte normative cu putere de lege, oricând și – ținând seama de împrejurarea că prin ordonanță de urgență se poate reglementa și în materii care fac obiectul legilor organice – în orice domeniu”.

5. Din analiza notei de fundamentare și a preambulului Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013, precum și a expunerii de motive a legii de aprobare a acesteia nu reies, într-o manieră cuantificabilă, elementele de fapt/obiective ale situației extraordinare, situația indicată în nota de fundamentare a ordonanței de urgență, pe de o parte, fiind una obișnuită ce a rezultat ca urmare a intervenirii în timp a unor acte normative succesive (începând cu anul 2009), iar, pe de altă parte, reprezentând expresia unei opțiuni specifice a Guvernului de adoptare a unor măsuri în domeniul ce face obiectul ordonanței de urgență.

De asemenea, se remarcă faptul că nu se specifică interesul public ce este lezat ca urmare a neadoptării ordonanței de urgență, expresii de genul „îndeplinirea cu eficiență a atribuțiilor instituționale”, „necesitatea eliminării riscului” sau „necesitatea asigurării funcționalității autorităților administrației publice locale” nu pot decât să ducă la concluzia că aceste măsuri ar fi necesare și oportune, și nu că, în lipsa acestora, ar fi iminentă afectarea gravă a interesului public.

Așadar, situația avută în vedere de Guvern nu poate fi calificată ca fiind una extraordinară, astfel încât, pe cale de consecință, nu se poate susține nici existența unei urgențe în adoptarea reglementării criticate. Din contră, motivele care au stat la baza adoptării ordonanței de urgență sunt unele de oportunitate, care, în mod evident, nu pot fi invocate pentru adoptarea unei ordonanțe de urgență.

În aceeași ordine de idei, se constată că nimic nu împiedica Guvernul să inițieze un proiect de lege care să urmeze procedura de adoptare prevăzută la art. 75 și 76 din Constituție.

6. De altfel, problema respectării art. 115 alin. (4) din Constituție devine una sistemică, din moment ce, spre exemplu, în ultimul an – 2013 – au fost adoptate 117 ordonanțe de urgență. Este imposibil ca statul român să se confrunte cu situații extraordinare o dată la trei zile (în anul 2013) sau chiar o dată la două zile (în anul 2008 au fost adoptate 230 de ordonanțe de urgență).

De aceea, legiuitorul delegat ar trebui să manifeste o mai mare atenție atunci când apelează la un instrument legislativ excepțional (ordonanța de urgență) pentru a nu îl transforma într-unul ordinar/general.

7. Pentru considerentele mai sus expuse, considerăm că ar fi trebuit constatată neconstituționalitatea dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 și prin raportare la art. 115 alin. (4) din Constituție.

Judecător,
Mircea Ștefan Minea
Judecător,
Daniel Marius Morar

Opinie separată:

În dezacord cu soluția pronunțată prin Decizia nr. 55 din 5 februarie 2014, considerăm că ar fi trebuit respinsă ca neîntemeiată obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor, pentru următoarele considerente:

I. Opinia majoritară pornește de la premisa corectă, afirmată deja în jurisprudența Curții Constituționale, că ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate dacă afectează regimul instituțiilor fundamentale, drepturile, libertățile și îndatoririle prevăzute de Constituție, că nu pot fi adoptate dacă au consecințe negative, dar pot fi adoptate dacă prin reglementările pe care le conțin au consecințe pozitive în domeniile în care intervin.

Numai că susținătorii opiniei majoritare apreciază greșit atât conținutul noțiunii de regim al instituțiilor fundamentale, cât și definirea consecințelor negative.

Chiar dacă în cuprinsul deciziilor Curții Constituționale nr. 1.257 din 7 octombrie 2009 și nr. 230 din 9 mai 2013 au fost stabilite componentele care definesc regimul juridic al instituțiilor fundamentale, acestea nu pot fi considerate ca având o valoare absolută, fiind în primul rând legate de circumstanțele situației de fapt avute în vedere în acele cazuri.

De altfel, analogia pe care o fac atât autorii sesizării de neconstituționalitate, cât și susținătorii opiniei majoritare cu ordonanțele de urgență ale Guvernului nr. 37/2009 și nr. 105/2009 nu sunt justificate, măsurile și reglementările cuprinse în cele două cazuri fiind diferite.

Noi considerăm că regimul juridic al unei instituții fundamentale este definit de elementele sale substanțiale: natura juridică, caracterul independent sau autonom, atribuțiile fundamentale, rolul și locul său în sistemul autorităților publice. Numărul personalului, statul de funcțiuni, structura organizatorică nu pot fi considerate elemente care să definească un regim juridic decât în măsura în care acestea ar fi modificate de maniera de a le împiedica să funcționeze. Nu este, de regulă, un element de nivelul legii sau o problemă de constituționalitate și, în orice caz, nu definește regimul juridic numărul personalului sau măsura comasării unor servicii, birouri sau alte structuri de organizare (comasarea serviciilor de resurse umane cu serviciul financiar sau a serviciilor de protocol cu serviciile de relații externe, de exemplu).

Este de remarcat că în literatura juridică s-a făcut o distincție clară între ipotezele din art. 115 alin. (6) din Constituție referitoare la domeniul legilor constituționale și la trecerea silită a unor bunuri în proprietatea statului, pe de o parte, și regimul instituțiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertățile și îndatoririle prevăzute de Constituție, pe de altă parte.

Astfel, plecând de la sensul verbelor „nu pot fi adoptate” și „nu pot viza”, s-a conchis că în prima ipoteză există o interdicție totală pentru ordonanțele de urgență, dar s-a apreciat că sintagma „nu pot afecta” nu exclude orice intervenție legislativă în ultima ipoteză. Profesorul Ion Deleanu, într-un studiu publicat în *Curierul Judiciar* nr. 6/2006, sublinia că sensul cuvântului „afectare” este acela de „prejudiciere” sau „lezare”, astfel că, în domeniile la care ne referim, interdicția adoptării unei ordonanțe de urgență există doar dacă, prin efectele ei, ar fi păgubitoare, dăunătoare, vătămătoare. Distinsul profesor conchidea că „ordonanțele de urgență sunt admisibile în celelalte domenii dacă «nu afectează», dacă nu sunt păgubitoare, vătămătoare, dăunătoare – dacă nu prejudiciază sau lezează regimul juridic al materiilor care fac obiectul reglementării”.

De asemenea, profesorul I. T. Ștefănescu, într-un studiu publicat în *Revista de Drept Comercial* nr. 6/2006, aprecia că sunt constituționale ordonanțele de urgență din domeniile pe care le analizăm dacă prin acestea se stabilește „o reglementare de nivel superior, perfecționată, mai favorabilă”.

Așadar, indiferent câte și care ar fi componentele regimului juridic, observăm că în argumentația din decizia față de care formulăm prezenta opinie separată nu s-a avut în vedere diferența majoră de tratament între primele două teze ale art. 115 alin. (6) din Constituție și ultima. Astfel, în cazul primelor două, nu se pot adopta ordonanțe în acele domenii, în acest sens existând o interdicție expresă, dar în cazul celei de-a treia se pot adopta ordonanțe cu condiția de nu fi afectate acele domenii. Or, cum a fost afectat regimul lor dacă s-a micșorat rezonabil (și necesar!) numărul personalului și s-au stabilit unele norme de structură?

În consecință, materia regimului instituțiilor fundamentale ale statului, a drepturilor, libertăților și îndatoririlor poate fi abordată printr-o ordonanță de urgență, poate fi „atinsă”, cu condiția ca acestea să nu fie afectate.

Paradoxal este că autorii opiniei majoritare evocă succint aceste considerente numai că, în final, interpretează că sintagma „nu pot afecta” înseamnă că nu pot reglementa.

Susținătorii opiniei majoritare nu demonstrează și nici măcar nu evocă în ce ar consta consecințele negative ale ordonanței și ale legii de aprobare, prin ce s-ar fi „înăutătit” regimul de funcționare a autorităților administrative vizate, limitându-se la simple afirmații: „o atare reducere este de natură să afecteze capacitatea și funcționarea autorităților publice”, „este afectată structura organizatorică și numărul de personal”. Nu se explică, nu se exemplifică în ce constă pretinsa afectare.

Atât din Nota de fundamentare și din actele justificative ce însoțesc ordonanța de urgență criticată, cât și din punctul de vedere al Guvernului, transmis Curții Constituționale, evocate, de altfel, în cuprinsul deciziei pe care nu ne-o însușim, rezultă, în esență, următoarele îmbunătățiri ale modului de funcționare a instituțiilor vizate de ordonanță:

– eliminarea prevederii cu privire la angajarea de personal cu respectarea condiției 7 posturi vacante – ocuparea unui singur post;

– stabilirea unui număr minimal de posturi, pe fiecare categorie de unitate/subdiviziune administrativ-teritorială, număr de posturi care să permită funcționarea autorităților administrației publice locale;

– desființarea, cu unele excepții, a 60.000 de posturi vacante din cadrul ministerelor, instituțiilor și autorităților publice aflate sub subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor, instituțiilor și autorităților publice, precum și din cadrul instituțiilor publice locale, care imobilizau sume importante de bani;

– analiza atribuțiilor specifice instituțiilor din administrația publică centrală raportat la numărul de personal necesar pentru realizarea sarcinilor, în acest sens propunându-se reducerea numărului de posturi ocupate de la nivelul acestora cu 4%.

Măsurile luate fac parte dintr-un amplu proces de reformă a administrației publice, iar prin adoptarea acestora s-a avut în vedere necesitatea îmbunătățirii funcționalității autorităților administrației publice locale, precum și ajustarea și reșezarea structurilor organizatorice de o manieră flexibilă, care să permită îndeplinirea cu eficiență a atribuțiilor instituționale.

Este de subliniat că măsurile criticate și considerate neconstituționale constituie un pachet, un ansamblu convenit de Guvernul României, împreună cu organismele specializate ale Uniunii Europene și ale Fondului Monetar Internațional în vederea îmbunătățirii și eficientizării funcționării administrației publice, a raționalizării organizării sale și a reducerii cheltuielilor necesare, în vederea încadrării în indicatorii economico-financiar conveniți și, mai ales, în limitele deficitului bugetar stabilit.

Aceste măsuri au fost convenite ca alternativă viabilă și acceptabilă la alte variante posibile: reduceri de salarii, diminuarea pensiilor, eliminarea sau restrângerea unor alocații bugetare sociale, restrângerea fondurilor destinate stimulării investițiilor.

În altă ordine de idei, aserțiunea că astfel de măsuri se pot lua numai prin lege este inexactă și neîntemeiată, întrucât ordonanțele Guvernului au forță juridică de lege, desigur cu condiția să respecte limitele delegării legislative.

II. Măsura reducerii personalului nu este o măsură inacceptabilă și interzisă, fiind recunoscută atât în privința organizării și funcționării autorităților și instituțiilor publice, cât și în domeniul raporturilor de muncă. Art. 65 din Codul muncii recunoaște posibilitatea concedierii determinate de desființarea locului de muncă, desigur cu condiția ca această măsură să fie efectivă și să aibă o cauză reală și serioasă. De asemenea, art. 66 și art. 68 din Codul muncii reglementează concedierea colectivă, desigur cu respectarea unor condiții legale și cu sancționarea abuzului de drept. Tot astfel, art. 24 lit. a) din Carta Social Europeană admite posibilitatea concedierii, printre altele, motivată de cerințele de funcționare a întreprinderii, a instituției sau a serviciului.

Dorim să mai subliniem că, referitor la modificarea numărului de posturi la nivelul unor autorități și instituții publice locale și a structurilor organizatorice, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin mai multe decizii, prin care a statuat că astfel de măsuri nu afectează regimul instituțiilor fundamentale ale statului: Decizia nr. 1.105/2010, Decizia nr. 1.229/2011, Decizia nr. 1.195/2011, Decizia nr. 1.623/2011 și Decizia nr. 97/2012.

III. Pe de altă parte, măsurile de ordin administrativ, managerial, de îmbunătățire a funcționalității unei instituții constituie atribute ale conducerilor administrative. Acestea

conțin elemente de apreciere, de oportunitate care excedează controlului de constituționalitate. Nu trebuie uitat faptul că, potrivit prevederilor art. 102 alin. (1) din Constituție, Guvernul este autoritatea care exercită conducerea generală a administrației publice potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament. De altfel, sub acest aspect, observăm că, în decizia pronunțată, nu s-a ținut cont de necesitatea deblocării unor situații care împiedicau buna funcționare a instituțiilor publice în discuție. De asemenea, nu s-au reținut nici efectele pozitive pe care măsurile preconizate prin ordonanța de urgență le pot avea asupra bunei funcționări a acestora.

IV. Autorii opiniei majoritare sunt inconsecvenți în argumentarea lor. Pe de o parte, susțin că în mod greșit reducerea numărului de posturi este prevăzută printr-o normă de trimitere în anexă, iar, pe de altă parte, că nu sunt definite criteriile pentru a opera această reducere. Aceasta înseamnă că, dacă reducerea era făcută în corpul legii și erau menționate criteriile, nu mai era afectat regimul juridic?

Se omite faptul că anexele fac parte integrantă din lege, precum și faptul că în cuprinsul anexei nr. 2 se prevede explicit că ordonatorii principali de credite ai instituțiilor publice vizate de ordonanța de urgență „*stabilesc numărul de posturi care se reduc în aparatul propriu și/sau în instituțiile și autoritățile din subordine, sub autoritate, în coordonare sau finanțate prin bugetul acestora, în conformitate cu analizele proprii, astfel încât să reflecte reducerea cu 4% a numărului total de posturi ocupate*”. Așadar, ordonatorii principali de credite stabilesc ei gradul reducerii, pe baza analizelor proprii. Calificativul „discreționar” este o simplă afirmație după cum și aprecierea că măsurile criticate afectează capacitatea administrativă și funcționarea autorităților publice este subiectivă și ignoră explicațiile din Nota de fundamentare, care demonstrează contrariul celor susținute în opinia majoritară.

În consecință, prin prisma celor mai sus expuse, am susținut respingerea ca neîntemeiată a obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2013 pentru stabilirea unor măsuri privind asigurarea funcționalității administrației publice locale, a numărului de posturi și reducerea cheltuielilor la instituțiile și autoritățile publice din subordinea, sub autoritatea sau în coordonarea Guvernului ori a ministerelor.

Judecător,
prof. univ. dr. Valer Dorneanu

Judecător,
Toni Greblă

Capitolul II

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN CADRUL CONTROLULUI POSTERIOR AL LEGILOR ȘI ORDONANȚELOR

1. DECIZIA NR. 33 DIN 19 APRILIE 1994¹

privind excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 594/1991,
modificată de Hotărârea Guvernului nr. 564/1992

Tematică: competența Curții Constituționale; obiectul excepțiilor de neconstituționalitate soluționate de Curtea Constituțională: legile și ordonanțele; competența exclusivă a instanțelor de contencios administrativ cu privire la controlul de legalitate al actelor administrative; „neconstituționalitatea” unui act administrativ – specie de „nelegalitate”.

Viorel Mihai Ciobanu – președinte
Mihai Constantinescu – judecător
Florin Bucur Vasilescu – judecător
Gabriela Dragomirescu – magistrat-asistent

Completul de judecată, convocat potrivit art. 24 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, constată următoarele:

Prin încheierea din 30 martie 1994, pronunțată de Curtea Supremă de Justiție – Secția de contencios administrativ – în Dosarul nr. 38/1994, Curtea Constituțională a fost sesizată cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 594/1991, modificată de Hotărârea Guvernului nr. 564/1992, prin care s-a prevăzut interdicția înscrierii în circulație a autoturismelor cu o dată de fabricație mai mare de 8 ani.

Excepția a fost ridicată de recurentul Crăciun Cristian, care, în susținerea acesteia, arată că interdicția instituită prin Hotărârea Guvernului nr. 594/1991 contravine dreptului de proprietate prevăzut de art. 41 din Constituție.

Instanța de judecată nu și-a exprimat punctul de vedere asupra excepției și a considerat că soluționarea acesteia este de competența Curții.

Curtea Constituțională,
având în vedere încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor,
dispozițiile art. 144 din Constituție și art. 24 din Legea nr. 47/1992, reține:

¹ Publicată în M. Of. nr. 170 din 1994.

Art. 144 din Constituție, reglementând expres și limitativ atribuțiile Curții Constituționale, prevede la lit. c) competența Curții de a hotărî „asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea legilor și ordonanțelor”. În același sens este și art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Din aceste dispoziții legale rezultă că soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate privind hotărârile Guvernului nu sunt de competența Curții Constituționale, termenul *lege*, prevăzut de art. 144 lit. c) din Constituție, având în vedere, exclusiv, actul legislativ adoptat, sub această formă, de Parlament și promulgat de Președintele României.

De aceea, controlul legalității actelor normative și individuale ale Guvernului, ministerelor și celorlalte autorități ale administrației publice, centrale sau locale, indiferent de materia la care se referă, este de competența instanțelor judecătorești, respectiv a secțiilor de contencios administrativ constituite prin Legea nr. 29/1990. Această concluzie se impune și atunci când ilegalitatea actului privește nerespectarea a însăși Legii fundamentale, fiind emis prin exces de putere, adică cu depășirea limitelor și condițiilor de exercitare a competenței organului emitent și chiar dacă ilegalitatea unui asemenea act se invocă prin intermediul excepției de neconstituționalitate. Practica Curții este constantă în acest sens, ea pronunțându-se prin Decizia nr. 37 din 6 iulie 1993, publicată în M. Of. nr. 215 din 1 septembrie 1993, prin Decizia nr. 5 din 17 ianuarie 1994, publicată în M. Of. nr. 63 din 10 martie 1994, și prin Decizia nr. 7 din 16 februarie 1994, publicată în M. Of. nr. 73 din 22 martie 1994. Așa fiind, rezolvarea de principiu cuprinsă în aceste decizii își menține valabilitatea și în ceea ce privește soluționarea excepției de față, care vizează o hotărâre a Guvernului, deoarece nu au intervenit elemente noi față de deciziile anterioare și, pe cale de consecință, Curtea reține că ea este vădit nefondată în sensul art. 24 alin. (2) din Legea nr. 47/1992. Urmează ca instanța judecătorească competentă să se pronunțe asupra legalității hotărârii atacate.

Ca atare, în temeiul art. 144 lit. c) din Constituție, art. 13 lit. A. c) și art. 24 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, în unanimitate,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Respinge ca vădit nefondată excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 594/1991, modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 584/1992, invocată de Crăciun Cristian în Dosarul nr. 38/1994, aflat pe rolul Curții Supreme de Justiție, Secția de contencios administrativ.

Cu recurs în termen de 10 zile de la comunicare.

Pronunțată în ședința din 19 aprilie 1994.

Președinte,

prof. univ. dr. VIOREL MIHAI CIOBANU

magistrat-asistent,

Gabriela Dragomirescu

2. DECIZIA NR. 83 DIN 19 MAI 1998¹

privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 pentru modificarea și completarea Legii nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată

Tematică: posibilitatea adoptării ordonanțelor de urgență în materia legii organice; condiția existenței unei „situații excepționale”; preexistența unui proiect de lege în aceeași materie – consecințe; încălcarea competenței constituționale a Parlamentului de unică autoritate legiuitoare; caracterul obiectiv al „cazului excepțional”.

Ioan Muraru – președinte
Costică Bulai – judecător
Viorel Mihai Ciobanu – judecător
Mihai Constantinescu – judecător
Nicolae Popa – judecător
Lucian Stângu – judecător
Florin Bucur Vasilescu – judecător
Romul Petru Vonica – judecător
Victor Dan Zlătescu – judecător
Paula C. Pantea – procuror
Doina Suliman – magistrat-asistent

Pe rol, pronunțarea asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 pentru modificarea și completarea Legii nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată, ridicată de Diaconu Emilian în Dosarul nr. 2.724/1997 al Curții de Apel Galați – Secția comercială și de contencios administrativ.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 12 mai 1998 și au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, când, având nevoie de timp pentru a delibera, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 19 mai 1998.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Curtea de Apel Galați – Secția comercială și de contencios administrativ, prin încheierea din 24 noiembrie 1997, pronunțată în Dosarul nr. 2.724/1997, a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 pentru modificarea și completarea Legii nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată, invocată de Diaconu Emilian într-o cauză civilă, ce are ca obiect anularea Hotărârii Consiliului Județean Vrancea nr. 38 din 12

¹ Publicată în M. Of. nr. 211 din 8 iunie 1998.

septembrie 1997, prin care s-a dispus eliberarea sa din funcția de vicepreședinte al acestui consiliu.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, se susține că dispozițiile legale atacate contravin prevederilor art. 72 alin. (3) lit. o) și art. 114 alin. (1) și (4) din Constituție.

Exprimându-și opinia, instanța de judecată apreciază că „ordonanța de urgență este neconstituțională”, deoarece, potrivit art. 72 din Constituție, reglementarea pe care o instituie este de domeniul legii organice, iar, conform prevederilor constituționale ale art. 144 alin. (1), Guvernul poate fi abilitat prin lege să emită ordonanțe numai în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

Potrivit art. 24 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, au fost solicitate punctele de vedere ale președinților celor două Camere ale Parlamentului și al Guvernului.

În punctul său de vedere, Guvernul apreciază că „excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 este neîntemeiată”, deoarece ordonanțele de urgență, constituind o excepție de la regula instituită la art. 114 alin. (1) din Constituție, pot fi emise în orice domeniu, așa încât „restricția referitoare la domeniile rezervate legilor organice nu operează”.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere.

Potrivit art. 5 din Legea nr. 47/1992, s-au cerut relații Consiliului legislativ în legătură cu avizarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997. În răspunsul primit, se arată că, inițial, Guvernul elaborase un proiect de lege care, ulterior, a fost transformat în ordonanță de urgență.

În cadrul dezbaterilor care au avut loc în ședința publică din data de 12 mai 1998, reprezentantul Ministerului Public, având în vedere deciziile Curții Constituționale nr. 65/1995 și nr. 34/1998 și considerând că dispozițiile atacate contravin art. 114 alin. (4) din Constituție, a pus concluzii de admitere a excepției invocate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, răspunsul comunicat de Consiliul Legislativ, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părților, concluziile procurorului, dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997, raportate la prevederile Constituției și Legii nr. 47/1992, republicată, reține următoarele:

În temeiul art. 144 lit. c) din Constituție și art. 23 din Legea nr. 47/1992, Curtea este competentă să soluționeze excepția de neconstituționalitate cu care a fost legal sesizată.

Motivele de neconstituționalitate invocate privesc încălcarea prevederilor art. 114 alin. (4) din Constituție, potrivit cărora ordonanța de urgență se poate emite numai în cazuri excepționale, precum și a prevederilor alin. (1) al acestui articol, potrivit cărora este interzisă abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe în domeniile legilor organice, prevedere pe care autorul excepției o consideră aplicabilă și în ceea ce privește ordonanțele de urgență. Interesul urmărit prin excepția ridicată este infirmarea constituționalității prevederilor alin. (41), introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/1997 la art. 67 din Legea nr. 69/1991, republicată. Motivele de neconstituționalitate invocate privesc, însă, ordonanța în ansamblul său, astfel încât nu

pot fi disociate, spre a ne referi numai la prevederile sus-menționate, direct aplicabile procesului.

Primul motiv de neconstituționalitate invocat, legat de încălcarea condiției constituționale prevăzute la art. 114 alin. (4), ca ordonanța de urgență să fie emisă numai în cazuri excepționale, este întemeiat. Nici existența unei situații excepționale, nici necesitatea instituirii de urgență a măsurilor prevăzute în ordonanță nu pot fi reținute.

Așa cum rezultă din relațiile comunicate de Consiliul legislativ, inițial, pentru reglementarea aspectelor prevăzute în ordonanța de urgență, Guvernul elaborase un proiect de lege. În expunerea de motive la acest proiect, se face referire exclusiv la necesitatea îmbunătățirii cadrului legislativ privind autonomia locală, în concordanță cu „actualul program de guvernare”, și pentru eliminarea unor imperfecțiuni și neclarități, precum și completarea unor insuficiențe, fără nicio mențiune cu privire la existența unor situații ce ar impune adoptarea de urgență a acestei reglementări. De aceea, nici nu s-a solicitat dezbaterea proiectului în procedură de urgență. Proiectul de lege a fost avizat de Consiliul legislativ la data de 10 mai 1997. Peste 9 zile, proiectul de lege, transformat într-un proiect de ordonanță de urgență, s-a trimis la avizare și, ulterior, ordonanța de urgență a fost adoptată de Guvern. Conținutul ordonanței de urgență, cu excepția unor aspecte de amănunt, este același cu al proiectului de lege anterior, iar Nota de fundamentare are același cuprins cu cel al expunerii de motive precedente, fără a se invoca, cel puțin, existența unei situații excepționale, care ar fi justificat urgența adoptării reglementării respective pe calea ordonanței de urgență.

Rezultă, din cele arătate, că scopul urmărit de Guvern a fost acela de a institui o nouă reglementare, direct aplicabilă, procedeu prin care, însă, s-a încălcat competența constituțională a Parlamentului, prevăzută la art. 58 din Constituție, în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării.

Astfel cum s-a arătat prin Decizia Curții Constituționale nr. 65/1995, publicată în M. Of. nr. 129 din 28 iunie 1995, cazul excepțional, de care depinde legitimitatea constituțională a ordonanței de urgență, se justifică „pe necesitatea și urgența reglementării unei situații care, datorită circumstanțelor sale excepționale, impune adoptarea de soluții imediate, în vederea evitării unei grave atingeri aduse interesului public”. Nici în expunerea de motive la proiectul de lege inițial, nici în Nota de fundamentare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 și nici în justificările prezentate de reprezentantul Guvernului la dezbaterile care au avut loc în ședința Senatului din 17 martie 1998, ca și în celelalte luări de cuvânt din această ședință, așa cum rezultă din stenograma publicată în Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, nr. 47 din 8 aprilie 1998, nu s-a făcut referire la existența unor împrejurări care să justifice cazul excepțional și urgența reglementării situației. Cazul excepțional are un caracter obiectiv, în sensul că existența sa nu depinde de voința Guvernului, care, în asemenea împrejurări, este constrâns să reacționeze prompt pentru apărarea unui interes public pe calea ordonanței de urgență. De aceea, în niciun fel nu constituie un caz excepțional schimbarea de către Guvern a opțiunii sale cu privire la actul legislativ folosit. Ordonanța de urgență nu constituie o alternativă aflată la discreția Guvernului, prin care acesta și-ar putea încălca obligația sa constituțională de a asigura, în vederea îndeplinirii programului său de guvernare, reglementarea prin lege, de către Parlament, a relațiilor ce constituie obiectul acestei reglementări.

De altfel, prin Decizia Curții Constituționale nr. 34/1998, publicată în M. Of. nr. 88 din 25 februarie 1998, se arată că „modificarea sau unificarea legislației într-un domeniu

sau altul nu justifică, prin ea însăși, emiterea unei ordonanțe de urgență”. Or, scopul urmărit prin adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 a fost perfecționarea legislației, așa cum rezultă atât din expunerea de motive la proiectul de lege inițial, cât și din Nota de fundamentare a ordonanței de urgență și din dezbaterile care au avut loc la Senat.

Așa cum se arată în stenograma ședinței Senatului din 17 martie 1998, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/1997 a fost respinsă la votul final, pe ansamblul reglementării, după ce fuseseră adoptate, în parte, prevederile articolelor. Semnificația acestui vot privește, deci, necesitatea ordonanței de urgență în întregime, ceea ce exclude *de plano* existența unui caz excepțional care ar fi impus adoptarea ei. De altfel, însăși întârzierea cu aproape un an a discutării în Parlament a ordonanței de urgență infirmă urgența reglementării instituite de ordonanță, iar, în punctul de vedere al Guvernului, nu se face nicio referire la acest aspect.

În concluzie, intenția inițială a Guvernului a fost promovarea unui proiect de lege, pentru că, în fapt, condițiile ce caracterizează cazul excepțional, de care depinde legitimitatea constituționalității ordonanței de urgență a Guvernului, nu erau întrunite, o modificare legislativă nefiind de natură să justifice emiterea unei asemenea ordonanțe. Schimbarea ulterioară a acestei orientări, prin emiterea noii reglementări preconizate, sub forma unei ordonanțe de urgență, este, de aceea, neconstituțională.

În ceea ce privește cel de-al doilea motiv de neconstituționalitate, legat de reglementarea prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/1997 a unui domeniu rezervat legii organice, este incontestabil că Legea nr. 69/1991, întrucât privește administrația publică locală, constituie, potrivit art. 72 alin. (3) lit. a) din Constituție, o lege organică. Prin Decizia nr. 34/1998, sus-menționată, Curtea Constituțională a statuat că interdicția reglementării prin ordonanță în domenii rezervate legii organice nu este aplicabilă ordonanței de urgență a Guvernului. Cu majoritate de voturi, Curtea constată că nu au intervenit elemente noi care să justifice modificarea acestei practici.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 144 lit. c) din Constituție, precum și art. 1, art. 2, art. 3, art. 13 alin. (1) lit. A. c) și art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate, invocată de Diaconu Emilian în Dosarul nr. 2.724/1997 al Curții de Apel Galați – Secția comercială și de contencios administrativ, și constată că dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 22/1997 pentru modificarea și completarea Legii nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată, sunt neconstituționale.

Definitivă și obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 19 mai 1998.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN MURARU

Magistrat-asistent,

Doina Suliman

3. DECIZIA NR. 208 DIN 25 OCTOMBRIE 2000¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999

Tematică: natura juridică a procedurii administrative de soluționare a obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor împotriva actelor de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor; imposibilitatea atacării actului de bază, ci a deciziei pronunțate asupra contestației; legitimitatea procedurilor administrativ-jurisdicționale, din perspectiva Constituției României și a jurisprudenței CEDO; lipsa unui termen rezonabil de soluționare a contestațiilor – neconstituționalitate.

Lucian Mihai – președinte
Costică Bulai – judecător
Constantin Doldur – judecător
Kozsokár Gábor – judecător
Ioan Muraru – judecător
Nicolae Popa – judecător
Lucian Stângu – judecător
Florin Bucur Vasilescu – judecător
Romul Petru Vonica – judecător
Mariana Trofimescu – procuror
Gabriela Dragomirescu – magistrat-asistent

Pe rol, se află pronunțarea asupra excepției de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, excepție ridicată de Societatea Comercială „Vipet 38” S.R.L. din București, în Dosarul nr. 1.953/1999 al Curții Supreme de Justiție – Secția de contencios administrativ.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 26 septembrie 2000 și au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea pentru data de 10 octombrie 2000 și, apoi, pentru datele de 17 octombrie 2000, 24 octombrie 2000 și 25 octombrie 2000.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 8 martie 2000, pronunțată în Dosarul nr. 1.953/1999, Curtea Supremă de Justiție – Secția de contencios administrativ – a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea

¹ Publicată în M. Of. nr. 695 din 27 decembrie 2000.

obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, excepție ridicată de Societatea Comercială „Vipet 38” S.R.L. din București într-o cauză având ca obiect contestarea de către această societate a legalității și temeiniciei unui proces-verbal încheiat, în temeiul Legii nr. 105/1997, de Administrația financiară a sectorului 3 București.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că procedura administrativă, instituită prin Legea nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, încalcă prevederile constituționale ale art. 48 alin. (1) și (2), art. 24, art. 21, art. 16 alin. (2), art. 49 și art. 11, precum și prevederile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, cu privire la încălcarea prevederilor art. 48 din Constituție, se arată că vătămarea dreptului persoanei se produce prin actul administrativ de control sau de impunere, ce se întocmește de către organele Ministerului Finanțelor, act care nu poate fi contestat în justiție. Potrivit art. 9 din legea criticată, persoana al cărei drept a fost vătămat poate sesiza instanța de judecată doar cu privire la decizia Ministerului Finanțelor, pronunțată în soluționarea căilor administrative de atac, așa încât obligația stabilită prin actul administrativ de control sau de impunere își păstrează valabilitatea, menținându-se, deci, vătămarea dreptului persoanei. Se consideră că Legea nr. 105/1997 a fost adoptată ca lege ordinară, încălcându-se, în felul acesta, dispozițiile art. 48 alin. (2) din Constituție, care prevăd că limitele și condițiile exercitării dreptului persoanei vătămate se stabilesc prin lege organică. Se mai arată că dispozițiile acestei legi contravin dispozițiilor art. 21 din Constituție, prin aceea că instituie taxa de timbru pentru soluționarea căilor administrative de atac, taxă care uneori este mai mare decât taxa judiciară de timbru, fiind, deci, de natură să îngreuească accesul liber la justiție. De asemenea, se susține că legea criticată contravine și dreptului la apărare, consacrat de art. 24 din Constituție, deoarece soluționarea căilor administrative de atac se realizează fără participarea petenților. În ceea ce privește încălcarea prevederilor constituționale ale art. 16, se susține că, prin instituirea căilor administrative de atac, Ministerul Finanțelor capătă o poziție privilegiată în raport cu petenții, prin faptul că termenele stabilite de lege pentru depunerea obiecțiunilor, contestațiilor și plângerilor sunt termene de prescripție, iar termenele de soluționare a acestora de către organele Ministerului Finanțelor sunt termene de recomandare, a căror depășire nu este sancționată. Absența unei asemenea sancțiuni contravine, în opinia autorului excepției de neconstituționalitate, art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât nu se asigură un termen rezonabil pentru judecarea cauzelor. Se apreciază că prevederile art. 6 din Convenție prevalează în raport cu dreptul intern și, în consecință, legea criticată încalcă și dispozițiile art. 11 din Constituție. În sfârșit, se mai susține că, prin conținutul său, Legea nr. 105/1997 împiedică repararea dreptului vătămat în timp util, ceea ce are ca efect încălcarea art. 49 din Constituție privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

Curtea Supremă de Justiție – Secția de contencios administrativ – apreciază că excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 este neîntemeiată sub aspectul încălcării dispozițiilor art. 16 și 21 din Constituție, deoarece instituirea procedurii

administrativ-jurisdicționale nu înlătură intervenția instanțelor judecătorești, iar principiul egalității în fața legii se referă la cetățeni, iar nu la persoane juridice. Se mai arată că dispozițiile legii criticate nu încalcă nici prevederile art. 48 din Constituție, care dispun că limitele și condițiile exercitării dreptului de a sesiza instanța de judecată se stabilesc prin lege organică, întrucât Legea nr. 105/1997 este, în sensul prevederilor art. 3 din Legea nr. 29/1990, legea specială care reglementează procedura administrativă prealabilă în cazul contestării impozitelor, taxelor și a altor venituri bugetare. Se consideră, de asemenea, că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată și față de dispozițiile art. 24 și 11 din Constituție, raportate la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, dispoziții care se referă la proceduri judiciare, iar nu la procedurile administrativ-jurisdicționale, care au reguli de desfășurare diferite de cele dintâi.

Potrivit prevederilor art. 24 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Guvernul, în punctul său de vedere, consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se apreciază că Legea nr. 105/1997, care instituie procedura administrativă pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și plângerilor privind sumele constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor și competența de soluționare în cadrul acestei proceduri, nu este contrară principiilor liberului acces la justiție și egalității în drepturi a cetățenilor. Se arată, de asemenea, că, potrivit prevederilor art. 3 din Legea nr. 29/1990, care este lege organică, cererile formulate în materia impozitelor și taxelor se soluționează de organele și în condițiile stabilite prin lege ordinară, iar Legea nr. 105/1997 este legea ordinară în acest domeniu, astfel încât nu este încălcat art. 48 alin. (2) din Constituție, în ceea ce privește susținerea referitoare la neconstituționalitatea instituirii unor taxe de timbru în cadrul procedurii prevăzute de legea criticată, se apreciază că art. 48 din Constituție, invocat ca fiind încălcat, nu prevede, sub acest aspect, nicio interdicție. În legătură cu contrarietatea dispozițiilor Legii nr. 105/1997 cu art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se consideră întemeiate argumentele instanței de judecată, sub aspectul „distingției dintre procedurile administrativ-jurisdicționale și cele judiciare, acestea din urmă făcând obiectul convenției în cauză”.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și dispozițiile Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 144 lit. c) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 12 și art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze excepția de neconstituționalitate ridicată.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate

și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999.

Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile Legii nr. 105/1997, prin care se instituie procedura administrativ-jurisdicțională de soluționare a obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, sunt contrare prevederilor art. 11, art. 16 alin. (2), art. 21, art. 24, art. 48 alin. (1) și (2) și art. 49 din Constituție, precum și prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În esență, în opinia autorului excepției, încălcarea prevederilor constituționale menționate constă în aceea că legea criticată nu stabilește sancțiuni pentru depășirea de către organele competente ale Ministerului Finanțelor a termenelor de soluționare pe cale administrativă a obiecțiunilor, contestațiilor sau a plângerilor formulate de contestatori împotriva actelor de control sau de impunere întocmite de acele organe. În consecință, se apreciază că „procedura căilor administrative de atac amână, în mod nepermis, perioada când partea se poate adresa instanței pentru apărarea dreptului vătămat”, „neasigurând un termen rezonabil pentru judecarea cauzelor”, ceea ce contravine art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Examinând aceste susțineri ale autorului excepției, Curtea Constituțională constată că dispoziții referitoare la procedura administrativ-jurisdicțională de soluționare a obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor formulate de contestatori împotriva actelor de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor se regăsesc în art. 2-7 din Legea nr. 105/1997, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999.

În conformitate cu art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, aceasta „decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, de care depinde soluționarea cauzei”. Așa fiind, în cauza de față, Curtea Constituțională urmează să se pronunțe numai cu privire la constituționalitatea dispozițiilor art. 2-7 din Legea nr. 105/1997, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999, dispoziții al căror conținut este următorul:

– Art. 2: „Împotriva măsurilor dispuse prin procesele-verbale sau prin alte acte ale organelor cu atribuții de control sau de impunere se pot face obiecțiuni care se depun, în termen de 5 zile lucrătoare de la comunicare, la organul care a încheiat procesul-verbal sau alt act al organului cu atribuții de control sau de impunere.

Răspunsul la obiecțiuni se comunică în termen de 15 zile de la înregistrarea acestora, prin hotărâre motivată, semnată de șeful organului care a întocmit procesul-verbal sau care a comunicat actul organului cu atribuții de control sau de impunere.”;

– Art. 3: „Împotriva hotărârii se poate depune, în termen de 15 zile de la data comunicării acesteia, la organele care au emis hotărârea, contestație, care se soluționează de Direcția Generală a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județeană sau a municipiului București, după caz.

Contestația, împreună cu actele care au stat la baza hotărârii, va fi remisă Direcției Generale a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județene sau a municipiului București, după caz, în termen de 5 zile de la înregistrarea acesteia.

Contestația adresată Direcției Generale a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județene sau a municipiului București, după caz, nu poate avea ca obiect alte sume și alte măsuri decât cele asupra cărora s-au emis hotărâri prin care s-au soluționat obiecțiunile.

Contestația se soluționează în termen de 30 de zile de la înregistrarea ei, prin dispoziție motivată, semnată de directorul general.”;

– Art. 4: „Împotriva dispoziției date de directorul general al Direcției Generale a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județene sau a municipiului București, după caz, se poate face plângere la Ministerul Finanțelor, în termen de 15 zile de la data comunicării acesteia.

Ministerul Finanțelor soluționează plângerea prin decizie motivată, în termen de 60 de zile de la primirea acesteia.”;

– Art. 5: „Plângerea adresată Ministerului Finanțelor se depune la Direcția Generală a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județeană sau a municipiului București, după caz, care o va înainta, în termen de 5 zile, Ministerului Finanțelor, împreună cu documentul original de plată a taxei de timbru și cu dosarul contestației.”;

– Art. 6: „Contestațiile adresate Direcțiilor Generale a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județene sau a municipiului București, după caz, sunt supuse unei taxe de timbru de 2% la suma contestată, dar nu mai puțin de 10.000 lei, iar plângerile adresate Ministerului Finanțelor sunt supuse unei taxe de timbru de 1% la suma contestată, dar nu mai puțin de 10.000 lei.

Sumele plătite cu titlu de taxe de timbru, aferente contestației și plângerii, se restituie, la cerere, integral sau parțial, în raport cu admiterea integrală sau parțială a acestora.”;

– Art. 7: „Plângerile adresate Ministerului Finanțelor nu pot avea ca obiect alte sume și alte măsuri decât cele asupra cărora s-au emis dispoziții prin care s-au soluționat contestațiile de către Direcțiile Generale a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județene sau a municipiului București, după caz.”

Textele constituționale invocate ca fiind încălcate prin dispozițiile criticate sunt, în ordinea indicării lor de către autorul excepției, următoarele:

– Art. 48: „(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică [...]”;

– Art. 24: „(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.”;

– Art. 21: „(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreua exercitarea acestui drept.”;

– Art. 16 alin. (2): „Nimeni nu este mai presus de lege.”;

– Art. 49: „(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”;

– Art. 11: „(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.”

În susținerea excepției de neconstituționalitate, este invocată și încălcarea prevederilor art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, al căror conținut este următorul: „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa [...]”

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea Constituțională constată următoarele:

În legătură cu legitimitatea constituțională a procedurilor administrativ-jurisdicționale, prin Decizia Plenului nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în M. Of. nr. 69 din 16 martie 1994, Curtea Constituțională a statuat, de principiu, că instituirea unor astfel de proceduri nu contravine principiilor constituționale.

Curtea Constituțională reține că existența unei proceduri prealabile administrativ-jurisdicționale este acceptată și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, jurisprudență prin care, în legătură cu aplicarea art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, s-a subliniat că „Rațiuni de flexibilitate și eficiență, care sunt pe deplin compatibile cu protecția drepturilor omului, pot justifica intervenția anterioară a unor organe administrative sau profesionale [...] ce nu satisfac, sub fiecare aspect în parte, exigențele menționatele prevederi; un asemenea sistem poate fi reclamat de tradiția juridică a mai multor state membre ale Consiliului Europei” (cazul *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgiei*, 1981).

Având în vedere cele statuate prin Decizia Plenului nr. 1/1994, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea Constituțională reține că instituirea prin lege a unei proceduri administrativ-jurisdicționale nu este, *eo ipso*, neconstituțională.

În ceea ce privește, însă, susținerea potrivit căreia procedura administrativ-jurisdicțională, instituită prin Legea nr. 105/1997, nu asigură un termen rezonabil pentru judecarea cauzelor, Curtea Constituțională constată că, sub acest aspect, excepția de neconstituționalitate este întemeiată, urmând să fie admisă, pentru considerentele care urmează.

1. Astfel, în lumina dispozițiilor constituționale ale art. 11, care prevăd că: „(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. (2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.”, precum și în lumina prevederilor art. 20 alin. (2) din Constituție, conform cărora: „Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale.”, prevederile art. 2-7 din Legea nr. 105/1997 contravin

dispozițiilor art. 6 par. 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căreia: „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa [...]”

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în legătură cu aplicarea prevederilor art. 6 par. 1 din Convenție, s-a stabilit că imperativul soluționării cauzei „într-un termen rezonabil” include *dies a quo* și durata unor asemenea proceduri, prealabile sesizării instanței judecătorești (de exemplu, cazurile *Golder c. Regatului Unit*, 1975, și *Vallée c. Franței*, 1994), precum și că „termenul rezonabil” se calculează până la *dies ad quem* – soluționarea finală a cauzei (de exemplu, cazurile *Eckle c. Republicii Federale a Germaniei*, 1982, și *Bricmont c. Belgiei*, 1986). În sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, nu se consideră ca fiind soluționare finală a cauzei pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care doar se recunoaște existența dreptului (de exemplu, existența dreptului de a fi despăgubit, în cadrul răspunderii civile), fără a se fi stabilit, însă, și cuantumul concret al sumei de bani (de exemplu, cuantumul despăgubirii), ceea ce ar presupune un proces separat (în acest sens, cazurile *Guincho c. Portugaliei*, 1984, și *Silva Pontes c. Portugaliei*, 1994). De asemenea, aceeași jurisprudență stabilește că procedurile pentru punerea în executare a hotărârii judecătorești nu sunt acoperite de garanția „termenului rezonabil” (cazurile *X c. Regatului Unit*, 1981, și *Alsterlund c. Suediei*, 1988).

În stabilirea modului în care cerința „termenului rezonabil” este satisfăcută, Curtea Europeană a Drepturilor Omului acordă o relevanță specială situației în care, pe parcursul soluționării litigiului, sunt percepute penalități sau dobânzi asupra sumei de bani ce constituie obiectul acestuia, astfel încât întârzierea soluționării procesului are un caracter împovăraător pentru reclamant (cazul *Schouten și Meldrum c. Olandei*, 1994).

În sfârșit, Curtea Constituțională constată că cerința ca litigiul să fie soluționat „într-un termen rezonabil” interesează nu numai sub aspectul pur „temporal” al procedurii administrativ-jurisdicționale instituite prin art. 2-7 din Legea nr. 105/1997, ci, în contextul dispozițiilor art. 6 din Convenție, cu privire la dreptul la un „proces echitabil”, finalitatea acestei locuțiuni atrage și conotația „într-o modalitate rezonabilă”. De aceea, procedura administrativ-jurisdicțională, prevăzută la art. 2-7 din Legea nr. 105/1997, contravine acestei finalități, întrucât stabilește trei proceduri intermediare similare („organele cu atribuții de control sau de impunere”, „Direcția Generală a Finanțelor Publice și Controlului Financiar de Stat județeană sau a municipiului București”, „Ministerul Finanțelor”), care împiedică desfășurarea unui „proces echitabil”.

2. Curtea Constituțională constată că, pe de altă parte, potrivit art. 10 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 11/1996 privind executarea creanțelor bugetare, „obligațiile bugetare stabilite de organele competente, prin documente de verificare sau de constatare, se plătesc în termen de cel mult 15 zile de la data semnării sau a comunicării documentului de verificare sau de constatare, care constituie și înștiințare de plată”, iar, conform alin. (2) al aceluiași text legal, în redactarea dată prin art. I pct. 6 din Ordonanța Guvernului nr. 53/1997 pentru modificarea și completarea Ordonanței

Guvernului nr. 11/1996 privind executarea creanțelor bugetare, aprobată și modificată prin Legea nr. 108/1996, „exercitarea căilor de atac la organele competente, de către plătitori, cu privire la stabilirea obligațiilor bugetare, nu suspendă obligația acestora de plată”. În temeiul acestor dispoziții, actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, la care se referă obiecțiunile, contestațiile și plângerile reglementate prin art. 2-7 din Legea nr. 105/1997, sunt puse în executare înainte de parcurgerea procedurii administrativ-jurisdicționale prealabile stabilite de aceste texte, iar, până la obținerea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, prin care se stabilește dacă suma contestată este datorată sau nu, cerința „termenului rezonabil”, impus de prevederile art. 6 par. 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nu este satisfăcută. Totodată, trebuie avută în vedere și împrejurarea că, de cele mai multe ori, după obținerea unei hotărâri judecătorești prin care se constată nelegalitatea actului de control sau de impunere întocmit de organele Ministerului Finanțelor, este necesară promovarea unui nou proces în justiție, prin care să se ceară actualizarea cuantumului sumei ce trebuie restituită, precum și stabilirea cuantumului prejudiciului cauzat contestatorului prin lipsirea sa de posibilitatea utilizării acelei sume de bani pe parcursul procesului. Acest nou proces, a cărui durată poate fi comparabilă cu durata celui anterior, trebuie analizat – sub aspectul îndeplinirii exigenței „termenului rezonabil” – împreună cu durata celui dintâi proces.

Este adevărat că art. 10 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 11/1996 prevede, în redactarea modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/1999, că „[...] Ministerul Finanțelor sau, după caz, autoritățile administrației publice locale, prin organele lor competente în soluționarea obiecțiunilor, pot dispune, la cererea plătitorului și ținând seama de motivele invocate de acesta, suspendarea obligației de plată la bugetul de stat sau, respectiv, la bugetele locale, până la soluționarea primei căi de atac”, iar art. 76 din Ordonanța Guvernului nr. 11/1996 permite formularea unei contestații la instanța judecătorească, dar suspendarea executării silite nu operează *eo ipso*, ci se pronunță, așa cum prevede art. 78 alin. (1) din aceeași ordonanță, de către instanță, „[...] la cerere, prin încheiere motivată [...]”. Din acest ansamblu de reglementări legale, rezultă că procedura executării creanțelor bugetare, care se caracterizează, în mod justificat, printr-o deosebită celeritate și eficiență, asigură punerea foarte rapidă în executare a actelor de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor la care se referă obiecțiunile, contestațiile și plângerile reglementate prin art. 2-7 din Legea nr. 105/1997.

Aceasta înseamnă că, în cea mai mare parte a cazurilor, executarea creanțelor bugetare este finalizată anterior parcurgerii procedurii prealabile administrativ-jurisdicționale astfel reglementate, cu consecința că, în momentul în care organele Ministerului Finanțelor desfășoară această procedură, subiectul de drept care a formulat obiecțiunea, contestația sau plângerea se vede deja lipsit, după caz, de sume de bani executate din contul său bancar ori de alte bunuri mobile sau de bunuri imobile din patrimoniul său, ce au constituit obiectul executării silite.

3. În aceste condiții, apare evident că parcurgerea procedurii prealabile administrativ-jurisdicționale, astfel cum este reglementată în prezent, devine deosebit de împovărătoare și, prin urmare, în discordanță cu conceptul „termen rezonabil” stabilit la art. 6 par. 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

4. Pronunțând soluția de constatare a neconstituționalității prevederilor art. 2-7 din Legea nr. 105/1997, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999, Curtea Constituțională revine asupra jurisprudenței sale referitoare la constituționalitatea acestor prevederi legale (de exemplu: Decizia nr. 134 din 20 octombrie 1998, publicată în M. Of. nr. 57 din 9 februarie 1999, și Decizia nr. 50 din 23 martie 1999, publicată în M. Of. nr. 308 din 30 iunie 1999). Curtea observă că, în motivarea acelor excepții de neconstituționalitate, nu fusese invocată contrarietatea dispozițiilor Legii nr. 105/1997 cu prevederile art. 6 par. 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la cerința „termenului rezonabil”. Pe de altă parte, potrivit art. 23 alin. (4) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, „sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare”.

5. În sfârșit, ținând seama de prevederile art. 2 alin. (3) teza întâi din Legea nr. 47/1992, republicată, potrivit căreia „în exercitarea controlului, Curtea Constituțională se pronunță numai asupra problemelor de drept, fără a putea modifica sau completa prevederea legală supusă controlului. [...]”, precum și de propria jurisprudență referitoare la limitele competenței sale (de exemplu: Decizia nr. 159 din 10 noiembrie 1998, publicată în M. Of. nr. 51 din 4 februarie 1999), Curtea reține că nu poate îndeplini rolul de „legislator pozitiv” și nici nu se poate substitui legiuitorului pentru înlocuirea, parțială sau totală, a dispozițiilor neconstituționale ale art. 2-7 din Legea nr. 105/1997 ori pentru selectarea, în vederea declarării ca fiind neconstituțional, a unuia sau a altuia dintre textele legale prin care sunt reglementate cele trei etape ale procedurii prealabile administrativ-jurisdicționale.

În aceste condiții și având în vedere, totodată, că instituirea prin lege a unei asemenea proceduri nu constituie, *eo ipso*, o măsură neconstituțională, nimic nu exclude posibilitatea ca legiuitorul, exercitându-și atribuțiile constituționale, să reglementeze din nou procedura prealabilă, anterioară accesului la justiție, dar care, de această dată, să asigure soluționarea cauzei într-un „termen rezonabil”.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 144 lit. c) și art. 145 alin. (2) din Constituție, precum și art. 13 alin. (1) lit. A. c), art. 23 alin. (3) și art. 25 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, cu majoritate de voturi,

Curtea,
În numele legii,
Decide:

Admite în parte excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999, excepție ridicată de Societatea

Comercială „Vipet 38” S.R.L. din București, în Dosarul nr. 1.953/1999 al Curții Supreme de Justiție – Secția de contencios administrativ; și constată că prevederile art. 2-7 sunt neconstituționale.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Definitivă și obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 25 octombrie 2000.

Președintele Curții Constituționale,

LUCIAN MIHAI

Magistrat-asistent,

Gabriela Dragomirescu

4. DECIZIA NR. 544 DIN 28 Iunie 2006¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi

Tematică: natura juridică a Curții de Conturi – „instituție fundamentală a statului”; obligația reglementării organizării și funcționării Curții de Conturi prin lege organică; „afectarea” regimului său prin adoptarea unei ordonanțe de urgență; încălcarea art. 61 alin. 1 din Constituția României și a principiului separației puterilor în stat.

Ioan Vida – președinte

Nicolae Cochinescu – judecător

Aspazia Cojocar – judecător

Acsinte Gaspar – judecător

Kozsokár Gábor – judecător

Petre Ninosu – judecător

Ion Predescu – judecător

Șerban Viorel Stănoiu – judecător

Ion Tiucă – procuror

Gabriela Dragomirescu – magistrat-asistent șef

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție.

La apelul nominal răspunde, pentru Guvernul României, Ministerul Finanțelor Publice, prin domnul consilier juridic Mihnea Trofimescu, în baza delegației depuse la dosar, constatându-se lipsa autorului excepției.

¹ Publicată în M. Of. nr. 568 din 30 iunie 2006.

Reprezentantul Guvernului solicită Curții acordarea unui nou termen de judecată, în vederea formulării unui punct de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată, în condițiile prevăzute de Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale. Depune note scrise.

Reprezentantul Ministerului Public nu se opune acordării termenului solicitat.

Curtea, deliberând, respinge cererea formulată, întrucât lipsa punctelor de vedere ale autorităților prevăzute de Legea nr. 47/1992, care nu sunt obligatorii pentru judecători, nu împiedică Curtea să soluționeze excepția ridicată, iar reprezentantul Guvernului a depus note scrise la dosar.

Cauza fiind în stare de judecată, se dă cuvântul reprezentantului Guvernului, care menționează că susține poziția exprimată în notele scrise depuse la dosar.

Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate, întrucât apreciază că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2006 nu încalcă dispozițiile din Constituție invocate de autorul acesteia.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Cu Adresa nr. 6.516 din 26 iunie 2006, Avocatul Poporului a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, publicată în M. Of. nr. 525 din 19 iunie 2006. Excepția a fost ridicată în temeiul art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că ordonanța de urgență criticată a fost adoptată cu încălcarea prevederilor constituționale ale art. 115, referitoare la „Delegarea legislativă”, cu menționarea expresă a alin. (4), (5) și (6). Se mai susține că natura juridică a Curții de Conturi este de instituție fundamentală a statului, iar această ordonanță de urgență îi afectează regimul juridic, ceea ce contravine art. 73 alin. (3) lit. l) din Constituție, potrivit căruia organizarea și funcționarea Curții de Conturi se reglementează prin lege organică. Autorul excepției invocă, de asemenea, și încălcarea prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (4), care consacră principiul separației și echilibrului puterilor în stat, în cadrul democrației constituționale, alin. (5) privind obligativitatea respectării Constituției și a legilor țării, art. 61 alin. (1), potrivit căruia: „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării”, precum și art. 140, intitulat „Curtea de Conturi”.

Curtea,

examinând sesizarea Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile reprezentantului Ministerului Public și notele scrise depuse la dosar de Ministerul Finanțelor Publice, în calitate de reprezentant al Guvernului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 10 și art. 32 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, publicată în M. Of. nr. 525 din 19 iunie 2006.

Autorul excepției consideră că ordonanța criticată încalcă, în ordinea invocării lor, dispozițiile constituționale ale art. 115 alin. (4), (5) și (6), art. 73 alin. (3) lit. l), art. 1 alin. (4) și (5), art. 61 alin. (1) și art. 140 – „Curtea de Conturi”. Aceste texte din Constituție prevăd:

– Art. 115 alin. (4), (5) și (6): „(4) Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligația de a motiva urgența în cuprinsul acestora.

(5) Ordonanța de urgență intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezbatere în procedură de urgență la Camera competentă să fie sesizată și după publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, dacă nu se află în sesiune, se convoacă în mod obligatoriu, în 5 zile de la depunere sau, după caz, de la trimitere. Dacă, în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizată nu se pronunță asupra ordonanței, aceasta este considerată adoptată și se trimite celeilalte Camere, care decide, de asemenea, în procedură de urgență. Ordonanța de urgență cuprinzând norme de natura legii organice se aprobă cu majoritatea prevăzută la art. 76 alin. (1).

(6) Ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituționale, nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertățile și îndatoririle prevăzute de Constituție, drepturile electorale și nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică.”;

– Art. 73 alin. (3) lit. l): „(3) Prin lege organică se reglementează: [...] l) organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Ministerului Public și a Curții de Conturi.”;

– Art. 1 alin. (4) și (5): „(4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.

(5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”;

– Art. 61 alin. (1): „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.”

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea reține următoarele:

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi este neconstituțională în sensul celor ce se vor arăta în continuare.

Potrivit art. 140 alin. (1) din Constituție, Curtea de Conturi exercită controlul asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare ale statului și ale sectorului public. Același articol al Constituției reglementează relațiile dintre Curtea de Conturi și Parlament, numirea și revocarea membrilor instituției, durata mandatului și statutul acestora.

Prin rolul său, *Curtea de Conturi face parte din instituțiile fundamentale ale statului*, activitatea sa fiind indispensabilă asigurării suportului financiar al funcționării tuturor organelor statului. Natura Curții de Conturi de instituție fundamentală a statului este, deopotrivă, subliniată de statutul constituțional al acesteia, ca și de faptul că organizarea și funcționarea sa, adică regimul său juridic, se reglementează, potrivit art. 73 alin. (3) lit. l) din Constituție, prin lege organică.

Luând în considerare aceste elemente definitorii, Curtea Constituțională constată că reglementarea organizării și funcționării Curții de Conturi prin ordonanță de urgență a Guvernului contravine prevederilor art. 115 alin. (6) din Constituție, conform cărora ordonanțele de urgență „nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului”.

Pentru aceleași considerente, Curtea Constituțională constată că adoptarea ordonanței de urgență analizate încalcă și dispozițiile art. 61 alin. (1) din Constituția României,

conform căroră: „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării”, prevederile art. 73 alin. (3) lit. 1), precum și principiul separației puterilor, consacrat prin art. 1 alin. (4) din Constituție. În acest sens, Curtea Constituțională reține că reglementarea pe calea ordonanțelor și a ordonanțelor de urgență constituie, așa cum se prevede expres în art. 115 din Constituție, o atribuție exercitată de Guvern în temeiul delegării legislative, iar depășirea limitelor acestei delegări, stabilite prin însuși textul Constituției, reprezintă o imixtiune nepermisă în competența legislativă a Parlamentului, altfel spus, o violare a principiului separației puterilor în stat.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d), art. 31 alin. (4) și art. 32 și art. 33 din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,
În numele legii,
Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate, ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție, și constată că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2006 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, publicată în M. Of. nr. 525 din 19 iunie 2006, este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința publică din data de 28 iunie 2006.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Magistrat-asistent șef,
Gabriela Dragomirescu

5. DECIZIA NR. 567 DIN 11 IULIE 2006¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Tematică: organizarea și desfășurarea referendumului național, potrivit art. 90 din Constituția României; competența exclusivă a Președintelui în determinarea problemelor de interes național ce se supun referendumului; reglementarea prin lege a cazurilor care constituie „probleme de interes național” – încălcare a competenței Președintelui și a principiului separației și echilibrului puterilor în stat.

Aspazia Cojocaru – judecător
Acsinte Gaspar – judecător

¹ Publicată în M. Of. nr. 613 din 14 iulie 2006.

Kozsokár Gábor – judecător
Petre Ninosu – judecător
Ion Predescu – judecător
Șerban Viorel Stănoiu – judecător
Ion Tiucă – procuror
Gabriela Dragomirescu – magistrat-asistent șef

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art. 146 lit. d) din Constituție.

La apelul nominal, lipsește autorul excepției, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, se dă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate ridicată. În acest sens, arată că art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 restrânge atribuțiile Președintelui României prevăzute de art. 90 din Constituție, referitoare la competența sa exclusivă în materia referendumului pentru probleme de interes național.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Cu Adresa nr. 5.321 din 28 iunie 2006, Avocatul Poporului a sesizat direct Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în M. Of. nr. 84 din 24 februarie 2000.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, se arată, în esență, că, deși prevederile Legii privind organizarea și desfășurarea referendumului au mai fost supuse controlului de constituționalitate, Curtea, prin Deciziile nr. 70 din 5 mai 1999 și nr. 498 din 8 iunie 2006, s-a pronunțat doar cu privire la constituționalitatea unor prevederi cuprinse în art. 12 alin. (1) din lege. Întrucât art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 conține și alte prevederi referitoare la referendumul cu privire la „problemele de interes național”, Avocatul Poporului solicită Curții Constituționale să constate neconstituționalitatea dispozițiilor cuprinse în acest articol, având în vedere și soluțiile adoptate prin cele două decizii.

În argumentarea excepției, Avocatul Poporului susține că atribuțiile conferite Președintelui României sunt cuprinse în art. 80, art. 85-90 și art. 91-94 din Constituție și că anumite atribuții se exercită de Președinte fără să aibă „nevoie de concursul altor organe de stat, în timp ce altele presupun un asemenea concurs”. În acest sens, menționează că, din analiza atribuției prevăzute în art. 90 din Constituție, potrivit căruia „Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”, rezultă că această atribuție cuprinde două elemente: consultarea și decizia. Consultarea Parlamentului este o condiție prealabilă deciziei; realizarea ei este obligatorie, în sensul că Președintele României nu poate proceda la referendum fără această consultare; are valoarea unui aviz obligatoriu, în sensul că trebuie realizată, dar Președintele României are libertatea deciziei. Ca atare, consideră că:

a) numai Președintele României poate decide dacă cere sau nu poporului să-și exprime voința prin referendum, care sunt problemele de interes național și care anume problemă concretă va fi supusă referendumului;

b) nicio autoritate publică nu poate decide lista problemelor de interes național, în sensul art. 90 din Constituție, aceasta fiind o atribuție exclusivă a Președintelui României.

Așadar, dispozițiile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 sunt neconstituționale, „deoarece nu numai că adaugă la Constituție, dar restrâng o putere constituțională a Președintelui României” și reprezintă „un caz evident în care Parlamentul a acționat în afara competenței sale constituționale”, el având „în principiu, o competență nelimitată, adică numai în măsura în care i se stabilește prin Constituție.” Mai arată că art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, potrivit căruia organizarea și desfășurarea referendumului se reglementează prin lege organică, nu poate fi folosit ca argument pentru respingerea prezentei excepții, întrucât dispoziția constituțională menționată se referă la „o lege procedurală”, „mai ales că, în sistemul nostru constituțional, referendumul poate fi organizat în mai multe situații prevăzute: de art. 2, art. 95 alin. (3) pentru demiterea Președintelui, art. 151 alin. (3) pentru revizuirea Constituției.” Dreptul Președintelui de a cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național, ca un drept exclusiv, se fundamentează nu numai pe dispozițiile art. 80 din Constituție, ci și pe alte dispoziții constituționale, și anume: prin legitimarea electorală egală cu legitimarea Parlamentului – art. 81 alin. (1), precum și prin alegerea Președintelui, care se încadrează în categoria autorităților reprezentative, prin intermediul cărora poporul exercită suveranitatea națională – art. 2 alin. (1), ceea ce conferă Președintelui României „un statut constituțional care legitimează exercițiul unor atribuții fără a fi necesară intervenția altei autorități”, el reprezentând statul român. Existența unor atribuții exclusive ale Președintelui României, în exercitarea cărora Parlamentul nu se poate implica, valorifică principiul complex al separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție.

În concluzie, autorul excepției reiterează „ideea în sensul căreia, riguros constituțional, numai Președintele României are dreptul (competența) să aprecieze care anume probleme sunt de interes național, dacă și când în legătură cu aceste probleme poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința”.

În conformitate cu dispozițiile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere până la data dezbaterilor.

Curtea,

examinând sesizarea Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile reprezentantului Ministerului Public și dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, art. 1 alin. (2) și art. 2, art. 3, art. 10 și art. 32 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în M. Of. nr. 84 din 24 februarie 2000, care prevăd:

– Art. 12 alin. (1): „Sunt considerate probleme de interes național, în sensul art. 11:

A. Adoptarea unor măsuri privind reforma și strategia economică a țării;

B. Adoptarea unor decizii politice deosebite cu privire la:

a) regimul general al proprietății publice și private;

b) organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;

c) organizarea generală a învățământului;

d) structura sistemului național de apărare, organizarea armatei, participarea forțelor armate la unele operațiuni internaționale;

e) încheierea, semnarea sau ratificarea unor acte internaționale pe durată nedeterminată sau pe o perioadă mai mare de 10 ani;

f) integrarea României în structurile europene și euroatlantice;

g) regimul general al cultelor.”

Autorul excepției consideră că prevederile de lege criticate încalcă dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (4), referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor, art. 80 – „Rolul Președintelui” – și art. 90 – „Referendumul”.

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea reține următoarele:

În cadrul controlului de constituționalitate efectuat înainte de promulgarea Legii privind organizarea și desfășurarea referendumului, Curtea Constituțională s-a pronunțat și asupra unei dispoziții din cuprinsul art. 12 alin. (1). Acest articol, pe lângă cazurile concrete privind problemele de interes național enumerate la lit. B [a)-g)], în legătură cu care, în sensul art. 11, Președintele poate cere poporului să își exprime voința, prevedea la lit. B h) și „alte probleme propuse Parlamentului de către Președintele României, în exercitarea atribuțiilor sale constituționale”. Cu acel prilej, prin Decizia nr. 70 din 5 mai 1999, publicată în M. Of. nr. 221 din 19 mai 1999, Curtea Constituțională a decis că dispozițiile art. 12 alin. (1) lit. B h) sunt neconstituționale în ceea ce privește expresia „propuse Parlamentului”, întrucât „Președintele este singurul îndreptățit să stabilească problemele de interes național asupra cărora poate cere poporului să își exprime voința prin referendum”.

În conformitate cu prevederile art. 145 din Constituția nerevizuită, legea a fost transmisă Parlamentului spre reexaminare. În dezacord cu decizia Curții Constituționale, acesta a eliminat în totalitate conținutul lit. h), lipsindu-l, astfel, pe Președinte de posibilitatea de a propune poporului și alte probleme de interes național asupra cărora acesta să-și exprime voința prin referendum.

Potrivit art. 90 din Constituție, „Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”. Din examinarea textului constituțional, rezultă că acesta nu definește, pe de o parte, nici „problemele de interes național”, iar, pe de altă parte, nu prevede nici că aceste probleme vor fi stabilite ulterior prin lege. În lipsa unor astfel de precizări, dispozițiile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 adaugă la textul constituțional invocat, care stabilește doar procedura referendumului inițiat de Președinte cu privire la „probleme de interes național”, ce presupune două faze:

a) consultarea Parlamentului, care urmează să adopte o hotărâre în ședința comună a celor două Camere, cu votul majorității deputaților și senatorilor asupra referendumului inițiat de Președintele României. În situația în care Parlamentul nu a fost consultat, Președintele nu va putea proceda la inițierea referendumului;

b) consultarea poporului, care își exprimă voința cu privire la problemele de interes național ce îi sunt supuse de către Președinte.

Din cele arătate, se deduce, fără echivoc, că art. 90 din Constituție stabilește competența exclusivă a Președintelui în determinarea problemelor de interes național ce se supun referendumului, chiar dacă consultarea Parlamentului este obligatorie. Numai Președintele României are dreptul de a decide care sunt problemele de interes național și, în cadrul acestora, de a stabili, prin decret, problema concretă ce se supune referendumului și data desfășurării acestuia. Sub acest aspect, Curtea constată că enumerarea limitativă în cuprinsul art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 a unor situații considerate a fi „probleme de interes național” este de natură a îngreuna dreptul Președintelui de a consulta poporul, știut fiind faptul că, în timp, interesul național poate diferi, oricând putând interveni situații noi, care să reclame organizarea unui referendum. Orice enumerare a situațiilor considerate ca fiind de „interes național” la momentul la care legiuitorul adoptă reglementarea se poate transforma ulterior într-o îngreunare, într-o limitare care să afecteze dreptul constituțional al Președintelui de a decide singur cu privire la problemele asupra cărora vrea să consulte poporul. Acest drept exclusiv al Președintelui își găsește suportul în dispozițiile constituționale ale art. 80, referitor la „Rolul Președintelui”; art. 2 alin. (1), potrivit căruia „suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative[...], precum și prin referendum”; art. 81 alin. (1), referitor la legitimitatea electorală egală a Președintelui României cu legitimarea Parlamentului, și art. 1 alin. (4), care stabilește că „statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale”.

Stabilirea prin lege a problemelor de interes național reprezintă un amestec al Parlamentului în exercitarea atribuțiilor exclusive ce-i sunt conferite prin Constituție Președintelui și, ca atare, o nesocotire a principiului separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale.

Prevederile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 nu sunt susținute nici de dispozițiile art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, potrivit cărora prin lege organică se reglementează „organizarea și desfășurarea referendumului”, întrucât textul are în vedere stabilirea prin lege a unor măsuri tehnice, procedurale, necesare în procesul de consultare a poporului pe calea referendumului.

Pentru considerentele expuse, Curtea constată că prevederile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, în redactarea criticată de Avocatul Poporului, limitează, în mod nejustificat, prerogativele constituționale ale Președintelui României în acest domeniu și, ca atare, sunt neconstituționale.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d), art. 31 alin. (4) și art. 32 și art. 33 din Legea nr. 47/1992,

Curtea constituțională,

În numele legii,

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate, ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție, și constată că dispozițiile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în M. Of. nr. 84 din 24 februarie 2000, sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința publică din data de 11 iulie 2006.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent șef,

Gabriela Dragomirescu

6. DECIZIA NR. 953 DIN 19 DECEMBRIE 2006¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor

Tematică: procedură contravențională; înregistrarea plângerii împotriva procesului-verbal contravențional la organul din care face parte agentul constator; încălcarea art. 21 din Constituție – accesul liber la justiție, a dreptului la un proces echitabil, a prevederilor art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Ioan Vida – președinte

Nicolae Cochinescu – judecător

Aspazia Cojocar – judecător

Acsinte Gaspar – judecător

Kozsokár Gábor – judecător

Petre Ninosu – judecător

Ion Predescu – judecător

Tudorel Toader – judecător

Ion Tiucă – procuror

Benke Károly – magistrat-asistent

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor,

¹ Publicată în M. Of. nr. 53 din 21 ianuarie 2007.

excepție ridicată de Daniel George Subțirelu în Dosarul nr. 7.818/301/2006 al Judecătorei Sectorului 3 București.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 14 decembrie 2006 și au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, când, având în vedere cererea autorului excepției de a depune concluzii scrise, Curtea, în conformitate cu dispozițiile art. 57 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a amânat pronunțarea la 19 decembrie 2006.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 19 iulie 2006, pronunțată în Dosarul nr. 7.818/301/2006, Judecătoria Sectorului 3 București a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, excepție ridicată de Daniel George Subțirelu într-un litigiu având ca obiect soluționarea plângerii sale împotriva procesului-verbal de constatare și sancționare a unei contravenții.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că prevederile art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 încalcă art. 21 alin. (1) și (2) din Constituție, art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, întrucât, prevăzând depunerea plângerii contravenționale la organul din care face parte agentul constatator, dă posibilitatea acestuia din urmă de a nu înainta instanței judecătorești plângerea. De asemenea, se arată că această conduită a autorităților administrative în cauză este încurajată și de faptul că textul de lege criticat nu prevede nicio sancțiune în cazul neîndeplinirii obligației prevăzute de lege.

Totodată, aceste dispoziții nu îi conferă celui în cauză dreptul de a sesiza, în mod direct și nemijlocit, instanțele de judecată cu plângerea sa.

Judecătoria Sectorului 3 București apreciază că excepția de neconstituționalitate ridicată este neîntemeiată. În acest sens, se arată că textul legal criticat nu încalcă accesul liber la justiție, numai instanța de judecată fiind competentă a se pronunța cu privire la plângerea contravențională, organul administrativ la care se depune având doar obligația de a o înregistra și a o trimite spre soluționare instanței judecătorești. Se arată că organul din care face parte agentul constatator are obligația, și nu latitudinea de a trimite plângerea, împreună cu dosarul cauzei, la instanță. În caz contrar, se apreciază că organul în cauză săvârșește un abuz, ceea ce atrage răspunderea materială și penală a persoanelor vinovate.

Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Guvernul consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, în opinia Guvernului, textul legal criticat nu îngreunează accesul liber la justiție, ci, din contră, instituie posibilitatea persoanei interesate de a se adresa instanței de judecată. Numai instanța de judecată este competentă să soluționeze plângerea contravențională. Se mai apreciază că, în cazul în care organul administrativ competent își

încalcă obligația de a trimite plângerea instanței judecătorești, cei vinovați vor putea fi sancționați disciplinar și chiar penal, chiar dacă aceste sancțiuni nu sunt prevăzute în cadrul Ordonanței Guvernului nr. 2/2001.

În susținerea punctului său de vedere, Guvernul invocă Decizia Curții Constituționale nr. 200 din 29 aprilie 2004.

Avocatul Poporului consideră că excepția de neconstituționalitate ridicată este neîntemeiată. În argumentarea acestui punct de vedere, se arată că textul criticat reprezintă o normă de procedură, adoptată potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție, și asigură părților beneficiul tuturor drepturilor și garanțiilor procesuale menite să le asigure dreptul la un proces echitabil și la soluționarea acestuia într-un termen rezonabil. În susținerea punctului său de vedere, Avocatul Poporului invocă și Decizia Curții Constituționale nr. 200 din 29 aprilie 2004.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, susținerile părții prezente, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 10 și art. 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în M. Of. nr. 410 din 25 iulie 2001, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 180/2002, publicată în M. Of. nr. 268 din 22 aprilie 2002, care au următorul cuprins:

„(1) Plângerea însoțită de copia de pe procesul-verbal de constatare a contravenției se depune la organul din care face parte agentul constator, acesta fiind obligat să o primească și să înmâneze depunătorului o dovadă în acest sens”.

În susținerea excepției sunt invocate prevederile art. 21 alin. (1) și (2) din Constituție privind accesul liber la justiție, precum și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și ale art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului privind dreptul la un proces echitabil.

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea reține următoarele:

Prin Decizia nr. 200 din 29 aprilie 2004, publicată în M. Of. nr. 490 din 1 iunie 2004, Curtea Constituțională a statuat că art. 32 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 nu îngreudește accesul liber la justiție al persoanelor interesate, ci instituie norme de procedură privind soluționarea plângerii formulate împotriva procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției. Această modalitate de reglementare reprezintă, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție privind competența și procedura în fața instanțelor judecătorești, opțiunea exclusivă a legiuitorului.

Spre deosebire de situația reținută în decizia sus-menționată, Curtea constată că, în cauza de față, se pune problema încălcării accesului liber la justiție, din perspectiva

faptului că organul din care face parte agentul constatatator ar putea să nu înainteze instanței de judecată plângerea depusă împotriva procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției. Deși textul legal impune obligația, și nu latitudinea acestuia de a o înainta instanței de judecată, totuși, astfel cum rezultă din dosarul de față, deși autorul excepției a expediat prin poștă plângerea sa la data de 27 aprilie 2006, organul din care face parte agentul constatatator nu a înaintat-o instanței. Concomitent cu această plângere, autorul excepției s-a adresat direct instanței de judecată cu plângerea în cauză.

Curtea reține că primordial în analiza acestei probleme de constituționalitate este faptul că, prin decizia pe care o va pronunța, să se asigure accesul liber la justiție al oricărei persoane. Astfel, existența oricărui impediment administrativ, care nu are o justificare obiectivă sau rațională și care ar putea, până la urmă, să nege acest drept al persoanei, încalcă în mod flagrant prevederile art. 21 alin. (1)-(3) din Constituție. În cazul de față, obligația depunerii plângerii la organul din care face parte agentul constatatator, ca și condiție de acces la justiție, nu poate fi justificată, în mod obiectiv și rezonabil, nici prin faptul că, primind plângerea, organele administrative ar avea cunoștință de ea și nu ar porni la executarea amenzii aplicate. Mai mult decât atât, textul de lege criticat poate da naștere la abuzuri săvârșite de către agenții organelor administrative, ceea ce, în final, chiar dacă ar duce la tragerea la răspundere penală sau disciplinară a acestora, ar îngreuna sau chiar nega dreptul contestatorului la accesul liber la justiție.

În sensul principiului constituțional instituit de art. 21 privind accesul liber la justiție, se înscrie și posibilitatea oricărei persoane de a se adresa, direct și nemijlocit, instanțelor de judecată pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime. Sub acest aspect, precizarea din art. 21 alin. (2), potrivit căreia nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept, este firească. Din acest punct de vedere, textul criticat, prevăzând că „plângerea însoțită de copia de pe procesul-verbal de constatare a contravenției se depune la organul din care face parte agentul constatatator, acesta fiind obligat să o primească și să înmâneze depunătorului o dovadă în acest sens”, contravine textelor constituționale enunțate mai sus, îngreuează accesul direct la justiție atâta timp cât nu prevede ca alternativă și posibilitatea ca plângerea să poată fi depusă și la instanța de judecată.

În consecință, Curtea reține că sunt încălcate prevederile art. 21 alin. (1)-(3) din Constituție privind accesul liber la justiție și, implicit, dreptul la un proces echitabil, precum și prevederile art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și ale art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Curtea mai reține că, deși art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 instituie norme de procedură privind soluționarea plângerii formulate împotriva procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției și că această modalitate de reglementare reprezintă, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție privind competența și procedura în fața instanțelor judecătorești, opțiunea exclusivă a legiuitorului, care, în alegerea soluțiilor sale legislative, trebuie să țină seama de prevederile constituționale, neputându-le eluda în exercitarea competenței sale în materie de procedură. În caz contrar, se încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit cărora, „în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”.

Pentru toate aceste motive, Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 este întemeiată, urmând să o admită.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d) și art. 29 din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. 32 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor sunt neconstituționale. Excepția a fost ridicată de Daniel George Subțirelu în Dosarul nr. 7.18/301/2006 al Judecătoriei Sectorului 3 București.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 19 decembrie 2006.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent,

Benke Károly

7. DECIZIA NR. 665 DIN 5 IULIE 2007¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată

Tematică: procedura de urmărire penală a membrilor Guvernului; fapte săvârșite în exercitarea mandatului; regimul juridic aplicabil foștilor membri ai Guvernului, potrivit Legii nr. 115/1999 – exceptare neconstituțională de la procedura specială prevăzută de Constituție; încălcarea principiului egalității de tratament; încălcarea dreptului la un proces echitabil.

Ioan Vida – președinte

Nicolae Cochinescu – judecător

Aspazia Cojocar – judecător

Kozsokár Gábor – judecător

Petre Ninosu – judecător

Ion Predescu – judecător

Șerban Viorel Stănoiu – judecător

Iuliana Nedelcu – procuror

Ioana Marilena Chiorean – magistrat-asistent

¹ Publicată în M. Of. nr. 547 din 10 august 2007.

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată, excepție ridicată de Adrian Năstase în Dosarul nr. 15.083/1/2006 al Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 28 iunie 2007, în prezența apărătorului autorului excepției și a reprezentantului Ministerului Public, fiind consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea pentru data de 4 iulie 2007 și apoi pentru data de 5 iulie 2007.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 22 martie 2007, pronunțată în Dosarul nr. 15.083/1/2006, Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală – a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 24 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială. Excepția a fost ridicată de Adrian Năstase, în cadrul soluționării unei cauze penale privind săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 254 alin. (1) C. pen. și de art. 13 și 13¹ din Legea nr. 78/2000.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru fapte săvârșite pe durata mandatului și în exercitiul funcției a fost reglementată în Cap. III al Legii nr. 115/1999 – în forma anterioară republicării din 2002 –, instituindu-se un regim juridic special demnitarilor guvernamentali, parțial distinct de cel reglementat prin Codul de procedură penală. Mai arată că dispoziția criticată – în redactarea inițială – a fost supusă examinării Curții Constituționale, care, prin Decizia nr. 93/1999, a declarat că aceasta este constituțională, și invocă, totodată, puncte de vedere exprimate în literatura de specialitate.

Modificarea dispozițiilor criticate prin Legea nr. 90/2005 (în sensul că urmărirea penală a foștilor membri ai Guvernului se va face potrivit regulilor de drept comun) contravine prevederilor art. 109 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora legiuitorul poate reglementa, în domeniul responsabilității ministeriale, numai cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului, deci norme de drept substanțial. Nicidecum nu poate să modifice regimul procesual penal special într-un regim de drept comun, în raport cu un element *in personam*, și anume încetarea funcției de membru al Guvernului.

De asemenea, autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile criticate contravin principiului neretroactivității legii și principiului egalității în fața legii, deoarece instituie un regim discriminatoriu miniștrilor al căror mandat a încetat. Astfel, în timp ce pentru un anumit tip de fapte penale comise în exercitarea mandatului, miniștrii în funcție răspund conform unei proceduri speciale – Legea nr. 115/1999, miniștrii ale căror mandate au încetat răspund conform procedurii dreptului comun – Codul de procedură penală.

Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală – și-a exprimat opinia în sensul că instituirea unei proceduri pentru tragerea la răspundere penală a miniștrilor în funcție și a foștilor miniștri pentru fapte săvârșite în exercitiul funcției lor constituie un atribut al puterii legiuitoare.

Potrivit dispozițiilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Președintele Senatului apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată, pentru următoarele motive:

a) dispozițiile criticate contravin prevederilor art. 109 alin. (2) și (3) din Constituție, deoarece, pe de o parte, nu instituie o măsură de protecție a mandatului exercitat de membrii Guvernului, înlăturând astfel caracterul obiectiv al unei garanții constituționale de ordin procedural, și, pe de altă parte, modifică regimul procesual penal special într-un regim de drept comun, în funcție de calitatea subiectului activ de membru al Guvernului;

b) dispozițiile criticate contravin principiului egalității în drepturi, prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție, deoarece instituie un regim discriminatoriu pentru miniștrii al căror mandat a încetat;

c) dispozițiile criticate contravin și jurisprudenței Curții Constituționale, potrivit căreia măsura de ocrotire a interesului public subzistă și după încetarea mandatului membrilor Guvernului.

Președintele Camerei Deputaților consideră că textele de lege criticate sunt neconstituționale. În acest sens, arată că, prin forma actuală a Legii nr. 115/1999, s-au introdus două regimuri juridice distincte pentru tragerea la răspundere penală a două categorii de persoane care ar fi săvârșit fapte penale, cu precizarea că, în momentul săvârșirii lor, autorii aveau aceeași calitate – cea de membru al Guvernului. Ceea ce unește aceste două categorii de persoane este tocmai calitatea de membru al Guvernului pe care o aveau când au săvârșit fapta penală, iar calitatea lor procesuală depinde de acest fapt, și nu de poziția pe care o ocupă ulterior, pe parcursul urmăririi penale și al judecării. Invocă, totodată, Decizia nr. 93 din 16 iunie 1999 a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 300 din 28 iunie 1999.

Avocatul Poporului apreciază că, deoarece faptele care îi sunt imputate inculpatului au fost săvârșite în exercițiul funcției de prim-ministru, răspunderea penală se conduce în acest caz după dispozițiile art. 109 din Constituție, întrucât legile de procedură pot doar detalia prevederile constituționale, fără însă a contraveni acestora. Invocă, în acest sens, Decizia nr. 93/1999 a Curții Constituționale și lucrarea *Constituția României, revizuită – comentarii și explicații*, de Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru și Elena Simina Tănăsescu, Ed. All Beck, București, 2004, unde, la pagina 198, se arată că „textele Constituției se aplică atât miniștrilor în funcție, cât și celor care au fost în funcție, dar pentru fapte săvârșite în timpul mandatului”.

De asemenea, consideră că se impune aplicarea principiului retroactivității legii penale mai favorabile, potrivit art. 15 alin. (2) din Constituție, deoarece „regulile privind protecția demnitarilor în domeniul aplicării legii penale se înscriu în categoria largă a tratamentului penal mai favorabil”.

Guvernul nu a comunicat Curții Constituționale punctul său de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților, președintelui Senatului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile autorului excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și dispozițiile Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, art. 1 alin. (2), art. 2³, art. 10 și art. 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate, astfel cum este menționat în încheierea de sesizare, îl constituie dispozițiile art. 24 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, modificate prin art. I din Legea nr. 90/2005 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 3/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, lege publicată în M. Of. nr. 322 din 15 aprilie 2005, și prin care s-a dispus republicarea Legii nr. 115/1999.

Ulterior sesizării Curții Constituționale, Legea nr. 115/1999 a fost republicată în M. Of. nr. 200 din 23 martie 2007, dându-se textelor o nouă numerotare, dispozițiile art. 24 alin. (2) și (3) devenind art. 23 alin. (2) și (3).

Prin urmare, Curtea urmează să se pronunțe asupra dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3), care au următorul cuprins:

„(2) Urmărirea penală și judecarea foștilor membri ai Guvernului pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor, astfel cum acestea sunt prevăzute de art. 7-11, se efectuează potrivit normelor de procedură penală de drept comun.

(3) Prevederile de ordin procedural ale prezentei legi nu se aplică foștilor membri ai Guvernului în nicio situație”.

Autorul excepției susține că dispozițiile criticate sunt contrare prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) privind obligativitatea respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, art. 11 alin. (1), referitoare la obligația statului român de a îndeplini obligațiile ce îi revin din tratatele la care este parte, art. 15 privind universalitatea, art. 16 alin. (1), referitoare la egalitatea în fața legii, art. 20, referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 alin. (3) privind dreptul părților la un proces echitabil, art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 109 alin. (2) și (3) privind răspunderea membrilor Guvernului și art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la principiul neretroactivității legii penale.

Examinând criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată, în raport cu textele constituționale de referință, Curtea reține cele ce urmează:

Potrivit art. 109 alin. (2) din Legea fundamentală, ca urmare a cererii de urmărire penală formulate de Camera Deputaților, Senat și Președintele României împotriva unui membru al Guvernului sau a trimiterii sale în judecată, acesta poate fi suspendat din funcție de Președintele României ori este suspendat de drept. Întrucât, însă, o asemenea măsură nu este operantă decât împotriva unei persoane aflate în exercițiul funcției, rezultă, implicit, că, prin termenul „membrii Guvernului”, textul menționat a avut în vedere exclusiv pe cei aflați în funcție, având deci o atare calitate, la timpul prezent, nu și pe foștii membri, care au deținut funcția respectivă la un moment dat. În considerarea imperativului unității terminologice, același înțeles se cere conferit aceluiași termen utilizat și în cuprinsul art. 109 alin. (3) din Constituție. Așa fiind, este neîntemeiată susținerea autorului excepției, potrivit căreia dispozițiile legale deduse controlului, consacrand incidența normelor de procedură penală de drept comun în cazul urmăririi penale și judecării foștilor membri ai Guvernului, pentru infracțiunile săvârșite în

exercițiul funcției, ar contraveni acestor prevederi constituționale, înțelese a nu distinge între actualii și foștii membri ai Guvernului.

În opinia autorului excepției, dispozițiile legale atacate încalcă și prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție, care instituie principiul neretroactivității legii, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

Având a examina o atare critică, Curtea reține, cu titlu de premisă, că, în condițiile în care textul constituțional de referință nu înțelege să cantoneze principiul pe care îl consacră exclusiv pe tărâmul dreptului substanțial, nu există temei pentru a o face pe cale de interpretare, refuzându-i incidența în materie procedurală. Nici imperativul imediatei aplicări a normei procesual penale care guvernează această materie nu oferă o rațiune suficientă convertirii sale într-un fine de neprimire a excepției referitoare la încălcarea principiului neretroactivității legii.

Curtea mai reține că preținsele infracțiuni reținute în sarcina autorului excepției au fost săvârșite sub imperiul reglementării anterioare, care instituia o procedură derogatorie de la dreptul comun în materie, aceeași pentru membrii Guvernului în exercițiu, cât și pentru cei care nu mai sunt în această funcție. Dată fiind finalitatea unei asemenea proceduri, de protecție a mandatului exercitat de membrii Guvernului și, prin aceasta, de ocrotire a interesului public, ea poate și trebuie calificată ca o reglementare mai favorabilă, în accepțiunea art. 15 alin. (2) din Constituție, în raport cu reglementarea de drept comun. Ca atare, înlocuirea celei dintâi cu cea de-a doua, în ceea ce-i privește pe foștii membri ai Guvernului, cu privire la infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției, sub imperiul reglementării anterioare, realizată prin adoptarea actualului art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999, republicată, contravine textului constituțional de referință.

Curtea constată, așadar, că, în raport cu prevederile art. 15 alin. (2) din Legea fundamentală, critica de neconstituționalitate a textului de lege menționat este întemeiată.

Același text legal este considerat neconstituțional – în opinia autorului excepției – și cu referire la prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, care consacră egalitatea în fața legii și a autorităților publice.

Potrivit celor statuate de Curte, principiul enunțat impune ca cetățenilor aflați în aceleași situații juridice să li se aplice același tratament juridic sau, în alți termeni, identitatea de rațiune determină identitatea de soluții.

Dacă este neîndoielnic că, în funcție de apartenența la Guvern, un membru și un fost membru al Guvernului se găsesc în situații juridice diferite, esențial, din punctul de vedere care aici interesează, este că, în cele două cazuri, angajarea răspunderii penale intervine ca urmare a săvârșirii unor infracțiuni în exercitarea mandatului. Or, Legea privind responsabilitatea ministerială – reține Curtea, în Decizia nr. 93 din 16 iunie 1999, publicată în M. Of. nr. 300 din 28 iunie 2005, cu referire la reglementarea anterioară celei criticate – „instituie o măsură de protecție a mandatului exercitat de membrii Guvernului, având deci caracterul obiectiv al unei garanții constituționale de ordin procedural menite să ocrotească interesul public, și anume realizarea actului de guvernare prin exercițiul mandatului. Această măsură de ocrotire a interesului public subzistă și după încetarea mandatului membrilor Guvernului, așa încât este evident că, în privința infracțiunilor comise în exercițiul funcției, punerea sub urmărire penală a membrilor Guvernului trebuie să se realizeze cu respectarea aceluiași norme procedurale”.

Față de cele statuate de Curte, exceptarea foștilor membri ai Guvernului, prin art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999, republicată, de la procedura specială, derogatorie, prevăzută pentru membrii Guvernului, potrivit unui criteriu aleatoriu, stabilit în funcție de momentul declanșării procedurii în timpul mandatului sau după încetarea acestuia, constituie o încălcare a principiului egalității de tratament, consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție.

Nu s-ar putea susține că, procedând ca atare, legiuitorul ordinar nu a făcut decât să se conformeze sensului real, evidențiat mai sus, al art. 109 alin. (2) din Constituție, întrucât, chiar dacă acesta din urmă are în vedere numai pe membrii în funcție ai Guvernului, nu instituie o interdicție expresă ca procedura derogatorie, cu finalitate de protecție, pe care o consacră, să fie extinsă, prin lege, și asupra foștilor membri ai acestuia. Or, este ceea ce prevede *in terminis* textul dedus controlului, contravenind, astfel, principiului constituțional al egalității de tratament.

Critica formulată de autorul excepției are în vedere, de asemenea, contrarietatea dintre textul legal dedus controlului și prevederile art. 21 alin. (3) din Constituție privind dreptul la un proces echitabil.

Procedând la examinarea acesteia, Curtea apreciază că este întemeiată, întrucât consacrarea incidenței normelor de procedură penală de drept comun, în cazul foștilor membri ai Guvernului, antrenează, în ceea ce-i privește, lipsirea de garanțiile legale ale protecției mandatului exercitat într-o atare calitate, protecție care subzistă și după încetarea respectivului mandat.

Admiterea, în considerarea rațiunilor înfățișate, a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999, republicată, face necesară examinarea consecințelor pe care le antrenează o asemenea soluție cât privește menținerea actelor procesuale deja efectuate în cauză. Curtea consideră că o asemenea examinare se impune, întrucât, chiar dacă obiectul său implică și un aspect de aplicare a legii, în măsura în care este vorba de consecințe ale constatării neconstituționalității, ceea ce prevalează sunt acestea din urmă, ele constituind principalul, problemele de aplicare a legii având doar caracter accesoriu.

Astfel, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, deciziile Curții se publică în Monitorul Oficial al României, sunt general obligatorii de la această dată și au putere numai pentru viitor. Așa fiind, constatarea neconstituționalității textului legal dedus controlului, cu consecința lipirii sale de eficiență juridică, va antrena extinderea regimului derogatoriu de urmărire penală și judecată a membrilor Guvernului în exercițiu, pentru infracțiunile săvârșite în această calitate, și asupra foștilor membri ai acestuia.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d) și art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate, ridicată de Adrian Năstase în Dosarul nr. 15.083/1/2006 al Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală, și constată că

dispozițiile art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată, sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.
Pronunțată în ședința publică din data de 5 iulie 2007.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent,

Ioana Marilena Chiorean

Opinie separată:

În dezacord cu soluția de admitere a excepției de neconstituționalitate, adoptată cu votul majorității membrilor Curții, opinez că art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială nu contravine normelor și principiilor consacrate prin Constituția României.

Considerentele sunt următoarele:

În conformitate cu dispozițiile art. 109 alin. (2) din Constituția României, „numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție”.

Art. 109 alin. (2) din Constituție se referă explicit și neechivoc la membrii în funcție ai Guvernului, iar nu și la „fostii membri” ai Guvernului, căci numai cu privire la aceștia se poate lua măsura suspendării din funcție, prevăzută în tezele a II-a și a II-a ale textului.

De altfel, acest înțeles al textului constituțional a fost însușit de legiuitor, care, prin art. 20 alin. (2) din Legea nr. 115/1999, în redactarea inițială, s-a referit expres la *punerea sub urmărire penală a foștilor membri ai Guvernului*. În mod evident, precizarea nu s-ar fi făcut, nefiind necesară, în cazul în care Parlamentul ar fi înțeles că art. 109 alin. (2) din Legea fundamentală îi privește nu numai pe membrii în funcție ai Guvernului, ci și pe „fostii membri” ai Guvernului.

În consecință, nu se poate primi susținerea formulată în motivarea excepției de neconstituționalitate, în sensul că art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, în care se prevede că *urmărirea penală și judecarea foștilor membri ai Guvernului pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor se efectuează potrivit normelor de procedură penală de drept comun*, contravine textului constituțional citat.

O soluție în sens contrar nu s-ar putea întemeia pe considerentele Deciziei nr. 93 din 16 iunie 1999 a Curții Constituționale, așa cum se afirmă în motivarea excepției de neconstituționalitate, deoarece decizia menționată nu a analizat conținutul art. 108 alin. (2) din Legea fundamentală – devenit prin renumerotare, după revizuirea Constituției, art. 109 alin. (2) – ci constituționalitatea prevederilor art. 20 alin. (2) din Legea privind

responsabilitatea ministerială, în redactarea în vigoare la acea dată, în conformitate cu care „Punerea sub urmărire penală a foștilor membri ai Guvernului, pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor, se face potrivit normelor de procedură din prezenta lege”. Dispozițiile art. 20 din Legea privind responsabilitatea ministerială erau criticate, prin sesizarea adresată Curții Constituționale de un grup de 62 de deputați, invocându-se încălcarea art. 16 alin. (1) din Constituție, care consacră egalitatea cetățenilor în fața legii. În acest sens, autorii sesizării arătau că „imunitatea guvernamentală, reglementată prin această dispoziție, este mai extinsă decât imunitatea parlamentară, întrucât aceasta din urmă se aplică numai în timpul exercițiului mandatului parlamentar, pe când imunitatea guvernamentală, potrivit textului menționat, se aplică și foștilor membri ai Guvernului. În acest mod, s-a instituit un privilegiu interzis de dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție”. Prin Decizia nr. 93 din 16 iunie 1999, publicată în M. Of. nr. 300 din 28 iunie 1999, Curtea Constituțională a constatat că prevederile art. 20 din Legea privind responsabilitatea ministerială sunt constituționale, cu următoarea motivare: „Este neîntemeiată susținerea din sesizare, în sensul că această reglementare încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora: «Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări». Aceste dispoziții constituționale se referă la un drept fundamental cetățenesc, în timp ce procedura legală examinată reglementează punerea în mișcare a acțiunii penale, în vederea cercetării unei infracțiuni săvârșite de un fost membru al Guvernului în exercițiul mandatului. Deci acțiunea penală se pune în mișcare împotriva sa pentru faptele comise în calitate de înalt funcționar public, iar nu în calitatea sa de simplu cetățean. De aceea, Curtea constată că principiul egalității în drepturi a cetățenilor, prevăzut la art. 16 din Constituție, nu este aplicabil tezei cuprinse în norma juridică a cărei neconstituționalitate se susține.” În considerentele deciziei, reținând constituționalitatea prevederilor legale analizate, Curtea Constituțională a explicat și rațiunile legiuitorului, în sensul că procedura de punere sub urmărire penală a foștilor membri ai Guvernului este aceeași cu procedura urmată în cazul membrilor în funcție ai Guvernului, pentru identitatea scopului urmărit, reprezentat de „ocrotirea interesului public, și anume realizarea actului de guvernare prin exercițiul mandatului”. Curtea nu a statuat, însă, că soluția legislativă de la acea dată ar fi impusă de prevederile art. 108 alin. (2) – devenit, cum s-a arătat, art. 109 alin. (2) din Constituție.

Nu se poate reține nici în cadrul analizei din cauza de față că dispozițiile anterioare privind procedura de punere sub urmărire penală și de judecare a foștilor membri ai Guvernului ar fi fost contrare normelor consacrate prin textul constituțional menționat, pentru că, așa cum am arătat mai sus, art. 109 alin. (2) din Constituție se referă numai la membrii în funcție ai Guvernului, nu și la foștii miniștri, față de aceștia din urmă legiuitorul fiind liber să adopte măsurile de protecție pe care le consideră necesare sau oportune, inclusiv proceduri judiciare identice cu cele aplicate membrilor în funcție ai Guvernului.

Soluția adoptată de legiuitor nu pune, așadar, o problemă de constituționalitate, ci una de opțiune în limitele Constituției, iar, în cazul dispoziției legale care formează obiectul excepției de neconstituționalitate în cauza de față, legiuitorul a optat ținând seama – așa cum se precizează în expunerea de motive la Legea nr. 90/2005 – de

imperativele luptei împotriva corupției la nivel guvernamental și de recomandările făcute în această privință în Raportul de țară al Comisiei Europene pe anul 2004 pentru România și în documentele Grupului de state împotriva corupției al Consiliului Europei (GRECO).

Nu se poate primi nici susținerea în sensul că, prin dispozițiile legale atacate, s-ar încălca prevederile art. 15 alin. (2) din Constituția României, privind neretroactivitatea legii, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile, și art. 7 pct. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care are următorul cuprins: „Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicată în momentul săvârșirii infracțiunii.”

Atât dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituția României, cât și textul Convenției sunt irelevante în cauză, deoarece prevederile legale atacate pe calea excepției de constituționalitate sunt norme de procedură penală care, prin natura lor, nu retroactivează, ci se aplică situațiilor procesuale existente sau apărute după intrarea în vigoare a legii.

De asemenea, nu poate fi admisă critica de neconstituționalitate privind încălcarea principiului egalității în drepturi, dat fiind că, așa cum s-a pronunțat constant în jurisprudența sa, inclusiv prin Decizia nr. 93 din 16 iunie 1999 citată mai sus, art. 16 din Legea fundamentală impune ca, în situații juridice identice sau similare, cetățenilor să li se aplice același tratament juridic. Or, este evident că un membru al Guvernului în funcție nu se află în aceeași situație juridică cu un fost membru al Guvernului, pentru a beneficia, în mod necesar, de aceleași norme speciale de procedură penală menite să protejeze exercitarea mandatului guvernamental. De altfel, *Constituția României consacră măsuri de protecție a exercitării mandatului și în cazul altor înalți demnitari*, cum sunt Președintele României, deputații și senatorii, care se bucură de imunitate numai pe perioada exercitării mandatului, iar nu și după ce mandatul a luat sfârșit.

Este fără temei și susținerea că dispozițiile legale criticate contravin dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Constituție, privind dreptul la un proces echitabil, căci normele de procedură penală de drept comun aplicabile foștilor membri ai Guvernului, judecați pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor asigură desfășurarea unui proces echitabil, în condiții de legalitate și cu respectarea tuturor drepturilor părților și a garanțiilor procesuale.

Având în vedere aceste considerente, opinez că este neîntemeiată și critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, privind obligativitatea respectării Constituției și a legilor, la prevederile art. 11 alin. (1) și art. 20 alin. (1) și (2), privind obligația statului de a-și îndeplini obligațiile rezultate din tratatele la care este parte și prioritatea reglementărilor internaționale mai favorabile, referitoare la drepturile fundamentale ale omului, și la prevederile art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

Judecător,

Nicolae Cochinescu

8. DECIZIA NR. 797 DIN 27 SEPTEMBRIE 2007¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ

Tematică: contencios administrativ; procedura administrativă prealabilă; calcularea termenului de 6 luni pentru formularea plângerii, conform art. 7 alin. (7) din lege, de la data emiterii actului; lipsa distincției formale între destinatarul actului și terți; inaplicabilitate în situația terțului vătămat; încălcarea principiului liberului acces la justiție.

Ioan Vida – președinte

Nicolae Cochinescu – judecător

Aspazia Cojocar – judecător

Acsinte Gaspar – judecător

Petre Ninosu – judecător

Ion Predescu – judecător

Puskás Valentin Zoltán – judecător

Augustin Zegrean – judecător

Ion Tiucă – procuror

Claudia-Margareta Krupenschi – magistrat-asistent

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, excepție ridicată de Mihaela Florea în Dosarul nr. 3.791/109/2006 al Curții de Apel Pitești – Secția comercială și de contencios administrativ și fiscal.

La apelul nominal, răspund autorul excepției, prin avocat Ilie Stan, cu împuternicire avocațială depusă la dosar, și partea Inspectoratul de Stat în Construcții, prin consilier juridic Ada Marinescu, cu delegație depusă la dosar. Lipsesc celelalte părți, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, apărătorul autorului excepției solicită admiterea acesteia, susținând, în esență, că dispozițiile art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 contravin prevederilor art. 16 alin. (1) și art. 21 din Constituție. În acest sens, arată că tratamentul juridic aplicat terților, în ceea ce privește termenul de introducere a acțiunii în contencios administrativ împotriva unui act administrativ unilateral, este identic cu cel aplicabil destinatarului acelui act, în condițiile în care cele două categorii de persoane se află în situații juridice diferite, ceea ce determină instituirea unei discriminări negative a categoriei terților și blochează accesul lor liber la justiție. Apreciază că, în condițiile în care instanța de judecată respinge ca tardiv introdusă o astfel de acțiune judecătorească, formulată de un terț păgubit, peste termenul de 6 luni, prevăzut de textele de lege criticate, acestea sunt neconstituționale.

¹ Publicată în M. Of. nr. 707 din 19 octombrie 2007.

Reprezentantul părții Inspectoratul de Stat în Construcții solicită respingerea excepției ca neîntemeiată, invocând, în acest sens, jurisprudența Curții Constituționale în materie.

Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată, arătând că aceasta este soluția pronunțată în mod constant de Curtea Constituțională în materie și care se impune a fi menținută și în prezenta cauză, în lipsa unor elemente noi, de natură a justifica schimbarea acesteia.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin Încheierea din 23 martie 2007, pronunțată în Dosarul nr. 3.791/109/2006, Curtea de Apel Pitești – Secția comercială și de contencios administrativ și fiscal – a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ. Excepția a fost ridicată de Mihaela Florea, într-o cauză având ca obiect soluționarea unui recurs împotriva unei sentințe civile prin care s-a respins o acțiune în anulare a unei autorizații de construire.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că dispozițiile legale menționate sunt în contradicție cu prevederile constituționale ale art. 16 și art. 21 privind egalitatea în drepturi, respectiv liberul acces la justiție. Făcând referire la datele concrete din speța în care are calitatea de reclamant, autorul arată că textele sunt „cel puțin” ambigue și neconstituționale, în măsura în care interpretarea dată de instanța de judecată investită cu soluționarea litigiului pe fond este în sensul respingerii unei plângeri prealabile ca tardiv introdusă, aceasta în condițiile în care – așa cum e cazul de față – prescripția dreptului la acțiune a început să curgă înainte ca dreptul la acțiune să se fi născut în mod efectiv. În aceste condiții, persoana vătămată printr-un act administrativ adresat altui subiect de drept poate să ia cunoștință de existența respectivului act la o dată ulterioară termenului prevăzut de art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004. Menționează că actul administrativ vătămător, nefiind supus vreunei forme de publicitate, i-a fost adus la cunoștință „abia după ce intimata a început să demareze lucrările de construcție în baza lui”. Astfel, autorizația de construire, având o valabilitate mai mare decât termenul de prescripție prevăzut de art. 7 din Legea nr. 554/2004, permite beneficiarului său să demareze lucrările după ce, în prealabil, a așteptat să treacă cele 6 luni în care terții vătămați ar putea ataca actul.

Curtea de Apel Pitești – Secția comercială și de contencios administrativ și fiscal – opinează în sensul netemeinicii excepției de neconstituționalitate. Textele de lege criticate nu conțin norme de natură să creeze un regim discriminatoriu pentru unele sau altele dintre subiectele de drept care sunt obligate să parcurgă procedura prealabilă, termenul de prescripție de 6 luni de la data emiterii actului fiind aplicabil tuturor acestor subiecte de drept, potrivit principiului egalității în drepturi, consacrat de art. 16 din Constituție. De asemenea, nu se poate reține pretinsa contradicție față de prevederile art. 21 din Legea fundamentală, deoarece procedura prealabilă prevăzută de legea contenciosului administrativ nu este o jurisdicție specială administrativă, iar parcurgerea ei într-un termen de prescripție nu afectează în niciun fel accesul persoanei vătămate la justiție. În plus, dispozițiile legale criticate sunt în acord cu normele constituționale ale art. 52, care consacră exercitarea dreptului persoanei vătămate printr-un act administrativ în condițiile și limitele stabilite prin legea organică.

Potrivit dispozițiilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și formula punctele de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate.

Guvernul, în punctul său de vedere, apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Textele de lege criticate nu contravin dreptului de acces liber la justiție și la un proces echitabil, deoarece aceste reglementări se aplică, deopotrivă, tuturor persoanelor care se consideră vătămate prin actul administrativ. În plus, prevederile criticate sunt în concordanță cu dispozițiile art. 126 alin. (2) din Legea fundamentală, potrivit cărora competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată se stabilesc de lege. Or, prin Decizia Plenului nr. I din 8 februarie 1994, Curtea Constituțională a stabilit că legiuitorul poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalitățile de exercitare a drepturilor procedurale. Principiul liberului acces la justiție presupune posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a utiliza aceste proceduri, dar numai în formele și în modalitățile instituite de lege. Totodată, se arată în punctul de vedere că textele de lege criticate au mai fost examinate prin raportare la aceleași prevederi din Constituție, de exemplu: Decizia nr. 569 din 9 septembrie 2006, prin care Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate.

Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Astfel, dispozițiile art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 nu sunt de natură să îngreuească accesul liber al părților la instanță, iar normele pe care le conțin se aplică tuturor celor aflați în ipoteza acestora, fără nicio discriminare pe considerente arbitrare. Mai mult, textele legale criticate sunt în deplină concordanță cu prevederile art. 126 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părților prezente, concluziile procurorului și dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 10 și art. 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 7 alin. (3) și (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, publicată în M. Of. nr. 1.154 din 7 decembrie 2004, care au următorul conținut:

Art. 7. – Procedura prealabilă: „(3) Este îndreptățită să introducă plângere prealabilă și persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept, din momentul în care a luat cunoștință, pe orice cale, de existența acestuia, în limitele termenului de 6 luni prevăzut la alin. (7).

(7) Plângerea prealabilă, în cazul actelor administrative unilaterale, se poate introduce, pentru motive temeinice, și peste termenul prevăzut la alin. (1), dar nu mai târziu de 6 luni de la data emiterii actului. Termenul de 6 luni este termen de prescripție”.

În motivarea excepției, autorul acesteia susține că textele legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 16 – „Egalitatea în drepturi” – și art. 21 – „Accesul liber la justiție”.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională constată următoarele:

Dispozițiile art. 7 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ prevăd dreptul persoanei vătămate într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept, să introducă plângere prealabilă din momentul în care a luat cunoștință de existența actului, pe orice cale, în limitele termenului de 6 luni prevăzut la alin. (7) al aceluiași articol.

Examinând critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 față de prevederile art. 16 și art. 21 din Constituție, Curtea constată că este neîntemeiată. Aceasta deoarece textul de lege menționat, prin însăși conținutul său normativ, garantează, în condiții identice, accesul liber la justiție al oricărei persoane vătămate printr-un act administrativ, cu caracter individual, adresat altui subiect de drept.

Analizând însă prevederile art. 7 alin. (7) din aceeași lege, Curtea constată că susținerile de neconstituționalitate referitoare la încălcarea principiului liberului acces la justiție sunt întemeiate, urmând a admite excepția de neconstituționalitate.

Potrivit acestor dispoziții legale, plângerea prealabilă în cazul actelor administrative unilaterale se poate introduce, pentru motive temeinice, și peste termenul de 30 de zile de la data comunicării actului – termen prevăzut de art. 7 alin. (1) –, dar nu mai târziu de 6 luni de la data emiterii actului, acest termen fiind un termen de prescripție.

Curtea constată că dispozițiile art. 7 alin. (7) din Legea nr. 554/2004 nu fac distincție între calitatea persoanei vătămate printr-un act administrativ unilateral cu caracter individual, și anume dacă aceasta este însuși destinatarul actului sau are calitatea de terț față de acesta. Fără a opera o diferențiere în acest sens, textul de lege prevede același termen de 6 luni de la emiterea actului, în care poate fi atacat actul administrativ. Or, actul administrativ unilateral cu caracter individual, nu este opozabil terților, nefiind supus niciunei forme de publicitate, astfel încât aceștia nu au posibilitatea reală de a cunoaște existența de la data emiterii lui. Acest act este adus la cunoștință doar destinatarului său prin comunicare. Așa fiind, terții – persoane vătămate într-un drept al lor sau într-un interes legitim – se găsesc în imposibilitatea obiectivă de a cunoaște existența unui act administrativ adresat altui subiect de drept. Întrucât dispozițiile art. 7 alin. (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ condiționează îndeplinirea procedurii prealabile obligatorii de formularea plângerii prealabile de către persoana vătămată, alta decât destinatarul actului administrativ atacat, într-un termen de cel mult 6 luni de la data emiterii actului, este evident că accesul la instanță al acestor categorii de persoane este practic blocat. Instanța de judecată va respinge cererea ca tardiv introdusă, în condițiile în care reclamantul a luat cunoștință de existența actului ulterior prescrierii termenului de 6 luni de la data emiterii acestuia. Or, potrivit art. 21 din Constituție, „Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime”. Este adevărat că, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție, legiuitorul are competența de a stabili procedura de judecată, iar, în considerarea unor situații deosebite, pot fi adoptate reguli

speciale, însă, norma constituțională menționată nu justifică reglementarea unor prevederi legale care să aibă ca efect încălcarea unui drept.

De altfel, în acest sens s-a pronunțat constant Curtea Europeană a Drepturilor Omului, de exemplu în Cauza *Prince Hans-Adam II de Lichtenstein c. Germaniei*, 2001, precum și Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, publicată în M. Of. nr. 307 din 5 aprilie 2006.

Totodată, Curtea constată că, prin Legea nr. 262/2007, publicată în M. Of. nr. 510 din 30 iulie 2007, Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ a fost modificată și completată, unele dintre aceste modificări vizând, spre exemplu, dispozițiile art. 11, referitoare la termenul de introducere a acțiunii în contencios administrativ. Astfel, dacă, în vechea redactare, aceste dispoziții prevedeau, la alin. (2), că, pentru motive temeinice, cererile pot fi introduse și peste termenul de 6 luni stabilit la alin. (1), dar nu mai târziu de un an de la data emiterii actului, în noua redactare, ca urmare a modificărilor menționate, textul de lege prevede ca limită a termenului de introducere a cererii termenul de un an de la *data comunicării actului, data luării la cunoștință, data introducerii cererii sau data încheierii procesului-verbal de conciliere, după caz*. Așa fiind, Curtea constată că, în cazul termenelor legale pentru introducerea acțiunii în contencios administrativ, legiuitorul a intervenit pentru a corecta reglementările anterioare, urmând, însă, ca și în cazul termenelor legale specifice procedurii prealabile, prevăzute de art. 7 din Legea nr. 554/2004, să procedeze în același sens, pentru îndepărtarea viciului de constituționalitate și armonizarea prevederilor legii în ansamblul său.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d) și art. 29 din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

1. Respinge ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, excepție ridicată de Mihaela Florea în Dosarul nr. 3.791/109/2006 al Curții de Apel Pitești – Secția comercială și de contencios administrativ și fiscal.

2. Admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (7) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, ridicată de același autor în același dosar al aceleiași instanțe, și constată că textul de lege este neconstituțional, în măsura în care termenul de 6 luni de la data emiterii actului se aplică plângerii prealabile formulate de persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept decât destinatarul actului.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Pronunțată în ședința publică din data de 27 septembrie 2007.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent,

Claudia-Margareta Krupenschi

9. DECIZIA NR. 1.133 DIN 27 NOIEMBRIE 2007¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12-22 din Cap. III – „Procedura de urmărire și judecare” al Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială

Tematică: răspunderea membrilor Guvernului; reglementarea procedurii de urmărire penală și de judecată a membrilor Guvernului pentru fapte săvârșite în exercitarea funcției; competența de a cere urmărirea penală, în baza art. 109 alin. (2) din Constituția României; exercitarea dreptului de a cere urmărirea penală de către Președintele României; comisie formată din 5 judecători – raport înaintat Președintelui României; neconstituționalitatea condiționărilor care restrâng dreptul Președintelui de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului; afectarea instituțiilor fundamentale ale statului; încălcarea principiilor imparțialității justiției și independenței judecătorilor.

Ioan Vida – președinte
Nicolae Cochinescu – judecător
Aspazia Cojocaru – judecător
Acsinte Gaspar – judecător
Ion Predescu – judecător
Puskás Valentin Zoltán – judecător
Tudorel Toader – judecător
Augustin Zegrean – judecător
Marinela Mincă – procuror
Afrodita Laura Tutunaru – magistrat-asistent

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12-22 din Cap. III – „Procedura de urmărire și judecare” al Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului.

Dezbaterile au avut loc și au fost consemnate în încheierea de ședință din data de 13 noiembrie 2007. Ulterior, având nevoie de timp pentru a delibera, Curtea Constituțională a amânat pronunțarea la data de 20 noiembrie 2007 și, respectiv, 27 noiembrie 2007.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Adresa nr. 8.525 din 19 octombrie 2007, Avocatul Poporului a sesizat Curtea Constituțională, în temeiul art. 146 lit. d) teza finală din Constituție, cu excepția de

¹ Publicată în M. Of. nr. 851 din 12 decembrie 2007.

neconstituționalitate a prevederilor art. 12-22 din Cap. III – „Procedura de urmărire și judecare” – al Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială.

Excepția de neconstituționalitate se întemeiază pe următoarele motive:

1. Potrivit art. 109 alin. (3) din Constituție, o lege privind responsabilitatea ministerială poate reglementa numai cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului.

Contrar acestei norme constituționale, prin dispozițiile legale care formează obiectul excepției de neconstituționalitate, s-au instituit reguli de procedură privind urmărirea penală și judecarea membrilor Guvernului.

2. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 contravine și dispozițiilor constituționale ale art. 115 alin. (4), deoarece s-a emis fără a exista o situație extraordinară a cărei reglementare nu poate fi amânată.

3. Art. I din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007, prin care se modifică art. 16 alin. (4) din Legea nr. 115/1999, vine în conflict și cu prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție, deoarece afectează regimul instituțiilor fundamentale ale statului, și anume autonomia Camerelor Parlamentului, atribuțiile exclusive ale Președintelui României ce decurg din legitimitatea sa electorală, precum și atribuțiile și statutul constituțional ale Consiliului Superior al Magistraturii.

4. Dispozițiile legale atacate contravin, de asemenea, prevederilor art. 124 alin. (2) din Constituție, privind puterea judecătorească, deoarece comisia specială instituită prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007, incluzând 5 judecători, apare ca o autoritate jurisdicțională, ceea ce duce la concluzia că membrii Guvernului sunt supuși altor reguli decât cele care rezultă din textul constituțional menționat. Aceleași dispoziții contravin și art. 125 alin. (3) din Constituție, în sensul că „funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”.

5. Dispozițiile art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 exced prevederilor art. 134 alin. (4) din Legea fundamentală, deoarece adaugă atribuții noi Consiliului Superior al Magistraturii, care depășesc sfera rolului său constituțional de garant al independenței justiției.

Potrivit dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctul de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, deoarece, din interpretarea sistematică a textelor legale care reglementează rolul și atribuțiile Avocatului Poporului, precum și a dispozițiilor constituționale ce reglementează sfera subiectelor de drept care pot sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, reiese că Avocatul Poporului are competența de a declanșa controlul de constituționalitate prin sesizarea Curții Constituționale numai în ceea ce privește apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice.

Guvernul consideră, de asemenea, că motivele de neconstituționalitate invocate de Avocatul Poporului sunt neîntemeiate, pentru următoarele considerente:

– Legea privind responsabilitatea ministerială trebuie să cuprindă, pe lângă dispoziții cu caracter substanțial, și minime dispoziții cu caracter procedural, deoarece, în absența acestora din urmă, s-ar ajunge fie la imposibilitatea aplicării dispozițiilor constituționale referitoare la dreptul de a cere urmărirea penală a ministrului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției, fie la subordonarea Guvernului față de Președinte. Cum însăși Constituția, prin art. 109 alin. (2), prevede o procedură specială de declanșare a urmăririi penale, este de atributul legii să detalieze și să prevadă mijloace de punere în aplicare a acestui text constituțional;

– Ordonanța de urgență a fost adoptată ca urmare a existenței unei situații extraordinare, a cărei reglementare nu putea fi amânată, prezentată în expunerea de motive, și anume existența unor sesizări împotriva ministrului de justiție și a ministrului internelor și reformei administrative, care urmau să fie analizate, înainte de decizia Președintelui României, de către membrii comisiei, propuși chiar de acești miniștri, fapt de natură să atragă incompatibilitatea lor, blocarea activității comisiei și tergiversarea luării unei decizii obiective și întemeiate a Președintelui. Urgența este evidentă și pentru faptul că, urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 665/2007, prin care s-a constatat neconstituționalitatea art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999, cazurile în care se aplică procedura excepțională prevăzută de această lege se vor înmulți, cuprinzând și sesizările împotriva foștilor miniștri;

– Prevederile ordonanței de urgență nu contravin nici dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Constituție, deoarece instituirea unei comisii la nivel prezidențial, având o anumită componență, nu pune în discuție regimul constituțional al instituției prezidențiale, nefiind de natură să aducă atingere competenței, rolului și poziției acestei instituții;

– Dispozițiile legale criticate nu aduc atingere prevederilor constituționale privind puterea judecătorească, deoarece alcătuirea comisiei din judecători inamovibili garantează independența și asigură imparțialitatea activității sale, corectitudinea și obiectivitatea raportului ce va fi prezentat Președintelui României. Opinia Avocatului Poporului, potrivit căreia, prin componență și procedură, comisia efectuează o activitate cvasijudiciară, este nefondată, deoarece comisia nu se pronunță cu privire la vinovăția sau nevinovăția ministrului asupra căruia poartă sesizarea, nu se pronunță pe fondul cauzei penale, ci analizează numai faptul dacă sesizarea nu este cumva șicanatorie sau vexatorie. Compunerea comisiei din judecători nu poate fi caracterizată ca o încălcare a principiului separației puterilor, așa cum fără temei susține Avocatul Poporului, în condițiile în care Constituția nu prevede o restricție în acest sens, iar, în fapt, judecătorii sunt implicați și în alte activități ce exced activității de judecată, cum este activitatea Biroului Electoral Central;

– Dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2007 nu încalcă prevederile art. 134 alin. (4) din Constituție, deoarece, prin acestea, nu se adaugă noi atribuții Consiliului Superior al Magistraturii, ci, dimpotrivă, posibilitatea Consiliului de a propune componența comisiei se circumscrie rolului său constituțional de garant al independenței justiției.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând sesizarea Avocatului Poporului, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

1. Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 10 și art. 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Curtea nu poate să rețină cauza de inadmisibilitate a excepției de neconstituționalitate, invocată în punctul de vedere al Guvernului, deoarece art. 146 din Constituție nu condiționează, în modul arătat de Guvern, cazurile în care Avocatul Poporului este abilitat să adreseze Curții Constituționale sesizări și, respectiv, excepții de neconstituționalitate.

2. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 12-22 din Cap. III – „Procedura de urmărire și judecare” – al Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată în M. Of. nr. 200 din 23 martie 2007, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, publicată în M. Of. nr. 678 din 4 octombrie 2007.

3. Art. 12-24 din Legea nr. 115 din 28 iunie 1999 privind responsabilitatea ministerială reglementează procedura de urmărire penală și de judecare a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor.

Prin art. I din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95 din 4 octombrie 2007, s-a dispus modificarea art. 16 din legea menționată, referitor la procedura de urmat în cazul în care Președintele României își exercită dreptul de a cere, potrivit art. 109 alin. (2) din Constituție, urmărirea penală a unui membru al Guvernului, iar, prin art. II al aceleiași ordonanțe, s-a reglementat procedura numirii de către Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, a comisiei speciale instituite pentru analiza sesizărilor cu privire la săvârșirea unei infracțiuni în exercițiul funcției de către un membru al Guvernului. Prin art. II al ordonanței de urgență, s-a dispus, de asemenea, încetarea activității comisiei speciale constituite potrivit prevederilor anterioare și s-a reglementat situația sesizărilor aflate în curs de soluționare, în sensul preluării acestora de către comisia constituită potrivit prevederilor ordonanței.

4. Curtea Constituțională nu își însușește motivul de neconstituționalitate formulat de Avocatul Poporului, în sensul că procedura de urmărire penală și de judecare a faptelor penale comise în exercițiul funcției de către un membru al Guvernului nu poate fi reglementată prin legea responsabilității ministeriale, deoarece nici art. 109 alin. (3) din Constituție, invocat în acest sens, și niciun alt text din Legea fundamentală nu prevede o asemenea interdicție. Singura condiție restrictivă, izvorâtă din principiul supremației Constituției, este aceea ca regulile de procedură instituite prin lege sau prin ordonanță a Guvernului, supusă aprobării Parlamentului, să nu contravină normelor și principiilor consacrate prin Constituție sau prevăzute în pactele și tratatele internaționale la care România este parte.

Curtea nu reține nici critica privind absența unei situații extraordinare care, potrivit art. 115 alin. (4) din Constituție, să justifice adoptarea unei ordonanțe de urgență, dat fiind că, în preambulul ordonanței, Guvernul a invocat, ca motiv de urgență, posibilitatea blocării activității comisiei și, implicit, a procedurii de urmărire penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției. În principiu, un astfel de motiv de urgență nu poate fi înlăturat. Curtea Constituțională urmează să examineze, însă, dacă, prin dispozițiile pe care le cuprinde, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 nu contravine normelor și principiilor consacrate în Legea fundamentală.

De asemenea, Curtea urmează să respingă ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate privind art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999, întrucât prevederile cuprinse în aceste texte de lege au fost declarate neconstituționale prin Decizia Curții Constituționale nr. 665 din 5 iulie 2007 (publicată în M. Of. nr. 547 din 10 august 2007), iar, potrivit art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, „nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale”.

5. Curtea Constituțională urmează să admită excepția de neconstituționalitate, formulată de Avocatul Poporului, în sensul și pentru motivele ce se vor arăta în continuare.

6. În conformitate cu dispozițiile art. 109 alin. (2) teza întâi din Constituția României, „numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor”.

Curtea constată că textul constituțional citat *instituie necondiționat dreptul Camerei Deputaților, Senatului și Președintelui României de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor*.

În consecință, atât cele două Camere ale Parlamentului, cât și Președintele României au libertatea de a stabili, fără altă reglementare exterioară, aplicând direct Constituția, modul de exercitare a acestui drept.

Autorităților prevăzute la art. 109 alin. (2) nu li se poate impune, fără să se încalce principiul separației puterilor în stat, prevăzut de art. 1 alin. (4) din Constituție, obligația de a efectua cercetări proprii sau de a încredința unor structuri extrajudiciare verificarea faptelor penale cu care sunt sesizate de Ministerul Public, de alte organe ale statului sau de cetățeni. Asemenea cercetări au caracterul de acte de urmărire penală sau de acte premergătoare urmăririi penale și sunt cu totul străine statutului juridic constituțional, rolului și funcțiilor autorităților publice menționate.

Cerând urmărirea penală a unor membri ai Guvernului sau refuzând să dea curs unei sesizări în acest sens, *Camera Deputaților, Senatul și Președintele României își asumă răspunderea politică pentru temeinicia deciziei lor*.

Examinând dispozițiile art. 16 din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, în raport cu prevederile art. 109 alin. (2) din Constituție, Curtea Constituțională constată că textul de lege analizat restrânge, prin condițiile pe care le impune, dreptul Președintelui României de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor.

Astfel, din analiza alin. (1) al textului de lege, rezultă că Președintele României nu își poate exercita dreptul prevăzut de art. 109 alin. (2) din Constituție decât „la propunerea comisiei speciale instituite pentru analiza sesizărilor cu privire la săvârșirea unei infracțiuni în exercițiul funcției de către membrii Guvernului” și după ce „adrează ministrului justiției o cerere în acest scop, pentru a proceda potrivit legii”.

Alin. (2) al aceluiași articol din lege impune și exigența ca, pentru a-și exercita dreptul constituțional menționat, Președintele României să fie sesizat de către primul-ministru, de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau de procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție.

În sfârșit, potrivit alin. (3) al textului de lege, cetățenii care au cunoștință „despre săvârșirea unei fapte penale de către membrii Guvernului în exercițiul funcției lor” nu se

pot adresa direct Președintelui României pentru ca acesta să ceară urmărirea penală a miniștrilor în cauză, ci „primului-ministru, procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție”, pentru a solicita sesizarea Președintelui României.

Toate aceste condiții sunt de natură să restrângă, până la anihilare, dreptul constituțional menționat al Președintelui României, exercitarea acestuia fiind dependentă de acțiunea și de decizia celorlalte autorități prevăzute în textul legii.

7. Pentru aceleași considerente, Curtea Constituțională urmează să constate neconstituționalitatea art. I din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007, care modifică art. 16 din Legea nr. 115/1999 într-un sens și mai restrictiv.

Astfel, Curtea constată că textul modificat prin ordonanța de urgență înlătură posibilitatea ca Președintele României să fie sesizat și de procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție și, deosebit de condițiile cuprinse în textul anterior, instituie și condiția ca „dacă sesizarea este făcută de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, acesta îl va informa concomitent și pe primul-ministru”.

În plus, se reorganizează comisia specială, care va fi compusă din 5 judecători, propuși de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, și se instituie, pentru activitatea acesteia, o procedură de natură jurisdicțională, cu ședințe publice în care se administrează probe și poate fi audiat ministrul în cauză, asistat sau reprezentat de un avocat, precum și cu obligația membrilor comisiei de a-și motiva opinia, majoritară sau separată, exprimată în raport.

Raportul comisiei speciale se întocmește „după analiza sesizării, a probelor administrate, a declarațiilor membrului Guvernului față de care se solicită urmărirea penală și a înscrisurilor depuse de acesta”, iar concluziile raportului, precum și cererea Președintelui României „se comunică imediat mijloacelor de informare în masă”.

Toate acestea sunt condiții fără îndeplinirea cărora Președintele României nu își poate exercita dreptul necondiționat, prevăzut de art. 109 alin. (2) din Constituție, de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor.

Curtea constată că, prin această restrângere a unui drept constituțional al Președintelui României, ordonanța de urgență examinată contravine și prevederilor art. 115 alin. (6) din Constituție, în conformitate cu care „ordonanțele de urgență nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului”.

8. Referitor la dispozițiile art. II al ordonanței de urgență, Curtea constată că acestea sunt contrare principiilor imparțialității justiției și independenței judecătorilor prevăzute de art. 124 alin. (2) și (3) din Constituție, precum și prevederilor art. 115 alin. (6) din Legea fundamentală.

În acest sens, Curtea reține că numirea celor 5 judecători în comisia specială care, așa cum s-a arătat mai sus, are rolul de a întocmi – în urma verificărilor efectuate printr-o procedură de natură jurisdicțională – raportul către Președintele României, încalcă principiile constituționale prevăzute de art. 124 alin. (2) și (3) din Constituție, prin convingerea indusă opiniei publice și organelor judiciare, care ar urma să judece faptele penale imputate unui ministru, că acesta este vinovat.

Totodată, dispozițiile analizate din ordonanța de urgență contravin și prevederilor art. 115 alin. (6) din Constituție, prin reglementarea de atribuții și proceduri privind

Consiliul Superior al Magistraturii, care, asemenea celorlalte instituții ale autorităților judecătorești, face parte din categoria instituțiilor fundamentale ale statului.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d) și art. 29 din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,
În numele legii,
Decide:

1. Admite excepția de neconstituționalitate, ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție, și constată că art. 16 din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială.

3. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12, art. 13, art. 14, art. 15, art. 17, art. 18, art. 19, art. 20, art. 21, art. 22, art. 23 alin. (1) și art. 24 din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 27 noiembrie 2007.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

10. DECIZIA NR. 51 DIN 31 IANUARIE 2008¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste

Tematică: natura juridică a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității; competență de natură jurisdicțională și administrativă; reglementarea constituțională a două categorii de jurisdicții: jurisdicțiile speciale administrative și instanțele judecătorești; neîncadrarea CNSAS în niciuna dintre jurisdicțiile prevăzute și admise de Constituția României; reglementarea activității CNSAS ca o jurisdicție extraordinară, realizată de o „instanță extraordinară”; încălcarea art. 126 alin. (5) din Constituția României.

Ioan Vida – președinte
Nicolae Cochinescu – judecător

¹ Publicată în M. Of. nr. 95 din 6 februarie 2008.

Accsinte Gaspăr – judecător
Petre Ninosu – judecător
Ion Predescu – judecător
Puskás Valentin Zoltán – judecător
Tudorel Toader – judecător
Augustin Zegrean – judecător
Ion Tiucă – procuror
Ioana Marilena Chiorean – magistrat-asistent

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 31 alin. (9), art. 7 alin. (2), art. 8, art. 9 alin. (1), art. 11, art. 14 alin. (1) și (2), art. 15 alin. (5), art. 16 alin. (1) și (3), art. 22¹ alin. (1) și (2) din Legea nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste și a dispozițiilor art. II și art. V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică, excepție ridicată de Dan Voiculescu în Dosarul nr. 8.520/2/2006 al Curții de Apel București – Secția a IV-a civilă.

La apelul nominal, răspunde consilierul juridic al Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, cu delegație la dosar, lipsă fiind autorul excepției, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Magistratul-asistent referă asupra cererii depuse la dosar de către apărătorul autorului excepției, prin care se solicită acordarea unui nou termen de judecată, fiind în imposibilitate de prezentare din motive de sănătate. În susținerea cererii, s-a anexat adeverință medicală.

Reprezentantul Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității și procurorul pun concluzii de admitere a cererii.

Curtea respinge cererea de amânare a judecării excepției de neconstituționalitate.

Cauza fiind în stare de judecată, reprezentantul Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității solicită respingerea excepției de neconstituționalitate, considerând că dispozițiile legale atacate nu contravin textelor constituționale invocate în susținerea ei. Astfel, arată că atât C.N.S.A.S., cât și Colegiul Consiliului sunt autorități ale administrației publice de specialitate, pe care legiuitorul este îndrituit să le reglementeze prin lege organică, și că, nici prin atribuții și nici prin procedură, aceste organe nu încalcă prevederile constituționale privind independența justiției. Pe de altă parte, susține că examinarea excepției trebuie limitată la dispozițiile legale prevăzute în dispozitivul încheierii de sesizare trimise Curții de către instanța de judecată, excepția privind celelalte texte din lege menționate în cererea autorului excepției fiind respinsă ca inadmisibilă de către instanță. Depune, în acest sens, concluzii scrise.

Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 26 iunie 2007, pronunțată în Dosarul nr. 8.520/2/2006, Curtea de Apel București – Secția a IV-a civilă – a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (2), art. 8, art. 9 alin. (1), art. 11, art. 14 alin. (1) și (2), art. 15 alin. (5) și art. 16 alin. (1) și (3) din Legea nr. 187/1999 privind

accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Dan Voiculescu într-o cauză având ca obiect soluționarea contestației formulate de acesta împotriva deciziei prin care Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității a stabilit că a fost colaborator al politiei politice.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia invocă prevederile art. 1 alin. (4), art. 64, art. 70 alin. (2), art. 73 alin. (3) din Constituție, precum și dispozițiile cuprinse în Titlul III, Cap. I și Cap. VI Secțiunea 1 din Legea fundamentală și formulează următoarele considerente:

1. Dispozițiile de lege atacate denaturează esența Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității de instituție pentru studierea arhivelor securității, în scopul liberului acces la informații, transformând-o într-o putere supraconstituțională.

În acest sens, trebuie observat că C.N.S.A.S. nu se găsește în enumerarea instituțiilor cu statut constituțional, chiar dacă Legea fundamentală a fost revizuită în anul 2003, deci după înființarea acestei instituții.

Textul art. 7 alin. (2) din Legea nr. 187/1999, care definește C.N.S.A.S. ca „un organism autonom cu personalitate juridică, supus controlului Parlamentului”, induce ipoteza greșită că instituția ar avea legitimitate constituțională prin intermediul Parlamentului, în virtutea rolului acestuia prevăzut în art. 61 din Legea fundamentală. În calitate de „unică putere legiuitoare”, Parlamentul nu poate, însă, legifera decât în limitele stabilite de Constituție, iar Legea fundamentală nu lasă posibilitatea înființării prin lege a unor „organisme autonome”, altele decât cele prevăzute de Constituție. Înființarea prin lege a unor asemenea *organisme autonome* ar contraveni în mod evident principiului separației și echilibrului puterilor în stat.

2. Organizarea și funcționarea C.N.S.A.S. este reglementată prin lege organică, deși instituția nu face obiectul reglementării legilor organice, prevăzut în mod expres și limitativ în art. 73 alin. (3) din Constituție.

3. Viciul constituțional principal al Legii nr. 187/1999 este localizat în articolele care atribuie C.N.S.A.S.-ului alte împuterniciri decât cele legate de conservarea și punerea la dispoziția populației a informațiilor de interes personal sau public stocate în arhivele fostelor servicii secrete. Dincolo de aceste atribuții de natură executivă, C.N.S.A.S. a fost înzestrat cu atribuții jurisdicționale și transformat, astfel, în putere judecătorească paralelă, în afara autorității recunoscute de Constituție, influențând statutul cetățenilor și raporturile juridice dintre subiectele de drept.

4. Statutul neconstituțional al C.N.S.A.S. este în mod și mai evident contrar spiritului și literei Constituției, în situațiile în care, prin diferite articole, se acordă acestui organism putere superioară celorlalte instituții constituționale. Astfel:

– Ignorându-se principiul separației puterilor în stat, prin art. 9 din lege se prevede că revocarea membrilor Consiliului nu poate fi făcută de puterea care i-a numit (Parlamentul), ci de Înalta Curte de Casație și Justiție;

– Art. 22¹ alin. (1) din Legea nr. 187/1999, introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006, lărgeste sfera atribuțiilor C.N.S.A.S., deja transconstituționale, la „orice atribuții date în competența sa prin prezenta lege, precum și prin orice alte legi speciale”, agravând, în felul acesta, caracterul de neconstituționalitate al reglementării;

– Prin alin. (2) al aceluiași articol se prevede, cu evidentă încălcare a statutului puterii judecătorești, competența Consiliului de a exercita „atribuțiile stabilite prin Legea nr. 303/2004 privind Statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, respectiv Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu privire la judecători și procurori, referitoare la apartenența sau colaborarea cu serviciile de informații înainte de anul 1990.”;

– În conformitate cu dispozițiile art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006, toate autoritățile, indiferent de statutul lor constituțional și legal, „sunt obligate să trimită C.N.S.A.S.-ului, în termen de 30 de zile”, anumite lucrări;

– Aceeași ordonanță impune, prin art. V, Parlamentului obligația de a modifica, „în termen de 60 de zile, Hotărârea Parlamentului nr. 17/2000 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității ca poliție politică, publicată în M. Of. nr. 244 din 2 iunie 2000”.

5. Art. 3¹ alin. (9) din Legea nr. 187/1999, introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006, a prevăzut încetarea calității de deputat sau senator, în cazul condamnării „pentru săvârșirea unei infracțiuni de fals în declarații”, contrar dispozițiilor art. 70 alin. (2) din Constituția României, care, enunțând limitativ situațiile care atrag încetarea calității de deputat sau senator, nu prevăd și cazul menționat.

Curtea de Apel București – Secția a IV-a civilă – opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, cu următoarea motivare:

Legea nr. 187/1999 a fost adoptată cu respectarea prevederilor art. 73 alin. (3) lit. t) și art. 117 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora, prin lege organică, se pot înființa alte autorități administrative autonome, iar împrejurarea că C.N.S.A.S. este supus controlului Parlamentului și are atribuții cu caracter administrativ-jurisdicțional nu este de natură să încalce principiul separației puterilor în stat și nici prevederile Titlului III, Cap. VI din Constituție privind autoritatea judecătorească.

Nicio dispoziție constituțională nu împiedică Parlamentul să confere C.N.S.A.S.-ului atribuții jurisdicționale, în condițiile în care accesul la o instanță de judecată nu este restricționat.

Totodată, potrivit art. 116 alin. (2) teza a II-a din Constituție, autoritățile administrative autonome nu funcționează în subordinea Guvernului sau a ministerelor și, prin urmare, textul constituțional nu exclude instituirea unor forme de control din partea celorlalte autorități, revenind Parlamentului rolul de a stabili modalitatea de control a acestora.

Potrivit dispozițiilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a comunica punctul lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Guvernul a comunicat Curții Constituționale punctul său de vedere, în sensul că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, cu următoarea motivare:

Critica de neconstituționalitate vizând adoptarea Legii nr. 187/1999 ca lege organică este nefondată deoarece, potrivit art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituție, ține de domeniul legii organice reglementarea infracțiunilor, pedepselor și a regimului executării acestora. Cum art. 24 din lege cuprinde prevederi potrivit cărora anumite fapte sunt calificate ca

infrapecuniuni și sunt stabilite pedepse, actul normativ face parte din categoria legilor organice, fiind adoptat de Parlament cu majoritatea cerută de Constituție.

Nu este întemeiată nici critica referitoare la conținutul reglementării în raport cu principiul separației puterilor în stat, deoarece nu reprezintă, în sine „o încălcare a acestui principiu înființarea prin lege a unui organism autonom, controlul Parlamentului asupra unui astfel de organism, numirea membrilor de către Parlament sau activitatea de tip administrativ-jurisdicțional”.

Faptul că C.N.S.A.S. își desfășoară activitatea și își îndeplinește atribuțiile prin efectuarea unor verificări și analize ale unor probe nu poate conduce la concluzia interferenței cu atribuțiile puterii judecătorești, după cum nici atribuțiile Colegiului C.N.S.A.S.-ului, ai cărui membri sunt numiți de Parlament, de soluționare a contestațiilor împotriva conținutului adevăraților, nu pot fi astfel interpretate. Decizia dată de Colegiul Consiliului este supusă controlului judecătoresc, potrivit art. 14, după cum activitatea Consiliului este supusă aceluiași control, potrivit art. 16.

Avocatul Poporului consideră că excepția de neconstituționalitate este întemeiată, dispozițiile legale atacate conținând „un venin neconstituțional”. Considerentele acestui punct de vedere sunt următoarele:

1. Trebuie examinată corelația dintre dispozițiile legale, care sunt anterioare revizuirii Constituției din 2003, și dispozițiile constituționale noi, care interesează în cauză, mai ales dispozițiile art. 21 alin. (4), conform cărora „jurisdicțiile speciale sunt facultative”, cele ale art. 124 alin. (2), potrivit cărora „justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”, dispozițiile art. 126 alin. (5), potrivit cărora „este interzisă înființarea de instanțe extraordinare”, precum și cele ale art. 126 alin. (6), conform cărora „controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale”. Această analiză poate permite identificarea unor conflicte între procedurile și actele prevăzute de Legea nr. 187/1999 și exigențele constituționale. Examinarea comparativă este obligatorie, știut fiind că, în domeniul protecției drepturilor omului, modificările constituționale din anul 2003 au adus îmbunătățiri substanțiale.

2. Curtea Constituțională urmează să constate că nicio prevedere constituțională nu nominalizează C.N.S.A.S., ca atare, se impune stabilirea naturii juridice a acestui organism.

Caracterizarea de la art. 7 alin. (2) din lege, aceea de „organism autonom cu personalitate juridică, supus controlului Parlamentului”, nu satisface exigențele art. 116 din Constituție, care utilizează exprimarea „organe de specialitate, precum și de autorități administrative autonome”.

În ipoteza în care Curtea consideră că acest organism este autoritate administrativă, ea trebuie să verifice următoarele:

a) temeiul legal; sub acest aspect, utilizarea legii organice este posibilă doar în situațiile expres prevăzute de art. 73 alin. (3) din Constituție;

b) în ce măsură procedura și actele acestui organism constituie o jurisdicție și dacă se respectă prevederile art. 21 alin. (4), art. 124 și art. 126 alin. (5) și (6) din Constituție.

În ipoteza în care se apreciază că deciziile C.N.S.A.S. sunt acte administrative, urmează să se observe că, potrivit exigențelor constituționale, contestarea deciziei ca act administrativ trebuie să fie soluționată de către instanța de contencios administrativ, nițidecum de către Curtea de apel, secția civilă, astfel cum este prevăzut în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 187/1999.

3. Curtea Constituțională trebuie să verifice dacă, prin procedura și actele sale, acest organism se înscrie în autoritatea judecătorească. În această ipoteză, C.N.S.A.S. ar deveni un organism cvasi-judecătorec, care lucrează după o procedură contencioasă și care emite acte cu importante consecințe juridice. Or, potrivit textelor constituționale menționate, instanțele judecătorești sunt cele prevăzute de art. 126 alin. (1), justiția este unică și egală pentru toți, iar înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

4. Curtea Constituțională are dreptul, dar și obligația de a interveni în acest domeniu delicat, dar de mare importanță pentru protecția drepturilor omului.

Modul în care sunt reglementate procedurile și actele C.N.S.A.S.-ului creează impresia unor abateri de la următoarele prevederi constituționale: art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (1), art. 16 alin. (1) și (2), art. 21 alin. (4), art. 22 alin. (1), art. 23 alin. (11), art. 26 alin. (2), art. 30 alin. (6) și art. 57.

Constatând existența unui *venin neconstituțional*, Avocatul Poporului consideră că este obligația Curții Constituționale de a-l extrage printr-o decizie dreaptă și înțeleaptă.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat Curții Constituționale punctul lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părții prezente, concluziile procurorului, dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și dispozițiile Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 10 și art. 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 7 alin. (2), art. 8, art. 9 alin. (1), art. 11, art. 14 alin. (1) și (2), art. 15 alin. (5) și art. 16 alin. (1) și (3) din Legea nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică, publicată în M. Of. nr. 603 din 9 decembrie 1999.

Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică, publicată în M. Of. nr. 182 din 27 februarie 2006, titlul Legii nr. 187/1999 a fost modificat, având următorul cuprins: „Lege privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste”.

Totodată, prin aceeași ordonanță de urgență, au fost modificate dispozițiile art. 7 alin. (2), art. 8 alin. (2), (3) și (5), art. 9 alin. (1), art. 15 alin. (5) și art. 16 alin. (1) din Legea nr. 187/1999.

Ca urmare a acestor modificări, dispozițiile de lege criticate au, în prezent, următorul conținut:

– Art. 7 alin. (2): „Consiliul este un organism autonom cu personalitate juridică, supus controlului Parlamentului. Anual sau la cererea Parlamentului, Consiliul prezintă rapoarte.”;

– Art. 8: „(1) Consiliul este condus de un colegiu compus din 11 membri.

(2) Membrii Colegiului Consiliului sunt numiți de Parlament, după cum urmează: un reprezentant propus de Președintele României, un reprezentant propus de primul-ministru, 9 membri, la propunerea grupurilor parlamentare, potrivit configurației politice a celor două Camere, pe baza raportului comun, întocmit de comisiile juridice ale Camerei Deputaților și Senatului în ședință comună, pentru un mandat de 6 ani. Mandatul poate fi reînnoit o singură dată, cu respectarea procedurilor de numire prevăzute de lege.

(3) Propunerile nominale pentru Colegiul Consiliului se depun la Birourile permanente ale Camerei Deputaților și Senatului de Administrația Prezidențială, Cancelaria primului-ministru și liderii grupurilor parlamentare, în limita numărului de locuri stabilit potrivit alin. (1) și (2), în cel mult 10 zile calendaristice de la data intrării în vigoare a prezentei legi, care le trimit comisiilor juridice. Propunerile vor fi însoțite de: curriculum vitae, copiile fidele de pe fișele cuprinzând antecedentele penale, declarațiile pe propria răspundere ale candidaților, în sensul că nu se încadrează în prevederile art. 5 alin. (2)-(4), respectiv că nu au aparținut și nu au colaborat cu organele de securitate.

(4) Comisiile juridice ale Camerei Deputaților și Senatului vor audia în ședință comună și vor verifica îndeplinirea condițiilor impuse candidaților prin prezenta lege; candidaturile vor fi avizate individual. Raportul comun cuprinzând rezultatul audierilor se înaintează Birourilor permanente ale celor două Camere, în termen de 10 zile calendaristice de la primirea listelor cuprinzând candidații.

(5) Candidații care nu îndeplinesc condițiile prevăzute în prezenta lege vor fi înlocuiți, la cererea comisiilor juridice ale celor două Camere, după caz, de Președinte, prim-ministru sau grupurile parlamentare care i-au propus. Noile propuneri se înaintează în termen de 5 zile de la comunicarea făcută de Birourile permanente ale celor două Camere, după caz, Președintelui, primului-ministru sau grupurilor parlamentare care i-au propus. Locurile rămase vacante ca urmare a nedepunerii propunerilor de candidați în termenul de 5 zile se redistribuie între grupurile parlamentare, potrivit configurației prevăzute la alin. (2).

(6) Camera Deputaților și Senatul, întrunit în ședință comună, pe baza raportului comun al comisiilor juridice, se pronunță prin vot asupra listei cuprinzând candidații pentru Colegiul Consiliului, în cel mult 10 zile calendaristice de la data depunerii raportului comisiilor juridice. Votul se exprimă prin apel nominal.

(7) Colegiul Consiliului își alege dintre membrii săi un președinte, un vicepreședinte și un secretar în termen de 5 zile de la constituirea sa. Colegiul Consiliului lucrează în prezența a cel puțin două treimi din numărul membrilor și adoptă decizii cu majoritatea voturilor membrilor prezenți. Dezbaterile Colegiului Consiliului nu sunt publice.

(7¹) Președintele îndeplinește, conform legii, funcția de ordonator principal de credite.

(7²) În exercitarea atribuțiilor stabilite de lege, Colegiul Consiliului emite ordine și decizii.

(7³) În cazul absenței nemotivate la mai mult de 3 ședințe consecutive a unuia dintre membrii Colegiului Consiliului, majoritatea simplă a Colegiului Consiliului va sesiza de îndată Parlamentul, care, în termen de 30 de zile de la sesizare, va iniția procedura de înlocuire a acestuia. Procedura de înlocuire urmează prevederile alin. (2)-(6).

(8) Din Consiliu și din Colegiul Consiliului nu pot face parte agenții sau colaboratorii organelor de securitate, astfel cum sunt definiți în prezenta lege, cei ai altor servicii secrete străine, ai altor structuri informative interne și străine și ai altor organizații, ce au desfășurat și desfășoară activități care contravin drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. De asemenea, nu pot face parte persoanele care au suferit condamnări pentru infracțiuni de drept comun, chiar dacă au fost amnistiate sau reabilitate. Pe perioada mandatului, membrii Colegiului Consiliului nu pot face parte din partide politice.

(9) Consiliul funcționează în temeiul unui regulament elaborat de Colegiul Consiliului în termen de 30 de zile de la data constituirii sale.

(10) La învestirea în funcție, membrii Colegiului Consiliului depun următorul jurământ în fața Parlamentului:

«Jur să respect Constituția și legile țării, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, să îmi îndeplinesc cu conștiinciozitate, onoare și fără părtinire îndatoririle ce îmi revin în calitate de membru al Colegiului Consiliului.

Jur să păstrez secretul informațiilor care privesc siguranța națională, atât pe perioada exercitării mandatului, cât și după încetarea acestuia. Așa să îmi ajute Dumnezeu!»

Formula religioasă de încheiere va respecta libertatea convingerilor religioase.”;

– Art. 9 alin. (1): „În cazul în care, ulterior alegerii Colegiului Consiliului, se constată că unul dintre membrii acestuia nu îndeplinește condițiile prevăzute în prezenta lege, se procedează la revocarea mandatului și la o nouă alegere. Verificarea îndeplinirii condițiilor se face, la cererea oricărei persoane, de Înalta Curte de Casație și Justiție.”;

– Art. 11: „(1) Consiliul este organizat la nivel național și funcționează într-o structură unică.

(2) În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Consiliul General al Municipiului București va asigura spațiile corespunzătoare pentru desfășurarea activității Consiliului.”;

– Art. 14 alin. (1) și (2): „(1) Conținutul adeverințelor eliberate potrivit art. 13 alin. (1) lit. c) poate fi contestat la Colegiul Consiliului, în termen de 30 de zile de la comunicare.

(2) Contestația va fi soluționată de Colegiul Consiliului, în termen de 60 de zile de la înregistrare.”;

– Art. 15 alin. (5): „Calitatea de agent sau de colaborator al poliției politice comuniste se stabilește de Colegiul Consiliului prin probe aflate în evidențele organelor de securitate, coroborate cu probe cum ar fi: angajamentul scris și semnat de cel în cauză, note și rapoarte scrise – originale sau în copie, olografe ori dactilografiate –, sinteze informative, alte înscrisuri olografe și dovezi, indiferent de suportul pe care s-ar afla.”;

– Art. 16 alin. (1) și (3): „(1) Împotriva deciziei comunicate potrivit art. 15 alin. (7), solicitantul sau persoana cu privire la care s-a cerut verificarea se poate adresa Colegiului Consiliului printr-o contestație, în termen de 15 zile de la data primirii deciziei. Colegiul Consiliului reexaminează documentația care a stat la baza comunicării și, în termen de 30 de zile de la data depunerii contestației, adoptă o decizie care se comunică în termen de 15 zile atât solicitantului, cât și persoanei cu privire la care s-au efectuat verificări, indiferent de autorul contestației. Decizia Colegiului Consiliului poate fi atacată în termen de 30 de zile de la data comunicării la Curtea de apel, secția civilă, în competența căreia își are domiciliul contestatarul.[...]

(3) În vederea adoptării deciziei, Colegiul Consiliului audiază persoana cu privire la care s-au cerut verificări și utilizează documentația depusă de aceasta sau de solicitant. Documentația inițială poate fi completată. Persoana față de care se efectuează verificări are dreptul să consulte documentele care au stat la baza comunicării contestate. Lipsa persoanei legal citate nu împiedică adoptarea unei decizii”.

Deosebit de dispozițiile de lege cu privire la care instanța de judecată a reținut că excepția de neconstituționalitate este admisibilă, autorul excepției a cerut să se constate că sunt neconstituționale și dispozițiile art. 3¹ alin. (9) și art. 22¹ alin. (1) și (2) din Legea nr. 187/1999 introduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006, precum și prevederile art. II și V din aceeași ordonanță de urgență. Textele legale menționate au următorul conținut:

– Art. 3¹ alin. (9): „Condamnarea definitivă pentru săvârșirea infracțiunii de fals în declarații atrage pierderea demnității sau funcției publice în care a fost ales sau numit, potrivit legislației în vigoare. În cazul membrilor Parlamentului României, cercetarea infracțiunii se face de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, iar instanța competentă este Înalta Curte de Casație și Justiție, care judecă aceste cazuri în procedură de urgență. Sentința definitivă se comunică, în termen de 24 de ore de la pronunțarea ei, președintelui Camerei din care face parte parlamentarul. Președintele Camerei respective înscrie, cu prioritate, invalidarea pe ordinea de zi.”;

– Art. 22¹ alin. (1) și (2): „(1) În perioada desfășurării activității, Consiliul îndeplinește orice atribuții date în competența sa prin prezenta lege, precum și prin orice alte legi speciale.

(2) Consiliul exercită atribuțiile stabilite prin Legea nr. 303/2004 privind Statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, respectiv Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu privire la judecători și procurori, referitoare la apartenența sau colaborarea cu serviciile de informații înainte de anul 1990.”;

– Art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006: „Autoritățile la care se depun declarațiile, conform art. 3¹ alin. (2) din Legea nr. 187/1999, sunt obligate să trimită Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, lista persoanelor care îndeplinesc funcțiile prevăzute la art. 2 lit. a)-f) din legea menționată, însoțite de plicurile închise, care conțin declarațiile pe propria răspundere. Lista trebuie să cuprindă următoarele date:

a) numele și prenumele, inclusiv eventualele nume anterioare, precum și data și locul nașterii;

b) numele și prenumele tatălui, numele și prenumele mamei;

c) locul de muncă și funcția pe care o ocupă;

d) domiciliul din actul de identitate”;

– Art. V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006: „În termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, Hotărârea Parlamentului nr. 17/2000 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității ca poliție politică, publicată în M. Of. nr. 244 din 2 iunie 2000, se va modifica potrivit prevederilor prezentei ordonanțe de urgență”.

Instanța de judecată a respins ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate cu privire la aceste texte de lege. Întrucât instanța și-a depășit competența, examinarea

constituționalității legilor și ordonanțelor revenind în exclusivitate Curții Constituționale, potrivit art. 146 lit. d) din Constituția României, Curtea urmează să examineze excepția și cu privire la aceste texte.

De asemenea, Curtea urmează să examineze și critica formulată de autorul excepției de neconstituționalitate cu privire la Legea nr. 187/1999 în ansamblul ei.

Excepția de neconstituționalitate este raportată la prevederile constituționale ale art. 1 alin. (4), art. 64, art. 70 alin. (2), art. 73 alin. (3) din Constituție, precum și la dispozițiile cuprinse în Titlul III, Cap. I și VI Secțiunea 1 din Legea fundamentală.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

Critica de neconstituționalitate a art. 7 alin. (2) din Legea nr. 187/1999 și a legii în ansamblu, întemeiată pe prevederile art. 73 alin. (3) din Constituția României, nu poate fi primită. Așa cum corect se observă în motivarea punctului de vedere comunicat de Guvernul României, prin Legea nr. 187/1999 sunt reglementate și infracțiuni și pedepse în art. 24, ceea ce justifică adoptarea ei ca lege organică, potrivit art. 74 alin. (1) din Constituție – devenit, după revizuirea Legii fundamentale, art. 76 alin. (1).

Excepția de neconstituționalitate urmează să fie admisă în sensul și pentru motivele ce se vor arăta în continuare.

1. Critica de neconstituționalitate vizează, în primul rând, natura juridică a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, susținându-se că, prin atribuțiile și procedurile urmate, instituția se plasează în afara Constituției, iar prevederile legale atacate și legea, în ansamblu, contravin Legii fundamentale.

Curtea Constituțională constată că stabilirea naturii juridice a Consiliului și a Colegiului Consiliului și compatibilitatea acestor instituții cu normele statului de drept consacrate prin Constituția României fac necesară cercetarea scopului legii și a unor termeni ai reglementării.

În acest sens, Curtea reține că preambulul Legii nr. 187/1999 definește scopul reglementării ca fiind deconspirarea poliției politice comuniste, adică a organelor securității și a altor structuri, prin intermediul cărora Partidul Comunist Român a exercitat „o permanentă teroare împotriva cetățenilor țării, drepturilor și libertăților lor fundamentale”. Scopul legii, enunțat în acești termeni, răspunde unor exigențe politice ale societății românești și dreptului la informație, consacrat prin art. 31 din Constituția României.

În spiritul tezei enunțate în preambul, art. 1 din lege reglementează accesul cetățenilor români, al cetățenilor străini care după 1945 au avut cetățenie română și al cetățenilor țărilor membre ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord și ale Uniunii Europene la actele și dosarele întocmite de poliția politică comunistă, prin care s-au strâns informații care privesc propria persoană, precum și dreptul acestora de a afla identitatea agenților și colaboratorilor care au contribuit cu informații la completarea dosarului lor de urmărire, întocmit de organele securității.

Potrivit art. 5 alin. (1) din lege, prin *poliție politică* se înțelege „toate acele activități ale securității statului sau ale altor structuri și instituții cu caracter represiv, care au vizat instaurarea și menținerea puterii totalitar comuniste, precum și suprimarea sau îngrădirea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”. În același sens, alin. (3) al aceleiași articol definește *colaborarea cu poliția comunistă* ca fiind „transmiterea de informații,

prin care se denunțau organelor represive activitățile de natură să aducă atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”.

Din aceste prevederi ale legii, rezultă că esența definiției poliției politice comuniste rezidă în *caracterul represiv* al acesteia, manifestat prin activități ale securității statului sau ale altor structuri și instituții, vizând *suprimarea sau îngrădirea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului*, în scopul instaurării și menținerii puterii totalitare comuniste.

Tot astfel, rezultă că a participat la poliția politică comunistă, în formele prevăzute de lege, persoana care, în scopul instaurării și menținerii puterii totalitare comuniste, a săvârșit fapte ce au avut drept consecință ori puteau să aibă drept consecință suprimarea sau îngrădirea drepturilor și libertăților fundamentale ale altor persoane.

Curtea observă, însă, că Legea nr. 187/1999 nu urmărește numai scopul de deconspirare, enunțat în preambul, ci promovează și răspunderea morală, juridică și politică a persoanelor care au participat la activitatea de poliție politică comunistă, urmărind îndepărtarea lor din funcțiile enumerate în art. 2 și împiedicarea lor de a candida pentru alegerea sau numirea în aceste funcții. Această concluzie se desprinde din prevederile art. 3¹ alin. (4) și (9) din lege. Astfel, în art. 3¹ alin. (4) se prevede că „verificările se sistează dacă persoana care exercită una dintre demnitățile sau funcțiile enumerate la art. 2 demisionează în termen de 15 zile de la data comunicării acestor verificări”, iar, potrivit art. 31 alin. (9), „condamnarea definitivă pentru săvârșirea infracțiunii de fals în declarații (privind participarea la activitatea de poliție comunistă) atrage pierderea demnității sau funcției publice în care a fost ales sau numit, potrivit legislației în vigoare”.

Cu finalitate similară, vizând împiedicarea accesului la funcții de conducere în magistratură, art. 22¹ din lege abilitează Consiliul să verifice participarea judecătorilor și procurorilor la activitatea serviciilor de informații înainte de 1990. Potrivit alin. (4) al acestui articol, prin *persoane care au făcut parte din serviciile de informații înainte de anul 1990 sau au colaborat cu acestea* se înțelege: „a) orice persoană care a avut calitatea de lucrător operativ, inclusiv acoperit, în serviciile de informații înainte de anul 1990; b) orice persoană care a colaborat cu serviciile de informații înainte de anul 1990 și care s-a aflat în una dintre următoarele situații: (i) a furnizat, a transmis sau a înlesnit transmiterea de informații către serviciile de informații; (ii) a fost rezident al serviciilor de informații; (iii) a fost retribuită sau recompensată în alt mod pentru activitatea desfășurată în această calitate; (iv) a fost deținător de locuință conspirativă sau casă de întâlnire”.

Din conținutul textului rezultă că, în acest caz, nu se mai cercetează dacă persoana verificată a desfășurat activitate de poliție politică, după cum nu se verifică dacă serviciile de informații vizate aveau ca obiectiv represiunea împotriva adversarilor regimului comunist sau dacă serveau siguranței naționale. În felul acesta, legea creează premisele unei forme de răspundere morală și juridică colectivă, pentru simpla participare la activitatea serviciilor de informații, fără vinovăție și fără existența unei fapte de încălcare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

2. Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității este definit în art. 7 alin. (2) din Legea nr. 187/1999 ca „un organism autonom cu personalitate juridică, supus controlului Parlamentului.”

Această definiție este insuficientă pentru a stabili natura juridică a Consiliului. Instituția nu este nominalizată în Constituție, iar definiția citată nu corespunde termenilor

folosiți de Legea fundamentală, pentru încadrarea ei în una dintre autoritățile publice cu statut constituțional.

În consecință, pentru stabilirea naturii juridice a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, se impune luarea în considerare și a competenței Consiliului, a actelor emise și a procedurilor urmate în exercitarea atribuțiilor sale.

Dintre atribuțiile Consiliului, sunt relevante, pentru determinarea naturii juridice a instituției, următoarele:

- Consiliul eliberează persoanelor îndreptățite, la cererea acestora, adeverințe privind apartenența sau neapartenența, colaborarea ori necolaborarea cu poliția politică comunistă;

- Consiliul decide, din oficiu sau la cererea persoanelor îndreptățite (orice cetățean român cu domiciliul în țară sau în străinătate, presa scrisă și audiovizuală, partidele politice, organizațiile neguvernamentale legal constituite, autoritățile și instituțiile publice) dacă persoana cu privire la care s-a făcut verificarea a fost sau nu agent ori colaborator al poliției politice comuniste;

- Colegiul Consiliului soluționează contestațiile împotriva conținutului adeverințelor și al deciziilor Consiliului. Potrivit art. 14 alin. (3) și art. 16 alin. (1) din lege, deciziile Colegiului Consiliului pot fi atacate la Curtea de apel, secția civilă;

- Consiliul asigură publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a, a deciziilor rămase definitive prin necontestare sau rămase definitive prin hotărâre a Curții de apel;

- Consiliul asigură publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a, a datelor de identitate, inclusiv numele conspirative și funcțiile deținute de ofițerii și subofițerii de securitate, activi sau acoperiți, implicați în activități de poliție politică;

- Consiliul dă publicității informațiile și documentele care atestă implicarea organelor de securitate și a altor structuri politice și represive ale regimului totalitar comunist în săvârșirea unor infracțiuni grave contra vieții, integrității fizice sau psihice și libertății persoanelor, precum și a unor acte de trădare a intereselor naționale;

- În cazurile neelucidate de decese sau de dispariții, despre care există indicii că s-au produs în legătură cu activitatea organelor de securitate, Consiliul oferă informații din proprie inițiativă sau pe baza unei cereri scrise din partea moștenitorilor prezumtivi ai celor declarați dispăruți sau a succesorilor celor decedați;

- În scopul stabilirii adevărului istoric, Colegiul Consiliului pune la dispoziția cercetătorilor, acreditați în acest sens de Consiliu, documente și informații complete cu privire la structura, metodele și activitățile organelor de securitate, în condițiile legii și ale regulamentului Consiliului;

- Consiliul preia în gestiune toate documentele privitoare la exercitarea drepturilor prevăzute de prezenta lege, precum acte, dosare, registre, înregistrări foto, video, audio și informatice, baze de date, inclusiv dosarele de cadre ale ofițerilor de securitate, identificați cu activitate de poliție politică în timpul regimului comunist, potrivit legii, cu excepția celor care privesc siguranța națională.

Curtea Constituțională constată că o parte dintre atribuțiile Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității și ale Colegiului Consiliului, și anume primele trei enumerate mai sus, are caracter jurisdicțional, iar cealaltă parte este de natură administrativă.

Caracterul jurisdicțional al atribuțiilor menționate rezultă din puterea Consiliului și a Colegiului de a se pronunța, prin acte cu forță juridică echivalentă cu aceea a hotărârilor judecătorești, asupra unor fapte de încălcare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, săvârșite de persoanele verificate, fapte ce se înscriu în premisele răspunderii morale, juridice și politice a acestora.

Împrejurarea că deciziile date de Colegiul Consiliului în soluționarea contestațiilor formulate în conformitate cu art. 14 alin. (1) și art. 16 alin. (1) din Legea nr. 187/1999 pot fi atacate în justiție nu infirmă caracterul jurisdicțional al activității Consiliului și a Colegiului Consiliului, dat fiind că verdictele date de aceste organe au ca obiect constatarea încălcării ordinii de drept (a drepturilor omului și a libertăților fundamentale), obiect specific activității de jurisdicție. Potrivit art. 17 alin. (1) din lege, aceste verdicte rămân *definitive* prin necontestarea lor sau prin respingerea de către Curtea de apel a contestațiilor împotriva deciziilor pronunțate de Colegiul Consiliului. Or, caracterul definitiv al deciziilor Colegiului Consiliului este, de asemenea, specific actelor de jurisdicție.

Natura jurisdicțională a activității Consiliului și a Colegiului Consiliului de verificare a faptelor de poliție politică săvârșite de persoanele prevăzute de lege rezultă, deopotrivă, din procedura urmată. Această procedură este prevăzută de Legea nr. 187/1999 și de Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității ca poliție politică, elaborat de Colegiul Consiliului și aprobat prin Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2000.

În acest sens, sunt de reținut următoarele reguli de procedură:

– Pentru soluționarea contestațiilor prevăzute de art. 14 alin. (2) și art. 16 alin. (1) din lege, ca și pentru exercitarea celorlalte atribuții, „Colegiul Consiliului lucrează în prezența a cel puțin două treimi din numărul membrilor și adoptă decizii cu majoritatea voturilor membrilor prezenți. Dezbaterile Colegiului Consiliului nu sunt publice.” [art. 8 alin. (7) din lege];

– „Calitatea de agent sau de colaborator al poliției politice comuniste se stabilește de Colegiul Consiliului prin probele aflate în evidențele organelor de securitate, coroborate cu probe cum ar fi: angajamentul scris și semnat de cel în cauză, note și rapoarte scrise – originale sau în copie, olografe ori dactilografiate, sinteze informative, alte înscrisuri olografe și dovezi, indiferent de suportul pe care s-ar afla” [art. 15 alin. (5) din lege];

– „În vederea adoptării deciziei, Colegiul Consiliului audiază persoana cu privire la care s-au cerut verificări și utilizează documentația depusă de aceasta sau de solicitant. Documentația inițială poate fi completată. Persoana față de care se efectuează verificări are dreptul să consulte documentele care au stat la baza comunicării contestate. Lipsa persoanei legal citate nu împiedică adoptarea unei decizii.” [art. 16 alin. (3) din lege];

– „Colegiul Consiliului se pronunță din oficiu oricând apar noi probe cu privire la activitatea de poliție politică a unei persoane asupra căreia s-a pronunțat anterior.” [art. 15 alin. (8) din lege];

– „(1) La cererea persoanelor fizice sau juridice îndreptățite, în exercitarea dreptului de acces la informațiile de interes public, în legătură cu calitatea de agent sau de colaborator al organelor securității, ca poliție politică, a persoanelor prevăzute la art. 2 din Legea nr. 187/1999, C.N.S.A.S. verifică probele deținute, indiferent de forma lor, și înștiințează de îndată persoana în legătură cu care s-au cerut informațiile, în vederea exercitării drepturilor prevăzute la art. 3 din Legea nr. 187/1999.

(2) Pe baza datelor personale, C.N.S.A.S. solicită informații despre activitatea persoanei în cauză de la toate instituțiile deținătoare de fonduri de arhivă privind activitatea securității, ca poliție politică.” [art. 38 alin. (1) și (2) din Regulament];

– „(1) În termen de 30 de zile de la data primirii cererilor, C.N.S.A.S. citează, în vederea audierii, persoana care a solicitat, precum și persoana cu privire la care s-au solicitat verificări.

(2) Pentru începerea activității de verificare, persoana în legătură cu care s-au solicitat relații va pune la dispoziție C.N.S.A.S. un Curriculum vitae amănunțit, precum și o copie autenticată de pe carnetul de muncă.

(3) Persoanele vor fi audiate de reprezentanții abilitați ai C.N.S.A.S., care vor prelua toate actele și informațiile prezentate în legătură cu obiectul cererii depuse.

(4) Declanșarea și finalizarea verificărilor solicitate se pot face și în lipsa persoanelor legal citate.” (art. 39 din Regulament);

– „Calitatea de agent sau de colaborator al organelor de securitate, ca poliție politică, se stabilește de Colegiul C.N.S.A.S. prin probele aflate în evidențele organelor de securitate, coroborate cu probe cum ar fi: angajamentul scris și semnat de cel în cauză, sinteze informative, înscrisuri olografe și dovezi, indiferent de suportul pe care s-ar afla din arhivele securității.” (art. 40 din Regulament);

– „(1) Împotriva comunicării eliberate potrivit art. 15 alin. (4) din Legea nr. 187/1999, solicitantul sau persoana cu privire la care s-a cerut verificarea se poate adresa Colegiului C.N.S.A.S. printr-o contestație, în termen de 15 zile de la data primirii comunicării. Colegiul C.N.S.A.S. reexaminează documentația care a stat la baza comunicării și, în termen de 30 de zile de la data depunerii contestației, adoptă o decizie, care se comunică, în termen de 10 zile, atât solicitantului, cât și persoanei cu privire la care s-au efectuat verificări, indiferent de autorul contestației. Decizia Colegiului C.N.S.A.S. poate fi atacată în termen de 30 de zile de la data comunicării la Curtea de apel – Secția civilă – în a cărei rază de competență își are domiciliul contestatorul.[...]

(3) În vederea adoptării deciziei, Colegiul C.N.S.A.S. audiază persoana cu privire la care s-au cerut verificări și utilizează documentația depusă de aceasta sau de solicitant. Documentația inițială poate fi completată. Persoana cu privire la care se efectuează verificări are dreptul să consulte documentele care au stat la baza comunicării contestate. Lipsa persoanei legal citate nu împiedică adoptarea unei decizii.” [art. 42 alin. (1) și (3) din Regulament].

Analizând conținutul normativ al textelor de mai sus, Curtea constată că activitatea desfășurată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și de Colegiul Consiliului, în vederea stabilirii participării unei persoane la poliția politică comunistă, este o activitate colegială, că în cadrul acestei activități se administrează și se evaluează probe și că verdictul de participare la poliția politică se dă prin votul membrilor Colegiului, în urma dezbaterii cazului cercetat. Aceste *reguli* sunt *specifice procedurilor jurisdicționale*.

3. În sistemul Constituției României din anul 1991, revizuită în anul 2003, nu există decât două categorii de jurisdicții, și anume: jurisdicțiile speciale administrative și instanțele judecătorești.

În conformitate cu dispozițiile art. 21 alin. (4) din Constituție, jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative, iar, potrivit art. 126 alin. (6) din Legea fundamentală, controlul judecătoresc al actelor administrative, deci inclusiv al actelor de jurisdicție specială administrativă, este de competența instanțelor de contencios administrativ.

În ceea ce privește jurisdicția judiciară, aceasta este reglementată la nivel constituțional în Titlul III Cap. VI Secțiunea 1 din Constituția României. Potrivit art. 126 alin. (1) din Legea fundamentală, „justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.

Examinând natura juridică a activității de jurisdicție desfășurată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și de Colegiul Consiliului prin prisma normelor constituționale amintite, Curtea Constituțională constată că aceasta nu se încadrează în niciuna dintre jurisdicțiile prevăzute și admise de Constituția României.

Jurisdicția exercitată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și de Colegiul Consiliului nu este o jurisdicție administrativă, pentru că nu este facultativă, așa cum cere art. 21 alin. (4) din Constituția României, ci obligatorie. Organele care o exercită nu sunt instanțe judecătorești și nu se supun normelor de organizare și funcționare prevăzute în Titlul III Cap. VI din Constituție, intitulat „Autoritatea judecătorească”.

În caracterizarea jurisdicției exercitate de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și de Colegiul Consiliului, Curtea ia în considerare, de asemenea, următoarele particularități ale regimului procedural în care funcționează aceasta:

- contrar prevederilor art. 24 alin. (2) din Constituție, în cursul procedurii desfășurate, persoanele verificate nu pot fi asistate de un avocat, încălcându-li-se, prin aceasta, dreptul la apărare;

- verificările privind participarea la poliția politică comunistă sunt efectuate de același organ care decide dacă persoanele verificate au fost sau nu au fost agenți ai poliției politice comuniste, au colaborat sau nu au colaborat cu aceasta. Această confuzie între funcția de anchetă și funcția de judecată contravine art. 21 alin. (3), art. 124 alin. (2) din Constituție și principiilor statului de drept, în conformitate cu care justiția trebuie să fie imparțială, iar procesul trebuie să fie echitabil;

- probele pe care se întemeiază deciziile Colegiului Consiliului provin din arhivele securității și organelor de informații, al căror depozitar este Consiliul, fapt care, de asemenea, este de natură să pună la îndoială imparțialitatea organului de decizie;

- dispoziția cuprinsă în art. 15 alin. (8) din lege, în conformitate cu care Colegiul Consiliului se pronunță din oficiu oricând apar noi probe cu privire la activitatea politică a unei persoane asupra căreia s-a pronunțat anterior, nesocotește, în mod evident, puterea de lucru judecat a hotărârilor pronunțate de curțile de apel în soluționarea contestațiilor formulate, conform art. 16 alin. (1) din lege, împotriva deciziilor Colegiului Consiliului;

- dezbaterile nu sunt publice și nici contradictorii.

Curtea Constituțională constată că, prin toate aceste abateri de la statutul constituțional al justiției și, mai cu seamă, prin confuzia între funcția de anchetă, cea de judecată și cea de soluționare a căilor de atac împotriva propriilor decizii, prin lipsa de contradictorialitate și publicitate a dezbaterilor, prin limitarea dreptului la apărare al persoanelor verificate, prin liberul arbitru în administrarea și aprecierea probelor, precum și prin posibilitatea de a da, în aceleași cauze, verdicte noi, contrare celor validate prin deciziile definitive ale instanțelor judecătorești, jurisdicția exercitată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și de Colegiul Consiliului se definește ca o jurisdicție extraordinară, iar natura juridică a organelor care o exercită este cea a instanțelor extraordinare, interzise de art. 126 alin. (5) din Constituția României.

Reglementarea deconspirării poliției comuniste și a accesului la informații privind activitatea acestora prin intermediul unei jurisdicții extraordinare este de natură să aducă prejudicii demnității și integrității persoanelor nevinovate, supuse verificării pentru simpla împrejurare că se încadrează în categoriile prevăzute de art. 2 din Legea nr. 187/1999, încălcându-se astfel prevederile art. 1 alin. (3) și art. 22 alin. (1) din Constituție. Prejudiciile produse în aceste cazuri sunt cu atât mai evidente și mai grave cu cât, așa cum s-a arătat mai sus, Colegiul Consiliului poate relua verificările *oricând apar noi probe*, iar aprecierea caracterului de probe noi și a valorii acestora aparține Colegiului Consiliului, în dubla sa calitate de organ de anchetă și de organ de decizie, de judecător.

4. Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea urmează să constate că sunt neconstituționale toate dispozițiile din Legea nr. 187/1999, din care se deduce caracterul de instanță extraordinară al Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității și al Colegiului Consiliului, și anume: art. 7 alin. (2), (7), (7²) și (9), art. 13 lit. c), art. 14 alin. (1) și (2), art. 15 alin. (5)-(8) și art. 16 alin. (1) și (3).

5. Curtea constată că este întemeiată și critica privind art. 3¹ alin. (9) din Legea nr. 187/1999, prin care se prevede încetarea mandatului membrilor Parlamentului României în cazul condamnării lor pentru săvârșirea infracțiunii de fals în declarații. Textul contravine prevederilor art. 70 alin. (2) din Constituție, care prevede limitativ cazurile de încetare a calității de deputat sau de senator, și anume, „la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces”. Or, art. 292 C. pen., care incriminează fapta de fals în declarații, nu dispune și aplicarea pedepsei complementare a pierderii dreptului de a alege și de a fi ales în autoritățile publice sau în funcții electivice publice, prevăzută de art. 64 lit. a) din același cod.

6. Curtea constată, de asemenea, că este neconstituțional art. 22¹ din Legea nr. 187/1999, prin care se prevede verificarea apartenenței unor persoane la serviciile de informații înainte de anul 1990, indiferent dacă au făcut sau nu au făcut poliție politică, deoarece instituie premisele unei răspunderi morale și juridice colective, fără existența unei fapte infamante și fără vinovăție, încălcând astfel prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție și principiul prezumției de onestitate, dedus din concepția legiuitorului constituant, care stă la baza art. 23 alin. (11) din Legea fundamentală.

7. Având în vedere că, prin conținutul lor, dispozițiile legale contrare Constituției, analizate mai sus, sunt inseparabile de întregul sistem normativ al Legii nr. 187/1999, Curtea Constituțională urmează să constate neconstituționalitatea legii în ansamblul ei, precum și a prevederilor art. II și V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006.

Scopul enunțat în preambulul legii nu poate fi realizat decât printr-o reglementare care să se conformeze normelor prevăzute în Constituția României și principiilor statului de drept.

Pentru aceste considerente, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d), art. 29 și art. 31 alin. (2) din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,
În numele legii,
Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate, ridicată de Dan Voiculescu în Dosarul nr. 8.520/2/2006 al Curții de Apel București – Secția a IV-a civilă, și constată că Legea nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste, modificată și completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 16/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică, precum și dispozițiile art. II și art. V din această ordonanță sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința publică din data de 31 ianuarie 2008.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Magistrat-asistent,
Ioana Marilena Chiorean

11. DECIZIA NR. 1.354 DIN 10 DECEMBRIE 2008¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, precum și art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (5) lit. b) și art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității, așa cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003 privind desființarea închisorii contravenționale

Tematică: regimul juridic al contravențiilor; aplicarea sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității; înlocuirea amenzii contravenționale cu sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității; condiția existenței consimțământului contravenientului; lipsa de eficiență a sancțiunii; încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituția României privind obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor.

Ioan Vida – președinte
Nicolae Cochinescu – judecător

¹ Publicată în M. Of. nr. 887 din 29 decembrie 2008.

Aspazia Cojocar – judecător
Acsinte Gaspar – judecător
Petre Lăzăroiu – judecător
Ion Predescu – judecător
Puskás Valentin Zoltán – judecător
Tudorel Toader – judecător
Augustin Zegrean – judecător
Antonia Constantin – procuror
Afrodita Laura Tutunaru – magistrat-asistent

Pe rol, se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, precum și a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 108/2003 pentru desființarea închisorii contravenționale, excepție ridicată de instanța de judecată în Dosarul nr. 10.407/281/2008 și în Dosarul nr. 10.424/281/2008 ale Judecătoriei Ploiești – Secția civilă.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 4 decembrie 2008 și au fost consemnate în încheierea de la acea dată, iar, în urma deliberărilor, Curtea a dispus amânarea pronunțării pentru 10 decembrie 2008.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin încheierile din 8 septembrie 2008 și 15 septembrie 2008, pronunțate în dosarele nr. 10.407/281/2008 și nr. 10.424/281/2008, Judecătoria Ploiești – Secția civilă – a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, precum și dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 108/2003 pentru desființarea închisorii contravenționale.

Excepția a fost ridicată, în dosarele de mai sus, de Judecătoria Ploiești – Secția civilă.

În *motivarea excepției de neconstituționalitate*, instanța de judecată susține că dispozițiile legale atacate contravin prevederilor art. 1 alin. (3) și (5) și art. 16 din Constituția României, deoarece înlocuirea amenzii contravenționale cu sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității este condiționată de consimțământul contravenientului, ceea ce are ca efect exonerarea acestuia de orice sancțiune, în ipoteza în care nu are venituri care să poată fi urmărite; în aceeași ordine de idei, se susține că, în condițiile arătate, desființarea închisorii contravenționale este de natură să lipsească statul de puterea de constrângere prin care asigură respectarea legii.

Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile legale atacate nu contravin Constituției.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, art. 1 alin. (2), art. 2, art. 3, art. 10 și art. 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în M. Of. nr. 410 din 25 iulie 2001, așa cum a fost modificat prin art. unic pct. 1 din Legea nr. 352/2006, publicată în M. Of. nr. 640 din 25 iulie 2006, precum și dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 108/2003 pentru desființarea închisorii contravenționale, publicată în M. Of. nr. 747 din 26 octombrie 2003, dispoziții care au următorul cuprins:

Art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001: „În cazul în care contravenientul nu a achitat amenda în termenul prevăzut la alin. (4), instanța procedează la înlocuirea amenzii cu sancțiunea obligării la prestarea unei activități în folosul comunității, cu acordul acestuia”.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că prin dispozițiile art. 9 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, aplicarea sancțiunii obligării la prestarea unei activități în folosul comunității este condiționată de acordul contravenientului. Acest fapt este de natură a lipsi de eficiență sancțiunea aplicată pentru comiterea unei fapte antisociale, cu consecința încălcării dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituția României, în conformitate cu care „în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”.

În consecință, Curtea urmează să constate că sintagma „cu acordul acestuia”, folosită în cuprinsul textului analizat, este neconstituțională.

Curtea constată, de asemenea, că dispoziții similare, ce impun acordul contravenientului pentru prestarea unei munci în folosul comunității, se regăsesc și în art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (5) lit. b) și art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității, modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003 pentru desființarea închisorii contravenționale. Aceste texte au următorul cuprins:

Art. 1 alin. (3): „Sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității poate fi aplicată numai dacă există consimțământul contravenientului.”

Art. 8 alin. (5) lit. b): „(5) Instanța apreciază asupra legalității și temeiniciei procesului-verbal și pronunță una dintre următoarele soluții:

[...]

b) aplică sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității, cu consimțământul contravenientului, dacă apreciază că aplicarea amenzii contravenționale nu este îndestulătoare ori contravenientul nu dispune de mijloace materiale și financiare pentru plata acesteia”;

Art. 13: „În toate situațiile, după luarea consimțământului contravenientului instanța, prin hotărâre, stabilește natura activităților ce vor fi prestate de acesta în folosul comunității, pe baza datelor comunicate de primarul localității în care contravenientul își are domiciliul sau reședința, ținând seama de aptitudinile sale fizice și psihice, precum și de nivelul pregătirii profesionale.”

Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea urmează să constate că sintagmele „numai dacă există consimțământul contravenientului”, „cu consimțământul contravenientului” și, respectiv, „după luarea consimțământului contravenientului” folosite în aceste texte legale sunt neconstituționale.

Celelalte prevederi normative criticate sunt în acord cu Legea fundamentală.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și art. 1-3, art. 11 alin. (1) lit. A. d) și art. 29 din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate și constată că sintagma „cu acordul acestuia” din art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, precum și sintagmele „numai dacă există consimțământul contravenientului”, „cu consimțământul contravenientului” și „după luarea consimțământului contravenientului” din art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (5) lit. b) și, respectiv, art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității, așa cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003 privind desființarea închisorii contravenționale, sunt neconstituționale, excepție ridicată de instanța de judecată în Dosarul nr. 10.407/281/2008 și în Dosarul nr. 10.424/281/2008 ale Judecătorei Ploiești – Secția civilă.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Pronunțată în ședința publică din data de 10 decembrie 2008.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Magistrat-asistent,

Afrodita Laura Tutunaru

12. DECIZIA NR. 500 DIN 15 MAI 2012¹

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor și art. XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor

Tematică: sancțiuni contravenționale; lipsa unei căi de atac împotriva soluției date de judecătoreie asupra plângerii contravenționale, în baza OUG nr. 195/2002; problema compatibilității cu principiul accesului liber la justiție, dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției; absolutizarea prezumției de legalitate și temeinicie a procesului-verbal de constatare și sancționare a contravențiilor – lipsa rolului activ al instanței; golire de conținut a principiului constituțional al exercitării căilor de atac; încălcarea dispozițiilor art. 6 privind dreptul la un proces echitabil și ale art. 13 privind dreptul la un recurs efectiv din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; premisa unor condamnări ale statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Augustin Zegrean – președinte

Aspazia Cojocar – judecător

Acsinte Gaspar – judecător

Petre Lăzăroiu – judecător

Mircea Ștefan Minea – judecător

Ion Predescu – judecător

Puskás Valentin Zoltán – judecător

Tudorel Toader – judecător

Cristina Cătălina Turcu – magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Simona Ricu.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. IX din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor și art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, excepție ridicată de Ilie Ionel Ciuclea în Dosarul nr. 1.892/284/2010 al Tribunalului Dâmbovița – Secția comercială și de contencios administrativ, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 644D/2011.

La apelul nominal se prezintă, pentru autorul excepției, avocat Aurelia Nica, cu delegație la dosar, lipsind cealaltă parte, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Președintele dispune să se facă apelul și în Dosarul nr. 744D/2011 având ca obiect excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice și art. XVII din

¹ Publicată în M. Of. nr. 492 din 18 iulie 2012.

Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, excepție ridicată de Valentin Dediu în Dosarul nr. 3.644/330/2010 al Tribunalului Ialomița – Secția civilă, precum și în dosarele nr. 1.192D/2011, nr. 1.328D/2011, nr. 1.421D/2011 și nr. 1.588D/2011 având ca obiect excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, excepție ridicată de Liviu Niculoiu, Ovidiu Nicolae Țap, Mădălina Valeria Tudose și Emil Florian Șerban în dosarele nr. 6.376/221/2010, nr. 3.416/84/2011, nr. 11.614/315/2010 și nr. 5.952/288/2011 ale Judecătoriei Deva, Tribunalului Sălaj – Secția civilă, Tribunalului Dâmbovița – Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal și Tribunalului Vâlcea – Secția a II-a civilă.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Curtea, având în vedere obiectul excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în dosarele sus-menționate, din oficiu, pune în discuție conexarea dosarelor nr. 744D/2011, nr. 1.192D/2011, nr. 1.328D/2011, nr. 1.421D/2011 și nr. 1.588D/2011 la Dosarul nr. 644D/2011.

Reprezentantul Ministerului Public și avocatul prezent sunt de acord cu măsura conexării.

Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, dispune conexarea dosarelor nr. 744D/2011, nr. 1.192D/2011, nr. 1.328D/2011, nr. 1.421D/2011 și nr. 1.588D/2011 la Dosarul nr. 644D/2011, care este primul înregistrat.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul avocatului prezent, care solicită admiterea excepției de neconstituționalitate arătând că art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice aduce atingere accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, respectiv art. 21 din Constituție și art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Aceasta deoarece hotărârea pronunțată în primă instanță de judecătorie în materia contravențiilor la regimul circulației pe drumurile publice nu mai poate fi atacată în fața unei instanțe superioare. Totodată, consideră că prin prevederile art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, astfel cum a fost modificat prin art. IX din Legea nr. 202/2010 și art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, s-a creat un regim discriminatoriu pentru cei sancționați contravențional în temeiul prevederilor acestor acte normative și celelalte categorii de contravenienți.

Reprezentantul Ministerului Public solicită admiterea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, apreciind că acestea aduc atingere art. 21 alin. (3) din Constituție și art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece contravenienții sancționați potrivit prevederilor actului normativ criticat nu pot beneficia de două grade de jurisdicție. Consideră, de asemenea, că reglementarea cuprinsă în art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 ar putea atrage noi condamnări ale statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la încălcarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Referitor la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 și art. XVII din Legea nr. 202/2010, apreciază că aceasta este neîntemeiată, deoarece textele de lege criticate nu aduc atingere prevederilor constituționale invocate. În sensul celor susținute depune concluzii scrise la sfârșitul ședinței de judecată.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin încheierile din 11 mai 2011, 28 septembrie 2011, 4 octombrie 2011, 11 noiembrie 2011, 17 noiembrie 2011 și Decizia civilă nr. 423/R din 30 mai 2011, pronunțate în dosarele nr. 1.892/284/2010, nr. 6.376/221/2010, nr. 3.416/84/2011, nr. 11.614/315/2010, nr. 5.952/288/2011 și nr. 3.644/330/2010, *Tribunalul Dâmbovița – Secția comercială și de contencios administrativ a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor „art. IX din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor și art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002”, Judecătoria Deva, Tribunalul Sălaj – Secția civilă, Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal și Tribunalul Vâlcea – Secția a II-a civilă au sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice și Tribunalul Ialomița – Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor „art. X pct. 2 și art. XVII din Legea nr. 202/2010”.*

Excepția a fost ridicată de Ilie Ionel Ciuclea, Valentin Dediu, Mădălina Valeria Tudose și Emil Florian Șerban în cauze având ca obiect soluționarea recursurilor declarate împotriva unor sentințe civile prin care s-au respins plângerile împotriva unor procese-verbale de constatare și sancționare a unor contravenții prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, de Liviu Niculoiu într-o cauză având ca obiect soluționarea unei plângeri formulate împotriva unui proces-verbal de constatare și sancționare a unei contravenții prevăzute de același act normativ, precum și de Ovidiu Nicolae Țap într-o cauză având ca obiect soluționarea cererii de revizuire a unei decizii prin care s-a respins ca inadmisibil recursul formulat, în temeiul textului de lege criticat, împotriva unei sentințe prin care s-a respins plângerea împotriva unui proces-verbal de constatare și sancționare a unei contravenții.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii susțin, referitor la prevederile art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 și art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, următoarele:

1. Textele de lege criticate aduc atingere accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, deoarece elimină posibilitatea atacării cu recurs a hotărârii judecătorești prin care se soluționează plângerea împotriva unui proces-verbal de constatare și sancționare a contravenției.

Pentru aceleași motive, prevederile art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 aduc atingere dispozițiilor constituționale ale art. 124 alin. (2) potrivit cărora „*justiția este unică, imparțială și egală pentru toți*”, dreptului la apărare și

principiului exercitării căilor de atac, principiu ce trebuie interpretat în sensul posibilității reale de a exercita o cale de atac, în condițiile legii, iar nu în sensul suprimării acesteia. De asemenea, sunt încălcate și dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție referitor la principiul neretroactivității legii, deoarece textul de lege criticat este de aplicare imediată, inclusiv în procesele în curs de soluționare, lipsind autorii de calea de atac a recursului, deși, la momentul săvârșirii faptelor contravenționale, beneficiau de această cale de atac. Totodată, prin dispozițiile art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 se creează o discriminare între persoanele care nu pot ataca cu recurs hotărârile judecătorești pronunțate în această materie în raport cu ceilalți contravenienți care au la dispoziție calea de atac a recursului. Drepturile constituționale anterior menționate sunt restrânse fără respectarea condițiilor prevăzute de art. 53 din Legea fundamentală.

De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, faptele contravenționale se subsumează noțiunii autonome de „acuzatie în materie penală” ca urmare a aplicării a 3 criterii: calificarea faptei în dreptul intern, natura faptei incriminate și natura și gravitatea sancțiunii, criterii care nu trebuie îndeplinite cumulativ. Contravenienții ar trebui, astfel, să beneficieze de toate drepturile specifice materiei penale, inclusiv posibilitatea contestării hotărârii judecătorești pronunțate în fond, cu respectarea art. 20 și art. 148 din Legea fundamentală. Din această perspectivă, prevederile legale criticate aduc atingere atât dispozițiilor art. 6 și art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cât și celor ale art. 2 par. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenție. În acest sens sunt hotărârile din 21 februarie 1975, 16 decembrie 1992, 21 februarie 1984, 7 octombrie 1988 și 2 septembrie 1998 pronunțate în cauzele *Golder c. Marii Britanii*, *Edwards c. Marii Britanii*, *Öztürk c. Germaniei*, *Salabiaku c. Franței* și *Lauko c. Slovaciei*.

2. Referitor la dispozițiile art. XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, se susține că acestea aduc atingere prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (1) privind egalitatea în drepturi, deoarece, spre deosebire de alte categorii de justițiabili, contravenienților nu li se mai comunică prin intermediul instanței de judecată hotărârile pronunțate ca urmare a soluționării plângerilor formulate împotriva proceselor-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor.

Tribunalul Dâmbovița – Secția comercială și de contencios administrativ, Tribunalul Ialomița – Secția civilă, Tribunalul Sălaj – Secția civilă, Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal și Tribunalul Vâlcea – Secția a II-a civilă apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată deoarece accesul liber la justiție nu presupune accesul la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac prevăzute de lege, legiuitorul fiind unica autoritate competentă să reglementeze căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești, precum și modul de exercitare al acestora. Textul de lege criticat nu conține nicio normă procedurală cu privire la modul său de aplicare în timp, fiind aplicabile astfel normele generale în materie, fără a se aduce atingere principiului neretroactivității legii.

Judecătoria Deva apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată, textele de lege criticate fiind neconstituționale în măsura în care hotărârea pronunțată de

judecătorească este irevocabilă, lipsind părțile de posibilitatea atacării acesteia în fața instanței superioare, astfel cum prevede art. 129 din Legea fundamentală. Pe de altă parte, se creează o situație inechitabilă pentru petenții care nu au putut beneficia de calea de atac a recursului datorită introducerii textului de lege criticat, care este de imediată aplicare, fără a ține însă cont de data introducerii plângerilor.

Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, actele de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Guvernul a transmis punctul său de vedere în Dosarul nr. 744D/2011, apreciind că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată și arătând, în esență, că liberul acces la justiție al persoanei este garantat prin posibilitatea de a formula plângere împotriva procesului-verbal de constatare a contravenției la judecătoria în a cărei rază de competență a fost constatată fapta, beneficiind de toate garanțiile dreptului la un proces echitabil. Totodată, mai arată că, exceptând cauzele penale, nicio dispoziție constituțională sau reglementare internațională nu stabilește gradele de jurisdicție și numărul căilor de atac care trebuie reglementate pentru judecarea diferitelor litigii, aceasta constituind atribuția exclusivă a legiuitorului potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție. De asemenea, luând în considerare înțelesul autonom al noțiunii de „acuzatie în materie penală” în sensul dat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, se poate observa că măsura de a elimina calea de atac a recursului în materia contravențiilor la regimul circulației rutiere se încadrează în excepția prevăzută de art. 2 par. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenție. Nu sunt încălcate nici principiile constituționale privind înfăptuirea justiției de vreme ce judecarea proceselor în materie este dată în competența aceluiași instanțe, potrivit aceluiași reguli procedurale, cu respectarea aceluiași drepturi procesuale pentru toate părțile. Prevederile legale criticate au ca finalitate celeritatea judecării cauzelor, aplicându-se în mod egal tuturor persoanelor aflate în aceeași situație. Soluția necomunicării hotărârii are aplicabilitate generală, fără a exista vreun obstacol de natură juridică care să împiedice partea să facă demersurile necesare pentru a afla soluția pronunțată de instanță.

Avocatul Poporului a transmis punctul său de vedere în dosarele nr. 1.192D/2011, nr. 1.328D/2011, nr. 1.421D/2011 și nr. 1.588D/2011, apreciind că art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 este constituțional, deoarece eliminarea căii de atac a recursului împotriva hotărârii judecătorești prin care a fost soluționată, în primă instanță, plângerea contravențională nu îngreunează accesul liber la justiție, care nu are semnificația, în toate cazurile, a accesului la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac. De asemenea, reglementările internaționale în materie nu impun accesul la totalitatea gradelor de jurisdicție sau la toate căile de atac prevăzute de legislațiile naționale, art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale consacrand numai dreptul persoanei la un recurs efectiv în fața instanței naționale, deci posibilitatea de a accede la un grad de jurisdicție.

Mai mult, prevederile legale criticate constituie norme de procedură, or, potrivit art. 126 alin. (2) și art. 129 din Legea fundamentală, stabilirea competenței instanțelor și a

procedurii de judecată constituie atributul exclusiv al legiutorului, care poate institui, în considerare a unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalitățile de exercitare a drepturilor procedurale, principiul liberului acces la justiție presupunând posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a utiliza aceste proceduri în formele și modalitățile instituite de lege.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând actele de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile avocatului prezent și ale procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate, astfel cum a fost reținut în actele de sesizare a Curții, îl constituie prevederile art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, introdus prin art. X pct. 2 din Legea nr. 202/2010, art. IX și XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor.

Curtea, având în vedere art. 62 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, constată că, în realitate, obiectul excepției îl constituie prevederile art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 din 25 iulie 2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, astfel cum a fost modificat prin art. IX din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 714 din 26 octombrie 2010, art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 670 din 3 august 2006, astfel cum au fost modificate și completate prin art. X pct. 2 din Legea nr. 202/2010 și art. XVII din Legea nr. 202/2010.

Textele criticate au următorul cuprins:

– Art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001: „(2) *Dacă prin lege nu se prevede altfel, hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat plângerea poate fi atacată cu recurs în termen de 15 zile de la comunicare, la secția contencios administrativ a tribunalului. Motivarea recursului nu este obligatorie. Motivele de recurs pot fi susținute și oral în fața instanței. Recursul suspendă executarea hotărârii.*”;

– Art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002: „*Hotărârea judecătorească prin care judecătoria soluționează plângerea este definitivă și irevocabilă.*”;

– Art. XVII din Legea nr. 202/2010: „*Articolul III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 212/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 146/1997 privind*

taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 837 din 12 decembrie 2008, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 276/2009, se abrogă."

Articolul III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 212/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 837 din 12 decembrie 2008, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 276/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 482 din 13 iulie 2009, avea următorul conținut: „*Hotărârile judecătorești irevocabile se comunică părților.*”

Autorii excepției de neconstituționalitate consideră că textele de lege criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 15 alin. (2) referitor la principiul neretroactivității legii, art. 16 alin. (1) privind egalitatea în drepturi, art. 21 alin. (1)-(3) privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, art. 24 alin. (1) privind dreptul la apărare, art. 53 referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 124 alin. (2) privind unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției, art. 129 referitor la folosirea căilor de atac și art. 148 privitor la integrarea în Uniunea Europeană, precum și prevederile art. 6 privind dreptul la un proces echitabil și art. 13 privind dreptul la un recurs efectiv din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ale art. 2 par. 1 și art. 14 par. 5 privind dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală din Protocolul nr. 7 și din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, prin prisma art. 11 și art. 20 din Legea fundamentală.

I. Examinând excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, Curtea constată următoarele:

1. Prin raportare la prevederile art. 15 alin. (2) și art. 16 alin. (1) din Legea fundamentală, excepția apare ca fiind neîntemeiată, deoarece textul de lege criticat, ce reglementează o normă de procedură, iar nu una de drept substanțial, se aplică de la data intrării în vigoare a Legii nr. 202/2010, prin care a fost introdus, pentru viitor. De asemenea, Curtea observă că, în principiu, situația celor sancționați contravențional pentru nerespectarea regimului circulației pe drumurile publice este diferită de situațiile în care se află persoane sancționate contravențional în temeiul altor acte normative. Așa cum a reținut Curtea în jurisprudența sa, de exemplu prin Decizia nr. 420 din 15 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 341 din 21 mai 2010, egalitatea nu este sinonimă cu uniformitatea, iar unor situații diferite, justificate obiectiv și rațional, trebuie să le corespundă un tratament juridic diferit.

Curtea observă că asupra textului de lege criticat s-a mai pronunțat prin Decizia nr. 1.315 din 4 octombrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012, Decizia nr. 242 din 15 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 25 aprilie 2012, și Decizia nr. 254 din 20 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 14 mai 2012, în sensul respingerii ca neîntemeiată a excepției de neconstituționalitate.

2. Prin raportare la prevederile constituționale ale art. 21 alin. (1)-(3) privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, art. 24 alin. (1) privind dreptul la apărare,

art. 124 alin. (2) privind unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției și art. 129 potrivit căroră, „*împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii*”, Curtea urmează să își reconsidere jurisprudența în sensul admiterii excepției de neconstituționalitate având în vedere că, în practică, unele instanțe de judecată, în lipsa unei căi de atac împotriva hotărârilor pe care le pronunță, absolutizează prezumția de legalitate și temeinicie a procesului-verbal de constatare și sancționare a contravențiilor în materia circulației pe drumurile publice. Aceste instanțe nu își mai exercită astfel rolul activ în ceea ce privește administrarea tuturor probelor utile, pertinente și concludente în cauză, respingând astfel plângerile contravenționale fără a intra în cercetarea fondului.

Curtea constată că această conduită poate constitui premisa unor viitoare condamnări ale statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, având în vedere jurisprudența acestei instanțe, respectiv Hotărârea din 4 octombrie 2007, pronunțată în Cauza *Anghel c. României*, par. 68, în care s-a constatat încălcarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ce statuează cu privire la prezumția de nevinovăție, văzută ca una dintre garanțiile fundamentale ale dreptului la un proces echitabil.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar putea constata, pornind de la practica instanțelor anterior menționată, atât încălcarea dispozițiilor art. 6 privind dreptul la un proces echitabil, cât și celor ale art. 13 privind dreptul la un recurs efectiv din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Analiza Curții Constituționale are în vedere, în primul rând, interpretarea art. 129 din Legea fundamentală care lasă la latitudinea legiuitorului reglementarea căilor de atac, ceea ce îi permite acestuia să excepteze de la exercitarea lor, atunci când consideră că se impune, anumite hotărâri judecătorești, Curtea statuând, în acest sens, de exemplu, prin Decizia nr. 510 din 27 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 339 din 21 mai 2010, Decizia nr. 1.341 din 19 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 811 din 3 decembrie 2010, și Decizia nr. 246 din 15 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 25 aprilie 2012.

Examinând criticile formulate în prezenta cauză, Curtea reține că, în exercitarea prerogativelor sale privind reglementarea căilor de atac sau exceptarea de la exercitarea lor, legiuitorul trebuie să aibă în vedere și respectarea celorlalte principii și texte constituționale de referință.

Or, în materia contravențiilor la regimul circulației pe drumurile publice, prin eliminarea controlului judiciar al hotărârilor pronunțate de judecătorie se aduce atingere principiului accesului liber la justiție, dreptului la un proces echitabil, dreptului la apărare, unicității, imparțialității și egalității justiției, golindu-se astfel de conținut principiul exercitării căilor de atac.

Aceasta deoarece statul are obligația de a garanta caracterul efectiv al accesului liber la justiție și al dreptului la apărare. Lipsa căii de atac împotriva hotărârii pronunțate de judecătorie ca primă instanță în materia circulației pe drumurile publice echivalează cu imposibilitatea exercitării unui control judecătoresc efectiv asupra sancțiunilor principale și complementare, precum și a măsurilor tehnico-administrative, reglementate de art. 95-97 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, dreptul de acces liber la justiție

devenind astfel un drept iluzoriu și teoretic. Accesul liber la justiție implică prin natura sa o reglementare din partea statului și poate fi supus unor limitări, atât timp cât nu este atinsă substanța dreptului, în acest sens statuând și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa, de exemplu prin Hotărârea din 26 ianuarie 2006, pronunțată în Cauza *Lungoci c. României*, par. 36, publicată în Monitorul Oficial României, Partea I, nr. 588 din 7 iulie 2006.

Totodată, în materia circulației pe drumurile publice, Curtea observă că sancțiunile principale și complementare, precum și măsurile tehnico-administrative au un caracter punitiv și preventiv vizând ocrotirea unei valori sociale importante, respectiv siguranța pe drumurile publice, astfel încât lipsa unei căi de atac aduce atingere – în substanța sa – dreptului de acces liber la justiție, astfel cum este consacrat în art. 21 din Legea fundamentală.

În plus, eliminarea singurei căi de atac în materia contravențiilor la circulația pe drumurile publice ar echivala cu golirea de conținut a dispozițiilor art. 129 din Constituție potrivit cu care „*împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii*”. Este de necontestat că legiuitorul poate limita numărul căilor de atac, însă, prin norma legală criticată, se elimină singura cale de atac și anume recursul.

Curtea constată așadar că eliminarea controlului judiciar al hotărârii pronunțate de judecătorie în materia contravențiilor la regimul circulației pe drumurile publice aduce atingere art. 129 din Constituție raportat la dreptul de acces liber la justiție și la dreptul la apărare, reprezentând în același timp o încălcare a cerințelor unui proces echitabil. În plus, prin conduita procesuală diferită a instanțelor de judecată, în sensul în care unele administrează probatoriul în cauze, pe când altele nu intră în cercetarea fondului, se aduce atingere și art. 124 alin. (2) din Constituție privind unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției. Totodată, prin prisma argumentelor anterior reținute, Curtea observă că sunt încălcate și prevederile art. 53 alin. (2) teza finală din Legea fundamentală.

Referitor la dispozițiile constituționale ale art. 148 privitor la integrarea în Uniunea Europeană, Curtea observă că acestea nu au incidență în cauză.

3. Curtea mai observă că prin Decizia pronunțată la data de 28 iunie 2011, ca urmare a soluționării cererii nr. 40.301/04, pronunțată în Cauza *Ioan Pop c. României*, par. 27, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că sancțiunea contravențională aplicată reclamantului în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice constituie o „acuzăție în materie penală” în sensul art. 6 din Convenție, care trebuie aplicat sub aspectul său „penal”. Așa fiind, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar putea constata încălcarea art. 2 par. 1 privind dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală din Protocolul nr. 7 la Convenție.

II. Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 și art. XVII din Legea nr. 202/2010, Curtea reține următoarele:

Dispozițiile art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 sunt criticate sub aspectul sintagmei „dacă prin lege nu se prevede altfel”, sintagmă introdusă în urma modificării acestui text de lege prin prevederile art. IX din Legea nr. 202/2010.

Prevederile art. XVII din Legea nr. 202/2010 abrogă dispozițiile art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 212/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru care aveau următorul conținut: „*Hotărârile judecătorești irevocabile se comunică părților.*”

Cu privire la textele de lege criticate, Curtea observă că acestea reglementează norme de procedură. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că art. 126 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege, și art. 129, în conformitate cu care împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii, atribuie exclusiv legiuitorului prerogativa stabilirii competenței și procedurii de judecată, inclusiv a condițiilor de exercitare a căilor de atac. În acest sens Curtea s-a pronunțat, de exemplu, prin Decizia nr. 1.015 din 8 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 524 din 28 iulie 2010.

Curtea mai observă că dispozițiile art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, respectiv sintagma cuprinsă în acestea, „*dacă prin lege nu se prevede altfel*”, nu aduc atingere, ca reglementare de principiu, accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, atât timp cât instanțele de judecată, în exercitarea rolului activ, respectă garanțiile unui proces echitabil și prezumția de nevinovăție a contravenienților.

În final, Curtea mai observă că nu poate fi primită nici critica potrivit căreia dispozițiile art. XVII din Legea nr. 202/2010 aduc atingere prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (1), întrucât contravenienților nu li se mai comunică prin intermediul instanței de judecată hotărârile irevocabile pronunțate, spre deosebire de toate celelalte categorii de justițiabili. Aceasta, deoarece prin abrogarea dispozițiilor art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 212/2008, hotărârile judecătorești irevocabile nu se mai comunică niciunei părți în proces, indiferent de materia în care acestea sunt pronunțate.

Prin urmare, pentru considerentele anterior menționate, Curtea urmează să respingă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 și art. XVII din Legea nr. 202/2010 ca neîntemeiată.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Ilie Ionel Ciuclea în Dosarul nr. 1.892/284/2010 al Tribunalului Dâmbovița – Secția comercială și de contencios administrativ, de Valentin Dediu în Dosarul nr. 3.644/330/2010 al Tribunalului Ialomița – Secția civilă, de Liviu Niculoiu în Dosarul nr. 6.376/221/2010 al Judecătoriei Deva, de Ovidiu Nicolae Țap în Dosarul nr. 3.416/84/2011 al Tribunalului Sălaj – Secția civilă, de Mădălina Valeria Tudose în Dosarul nr. 11.614/315/2010 al Tribunalului Dâmbovița – Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal, de Emil Florian Șerban în Dosarul nr. 5.952/288/2011 al Tribunalului Vâlcea – Secția a II-a civilă și constată că

dispozițiile art. 118 alin. (3¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, excepție ridicată de Ilie Ionel Ciuclea în Dosarul nr. 1.892/284/2010 al Tribunalului Dâmbovița – Secția comercială și de contencios administrativ.

3. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, excepție ridicată de Valentin Dediu în Dosarul nr. 3.644/330/2010 al Tribunalului Ialomița – Secția civilă.

Definitivă și general obligatorie.

Prezenta decizie se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.
Pronunțată în ședința publică din data de 15 mai 2012.

Președintele Curții Constituționale,
AUGUSTIN ZEGREAN
Magistrat-asistent,
Cristina Cătălina Turcu

Capitolul III

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PRIVIRE LA HOTĂRĂRILE PARLAMENTULUI

1. DECIZIA NR. 728 DIN 9 IULIE 2012¹

referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului²

Tematică: regimul hotărârilor Parlamentului – acte juridice ce exprimă voința parlamentarilor, adoptate în aplicarea și cu respectarea prevederilor regulamentului; momentul producerii de efecte juridice de către hotărârile Parlamentului; opozabilitatea deciziilor Curții Constituționale; principiul autonomiei regulamentare a Parlamentului; competența Curții Constituționale de se pronunța asupra hotărârilor Parlamentului – reglementate prin art. I pct. 1 din Legea nr. 177/2010; limitarea competenței Curții la hotărârile Parlamentului care afectează valori și principii constituționale; excluderea de la control a hotărârilor cu caracter individual de aplicare a regulamentelor parlamentare; natura hotărârilor cu caracter individual ale Parlamentului – manifestări cu caracter politic adoptate doar formal ca acte juridice; obligativitatea folosirii căilor de contestare și a procedurilor exclusiv parlamentare.

I. Cu Adresa nr. 397 din 3 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.529 din 3 iulie 2012, domnul Vasile Blaga, în calitate de președinte al Senatului, a trimis sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea sa din funcția de președinte al Senatului.

Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.701 din 7 iulie 2012 și formează obiectul Dosarului nr. 1.205L/2/2012.

Cu Adresa nr. 243 din 6 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.693 din 6 iulie 2012, Grupul Partidului Democrat Liberal din cadrul Senatului României a trimis sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea sa din funcția de președinte al Senatului.

La sesizare s-a anexat lista cuprinzând semnăturile celor 28 de senatori. Autorii sesizării sunt următorii: Ion Rușeț, Sorin Fodoreanu, Marian Iulian Rasaliu, Ioan Sbîrciu, Vasile Pintilie, Petru Bașa, Anca-Daniela Boagiu, Toader Mocanu, Traian Constantin Igaș, Alexandru Pereș, Tudor Panțuru, Dorel Jurcan, Gabriel Berca, Mircea Florin

¹ Publicată în M. Of. nr. 478 din 12 iulie 2012.

² A se vedea Rectificarea din M. Of. nr. 496 din 19 iulie 2012.

Andrei, Augustin Daniel Humelnicu, Dumitru Florian Staicu, Mihai Stănișoară, Viorel Constantinescu, Alexandru Mocanu, Dumitru Oprea, Iulian Urban, Radu Alexandru Feldman, Mihai Niță, Gheorghe Bîrlea, Radu Mircea Berceanu, Ion Ariton, Marius Gerard Necula și Mihail Hărdău.

Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.693 din 6 iulie 2012, formând obiectul Dosarului nr. 1.205L/2/2012.

II. Obiectul sesizărilor îl constituie Hotărârea Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 4 iulie 2012, având următorul cuprins: „*Articol unic. – Domnul senator Vasile Blaga, Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal, se revocă din funcția de președinte al Senatului.*”

III. În motivarea sesizărilor, având un conținut similar, se susține că hotărârea contestată este neconstituțională prin raportare la prevederile art. 64 alin. (5) din Constituție, care stabilesc că birourile permanente și comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere.

În argumentarea acestei critici, se arată că hotărârea supusă controlului de constituționalitate a fost adoptată în lipsa vreunei solicitări din partea Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal din cadrul Senatului. Astfel, autorii sesizării precizează că, în timp ce domnul Vasile Blaga conducea lucrările ședinței Camerelor reunite ale Parlamentului, în calitate de președinte al Senatului, Biroul permanent al Senatului a fost convocat ad-hoc, fără înștiințarea prealabilă a acestuia, fiind astfel încălcate în mod flagrant dispozițiile Regulamentului Senatului și cele ale art. 66 alin. (2) din Constituție. De aceea, consideră că Biroul permanent a fost convocat ilegal, de vreme ce, potrivit dispozițiilor legale invocate, Biroul permanent al Senatului se convoacă din oficiu de către președintele Senatului sau la solicitarea a cel puțin 5 din ceilalți membri ai săi ori a unui grup parlamentar.

De asemenea, autorii sesizării susțin că Biroul permanent al Senatului a lucrat în lipsa cvorumului legal, având în vedere că doi dintre membrii săi demisionaseră din Grupul Partidului Democrat Liberal, pierzându-și astfel sprijinul politic, cu consecința încetării de drept a statutului de membru al Biroului permanent sau a oricărei funcții obținute prin susținere politică.

Totodată, apreciază că Biroul permanent a luat ilegal decizia de a convoca plenul Senatului în vederea revocării domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului, în condițiile în care Parlamentul se afla în sesiune extraordinară, aprobată de birourile permanente reunite ale celor două Camere ale Parlamentului, convocată legal și motivat, strict cu privire la teme înscrise și aprobate pe ordinea de zi.

Autorii sesizării consideră că sunt „ilegale și lovite de nulitate absolută acțiunile întreprinse de USL împotriva [domnului Vasile Blaga]”, fiindu-i încălcat acestuia dreptul de a-și manifesta prerogativele conferite de Regulamentul Senatului prin art. 39 alin. (1) lit. d), în virtutea căruia președintele Senatului are obligația de a asigura respectarea Constituției și a Regulamentului Senatului, precum și dreptul la apărare și libertatea de exprimare garantate de Constituție.

În sprijinul celor susținute, se invocă și considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 601 din 14 noiembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I,

nr. 1.022 din 17 noiembrie 2005, prin care instanța de contencios constituțional a statuat că „reglementarea revocării președintelui Senatului nu poate contraveni principiului configurației politice, care, potrivit art. 64 alin. (5) din Constituție, stă la baza alcătuirii Biroului permanent. Din textul constituțional menționat rezultă, fără echivoc, că prin configurația politică a fiecărei Camere se înțelege compunerea acesteia rezultată din alegeri, pe baza proporției pe care grupurile parlamentare o dețin în totalul membrilor Camerei respective. În virtutea configurației politice izvorâte din voința corpului electoral se desemnează și președintele Senatului și președintele Camerei Deputaților. Votul acordat președintelui unei Camere este un vot politic care nu poate fi anulat decât în cazul în care grupul care l-a propus cere revocarea politică a acestuia sau, în cazul unei revocări ca sancțiune, când acest grup sau o altă componentă a Camerei solicită înlocuirea din funcție a președintelui pentru săvârșirea unor fapte care atrag răspunderea sa juridică. Această înlocuire se poate face numai cu o persoană din același grup parlamentar, care nu-și poate pierde dreptul la funcția de președinte, dobândit în virtutea rezultatelor obținute în alegeri, respectându-se principiul configurației politice”.

Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a reținut că „revocarea din funcție înainte de expirarea mandatului produce întotdeauna efecte numai asupra mandatului celui revocat, iar nu și asupra dreptului grupului parlamentar care a propus numirea lui, de a fi reprezentat în Biroul permanent și, în consecință, de a propune alegerea unui alt senator pe locul devenit vacant. Neobservarea principiului menționat și instituirea posibilității alegerii unui nou președinte dintr-un alt grup parlamentar ar avea drept consecință ca sancțiunea aplicată președintelui Senatului, revocat din funcție, să se extindă asupra grupului parlamentar care a propus alegerea lui. Or, Constituția României nu permite aplicarea unei asemenea sancțiuni cu caracter colectiv”.

Dispozițiile constituționale invocate în motivarea sesizărilor de neconstituționalitate sunt cele ale art. 64 alin. (5), care prevăd că „*Birourile permanente și comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere*”. Se susține, totodată, nesocotirea dreptului la apărare, reglementat de art. 24 din Constituție și a libertății de exprimare garantată prin art. 30 din Legea fundamentală.

IV. În conformitate cu dispozițiile art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizările de neconstituționalitate au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului pentru a-și exprima punctele de vedere asupra acesteia.

Secretarul general al Senatului a comunicat cu Adresa nr. XXXV/2.495 din 6 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.694 din 6 iulie 2012, punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului, prin care se apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este inadmisibilă.

În acest sens arată, pe de o parte, că sesizarea ar trebui respinsă ca prematur introdusă, având în vedere că instanța de contencios constituțional a fost sesizată cu verificarea constituționalității Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 înainte de publicarea acesteia în Monitorul Oficial al României. Or, publicarea este o condiție a validității, a intrării în vigoare a hotărârilor Parlamentului, respectiv ale fiecărei Camere.

Totodată, apreciază că sesizarea este inadmisibilă întrucât hotărârea contestată a fost publicată în Monitorul Oficial al României ulterior intrării în vigoare a Ordonanței de

urgență a Guvernului nr. 38/2012, prin care s-a modificat competența Curții Constituționale.

Arată că Hotărârea Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 reprezintă o hotărâre cu caracter individual, categorie în rândul căreia se includ cele privind alegerea sau numirea într-o funcție, revocarea din funcție și cele referitoare la validarea în funcții. De aceea, invocă cele statuate de Curtea Constituțională în jurisprudența sa, în sensul că aceasta nu își poate extinde controlul și asupra actelor de aplicare a regulamentelor, întrucât ar încălca însuși principiul autonomiei regulamentare a celor două Camere, în virtutea căruia aplicarea regulamentului este o atribuție a fiecărei Camere, așa încât contestațiile privind actele concrete de aplicare a prevederilor regulamentului sunt de competență exclusivă a Camerei respective.

V. În temeiul art. 76 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, la data de 6 iulie 2012, Curtea Constituțională a solicitat secretarului general al Senatului următoarele documente: stenograma ședinței Biroului permanent al Senatului din data de 3 iulie 2012 referitoare la convocarea Senatului în sesiune extraordinară prin Decizia nr. 4 din 3 iulie 2012 în vederea revocării din funcția de președinte al Senatului a domnului Vasile Blaga; stenograma ședinței Plenului Senatului în care a fost adoptată Hotărârea nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului; raportul (propunerea) Comisiei juridice, de disciplină și imunități a Senatului din care rezultă motivele ce au stat la baza propunerii de revocare din funcția de președinte al Senatului a domnului Vasile Blaga.

Cu Adresa nr. XXXV 2.493 din 6 iulie 2012, secretarul general al Senatului a transmis Curții următoarele documente:

- stenograma ședinței Biroului permanent al Senatului din ziua de marți, 3 iulie 2012, ora 13,45;
- stenograma ședinței Biroului permanent al Senatului din ziua de marți, 3 iulie 2012, ora 16,55;
- stenograma ședinței Senatului reunit în sesiune extraordinară din 3 iulie 2012, ora 17,20.

VI. La termenul de judecată din data de 9 iulie 2012, Curtea, observând identitatea de obiect a celor două sesizări, a dispus, în temeiul art. 164 din Codul de procedură civilă, coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, conexarea Dosarului nr. 1.205L/2/2012 la Dosarul nr. 1.177L/2/2012, care a fost primul înregistrat.

Curtea,

examinând sesizările de neconstituționalitate, punctele de vedere ale Biroului permanent al Camerei Deputaților, documentele suplimentare atașate la dosar, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, conținutul Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012, prin raportare la prevederile Constituției și dispozițiile Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

I. Sub aspectul admisibilității sesizării, Curtea observă că trebuie analizate, în prealabil, două chestiuni: excepția prematurității sesizării, invocată de Biroul permanent

al Senatului în punctul său de vedere, și problema competenței Curții Constituționale de a se pronunța asupra hotărârilor Senatului.

1. În ce privește pretinsa prematuritate a sesizării formulate de domnul Vasile Blaga, Curtea observă că sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională pe data de 3 iulie 2012 și vizează o hotărâre adoptată de Senat în aceeași zi, dar care a fost publicată în Monitorul Oficial al României la data de 4 iulie 2012. Curtea reține că, față de domnul Vasile Blaga, hotărârea Senatului de revocare a sa din funcția de președinte a devenit opozabilă din momentul adoptării acesteia, deși a început să își producă efectele, în mod firesc, de la data publicării în Monitorul Oficial al României. Ca atare, Curtea constată că formularea sesizării de neconstituționalitate nu poate fi condiționată de publicarea hotărârii contestate în Monitorul Oficial al României, motiv pentru care nu poate reține că sesizarea Curții anterior publicării hotărârii contestate ar reprezenta o cauză de inadmisibilitate.

2. Sub aspectul competenței Curții Constituționale de a se pronunța asupra hotărârii în discuție, Curtea constată că, în contextul special al circumstanțelor speței, raportat la cadrul legislativ actual, se impune o analiză detaliată.

Atribuția Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor Plenului Camerei Deputaților, hotărârilor Plenului Senatului și hotărârilor Plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului a fost reglementată de art. I pct. 1 din Legea nr. 177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010. Această atribuție a fost conferită prin lege organică, în temeiul art. 146 lit. l) din Constituție, aflându-și sediul în art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010. Prin Decizia nr. 53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2011, Curtea Constituțională și-a circumstanțiat competența de control al constituționalității hotărârilor Plenului Camerei Deputaților, hotărârilor Plenului Senatului și hotărârilor Plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, reținând, în acest sens, că „pot fi supuse controlului de constituționalitate numai hotărârile Parlamentului, adoptate după conferirea noii competențe, hotărâri care afectează valori, reguli și principii constituționale sau, după caz, organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional”.

La data de 27 iunie 2012, Curtea Constituțională a fost sesizată cu obiecția de neconstituționalitate referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizare ce a constituit obiectul Dosarului nr. 1.155A/2012, cu termen de judecată stabilit pentru data de 9 iulie 2012. Modificarea legislativă reglementată de legea supusă controlului de constituționalitate anterior promulgării vizează eliminarea, din cuprinsul art. 27 alin. (1), a hotărârilor Plenului Camerei Deputaților, hotărârilor Plenului Senatului și hotărârilor Plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, asupra cărora Curtea Constituțională avea competența a se pronunța.

Totodată, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iulie 2012, sunt modificate prevederile alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992, în același sens în care dispuneau și prevederile Legii pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992, aflată pe rolul Curții Constituționale pentru exercitarea controlului de constituționalitate *a priori*.

La ședința de plen din 9 iulie 2012, Curtea Constituțională a soluționat, mai întâi, Dosarul nr. 1.155A/2012, având ca obiect sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale. Prin Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, Curtea, cu majoritate de voturi, a admis obiecția de neconstituționalitate și a constatat că „soluția legislativă care exclude de la controlul de constituționalitate hotărârile Parlamentului care afectează valori și principii constituționale este neconstituțională”.

Potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție, *„În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale”*, iar alin. (4) al aceluiași articol prevede că *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”*.

Curtea Constituțională a statuat constant în jurisprudența sa, de pildă prin Decizia nr. 124 din 27 martie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 275 din 18 aprilie 2003, că deciziile pronunțate de instanța de contencios constituțional îi sunt opozabile din momentul pronunțării lor, nu de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I. Ar fi contrar înseși rațiunii exercitării controlului de constituționalitate de o instanță unică, specializată, care efectuează în concret acest tip de control, să procedeze altfel, întrucât s-ar putea ajunge la situații absurde, în care, de pildă, același act normativ sau aceleași dispoziții dintr-un act normativ să fie declarate ca fiind neconstituționale de două ori, punând sub semnul derizoriului efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale.

Așa fiind, la momentul pronunțării prezentei decizii, ulterior pronunțării Deciziei nr. 727 din 9 iulie 2012, Curtea Constituțională urmează să-și aprecieze propria competență de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor Plenului Camerei Deputaților, hotărârilor Plenului Senatului și hotărârilor Plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, luând în considerare, pe de o parte, prevederile articolului unic pct. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 și, pe de altă parte, soluția pronunțată prin Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012.

Astfel, Curtea constată că dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 38/2012 cuprind aceleași reglementări, atât ca formă, cât și conținut, ca și cele din Legea pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992.

Or, Curtea Constituțională, este, potrivit art. 142 alin. (1) din Legea fundamentală, garantul supremației Constituției, ceea ce presupune, printre altele, rolul său activ ca instituție fundamentală a statului de drept și implicarea sa, în limitele Constituției, desigur, pentru asigurarea conformității întregului fond activ al legislației cu normele și principiile fundamentale.

Concluzia firească ce poate fi desprinsă în urma analizării întregului context juridic al momentului, astfel cum a fost expus mai sus, nu poate fi, în sens constituțional, decât aceea a interpretării și aplicării normelor juridice în vigoare în acord cu deciziile Curții

Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unor prevederi legale și în conformitate cu efectele juridice specifice acestor decizii.

Așa fiind, pentru menținerea stării de constituționalitate a cadrului legislativ în vigoare și incident în cauza de față, rezultă că instanța de contencios constituțional se poate pronunța asupra hotărârilor Parlamentului „care afectează valori și principii constituționale”.

În consecință, Curtea Constituțională urmează să examineze dacă Hotărârea Camerei Deputaților nr. 25 din 3 iulie 2012, asupra cărei neconstituționalitate a fost legal sesizată, se circumscrie, ca obiect, în sfera sa de competență.

Curtea constată că revocarea din funcție a președintelui Senatului nu afectează, prin obiectul și efectul juridic al unei asemenea hotărâri, valori și principii constituționale.

În virtutea principiului autonomiei regulamentare a Parlamentului, consacrat de art. 64 alin. (1) din Constituție, fiecare dintre cele două Camere ale Parlamentului are dreptul de a-și reglementa, prin regulament, propriile reguli de organizare și funcționare, care, așa cum a statuat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 601 din 14 noiembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.022 din 17 noiembrie 2005, sunt constituționale în măsura în care respectă principiile constituționale, își însușesc cu fidelitate normele de organizare și funcționare stabilite expres în Constituție și privesc numai organizarea internă și funcționarea acestora. Hotărârile Parlamentului sunt acte juridice ce exprimă voința parlamentarilor și sunt adoptate în aplicarea și cu respectarea prevederilor regulamentului. Or, Curtea Constituțională a statuat constant în jurisprudența sa în materie că nu se poate pronunța asupra actelor de aplicare a regulamentelor, întrucât aceasta ar echivala nu numai cu pronunțarea unor soluții fără fundament constituțional, ci și cu încălcarea principiului autonomiei regulamentare a Parlamentului (a se vedea Decizia nr. 17 din 27 ianuarie 2000 privind constituționalitatea Hotărârii Camerei Deputaților nr. 25 din 1 septembrie 1999 pentru alegerea vicepreședinților, secretarilor și chestorilor Camerei Deputaților, decizie publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 40 din 31 ianuarie 2000, unde s-a reținut: „Camera Deputaților este unica autoritate publică ce deține competența ca, în virtutea principiului autonomiei regulamentare, prevăzut în art. 61 alin. (1) din Constituție, text conform căruia *«Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu [...]»*, să interpreteze, ea însăși, conținutul normativ al regulamentului propriu și să decidă asupra modului de aplicare a acestuia, respectându-se de fiecare dată, desigur, normele constituționale aplicabile.”) În aceeași ordine de idei, Curtea a mai arătat că pentru rezolvarea contestațiilor senatorilor, deputaților sau ale grupurilor parlamentare în legătură cu măsurile concrete de aplicare a regulamentelor Parlamentului urmează să se recurgă la folosirea căilor și procedurilor exclusiv parlamentare.

Mai mult, Curtea constată că Hotărârea Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012, având ca obiect revocarea din funcție a președintelui Senatului, este un act juridic cu caracter individual. Or, asemenea tipuri de acte juridice nu pot fi supuse controlului exercitat de Curtea Constituțională, deoarece nu privesc probleme de drept, ce ar putea fi supuse controlului de constituționalitate prin raportare la normele și principiile fundamentale. Curtea Constituțională nu se poate transforma într-un arbitru al conflictelor politice din Parlament, nu poate cenzura opțiunile politice majoritare ale parlamentarilor cu privire la alegerea președintelui unei Camere, a conducerii sau a membrilor Biroului permanent al fiecărei Camere sau ai altor

organe de lucru și nici nu are rolul unei instanțe de apel pentru soluționarea unor diferende sau neînțelegeri între persoane ce au calitatea de parlamentari. Astfel de acte reprezintă manifestări politice care, chiar dacă îmbracă, formal, haina unor acte juridice, nu au caracter normativ, în sensul că nu conțin reglementări juridice de largă aplicabilitate și cu efect juridic general sau circumscris unei categorii determinate de subiecte de drept, ci reprezintă acte juridice cu caracter individual și scop politic, având ca obiect numiri, alegeri sau validări în funcții. Înlocuirea unei persoane cu alta, cu respectarea procedurilor regulamentare, nu poate reprezenta o problemă de constituționalitate pe care Curtea Constituțională să poată fi solicitată a o tranșa.

În lumina tuturor considerentelor expuse, Curtea constată că Hotărârea Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 nu poate fi supusă controlului de constituționalitate, deoarece, prin obiectul său de reglementare, nu se încadrează în sfera actelor parlamentare asupra căreia Curtea Constituțională se poate pronunța.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. l) din Constituție, al art. 1, 3, 10 și 27 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea de neconstituționalitate referitoare la Hotărârea Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui Senatului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la data de 9 iulie 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,

Valentina Bărbățeanu

Opinie separată:

În dezacord cu soluția adoptată de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 728 din 9 iulie 2012, cu majoritate de voturi, considerăm că sesizările de neconstituționalitate a Hotărârii Senatului nr. 24 din 3 iulie 2012 privind revocarea domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului trebuiau admise ca fiind întemeiate.

I. Cu privire la admisibilitatea sesizării

Curtea avea competența de a constata neconstituționalitatea Hotărârii nr. 24 din 3 iulie 2012, având în vedere dispozitivul Deciziei nr. 727 din 9 iulie 2012 (pronunțată anterior soluționării prezentei cauze), prin care s-a constatat că „soluția legislativă care

exclde de la controlul de constituționalitate hotărârile Parlamentului care afectează valori și principii constituționale este neconstituțională”.

Menționăm că în jurisprudența sa, de exemplu prin Decizia nr. 210 din 15 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 13 iunie 2003, și Decizia nr. 263 din 20 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 357 din 28 mai 2012, Curtea a reținut că acestea îi sunt opozabile deciziile pe care le pronunță de la momentul pronunțării lor.

În consecință, având în vedere adoptarea dispozitivului Deciziei nr. 727 din 9 iulie 2012, Curtea trebuia să analizeze constituționalitatea Hotărârii nr. 24 din 3 iulie 2012 așa cum a procedat și prin deciziile nr. 53 și nr. 54 din 25 ianuarie 2011, deciziile nr. 1.630 și nr. 1.631 din 20 decembrie 2011.

Amintim că în aceste decizii și în Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012 Curtea nu a făcut distincția între actele normative și cele cu caracter individual, distincție care apare în Decizia nr. 728 din 9 iulie 2012.

Dimpotrivă, Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012 prevede în mod expres faptul că instanța de contencios constituțional își menține competențele așa cum au fost acordate prin Legea nr. 177/2010.

II. Cu privire la temeinicia sesizării observăm următoarele:

Hotărârea nr. 24 din 3 iulie 2012 contravine dispozițiilor art. 1 alin. (5) și art. 64 alin. (5) din Constituție.

Astfel, sesizarea s-a făcut cu o adresă semnată de două treimi din membrii Biroului permanent.

De asemenea, nu a existat nicio comisie de anchetă care să stabilească faptul că au existat încălcări grave ale prevederilor Regulamentului Senatului, constând în lipsa de independență a acestuia, astfel cum prevede art. 30 alin. (1) lit. b) din Regulament.

Revocarea, astfel cum rezultă din stenograma de ședință, s-a întemeiat pe alegații în sensul celor de mai sus, susținute de președintele Comisiei juridice a Senatului, fără să existe niciun fel de probe.

Reamintim că prin Decizia nr. 1.630 din 20 decembrie 2011 s-a statuat că ideea de neutralitate politică a președintelui Senatului – exprimată de Curte în considerentele Deciziei nr. 601/2005 – se referă la atribuțiile specifice funcției respective și nu poate fi interpretată ca având semnificația unei independențe față de partidul politic al cărui membru este președintele Senatului, calitate în considerarea căreia, de altfel, a fost ales în această funcție.

Hotărârea supusă controlului de constituționalitate a fost adoptată în lipsa vreunei solicitări din partea Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal din cadrul Senatului. Astfel, în timp ce domnul Vasile Blaga conducea lucrările ședinței Camerelor reunite ale Parlamentului, în calitate de președinte al Senatului, Biroul permanent al Senatului a fost convocat ad-hoc, *fără înștiințarea prealabilă a acestuia*, fiind astfel încălcate dispozițiile Regulamentului Senatului și cele ale art. 66 alin. (2) din Constituție.

Apreciem că Biroul permanent al Senatului a fost convocat ilegal, de vreme ce, potrivit dispozițiilor legale invocate, acesta se convoacă din oficiu de către președintele Senatului sau la solicitarea a cel puțin 5 din ceilalți membri ai săi ori a unui grup parlamentar.

Totodată, Biroul permanent a luat ilegal decizia de a convoca plenul Senatului în vederea revocării domnului Vasile Blaga din funcția de președinte al Senatului, în

condițiile în care Parlamentul se afla în sesiune extraordinară, aprobată de birourile permanente reunite ale celor două Camere ale Parlamentului, convocată legal și motivat, strict cu privire la teme înscrise și aprobate pe ordinea de zi.

De altfel, prin Decizia nr. 601 din 14 noiembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.022 din 17 noiembrie 2005, instanța de contencios constituțional a statuat că „reglementarea revocării președintelui Senatului nu poate contraveni principiului configurației politice, care, potrivit art. 64 alin. (5) din Constituție, stă la baza alcătuirii Biroului permanent. Din textul constituțional menționat rezultă, fără echivoc, că prin configurația politică a fiecărei Camere se înțelege compunerea acesteia rezultată din alegeri, pe baza proporției pe care grupurile parlamentare o dețin în totalul membrilor Camerei respective. În virtutea configurației politice izvorâte din voința corpului electoral se desemnează și președintele Senatului și președintele Camerei Deputaților. Votul acordat președintelui unei Camere este un vot politic care nu poate fi anulat decât în cazul în care grupul care l-a propus cere revocarea politică a acestuia sau, în cazul unei revocări ca sancțiune, când acest grup sau o altă componentă a Camerei solicită înlocuirea din funcție a președintelui pentru săvârșirea unor fapte care atrag răspunderea sa juridică. Această înlocuire se poate face numai cu o persoană din același grup parlamentar, care nu-și poate pierde dreptul la funcția de președinte, dobândit în virtutea rezultatelor obținute în alegeri, respectându-se principiul configurației politice”.

Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a reținut că „revocarea din funcție înainte de expirarea mandatului produce întotdeauna efecte numai asupra mandatului celui revocat, iar nu și asupra dreptului grupului parlamentar care a propus numirea lui, de a fi reprezentat în Biroul permanent și, în consecință, de a propune alegerea unui alt senator în locul devenit vacant. Neobservarea principiului menționat și instituirea posibilității alegerii unui nou președinte dintr-un alt grup parlamentar ar avea drept consecință ca sancțiunea aplicată președintelui Senatului, revocat din funcție, să se extindă asupra grupului parlamentar care a propus alegerea lui. Or, Constituția României nu permite aplicarea unei asemenea sancțiuni cu caracter colectiv”.

Prin Decizia nr. 1.630 din 20 decembrie 2011, Curtea a statuat următoarele: „Constituționalitatea dispozițiilor art. 23 alin. (3) din Regulamentul Senatului, potrivit căruia apartenența politică a membrilor Biroului Permanent, în care se include și președintele Senatului, trebuie să reflecte configurația politică rezultată din alegeri, cu observarea principiului consacrat de art. 16 alin. (3) teza a doua din Constituție, cu privire la care se susține că sunt neconstituționale în măsura în care sunt interpretate în sensul în care s-ar permite revocarea sau încetarea mandatului președintelui Senatului ca urmare a modificărilor configurației politice în general și, în special, ca urmare a retragerii sprijinului politic al grupului parlamentar care l-a propus.”

Pentru rațiunile expuse, considerăm că sesizarea era admisibilă și întemeiată.

Judecător,

prof. univ. dr. Iulia Antoanella Motoc

Judecător,

prof. univ. dr. Aspazia Cojocar

Judecător,

prof. univ. dr. Mircea Ștefan Minea

2. DECIZIA NR. 732 DIN 10 IULIE 2012¹

referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului

Tematică: competența Curții Constituționale de se pronunța asupra hotărârilor Parlamentului – reglementare prin art. 1 pct. 1 din Legea nr. 177/2010; sfera obiectului controlului – hotărâri care afectează valori, reguli și principii constituționale sau, după caz, organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional; regimul hotărârilor cu caracter individual; statutul Avocatului Poporului – raporturi constituționale și legale directe cu Parlamentul; competența exclusivă a Parlamentului de a aprecia asupra activității Avocatului Poporului; inadmisibilitatea sesizării Curții Constituționale cu privire la hotărârea de revocare.

I. Cu Adresa nr. 16/407 din 4 iulie 2012, liderul Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal, domnul Mircea-Nicu Toader a trimis Curții Constituționale sesizarea de neconstituționalitate formulată de 58 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal, pentru exercitarea controlului de constituționalitate asupra Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului, în conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. l) din Constituție și ale art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.548 din 4 iulie 2012, formând obiectul Dosarului nr. 1.179/L/2/2012.

La sesizare s-a anexat lista cuprinzând semnăturile autorilor sesizării de neconstituționalitate. Potrivit acestei liste, autorii sesizării de neconstituționalitate sunt următorii: Roberta Alma Anastase, Daniel Buda, Cristian Alexandru Boureanu, Raluca Turcan, Ioan Oltean, Mircea-Nicu Toader, Sever Voinescu-Cotoi, Marius-Sorin Göndör, George Ionescu, William Gabriel Brînză, Lucian Nicolae Bode, Alin Silviu Trăsculescu, Iosif Ștefan Drăgulescu, Gheorghe Ialomițianu, Mihai Stroe, Valeriu Tabără, Nicușor Păduraru, Constantin Severus Militaru, Costică Canacheu, Adrian Bădulescu, Mihai Cristian Apostolache, Daniel Florian Geantă, Dan-Radu Zătreanu, Samoil Vilcu, Cristian Petrescu, Mihai Surpățeanu, Valeriu Alecu, Gabriel Andronache, Maria Stavrositu, Cristina Elena Dobre, Doinița-Mariana Chircu, Răzvan Mustea-Șerban, Theodor Paleologu, Valerian Vreme, Constantin Dascălu, Iulian Vladu, Clement Negruț, Adrian Gurzău, Constantin Chirilă, Carmen Axenie, Ioan-Nelu Botiș, Sorin Ștefan Zamfirescu, Petru Călian, Viorel Balcan, Gelu Vișan, Tinel Gheorghe, Dan Mihai Marian, Adrian Rădulescu, Vasile Gherasim, Cristian-Ion Burlacu, Cătălin Ovidiu Buhăianu-Obuf, Ioan Bălan, Marius Dugulescu, Mihai Doru Oprișcan, Florin Postolachi, Dănuț Liga, Eugen Bădălan și Teodor Marius Spînu.

¹ Publicată în M. Of. nr. 480 din 12 iulie 2012.

Autorii sesizării consideră neconstituțională Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, susținând că, în condițiile art. 146 lit. d) din Constituție, Avocatul Poporului are competența constituțională de a formula excepții de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele adoptate de autoritățile competente.

Prin sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 15/2012 privind alocarea unei sume din fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, prevăzut în bugetul de stat pe anul 2012, și cu excepția de neconstituționalitate a Ordonanței Guvernului nr. 27/2012 privind unele măsuri în domeniul cultural, Avocatul Poporului a exercitat una dintre competențele sale constituționale și, ca urmare, nu se poate reține că ar fi avut o atitudine partizană în cauzele respective. Mai mult, în ambele cazuri au fost invocate drepturi fundamentale care erau încălcate de Guvern prin adoptarea ordonanțelor de urgență ce au făcut obiectul excepțiilor de neconstituționalitate.

De asemenea, autorii arată că din activitatea Avocatului Poporului nu a rezultat vreo atitudine partizană, având în vedere că a exprimat puncte de vedere și a formulat sesizări către Curtea Constituțională și către Înalta Curte de Casație și Justiție, fără să țină cont de orientările politice ale celor care au adoptat actele normative criticate. De altfel, din analiza activității Avocatului Poporului, care se regăsește prezentată pe site-ul instituției, rezultă că aceasta a fost desfășurată doar în scopul apărării drepturilor și a libertăților persoanelor fizice.

Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor art. 58 alin. (1) din Constituție, Avocatul Poporului este numit pentru un mandat constituțional de 5 ani, mandat care nu poate fi întrerupt decât în cazul existenței unor încălcări concrete ale Constituției și ale legii, încălcări care nu au fost dovedite.

Simpla afirmare a faptului că Avocatul Poporului a fost numit de către fosta putere politică nu poate avea și nu trebuie să aibă nicio importanță în legătură cu revocarea Avocatului Poporului.

În fine, autorii sesizării susțin constatarea neconstituționalității hotărârii criticate, care nu se fundamentează pe niciun fapt concret prin care să fie încălcat vreun text din Constituție sau legi.

II. Potrivit dispozițiilor art. 27 din Legea nr. 47/1992, sesizarea de neconstituționalitate a fost înaintată președinților celor două Camere ale Parlamentului, pentru a avea posibilitatea comunicării punctelor de vedere ale birourilor permanente.

Președintele Senatului, prin Adresa nr. XXXV/2.494 din 6 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.695 din 6 iulie 2012, a comunicat punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului, prin care apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este inadmisibilă, motiv pentru care solicită respingerea acesteia. În acest sens, arată că, drept urmare a modificării art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012, Curtea Constituțională nu este competentă să se pronunțe asupra constituționalității hotărârilor Senatului, a hotărârilor Camerei Deputaților, precum și a hotărârilor celor două Camere ale Parlamentului, cu excepția regulamentelor Parlamentului.

Precizează că Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 este publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iulie 2012, în același număr al

Monitorului Oficial fiind publicată și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012. În conformitate cu dispozițiile art. 115 alin. (5) din Constituție, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 a intrat în vigoare numai după depunerea sa spre dezbateră în procedură de urgență la camera competentă să fie sesizată și după publicarea ei în Monitorul Oficial al României.

Precizează că Hotărârea privind revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului reprezintă o hotărâre cu caracter individual, categorie în rândul căreia se includ cele privind alegerea sau numirea într-o funcție, revocarea din funcție, precum și cele referitoare la validarea în funcții. Invocă opinia separată formulată de unul dintre judecătorii Curții Constituționale la Decizia Curții Constituționale nr. 1.631 din 20 decembrie 2011 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Senatului nr. 54/2011 pentru alegerea Președintelui Senatului, exprimată în sensul că, dacă legiuitorul ar fi dorit să consacre competența Curții de a efectua controlul de constituționalitate al unor hotărâri cu caracter individual, ar fi reglementat-o „*expres și direct*”. Totodată, arată că, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, nu este de competența instanței de contencios constituțional să controleze modalitatea în care sunt puse în aplicare regulamentele parlamentare. Camera este unica autoritate publică deținătoare a competenței de a interpreta conținutul normativ al regulamentului propriu și de a decide asupra modului de aplicare a acestuia, cu respectarea prevederilor constituționale.

Consideră, de asemenea, că aprecierea în concret a existenței unor încălcări ale Constituției și legilor, încălcări de natură să plaseze mandatul Avocatului Poporului dincolo de exigențele obiectivității și imparțialității, nu se poate face decât de către Parlament, autoritatea care a realizat numirea sa în funcție.

Curtea Constituțională nu are competența de a aprecia caracterul partizan al exercitării atribuțiilor de către Avocatul Poporului, această atribuție aparținând doar autorității care l-a numit, și anume Parlamentului. *Per a contrario*, s-ar putea ajunge la cenzurarea de către Curte a actelor de numire, acest lucru presupunând, de fapt, și o cenzurare a criteriilor de numire, criterii care țin exclusiv de competența Parlamentului și, astfel, la o denaturare a rolului pe care îl au instituțiile fundamentale ale statului de drept, în fapt, la un transfer mascat al atribuțiilor de numire a unor autorități, de la Parlament către alte instituții.

Președintele Camerei Deputaților, prin Adresa nr. 1/1.039/vz din 6 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.704 din 7 iulie 2012, a comunicat punctul de vedere al Biroului permanent al Camerei Deputaților, prin care arată că sesizarea de neconstituționalitate trebuie respinsă ca inadmisibilă, întrucât, în urma modificării art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012, sfera de competență a Curții Constituționale nu mai cuprinde hotărârile plenului Camerei Deputaților, ale plenului Senatului și ale plenului Camerelor reunite ale Parlamentului.

Referitor la motivele sesizării de neconstituționalitate, remarcă faptul că, potrivit Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, mandatul Avocatului Poporului încetează înainte de termen în cazuri expres și limitativ prevăzute. Astfel, în conformitate cu art. 9 alin. (2) din lege, revocarea din funcție a Avocatului Poporului are loc potrivit unei proceduri parlamentare prestabilite, „*ca urmare a încălcării Constituției și a*

legilor". Competența de revocare aparține Camerei Deputaților și Senatului în ședință comună, cu respectarea principiului simetriei juridice. De asemenea, motivele de legalitate și de oportunitate ale revocării sunt la latitudinea celor două Camere ale Parlamentului, potrivit art. 9 alin. (2) din Legea nr. 35/1997, fără ca aceste aspecte să constituie obiect de analiză a Curții Constituționale.

Cât privește posibilitatea de a ridica, în fața Curții Constituționale, excepții de neconstituționalitate privind ordonanțe de urgență ale Guvernului, arată că această prerogativă a fost conferită instituției Avocatul Poporului pentru a-și îndeplini cu eficiență mandatul de apărător al drepturilor cetățenilor împotriva unor abuzuri ale autorităților administrative, și nu în scopuri politice, partizane, așa cum rezultă din preambulul Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012.

III. În temeiul art. 76 din Legea nr. 47/1992, la data de 5 iulie 2012, Curtea Constituțională a solicitat secretarului general al Camerei Deputaților comunicarea, în copie, a stenogramei dezbaterilor care au avut loc în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului din data de 3 iulie 2012 cu privire la revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului, a propunerii birourilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului privind revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului și a raportului comun al comisiilor juridice ale celor două Camere ale Parlamentului, cu același obiect. Totodată, în temeiul acelorași dispoziții de lege, s-au solicitat secretarului general al Camerei Deputaților și Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal informații privind depunerea sesizării Grupului parlamentar menționat, referitoare la neconstituționalitatea prevederilor Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, la secretarul general al Camerei Deputaților în vederea trimerii acesteia la Curtea Constituțională, astfel cum rezultă din art. 27 alin. (2) din Legea nr. 47/1992.

Prin Adresa nr. 16/414 din 5 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.655 din 5 iulie 2012, Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal a arătat, în esență, că sesizarea de neconstituționalitate a fost depusă direct la Curtea Constituțională întrucât s-a considerat că, pentru a putea ataca o hotărâre la Curtea Constituțională, este suficientă aprobarea hotărârii în plenul reunit al Parlamentului, înainte de a fi publicată în Monitorul Oficial al României, cunoscând faptul că Guvernul intenționează să emită o ordonanță de urgență de modificare a atribuțiilor Curții Constituționale, potrivit căreia hotărârile Parlamentului nu mai erau supuse controlului de constituționalitate. Pe de altă parte, s-a considerat că depunerea direct la Curtea Constituțională a sesizării de neconstituționalitate permite autorilor acesteia să uzeze de principiul potrivit căruia examinarea sesizării urma să fie realizată în temeiul legii existente la data depunerii sale, și nu al ordonanței de urgență menționate.

Secretarul general al Camerei Deputaților nu a comunicat documentele și informațiile solicitate.

La dosarul cauzei a fost înregistrată, cu nr. 2.977 din 5 iulie 2012, petiția domnului Niculae Arsene, prin care, în esență, solicită Curții Constituționale realizarea unei analize imparțiale a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, numai pe baza dovezilor concrete.

De asemenea, la dosar au fost înregistrate, cu nr. 4.666 din 6 iulie 2012, precizările formulate de domnul Gheorghe Iancu, prin care expune punctual argumentele sale

împotriva motivelor de revocare din funcția de Avocat al Poporului, susținând, în esență, că toate acțiunile întreprinse în exercitarea acestei funcții au fost efectuate în limitele Constituției și ale legilor. În fine, solicită Curții Constituționale constatarea neconstituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012.

Curtea,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctele de vedere ale Birourilor permanente ale Senatului și Camerei Deputaților, documentele depuse la dosar, raportul întocmit de judecătorul-raportor, Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, dispozițiile Constituției și prevederile Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Obiectul sesizării îl constituie Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iulie 2012, având următorul cuprins:

„Art. 1

Domnul Gheorghe Iancu se revocă din funcția de Avocat al Poporului.

Art. 2

Până la numirea unui nou Avocat al Poporului, domnul Vaier Dorneanu, adjunct al Avocatului Poporului, va îndeplini atribuțiile funcției de Avocat al Poporului.”

Autorii sesizării susțin că Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 încalcă următoarele dispoziții din Constituție: art. 58 alin. (1) referitor la numirea și rolul Avocatului Poporului și art. 146 lit. d) referitor la atribuția Curții Constituționale de a hotărî asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele, care pot fi ridicate și direct de Avocatul Poporului.

Examinând sesizarea de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

1. Pentru ca orice sesizare adresată Curții Constituționale să poată fi supusă controlului de constituționalitate în una dintre formele prevăzute la art. 146 din Constituție, aceasta trebuie să îndeplinească două condiții preliminare și obligatorii: să respecte cerințele procedurale ce determină legalitatea sesizării și să se circumscrie uneia dintre atribuțiile specifice Curții Constituționale, conferite de Legea fundamentală.

Sub aspectul legalității sesizării, Curtea constată că, deși sesizarea de neconstituționalitate formulată de 58 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal a fost depusă direct la Curtea Constituțională, contrar art. 27 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia „în cazul în care sesizarea se face de parlamentari, ea se trimite Curții Constituționale de secretarul general al Camerei din care aceștia fac parte, în ziua depunerii”, aceasta nu este o cauză de inadmisibilitate, ci una de neregularitate (a se vedea, *ad similib*, Decizia Curții Constituționale nr. 305 din 12 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 20 martie 2008, și Decizia nr. 729 din 9 iulie 2012, nepublicată până la data pronunțării prezentei decizii). În consecință, Curtea consideră că a fost legal investită cu sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012.

2. Sub aspectul competenței Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității hotărârii criticate, Curtea constată următoarele:

Atribuția Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului a fost reglementată de art. I pct. 1 din Legea nr. 177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010. Această atribuție a fost conferită prin lege organică, în temeiul art. 146 lit. l) din Constituție, aflându-și sediul în art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională și-a circumstanțiat atribuția de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor Plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, reținând, în acest sens, că *„pot fi supuse controlului de constituționalitate numai hotărârile Parlamentului, adoptate după conferirea noii competențe, hotărâri care afectează valori, reguli și principii constituționale sau, după caz, organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional”* (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2011).

Prin Legea pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992, adoptată de Parlament și nepromulgată de Președintele României, a fost eliminată atribuția Curții de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor Parlamentului.

După sesizarea Curții cu neconstituționalitatea legii sus-menționate, și înainte ca instanța de contencios constituțional să se pronunțe asupra acesteia, Guvernul a adoptat Ordonanța de urgență nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, act normativ publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iulie 2012, care consacră o soluție legislativă identică, având exact același conținut normativ cu cel al Legii pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992.

Soluționând sesizarea de neconstituționalitate referitoare la Legea pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992, prin Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, nepublicată până la data pronunțării prezentei decizii, Curtea, cu majoritate de voturi, a admis sesizarea și a constatat că *„soluția legislativă care exclude de la controlul de constituționalitate hotărârile Parlamentului care afectează valori și principii constituționale este neconstituțională”*.

Totodată, prin considerentele aceleiași decizii, Curtea a reținut că, potrivit jurisprudenței sale, actele de reglementare primară ulterioare nu pot păstra conținutul normativ al unei norme legale neconstituționale și să se constituie astfel într-o prelungire a existenței acesteia (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie 2012).

Curtea precizează că, potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție, *„În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale”*, iar alin. (4) al aceluiași articol prevede că *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.”*

De asemenea, în jurisprudența sa constantă, Curtea Constituțională a statuat că deciziile sale îi sunt opozabile din momentul pronunțării lor, iar nu de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I (a se vedea, de exemplu, Decizia nr. 124 din 27 martie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 275 din 18 aprilie 2003).

Așa fiind, la momentul pronunțării prezentei decizii, Curtea Constituțională, în temeiul art. 3 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, urmează să hotărască asupra competenței sale de a se pronunța asupra constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, luând în considerare, pe de o parte, dispozițiile articolului unic din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 și, pe de altă parte, considerentele și dispozitivul Deciziei nr. 727 din 9 iulie 2012.

Astfel, Curtea reține că hotărârea criticată reprezintă un act juridic cu caracter individual, vizând revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului.

Din examinarea dispozițiilor din Constituție referitoare la Avocatul Poporului și a celor cuprinse în Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 844 din 15 septembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, Curtea reține, referitor la conducătorul instituției Avocatul Poporului, că acesta se află în raporturi constituționale și legale directe cu Parlamentul.

Astfel, din coroborarea dispozițiilor art. 58 alin. (1) și ale art. 65 alin. (2) lit. i) din Constituție, Curtea reține că Avocatul Poporului este numit în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, pe o perioadă de 5 ani.

De asemenea, potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 35/1997, mandatul de Avocat al Poporului se exercită de la data depunerii jurământului în fața președinților celor două Camere ale Parlamentului.

Totodată, în condițiile art. 9 alin. (1) și (2) din Legea nr. 35/1997, mandatul Avocatului Poporului încetează înainte de termen, printre altele, în caz de revocare din funcție, iar revocarea din funcție a Avocatului Poporului, ca urmare a încălcării Constituției și a legilor, se face de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți, la propunerea birourilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului, pe baza raportului comun al comisiilor juridice ale celor două Camere ale Parlamentului.

Pe de altă parte, Curtea reține că, în conformitate cu art. 60 din Constituție, Avocatul Poporului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora, iar rapoartele pot conține recomandări privind legislația sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

Așadar, Avocatul Poporului răspunde numai în fața Parlamentului, activitatea sa fiind supusă controlului parlamentar. Ca urmare, Parlamentul este singura autoritate în măsură să aprecieze dacă activitatea desfășurată de Avocatul Poporului, în calitatea sa de conducător al instituției, s-a realizat în limitele stabilite de Constituție și lege sau, dimpotrivă, cu încălcarea acestora, și în consecință, printr-o evaluare obiectivă în cadrul căilor și procedurilor exclusiv parlamentare, să dispună măsurile legale.

A decide altfel ar însemna să se recunoască Curții Constituționale posibilitatea de a se substitui Parlamentului, de a invalida evaluările făcute de acesta și de a le înlocui cu

evaluările proprii ale Curții, ceea ce ar exceda, în mod evident, atribuțiilor instanței de contencios constituțional.

În lumina tuturor considerentelor expuse, Curtea constată că revocarea din funcția de Avocat al Poporului a domnului Gheorghe Iancu nu vizează, prin natura juridică a hotărârii criticate, valori și principii constituționale, în sensul reținut de instanța de contencios constituțional prin Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012 și, ca atare, această hotărâre nu poate fi supusă controlului de constituționalitate.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. 1) din Constituție, al art. 1, 3, 10 și 27 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului, sesizare formulată de 58 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la data de 10 iulie 2012 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,

Simina Gagu

Opinie separată:

În dezacord cu soluția adoptată de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 732 din 10 iulie 2012, cu majoritate de voturi, considerăm că sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului trebuia admisă și considerată întemeiată.

I. Cu privire la admisibilitatea sesizării

Apreciem faptul că prin Decizia nr. 732 din 10 iulie 2012 Curtea și-a însușit critica pe care am formulat-o prin opiniile separate la deciziile nr. 728 și nr. 730 din 9 iulie 2012.

Astfel, prin Decizia nr. 732 din 10 iulie 2012 Curtea a admis că avea competența de a constata neconstituționalitatea Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, având în vedere dispozitivul Deciziei nr. 727 din 9 iulie 2012.

Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului se încadrează în categoria hotărârilor

Parlamentului rămase în sfera controlului de constituționalitate, potrivit dispozitivului Deciziei nr. 727 din 9 iulie 2012.

II. Cu privire la temeinicia sesizării observăm următoarele:

Hotărârea nr. 32 din 3 iulie 2012, adoptată de Camera Deputaților și Senat, vizează funcționarea instituției Avocatul Poporului, instituție fundamentală a statului, prevăzută în titlul II al Constituției „*Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale*”, cap. IV „*Avocatul Poporului*”, art. 58-60.

Potrivit dispozițiilor Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, care detaliază normele constituționale cuprinse în art. 58-60, Avocatul Poporului este o autoritate publică autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică [art. 2 alin. (1) din lege]; în exercitarea atribuțiilor sale, Avocatul Poporului nu se substituie autorităților publice [art. 2 alin. (2) din lege]; Avocatul Poporului nu poate fi supus niciunui mandat imperativ sau reprezentativ și nimeni nu îl poate obliga pe Avocatul Poporului să se supună instrucțiunilor sau dispozițiilor sale [art. 2 alin. (3) din lege]; activitatea sa are caracter public [art. 3 alin. (1) din lege].

Referitor la răspunderea Avocatului Poporului, dispozițiile art. 30 din Legea nr. 35/1997 prevăd că „*Avocatul Poporului și adjuncții săi nu răspund juridic pentru opiniile exprimate sau pentru actele pe care le îndeplinesc, cu respectarea legii, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege*”.

Astfel cum rezultă chiar din preambulul Hotărârii nr. 32 din 3 iulie 2012, revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului este motivată în drept prin invocarea art. 9 alin. (1) și (2) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului.

În aceste condiții, analizând Hotărârea nr. 32 din 3 iulie 2012, se constată că aceasta conține și o prezentare a modului apreciat ca fiind neconstituțional, în care și-a exercitat atribuțiile, după cum urmează:

– Astfel, i s-a imputat ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. V alin. (1) teza I din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 15/2012 privind stabilirea unor măsuri financiare în domeniul asigurărilor sociale de sănătate și al finanțelor publice, deoarece această reglementare avea un caracter financiar-bugetar și nu avea o legătură cu drepturile și libertățile cetățenești. Demersul Avocatului Poporului, s-a apreciat prin Hotărârea nr. 32 din 3 iulie 2012, a avut scopul contracarării unei măsuri de redresare a bugetului de stat luate de Guvernul Ponta, pentru a menține efectele unei măsuri politice discriminatorii și partizane luate de Guvernul Ungureanu.

– De asemenea, i s-a mai imputat și ridicarea excepției de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 27/2012 prin care s-au luat unele măsuri cu privire la organizarea Institutului Cultural Român, măsuri care nu afectau în vreun fel drepturile și libertățile cetățenești.

Considerăm că, în cazurile reținute, Avocatul Poporului și-a exercitat atribuția reglementată prin art. 146 lit. d) din Constituție și art. 13 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, potrivit căreia poate ridica excepții în mod direct.

De exemplu, în cazul ridicării excepției referitoare la Institutul Cultural Român, Avocatul Poporului a fost sesizat de mai mult de 2.000 de oameni de cultură români și

străini, inclusiv trei laureați ai Premiului Nobel. În plus față de petițiile semnate în sensul sesizării pe care a făcut-o la Curtea Constituțională oamenii de cultură au organizat mai multe manifestații.

Cât privește situațiile în care Avocatul Poporului poate ridica excepția de neconstituționalitate, considerăm relevantă reiterarea considerentelor reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 1.133 din 27 noiembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 851 din 12 decembrie 2007.

Cu acel prilej, Curtea nu a reținut cauza de inadmisibilitate a excepției de neconstituționalitate invocată în punctul de vedere al Guvernului, în sensul că din interpretarea sistematică a textelor legale care reglementează rolul și atribuțiile Avocatului Poporului, precum și a dispozițiilor constituționale ce reglementează sfera subiectelor de drept care pot sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate reiese că Avocatul Poporului are competența de a declanșa controlul de constituționalitate prin sesizarea Curții Constituționale numai în ceea ce privește apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice, deoarece *art. 146 din Constituție nu condiționează, în modul arătat de Guvern, cazurile în care Avocatul Poporului este abilitat să adreseze Curții Constituționale sesizări și, respectiv, excepții de neconstituționalitate.*

Aplicând aceleași considerente, apreciem că sesizarea Curții Constituționale de către Avocatul Poporului cu excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 15/2012 privind stabilirea unor măsuri financiare în domeniul asigurărilor sociale de sănătate și al finanțelor publice, la care se face referire în preambulul Hotărârii nr. 32 din 3 iulie 2012, s-a realizat în temeiul și în limitele dispozițiilor constituționale și legale. Astfel, soluționând această excepție de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 558 din 24 mai 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 382 din 7 iunie 2012, în cuprinsul căreia Curtea a reținut că *„a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10, 29 și 32 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate”.*

În plus, analizând Decizia Curții Constituționale nr. 558 din 24 mai 2012, se observă că autoritățile publice care au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate (Președintele Camerei Deputaților, Președintele Senatului și Guvernul) *nu au invocat o cauză de inadmisibilitate a excepției în raport cu un eventual exces al Avocatului Poporului în exercitarea atribuției de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate.*

Cât privește exercitarea din oficiu a atribuției Avocatului Poporului de a sesiza Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate, se observă că această modalitate de acțiune își găsește temei constituțional în dispozițiile art. 59 alin. (1), potrivit cărora: *„Avocatul Poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și libertățile lor, în limitele stabilite de lege”*, și în art. 14 alin. (1) din Legea nr. 35/1997, potrivit căruia *„Instituția Avocatul Poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor fizice, a societăților comerciale, a asociațiilor sau a altor persoane juridice.”*

Ca urmare, în raport cu cele prezentate, nu poate fi reținut că, acționând *din oficiu*, Avocatul Poporului a încălcat Constituția sau legile.

De asemenea, față de motivele invocate în hotărâre în sensul că „*actualul Avocat al Poporului, domnul Gheorghe Iancu, a demonstrat prin acțiunile sale că utilizează prerogativele sale constituționale și legale în scopuri politice, mai ales pentru a servi interesele acelei forțe politice care l-a promovat în această funcție, respectiv Partidul Democrat Liberal, atacând la Curtea Constituțională acte normative adoptate de actualul Guvern investit după demiterea printr-o moțiune de cenzură a Guvernului Ungureanu*”, considerăm că aprecierea acestor acțiuni ale Avocatului Poporului nu poate fi realizată izolat, ci ținând cont de ansamblul excepțiilor de neconstituționalitate ridicate direct de Avocatul Poporului în perioada 28 septembrie 2011 (data publicării în Monitorul Oficial al României a Hotărârii Parlamentului nr. 16/2011, potrivit căreia domnul Gheorghe Iancu a fost numit în funcția de Avocat al Poporului) și 4 iulie 2012 (data publicării în Monitorul Oficial al României a Hotărârii nr. 32/2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului). Astfel, în perioada de referință au fost înregistrate pe rolul Curții Constituționale 12 excepții de neconstituționalitate ridicate direct de Avocatul Poporului, acestea având ca obiect diverse dispoziții din legi adoptate de Parlament sau din ordonanțe emise de Guvern, adoptate în conjuncturi legislative diferite în timp.

Ca urmare, tocmai diversitatea obiectului excepțiilor de neconstituționalitate în discuție și a momentelor în care au fost adoptate legile și ordonanțele criticate pentru neconstituționalitate *reprezintă argumente suficiente pentru care nu poate fi reținut motivul revocării din funcție* întemeiat pe faptul că acțiunile domnului Gheorghe Iancu, Avocatul Poporului, au fost îndreptate împotriva „*actelor normative adoptate de actualul Guvern investit după demiterea printr-o moțiune de cenzură a Guvernului Ungureanu*”.

În plus, deblocarea conflictelor dintre persoanele fizice și autoritățile administrației publice, care i s-a imputat prin Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, ține de esența rolului constituțional și legal al Avocatului Poporului de apărare a drepturilor și libertăților cetățenești, în condiții de independență și imparțialitate. Astfel cum a reținut Curtea Constituțională în jurisprudența sa (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 45 din 20 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 10 martie 2011), această instituție dispune de mecanisme specifice, determinate în mod cuprinzător și detaliat în legea sa de organizare și funcționare, de natură să asigure în mod eficient realizarea rolului său constituțional.

De aceea, faptul că Avocatul Poporului s-a adresat autorităților administrației publice menționate în preambulul Hotărârii nr. 32 din 3 iulie 2012 nu reprezintă o încălcare a Constituției sau a legilor, ci, dimpotrivă, într-o corectă receptare a rolului său fundamental, aceste sesizări trebuie privite prin prisma activității sale de a îmbunătăți calitatea administrației publice și a serviciilor publice, de a încuraja autoritățile administrației publice să privească sesizările drept o oportunitate de a comunica eficient cu petiționarii și de a corecta orice lipsuri din serviciile lor, astfel încât dreptul la bună administrare, consacrat de art. 41 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, să nu rămână unul teoretic și iluzoriu. În acest sens este și Declarația Rețelei Europene a

Ombudsmanilor adoptată la cel de-al șaselea seminar al ombudsmanilor naționali din statele membre ale UE și din țările candidate, Strasbourg 14-16 octombrie 2007.

Din examinarea prevederilor constituționale sau legale din alte state referitoare la revocarea din funcție a Avocatului Poporului (Ombudsman) rezultă că aceasta poate interveni pentru diferite motive, precum: neîndeplinirea condițiilor necesare exercitării funcției sau comiterea unei abateri grave (în cazul Ombudsmanului European), pierderea/retragerea încrederii Parlamentului (în cazul Ombudsmanului danez și Avocatului Parlamentar din Republica Moldova), neglijența gravă în îndeplinirea obligațiilor și îndatoririlor de serviciu (Apărătorul Poporului din Spania), neîndeplinirea îndatoririlor sale și încălcarea Constituției și a legilor sau a regulilor etice de obicei acceptate (Ombudsmanul din Bulgaria), acțiuni sau omisiuni prin care a subminat grav încrederea acordată (Ombudsmanul din Olanda). În cazul Ombudsmanului din Portugalia, Constituția Portugaliei consacră independența și inamovibilitatea Ombudsmanului.

Cât privește autoritatea competentă să dispună revocarea din funcție, aceasta este reprezentată, de regulă, de Parlament.

Având în vedere importanța instituției Avocatului Poporului într-un stat de drept, instituție menită să apere drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, considerăm că sesizarea trebuia admisă.

În mod evident revocarea Avocatului Poporului, prin Hotărârea Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012, afectează valori și principii constituționale în sensul reținut de Curte prin Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012.

Dacă revocarea Avocatului Poporului nu ar afecta principii și valori constituționale fundamentale sensul dispozitivului din Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012 ar fi lipsit de conținut.

Considerăm că Avocatul Poporului și-a exercitat cu bună-credință atribuțiile reglementate de Constituție și a respectat dispozițiile Legii nr. 35/1997.

Sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului nr. 32 din 3 iulie 2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului trebuia admisă și considerată întemeiată.

În acest context revocarea sa nu a fost decât începutul unei suite de acte petrecute într-un interval de timp foarte scurt, respectiv trei zile, care au dus la suspendarea Președintelui României.

Așa cum am arătat în opinia separată la Decizia nr. 730 din 9 iulie 2012, aceste acte au constituit încălcări grave ale principiului statului de drept prevăzut de art. 1 alin. (3) și al respectării supremației Constituției, prevăzut de art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală.

Judcător-raportor,
prof. univ. dr. Iulia Antoanella Motoc

3. DECIZIA NR. 783 DIN 26 SEPTEMBRIE 2012¹

referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune

Tematică: competența Curții Constituționale de se pronunța asupra hotărârilor Parlamentului – reglementare prin art. I pct. 1 din Legea nr. 177/2010; sfera obiectului controlului – hotărâri care afectează valori, reguli și principii constituționale sau, după caz, organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional; natura normei de referință, în cadrul controlului vizând organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional: normă constituțională sau infraconstituțională; procedura de desemnare a membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune; natura avizelor adoptate de comisiile parlamentare; încălcarea dispozițiilor Legii nr. 41/1994 prin hotărârile contestată – nesocotire a art. 1 alin. (5) din Constituția României; menținerea prezumției de constituționalitate până la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României; menținerea validității actelor juridice emise Consiliul de administrație al S.R.T. până la data publicării deciziei Curții Constituționale.

1. Cu Adresa nr. 16/476 din 30 august 2012, liderul Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal, domnul Mircea-Nicu Toader, a trimis Curții Constituționale sesizarea de neconstituționalitate formulată de Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal, în conformitate cu prevederile art. 146 lit. 1) din Constituție, pentru exercitarea controlului de constituționalitate asupra prevederilor Hotărârii Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.486 din 30 august 2012 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.314L/2012.

La sesizare s-a anexat lista cuprinzând semnăturile unui număr de 70 de deputați, și anume: Mircea-Nicu Toader, Eugen Bădălan, Nicolae Bud, Tinel Gheorghe, Ioan-Nelu Botiș, Viorel Balcan, Sulfina Barbu, Doinița-Mariana Chircu, Valeriu Alecu, Dan-Radu Zătreanu, Adrian Henorel Nițu, Cornel Ghiță, Marius-Sorin Göndör, Claudia Boghicevici, Iustin-Marinel Cionca-Arghir, Ștefan Seremi, Mihai Doru Opreșcan, Sorin Andi Pandele, Ioan Bălan, Lucian Nicolae Bode, Sever Voinescu-Cotoi, Răzvan Musteașerban, Ioan Oltean, George Ionescu, Mihai Stroe, Toader Stroian, Mihai Cristian Apostolache, Roberta Alma Anastase, Florin Serghei Anghel, Cristian-Ion Burlacu, Dan Mihai Marian, Zanfir Iorguș, Vasile Gherasim, Nicușor Păduraru, Victor Boiangiu, Costică Canacheu, Adrian Rădulescu, Adrian Florescu, Adrian Bădulescu, Teodor-Marius Spînu, Daniel Buda, Alin Augustin Florin Popoviciu, Alin Silviu Trășculescu,

¹ Publicată în M. Of. nr. 684 din 3 octombrie 2012.

Stelică Iacob Strugaru, Constantin Dascălu, Neculai Rebenciuc, Stelian Ghiță-Eftemie, Gheorghe Ialomițianu, Elena Gabriela Udrea, Constantin Chirilă, Gabriel-Dan Gospodaru, Marius Cristinel Dugulescu, Cornel Știrbeț, Gabriel Andronache, Mircea Marin, Petru Călian, Postolachi Florin, Cristian Petrescu, Iulian Vladu, Raluca Turcan, Carmen Axenie, Cristian Alexandru Boureanu, Constantin Severus Militaru, Gelu Vișan, Cezar-Florin Preda, Petru Movilă, Valerian Vreme, Gheorghe Albu, Monica Maria Iacob-Ridzi și Mihaela Stoica.

2.

2.1. În motivarea sesizării de neconstituționalitate se apreciază că Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție referitoare la principiul statului de drept, respectiv obligativitatea respectării legii.

În acest sens, se arată că plenul reunit al celor două Camere ale Parlamentului, potrivit prevederilor art. 19 alin. (2) din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, are obligația să desemneze membrii Consiliului de administrație al Societății Române de Radiodifuziune, respectiv ai Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune, la propunerea grupurilor parlamentare, potrivit configurației politice și ponderii acestora în Parlament. Or, plenul reunit al Parlamentului, în cauza de față, nu a votat propunerile de membri înaintate de Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal, grup căruia i se cuvenea, conform configurației politice și ponderii sale în Parlament, un număr de 3 locuri de titulari și 3 de supleanți. De altfel, în cele două comisii pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă ale celor două Camere ale Parlamentului au fost audiați pentru nominalizare doar candidații propuși de grupurile parlamentare ale Partidului Social Democrat, Partidului Național Liberal, Uniunii Democrate Maghiare din România și Uniunii Naționale pentru Progresul României, astfel încât a fost înaintată spre aprobarea plenului Parlamentului lista cuprinzând doar numele acestor candidați.

În consecință, se apreciază că hotărârea criticată încalcă „dominația legii și a dreptului” și, implicit, principiul statului de drept.

În final, autorii sesizării de neconstituționalitate mai evidențiază faptul că majoritatea parlamentară are posibilitatea constituțională de a modifica sau completa legea, dar este obligată să respecte conținutul normativ al legii în vigoare atunci când o aplică. Or, atitudinea de ignorare a legii este contrară principiilor constituționale referitoare la statul de drept și la respectarea legilor, ceea ce atrage de altfel neconstituționalitatea hotărârii contestate.

2.2. Curtea Constituțională a solicitat punctele de vedere ale birourilor permanente ale Senatului și Camerei Deputaților asupra sesizării de neconstituționalitate.

2.2.1. Președintele Camerei Deputaților, prin Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 1/1.558/VZ din 18 septembrie 2012, a comunicat punctul de vedere al Biroului permanent al Camerei Deputaților, în care se apreciază că sesizarea de neconstituționalitatea formulată este inadmisibilă.

În acest sens, se arată că, în urma modificării aduse Legii nr. 47/1992 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012, Curtea nu mai este competentă să se pronunțe asupra constituționalității hotărârilor Parlamentului. Este invocată și Decizia Curții Constituționale nr. 727 din 9 iulie 2012, prin care s-a stabilit că sunt supuse controlului de constituționalitate numai acele „hotărâri ale Parlamentului care afectează valori, reguli și principii constituționale”, fiind excluse, pe cale de consecință, alte hotărâri cu caracter normativ, precum și hotărârile cu caracter individual. În același sens este invocată și Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011.

În final, se conchide că hotărârea criticată, vizând numirea în funcție a membrilor titulari și a celor supleanți în Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune, are caracter individual și, ca urmare, sesizarea de neconstituționalitate trebuie respinsă ca inadmisibilă.

2.2.2. Președintele Senatului nu a comunicat punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului.

2.3. În temeiul art. 76 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, la data de 25 septembrie 2012, Curtea Constituțională, având în vedere cele consemnate în Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, nr. 57 din 6 iulie 2012, cu privire la decizia Comitetului liderilor grupurilor parlamentare în legătură cu desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune, a solicitat secretarului general al Camerei Deputaților comunicarea unei copii după decizia adoptată sau stenograma întâlnirii Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, după caz, care a avut loc la data de 25 iunie 2012, după epuizarea ordinii de zi a ședinței Biroului permanent al Camerei Deputaților.

Prin Adresa nr. 51/4.021 din 25 septembrie 2012, secretarul general al Camerei Deputaților a comunicat faptul că nu există nicio stenogramă a vreunei întâlniri a Comitetului liderilor grupurilor parlamentare și nici nu deține vreo decizie scrisă sau vreun protocol a acestuia înregistrate la Secretariatul general al Camerei Deputaților privind negocierea pentru stabilirea candidaturilor pentru Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune.

Curtea,

examinând sesizarea de neconstituționalitate referitoare la Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune, punctul de vedere al Biroului permanent al Camerei Deputaților, lucrările și documentele depuse la dosar, raportul întocmit de judecătorul-raportor, Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012, precum și dispozițiile Constituției și ale Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

3. Obiectul sesizării de neconstituționalitate îl constituie Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 426 din 27 iunie 2012, care are următorul cuprins:

„În temeiul prevederilor art. 19 și ale art. 20 alin. (1) și (2) din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

Parlamentul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. – Se desemnează în Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune, pentru o perioadă de 4 ani, începând cu data de 26 iunie 2012, membrii titulari și membrii supleanți prevăzuți în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Această hotărâre a fost adoptată de Camera Deputaților și de Senat în ședința comună din 26 iunie 2012, cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată.

ANEXĂ

COMPONENȚA

Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune

I. Membri titulari

Jugănaru Anne Rose-Marie

Brînzan Claudiu

Nițulescu Cristian

Săftoiu Claudiu

Hossu Longin Lucia

Radu Irina

Nagy Zoltán Levente

Nicolicea Nicoleta

Surugiu Romina-Gabriela

Tufeanu Gabriel

Nicolau Valentin

Burtea Sorin

Cornea Raico

II. Membri supleanți

Ristea Luminița Violeta

Cernea Mihai Andrei

Arhire Vasile

Drăgan Dida

Bârsan Daniela

Iancu Cristina

Rostás-Peter István

Oblu Marius-Costel

Rădulescu Mihai

Popescu Ioana Cătălina

Ghiță Andreea-Julika”

4. Prevederile constituționale invocate în susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt:

– Art. 1 alin. (3): „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”;

– Art. 1 alin. (5): „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”

Totodată, se arată că hotărârea criticată încalcă art. 19 alin. (2) din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății

Române de Televiziune, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 636 din 27 decembrie 1999, potrivit căruia:

„(2) *Listele de candidați se înaintează birourilor permanente ale celor două Camere, după cum urmează:*

a) *grupurile parlamentare reunite din cele două Camere înaintează propuneri pentru 8 locuri, potrivit configurației politice și ponderii lor în Parlament;*

b) *Președintele României, pentru un loc;*

c) *Guvernul, pentru un loc;*

d) *personalul angajat al fiecărei societăți desemnează, prin vot secret, candidații pentru două locuri, în cadrul unui scrutin organizat de conducerea societății respective;*

e) *grupurile parlamentare ale minorităților naționale, pentru un loc”.*

În realitate, din motivarea sesizării de neconstituționalitate Curtea constată că autorul acesteia are în vedere numai art. 19 alin. (2) lit. a) teza finală din Legea nr. 41/1994.

5.

5.1. Înainte de a proceda la analiza propriu-zisă a criticilor de neconstituționalitate, Curtea urmează a se pronunța asupra următoarelor probleme prealabile:

– dacă sesizarea instanței constituționale a fost realizată cu îndeplinirea condițiilor procedurale prevăzute de Legea nr. 47/1992;

– dacă hotărârile Parlamentului intră sub incidența competenței *ratione materiae* a instanței constituționale;

– dacă hotărârile Parlamentului, indiferent de caracterul acestora, pot face obiect al controlului de constituționalitate;

– dacă norma de referință poate fi una infraconstituțională raportată la dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție;

– dacă prezenta sesizare de neconstituționalitate a fost formulată de către subiectele de drept prevăzute de lege.

5.1.1. Sub aspectul legalității sesizării, Curtea reține că, deși sesizarea de neconstituționalitate a fost depusă direct la Curtea Constituțională, contrar art. 27 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia „Sesizarea făcută de parlamentari se trimite Curții Constituționale în ziua primirii ei, de către secretarul general al Camerei respective”, aceasta nu este o cauză de inadmisibilitate, ci una de neregularitate (a se vedea, *ad similes*, Decizia nr. 305 din 12 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 20 martie 2008, Decizia nr. 729 din 9 iulie 2012, Decizia nr. 732 din 10 iulie 2012, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 480 din 12 iulie 2012, și Decizia nr. 735 din 24 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2012). În consecință, Curtea a fost legal investită cu prezenta sesizare de neconstituționalitate.

5.1.2. Atribuția Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului a fost introdusă prin art. I pct. 1 din Legea nr. 177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a

Codului de procedură penală al României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010. Această atribuție a fost conferită prin lege organică, în temeiul art. 146 lit. l) din Constituție, aflându-și sediul în art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010.

La data de 19 iunie 2012 a fost adoptată Legea pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, lege care viza eliminarea, din cuprinsul art. 27 alin. (1), a hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului, asupra cărora Curtea Constituțională avea competența a se pronunța. La data de 27 iunie 2012, Curtea a fost sesizată cu o obiecție de neconstituționalitate a acestei legi în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate reglementat de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție și, în cursul soluționării acesteia, a fost adoptată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iulie 2012, prin care au fost modificate prevederile alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992, în același sens în care dispuneau și prevederile Legii pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992, aflate pe rolul Curții Constituționale pentru exercitarea controlului *a priori* de constituționalitate.

Prin Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 477 din 12 iulie 2012, Curtea Constituțională a admis obiecția de neconstituționalitate referitoare la Legea pentru modificarea alin. (1) al art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și a constatat că „soluția legislativă care exclude de la controlul de constituționalitate hotărârile Parlamentului care afectează valori și principii constituționale este neconstituțională”.

Potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, „Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”.

Astfel, chiar dacă, în mod formal, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 era încă în vigoare, Curtea, prin Decizia nr. 728 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, și Decizia nr. 729 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 480 din 12 iulie 2012, a stabilit: „Concluzia firească ce poate fi desprinsă în urma analizării întregului context juridic al momentului, astfel cum a fost expus mai sus, nu poate fi, în sens constituțional, decât aceea a interpretării și aplicării normelor juridice în vigoare în acord cu deciziile Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unor prevederi legale și în conformitate cu efectele juridice specifice acestor decizii.

Așa fiind, pentru menținerea stării de constituționalitate a cadrului legislativ în vigoare și incident în cauza de față, rezultă că instanța de contencios constituțional se poate pronunța asupra hotărârilor Parlamentului «care afectează valori și principii constituționale»”.

În consecință, sesizările de neconstituționalitate care vizau Hotărârea Camerei Deputaților nr. 25/2012 privind revocarea doamnei Roberta Alma Anastase din funcția de președinte și de membru al Biroului permanent al Camerei Deputaților, Hotărârea Senatului nr. 24/2012 privind revocarea din funcția de președinte al Senatului a domnului

Vasile Blaga, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 4 iulie 2012, și Hotărârea Parlamentului României nr. 32/2012 pentru revocarea domnului Gheorghe Iancu din funcția de Avocat al Poporului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iulie 2012, nu au fost respinse ca inadmisibile pe motiv că instanța constituțională nu avea competența de a cenzura hotărârile plenului Camerei Deputaților, hotărârile plenului Senatului și hotărârile plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului – chiar dacă, astfel cum mai înainte s-a menționat, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2012 era, în mod formal, încă în vigoare –, ci pe motiv că acestea nu afectau, prin obiectul și efectul lor juridic, valori și principii constituționale.

Mai mult, prin Decizia nr. 738 din 19 septembrie 2012, nepublicată încă, Curtea a constatat neconstituționalitatea Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 38/2012, stabilind că această ordonanță de urgență este neconstituțională, încălcând art. 115 alin. (6) din Constituție. Întrucât deciziile pronunțate de instanța constituțională îi sunt opozabile din momentul pronunțării lor, nu de la data publicării în Monitorul Oficial al României, rezultă că în momentul de față sunt aplicabile pe deplin dispozițiile Legii nr. 177/2010, competența Curții fiind, astfel, reîntregită.

În consecință, competența *ratione materiae* a Curții Constituționale include și controlul de constituționalitate exercitat asupra hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului.

5.1.3. Prin Decizia nr. 307 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 293 din 4 mai 2012, Curtea a reținut că textul art. 27 din Legea nr. 47/1992 nu instituie vreo diferențiere între hotărârile care pot fi supuse controlului Curții Constituționale sub aspectul domeniului în care au fost adoptate sau sub cel al caracterului normativ ori individual, ceea ce înseamnă că toate aceste hotărâri sunt susceptibile a fi supuse controlului de constituționalitate – *ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*. În consecință, sesizările de neconstituționalitate care vizează asemenea hotărâri sunt de *plano* admisibile.

Totodată, Curtea a reținut și prin deciziile nr. 53 și 54 din 25 ianuarie 2011, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2011, că „pot fi supuse controlului de constituționalitate numai hotărârile Parlamentului, adoptate după conferirea noii competențe, hotărâri care afectează valori, reguli și principii constituționale sau, după caz, organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional”. Prin deciziile menționate, Curtea a făcut o distincție clară între hotărârile care sunt criticate din perspectiva valorilor, regulilor și principiilor constituționale, pe de o parte, și hotărârile care prin obiectul lor vizează organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional, pe de altă parte.

5.1.4.1. În privința hotărârilor care sunt criticate din perspectiva valorilor, regulilor și principiilor constituționale, instanța constituțională a stabilit, în mod expres, că, pentru a fi admisibilă sesizarea de neconstituționalitate astfel formulată, norma de referință trebuie să fie de rang constituțional pentru a se putea analiza dacă există vreo contradicție între hotărârile menționate la art. 27 din Legea nr. 47/1992, pe de o parte, și exigențele procedurale și substanțiale impuse prin dispozițiile Constituției, pe de altă parte; așadar,

criticile trebuie să aibă o evidentă relevanță constituțională, și nu una legală ori regulamentară. Prin urmare, toate hotărârile plenului Camerei Deputaților, plenului Senatului și plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului pot fi supuse controlului de constituționalitate dacă în susținerea criticii de neconstituționalitate sunt invocate dispoziții cuprinse în Constituție. Desigur, invocarea acestor dispoziții nu trebuie să fie formală, ci efectivă.

În privința hotărârilor care prin obiectul lor vizează organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional, Curtea a reținut că norma de referință, în cadrul controlului de constituționalitate exercitat, poate fi atât o dispoziție de rang constituțional, cât și una infraconstituțională, ținând cont de dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție. O atare orientare a Curții este dată de domeniul de maximă importanță în care intervin aceste hotărări – autorități și instituții de rang constituțional –, astfel încât și protecția constituțională oferită autorităților sau instituțiilor fundamentale ale statului trebuie să fie una în consecință. Prin urmare, hotărârile plenului Camerei Deputaților, plenului Senatului și plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului care vizează organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional pot fi supuse controlului de constituționalitate chiar dacă actul normativ pretins încălcat are valoare infraconstituțională.

5.1.4.2. Ținând cont de considerentele de la punctul 5.1.4.1, prin Decizia nr. 307 din 28 martie 2012, instanța constituțională a reținut că autoritatea publică vizată prin hotărârea criticată, și anume Consiliul Național al Audiovizualului, nu este una de rang constituțional. Prin urmare, nereferindu-se la o instituție de rang constituțional, hotărârea criticată poate fi cenzurată numai din punctul de vedere al exigențelor procedurale și substanțiale stabilite expres prin textul Constituției.

Astfel, în precedent, Curtea a stabilit că din moment ce critica autorilor sesizării de neconstituționalitate vizează încălcarea unor valori, reguli sau principii constituționale expres menționate, aceștia invocă, în mod efectiv, prevederile Constituției ca norme de referință, ceea ce echivalează cu faptul că sesizarea de neconstituționalitate formulată îndeplinește condițiile de admisibilitate stabilite de Curtea Constituțională.

5.1.4.3. În cauza de față, Curtea observă că autorul sesizării invocă încălcarea art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție prin raportare la art. 19 alin. (2) lit. a) teza finală din Legea nr. 41/1994. Cu alte cuvinte, este vizată încălcarea unor texte constituționale ca urmare a încălcării unui text legal. Prin urmare, sarcina Curții este aceea de verificare mai întâi a conformității procedurii de adoptare a hotărârii cu exigențele legii, ca mai apoi să raporteze această concluzie la textele constituționale invocate.

Potrivit celor enunțate la punctul 5.1.4.1, hotărârile plenului Camerei Deputaților, plenului Senatului și plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului care vizează organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor de rang constituțional pot fi supuse controlului de constituționalitate chiar dacă actul normativ pretins încălcat are valoare infraconstituțională.

Art. 31 alin. (5) din Constituție prevede *in terminis* că „Serviciile publice de radio și de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze grupurilor sociale și politice importante exercitarea dreptului la antenă. Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică”.

Art. 1 și 2 din Legea nr. 41/1994 prevăd că Societatea Română de Televiziune este o persoană juridică înființată ca serviciu public autonom de interes național. *Chiar dacă denumirea persoanei juridice, mai precis forma de organizare a serviciului public de televiziune, nu este cuprinsă în mod expres în textul Constituției, serviciul ca atare, precum și activitatea pe care acesta îl prestează sunt prevăzute în mod expres de art. 31 alin. (5) din Constituție.* Totodată, controlul parlamentar asupra acesteia, precum și obligația de a fi organizată potrivit unei legi organice sunt prevăzute tot prin textul Constituției.

Prin urmare, datorită faptului că existența acestui serviciu public este prevăzută de art. 31 alin. (5) din Constituție, se conferă acestuia o importanță constituțională, astfel încât hotărârile Parlamentului care vizează organizarea și funcționarea acestuia pot fi, de asemenea, supuse controlului de constituționalitate chiar dacă actul normativ pretins încălcat are valoare infraconstituțională.

5.1.5. Întrucât atât în cuprinsul sesizării de neconstituționalitate, cât și al adresei de înaintare se face referire la „sesizarea Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal”, cât și la „deputații din cadrul Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal”, Curtea reține că sesizarea a fost formulată de Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal din Camera Deputaților, fiind semnată de liderul acestuia, domnul Mircea-Nicu Toader, conform art. 14 alin. (2) lit. c) din Regulamentul Camerei Deputaților, semnăturile celorlalți deputați prezentate în anexă având mai degrabă rolul de a sprijini acțiunea grupului parlamentar reprezentată de liderul acestuia.

5.2. În consecință, Curtea Constituțională, în temeiul prevederilor art. 146 lit. l) din Constituție și al dispozițiilor art. 27 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost legal sesizată să se pronunțe asupra constituționalității Hotărârii Parlamentului României nr. 28/2012.

6. Examinând criticile propriu-zise de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

6.1. Potrivit procesului-verbal al ședinței comune a comisiilor pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă, precum și stenogramei ședinței comune a Camerei Deputaților și a Senatului din 26 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, nr. 57 din 6 iulie 2012, atât în cadrul ședinței comisiilor menționate, cât și în cel al plenului reunit al celor două Camere ale Parlamentului, *s-a adus în discuție înțelegerea liderilor de grupuri parlamentare de a nu permite grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat Liberal să nominalizeze persoane pentru audierea în comisia comună: potrivit procesului-verbal menționat, cererea acestui partid de audiere a persoanelor propuse de acesta fiind respinsă cu 15 voturi împotriva, 9 voturi pentru și 2 abțineri.*

Astfel au fost audiați doar candidații propuși de Partidul Social Democrat, de Partidul Național Liberal, de Uniunea Democrată Maghiară din România, de Uniunea Națională pentru Progresul României, de Președintele României, de Guvernul României, de personalul angajat al Societății Române de Televiziune și de grupul parlamentar al minorităților naționale.

La finalul audierilor din comisiile de specialitate, membrii acestora au hotărât cu 20 de voturi pentru, niciun vot împotrivă și 2 abțineri să transmită plenului Parlamentului un *aviz favorabil* pentru lista candidaților nominalizați pentru a face parte din Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune.

6.2. Așadar, Curtea reține că *în privința candidaților nominalizați la nivelul grupurilor parlamentare reunite din cele două Camere* nu au fost audiați la comisiile de specialitate și cei propuși de Partidul Democrat Liberal, astfel încât lista candidaților nominalizați pentru a face parte din Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune nu i-a cuprins și pe aceștia. Desigur, o atare neregularitate putea fi acoperită prin votul plenului reunit al celor două Camere în sensul completării listei potrivit configurației politice și ponderii grupurilor parlamentare în Parlament, *însă, în cauza de față, acest lucru nu s-a întâmplat*. Mai mult, plenul reunit al celor două Camere ale Parlamentului a respins cererea Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal „de retrimiteră la comisii a raportului” în vederea audierii candidaților propuși de partidul menționat, cu 221 de voturi împotrivă și 28 de voturi pentru. Așadar, plenul reunit a aprobat și și-a însușit ceea ce au propus comisiile de specialitate în ședință reunită, deși avea competența de a infirma hotărârea luată în comisiile de specialitate.

De altfel, Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că aceste comisii permanente sunt organe interne de lucru ale Camerelor Parlamentului, a căror activitate are caracter pregătitor pentru a oferi forului deliberativ toate elementele necesare adoptării deciziei (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 48 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 125 din 21 mai 1994, Decizia nr. 209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 188 din 22 martie 2012).

Dat fiind caracterul de organ de lucru intern al comisiilor parlamentare, natura juridică a avizelor adoptate de acestea este aceea a unui act preliminar, de recomandare, adoptat în scopul de a sugera o anumită conduită, sub aspect decizional, plenului fiecărei Camere sau Camerelor reunite. Rapoartele și avizele au caracter obligatoriu numai sub aspectul solicitării lor, nu și din perspectiva soluțiilor pe care le propun, Senatul și Camera Deputaților fiind singurele corpuri deliberative prin care Parlamentul își îndeplinește atribuțiile constituționale. În situația în care o comisie parlamentară, din diverse motive, nu își duce la îndeplinire activitatea potrivit legii și Constituției, „nu este de natură a împiedica plenul fiecărei Camere de a dezbate și de a decide direct asupra problemelor care intră în atribuțiile lor. În fond, specificul activității unei Camere a Parlamentului este de a adopta o decizie colectivă, luată cu majoritatea voturilor, după o dezbatere publică” (Decizia nr. 209 din 7 martie 2012 și Decizia nr. 307 din 28 martie 2012).

6.3. Prin hotărârea adoptată, plenul reunit al celor două Camere ale Parlamentului a încălcat în mod vădit dispozițiile art. 19 alin. (2) lit. a) teza finală din Legea nr. 41/1994, cele 8 locuri alocate grupurilor parlamentare trebuind a fi ocupate de candidații propuși de acestea, potrivit configurației politice și ponderii lor în Parlament.

Ca urmare, Curtea reține că încălcarea legii are drept consecință imediată nesocotirea art. 1 alin. (5) din Constituție, care prevede că respectarea legilor este obligatorie.

Încălcarea acestei obligații constituționale atrage implicit afectarea principiului statului de drept, consacrat prin art. 1 alin. (3) din Constituție.

Având în vedere cele expuse, Curtea constată că Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune este neconstituțională în ceea ce privește desemnarea candidaților de către grupurile parlamentare reunite ale celor două Camere ale Parlamentului.

7. Cu privire la efectele juridice pe care prezenta decizie le produce, Curtea reține următoarele:

7.1. Potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 își păstrează prezumția de constituționalitate până la data publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I, astfel încât actele juridice adoptate de Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune până la această dată rămân valabile, sub acest aspect (a se vedea, *ad similes*, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr. 1.606 din 15 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 106 din 9 februarie 2012).

7.2. Având în vedere cele constatate prin prezenta decizie, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 își încetează efectele juridice în privința celor 8 candidați desemnați de către grupurile parlamentare la data publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I. Tot ca efect al caracterului general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, Parlamentul urmează să stabilească procedura de desemnare a membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune în privința celor 8 locuri alocate grupurilor parlamentare cu respectarea într-un total a dispozițiilor imperative ale art. 19 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 41/1994.

7.3. În fine, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale constante, puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept (a se vedea în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, Decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr. 1.018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 22 iulie 2010, Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie 2012).

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. l) din Constituție, al art. 1, 3, 10 și 27 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Admite sesizarea de neconstituționalitate formulată de Grupul parlamentar al Partidului Democrat Liberal din Camera Deputaților și constată că Hotărârea Parlamentului României nr. 28/2012 privind desemnarea membrilor Consiliului de administrație al Societății Române de Televiziune este neconstituțională în ceea ce privește desemnarea candidaților de către grupurile parlamentare reunite ale celor două Camere ale Parlamentului.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Deliberarea a avut loc la data de 26 septembrie 2012 și la ea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent-șef,

Benke Károly

Capitolul IV

DECIZII DE INTERPRETARE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. DECIZIA PLENULUI CURȚII CONSTITUȚIONALE NR. 1 DIN 8 FEBRUARIE 1994¹

privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor,
libertăților și intereselor lor legitime

Tematică: semnificația art. 21 din Constituția României; compatibilitatea procedurilor administrativ-jurisdicționale cu dispozițiile art. 21; posibilitatea atacării deciziei organului administrativ de jurisdicție în fața unei instanțe judecătorești; compatibilitatea principiului liberului acces la justiție cu instituirea unor proceduri speciale, pentru situații deosebite; competență exclusivă a legiuitorului în materia instituirii procedurilor administrativ-jurisdicționale și a căilor de atac judiciare; asigurarea egalității cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, inclusiv a căilor de atac – admisibilitatea instituirii unor reguli speciale pentru situații diferite.

Curtea Constituțională a fost învestită, prin sesizări sau excepții de neconstituționalitate formulate, după caz, potrivit prevederilor art. 144 lit. a) și c) din Constituție, să se pronunțe asupra constituționalității unor dispoziții legale ce se pretindea că limitau accesul liber la justiție, consacrat de art. 21 din Legea fundamentală.

Soluțiile Curții diferă în funcție de specificul fiecărei cauze:

– prin Decizia nr. 34/1993 (publicată în M. Of. nr. 144 din 1 iulie 1993), constatându-se că excepția prevăzută de art. 4 din Legea nr. 29/1990 a contenciosului administrativ, referitoare la prevederile art. 3 din aceeași lege privind cererile cu privire la stabilirea și scăderea impozitelor, a taxelor și a amenzilor prevăzute de legile care prevăd impozite și taxe, înlătură jurisdicția instanțelor judecătorești și, deci, încalcă accesul liber la justiție, s-a decis că ea este abrogată potrivit art. 150 alin. (1) din Constituție și s-a consacrat, astfel, dreptul de recurs la Secția de contencios administrativ a Curții Supreme de Justiție;

– prin Decizia nr. 35/1993 (publicată în M. Of. nr. 218 din 6 septembrie 1993) s-a decis că dispozițiile art. 35 din Legea nr. 32/1968 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor sunt neconstituționale și, în consecință, abrogate, deoarece împiedică

¹ Publicată în M. Of. nr. 69 din 16 martie 1994.

persoanele juridice de a exercita calea de atac împotriva proceselor-verbale de contravenție la instanțele judecătorești, încălcând, astfel, accesul liber la justiție;

– prin Decizia nr. 41/1993 (publicată în M. Of. nr. 218 din 6 septembrie 1993) s-a respins ca vădit nefondată o excepție de neconstituționalitate vizând art. 11 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, reținându-se, între altele, că dispoziția atacată prevede expres posibilitatea celui nemulțumit de hotărârea Comisiei județene de a se adresa justiției (judecătoriei), reprezentând o concretizare a principiului prevăzut de art. 21 din Constituție;

– prin Decizia nr. 60/1993 (publicată în M. Of. nr. 12 din 19 ianuarie 1994) s-a admis excepția de neconstituționalitate a art. 64 alin. final din Decretul nr. 360/1976 privind aprobarea Statutului disciplinar al personalului din unitățile de transporturi și s-a constatat că este abrogat în baza art. 150 alin. (1) din Constituție, urmând ca, împotriva hotărârii judecătorești, partea interesată să poată exercita toate căile de atac prevăzute de lege. Pentru a se pronunța această soluție, s-a reținut că dispoziția legală atacată asigură salariaților care concură la siguranța circulației numai un acces parțial la justiție (plângere la judecătorie), în timp ce pentru ceilalți salariați din transporturi nu există o astfel de restricție și, deci, textul consacră o discriminare care contravine prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție.

În legătură cu această ultimă decizie, Curtea Supremă de Justiție, cu Adresa nr. 56 din 29 noiembrie 1993, a sesizat Curtea Constituțională, solicitând să se examineze dacă nu este în contradicție cu Decizia Curții Constituționale nr. 3/1992, prin care, în materia contenciosului electoral, se stabilise că este constituțională dispoziția cuprinsă în art. 85 alin. (2) din Legea nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, care exclude, în această materie, alte căi de atac în afara recursului.

Ca atare, pentru a se înlătura orice posibilitate de interpretare echivocă a deciziilor Curții Constituționale în legătură cu liberul acces la justiție, prevăzut de art. 21 din Constituție, inclusiv în ceea ce privește accesul la folosirea căilor de atac,

Plenul Curții Constituționale,

examinând deciziile pronunțate, îndeosebi Decizia nr. 3/1992, publicată în M. Of. nr. 162 din 15 iulie 1992, și Decizia nr. 60/1993, publicată în M. Of. nr. 12/1994, precum și sesizarea Curții Supreme de Justiție, reține următoarele:

Potrivit art. 21 din Constituție: „Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

Nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept”.

În interpretarea acestui principiu constituțional, Plenul Curții Constituționale este chemat pentru a decide:

1. dacă instituirea unei proceduri administrativ-jurisdicționale constituie o încălcare a liberului acces la justiție sau poate avea ca efect limitarea acestui acces;

2. dacă liberul acces la justiție este compatibil cu instituirea unor proceduri speciale, pentru situații deosebite, sau, dimpotrivă, implică existența numai a unei unice proceduri, indiferent de asemenea situații, inclusiv în ceea ce privește exercitarea căilor de atac;

3. în ce condiții existența unor particularități procedurale, îndeosebi în ceea ce privește exercitarea căilor de atac, este conformă principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție.

În legătură cu prima problemă, referitoare la legitimitatea constituțională a procedurilor administrativ-jurisdicționale, Plenul Curții Constituționale consideră că este de competență exclusivă a legiuitorului de a institui asemenea proceduri destinate, în general, să asigure soluționarea mai rapidă a unor categorii de litigii, descongestionarea instanțelor judecătorești de cauzele ce pot fi rezolvate pe această cale, evitarea cheltuielilor de judecată. Astfel, procedura administrativ-jurisdicțională constituie o măsură de protecție care, deci, nu poate avea ca scop, în niciun mod, limitarea accesului la justiție. Dar, în conformitate cu prevederile art. 125 din Constituție, justiția se înfăptuiește de Curtea Supremă de Justiție și de celelalte instanțe judecătorești prevăzute de lege. Așa fiind, existența unor organe administrative de jurisdicție nu poate să ducă la înlăturarea intervenției instanțelor judecătorești în condițiile stabilite de lege. Această consecință rezultă și din exigențele principiului separației puterilor în stat, care, în ceea ce privește relația dintre administrația publică și autoritatea judecătorească, exclude posibilitatea ca un organ al administrației publice, chiar cu caracter jurisdicțional, să se substituie autorității judecătorești. Ca urmare, hotărârea organului de jurisdicție administrativă este supusă controlului judecătoresc al instanței de contencios administrativ sau al altei instanțe competente potrivit legii, iar părților nu li se poate limita exercitarea acestui drept, consfințit de prevederile Constituției.

Liberul acces la justiție presupune accesul la mijloacele procedurale prin care justiția se înfăptuiește. De aceea, în legătură cu cea de-a doua problemă, referitoare la compatibilitatea unor proceduri speciale sau a particularităților procedurale pentru exercitarea drepturilor procesuale ale părților cu principiul liberului acces la justiție, Curtea Constituțională consideră că este de competență exclusivă a legiuitorului de a institui regulile de desfășurare a procesului în fața instanțelor judecătorești. Este, de altfel, o soluție care rezultă în mod categoric din dispozițiile art. 125 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „Competența și procedura de judecată sunt stabilite de lege”, și ale art. 128, în conformitate cu care „împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac în condițiile legii”. Judecătorul „spune dreptul” pentru soluționarea unui litigiu, dar numai în formele și în condițiile procedurale instituite de lege. Pe cale de consecință, legiuitorul poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalitățile de exercitare a drepturilor procedurale, principiul liberului acces la justiție presupunând posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a utiliza aceste proceduri, în formele și în modalitățile instituite de lege. De aceea, regula art. 21 alin. (2) din Constituție, potrivit căreia nicio lege nu poate îngredi accesul la justiție, are ca semnificație faptul că legiuitorul nu poate exclude de la exercițiul drepturilor procesuale pe care le-a instituit nicio categorie sau grup social.

În legătură cu cea de-a treia problemă, privind asigurarea egalității cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, inclusiv a căilor de atac, Curtea Constituțională consideră că, în instituirea regulilor de acces al justițiabililor la aceste drepturi, legiuitorul este ținut de respectarea principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție. De aceea, nu este contrar acestui principiu instituirea unor reguli speciale, inclusiv în ceea ce privește căile de atac, cât timp ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor. Principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de

scopul urmărit, nu sunt diferite. De aceea, el nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice. În temeiul acestor considerente, prin Decizia nr. 60/1993 Curtea Constituțională a apreciat că instituirea accesului parțial, doar la prima instanță, al salariaților din sectorul siguranței circulației este neconstituțională, cât timp celorlalți salariați din sectorul transporturi, în litigiile lor de muncă, le este asigurat accesul la toate mijloacele procedurale prevăzute de lege. Aceasta nu înseamnă însă că, în toate cauzele, accesul liber la justiție presupune să fie asigurat accesul la toate structurile judecătorești – judecătorii, tribunale, curți de apel, Curtea Supremă de Justiție – și la toate căile de atac prevăzute de lege, deoarece competența și procedura de judecată sunt stabilite de legiuitor, iar acesta, asigurând posibilitatea de a ajunge în fața instanțelor judecătorești în condiții de egalitate, poate stabili reguli deosebite.

În acest context, se poate observa clar de ce nu există nicio contradicție între deciziile Curții nr. 3/1992 și nr. 60/1993. În prima decizie, nici nu s-a discutat accesul la justiție, deoarece, în sesizare, se susținea că art. 85 alin. (2) din Legea nr. 68/1992, care prevede că „împotriva hotărârilor definitive, pronunțate de instanțele judecătorești potrivit acestei legi, nu există cale de atac”, este contrară dispozițiilor art. 128 din Constituție. În acest sens, se aprecia că sintagma „în condițiile legii” din art. 128 nu înseamnă o posibilitate de restrângere a dreptului de a exercita căile de atac; ea se referă la reglementarea condițiilor procedurale de folosire a acestora. În motivarea deciziei – care a reținut că dispoziția atacată este constituțională – s-a arătat că, atât în sistemul nostru procesual, cât și în alte țări, legea poate exclude folosirea unor căi de atac fie pentru a reduce cheltuielile ocazionate de proces datorită modicității obiectului în litigiu, fie din motive de celeritate sau de protecție a unor interese sociale, fie pentru că natura cauzei impune o rezolvare promptă și definitivă. Excluderea căilor extraordinare de atac în materie electorală a fost impusă de necesitatea asigurării operativității în rezolvarea tuturor problemelor legate de desfășurarea alegerilor, precum și de interesul stabilității rezultatelor acestora, deoarece, aplicarea în această materie a normelor de drept comun ar însemna, practic, să se împiedice desfășurarea alegerilor sau să se pună sub semnul incertitudinii un timp îndelungat rezultatele alegerilor. Deci, soluția și motivarea din această decizie au în vedere exclusiv procedura electorală, astfel încât nu pot fi în contradicție cu o soluție din alt domeniu, în care problema invocată a fost alta.

Având în vedere considerentele expuse,
văzând și dispozițiile art. 16 alin. (1), art. 21, art. 125 și art. 128 din Constituție,
precum și prevederile art. 26 alin. (2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale,

Plenul Curții Constituționale, cu voturile judecătorilor Vasile Gionea, Viorel Mihai Ciobanu, Antonie Iorgovan, Ion Filipescu și Florin Bucur Vasilescu,

Decide:

1. Instituirea unei proceduri administrativ-jurisdicționale nu este contrară principiului prevăzut de art. 21 din Constituție privind liberul acces la justiție, cât timp decizia organului administrativ de jurisdicție poate fi atacată în fața unei instanțe judecătorești.

2. Accesul la structurile judecătorești și la mijloacele procedurale, inclusiv la căile de atac, se face cu respectarea regulilor de competență și procedură de judecată stabilite de lege.

3. Liberul acces la justiție se realizează numai în respectul egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, astfel încât orice excludere care ar avea semnificația încălcării egalității de tratament juridic este neconstituțională.

Pronunțată de Plenul Curții Constituționale în ziua de 8 februarie 1994.

La dezbateri au participat Vasile Gionea, președinte, Viorel Mihai Ciobanu, Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Ion Filipescu, Florin Bucur Vasilescu, judecători.

Decizia se comunică Curții Supreme de Justiție și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Curții Constituționale,
prof. dr. VASILE GIONEA

Capitolul V

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE PRIVIND CONFLICTE JURIDICE DE NATURĂ CONSTITUȚIONALĂ

1. DECIZIA NR. 356 DIN 5 APRILIE 2007¹

asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu

Tematică: regimul juridic al demisiei din funcția de ministru; obligația Președintelui de a lua act de demisia ministrului și de a declara vacantă funcția, la propunerea primului-ministru – consecințe ale întârzierii în exercitarea acestei atribuții; inexistența unui termen sau a unor condiționări; efectele propunerii primului-ministru cu privire la numirea unui alt ministru; inexistența unui drept de veto al Președintelui României față de propunerea de numire; dreptul Președintelui României de a verifica îndeplinirea condițiilor legale de corespundere în funcție și de a cere primului-ministru să renunțe la propunerea făcută; principiul loialității și al colaborării pentru realizarea atribuțiilor constituționale.

Prin Cererea cu nr. 5/1371/CPT din 12 martie 2007, primul-ministru al Guvernului a solicitat, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție și ale art. 34 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, să se constate existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Guvernul României și să se dispună restabilirea legalității constituționale privind raporturile instituționale ale șefului statului cu Guvernul României.

Cererea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2201 din 13 martie 2007 și formează obiectul Dosarului nr. 343E/2007.

În motivarea cererii se susțin, în esență, următoarele:

1. În fapt:

– La 5 februarie 2007, Mihai Răzvan Ungureanu și-a prezentat demisia din funcția de ministru al afacerilor externe, în conformitate cu prevederile art. 106 din Constituție și ale art. 5 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor. Demisia a fost înregistrată la nr. 5/611/CPT din 5 februarie 2007 și a devenit irevocabilă după 15 zile de la depunere. A fost înaintată Președintelui României cu Adresa nr. 5/954/CPT din 19 februarie 2007, pentru a emite decretul prin care să se ia act de demisie și să se constate vacantă funcția.

¹ Publicată în M. Of. nr. 322 din 14 mai 2007.

– Luând act de vacanța funcției de ministru al afacerilor externe, Președintele României ar fi trebuit ca, în conformitate cu art. 10 din Legea nr. 90/2001, să numească, la propunerea primului-ministru, conform Scrisorii nr. 5/954/CPT din 19 februarie 2007, un nou ministru al afacerilor externe, în persoana senatorului Adrian Mihai Cioroianu. Președintele României nu a dat curs acestei cereri, deși „avea obligația legală de a declara, de îndată, vacantă funcția”, și a refuzat să îl numească pe Adrian Mihai Cioroianu în funcția de ministru al afacerilor externe.

– Refuzul Președintelui României „prejudiciază grav activitatea Guvernului și, chiar mai mult, s-a creat o situație gravă în ceea ce privește relațiile internaționale ale României” în primul rând cu cele ale statelor membre ale Uniunii Europene și ale NATO.

– „Prin acest refuz s-a creat deja o imagine nefavorabilă pentru politica externă a României: se pot pune sub semnul provizoratului o serie de negocieri și contacte diplomatice”, precum și lipsă de încredere în Guvern. Se mai menționează că „niciun stat nu poate fi lipsit o perioadă atât de îndelungată de un ministru de externe”.

2. În drept:

– Raporturile dintre Guvern și Președintele României sunt foarte clare cu privire la situația creată prin demisia unui membru al Guvernului. Art. 106 din Constituție prevede cazurile de încetare a funcției și, între acestea, demisia, iar art. 6 din Legea nr. 90/2001 detaliază efectele demisiei.

– Refuzând să declare vacanța funcției, șeful statului a încălcat dispozițiile art. 8 alin. (1) din Legea nr. 90/2001.

– Art. 10 din Legea nr. 90/2001 stabilește procedura de numire a noului ministru și, chiar dacă textul nu prevede un termen nici pentru propunerea primului-ministru, nici pentru numirea de către Președinte, „este evident că aceste acte se îndeplinesc în cel mai scurt timp posibil”.

– Primul-ministru este cel care răspunde pentru eventualele disfuncții ale cabinetului și „șeful statului este singurul vinovat de situația creată”, deoarece, neîndeplinind obligația constituțională, a prejudiciat activitatea Guvernului, „dând naștere unui conflict juridic de natură constituțională între două autorități publice ale statului, Președintele și Guvernul”.

– Președintele României „refuză să-și îndeplinească o atribuție de natură executivă, ce i-a fost stabilită prin art. 85 alin. (2) din Constituție, art. 8 alin. (1) și art. 10 din Legea nr. 90/2001”. Niciun text al Constituției nu-i conferă dreptul Președintelui României de a tergiversa numirea unui membru al Guvernului, dacă propunerea făcută în acest sens a urmat prevederea constituțională. Refuzul șefului statului dăunează grav climatului politic și încrederii în instituțiile statului și imaginii externe a României.

– „În România, ca în orice democrație parlamentară modernă, organul esențial al democrației este Parlamentul, rezultat din sufragiu universal”, „în vreme ce organul cu caracter politic cel mai puternic este Guvernul”. „Constituția consfințește o astfel de ordine”.

– „Ca urmare a revizuirii Constituției, Președintele României a căpătat mai pregnant atribuții de reprezentare a statului și a simbolurilor acestuia, și nu atribuții executive”.

– „Considerăm că, în cadrul mecanismului statal și al echilibrului instituțional descris de Constituția României, poziția șefului statului are atribute ale unui președinte de republică parlamentară”. „Președintele nu are putere de guvernare și nici autorități

administrative în subordine”. „Rolul Președintelui este de a fi un simbol și, în același timp, un arbitru”, fiind unul dintre garanții ordinii democratice constituționale și mediatorul între puterile statului, precum și între stat și societate, inclusiv de a veghea la buna funcționare a autorităților publice.

– Guvernul are răspunderea, în conformitate cu prevederile art. 109 și 110 din Constituție.

– În conformitate cu art. 85 din Constituție, în caz de remaniere guvernamentală, Președintele este cel care numește sau revocă, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului, „dar aceasta nu înseamnă că Președintele are o putere reală de decizie sau că are dreptul constituțional să refuze propunerea primului-ministru”.

„Președintele României nu are dreptul să refuze numirea unei persoane, ca membru al Guvernului, pe motive de oportunitate”, deoarece răspunderea pentru îndeplinirea programului de guvernare o are Guvernul.

– „Nici Constituția României, nici Legea nr. 90/2001 nu-i conferă Președintelui posibilitatea de a refuza, motivat sau nemotivat, numirea unui membru al Guvernului, propus de primul-ministru”. Asemenea posibilitate este prevăzută pentru judecători, procurori, la propunerile Consiliului Superior al Magistraturii sau ale ministrului justiției. „În cazul numirii membrilor Guvernului, un astfel de refuz este inadmisibil”.

În concluzie, se solicită a se constata existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Guvern și că, în conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. e) și ale Deciziei Curții Constituționale nr. 53 din 28 ianuarie 2005, Curtea este competentă de a interveni, pentru a repune în legalitate raporturile instituționale ale șefului statului cu Guvernul.

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cererea a fost comunicată Președintelui României, solicitând atât Președintelui, cât și primului-ministru să prezinte punctele lor de vedere asupra conținutului conflictului de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

A) *Președintele României* a comunicat punctul său de vedere prin Adresa nr. 1.069 din 23 martie 2007, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.700 din 23 martie 2007.

1. *Președintele României* menționează textele constituționale și ale Legii nr. 47/1992 privind competența Curții de a soluționa cererea primului-ministru, obiectul cererii și textele din Constituție și din Legea nr. 90/2001 incidente în rezolvarea cererii, pe cele două capete de cerere, și anume refuzul Președintelui de a-l elibera din funcție pe Mihai Răzvan Ungureanu și refuzul Președintelui de a-l numi în funcția de ministru al afacerilor externe pe Adrian Mihai Cioroianu. Sunt menționate datele stării de fapt și cuprinsul textelor constituționale și ale Legii nr. 90/2001, ce sunt considerate a fi incidente în soluționarea sesizării.

2. *Cu privire la starea de fapt*, Președintele României precizează:

– La 19 februarie 2007, cu Adresa nr. 5/954, primul-ministru a transmis Președintelui solicitarea de a-l numi pe Adrian Mihai Cioroianu în funcția de ministru al afacerilor externe, ca urmare a demisiei lui Răzvan Mihai Ungureanu.

— În discuția pe care Președintele a avut-o cu primul-ministru, înainte de desemnarea lui Adrian Mihai Cioroianu pentru funcția de ministru al afacerilor externe, i-a comunicat că nu este de acord cu propunerea, motivând dezacordul, și i-a cerut primului-ministru să formuleze o altă propunere. Primul-ministru s-a menținut pe poziția sa și a înaintat propunerea de numire a lui Adrian Mihai Cioroianu.

— La 17 martie 2007, cu Adresa nr. 991, Președintele României a solicitat primului-ministru desemnarea, pentru funcția de ministru al afacerilor externe, a unei alte persoane, dinainte convenită cu Președintele, având în vedere atribuțiile de politică externă pe care le are Președintele și atribuția de reprezentare a statului român la nivel internațional.

— La 21 martie 2007, cu Adresa nr. 5/1563, primul-ministru a transmis Președintelui României solicitarea de a fi numită persoana sa în funcția de ministru interimar al afacerilor externe și, la 22 martie 2007, prin Decretul nr. 237, a fost numit, ca ministru interimar al afacerilor externe, primul-ministru Călin Constantin Anton Popescu-Tăriceanu.

3. *Cu privire la situația în drept*, Președintele României menționează:

— Din conținutul prevederilor art. 85 alin. (2) și (3), art. 106 și art. 107 din Constituție, precum și ale art. 10 din Legea nr. 90/2001, rezultă că primul-ministru are obligația de a propune și Președintele României are obligația de a numi, prin decret, într-un termen de 45 de zile, un nou ministru titular pe postul devenit vacant.

Termenul de 45 de zile curge din momentul în care este vacantat postul de ministru sau de la revocarea din funcție a unui ministru.

— Având în vedere că funcția de ministru este politică și că între Președinte și primul-ministru pot exista divergențe în privința persoanei ce ar urma să fie investită în funcție, legiuitorul constituant a stabilit termenul de 45 de zile în care un minister să fie gestionat de un ministru interimar.

În perioada termenului de 45 de zile, cei doi șefi de autorități trebuie să găsească o soluție. Până la împlinirea termenului de 45 de zile, nu se poate vorbi de o criză instituțională și nici de un conflict juridic de natură constituțională.

— De altfel, precizează Președintele, Guvernul și primul-ministru nu respectă Constituția încă de la data de 13 iunie 2006, de când este vacant postul de ministru de stat pentru coordonarea domeniului economic (vezi Decretul nr. 836/2006) și tot vacant este postul de ministru de stat în domeniul mediului, de la data de 12 decembrie 2006 (vezi Decretul nr. 1.399/2006).

În temeiul atribuției Curții Constituționale, de garant al supremației Constituției și a obligației de respectare a ei, se solicită Curții, de către Președinte, să se pronunțe asupra acestor fapte de încălcare a Constituției de către Guvern și primul-ministru.

— Aprecierea că Președintele este obligat să numească un ministru „propus în mod unilateral de către primul-ministru”, ca obligație constituțională a Președintelui, nu este „o simplă și implacabilă formalitate”, deoarece este contrară rolului constituțional al Președintelui, prevăzut de art. 103 alin. (1), art. 85 alin. (2) și art. 107 alin. (3) și (4) din Constituție.

— Dreptul Președintelui de a numi un ministru „nu poate fi unul strict formal”. Președintele are legitimitate electivă, care-i dă „un drept propriu de apreciere politică asupra competențelor unei persoane de a fi membru în Guvern”, iar, cu privire la

ministrul afacerilor externe, Președintele având și atribuții directe, de reprezentare a statului în raporturile internaționale, este cu atât mai motivat, mai constituțional, legal și moral să aibă „un cuvânt de spus în desemnarea ministrului de externe”.

– Se precizează că primul-ministru are atribuția de a propune, iar Președintele are atribuția de a numi, adică de a decide și, deci, și de a alege între alternative posibile.

– Se mai menționează și nevoia de loialitate ce trebuie să existe în raporturile de colaborare între instituțiile statului, potrivit principiului separației și echilibrului puterilor în stat, principiu care există și funcționează în viața tuturor statelor Uniunii Europene. Se invocă și statuările din Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005 a Curții Constituționale cu privire la numirile în funcții de către Președintele României.

– Și în relațiile cu alte puteri în stat, Președintele are „dreptul de veto” [spre exemplu: art. 31 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, precum și art. 77 din Constituție privind cererea de reexaminare a unei legi înainte de promulgare].

– Se mai menționează că există precedente de respingere a propunerii, urmate de alte propuneri de numire în funcția de ministru, la propunerea primului-ministru.

– În final, Președintele arată că așteaptă altă propunere, din partea primului-ministru, de numire în funcția de ministru al afacerilor externe.

B) *Primul-ministru* a comunicat punctul său de vedere cu Adresa nr. 5/1.628/CPT din 23 martie 2007, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.696 din 23 martie 2007, în care face următoarele susțineri:

1. *Cu privire la eliberarea din funcție a lui Mihai Răzvan Ungureanu*, Președintele României a semnat Decretul nr. 193/2007, publicat în M. Of. nr. 177 din 14 martie 2007, prin care a luat act de demisie și a declarat vacanța postului. Decretul a fost dat la peste 20 de zile de la solicitarea adresată, sub nr. 5/954/CPT din 19 februarie 2007, și, conform art. 8 din Legea nr. 90/2001, Președintele „are o obligație, iar nu un drept în această materie”.

– Se solicită a se constata că a existat un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și primul-ministru, constând în refuzul Președintelui de a-l elibera din funcție pe ministrul demisionar o perioadă de peste 20 de zile. Această constatare este necesară, pentru ca asemenea situații să nu mai existe.

– La data de 14 martie 2007, a fost publicat decretul de eliberare din funcție a lui Răzvan Mihai Ungureanu și conflictul juridic a încetat, așa cum se recunoaște în punctul de vedere al primului-ministru.

2. *Cu privire la refuzul Președintelui de a-l numi pe Adrian Mihai Cioroianu în funcția de ministru al afacerilor externe*, se menționează:

– Din scrisoarea Președintelui României către primul-ministru, din 17 martie 2007, rezultă împotrivirea sa de a-l numi pe Adrian Mihai Cioroianu ca ministru al afacerilor externe, dar și pe o altă persoană asupra căreia nu s-a convenit mai dinainte, motivându-se această poziție pe atribuțiile de politică externă pe care le are Președintele și pe calitatea sa de reprezentant al statului pe plan internațional.

– Se apreciază că există, în continuare, conflict juridic de natură constituțională și singura modalitate de a-i pune capăt acestui conflict este ca Președintele României „să

îndeplinească de îndată obligațiile constituționale care îi revin”. Se invocă, în acest sens, Decizia nr. 384 din 4 mai 2006 a Curții Constituționale.

– Atribuțiile Președintelui în domeniul politicii externe nu au relevanță, deoarece „politica internă și externă sunt determinate de programul de guvernare, aprobat de Parlament, și realizarea acestuia cade în responsabilitatea Guvernului și, în consecință, primul-ministru are dreptul de a-și alege persoanele care să formeze echipa guvernamentală”.

– Președintele României are atribuții de numire în funcții publice, la propunerea altor autorități, „tocmai pentru a asigura, în acest fel, solemnitatea numirilor, dată fiind importanța acelor funcții”, și aceasta „nu-l transformă pe Președinte într-un organ de cenzură, nu-i conferă dreptul de veto, nu-l face parte la luarea deciziei”.

În concluzie, se susține că există conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Guvernul României și singura modalitate de rezolvare a acestui conflict este obligarea Președintelui de a-l numi pe Adrian Mihai Cioroianu în funcția de ministru al afacerilor externe.

La punctul de vedere prezentat de primul-ministru au fost anexate o declarație a Președintelui, făcută la 16 martie 2007, un Comunicat de presă al Președinției, din 13 martie 2007, precum și Adresa nr. 5/1.502 din 19 martie 2007 a Președintelui României către primul-ministru, în care îi comunică, motivat, refuzul de a-l numi pe Adrian Mihai Cioroianu în funcție și obligația primului-ministru de a numi un ministru interimar până la rezolvarea problemei, în termenul de 45 de zile, prevăzut de Constituție.

Potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională creat între Președintele României și Guvernul României a fost dezbătută la data de 4 aprilie 2007, cu citarea părților implicate în conflict, în prezența reprezentanților acestora, pe baza cererilor și a celorlalte documente aflate la dosar. Dezbaterile au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru deliberare, a amânat pronunțarea pentru data de 5 aprilie 2007.

Curtea, examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, punctele de vedere ale Președintelui României și primului-ministru, înscrisurile depuse de părți, decretele emise de Președintele României și susținerile reprezentanților părților în litigiu, raportul întocmit de judecătorul-raportor, prevederile Constituției, ale Legii nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, precum și dispozițiile din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice.

Examinând obiectul cererii, Curtea Constituțională urmează să stabilească dacă există sau nu conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Guvern, așa cum s-a solicitat în mod repetat de către primul-ministru, cu privire la:

a) a se lua act de către Președinte de demisia ministrului afacerilor externe, Mihai Răzvan Ungureanu, și a declara vacantă funcția, la sesizarea primului-ministru;

- b) termenul în care se exercită, de către Președinte, această atribuție constituțională;
- c) dacă a lua act de demisie și a declara vacantă funcția de ministru este o atribuție ce se exercită, cu sau fără condiționări, de către Președintele României;
- d) dacă propunerea primului-ministru de numire a unui nou ministru în persoana celui propus este de executat obligatoriu și întocmai sau de adus la îndeplinire cu condiționări din partea Președintelui României;
- e) termenul în care Președintele trebuie să rezolve propunerea primului-ministru de numire a noului ministru în funcția vacantă;
- f) efectele juridice de natură constituțională, cât și cele de domeniul legii, în cazul constatării existenței conflictului juridic de natură constituțională privitoare la părțile implicate în soluționarea conflictului.

Curtea Constituțională reține că, în rezolvarea cauzei, sunt incidente următoarele dispoziții, cuprinse în:

a) Constituția României:

– Art. 85: „(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

(3) Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevăzută la alin. (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru.”;

– Art. 106: „Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.”;

– Art. 107 alin. (3) și (4): „(3) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.”;

– Art. 91: „(1) Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Președintele, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai României și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentanții diplomați ai altor state sunt acreditați pe lângă Președintele României.”;

– Art. 87: „(1) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și la cererea primului-ministru, în alte situații.

(2) Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.”;
– Art. 86: „Președintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită.”;

– Art. 80: „(1) Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

(2) Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.”;

– Art. 103: „(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

(2) Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul și lista Guvernului se dezbate de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.”

b) Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, publicată în M. Of. nr. 164 din 2 aprilie 2001, astfel cum a fost ulterior modificată:

– Art. 5: „Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului și a demiterii, în condițiile prevăzute la art. 8 alin. (2).”;

– Art. 6: „Demisia din funcția de membru al Guvernului se anunță public, se prezintă în scris primului-ministru și devine irevocabilă din momentul în care s-a luat act de depunerea ei, dar nu mai târziu de 15 zile de la data depunerii.”;

– Art. 7: „(1) Revocarea din funcția de membru al Guvernului se face de Președintele României, prin decret, la propunerea primului-ministru.

(2) Revocarea are loc în caz de remaniere guvernamentală.”;

– Art. 8: „(1) În cazul în care încetarea calității de membru al Guvernului intervine ca urmare a demisiei, a pierderii drepturilor electorale, a incompatibilității, a decesului și în alte situații prevăzute de lege, Președintele României, la propunerea primului-ministru, ia act de aceasta și declară vacantă funcția de membru al Guvernului.

(2) În cazul în care un membru al Guvernului a fost condamnat penal printr-o hotărâre judecătorească definitivă sau averea sa a fost declarată, în tot sau în parte, ca fiind dobândită în mod ilicit printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, el este demis de Președintele României, la propunerea primului-ministru.”;

– Art. 9: „(1) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 5 sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern în cel mult 45 de zile.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (2), înăuntrul termenului de 45 de zile, primul-ministru va iniția procedurile prevăzute de lege pentru numirea unui alt membru al Guvernului.”

c) Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, publicat în M. Of. nr. 34 din 4 martie 1992, astfel cum a fost modificat ulterior:

– Art. 72 alin. (2) și (3): „Fiecare candidat pentru funcția de ministru, înscris în lista Guvernului, va fi audiat, în ședință comună, de către comisiile permanente ale celor două Camere, al căror obiect de activitate corespunde sferei de competență a viitorului ministru.

În urma audierii, comisiile vor întocmi un aviz comun, consultativ, motivat, pe care îl vor prezenta candidatului pentru funcția de prim-ministru.”;

– Art. 76: „Hotărârea Parlamentului privind acordarea votului de încredere se semnează de președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului și se înaintează, de îndată, Președintelui României, spre a proceda la numirea Guvernului.”

1. *Cu privire la existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Guvern, generat de refuzul Președintelui de a lua act de demisia ministrului afaceri lor externe, Mihai Răzvan Ungureanu, și de a declara vacantă funcția, la propunerea primului-ministru:*

Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art. 106 din Constituție, funcția de membru al Guvernului încetează, printre alte cazuri, și în urma demisiei.

Demisia este un act juridic unilateral de voință al titularului funcției și care nu este susceptibilă de control sau aprobare; despre demisie se ia doar act de către autoritatea funcției.

În conformitate cu art. 6 din Legea nr. 90/2001, demisia se anunță public, se prezintă în scris primului-ministru și devine irevocabilă în momentul în care s-a luat act de depunerea ei, dar nu mai târziu de 15 zile de la data depunerii. Caracterul ei irevocabil îl privește numai pe autorul demisiei, și aceasta înseamnă că autorul nu mai poate reveni, retrăgându-și demisia.

Prin urmare, în caz de demisie, Președintele României, la propunerea primului-ministru, care înaintează demisia și îi solicită rezolvarea acesteia, urmează să ia act de demisie și să declare vacantă funcția de membru al Guvernului.

Curtea constată că domnul Mihai Răzvan Ungureanu a demisionat în scris din funcția de ministru al afacerilor externe la data de 5 februarie 2007, a depus demisia la primul-ministru, înregistrată sub nr. 5/611/CPT, și aceasta a devenit irevocabilă la 15 zile de la data depunerii, astfel cum se recunoaște, în scris, în cererea primului-ministru.

Ulterior, la data de 19 februarie 2007, cu Adresa nr. 5/954/CPT – la data împlinirii celor 15 zile de la depunere –, primul-ministru a sesizat Președintele României pentru a lua act de demisie și a declara vacantă funcția.

Președintele României a luat act de demisie și a declarat vacantă funcția de ministru al afacerilor externe la data de 12 martie 2007 și a emis Decretul nr. 193/2007, publicat în M. Of. nr. 177 din 14 martie 2007.

Curtea Constituțională constată că emiterea acestui decret a avut loc la 20 de zile de la data luării la cunoștință, în baza comunicării făcute de primul-ministru la data de 19 februarie 2007, data expedierii.

Președintele României a arătat că acest interval de timp a fost motivat de unele atribuții ce trebuiau să fie duse la îndeplinire de către ministrul demisionar, activități care nu comportau întârziere. Curtea reține că ministrul demisionar, chiar dacă demisia a devenit irevocabilă, poate continua îndeplinirea unor acte ale funcției până la data la care Președintele ia act de demisie și declară funcția vacantă, fiind de principiu admis că demisionarul poate continua activitatea o perioadă de timp după devenirea irevocabilă a demisiei.

Așadar, nu există niciun temei de nelegalitate în procedura desfășurată de Președintele României și această situație motivată nu poate fi reținută ca o nerespectare a atribuției constituționale privind luarea de act de demisie și de declarare vacantă a funcției. Având în vedere dispozițiile constituționale și prevederile Legii nr. 90/2001, Curtea Constituțională constată că soluționarea demisiei, sub cele două aspecte ale atribuției, de către Președintele României s-a făcut legal.

2. Referitor la termenul în care se exercită de către Președinte această atribuție constituțională:

Constituția nu prevede un termen în limitele căruia Președintele României trebuie să-și exercite atribuția de a lua act de demisie și de a declara vacantă funcția și nici Legea nr. 90/2001 nu prevede un termen în această privință.

În situația în care se consideră că este necesară instituirea unui termen în limitele căruia Președintele României să-și exercite această atribuție, precum și un termen în limitele căruia primul-ministru să-l sesizeze pe Președinte, se constată că asemenea rezolvare revine exclusiv Parlamentului României, ca organ reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării, conform art. 61 din Constituție. Curtea Constituțională nu are competența de a aprecia, prin interpretare, asupra unui eventual termen în aceste privințe și nici de a cenzura actele de motivare privind data soluționării.

3. Cu privire la chestiunea dacă a lua act de demisie și a declara vacantă funcția de ministru este o atribuție ce se exercită, cu sau fără condiționări, de către Președintele României:

Este evident că a lua act de o demisie nu comportă nicio condiționare din partea vreunei autorități, față de natura juridică a actului de demisie. După cum s-a menționat în considerentele de mai sus, nevoile funcției din care se demisionează pot atrage menținerea în activitate a demisionarului pentru o perioadă rezonabilă de timp, care, ca stare de fapt, rămâne la acordul părților; în unele cazuri, există și prevederi legale în acest sens.

Așadar, Curtea reține că a se lua act de demisie și a se declara funcția vacantă constituie o activitate nesusceptibilă de condiționări privind valabilitatea demisiei și a efectelor acesteia.

4. Cu privire la propunerea primului-ministru de numire a unui nou ministru, propus în condițiile art. 85 alin. (2) din Constituție, Curtea constată și reține următoarele:

– În situația învestirii Guvernului și aprobării Programului de guvernare, Parlamentul îi verifică, prin comisiile permanente, pe candidații pentru funcția de ministru și apoi dezbate și aprobă prin hotărâre, în ședința comună a Camerelor Parlamentului, cu votul majorității deputaților și senatorilor, Programul de guvernare și lista completă a Guvernului.

Hotărârea Parlamentului, semnată de președinții Camerelor, se înaintează de către aceștia, de îndată, Președintelui României, spre a proceda la numirea Guvernului; acestea sunt prevederile art. 76 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului.

– Numirea Guvernului de către Președintele României nu se face la sesizarea primului-ministru, ci la sesizarea președinților celor două Camere ale Parlamentului și în baza hotărârii Parlamentului de aprobare a Programului de guvernare și a listei complete a membrilor Guvernului.

Obligația constituțională a Președintelui României se fundamentează pe hotărârea Parlamentului și, în executarea acesteia, Președintele emite decretele de numire în funcție a membrilor Guvernului, urmată de depunerea jurământului de credință cerut de lege.

– Candidații la funcția de ministru, înscrși pe lista Guvernului, propusă de candidatul pentru funcția de prim-ministru, sunt audiați de comisiile permanente ale Camerelor Parlamentului competente potrivit obiectului de activitate al funcției candidatului de ministru, și, pe baza constatărilor făcute, acestea emit avize favorabile sau avize de respingere; în cazul avizelor de respingere, candidatul pentru funcția de prim-ministru propune un alt candidat la funcția de ministru. În practica parlamentară, s-au înregistrat mai multe cazuri de avize negative, care au fost urmate de noi propuneri.

Aceasta este procedura prevăzută de art. 72 alin. (2) și (3) și art. 76 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului.

– Și în situația remanierii guvernamentale, prevăzută de art. 85 alin. (3) din Constituție, se aplică întocmai procedura prevăzută de art. 72 alin. (2) și (3) și art. 76 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului. Și în aceste situații au fost cazuri de respingere a candidaților la funcția de ministru, urmate de noi propuneri.

Din datele menționate, rezultă că există reglementări obligatorii pentru audierea candidaților la funcția de ministru de către comisiile parlamentare, ca organe de specialitate și de pregătire a lucrărilor Parlamentului. Aceste audieri privesc corespunderea pentru funcție a candidaților propuși de primul-ministru privitoare la pregătirea generală, pregătirea în specialitatea domeniului, experiența în materie, instruirea și aptitudinile pentru funcția în domeniu, reputația neștirbită și moralitatea, condiții necesare și indispensabile funcției de ministru.

Hotărârile Parlamentului au la bază constatările făcute de comisiile permanente parlamentare privind corespunderea pe funcție a candidaților propuși și, în temeiul acestor garanții, urmează învestirea în funcție de către Președintele României, depunerea jurământului și intrarea în exercițiul funcțiunii.

Acesta este cadrul juridic obligatoriu pentru situațiile prevăzute de art. 85 alin. (1) și (3) și de art. 103 din Constituție, dispoziții dezvoltate în prevederile Regulamentului ședințelor comune ale Camerelor Parlamentului.

– Art. 85 alin. (2) din Constituție, care se referă la una dintre formele remanierii guvernamentale, nu poate să se abată de la regimul constituțional al învestirii și al modificărilor în componența Guvernului, deoarece art. 85 are în întregime aceeași concepție de bază, una și aceeași fundamentare constituțională. În structura sa, art. 85 are trei ipoteze, în cele trei alineate, dar toate au la bază aceeași concepție și aceeași

fundamentare, precum și aceleași garanții privind investirea Guvernului și modificările ulterioare ale componenței acestuia.

Altfel, se ajunge la concluzia ca, în condițiile art. 85 alin. (2), să se creeze un alt regim discriminatoriu și privilegiat pentru candidatul la funcția de ministru, în caz de vacanță a unei funcții. Nu este de admis ca, în conținutul art. 85, structurat în cele trei alineate pe cele trei ipoteze, să existe fundamentări diferite și chiar discriminatorii cu privire la statutul candidatului la funcția de ministru.

– Procedurile realizate de comisiile permanente parlamentare privind corespunderea candidatului pentru funcția propusă, în cazurile alin. (1) și (3), trebuie avute în vedere de Președintele României, în cazul remanierii guvernamentale prevăzute de alin. (2) al aceluiași art. 85, și, pe aceste temeiuri, Președintele României are îndreptățirea de a verifica corespunderea candidatului pentru funcția propusă, în raport de aceleași condiționări-criterii menționate anterior, și poate solicita motivat o altă propunere din partea primului-ministru.

– În toate cele trei ipoteze ale art. 85, primul-ministru face propunerea de candidat pentru funcția de ministru și rezolvarea acesteia se face în condițiile menționate anterior.

– Curtea mai constată că, după cum Parlamentul nu exercită un drept de veto, ci o activitate de verificare a îndeplinirii condițiilor de corespundere în funcție, tot astfel nici Președintele României nu are drept de veto față de propunerea primului-ministru, ci are dreptul de a verifica corespunderea pentru funcție a candidatului și poate cere primului-ministru o altă propunere de candidat la funcție. În toate cazurile, respingerea candidaturii trebuie să fie motivată.

5. *Cu privire la eventualele efecte de ordin constituțional, precum și de domeniul legii, produse ca urmare a operațiunilor juridice de rezolvat în cadrul procedurilor ce fac obiectul prezentului litigiu de ordin constituțional*, se reține că refuzul inițial al Președintelui României de a numi un membru al Guvernului la propunerea primului-ministru a declanșat un conflict juridic de această natură. Curtea constată, însă, că acest conflict juridic a încetat prin emiterea de către Președintele României a celor trei decrete, și anume: Decretul nr. 193-2007, publicat în M. Of. nr. 177 din 14 martie 2007; Decretul nr. 237-2007, publicat în M. Of. nr. 200 din 23 martie 2007; Decretul nr. 379/2007, publicat în M. Of. nr. 235 din 4 aprilie 2007.

Sub celelalte aspecte, raporturile instituționale dintre primul-ministru și Guvern, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, trebuie să funcționeze în cadrul constituțional al loialității și al colaborării pentru realizarea atribuțiilor constituționale distinct reglementate pentru fiecare dintre autorități; colaborarea dintre autorități este condiție necesară și esențială pentru buna funcționare a autorităților publice ale statului.

Având în vedere considerentele expuse în prezenta decizie, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A. e), art. 34 și 35 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu majoritate de voturi, Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Constată că refuzul Președintelui României de a numi un membru al Guvernului la propunerea primului-ministru a declanșat un conflict juridic de natură constituțională, care a încetat să mai subziste ca urmare a emiterii decretelor prezidențiale nr. 193/2007, nr. 237/2007 și nr. 379/2007.

În exercitarea atribuțiilor prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României nu are un drept de veto, dar poate cere primului-ministru să renunțe la propunerea făcută, atunci când constată că persoana propusă nu îndeplinește condițiile legale pentru exercitarea funcției de membru al Guvernului.

Definitivă.

Decizia se comunică Președintelui României și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 5 aprilie 2007 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Acsinte Gaspar, Kozsokár Gábor, Petre Ninosu, Ion Predescu, Șerban Viorel Stănoiu, Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Prim-magistrat-asistent,
Claudia Miu

2. DECIZIA NR. 98 DIN 7 FEBRUARIE 2008¹

asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu

Tematică: regimul juridic al demisiei din funcția de ministru; refuzul Președintelui de a da curs propunerii înaintate de primul-ministru cu privire la numirea în funcția a altui ministru; natura decretului prezidențial de numire a miniștrilor, în baza art. 81 alin. (1) și (3) din Constituție – act de executare a hotărârii Parlamentului; semnificația diferită a numirii miniștrilor în baza art. 85 alin. (2) din Constituție – libertatea Președintelui de a primi propunerea primului-ministru sau de a-i cere să facă o altă propunere; obligația de colaborare a autorităților publice, în scopul evitării blocajelor; inexistența unui drept de veto al Președintelui privind numirea miniștrilor – excluderea unui refuz nemotivat și arbitrar; posibilitatea Președintelui de a cere primului-ministru o singură dată și motivat, să facă o nouă propunere de numire a altei persoane în funcția de ministru; răspunderea politică a Președintelui în fața electoratului pentru refuzul propunerii de numire; imposibilitatea primului-ministru de a reitera propunerea inițială.

Prin Cererea cu nr. 5/361 din 24 ianuarie 2008, primul-ministru, în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție și al art. 34 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a solicitat să se constate:

1. existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvernul României și Președintele României;

¹ Publicată în M. Of. nr. 140 din 22 februarie 2008.

2. că acest conflict este cauzat de refuzul Președintelui de a da curs propunerii înaintate de primul-ministru cu privire la numirea în funcția de ministru al justiției a doamnei Norica Nicolai;

3. că refuzul Președintelui României de a o numi pe Norica Nicolai în funcția de ministru al justiției este neconstituțional.

Cererea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 702 din 24 ianuarie 2008 și formează obiectul Dosarului nr. 102E/2008.

În motivarea cererii se susțin, în esență, următoarele:

La data de 9 decembrie 2007, domnul Tudor-Alexandru Chiuariu și-a prezentat demisia din funcția de ministru al justiției, în temeiul art. 106 din Constituție și al art. 5 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor.

Prin Decretul Președintelui României nr. 1.128/2007, publicat în M. Of. nr. 861 din 17 decembrie 2007, s-a luat act de demisie și funcția a fost declarată vacantă.

Prin Scrisoarea nr. 5/6.764 din 17 decembrie 2007, primul-ministru a propus Președintelui României numirea în funcția de ministru al justiției a doamnei Norica Nicolai.

Prin Adresa nr. 144 din 8 ianuarie 2008, Președintele României a cerut primului-ministru să renunțe la propunerea formulată, motivând respingerea propunerii și invocând Decizia Curții Constituționale nr. 356/2007.

Prin Scrisoarea nr. 5/57 din 9 ianuarie 2008, primul-ministru a răspuns Președintelui României că își menține propunerea anterioară, întrucât refuzul de numire nu este motivat legal și conține doar aprecieri subiective.

Ca urmare a acestei corespondențe, prin Adresa nr. 191 din 14 ianuarie 2008, Președintele României a precizat că își menține punctul de vedere privind respingerea propunerii de numire și a cerut primului-ministru să propună o persoană care să fie numită ministru interimar al justiției.

În cerere, se menționează că Președintele României nu are drept de veto față de propunerea primului-ministru, potrivit celor statuate de Curtea Constituțională, și face referire la ipotezele prevăzute de art. 85 din Constituție. În ipoteza prevăzută de art. 85 alin. (2), Președintele României are dreptul să verifice corespunderea pe funcție și poate solicita primului-ministru să renunțe la propunere, dacă nu sunt îndeplinite condițiile legale prevăzute de art. 2 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor.

Sunt invocate și considerente deduse din reglementarea constituțională privind răspunderea politică a Guvernului în fața Parlamentului, potrivit art. 109 alin. (1) din Constituție, și, în temeiul acestor considerente, se susține că răspunderea politică pentru desemnarea membrilor Guvernului aparține exclusiv primului-ministru, atât în cazul investiției Guvernului, cât și în cazul remanierii guvernamentale. Președintele României poate interveni numai în temeiul art. 107 alin. (3) din Constituție.

Temeiurile de drept sunt completate cu referiri la atribuțiile Președintelui României și se susține că atribuția Președintelui de a numi în funcții publice este o obligație, iar nu un drept, așa cum s-a statuat prin Decizia nr. 384/2006 a Curții Constituționale.

La cerere au fost anexate, în copie, înscrisurile menționate mai sus.

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, cererea a fost comunicată părților aflate în conflict și li s-a solicitat să își exprime punctul de vedere asupra conținutului conflictului și asupra eventualelor căi de soluționare a acestuia.

Președintele României a comunicat punctul său de vedere prin Adresa nr. 359 din 30 ianuarie 2008, prin care se susține:

- să se constate existența unui conflict politic între primul-ministru și Președintele României, datorat divergențelor de opinii politice;
- existența unui conflict juridic de natură constituțională între primul-ministru și Președintele României, deoarece primul-ministru refuză să își îndeplinească atribuția de a face o nouă propunere către șeful statului, ca urmare a respingerii primei propuneri de numire în funcția de ministru al justiției;
- că acest conflict a izvorât din refuzul primului-ministru de a colabora cu Președintele României și de a înainta o propunere corespunzătoare pentru funcția de ministru al justiției.

În expunere, se menționează că propunerea de numire în funcția vacantă de ministru al justiției s-a făcut fără o consultare prealabilă. Având în vedere importanța funcției și a atribuțiilor pe care le exercită ministrul justiției, ca membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, Președintele României a solicitat și a obținut de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție mapa profesională a doamnei Norica Nicolai, din a cărei verificare au rezultat următoarele:

- în perioada 1983-1991 doamna Norica Nicolai a fost procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria Oltenița (Procuratura locală Oltenița) și a avut „o serie de abateri în activitatea profesională, la care se adaugă și evenimente pentru care a fost în situația de a fi sancționată”;

- a modificat mandatul de arestare al unei persoane nevinovate cu datele altei persoane și a dispus arestarea acesteia din urmă în instanța de recurs, fără ca împotriva persoanei în cauză să fi avut loc urmărirea penală sau judecata în primă instanță;

- a reprezentat în instanță interesele unei persoane într-o acțiune civilă, deși, la acea dată, avea funcția de procuror;

- o nepoată a sa a votat în Senatul României, în numele său, motiv pentru care doamna Norica Nicolai a fost sancționată disciplinar de către conducerea Senatului.

La 8 ianuarie 2008, Președintele României a cerut, în scris, primului-ministru să renunțe la propunere, pentru motivele menționate, iar, la 9 ianuarie 2008, primul-ministru a răspuns că își menține propunerea, întrucât refuzul Președintelui nu se întemeiază pe Constituție și pe lege, iar, în cadrul întrevederii din 12 ianuarie 2008, primul-ministru a refuzat să propună un alt candidat.

Ca urmare a acestei stări de lucruri, Președintele României a cerut primului-ministru să propună numirea unui ministru interimar al justiției, solicitare dusă la îndeplinire și urmată de numirea în această funcție a domnului Teodor Viorel Meleşcanu.

Primul-ministru a comunicat punctul său de vedere cu Adresa nr. 5/383 din 25 ianuarie 2008 și, în dezvoltarea susținerilor formulate, a reluat temeiurile de fapt ale cererii de sesizare a Curții Constituționale, completate cu actele și măsurile ulterioare.

Potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea primului-ministru a fost dezbătută în ședința din 6 februarie 2008, părțile în conflict fiind prezente prin reprezentanții împuterniciți cu dovezi scrise în acest sens. Dezbaterile au fost consemnate în încheierea din 6 februarie 2008 și, având nevoie de timp pentru deliberare, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 7 februarie 2008.

Curtea,

examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, formulată de primul-ministru, punctele de vedere ale Președintelui României și primului-ministru, înscrisurile depuse de părțile aflate în conflict, decretele emise de Președintele României, susținerile orale și notele scrise ale reprezentanților părților în litigiu, raportul judecătorului-raportor, prevederile Constituției, ale Legii nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție, ale art. 1, art. 10, art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și primul-ministru privind refuzul Președintelui de a o numi în funcția de ministru al justiției pe doamna Norica Nicolai și temeiurile juridice invocate de părți.

În soluționarea unui asemenea conflict juridic, Curtea Constituțională este obligată să dea textelor din Legea fundamentală o interpretare corespunzătoare, pentru a desprinde din litera acestora spiritul care guvernează această materie.

Curtea reiterează opinia sa anterioară, potrivit căreia atribuțiile Curții Constituționale, stabilite de Legea fundamentală, nu îi permit acesteia să examineze și să soluționeze conflicte de natură politică. Soluționarea acestor conflicte revine partidelor politice sau autorităților publice aflate în astfel de conflicte, inclusiv Președintelui României, care trebuie să vegheze la respectarea Constituției, la buna funcționare a autorităților publice și să exercite funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea reține următoarele:

1. Art. 85 din Constituția României prevede trei cazuri în care Președintele României numește Guvernul [alin. (1)] sau numai pe unii membri ai Guvernului [alin. (2) și (3)]. În cazul prevăzut la alin. (1), numirea are loc *pe baza votului de încredere acordat de Parlament* în conformitate cu prevederile art. 103 din Legea fundamentală, iar, în cazul prevăzut la alin. (3), *pe baza aprobării Parlamentului*, acordată la propunerea primului-ministru. Actul juridic în baza căruia Președintele României face numirile este hotărârea Parlamentului, adoptată în condițiile art. 85 alin. (1), art. 103 alin. (3) din Constituție și ale dispozițiilor corespunzătoare ale Regulamentului ședințelor comune ale Camerelor Parlamentului.

Din textul Constituției rezultă că, în cazurile prevăzute la alin. (1) și (3) ale art. 85, numirea de către Președintele României a miniștrilor este un act de executare a hotărârii Parlamentului și de investire, pe această bază, a miniștrilor, de către șeful statului. Hotărârea organului reprezentativ suprem al poporului român [art. 61 alin. (1) din Constituția României] este un act obligatoriu, pe care Președintele nu l-ar putea refuza decât prin săvârșirea unor fapte grave de încălcare a Constituției.

Spre deosebire de reglementarea consacrată în art. 85 alin. (1) și (3) din Legea fundamentală, alin. (2) al aceluiași articol prevede că „Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului”. Interpretarea *ad litteram* a textului impune constatarea și concluzia că, în acest caz, Președintele nu execută o

hotărâre a Parlamentului, ci se află în situația de a decide el însuși numirea unor miniștri, la propunerea primului-ministru. Actul de decizie în această fază fiind prin definiție un act de voință, este evident că Președintele are libertatea de a primi propunerea primului-ministru sau de a-i cere să facă o altă propunere.

Curtea Constituțională constată că soluția prevăzută la art. 85 alin. (2) din Constituție reprezintă o aplicație a concepției legiuitorului constituant, care a stat la baza principiului echilibrului puterilor în stat, consacrat în art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală, principiu aplicat, în egală măsură, în modul de atribuire și de exercitare a competențelor tuturor autorităților publice, inclusiv a celor care fac parte din aceeași putere, dintre cele trei prevăzute de textul menționat. Pe baza acestui principiu, pentru evitarea blocajelor instituționale și pentru buna lor funcționare, autoritățile publice au obligația să colaboreze.

Totodată, Curtea constată că acest înțeles al art. 85 alin. (2) din Constituția României, dedus astfel cum s-a arătat mai sus, conține *premisele unui blocaj instituțional*, în condițiile în care autoritățile publice, cu competențe conjuncte în realizarea aceluiași obiectiv de ordin constituțional, nu colaborează și nu reușesc să se pună de acord, în mod repetat.

Astfel, așa cum s-a arătat, în exercitarea competenței sale prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României poate să nu accepte propunerea primului-ministru de numire a unei persoane într-o funcție vacantă de ministru și să îi ceară să facă o altă propunere. În aceste condiții, pot fi puse două probleme: de câte ori are dreptul Președintele să procedeze în acest mod și dacă primul-ministru este îndreptățit să repete prima nominalizare. Legea fundamentală nu răspunde în mod explicit la aceste probleme. În cazul în care dezacordul Președintelui și al primului-ministru este ireductibil, așa cum se prezintă situația în cauza de față, se creează un blocaj instituțional inadmisibil, de natură să împiedice buna funcționare a Guvernului.

2. Printr-o decizie anterioară, Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007, pronunțată în soluționarea altui conflict juridic de natură constituțională privind aplicarea art. 85 alin. (2) din Constituție, Curtea Constituțională a statuat că Președintele României poate să ceară primului-ministru să facă o altă propunere pentru ocuparea unei funcții de ministru rămase vacantă și a precizat că *Președintele nu are un drept de veto*, excluzând astfel validitatea unui refuz nemotivat, arbitrar.

Dat fiind că, în cazul citat, conflictul încetase, înainte de judecarea cauzei de către Curtea Constituțională, prin numirea ministrului neagreat inițial de Președintele României, Curtea nu și-a propus să rezolve, prin decizia citată, și problema numărului de cazuri în care Președintele poate refuza o propunere a primului-ministru și nici dacă primul-ministru poate reitera propunerea inițială respinsă de Președinte.

Pentru considerentele ce se vor expune în continuare, Curtea va examina și soluționa aceste probleme prin prezenta decizie.

3. În conformitate cu prevederile art. 146 lit. e) din Constituția României, Curtea Constituțională „soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii”.

Este de reținut și că, potrivit dispozițiilor art. 142 alin. (1) din Constituție, „Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției”.

Asemenea tuturor prevederilor constituționale prin care se instituie competențe, dispozițiile cuprinse în articolele citate sunt imperative și nu îngăduie Curții să se sustragă de la soluționarea conflictului cu care este sesizată. Din această cauză, Curtea nu are

dreptul să lase perpetuarea blocării activității guvernamentale privitoare la justiție, sub cuvânt că art. 85 alin. (2) din Legea fundamentală nu prevede de câte ori poate să ceară Președintele României primului-ministru să facă o altă propunere și nici obligația primului-ministru de a veni cu o altă propunere decât cea inițială. Dimpotrivă, Curtea Constituțională are obligația să soluționeze conflictul și să înlăture, prin soluția dată, blocajul instituțional. În acest sens, Curtea Constituțională se întemeiază, în egală măsură, și pe unul dintre principiile juridice fundamentale, având *statut de constantă a dreptului*, care se regăsește și în art. 3 din Codul civil român de la 1864, precum și în legislația altor țări, în conformitate cu care judecătorului nu îi este permis să refuze judecarea unui caz, cu motivarea că nu există lege care să prescrie soluția sau că legea este obscură.

Pentru soluționarea conflictului juridic de natură constituțională cu care a fost sesizată, Curtea trebuie, în consecință, să caute înțelesul normei de la art. 85 alin. (2) din Constituție în litera acestui text, cât și în principiile de bază și în spiritul Legii fundamentale. În acest sens, Curtea Constituțională are în vedere prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, în conformitate cu care „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate”. De aceea, Curtea apreciază că una dintre condițiile realizării obiectivelor fundamentale ale statului român, definite în textul citat, o constituie buna funcționare a autorităților publice, cu respectarea principiilor separației și echilibrului puterilor, fără blocaje instituționale.

4. În ceea ce privește numărul de cazuri în care Președintele României poate cere primului-ministru să facă altă nominalizare pentru funcția de ministru vacantă, Curtea constată că, pentru preîntâmpinarea apariției unui blocaj instituțional în procesul de legiferare, legiuitorul constituant a prevăzut la art. 77 alin. (2) din Legea fundamentală dreptul Președintelui de a cere Parlamentului reexaminarea unei legi înainte de promulgare o singură dată.

Curtea apreciază că această soluție are valoare constituțională de principiu în soluționarea conflictelor juridice între două sau mai multe autorități publice, care au atribuții conjuncte în adoptarea unei măsuri prevăzute de Legea fundamentală, și că acest principiu este de aplicațiune generală în cazuri similare.

Aplicată la procesul de remaniere guvernamentală și de numire a unor miniștri în caz de vacanță a posturilor, această soluție este de natură să elimine blocajul ce s-ar genera prin eventualul refuz repetat al Președintelui de a numi un ministru la propunerea primului-ministru.

De asemenea, Curtea Constituțională, pentru a ajunge la această soluție, constată că raporturile dintre Președintele României și primul-ministru nu pot fi pur formale. De aceea, verificarea îndeplinirii condițiilor de numire în cazurile prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție intră în competența Președintelui României la exercitarea, pentru prima dată, de către primul-ministru, a dreptului de a propune. Limitarea la o singură respingere a propunerii se justifică prin faptul că, în continuare, răspunderea pentru o altă nominalizare revine, în exclusivitate, primului-ministru.

În consecință, Curtea Constituțională urmează să constate că, în aplicarea art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României, neavând drept de veto, poate să ceară primului-ministru o singură dată, motivat, să facă o nouă propunere de numire a altei persoane în

funcția de ministru. Motivele cererii Președintelui României nu pot fi cenzurate de primul-ministru, care, în procedura prevăzută de art. 85 alin. (2) din Constituție, nu are decât dreptul de a propune Președintelui numirea unui ministru, iar nu și competență decizională. Ca și în cazul exercitării celorlalte atribuții prevăzute în Constituție, Președintele rămâne răspunzător politic, în fața electoratului, pentru modul în care a motivat refuzul de a da curs propunerii primului-ministru, după cum primul-ministru și Guvernul rămân răspunzători politic în fața Parlamentului.

În ceea ce privește posibilitatea primului-ministru de a reitera prima propunere, Curtea urmează să constate că această posibilitate este exclusă prin chiar faptul neînsușirii propunerii de către Președintele României. Așadar, primul-ministru are obligația să propună pentru funcția de ministru o altă persoană.

Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A. e), ale art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu majoritate de voturi,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

1. Curtea Constituțională constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Președintele României, în legătură cu numirea doamnei Norica Nicolai în funcția de ministru al justiției.

2. În exercitarea atribuțiilor prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României poate refuza o singură dată, motivat, propunerea primului-ministru de numire a unei persoane în funcția vacantă de ministru. Primul-ministru este obligat să propună o altă persoană.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 7 februarie 2008 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, Augustin Zegrean, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

prof. univ. dr. IOAN VIDA

Prim-magistrat-asistent,

Claudia Miu

Opinie separată:

În dezacord cu opinia majoritară, apreciem că soluția adoptată reprezintă o nejustificată îndepărtare de la rezolvările cu valoare de principiu constituțional, adoptate prin Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007, publicată în M. Of. nr. 322 din 14 mai 2007, referitoare la numirea domnului Adrian Mihai Cioroianu în funcția de ministru al afacerilor externe, o completare la Constituție și, în același timp, un pas semnificativ de la republica semi-prezidențială spre o republică prezidențială.

Este de observat că, prin Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007, Curtea Constituțională a statuat faptul că, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României nu are un drept de veto, dar poate cere primului-ministru să renunțe la propunerea făcută, atunci când constată că persoana propusă nu îndeplinește *condițiile legale* pentru exercitarea funcției de membru al Guvernului. În toate cazurile, respingerea candidaturii trebuie să fie motivată. Condițiile legale ce trebuie îndeplinite pentru exercitarea funcției de membru al Guvernului sunt cele enumerate în art. 2 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, publicată în M. Of. nr. 164 din 2 aprilie 2001, cu modificările și completările ulterioare. Soluționând conflictul juridic de natură constituțională dintre Guvern și Președintele României, conflict apărut în legătură cu numirea doamnei Norica Nicolai în funcția de ministru al justiției, Curtea Constituțională a statuat că, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României poate refuza o singură dată, *motivată*, propunerea primului-ministru de numire a unei persoane în funcția vacantă de ministru. Din această perspectivă, considerăm că marja de apreciere a Președintelui României este foarte cuprinzătoare, chiar dacă acesta rămâne răspunzător politic, în fața electoratului, pentru modul în care a motivat refuzul de a da curs propunerii primului-ministru.

Potrivit prevederilor art. 85 alin. (2) din Constituție, în caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului. Statuând că Președintele României poate refuza o singură dată, motivat, propunerea primului-ministru de numire a unei persoane în funcția vacantă de ministru, de această dată, Curtea Constituțională a adăugat faptul că primul-ministru este obligat să propună o altă persoană. Se observă că numărul de cazuri în care Președintele României poate cere primului-ministru să facă altă nominalizare pentru funcția de ministru vacantă a fost stabilit prin raportare la prevederile art. 77 alin. (2) din Legea fundamentală, prevederi potrivit cărora, înainte de promulgare, Președintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii. Curtea a mai apreciat că această soluție are valoare constituțională de principiu, cu aplicațiune generală în cazuri similare. Consecvenți cu acest raționament, ar fi trebuit ca, după refuzul Președintelui de numire a unei persoane în funcția vacantă, primul-ministru să poată reveni, propunând aceeași persoană pentru funcția de ministru, tot astfel cum, după cererea de reexaminare a legii, Președintele este obligat să promulge legea, chiar dacă are același conținut, legiuitorul considerând că nu sunt necesare modificări în sensul celor solicitate.

Dreptul consacrat în favoarea Președintelui României de a putea să refuze o singură dată, motivat, propunerea primului-ministru de numire a unei persoane în funcția vacantă de ministru, urmat de obligația impusă acestuia de a propune o altă persoană, reprezintă, în opinia noastră, un pas semnificativ de la arhitectura constituțională semi-prezidențială spre o republică prezidențială. Președintele României dobândește prerogative în privința componenței nominale a Guvernului cu ocazia remanierii acestuia în procedura prevăzută de art. 85 alin. (2) din Constituție. Art. 85 din Constituție prevede trei cazuri în care Președintele României numește Guvernul [alin. (1)] sau numai pe unii membri ai Guvernului [alin. (2) și (3)]. Curtea Constituțională apreciază că, în condițiile alin. (1) și (3), numirea de către Președintele României a miniștrilor este un act de executare a hotărârii Parlamentului și de investire, pe această bază, a demnitarilor de către șeful statului. În același sens, prin Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007, Curtea Constituțională aprecia că art. 85 alin. (2) din Constituție, care se referă la una dintre formele remanierii guvernamentale, nu poate să se abată de la regimul constituțional al investirii și al modificărilor în componența

Guvernului, deoarece art. 85 are în întregime aceeași concepție de bază, una și aceeași fundamentare constituțională. Apreciem că, din această perspectivă, trebuie să ne raportăm, în egală măsură, atât la statutul candidatului la funcția de ministru, care este verificat de către Președinte sub aspectul îndeplinirii condițiilor legale, verificări făcute de către comisiile parlamentare în cazul procedurilor de la art. 85 alin. (1) și (3) din Constituție, cât și la actul de numire în funcția de ministru, realizat de către Președinte. Din moment ce, prin procedura de remaniere, consacrată de art. 85 alin. (2), nu ne putem abate de la regimul constituțional al investirii, credem că nici actul Președintelui nu își poate modifica semnificația, dobândind valențele actului decizional. În atare situație, primul-ministru, care trebuie să ducă la îndeplinire programul de guvernare, poartă răspunderea propunerii pentru funcția de ministru, în raport cu care poate fi folosită motiunea de cenzură.

Judecător,
prof. univ. dr. Tudorel Toader
Judecător,
Puskás Valentin Zoltán

3. DECIZIA NR. 1.222 DIN 12 NOIEMBRIE 2008¹

asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte

Tematică: neconstituționalitatea dispozițiilor art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare; conflict juridic de natură constituțională generat de nesocotirea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a deciziei Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006; calitatea Președintelui României de șef al statului și comandant al forțelor armate; exercitarea atribuției prezidențiale de acordare a gradelor de mareșal, de general și de amiral – drept exclusiv al Președintelui, nu obligație; inadmisibilitatea unor condiționări privind exercitarea acestei atribuții; natura juridică a Administrației Prezidențiale – ansamblul de servicii din subordinea Președintelui României; soluție a ÎCCJ de obligare a Administrației Prezidențiale la înaintarea unui proiect de decret către Președintele României, pentru avansarea în grade militare; lipsa de atribuții a Administrației Prezidențiale în materia acordării gradelor militare; imposibilitatea Președintelui României de a respecta în egală măsură decizia Curții Constituționale și decizia ÎCCJ; inopozabilitatea deciziei ÎCCJ față de Președintele României.

Prin cererea cu nr. 2.186 din 25 septembrie 2008, Președintele României a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra existenței unui conflict juridic de natură

¹ Publicată în M. Of. nr. 864 din 22 decembrie 2008.

constituțională între Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte.

Cererea se întemeiază pe prevederile art. 146 lit. e) din Constituție și ale art. 34 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 10.411 din 25 septembrie 2008 și formează obiectul Dosarului nr. 1.912E/2008.

În motivarea cererii, se susțin, în esență, următoarele:

1. *În fapt*: prin Ordinul ministrului apărării nr. MP 554 din 19 mai 2005, domnul colonel Leordean Alexandru a fost trecut în rezervă, la limită de vârstă, în temeiul Legii nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare, modificată și completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2001. Ordinul menționat a fost contestat de domnul Leordean Alexandru la Curtea de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal, întrucât nu s-au respectat prevederile art. 66 din Legea nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare, astfel cum au fost modificate prin pct. 10 al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 90/2001. Prin acțiune, se susține că, potrivit textului modificat, coloneilor în activitate cu o vechime în grad de minimum 5 ani, care au împlinit limita de vârstă în grad și sunt încadrați de cel puțin 3 ani în funcții prevăzute în statele de organizare cu grad de general, apreciați în această perioadă cu calificativul „foarte bun” sau „exceptional”, li se va acorda, la trecerea în rezervă, gradul de general și vor fi trecuți în rezervă cu noul grad. Cererea de chemare în judecată a fost formulată împotriva Ministerului Apărării Naționale și Administrației Prezidențiale. Cu prilejul judecării procesului, aceasta din urmă a ridicat excepția de neconstituționalitate a art. 66 din Legea nr. 80/1995, modificat. Prin Decizia nr. 384 din 4 mai 2006, publicată în M. Of. nr. 451 din 24 mai 2006, Curtea Constituțională a constatat că prevederile de lege criticate contravin art. 94 lit. b) din Constituție. Curtea de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal, fără a reține „impactul deciziei Curții Constituționale, deși această decizie privește direct și decisiv legea aplicabilă în cauză”, a respins acțiunea formulată de domnul Leordean Alexandru, cu motivarea că instanța de judecată „analizează doar legalitatea ordinului contestat”. Sentința Curții de Apel a fost recurată de domnul Leordean Alexandru, iar Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ și fiscal – a admis recursul și, rejudicând cauza, a admis acțiunea reclamantului. În motivarea soluției, Înalta Curte de Casație și Justiție „a considerat recursul fondat, deoarece prevederile Legii nr. 80/1995, înainte de declararea lor ca neconstituționale de către Curtea Constituțională, prevedeau posibilitatea acordării gradului de general tuturor coloneilor cu o vechime în grad de minimum 5 ani și cu calificativul „foarte bun”. Așadar, se consideră că, „practic, Înalta Curte de Casație și Justiție nesocotește o decizie a Curții Constituționale, aplicând legea de la momentul formulării acțiunii în instanță (2005), și nu de la momentul judecării cauzei (2007). În mod surprinzător, Înalta Curte de Casație și Justiție nici măcar nu amintește de Decizia Curții Constituționale. Ba mai mult, aplică în speță un text de lege inexistent, deoarece prin Legea nr. 81/2007, publicată în M. Of. nr. 236 din 5 aprilie 2007, textul art. 66 din Legea nr. 80/1995 a fost schimbat ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 384/2006”. Se mai arată că, în vederea executării sentinței, „prin Adresa cu nr. 1.560 din 20 noiembrie 2007, venită prin intermediul Biroului de executori judecătorești «Popescu Sofica și

Popescu Florin», domnul Leordean Alexandru s-a adresat Președintelui României, în speță Secretariatului Consiliului Suprem de Apărare a Țării din cadrul Administrației Prezidențiale, solicitând «acordarea gradului de general de brigadă și trecerea în rezervă cu noul grad».

Se precizează că, la data formulării acțiunii de către domnul Leordean Alexandru, art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 avea următorul cuprins: „Coloneilor și comandorilor în activitate, care au o vechime în grad de minimum 5 ani și au fost încadrați în această perioadă cel puțin 3 ani în funcții prevăzute în statele de organizare cu grad de general sau similare și care au fost apreciați în ultimii 3 ani cu calificativul «foarte bun», la trecerea în rezervă sau direct în retragere li se va acorda gradul de general de brigadă, respectiv de general de flotilă aeriană sau contraamiral de flotilă, și vor fi trecuți în rezervă sau direct în retragere cu noul grad. Prevederile alin. (3) nu se aplică celor trecuți în rezervă sau direct în retragere prin aplicarea art. 85 lit. e¹)-l), art. 87 și art. 88”.

Art. I pct. 10 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 80/1995 prevede: „După art. 66 alin. (2), se introduc alin. (3) și (4), cu următorul cuprins:

«Coloneilor și comandorilor în activitate din Ministerul Apărării Naționale, care au o vechime în grad de minimum 5 ani și au fost încadrați în această perioadă cel puțin 3 ani în funcții prevăzute în statele de organizare cu grad de general, similare și au fost apreciați în ultimii 3 ani cu calificativul „foarte bun”, la trecerea în rezervă sau direct în retragere li se va acorda gradul de general de brigadă, respectiv general de flotilă aeriană sau contraamiral și vor fi trecuți în rezervă sau direct în retragere cu noul grad.

Prevederile alin. (3) nu se aplică celor trecuți în rezervă sau direct în retragere prin aplicarea art. 85 lit. e¹)-l), art. 87 și art. 88».”

Ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 384/2006, prin care s-a constatat neconstituționalitatea art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995, Parlamentul a adoptat Legea nr. 81/2007, publicată în M. Of. nr. 236 din 5 aprilie 2007, articolul menționat având următoarea redactare: „Coloneilor și comandorilor în activitate, care au o vechime în grad de minimum 5 ani și au fost încadrați în această perioadă de cel puțin 3 ani în funcții prevăzute în statele de organizare cu grad de general sau similare și care au fost apreciați în ultimii 3 ani cu calificativul «foarte bun», la trecerea în rezervă sau direct în retragere, li se poate acorda gradul de general de brigadă cu o stea, respectiv de general de flotilă aeriană cu o stea sau contraamiral de flotilă cu o stea, și vor fi trecuți în rezervă sau direct în retragere cu noul grad”.

2. În drept: se solicită Curții Constituționale să se pronunțe asupra existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată în cauza de față prin Înalta Curte de Casație și Justiție, conflict ivit ca urmare a nesocotirii de către instanța supremă a Deciziei Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006. „Nesocotirea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a deciziei Curții Constituționale pune Președintele României în imposibilitatea de a respecta, în același timp, și hotărârea instanței judecătorești și decizia Curții Constituționale.”

Se mai arată că solicitarea îndeplinește condițiile constituționale și legale pentru a se constata existența unui asemenea conflict. De asemenea, se invocă jurisprudența Curții

Constituționale în materie, de exemplu: Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, precum și doctrina de drept constituțional, referitoare la nesocotirea deciziilor Curții.

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) și (2) din Legea nr. 47/1992, cererea a fost comunicată părților aflate în conflict, solicitându-le să își exprime, în scris, punctul de vedere asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

Președintele României nu a comunicat punctul său de vedere, socotind că toată documentația anexată la cerere, ca și argumentația acesteia, sunt îndestulătoare.

Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție a comunicat, cu Adresa nr. 159 din 6 octombrie 2008, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 10.755 din 6 octombrie 2008, punctul său de vedere, potrivit căruia, în prezenta cauză, „nu se poate vorbi despre existența unui conflict de competențe și cu atât mai puțin de existența unui blocaj instituțional”. În acest sens, arată că „de principiu”, hotărârea judecătorească nu poate constitui prin ea însăși izvor al unui conflict juridic de natură constituțională, întrucât o hotărâre judecătorească, definitivă și irevocabilă „are putere de lege, în virtutea principiului *res iudicata pro veritate habetur*, și este executată în numele Președintelui României, ea neputând fi reformată sau retractată decât în condițiile strict și limitativ prevăzute de lege, în speță Legea nr. 554/2004 și Codul de procedură civilă”. Sub acest aspect, legislația civilă internă este în deplin acord cu principiile din Recomandarea nr. 94(12) a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind independența, eficiența și rolul judecătorilor. Dacă s-ar accepta existența unui conflict juridic de natură constituțională determinat de o hotărâre judecătorească, „efectele unei atare constatări ar trebui să se finalizeze prin reformarea hotărârii de către o autoritate din sfera sistemului organizării judecătorești, lucru inacceptabil într-un stat de drept”. Or, „este unanim acceptat și recunoscut faptul că nicio autoritate publică nu are competența de a desființa, modifica sau lipsi de efecte juridice o hotărâre judecătorească”. Altfel, s-ar crea „un precedent prin care, în urma denaturării rațiunilor și rolului instituției juridice a conflictului juridic de natură constituțională, s-ar instituționaliza, pe cale jurisprudențială, o procedură constituțională de lipsire de efecte juridice a hotărârilor judecătorești”.

Se mai arată că, de altfel, în cauza în care au fost pronunțate hotărârile Curții de Apel București și Înaltei Curți de Casație și Justiție, nici Administrația Prezidențială, care este parte în proces, și nici Președintele României, care nu a avut această calitate „nu au fost obligate în niciun fel.” În această cauză, părți au fost reclamantul Leordean Alexandru și pârâții Ministerul Apărării Naționale și Administrația Prezidențială, iar obiectul acțiunii în contencios administrativ a fost contestarea legalității ordinului emis de ministrul apărării naționale, în sensul anulării lui, precum și recunoașterea dreptului reclamantului, conform dispozițiilor art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995, în redactarea anterioară declarării lor ca fiind neconstituționale. Atât Curtea de Apel București, cât și Înalta Curte de Casație și Justiție s-au pronunțat asupra legalității ordinului emis de ministrul apărării naționale în raport cu dispozițiile în vigoare la data emiterii lui, „iar nicidecum asupra obligației Președintelui României de a emite decretul prin care să acorde reclamantului gradul de general”. În continuare, se arată că, într-adevăr, prin Decizia Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006, prevederile art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 au fost declarate neconstituționale, iar Curtea de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, deși a făcut referire la aceasta în Sentința civilă nr. 3.602 din 13 decembrie 2006, a respins acțiunea reclamantului. Înalta Curte de Casație și Justiție,

soluționând recursul împotriva acestei sentințe, a modificat-o, a re judecat cauza și, „prin raportare la dispozițiile art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 *în forma în vigoare la data emiterii actului administrativ contestat* (declarate, ulterior, neconstituționale) și, fără a face referire la decizia Curții Constituționale, a admis acțiunea reclamantului Leordean Alexandru”. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 2.289 din 2 mai 2007 „este invocată ca izvor al conflictului juridic de natură constituțională”, „întrucât l-a pus pe Președintele României în imposibilitatea de a respecta, în același timp, și hotărârea instanței judecătorești (Decizia nr. 2.289 din 2 mai 2007 a Înaltei Curți) și decizia Curții Constituționale (Decizia nr. 384 din 4 mai 2006).

În concluzie, Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție consideră că nu există un conflict juridic de natură constituțională, întrucât Președintele României nu a fost parte în proces, obiectul acțiunii a fost contestarea legalității ordinului emis de ministrul apărării, precum și că dispozitivul Hotărârii nr. 2.289/2007 stabilește explicit obligațiile pârâtului Ministerul Apărării Naționale, iar nu „obligarea Președintelui României să emită decretul pentru avansarea reclamantului Leordean Alexandru în gradul de general”. Așadar, „rezultă, fără putință de tăgadă, că a fost respectată întru totul Decizia Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006 și nu s-a dispus nicio obligație în sarcina șefului statului, de natură a aduce atingere competențelor sale constituționale”. În situația în care ar exista o eroare de judecată, constând în interpretarea sau aplicarea greșită a legii, aceasta poate constitui motiv de promovare a uneia dintre căile extraordinare de atac prevăzute de Codul de procedură civilă. „Orice altă modalitate juridică sau ajuridică” de retractare a unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile de către o altă autoritate publică decât autoritatea judecătorească ar constitui o încălcare a principiului separației puterilor în stat. În plus, în cauză, cei chemați să pună în executare decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție „au deschisă calea procedurală a lămuririi dispozitivului, prevăzută de art. 281¹ C. pr. civ.”.

Președintele Consiliului Superior al Magistraturii nu a comunicat punctul său de vedere.

Curtea, examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, susținerile reprezentantului Președintelui României, raportul întocmit de judecătorul-raportor, prevederile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit art. 146 lit. e) din Constituție, precum și art. 1, art. 10, art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte.

În esență, prin cererea formulată, se solicită Curții Constituționale să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională, ivit ca urmare a nesocotirii de către instanța supremă a unei decizii a Curții Constituționale. Nesocotirea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a deciziei Curții Constituționale pune Președintele României în imposibilitatea de a respecta, în același timp, și hotărârea instanței judecătorești și decizia Curții Constituționale.

Analizând cererea formulată și documentele depuse la dosar, Curtea constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, conflict generat de nesocotirea de către instanța supremă a Deciziei Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006, publicată în M. Of. nr. 451 din 24 mai 2006.

Potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, „deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”. În temeiul acestor prevederi constituționale, preluate de dispozițiile art. 11 alin. (3) lit. c) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, Decizia Curții nr. 384 din 4 mai, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare a fost publicată în M. Of. nr. 451 din 24 mai 2006. Prin decizia menționată, Curtea Constituțională, admitând excepția, a constatat că dispozițiile art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 sunt neconstituționale, întrucât prevăd „într-o formă imperativă avansarea în grad a coloneilor și comandorilor”, astfel că „atribuția Președintelui României, prevăzută de art. 94 lit. b) din Constituție, apare, în acest caz, ca o intervenție formală pentru îndeplinirea unor prevederi legale”. În consecință, potrivit procedurii constituționale și legale, în cazurile de admitere a excepției de neconstituționalitate, prin Legea nr. 81/2007 pentru modificarea Legii nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare, art. 66 alin. (3) din lege a fost modificat în sensul că, la trecerea în rezervă sau direct în retragere, coloneilor și comandorilor în activitate *li se poate acorda* gradul de general de brigadă cu o stea. Așadar, prin noua redactare, art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare este în concordanță cu cele statuate de Curtea Constituțională în decizia menționată, în sensul că acesta prevede posibilitatea, în condițiile legii, iar nu obligația acordării gradului.

Curtea constată, de asemenea, că în calitate de șef al statului și comandant al forțelor armate, Președintele României îndeplinește și atribuțiile prevăzute de art. 94 din Constituție, între care și cea de la lit. b) a acestui articol privind acordarea gradelor de mareșal, de general și de amiral. Or, așa cum a statuat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 384 din 4 mai 2006, această atribuție „reprezintă un drept al Președintelui, iar nu o obligație, astfel că șeful statului are posibilitatea de a aprecia dacă acordă sau nu aceste grade, fără a fi condiționat de lege, așa cum este în cazul atribuției privind numirile în funcții publice”.

Prin Decizia nr. 2.289 din 2 mai 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ și fiscal – în Dosarul nr. 34.763/2/2005, a fost admis recursul declarat de domnul Alexandru Leordean împotriva Sentinței civile nr. 3.602 din 13 decembrie 2006 a Curții de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, „cu obligarea pârâtului să emită proiectul de decret către Președintele României, pentru avansarea reclamantului”. În baza acestei decizii, care s-a întemeiat, în drept, pe prevederile art. 66 alin. (3) din Legea nr. 80/1995, în redactarea a cărei neconstituționalitate a fost constatată de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 384 din 4 mai 2006, domnul Alexandru Leordean s-a adresat Președintelui României, prin intermediul Biroului de executori judecătorești „Popescu Sofica și Popescu Florin”, solicitând „acordarea gradului de general de brigadă și trecerea în rezervă cu noul grad”. Din documentele depuse la dosar, Curtea reține că părți în proces au fost reclamantul

Leordean Alexandru și pârâții Ministerul Apărării Naționale și Administrația Prezidențială. Or, potrivit art. 1 din Legea nr. 47/1994 privind serviciile din subordinea Președintelui României, pentru exercitarea prerogativelor atribuite acestuia prin Constituție și alte legi, se organizează Administrația Prezidențială, ca instituție publică cu personalitate juridică. În sensul legii, prin *Administrația Prezidențială* se înțeleg serviciile publice aflate la dispoziția Președintelui României, cu atribuții stabilite prin regulamentul propriu, între care și reprezentarea acestuia, ca în speță, la instanțele judecătorești. Administrația Prezidențială nu îndeplinește, însă, și atribuțiile exclusive ale Președintelui, de exemplu: acordarea gradelor militare. Cu toate acestea, prin dispozitivul Deciziei nr. 2.289 din 2 mai 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ, în care părți au fost Ministerul Apărării Naționale și Administrația Prezidențială, Președintele României este obligat să emită un decret pentru avansarea în grad a reclamantului.

Așa fiind, față de cele expuse, Curtea Constituțională constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată, în cauza de față, prin Înalta Curte de Casație și Justiție, conflict ivit ca urmare a nesocotirii de către instanța supremă a Deciziei Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006 și a dispozițiilor legale în vigoare, având drept consecință imposibilitatea respectării de către Președintele României, în același timp, a Deciziei nr. 2.289 din 2 mai 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în Dosarul nr. 34.763/2/2005, și a Deciziei Curții Constituționale.

Având în vedere considerentele expuse în prezenta decizie, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A. e), art. 34, art. 35 și art. 36 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

1. Curtea Constituțională constată că există un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și puterea judecătorească, reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, în sensul art. 146 lit. e) din Constituție și al practicii instanței de contencios constituțional în materie, produs în condițiile neluării în considerare de către Înalta Curte de Casație și Justiție a Deciziei Curții Constituționale nr. 384 din 4 mai 2006, publicată în M. Of. nr. 451 din 24 mai 2006, precum și a dispozițiilor legale în vigoare.

2. Curtea Constituțională constată că Decizia nr. 2.289 din 2 mai 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ și fiscal – în Dosarul nr. 34.763/2/2005 nu este opozabilă Președintelui României, care nu a fost parte în proces.

3. Curtea Constituțională constată că, potrivit art. 94 lit. b) din Constituție, acordarea gradului de general reprezintă o atribuție exclusivă a Președintelui României.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Dezbaterea a avut loc la data de 12 noiembrie 2008 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Ion Predescu, Puskás Valentin-Zoltán, Tudorel Toader și Augustin Zegrean, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Magistrat-asistent-șef,
Gabriela Dragomirescu

4. DECIZIA NR. 1.559 DIN 18 NOIEMBRIE 2009¹

asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de președintele Senatului

Tematică: demisia din Guvern a miniștrilor aparținând unui partid politic; decret al Președintelui prin care se ia act de demisie și se constată încetarea funcției de membri ai Guvernului; desemnarea altor membri ai Guvernului ca miniștri interimari; competența Parlamentului de a aproba remanierea, în cazul schimbării compoziției politice sau a structurii Guvernului; semnificația „schimbării compoziției politice” – cooptarea sau scoaterea de la guvernare a unuia sau mai multor partide politice; exercitarea funcției de ministru interimar – neechivalare cu remanierea prin schimbarea compoziției politice; aplicabilitatea art. 85 alin. (3) din Constituție numai în cazul numirii de noi membri ai Guvernului.

Prin Adresa nr. I 811 din 19 octombrie 2009, președintele Senatului a sesizat Curtea Constituțională cu privire la intervenția unui conflict de natură constituțională între Parlamentul României și Președintele României, motivat de încălcarea dreptului constituțional al Parlamentului de a aproba numirea unor membri ai Guvernului, drept ce îi revine în exercitarea atribuției reglementată de art. 85 alin. (1) coroborat cu art. 85 alin. (3) din Constituție.

Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție, precum și al art. 10, art. 11 alin. (1) pct. A lit. e) și art. 34 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. J 5.772 din 19 octombrie 2009 și formează obiectul Dosarului nr. 7.756 E/2009.

În motivarea sesizării, se susțin, în esență, următoarele:

Prin Decretul nr. 1.360 din 1 octombrie 2009, Președintele României a luat act de demisia unor miniștri și a constatat încetarea funcției acestora de membri ai Guvernului. La aceeași dată, având în vedere vacanța funcțiilor de ministru astfel intervenită,

¹ Publicată în M. Of. nr. 823 din 30 noiembrie 2009.

Președintele României a emis decrete pentru desemnarea unor membri ai Guvernului ca miniștri interimari.

Desemnarea de către Președintele României, la propunerea primului-ministru, a unor membri ai Partidului Democrat Liberal, pentru preluarea portofoliilor de ministru deținute anterior de membri ai Partidului Social Democrat, a condus practic la schimbarea structurii sau compoziției politice a Guvernului, astfel cum a fost aceasta validată de Parlament în data de 22 decembrie 2008. Or, față de dispozițiile art. 85 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora, dacă, prin propunerea de remaniere, se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României poate numi unii membri ai Guvernului numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru, s-a creat un conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Președinte, prin eludarea de către Președintele României a normelor constituționale și organice referitoare la desemnarea unor membri ai Guvernului, norme care stabilesc atribuția Parlamentului de a aproba propunerea primului-ministru anterior exercitării de către Președintele României a atribuției de numire a unor membri ai Guvernului.

Se arată, totodată, că art. 85 alin. (3) din Constituție nu distinge după cum este vorba de numirea unor miniștri interimari sau titulari, iar unei formulări generale a textului legal trebuie să îi corespundă o aplicare a sa tot generală, fără a introduce distincții pe care legea nu le conține. A interpreta această normă în sensul că ar statua exclusiv o regulă referitoare la numirea miniștrilor titulari, nu și a miniștrilor interimari, ar însemna adăugarea la textul constituțional și, mai mult, ar însemna crearea unui regim discriminatoriu între candidații la funcția de ministru, în sensul că numai unii dintre aceștia ar trebui supuși verificărilor și apoi aprobării Parlamentului.

Se consideră că nu sunt incidente în cauză dispozițiile art. 85 alin. (2) din Constituție, deoarece situația reglementată de acestea are în vedere doar remanierea care nu are ca urmare schimbarea structurii sau a compoziției politice, ci doar situația schimbării membrilor Guvernului post pe post. Schimbarea structurii sau a compoziției politice intervine în toate cazurile în care se produc înlocuiri între miniștri având apartenență politică diferită, în care se mărește sau se micșorează numărul membrilor Guvernului, dar și în situația în care fie mai este cooptat la guvernare unul sau mai multe partide, fie este scos de la guvernare un partid sau mai multe. Se invocă și considerentele deciziilor Curții Constituționale nr. 356 din 5 aprilie 2007 și nr. 98 din 7 februarie 2008.

Se solicită Curții Constituționale să procedeze la soluționarea conflictului juridic de natură constituțională, să oblige autoritatea publică ce a încălcat normele constituționale (Președintele României) „la remedierea situației create de încălcarea art. 85 alin. (3) din Constituție, prin anularea de către aceasta a actelor nelegal emise”, și să oblige primul-ministru al României ca, în aplicarea dispozițiilor art. 85 alin. (3) din Constituție, să solicite Parlamentului României „aprobarea numirii unor membri ai Guvernului”.

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, cererea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Președintelui României, pentru a prezenta punctele lor de vedere asupra conținutului conflictului juridic de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

Senatul a comunicat punctul său de vedere prin Adresa nr. I 870 din 26 octombrie 2009, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 14.439 din 26 octombrie 2009. Pentru

aceleași motive arătate în cuprinsul cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, se consideră că s-a născut un astfel de conflict între Parlamentul României și Președinte, „prin eludarea de către Președintele României a normelor constituționale și organice referitoare la desemnarea unui membru al Guvernului, norme care consacră atribuția Parlamentului de a aproba propunerea primului-ministru anterior exercitării de către Președintele României a atribuției de numire a unui membru al Guvernului”.

Camera Deputaților a comunicat punctul său de vedere prin Adresa nr. 1/2.519 din 26 octombrie 2009, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 14.444 din 26 octombrie 2009, în sensul că, în cauză, „nu există, de fapt, niciun conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României și Președintele României”. Se arată că dispozițiile art. 85 alin. (3) din Constituție, referitoare la remanierea guvernamentală, nu au aplicabilitate la situația de fapt, invocată ca motiv al unui conflict juridic de natură constituțională. Se arată, în acest sens, că termenul de remaniere guvernamentală folosit de art. 85 alin. (2) și (3) din Constituție „se raportează la continuarea mandatului Guvernului și nu are nimic comun cu o perioadă tranzitorie din activitatea acestuia. Conceptual și practic, remanierea guvernamentală este incompatibilă cu numirea unor miniștri interimari și cu atât mai puțin nu se poate reduce la instituirea unui interimat ministerial, care, prin definiție, este o formulă de provizorat pentru o perioadă limitată de timp. [...] ar fi fost incidente prevederile art. 85 alin. (3) din Constituție, invocate de semnatarul cererii, numai în situația ipotetică în care primul-ministru ar fi propus în locul miniștrilor menționați în cererea transmisă Curții Constituționale, în funcțiile vacante, alte persoane din rândurile Partidului Democrat Liberal sau a unor independenți”. Se mai arată că deciziile Curții Constituționale, invocate în cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, „privesc situații cu totul diferite față de cele invocate în cerere și au alte calificări juridice”.

Președintele României a comunicat, cu Adresa nr. 3.284 din 26 octombrie 2009, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 14.425 din 26 octombrie 2009, punctul său de vedere, în sensul că „nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României și Președintele României, deoarece nu suntem nici în prezența unei atribuții pe care Președintele României ar fi trebuit să o exercite și nu a exercitat-o și nici în situația arogării unor competențe care aparțin altor autorități publice”. Se arată că „nu există nicio dispoziție constituțională sau legală din care să rezulte că art. 85 se aplică și în cazul miniștrilor interimari, aceștia fiind clar delimitați de miniștrii titulari în Constituție, fiindu-le consacrate articole diferite”. În plus, „interpretarea potrivit căreia este necesară aprobarea Parlamentului atunci când se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului prin desemnarea unor miniștri interimari este excesivă și pune în discuție însăși esența instituției interimatului de a asigura continuitatea Guvernului până la numirea miniștrilor interimari”. Se apreciază că, în motivarea cererii adresate Curții, „se face o gravă confuzie între numirea unui membru al Guvernului în calitate de ministru titular și situația interimatului, ca măsură provizorie, intervenită fortuit, ca urmare a demisiilor intempestive”. Jurisprudența Curții Constituționale invocată în motivarea cererii are în vedere candidații la funcția de ministru, iar nu miniștrii interimari, aplicarea

dispozițiilor art. 85 din Constituție, în interpretarea dată de Curtea Constituțională, fiind obligatorie numai atunci când se numește un nou membru al Guvernului. Se solicită Curții Constituționale să constate că în cauză nu există un conflict juridic de natură constituțională și să constate inadmisibilitatea capetelor subsecvente de cerere, referitoare la anularea decretelor și la obligarea primului-ministru să solicite Parlamentului României aprobarea numirii unor membri ai Guvernului.

Dezbaterile asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională au avut loc la data de 29 octombrie 2009 și s-au desfășurat potrivit prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu citarea părților și ascultarea concluziilor reprezentanților acestora, fiind consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, în temeiul art. 58 din Legea nr. 47/1992, a amânat deliberarea la data de 11 noiembrie 2009 și apoi la data de 18 noiembrie 2009.

Curtea,

examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, formulată de președintele Senatului, punctele de vedere ale Senatului, Camerei Deputaților și Președintelui României, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile reprezentanților autorităților publice aflate în conflict, dispozițiile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice.

Art. 34 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 prevede că „cererea de soluționare a conflictului va menționa autoritățile publice aflate în conflict, textele legale asupra cărora poartă conflictul, prezentarea poziției părților și opinia autorului cererii”. În prezenta cauză, potrivit cererii formulate, autoritățile publice aflate în conflict sunt Parlamentul României și Președintele României, textele constituționale asupra cărora poartă conflictul sunt cele ale art. 85 alin. (1) și (3) din Constituție, iar opinia autorului cererii este aceea că desemnarea de către Președintele României a unor miniștri interimari, prin decretele menționate în sesizare, s-a făcut cu încălcarea competenței Parlamentului de a aproba numirea miniștrilor în cauză. În finalul cererii se face și precizarea că, „chiar dacă s-ar aprecia că, prin emiterea Decretului nr. [...], Președintele României nu și-a arogat competențe ce nu îi aparțineau, ci doar a exercitat o competență cu încălcarea procedurii prealabile impuse de o normă constituțională (numirea unor miniștri în absența aprobării prealabile, dată de către Parlamentul României), trebuie reținut că [...] în sfera conflictelor juridice de natură constituțională este inclus orice conflict juridic de acest fel intervenit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea”.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că un conflict juridic de natură constituțională dintre autorități publice presupune „acte sau acțiuni concrete, prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor” (Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în M. Of. nr. 144 din 17

februarie 2005). Curtea a mai statuat că textul art. 146 lit. e) din Constituție „stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea” (Decizia nr. 270 din 10 martie 2008, publicată în M. Of. nr. 290 din 15 aprilie 2008).

Raportând datele speței la considerentele de principiu reținute din jurisprudența sa, Curtea Constituțională urmează să decidă dacă aspectele sesizate în cererea președintelui Senatului întrunesc elementele constitutive ale unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României și Președintele României. Astfel, pentru a stabili dacă, prin emiterea decretelor de desemnare a unor miniștri ai Guvernului ca miniștri interimari pe funcțiile de ministru vacante ca urmare a demisiei și ieșirii de la guvernare a miniștrilor aparținând Partidului Social Democrat, Președintele României a încălcat competența Parlamentului, la care face referire art. 85 alin. (3) din Legea fundamentală, Curtea urmează să analizeze ipoteza aplicării textului constituțional invocat.

Curtea constată mai întâi că art. 85 din Constituție, având ca denumire marginală „Numirea Guvernului”, reglementează procedura de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru și numirea Guvernului, fiind prevăzute trei cazuri în care Președintele României numește Guvernul [alin. (1)] sau numai pe unii membri ai Guvernului [alin. (2) și (3)].

Conform art. 85 alin. (2) și (3) din Constituție:

„(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

(3) Dacă, prin propunerea de remaniere, se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevăzută la alin. (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru”.

Din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 85 alin. (2) și (3) din Constituție, art. 106, potrivit căroră „funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege”, art. 107 alin. (3) și (4), care stabilesc durata maximă a interimatului, precum și ale art. 10 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, potrivit căroră „numirea în funcția de membru al Guvernului, în caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, se face de Președintele României, la propunerea primului-ministru”, rezultă că, în cazul încetării funcției de membru al Guvernului, primul-ministru are obligația de a propune și Președintele României are obligația de a numi, prin decret, într-un termen de cel mult 45 de zile, un nou ministru titular.

Art. 85 alin. (3) din Constituție, invocat ca temei al cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, impune ca numirea ministrului să se realizeze pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru, în situația în care prin propunerea de *remaniere* se schimbă *structura* sau *compoziția politică* a Guvernului.

Remanierea guvernamentală reprezintă înlocuirea unor membri ai Guvernului cu alte persoane care nu se regăsesc pe lista inițială aprobată de Parlament, prin acordarea votului de încredere.

Reglementând *structura Guvernului*, în art. 102 alin. (3), Constituția prevede că „Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri, stabiliți prin lege organică”. Textul constituțional nu face nicio referire la numărul de ministere sau la nominalizarea acestora. Prin urmare, în lipsa unor norme exprese prevăzute prin lege organică, structura Guvernului este cea aprobată prin hotărârea Parlamentului de acordare a încrederii Guvernului sau cea aprobată prin hotărârea Parlamentului privind schimbarea structurii Guvernului, la cererea primului-ministru. În acest sens, sunt dispozițiile art. 36 și art. 37 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor. Potrivit art. 36 din actul normativ menționat, „ministerele și miniștrii se aprobă de către Parlament, prin acordarea votului de încredere asupra Programului de guvernare și întregii liste a Guvernului la investitură”, iar, potrivit art. 37 alin. (1), „primul-ministru poate cere Parlamentului modificarea structurii Guvernului prin înființarea, desființarea sau, după caz, divizarea ori comasarea unor ministere. În astfel de situații, prevederile art. 36 se aplică în mod corespunzător”.

Compoziția politică privește partidele care intră în alcătuirea Guvernului, schimbarea compoziției politice intervenind în situația în care prin remanierea guvernamentală este cooptat sau, după caz, scos de la guvernare un partid politic sau mai multe.

Prin Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007, publicată în M. Of. nr. 322 din 14 mai 2007, invocată în motivarea cererii, Curtea a reținut următoarele: „în situația investirii Guvernului și aprobării Programului de guvernare, Parlamentul îi verifică, prin comisiile permanente, pe candidații pentru funcția de ministru și, apoi, dezbate și aprobă prin hotărâre, în ședința comună a Camerelor Parlamentului, cu votul majorității deputaților și senatorilor, Programul de guvernare și lista completă a Guvernului. Hotărârea Parlamentului, semnată de președinții Camerelor, se înaintează de către aceștia, de îndată, Președintelui României, spre a proceda la numirea Guvernului; acestea sunt prevederile art. 76 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului. Numirea Guvernului de către Președintele României nu se face la sesizarea primului-ministru, ci la sesizarea președinților celor două Camere ale Parlamentului și în baza hotărârii Parlamentului de aprobare a Programului de guvernare și a listei complete a membrilor Guvernului. Obligația constituțională a Președintelui României se fundamentează pe hotărârea Parlamentului și, în executarea acesteia, Președintele emite decretele de numire în funcție a membrilor Guvernului, urmată de depunerea jurământului de credință cerut de lege. Candidații la funcția de ministru, înscrși pe lista Guvernului, propuși de candidatul pentru funcția de prim-ministru, sunt audiați de comisiile permanente ale Camerelor Parlamentului, competente potrivit obiectului de activitate al funcției candidatului de ministru, și, pe baza constatărilor făcute, acestea emit avize favorabile sau avize de respingere [...]. Aceasta este procedura prevăzută de art. 72 alin. (2) și (3) și art. 76 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului. Și în situația remanierii guvernamentale, prevăzută de art. 85 alin. (3) din Constituție, se aplică întocmai procedura prevăzută de art. 72 alin. (2) și (3) și art. 76 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului [...]. Hotărârile Parlamentului au la bază constatările făcute de comisiile permanente parlamentare privind corespunderea pe funcție a candidaților propuși și, în temeiul acestor garanții, urmează investirea în funcție de către Președintele României, depunerea jurământului și intrarea în exercițiul funcțiunii. Acesta este cadrul juridic obligatoriu pentru situațiile prevăzute de

art. 85 alin. (1) și (3) și art. 103 din Constituție, dispoziții dezvoltate în prevederile Regulamentului ședințelor comune ale Camerelor Parlamentului”.

Prin Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008, publicată în M. Of. nr. 140 din 22 februarie 2008, Curtea a statuat că, în cazurile prevăzute la art. 85 alin. (1) și (3), „numirea, de către Președintele României, a miniștrilor este un act de executare a hotărârii Parlamentului și de investire, pe această bază, a miniștrilor, de către șeful statului. Hotărârea organului reprezentativ suprem al poporului român [art. 61 alin. (1) din Constituția României] este un act obligatoriu, pe care Președintele nu l-ar putea refuza decât prin săvârșirea unor fapte grave de încălcare a Constituției”.

Acesta este cadrul legal și jurisprudențial la care se raportează cererea adresată Curții Constituționale, adică cel corespunzător numirii unor membri ai Guvernului, în cazul remanierii guvernamentale care are ca efect schimbarea structurii sau a compoziției politice a Guvernului.

Se constată însă că situația juridică supusă examinării Curții prin cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, formulată de președintele Senatului, este diferită de aceea expusă anterior, ceea ce determină incidența dispozițiilor constituționale corespunzătoare acestei situații.

Curtea reține că, urmare a deciziei Partidului Social Democrat de a ieși de la guvernare și a depunerii demisiilor de către miniștrii având această apartenență politică, Președintele României, la propunerea primului-ministru, în temeiul art. 85 alin. (2), art. 100 alin. (1) și art. 106 din Constituția României, precum și al art. 5 și art. 8 alin. (1) din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, a luat act de demisia următorilor miniștri și a constatat încetarea funcției acestora de membri ai Guvernului:

- domnul Cristian Diaconescu, ministrul afacerilor externe;
- doamna Ecaterina Andronescu, ministrul educației, cercetării și inovării;
- domnul Marian Sârbu, ministrul muncii, familiei și protecției sociale;
- domnul Ilie Sârbu, ministrul agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale;
- domnul Ion Bazac, ministrul sănătății;
- domnul Nicolae Nemirschi, ministrul mediului;
- domnul Constantin Niță, ministrul întreprinderilor mici și mijlocii, comerțului și mediului de afaceri;
- domnul Victor-Viorel Ponta, ministrul pentru relația cu Parlamentul.

A fost emis Decretul nr. 1.360 din 1 octombrie 2009 pentru constatarea vacanței unor posturi de membru al Guvernului, publicat în M. Of. nr. 649 din 1 octombrie 2009. Prin decretele nr. 1.361 din 1 octombrie 2009, nr. 1.362 din 1 octombrie 2009, nr. 1.363 din 1 octombrie 2009, nr. 1.364 din 1 octombrie 2009, nr. 1.365 din 1 octombrie 2009, nr. 1.366 din 1 octombrie 2009, nr. 1.367 din 1 octombrie 2009 și Decretul nr. 1.368 din 1 octombrie 2009, toate publicate în M. Of. nr. 649 din 1 octombrie 2009, Președintele României a dispus desemnarea primului-ministru și a următorilor miniștri în funcție, membri ai Partidului Democrat Liberal (cu excepția domnului Cătălin Marian Predoiu), ca miniștri interimari:

- domnul Emil Boc, prim-ministru al Guvernului României, ca ministru interimar al educației, cercetării și inovării;
- domnul Gabriel Sandu, ministrul comunicațiilor și societății informaționale, ca ministru interimar al întreprinderilor mici și mijlocii, comerțului și mediului de afaceri;

- domnul Gheorghe Pogea, ministrul finanțelor publice, ca ministru interimar al muncii, familiei și protecției sociale;
- doamna Elena Gabriela Udrea, ministrul turismului, ca ministru interimar al mediului;
- domnul Radu Mircea Berceanu, ministrul transporturilor și infrastructurii, ca ministru interimar al agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale;
- domnul Cătălin Marian Predoiu, ministrul justiției și libertăților cetățenești, ca ministru interimar al afacerilor externe;
- domnul Adrian Videanu, ministrul economiei, ca ministru interimar al sănătății;
- doamna Sorina Luminița Plăcintă, ministrul tineretului și sportului, ca ministru interimar pentru relația cu Parlamentul.

Curtea constată că, prin decretele Președintelui României anterior menționate, nu au fost numiți miniștri titulari pe funcțiile rămase vacante, ci au fost desemnați miniștri din cadrul aceluiasi cabinet, pentru a se asigura interimatul funcției până la numirea noilor miniștri, în cadrul termenului de 45 de zile, prevăzut de art. 107 alin. (4) din Legea fundamentală.

Potrivit art. 107 alin. (3) și (4) din Constituție:

(3) „Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(4) Prevederile alin. (3) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile”.

În același sens, sunt și dispozițiile art. 9 din Legea nr. 90/2001, potrivit căroră:

(1) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 5 sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru până la formarea noului Guvern. Interimatul pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern în cel mult 45 de zile.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (2), înăuntrul termenului de 45 de zile, primul-ministru va iniția procedurile prevăzute de lege pentru numirea unui alt membru al Guvernului.”

Interimatul reprezintă situația în care o persoană îndeplinește, în condițiile stabilite de lege, pe o perioadă determinată, atribuțiile unei alte persoane care ocupă o demnitate sau o funcție publică. Interimatul funcției de ministru se referă la situația în care conducerea unui minister este exercitată, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile, de un alt membru al Guvernului decât ministrul titular, a cărui funcție a încetat în condițiile art. 106 din Constituție sau care este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile. Având în vedere rolul miniștrilor, care, potrivit art. 46 din Legea nr. 90/2001, exercită conducerea ministerelor și le reprezintă „în raporturile cu celelalte autorități publice, cu persoanele juridice și

fizice din țară și din străinătate, precum și în justiție”, ceea ce impune continuitate în activitatea acestora, instituția interimatului oferă soluția constituțională pentru păstrarea acestei continuități până la propunerea, de către primul-ministru, a unor înlocuitori pentru exercitarea funcțiilor de ministru devenite vacante. Această procedură este compatibilă cu mandatul acordat de Parlament prin votul de învestitură, fiind menită să asigure buna funcționare a Guvernului, în vederea realizării atribuțiilor acestuia.

Potrivit susținerilor cuprinse în sesizare, întrucât art. 85 alin. (3) din Constituție nu distinge după cum este vorba de numirea unor miniștri titulari sau interimari, acesta s-ar aplica în ambele situații, cu consecința numirii – atât a noilor membri ai Guvernului, cât și a miniștrilor interimari – pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru, în cazul în care au loc schimbări în structura sau compoziția politică a Guvernului.

Curtea constată că nu poate fi primită această interpretare a dispozițiilor art. 85 alin. (3) din Constituție. Norma constituțională nu distinge, în sensul menționat în sesizare, întrucât ipoteza aplicării acesteia este foarte clar definită de legiuitorul constituant, ceea ce exclude necesitatea realizării vreunei distincții. Astfel, art. 85 alin. (3) din Constituție se aplică în situația „remanierii guvernamentale”. Or, interimatul se asigură întotdeauna de către un membru al Guvernului, și nu de către o persoană aflată în afara listei aprobate de Parlament prin acordarea votului de învestitură, iar desemnarea ministrului interimar se face pe o perioadă de timp limitată chiar prin textul constituțional – cel mult 45 de zile. Prin desemnarea unui sau unor miniștri interimari nu are loc o remaniere guvernamentală, de esență acesteia fiind, așa cum s-a arătat, înlocuirea unor membri ai Guvernului cu persoane care nu se află pe lista aprobată de Parlament la învestitură. Eventualele schimbări în structura sau compoziția politică a Guvernului, la care se referă același text constituțional, pot fi analizate în cazul și în legătură cu remanierea guvernamentală, iar nu cu privire la o perioadă tranzitorie, în care funcționarea Guvernului este asigurată de miniștrii rămași în funcție până la numirea unor noi membri titulari în funcțiile de ministru. De altfel, interpretarea în sensul că, și în cazul desemnării unuia sau a mai multor membri ai Guvernului ca miniștri interimari, aceștia ar trebui supuși verificării și aprobării de către Parlament lipsește de eficiență instituția interimatului și conduce la blocaje instituționale, cu consecințe negative asupra funcționării întregului Guvern și asupra realizării programului acestuia aprobat de Parlament.

De asemenea, nu poate fi primită susținerea potrivit căreia nerespectarea procedurii impuse de art. 85 alin. (3) din Constituție în cazul desemnării miniștrilor interimari ar crea un regim discriminatoriu între candidații la funcția de ministru, „în sensul că numai unii dintre aceștia ar trebui supuși verificărilor și, apoi, aprobării Parlamentului”. Aceasta întrucât miniștrii interimari nu sunt „candidați la funcția de ministru”, ci miniștri în funcție, care exercită pe o perioadă de cel mult 45 de zile și atribuțiile altui membru al Guvernului, care „se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 106” sau „este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile”. Termenul de cel mult 45 de zile a fost instituit de legiuitorul constituant tocmai pentru a permite realizarea procedurilor legate de numirea noului sau noilor miniștri, în legătură cu aceste proceduri fiind incidente dispozițiile art. 85 din Constituție.

În plus, și în această componentă provizorie, până la numirea noului sau noilor miniștri, Guvernul răspunde politic în fața Parlamentului, în conformitate cu dispozițiile art. 109 din Constituție, potrivit cărora „Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde

politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia [...]”, iar, cât timp încrederea acordată Guvernului nu a fost retrasă, nu există temeii constituțional pentru ca aceiași membri ai Guvernului, aflați pe lista inițială aprobată de Parlament la învestitură, să fie din nou supuși aprobării Parlamentului. În plus, dacă apreciază că Guvernul nu își poate realiza funcțiile constituționale sau programul politic în componența sa provizorie, Parlamentul, în exercitarea funcției sale de control, poate să retragă Guvernului încrederea acordată, prin promovarea și adoptarea unei moțiuni de cenzură, în condițiile art. 113 sau art. 114 din Constituție.

În concluzie, Curtea reține că dispozițiile art. 85 alin. (3) din Constituție nu sunt aplicabile în cazul desemnării miniștrilor interimari, ci numai în cazul numirii de noi membri ai Guvernului. Această concluzie rezultă atât din interpretarea literală a textelor constituționale de referință [art. 85 din Constituție se referă la *numirea Guvernului*, pe când art. 107 alin. (3) și (4) din Constituție se referă la *desemnarea* altor membri ai Guvernului ca miniștri interimari], cât și din interpretarea sistematică a dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 85 – „Numirea Guvernului”, art. 103 – „Învestitura”, art. 104 – „Jurământul de credință”, art. 106 – „Încetarea funcției de membru al Guvernului”, art. 107 – „Primul-ministru” și art. 109 – „Răspunderea membrilor Guvernului”. Numirea miniștrilor, în caz de remaniere guvernamentală, reprezintă o instituție constituțională distinctă, cu o reglementare constituțională distinctă de aceea a desemnării miniștrilor interimari.

Întrucât desemnarea miniștrilor interimari, reglementată de dispozițiile art. 107 din Constituție, nu presupune exercitarea competenței Parlamentului, la care face referire art. 85 alin. (3) din Legea fundamentală, nu se poate susține încălcarea de către Președintele României a acestei competențe sau a „procedurii prealabile” impuse de același text constituțional.

Astfel fiind, Curtea constată că nu există conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Președintele României în legătură cu emiterea decretelor Președintelui României de desemnare a unor miniștri interimari, menționate în cererea adresată Curții, respectiv decretelor nr. 1.361 din 1 octombrie 2009, nr. 1.362 din 1 octombrie 2009, nr. 1.363 din 1 octombrie 2009, nr. 1.364 din 1 octombrie 2009, nr. 1.365 din 1 octombrie 2009, nr. 1.366 din 1 octombrie 2009, nr. 1.367 din 1 octombrie 2009 și nr. 1.368 din 1 octombrie 2009, toate publicate în M. Of. nr. 649 din 1 octombrie 2009.

Curtea s-a pronunțat în limitele sesizării, în conformitate cu dispozițiile art. 10 și art. 34 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, care nu permit extinderea cadrului procesual cu privire la alte autorități publice, nici cu privire la alte texte legale decât cele precizate în cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională.

Având în vedere considerentele expuse în prezenta decizie, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A. e), art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992,

Curtea Constituțională,

În numele legii,

Decide:

Constată că nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României și Președintele României în legătură cu emiterea de către Președintele României a decretelor de desemnare a unor miniștri interimari menționate în sesizare.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Parlamentului României și Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Deliberarea a avut loc la data de 18 noiembrie 2009 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader și Augustin Zegrean, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Magistrat-asistent-șef,
Marieta Safta

5. DECIZIA NR. 683 DIN 27 Iunie 2012¹

asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte

Tematică: reprezentarea României în domeniul afacerilor europene; colaborarea inter-instituțională între Președintele României și Guvern; semnificația luării publice de poziție, prin schimbul de scrisori oficiale, a membrilor Guvernului și a reprezentanților Administrației Prezidențiale; componența și competența Consiliului European; modul de reprezentare a statelor membre ale Uniunii Europene la Consiliul European – caracterul permanent, nu fracționat între autorități publice, al mandatului de reprezentare a statului; necesitatea reprezentării statului membru la cel mai înalt nivel de către autoritatea publică competentă – condiție îndeplinită de Președintele României; partajarea constituțională pe „verticală” a competenței în materia politicii externe: stabilirea liniilor directoare de către Președintele României, respectiv implementarea și realizarea în concret a acestora de către Guvern; reprezentare a statelor membre diferită la Consiliu față de Consiliul European – nivel guvernamental, nu statal; neconstituționalitatea acțiunii Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din componența delegației care participă la Consiliul European; dreptul Președintelui României de a participa la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului, cu posibilitatea delegării acestei atribuții, în mod expres, primului-ministru.

Prin Adresa nr. 803 din 22 iunie 2012, Președintele României a sesizat Curtea Constituțională cu cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte.

¹ Publicată în M. Of. nr. 479 din 12 iulie 2012.

Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. A.e) și art. 34 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.239 din 22 iunie 2012 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.135E/2012.

Prin actul de sesizare se solicită Curții Constituționale constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din componența delegației care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012 și, în consecință, de asumarea de către primul-ministru a atribuției constituționale de reprezentare a statului român la Consiliul European.

În susținerea cererii formulate, Președintele României arată următoarele:

1. Prin intermediul Administrației Prezidențiale, Președintele României a transmis Ministerului Afacerilor Externe, prin Adresa nr. CP/784 din 19 iunie 2012, lista cuprinzând delegația României la Consiliul European, delegație ce urma să fie condusă de către Președintele României. Totodată, având în vedere declarațiile primului-ministru de a-l înlocui pe Președintele României la Consiliul European, Administrația Prezidențială, prin Adresa nr. CP 787 din 20 iunie 2012, a transmis domnului Andrei Marga, ministrul afacerilor externe, o scrisoare prin care a fost atrasă atenția acestuia asupra unor aspecte neconstituționale care vizau participarea delegației României la reuniunea Consiliului European din 28-29 iunie 2012.

Se arată că ministrul afacerilor externe, prin Adresa nr. A/6.498 din 20 iunie 2012, a transmis refuzul de a notifica la Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene delegația României participantă la reuniunea Consiliului European din 28-29 iunie 2012, ce urma să fie condusă de Președintele României. Practic, ministrul afacerilor externe și primul-ministru au ignorat lista Președintelui României, transmițând Secretariatului General al Consiliului Uniunii Europene o altă listă și evident o cu totul altă componență a delegației.

Motivarea a constat, în principal, în faptul că, „în conformitate cu art. 102 din Constituție, Guvernul este instituția care asigură realizarea politicii interne și externe a țării. În consecință, competența Guvernului în materia politicii externe este generală și nu poate fi supusă unor limite”. Or, Guvernul este organismul executiv care asigură realizarea, la nivel național, a politicii interne și externe a țării și nu are rolul de reprezentare a statului la nivelul Consiliului European. De asemenea, un alt argument al Guvernului pentru reprezentarea României la Consiliul European de către primul-ministru a fost acela că Parlamentul României a adoptat o declarație (Declarația nr. 1/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 12 iunie 2012), act esențialmente politic, fără consecințe juridice, prin care a stabilit ca „Primul-ministru să aibă precădere în a reprezenta România și a participa la procesul decizional al Consiliului European”.

Se mai arată că Președintele României, prin Adresa nr. 792 din 20 iunie 2012, i-a atras atenția și primului-ministru asupra faptului că participarea sa la Consiliul European în calitate de șef al delegației României, în absența unei împuterniciri exprese a atribuției de reprezentare și în absența unei aprobări de asemenea exprese din partea Președintelui

României cu privire la mandatul de participare, va echivala, din punct de vedere juridic, cu o însușire a unei atribuții de reprezentare a Președintelui României de către primul-ministru. Primul-ministru a ignorat însă acest lucru.

2. În drept, se apreciază că, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție și art. 10 alin. (2) teza a doua din Tratatul privind Uniunea Europeană, rezultă că atribuția de reprezentare la Consiliul European, având în vedere că reprezentate sunt statele, revine Președintelui României. Locul primului-ministru și al Guvernului este la Consiliu, și nu la Consiliul European.

Se susține că, din perspectiva art. 10 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, rezultă indubitabil o partajare, între șeful statului și guvern, în ceea ce privește reprezentarea statelor membre în cele două organisme europene. Doar în cadrul Consiliului reprezentarea este realizată numai de către Guvern. În ceea ce privește Consiliul European, textul art. 10 alin. (2) din Tratat oferă dreptul de reprezentare șefilor de stat „sau” de guvern. Aceste două variante de reprezentare s-au impus în textul Tratatului din rațiuni ce țin de structura constituțională internă specifică fiecărui stat membru (monarhie constituțională, republică parlamentară, republică semiprezidențială etc.). Prin raportare la specificul constituțional al României, așa cum este consacrat la nivel constituțional, șeful statului este Președintele României, care are atribuția constituțională a reprezentării României. În acest context, primul-ministru nu poate reprezenta statul român la Consiliul European, atât timp cât această reprezentare este asigurată de șeful statului, respectiv Președintele României. Pe de altă parte, nu este admisibilă nici o dublă reprezentare, atât prin Președintele României, cât și prin primul-ministru.

Având în vedere că în Consiliul European sunt reprezentate statele, iar în Consiliu, guvernele statelor și ținând cont că, în conformitate cu prevederile constituționale, Președintele României reprezintă statul român, rezultă, fără îndoială, că Președintele României trebuie să reprezinte statul român în Consiliul European, iar Guvernul să participe la Consiliu.

Președintele României se află în situația de a-și exercita, din toate punctele de vedere, atribuțiile constituționale și nu a delegat primului-ministru atribuția de reprezentare a statului român în cadrul reuniunii Consiliului European din 28-29 iunie 2012. Mai mult, există o practică deja constituită în ceea ce privește participarea la reuniunile Consiliului European, Președintele României reprezentând cu regularitate statul român în cadrul Consiliului European. În cadrul practicii amintite, Președintele României a fost însoțit la reuniuni, în mod ocazional, de primul-ministru, dar nu a fost niciodată exclus de la participare. Mandatul de participare la reuniunile Consiliului European, propus de Guvern, trebuie aprobat de Președintele României, în calitate de reprezentant al statului român în această structură. Această obligație este întărită de faptul că pe agenda proximei reuniuni a Consiliului European se află chestiuni de natura politicii externe sau a politicii de securitate.

Dispozițiile constituționale ale art. 80 și 91, precum și practica urmărită cu consecvență în ceea ce privește participarea României la reuniunile Consiliului European pun în evidență aprobarea mandatului de către Președintele României, ca ultimă etapă a procesului de elaborare a mandatului României. Or, lista cuprinzând delegația României

la Consiliul European a fost trimisă Ministerului Afacerilor Externe, minister care a ignorat acest lucru, transmițând o cu totul altă listă a delegației decât cea cuprinsă prin adresa sus-menționată.

De aceea, excluderea Președintelui României din delegația de participare la Consiliul European, manifestată printr-un act juridic expres din partea Guvernului, coroborată cu lipsa delegării exprese a primului-ministru de către Președintele României, în calitate de reprezentant al statului român, echivalează, din punct de vedere juridic, cu o însușire nelegitimă a unei atribuții constituționale a Președintelui României de către primul-ministru.

3. Se arată că, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, sunt trei condiții care trebuie îndeplinite cumulativ pentru a interveni Curtea Constituțională în vederea soluționării unui conflict, și anume: conflictul să fie juridic; să fie de natură constituțională și să fie între autorități publice.

Se apreciază că, în situația de față, toate trei condițiile sunt îndeplinite. Conflictul este unul de natură juridică, având în vedere că izvorul acestuia îl reprezintă actele și faptele juridice concrete pe care Guvernul și primul-ministru le-au întreprins. Guvernul, prin Ministerul Afacerilor Externe, a nesocotit lista delegației de participare la Consiliul European aprobată de Președintele României, iar primul-ministru și-a arogat atribuția constituțională de reprezentare a statului român la Consiliul European.

Conflictul ivit este unul de natură constituțională, purtând asupra atribuțiilor exclusive ale Președintelui României, după cum reies din cap. II titlul III din Constituție, și asupra atribuțiilor Guvernului, pe de altă parte, astfel cum rezultă din cap. III titlul III din Constituție.

Autoritățile mai-sus enunțate, respectiv Guvernul și Președintele României, sunt autorități publice, fiind reglementate în titlul III din Constituție „Autoritățile publice”. În consecință, condiția existenței unui conflict juridic de natură constituțională între autorități publice este îndeplinită.

Este invocată și Decizia Curții Constituționale nr. 53 din 29 ianuarie 2005, concluzionându-se că, în cazul de față, primul-ministru și-a arogat atribuția constituțională de reprezentare a statului român la Consiliul European, neținând cont de prevederile art. 80 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora Președintele României reprezintă statul român.

Prin prisma argumentelor prezentate se solicită constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de-o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a însușirii de către primul-ministru a unei atribuții constituționale, aceea de reprezentare a statului român la Consiliul European, atribuție care revine, conform Constituției, doar Președintelui României.

Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 5/4.599 din 26 iunie 2012, punctul său de vedere, prin care arată următoarele:

I. Cu privire la admisibilitatea cererii formulate de Președintele României, Guvernul apreciază că, în lipsa unui act juridic de natură constituțională a primului-ministru sau a unei acțiuni concrete a acestuia, nu se poate susține că a fost declanșat un conflict juridic

de natură juridică. În consecință, cererea Președintelui României ar trebui respinsă ca inadmisibilă.

Referitor la fondul cererii formulate, se arată că instituția Consiliului European îndeplinește două categorii principale de atribuții, și anume oferă Uniunii Europene impulsurile necesare dezvoltării acesteia, îi definește orientările și prioritățile politice generale, respectiv decide referitor la problemele extrem de sensibile din punct de vedere politic, în privința cărora nu s-a putut ajunge la o soluție la un nivel decizional inferior. De asemenea, potrivit art. 15 alin. (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, Consiliul European reprezintă acel mecanism al Uniunii Europene care, fără a avea competențe de legiferare acordate prin tratatele constitutive, constituie nucleul decizional la cel mai înalt nivel în materia politicilor Uniunii Europene. În acest sens, se învederează faptul că la nivelul Consiliului European s-au luat decizii istorice, precum „introducerea alegerilor directe, extinderea comunităților, acorduri în materiile bugetare asupra noilor bugete sau corectarea lor, acordarea de ajutoare suplimentare, reforma politicii agricole comune, stabilirea uniunii economice și monetare”.

Se mai arată că, în art. 2-6 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, se prevăd domeniile de competență exclusivă, partajată și cele care țin de competența statelor membre. În domeniul de competență exclusivă a Uniunii numai aceasta poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie, statele membre putând face acest lucru numai în cazul în care sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii. În cazul competenței partajate, Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic, dar statele își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat-o sau când aceasta a hotărât să înceteze să o exercite.

Întrucât cele hotărâte în Consiliul European constituie „piatra de temelie” a actelor juridice cu caracter obligatoriu pe care celelalte instituții ale Uniunii Europene le adoptă, unele dintre acestea aplicându-se în mod direct și cetățenilor români, se impune prezența la reuniunile Consiliului European a reprezentantului acelei instituții a statului român însărcinate cu realizarea politicii interne a țării și cu conducerea generală a administrației publice, și anume Guvernul.

Se consideră că modul în care a înțeles Parlamentul, prin Declarația nr. 1/2012, să își exprime poziția asupra modului de reprezentare a României la Consiliul European este unul corect, atât prin prisma rolului Consiliului European în contextul competențelor Uniunii, cât și prin prisma dispozițiilor Constituției. Mai mult, chiar dacă această declarație a Parlamentului nu are forță juridică de lege, ea nu poate fi ignorată.

Se susține că în accepțiunea art. 15 alin. (2) din Tratat fiecare membru al Consiliului European poate decide să fie asistat de un ministru, ceea ce demonstrează că, în numeroase ipoteze, implementarea liniilor directoare și a orientărilor generale date de Consiliul European necesită acțiuni ulterioare la nivel guvernamental, fiind necesare expertiza și consultarea ministrului de resort. Așadar, Tratatul nu impune nivelul de reprezentare a statelor membre în Consiliul European la nivelul șefilor de stat, ci lasă posibilitatea acestora de a-și desemna un reprezentant, care poate fi șeful statului sau al Guvernului. Rezultă că decizia participării la Consiliul European aparține fiecărui stat membru în funcție de sistemul constituțional național și de partajarea de competențe la nivel intern.

Se arată că la nivelul Consiliului participarea statelor membre se face la nivel guvernamental, mai precis, participă miniștri specializați pe fiecare domeniu vizat. La

cele zece formațiuni specializate ale Consiliului participă miniștri de resort, nu și primul-ministru, astfel încât, prin negarea participării acestuia la Consiliul European, primul-ministru nu se poate implica în procesul decizional de la nivel european.

Se arată că pe agenda Consiliului European din 28-29 iunie 2012 figurează probleme care țin de politica internă a Uniunii, respectiv Agenda europeană de creștere, reformele structurale și politicile de angajare, bugetele naționale, cadrul financiar multianual 2014-2020, raportul privind Uniunea Economică și Monetară, aspecte legate de brevetul cu protecție unitară, guvernanta Schengen și politica de azil. În toate aceste domenii rolul principal revine Guvernului, astfel încât, potrivit Declarației Parlamentului nr. 1/2012, se impune participarea primului-ministru la Consiliul European.

Referitor la art. 80 din Constituție, se arată că acesta nu consacră noțiunea de „șef al statului”, astfel încât Președintele României nu se poate prevala de prevederile art. 10 alin. (2) teza a doua din Tratat pentru a solicita participarea sa la reuniunea Consiliului European în această calitate. De asemenea, reprezentarea României la Consiliul European nu este un atribut exclusiv al Președintelui României.

Se mai arată că în republicile prezidențiale, precum Cipru, participă la Consiliul European șeful statului, în speță, președintele, iar în republicile cu un pronunțat caracter prezidențial, cum este Franța, ar putea participa, după caz, fie șeful statului – președintele, fie șeful guvernului – primul-ministru, în funcție de poziția politică a acestora. În republicile cu regim parlamentar sau în regimurile monarhice de guvernământ, cel ce participă este invariabil primul-ministru. Se mai arată că din cele 20 de republici ale Uniunii, în 11 președinții sunt aleși direct, prin vot popular, și totuși la Consiliul European numai în trei state participă Președintele.

Rațiunea instituirii opțiunii de participare pentru primul-ministru, respectiv pentru Președinte, a fost aceea ca la acest organism european să participe deținătorul puterii executive din statele membre, deoarece majoritatea legislației europene se bucură de aplicabilitate directă, iar cel care le pune în aplicare este executivul. De aceea, în funcție de regimul politic al fiecărui stat, în regimurile cu executiv bicefal, cel care va participa va fi acela care deține primordialitatea în exercitarea puterii executive.

În consecință, se apreciază că se impune respingerea cererii formulate de Președintele României, întrucât nu există un conflict juridic de natură constituțională între acesta și primul-ministru.

II. Dezbaterile asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională au avut loc la data de 27 iunie 2012 și s-au desfășurat potrivit prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu citarea părților și ascultarea concluziilor reprezentanților acestora.

Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 128 alin. (1) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, declară deschise lucrările ședinței de judecată.

La apelul nominal răspunde, pentru autorul sesizării, domnul Ștefan Deaconu, consilier prezidențial, cu delegație depusă la dosar, iar din partea Guvernului se prezintă primul-ministru, domnul Victor-Viorel Ponta, împreună cu ministrul justiției, domnul Titus Corlățean, și ministrul pentru relația cu Parlamentul, domnul Mircea Dușa.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 128 alin. (2) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, acordă, mai întâi, cuvântul domnului Ștefan Deaconu, consilier prezidențial, pentru susținerea cererii formulate.

Acesta arată că există un conflict juridic de natură constituțională între Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din delegația care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012 și, în consecință, de asumarea de către primul-ministru a atribuției constituționale de reprezentare a statului român la Consiliul European.

În acest sens, sunt invocate considerente care au stat la baza Deciziei nr. 53 din 28 ianuarie 2005, arătându-se că au existat fapte și acte concrete din partea Guvernului care produc efecte juridice, întrucât se ajunge la schimbarea modului de reprezentare a statului român la Consiliul European, respectiv la preluarea atribuțiilor Președintelui României de către Guvern în ceea ce privește reprezentarea la Consiliul European.

Se susține că Președintele este reprezentantul statului român și, având în vedere faptul că Uniunea Europeană este o uniune de state, dar și modul de organizare a instituțiilor europene, de regulă, la Consiliul European participă șefii de stat. În funcție de sistemul constituțional adoptat de fiecare stat membru, se stabilește reprezentantul statului care va participa la reuniunile Consiliului European. Numai în cadrul Consiliului reprezentarea statului se face de către Guvern. Mai mult, la Consiliu guvernele statelor membre discută și stabilesc agenda Consiliului European.

Din punctul de vedere al modului de funcționare, la Consiliul European poate participa fie șeful statului, fie cel al guvernului, în schimb la Consiliu reprezentarea se face la nivel guvernamental, prin organisme de lucru interne care pregătesc, în fapt, lucrările Consiliului European.

Prin preluarea atribuțiilor de reprezentare a statului de către primul-ministru se realizează o modificare a Constituției. Reprezentarea statului în plan extern de către șeful de stat, până la acest moment, a ținut cont de legitimitatea de care se bucură acesta ca urmare a alegerii directe. Așadar, șeful delegației României nu poate fi decât Președintele, care, până la adoptarea Tratatului de la Lisabona, putea fi cel mult însoțit de primul-ministru. După adoptarea Tratatului de la Lisabona, doar o singură persoană poate reprezenta statul român.

S-ar crea un precedent periculos dacă ar participa primul-ministru, întrucât până în momentul de față reprezentarea a fost realizată de Președinte și s-ar pune sub semnul întrebării participările anterioare ale acestuia la Consiliul European de până acum.

Se arată că pe agenda Consiliului European nu sunt numai probleme care țin de politica internă a Uniunii Europene, ci, spre exemplu, ce vizează situația din Siria, astfel încât este dificil a califica o reuniune a Consiliului European ca ținând de competența primului-ministru sau a Președintelui în funcție de problematicile aflate pe agenda de lucru.

Se arată că Declarația Parlamentului nr. 1/2012 este un document politic care nu produce consecințe juridice nici față de Președinte, nici față de primul-ministru. În consecință, se pune întrebarea cum o asemenea declarație poate angaja statul român.

Prin negarea participării Președintelui României la Consiliul European, rolul acestuia de garant al îndeplinirii obligațiilor prevăzute de art. 148 alin. (4) din Constituție este

diminuat. Așadar, acesta nu mai este garant al îndeplinirii acestor obligații dacă se acceptă teza reprezentării României de către Guvern.

Se apreciază că România, în momentul de față, este în situația unei coabitări și se pune întrebarea dacă mai poate fi vorba de coabitare dacă atribuțiile șefului statului sunt preluate de primul-ministru.

Se apreciază că o participare a primului-ministru la Consiliul European în temeiul Declarației nr. 1/2012 nu este temei juridic pentru ca Președintele să nu poată reprezenta statul român la același consiliu.

Așadar, se apreciază că există un conflict juridic de natură constituțională prin săvârșirea de acte și fapte concrete de către Guvern, care și-a însușit atribuția de reprezentare a statului român la Consiliul European, atribuție pe care nu o are.

În consecință, solicită constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională și să se stabilească faptul că rolul Președintelui României este de a reprezenta statul român în organismele internaționale, inclusiv la Consiliul European, rolul Guvernului limitându-se la implementarea politicii interne și externe stabilite la nivel european și internațional.

În continuare, președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 128 alin. (2) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, acordă cuvântul primului-ministru al Guvernului, domnul Victor-Viorel Ponta.

Se susține că nu există niciun conflict juridic de natură constituțională între cele două autorități, întrucât Guvernul, prin reprezentantul său, primul-ministru, a efectuat acte sau fapte de natură celor prevăzute în Decizia Curții Constituționale nr. 53 din 28 ianuarie 2005. Eventual, se pune problema existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament. Primul-ministru învederează Curții că s-a adresat Parlamentului deoarece Guvernul răspunde în fața acestuia și că nu poate vorbi în numele Parlamentului pentru declarația adoptată; însă Președintele poate solicita constatarea unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Președinte.

Guvernul nu a refuzat îndeplinirea niciunui act ce vizează reprezentarea României, din contră, Ministerul Afacerilor Externe a întocmit un memorandum și, pe baza acestuia, a fost notificată componența delegației României către Secretariatul General al Consiliului European.

Se arată că agenda de lucru cuprinde două părți, una care vizează creșterea economică și creșterea numărului locurilor de muncă, iar cealaltă – Mecanismul financiar multianual 2014-2020, precum și o propunere din partea președintelui Consiliului European, a președintelui Comisiei Europene și a Băncii Europene care se referă la stabilirea unui mecanism de accentuare a Uniunii Economice și Monetare în perioada următoare. Pe agenda de lucru a Consiliului European din 28-29 iunie 2012 nu există niciun punct care să vizeze situația din Siria. Or, în problemele de justiție, afaceri interne, economice, bugetare sau financiare, Guvernul trebuie să participe, având în vedere că ele țin de competența exclusivă a acestuia. Mai mult, la anumite întâlniri de la nivel european miniștrii reprezintă Guvernul și, în final, statul.

Așadar, Guvernul nu și-a arogat alte puteri decât cele prevăzute în Constituție și nu contestă art. 80 din Constituție.

Ca elemente de drept comparat se arată că în Consiliul European numai 3 state sunt reprezentate la nivel de șef de stat – Cipru, unde nu există prim-ministru, Lituania și Franța.

Se mai susține că la o viitoare revizuire constituțională trebuie să se modifice și textul constituțional, pentru că o asemenea dispută este contraproductivă.

Se subliniază că fiecare autoritate trebuie să își exercite atribuțiile constituționale cu bună-credință, în baza mandatului pe care îl are. Or, propunerea Președintelui este una exclusivistă, în sensul că acesta dorește să reprezinte singur statul român în calitatea acestuia de membru al Uniunii Europene și să excludă astfel șeful guvernului de la acest proces decizional.

În continuare, Președintele Curții Constituționale acordă cuvântul ministrului justiției, domnul Titus Corlățean.

Acesta arată că cererea nu este admisibilă, neaflându-ne în fața unui conflict juridic de natură constituțională.

Pe fond, reiterează cele reținute de Guvern în punctul de vedere comunicat Curții Constituționale, arătând în plus că, potrivit art. 148 alin. (4) și (5) din Constituție, Parlamentul este cel care, în primul rând, trebuie să garanteze îndeplinirea obligațiilor statului român ca membru al Uniunii Europene. Constituția nedefinind instituția șefului de stat, Președintele României nu poate fi calificat ca fiind un șef de stat.

În consecință, solicită respingerea sesizării formulate.

În continuare, președintele Curții Constituționale acordă cuvântul ministrului pentru relația cu Parlamentul, domnul Mircea Dușa.

Acesta susține că nu există niciun act juridic al Guvernului care să fi dat naștere la un conflict juridic de natură constituțională, astfel încât cererea formulată trebuie să fie respinsă.

În final, arată că declarațiile Parlamentului reflectă voința politică a poporului român, dându-se exemplu Declarația Parlamentului nr. 2/2012 privind sprijinirea implementării noii Strategii naționale anticorupție 2012-2015, declarație adoptată tot la propunerea Guvernului. Aceste declarații sunt adoptate în baza art. 61 și 65 din Constituție, precum și a art. 1 pct. 22 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului.

Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art. 128 alin. (3) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, acordă din nou cuvântul domnului Ștefan Deaconu.

Acesta se întreabă de ce dintr-o dată Președintele României nu mai are atribuția de a reprezenta România la Consiliul European, dacă există vreo altă situație juridică, deși Constituția nu s-a modificat. Dintr-o dată se pune la îndoială calitatea de reprezentant a Președintelui.

Se arată că atât Președintele României, cât și Parlamentul pot face declarații politice, agenda Consiliului European cuprinzând atât chestiuni economice, cât și de politică externă; cantitativ sunt mai multe aspecte care țin de partea economică, dar sistemul constituțional român prevede prerogativa șefului de stat de a reprezenta statul, ca în cazul Franței, Lituaniei sau Ciprului. Numai șeful de stat poate delega atribuția sa de reprezentare a statului primului-ministru.

Se arată că textul art. 148 alin. (4) din Constituție, topografic, stabilește ordinea în care subiecții de drept național garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor asumate,

după Parlament, Președintele fiind primul care are această obligație. Această situație se datorează reprezentativității.

Guvernul are un rol major la Consiliu, pentru că emană din majoritatea parlamentară și nu se dorește eliminarea Guvernului din procesul decizional european. Pe viitor, se poate adopta un text constituțional pe tema participării la Consiliul European.

Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art. 128 alin. (3) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, acordă din nou cuvântul primului-ministru, domnul Victor-Viorel Ponta.

Acesta arată că s-a schimbat ceva față de guvernele anterioare. Nesoluționându-se prin dialog punctele de vedere diferite exprimate pe tema participării la Consiliul European, s-a apelat la Parlament, care a adoptat Declarația nr. 1/2012. Se susține că Parlamentul a încercat să stabilească un mecanism eficient de dialog între primul-ministru și Președintele României pe tema participării la Consiliul European. Nu se poate accepta un punct de vedere unilateral.

Se mai arată că prim-miniștrii care au fost anterior în funcție nu au dorit să participe la Consiliul European, dându-se ca exemplu situația fostului prim-ministru Călin Popescu Tăriceanu, care a participat totuși alături de Președinte, iar următorii doi prim-miniștri nu au participat (Emil Boc și Mihai Răzvan Ungureanu). O atare practică nu este dată pentru totdeauna, lucrurile se pot schimba.

Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art. 129 alin. (4) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, dă cuvântul, pe rând, judecătorilor Curții Constituționale.

Domnul judecător Acsinte Gaspar întreabă părțile prezente cu privire la posibilele căi de soluționare a conflictului dedus judecării Curții. De asemenea, cere lămuriri cu privire la agenda Consiliului European pe care o au cele două părți în conflict, întrucât o parte susține că pe agendă există anumite probleme, pe când cealaltă parte arată că agenda este diferită. Solicită să fie puse agendele la dispoziția Curții Constituționale.

Doamna judecător Iulia Antoanella Motoc întreabă dacă „dispoziția expresă” a primului-ministru dată cu privire la componența delegației României la Consiliul European și menționată în Adresa Ministerului Afacerilor Externe nr. A/6.498 din 20 iunie 2012 este una scrisă sau verbală.

Totodată, solicită părților să-și exprime opinia asupra noțiunii de regim semiprezidențial.

De asemenea, solicită explicații cu privire la rațiunea constituțională a participării Președintelui Lituaniei la Consiliul European.

Domnul judecător Puskás Valentin Zoltán întreabă dacă cererea de soluționare a acestui conflict vizează doar reprezentarea punctuală a României la Consiliul European de la Bruxelles din 28-29 iunie 2012 și dacă se va repeta această situație ori de câte ori reprezentantul statului – fie el Președinte, fie Guvern – va lua parte la alte întâlniri internaționale. În consecință, de fiecare dată Curtea va trebui să intervină?

Domnul judecător Petre Lăzăroiu solicită explicații cu privire la rațiunile pentru care Parlamentul României a adoptat o declarație în privința participării la Consiliul European, și nu o hotărâre.

Domnul judecător Ion Predescu întreabă dacă există posibilitatea declanșării unui conflict juridic de natură constituțională atât timp cât art. 15 alin. (2) din Tratatul Uniunii Europene folosește conjuncția „sau”, cu alte cuvinte, nu cumva prin chiar acest text se prevede chiar competența de rezolvare a eventualelor neînțelegeri.

Domnul judecător Tudorel Toader întreabă care sunt efectele juridice pe care acest conflict le-a produs până la data la care Curtea trebuie să se pronunțe și dacă primul-ministru poate participa la Consiliul European numai delegat de Președintele României sau și în nume propriu.

Doamna judecător Aspazia Cojocaru solicită explicații cu privire la motivele care l-au determinat pe primul-ministru să se adreseze Parlamentului. De asemenea, întreabă dacă declarația politică a produs efecte juridice.

Reprezentantul Președintelui României, cu referire la întrebările domnilor judecători Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar și Puskás Valentin Zoltán, arată că soluția rezolvării conflictului este chiar constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între cele două autorități. Se mai arată că actele efectuate nu au produs, dar vor produce consecințe juridice, iar Curtea trebuie să constate însușirea unei atribuții a Președintelui de către primul-ministru.

Cu referire la întrebările domnului judecător Tudorel Toader, se arată că a fost transmisă componența delegației României la Secretariatul General al Consiliului European, delegație condusă de primul-ministru, iar Ministerul Afacerilor Externe a refuzat componența delegației României la Secretariatul General al Consiliului European transmisă la acest minister de către Președintele României, sub semnătura unui consilier prezidențial. S-a încălcat astfel procedura notificării delegației la acest for european.

Se mai apreciază că reuniunile Consiliului sunt foarte specializate, de aceea acolo participă miniștri, dar și primul-ministru poate participa oricând, astfel încât nu există nicio restrângere referitoare la competențele constituționale ale primului-ministru.

Cu referire la întrebarea domnului judecător Ion Predescu, se arată că textul Tratatului dă precădere de participare Președintelui, alternativa șefului Guvernului fiind folosită având în vedere specificul constituțional al fiecărui stat membru. Aceasta este deja o chestiune ce ține de statele membre.

Domnul judecător Puskás Valentin Zoltán revine cu întrebarea pe care a formulat-o anterior, solicitând precizări mai clare. Așadar, Curtea este cea competentă să rezolve astfel de conflicte sau soluționarea acestora se face în baza art. 148 alin. (4) din Constituție?

Reprezentantul Președintelui României arată că nu trebuie ca instanța constituțională să intervină de fiecare dată în asemenea dispute, Curtea nu trebuie să stabilească de la caz la caz cine participă, ci să stabilească în mod clar că numai Președintele poate reprezenta statul la Consiliul European. Răspunde doamnei judecător Aspazia Cojocaru că la cunoștința sa nu există declarații politice care au produs efecte juridice.

Domnul judecător Tudorel Toader revine cu una dintre întrebările puse mai înainte de domnia sa, respectiv dacă există o partajare a competențelor între cele două autorități sau primul-ministru are nevoie de o delegare pentru a participa la astfel de reuniuni și solicită precizări suplimentare.

Reprezentantul Președintelui României arată că legislația română nu prevede o atare partajare, dar la Consiliul European, organism de îndrumare, participă statele membre și trebuie reprezentate în consecință. Guvernul cunoaște agenda Consiliului European, întrucât participă la lucrările Consiliului.

Se mai arată că, după Parlament, Președintele este instituția cea mai reprezentativă, astfel încât primul-ministru poate participa la ședințele Consiliului European doar cu mandat dat de către Președintele României.

Doamna judecător Iulia Antoanella Motoc revine la întrebarea sa precedentă, și anume cum definește reprezentantul Președintelui României un regim semiprezidențial.

Reprezentantul Președintelui României arată că modul de alegere direct al Președintelui coroborat cu atribuțiile care rezultă din Constituție califică un regim ca fiind semiprezidențial.

Domnul judecător Acsinte Gaspar întreabă dacă un atare conflict nu cumva ar trebui soluționat printr-un dialog loial între autorități și dacă reuniunea Consiliului din 1 iunie 2012 de la București a fost o reuniune pregătitoare a Consiliului European din 28-29 iunie 2012.

Reprezentantul Guvernului, domnul Victor-Viorel Ponta, arată că, în spiritul Constituției, a existat o deschidere permanentă a sa către dialog cu Președintele României, în acest sens participând la mai multe întâlniri cu acesta. La întrebarea doamnei judecător Aspazia Cojocaru, precizează că nu poate răspunde de ce a solicitat o declarație a Parlamentului.

Tot timpul a contestat participarea Președintelui României la Consiliul European, chiar înainte de preluarea mandatului de prim-ministru. Arată că o colaborare loială între instituții există în Lituania, unde Guvernul ar trebui în mod normal să participe la reuniunile Consiliului European, dar, datorită personalității actualului Președinte și a faptului că este un fost comisar european, s-a ajuns la un consens politic ca acesta să participe.

Referitor la agendele diferite existente la Președinte și la Guvern, arată că agenda indicată de reprezentantul Președinției este o formă mai veche și că va transmite Curții Constituționale agenda finală a reuniunii Consiliului European din 28-29 iunie 2012.

Susține că schimbul de scrisori dintre un consilier prezidențial și ministrul afacerilor externe nu a produs efecte juridice. Președintele României nu ar fi trebuit să se adreseze Curții Constituționale, întrucât acest conflict este o problemă politică, și nu juridică.

Arată că Parlamentul va tranșa și problema reprezentării României la Consiliul European, astfel încât, prin competența partajată prevăzută de Constituție, să nu se ajungă mereu la arbitrajul Curții Constituționale.

În privința întrebării domnului judecător Petre Lăzăroiu, arată că la aceasta numai Parlamentul poate răspunde, iar dacă Președintele României are vreo dispută cu acesta, conflictul să vizeze aceste autorități, și nu Guvernul.

Se arată că reuniunea Consiliului din 1 iunie 2012 a privit aspecte specifice referitoare la agenda Consiliului European pentru a se lua o decizie cu privire la acestea în Consiliul European.

În fine, arată că, dacă s-ar accepta punctul de vedere al Președintelui României, România se va transforma într-un regim prezidențial, modificându-se indirect Constituția.

Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art. 150 din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, declară dezbaterile închise.

Curtea,

examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, raportul întocmit de judecătorul-raportor, punctul de vedere comunicat de

Guvern, susținerile reprezentanților autorităților publice aflate în conflict, prevederile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție, precum și celor ale art. 1, 10, 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra cererii privind soluționarea prezentului conflict juridic de natură constituțională.

Examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, Curtea constată următoarele:

I. Cu privire la admisibilitatea cererii formulate:

1. Președintele României este unul dintre titularii dreptului de sesizare a Curții Constituționale cu privire la conflictele juridice de natură constituțională prevăzute de art. 146 lit. e) din Constituție.

Astfel cum rezultă din cererea formulată, Președintele României este cel ce solicită Curții constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte.

2. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, noțiunea de conflict juridic de natură constituțională constă în „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor” (Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005).

În aceste condiții, este necesară clarificarea *semnificației juridice* a scrisorii ministrului afacerilor externe, domnul Andrei Marga, comunicată șefului Cămarilor Prezidențiale, domnul consilier prezidențial Cristian Diaconescu, scrisoare prin care acesta arată că notificarea componentei delegației române a fost realizată potrivit „procedurilor uzuale”, avându-se totodată în vedere dispoziția expresă a primului-ministru, precum și considerente legate de atribuțiile constituționale ale instituțiilor statului și elementele concrete aflate pe agenda Consiliului European din 28-29 iunie 2012.

Potrivit art. 13 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 din 2 aprilie 2001, „primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, cu respectarea atribuțiilor legale care le revin. Primul-ministru reprezintă Guvernul în relațiile acestuia cu Parlamentul, Președintele României.”

Potrivit art. 1 din Legea nr. 47/1994 privind serviciile din subordinea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 210 din 25 aprilie 2001, Administrația prezidențială este o instituție publică cu personalitate juridică, aflată la dispoziția Președintelui României, pentru îndeplinirea atribuțiilor sale; totodată, consilierul prezidențial este o funcție de conducere în cadrul acestei structuri, având rang de ministru.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea observă că scrisoarea ministrului afacerilor externe este un document tehnic și de informare, conținutul său nevizând luarea unei

decizii, ci informarea consilierului prezidențial cu privire la deciziile deja luate. Dar este, în același timp, **un act care *lato sensu* emană de la Guvern și este dat în reprezentarea acestei autorități publice.**

Acest schimb de scrisori între un consilier prezidențial și un secretar de stat din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, dintre același consilier prezidențial și ministrul afacerilor externe este realizat între persoane care reprezintă și angajează cele două autorități publice. De altfel, potrivit uzanțelor, comunicarea acestora în materia reprezentării la Consiliul European se realizează prin Administrația prezidențială și prin Ministerul Afacerilor Externe.

Toate acestea nu fac altceva decât să demonstreze că există un conflict juridic de natură constituțională între cele două autorități publice.

Prin urmare, schimbul de scrisori sus-amintit între reprezentantul Guvernului și cel al Administrației prezidențiale demonstrează atât punctele de vedere antagonice existente între autoritățile publice pe care le reprezintă (Guvern, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte), cât și conflictul existent între primul-ministru al Guvernului și Președintele României, așa cum reiese din adresa Ministerului Afacerilor Externe cu privire la dispoziția expresă a primului-ministru prin care a fost stabilită și notificată componența delegației române la Consiliul European, precum și referirea din adresa consilierului prezidențial Cristian Diaconescu la faptul că atribuția de participare la Consiliul European revine Președintelui României.

Mai mult, Declarația nr. 1 din 12 iunie 2012 referitoare la problemele actuale aflate pe agenda Uniunii Europene și obligațiile ce revin României în baza acestora a fost adoptată de Parlamentul României după ce aceasta a fost susținută în fața plenului reunit al celor două Camere de către primul-ministru, acesta prezentând *Poziția Guvernului României cu privire la colaborarea inter-instituțională și reprezentarea României în domeniul afacerilor europene*.

Luările publice de poziție ale acestora, precum și *poziția acestora* au determinat apariția unor tensiuni care *întrunesc elementele constitutive ale noțiunii de conflict*; acest conflict este ilustrat, în mod evident, prin schimbul de scrisori dintre ministrul afacerilor externe și secretarul de stat din cadrul aceluiași minister, pe de o parte, și consilierul prezidențial, pe de altă parte. Prin urmare, situația conflictuală între cele două autorități este una *născută și actuală* datorită actelor concrete deja efectuate de către acestea, astfel încât nu se poate susține că un conflict s-ar declanșa doar odată cu participarea primului-ministru coroborată cu neparticiparea Președintelui la Consiliul European din 28-29 iunie 2012. Aceasta ar avea mai degrabă semnificația acutizării conflictului.

Conflictul este unul juridic, întrucât vizează determinarea rolului pe care îl au Președintele și Guvernul în definirea și orientarea politicii externe a statului.

Conflictul juridic în care se află cele două autorități *este unul de natură constituțională*, întrucât vizează, în principiu, interpretarea art. 80 alin. (1) și art. 102 alin. (1) din Constituție; or, Curtea a stabilit că modul diferit în care autoritățile publice interpretează și aplică o dispoziție constituțională este de natură să determine un conflict juridic de natură constituțională (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 270 din 5 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008).

De asemenea, conflictul juridic de natură constituțională se poartă între două autorități publice prevăzute în titlul III din Constituție, respectiv Guvernul și Președintele României (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 988 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din 24 noiembrie 2008).

3. În consecință, Curtea constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern, reprezentat de primul-ministru, și Președintele României.

II. Cu privire la fondul cererii formulate de către Președintele României

1. Potrivit art. 1 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria C nr. 83 din 30 martie 2010, acesta marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei uniuni tot mai profunde între popoarele Europei. De esența Uniunii este atribuirea de către statele membre a unor competențe – tot mai multe la număr – pentru realizarea obiectivelor lor comune, desigur, fără a se aduce atingere, într-un final, prin această cedare de competențe, identității constituționale naționale – *Verfassungsidentität* (a se vedea Decizia Tribunalului Constituțional german din 30 iunie 2009, pronunțată în Cauza 2 BvE 2/08, referitoare la constituționalitatea Tratatului de la Lisabona). *De aceea, pe această linie de gândire, statele membre își mențin competențe care sunt inerente în vederea păstrării identității lor constituționale, iar cedarea de competențe, precum și regândirea, accentuarea sau stabilirea unor noi orientări în cadrul competențelor deja cedate țin de marja constituțională de apreciere a statelor membre.*

Așadar, Uniunea Europeană poate să acționeze doar în limitele competențelor care i-au fost conferite, având, deci, competențe atribuite. (P. Craig, G. de Burca – *EU Law – Text, cases and materials*, Oxford University Press, 2011)

De aceea, art. 5 alin. (2) din Tratatul Uniunii Europene prevede expres că, „în temeiul principiului atribuirii, Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate. Orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre”, ceea ce demonstrează că Uniunea Europeană, în momentul de față, este încă o uniune de state.

De altfel și Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 317 din 12 mai 2003, a stabilit că „prin actele de transfer al unor atribuții către structurile Uniunii Europene, *acestea nu dobândesc, prin înzestrare, o «supracompetență», o suveranitate proprie.* În realitate, statele membre ale Uniunii Europene au decis să exercite în comun anumite atribuții care, în mod tradițional, țin de domeniul suveranității naționale. Este evident că în actuala eră a globalizării problematicei omenirii, a evoluțiilor interstatale și a comunicării interindividuale la scară planetară, conceptul de suveranitate națională nu mai poate fi conceput ca absolut și indivizibil, fără riscul unei izolări inacceptabile”.

Înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona era dificil de stabilit limitele competențelor Uniunii Europene, dar în momentul de față există categorii de competențe prevăzute în Tratat cu privire la care Uniunea Europeană are o competență exclusivă, competență partajată sau competență de a sprijini, coordona sau completa acțiunea statelor membre. Așadar, acțiunea statelor membre este foarte importantă în structura

arhitecturală a Uniunii Europene, ea variind ca intensitate în funcție de domeniu. (P. Craig, G. de Burca – *EU Law – Text, cases and materials*, Oxford University Press, 2011; Jean-Luc Sauron: *Comprendre le Traité de Lisbonne: Texte consolidé intégrale des traités, explications et commentaires*; Gualino éditeur, 2007; Jacques Ziller: *Il nuovo Trattato europeo*; Il Mulino, 2007, Klemens H. Fischer: *Der Vertrag von Lissabon. Text und Kommentar zum Europäischen Reformvertrag*; Nomos, 2008, 550 pages).

2. Potrivit art. 13 alin. (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, Consiliul European reprezintă una dintre instituțiile Uniunii Europene. Consiliul European a fost prevăzut pentru prima oară în mod expres în Actul Unic European din 1986, rolul său fiind definit, ulterior, prin Tratatul de la Maastricht (1992), dar devine o instituție odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona – 1 decembrie 2009.

Consiliul European oferă Uniunii impulsurile necesare dezvoltării acesteia și îi definește orientările și prioritățile politice generale, fără a exercita funcții legislative [art. 15 alin. (1) din Tratat].

Consiliul European *este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre* [art. 15 alin. (2) din Tratat], precum și din președintele său și președintele Comisiei, *se întrunește de două ori pe semestru* la convocarea președintelui său, *membrii Consiliului European pot decide să fie asistați fiecare de un ministru* [art. 15 alin. (3) din Tratat] – spre deosebire de situația ante-Lisabona, când aceștia erau asistați de miniștrii de externe –, iar atunci când situația o impune, președintele convoacă o reuniune extraordinară a Consiliului European.

Competența Consiliului European vizează probleme strategice ale Uniunii Europene, precum și cele care țin de viitorul acesteia. De aceea, Consiliul European *adoptă decizii cu un pronunțat caracter politic*, decizii care pot rezolva și conflicte între statele membre, conflicte care nu au putut fi soluționate la un nivel inferior de reprezentare, spre exemplu în Consiliu.

Consiliul European este motorul dezvoltării Uniunii, decide/dezbate probleme de natură conceptuală, precum și schimbările importante în structura instituțională a Uniunii Europene, poate impune ținta pentru importante inițiative de natură constituțională care afectează funcționarea Uniunii, dezbate starea economiei europene văzute ca un tot, rezolvarea conflictelor este de asemenea o parte importantă a activității sale, are un rol central în inițierea și dezvoltarea strategiilor într-un domeniu dat, are rol central în politica externă a Uniunii Europene, ia în discuție aderarea în structurile Uniunii Europene a noi state. Mai mult, se poate ajunge la un acord cu privire la modificarea tratatelor de bază, cu efecte directe asupra unei eventuale cedări de atribuții din partea statelor membre. De aceea, administrarea Uniunii nu poate fi asigurată fără o instituție de nivel înalt, precum Consiliul European, instituție care a avut și are în continuare un rol fundamental în integrarea europeană.

De asemenea, se observă că, în conformitate cu uzanțele, nu există o partajare a agendei Consiliului European în mod formal și strict pe anumite problematici, astfel încât într-o ședință a Consiliului European se pot dezbate chestiuni care privesc mai multe domenii, *fiind imposibilă și nefirească participarea la aceeași reuniune a Consiliului European a mai multor reprezentanți ai statului membru*.

Totodată, reprezentanții statului nu se pot succeda la același Consiliu European în funcție de problemele aflate pe ordinea de zi, **mandatul de reprezentare a statului fiind unul permanent, și nu unul fracționat între două autorități publice.**

Formularea cuprinsă în art. 10 alin. (2) teza a doua și art. 15 alin. (2) din Tratat, referitor la compunerea Consiliului European – șefii de stat sau de guvern ai statelor membre –, este una generică și nu obligă statele membre care au un executiv bicefal să asigure reprezentarea lor atât prin șeful de stat, cât și prin cel al guvernului, ci, mai degrabă, prin interpretarea teleologică a textului, se ajunge la ideea că **scopul acesteia este de asigura reprezentarea statului membru la cel mai înalt nivel de către autoritatea publică competentă.**

3. În prezent, reprezentarea statelor membre în Consiliul European la nivel de Președinte se face în Franța, Lituania și Cipru, în restul statelor primul-ministru fiind cel ce participă la acestea. O atare situație se datorează, în principiu, fie regimului politic pe care statele l-au îmbrățișat la nivel constituțional (Franța, Cipru), fie unui acord între actorii politici (Lituania).

4. Un regim politic este calificat ca fiind semiprezidențial dacă în textul Constituției sunt întrunite trei condiții (a se vedea Maurice Duverger – *Échec au roi*, Editura Albin Michel, 1978, Paris; *A new political system model: semi-presidential Government* în *European Journal of Political Research*, 1980, vol. 8, pag. 165-187), respectiv:

- Președintele să fie ales prin vot universal;
- Președintele să dispună de competențe considerabile;
- Președintele este secondat de un prim-ministru și de miniștri, parte a puterii executive, și care pot rămâne în funcție doar dacă Parlamentul nu se opune.

Prima condiție este evident îndeplinită prin chiar textul art. 81 din Constituție, iar cea de-a treia de art. 102 și următoarele, precum și de art. 114 din Constituție. Problematică este cea de-a doua condiție, respectiv demonstrarea faptului că Președintele dispune de „competențe considerabile” [Elgie, Robert – *Duverger, Semi-presidentialism and the supposed French archetype* în *West European Politics*, 32 (2), p. 248 și urm.], iar un element extrem de important în cadrul acesteia este **rolul său în politica externă a statului**. Alături de alte elemente, alăturate rolului Președintelui României în politica externă, precum calitatea sa de comandant al forțelor armate, președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, competența de a solicita reexaminarea legii, de a sesiza Curtea Constituțională, de a desemna candidatul pentru funcția de prim-ministru, de a numi un prim-ministru interimar, de a numi miniștri, de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului, de a consulta populația țării prin referendum, de a numi în funcții publice, de a acorda grațieri individuale, regimul politic consacrat de Constituție trebuie să fie calificat ca fiind unul semiprezidențial.

Chiar și jurisprudența Curții Constituționale are o orientare similară, în sensul că, prin interpretarea textelor constituționale incidente, acceptă existența unor competențe considerabile ale Președintelui României în diverse domenii. În acest sens, cu titlu explicativ, Curtea reține:

– Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 22 februarie 2008, prin care Curtea a stabilit că, în exercitarea

atribuțiilor prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție, Președintele României poate refuza o singură dată, motivat, propunerea primului-ministru de numire a unei persoane în funcția vacantă de ministru. Primul-ministru este obligat să propună o altă persoană;

– Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011, în care Curtea, referitor la o inițiativă de revizuire a Constituției, a statuat: „completarea textului constituțional [al art. 85 alin. (2)] în sensul consultării Președintelui de către primul-ministru înaintea propunerii de revocare sau de numire a unor membri ai Guvernului constituie consacrarea în norma constituțională a soluției pronunțate de Curtea Constituțională [prin Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008 – s.n.]”.

– Decizia nr. 270 din 5 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008, în care Curtea a stabilit că Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție va sesiza Președintele României pentru a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului și a foștilor membri ai Guvernului, care, la data sesizării, nu au și calitatea de deputat sau de senator;

– Decizia nr. 384 din 4 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 451 din 24 mai 2006, prin care Curtea a stabilit că Președintele României, în exercitarea atribuțiilor sale de șef al statului și comandant al forțelor armate, acordă gradele de mareșal, de general și de amiral, fără a fi condiționat de lege, așa cum este în cazul atribuției privind numirile în funcții publice;

– Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 491 din 8 iulie 2005, Curtea a constatat că numirea judecătorilor și procurorilor urmează a se face la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii în continuare, iar numirea în anumite funcții de conducere se face dintre persoanele numite anterior în funcția de procuror. Dacă Președintele României nu ar avea niciun drept de examinare și de apreciere asupra propunerilor făcute de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea judecătorilor și procurorilor sau în anumite funcții de conducere ori dacă nu ar putea refuza numirea nici motivat și nici măcar o singură dată, atribuțiile Președintelui României, prevăzute de art. 94 lit. c) coroborat cu art. 125 alin. (1) din Constituție, ar fi golate de conținut și importanță, motiv pentru care Curtea a constatat constituționalitatea unei asemenea soluții legislative;

5. Constituția Franței, care a constituit sursa de inspirație a Constituției României și care consacră un sistem semiprezidențial, la art. 5 prevede că „Președintele Republicii veghează la respectarea Constituției. Prin arbitrajul său, asigură funcționarea autorităților publice, conform reglementărilor, precum și continuitatea statului.

El este garantul independenței naționale, al integrității teritoriale și al respectării tratatelor.”

Art. 80 din Constituția României, sub aspectul limbajului folosit, stabilește mai clar că Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării. Totodată, Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice.

6. Curtea reține că, în jurisprudența sa, Președintele României a fost calificat ca șef al statului în mod implicit (a se vedea, în acest sens, Hotărârea nr. 3 din 9 septembrie 1996,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 11 septembrie 1996) și, ulterior, explicit (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 7 martie 2007).

Potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României reprezintă statul român, ceea ce înseamnă că în planul politicii externe conduce și angajează statul. Acest text constituțional îi permite să traseze liniile viitoare pe care statul le va urma în politica sa externă, practic să îi determine orientarea în planul relațiilor externe, ținând cont, desigur, de interesul național. O atare concepție este legitimată de caracterul reprezentativ al funcției, Președintele României fiind ales de cetățeni prin *vot universal*, egal, direct, secret și liber exprimat.

În planul politicii externe, primul-ministru are competența constituțională de a asigura realizarea politicii externe a țării [art. 102 alin. (1) din Constituție], ceea ce înseamnă că, în funcție de orientarea stabilită de reprezentantul statului în plan extern, care este Președintele statului, Guvernul, prin reprezentantul său, urmează să implementeze în mod corespunzător măsurile față de care statul s-a angajat. Prin urmare, Curtea constată că rolul Guvernului în politica externă este unul mai degrabă tehnic, el trebuind să urmeze și să îndeplinească obligațiile la care România s-a angajat la nivel de stat. Așadar, rolul Guvernului este unul mai degrabă derivat, și nu original, cum este cel al Președintelui României; așadar, nefiind o putere delegată, ci proprie Președintelui României, reprezentarea statului poate fi delegată, printr-un act de voință expres, de către acesta atunci când consideră necesar.

De asemenea, Curtea observă că art. 80 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu. De aceea, el nu trebuie interpretat restrictiv, ci în spiritul Constituției, respectiv coroborat cu art. 91 și art. 148 alin. (4) din Constituție, acest ultim text prevăzând, în mod expres, că Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească trebuie să garanteze „obligațiile rezultate din actul aderării”. Or, una dintre aceste obligații este reprezentarea la cel mai înalt nivel a României în cadrul Consiliului European, respectiv de către autoritatea publică ce are competența de a angaja România la *nivel de stat*. Altfel, s-ar ajunge la o golire de conținut a dispozițiilor art. 148 alin. (4) din Constituție în privința Președintelui României; or, este de principiu admis că orice normă este edictată în sensul de a produce efecte juridice.

Obiter dictum, este de observat că numai reprezentantul statului este cel care poate angaja în sfera relațiilor externe statul ca subiect de drept internațional public. De aceea, spre exemplu, tratatele internaționale la nivel de stat se semnează de către Președintele României (a se vedea, în acest sens, Legea tratatelor nr. 590/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 23 din 12 ianuarie 2004).

7. Declarația Parlamentului nr. 1/2012, adoptată în temeiul art. 61 și art. 65 alin. (2) lit. k) din Constituție coroborate cu art. 1 pct. 22 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 4 din 3 martie 1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 34 din 4 martie 1992, încearcă să creeze o partajare de competențe între cele ale Președintelui României și ale Guvernului în domeniul politicii externe a statului, însă partajarea pe care o propune este una pe orizontală, și nu pe verticală. Cu alte cuvinte, se acreditează ideea unei partajări orizontale de competențe în cadrul politicii externe, în sensul că reprezentarea în sine a

statului este realizată de două autorități publice; or, *partajarea de competențe este, în accepțiunea textelor constituționale referite, una pe verticală, liniile directoare ale politicii externe a statului fiind stabilite și definite de reprezentantul său, Președintele României, iar implementarea și realizarea în concret a acestora ține de Guvern.*

Este de principiu că un act cu caracter normativ, și cu atât mai puțin un act care exprimă o voință politică, nu poate adăuga la Constituție, nu poate schimba competențe prestabilite prin Constituție. Voința politică se subordonează principiilor, valorilor și exigențelor constituționale, indiferent de relațiile, chiar tensionate, existente între autoritățile publice.

Curtea, din consultarea agendelor Consiliului European, mai reține că partajarea propusă de declarație este imposibilă în practică, având în vedere că nicio reuniune a Consiliului European nu tratează în exclusivitate probleme de politică economică, socială, bugetară în sensul reținut de declarația menționată. Mai mult decât atât, și în ipoteza în care se dezbate astfel de probleme, având în vedere că acestea presupun încheierea de tratate în numele României, fac necesară participarea șefului statului, care are competența de a încheia tratate în acest domeniu.

8. Curtea observă că în Consiliul European statele membre sunt reprezentate la cel mai înalt nivel, respectiv de instituția care poate angaja statul în planul relațiilor externe, și nu de cea care asigură realizarea obiectivelor deja stabilite.

Odată explicitate prevederile constituționale asupra cărora practic poartă acest conflict juridic de natură constituțională, Curtea concluzionează că Președintele României nu numai că are dreptul, dar are și obligația asumată în actul de aderare de a participa la reuniunile Consiliului European; în caz contrar, s-ar încălca angajamentele pe care România și le-a asumat prin acesta.

Mai mult, potrivit art. 10 alin. (2) teza a doua și art. 16 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, Consiliul Uniunii Europene este cel compus din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze *guvernul* statului membru pe care îl reprezintă.

Așadar, la Consiliul European reprezentarea este la nivel de stat, iar la Consiliu la nivel guvernamental.

9. Totodată, Curtea subliniază că, în realizarea competențelor lor, autoritățile publice trebuie să se preocupe de buna funcționare a statului de drept, având astfel îndatorirea de a colabora în spiritul normelor de loialitate constituțională (Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012).

III. În privința efectelor deciziei Curții, rezultă, în mod evident, următoarele:

1. Deciziile Curții Constituționale pronunțate în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție au putere numai pentru viitor [a se vedea art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și Decizia nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 818 din 7 decembrie 2010];

2. Deciziile Curții Constituționale, făcând parte din ordinea normativă, nu pot fi aplicate retroactiv, mai exact unor raporturi sau situații juridice încheiate (a se vedea, în

acest sens, Decizia nr. 223 din 13 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 18 aprilie 2012);

3. Conflictul juridic de natură constituțională nu este încheiat, nu este o *facta praeterita*, niciuna dintre părțile implicate în conflict negăsind o soluție la aceasta.

Așadar, analizând cele expuse, Curtea constată că efectele deciziei urmează a se întinde atât asupra cauzei de față, cât și cu privire la „*actele, acțiunile, inacțiunile sau operațiunile ce urmează a se desfășura în viitor de către autoritățile publice implicate în conflictul juridic de natură constituțională*” (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 461 din 3 iulie 2009, și Decizia nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 818 din 7 decembrie 2010).

În fine, Curtea reține că puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept (a se vedea, în acest sens, Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, Decizia nr. 1415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, Decizia nr. 694 din 20 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 14 iunie 2010, deciziile nr. 872 și nr. 874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, Decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr. 1.018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 22 iulie 2010, Decizia nr. 536 din 28 aprilie 2011, Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011, Decizia nr. 1615 din 20 decembrie 2011 sau Decizia nr. 223 din 13 martie 2012).

IV. Având în vedere cele de mai sus, Curtea urmează să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din delegația care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012.

Totodată, Curtea constată că, în exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuțiune poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru.

Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A.e), ale art. 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,
În numele legii,
Decide:

Curtea Constituțională constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, generat de acțiunea Guvernului și a primului-ministru de a-l exclude pe Președintele României din componența delegației care participă la Consiliul European în perioada 28-29 iunie 2012.

În exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și primului-ministru al Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea și pronunțarea au avut loc la data de 27 iunie 2012 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,
AUGUSTIN ZEGREAN

Pentru

Magistrat-asistent-șef,

Benke Károly,

semnează

Magistrat-asistent-șef,

Doina Suliman

Opinie separată I:

În dezacord cu opinia majoritară considerăm că cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de Primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, trebuia respinsă, ca inadmisibilă, pentru motivele pe care le dezvoltăm în continuare.

1. Conform prevederilor art. 146 lit. e) din Constituție, Curtea Constituțională soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice ...

Președintele României formulează următoarea cerere: „Vă solicit să constatați existența unui conflict juridic de natură constituțională între Guvernul României, reprezentat de Prim-ministru, de pe o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a însușirii de către Prim-ministru a unei atribuții constituționale, aceea de reprezentare a statului român la Consiliul European, atribuție care revine conform Constituției doar Președintelui României”.

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională trebuie îndeplinite, cumulativ, trei condiții, și anume:

- conflictul să fie juridic (nu politic);
- să fie de natură constituțională;
- să fie între autorități publice.

Noțiunea de conflict juridic de natură constituțională, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, constă în „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor” (Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005).

Constituția României, la art. 80, cu textul marginal „Rolul Președintelui”, prevede la alin. (1) *„Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării”*.

Constituția României, la capitolul III cu titlul „Guvernul”, la art. 102, „Rolul și structura”, prevede la alin. (1) *„Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice”*.

Alin. (1) al art. 61 din Constituție stabilește *„Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării”*.

Art. 148 din Constituție, „Integrarea în Uniunea Europeană”, la alin. (4) prevede: *„Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului (2).”*

Versiunea consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană la alin. (2) prevede *„Consiliul European este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre”*.

În opinia noastră, din analiza acestor texte se poate constata că nu există nicio prevedere constituțională sau comunitară care să acorde o exclusivitate de reprezentare în Consiliul European pentru Președinte sau pentru primul-ministru.

În cererea Președintelui se solicită constatarea faptului că reprezentarea statului român la Consiliul European este o atribuție „care revine conform Constituției *doar Președintelui României*”. Ori o asemenea prevedere constituțională nu există. Art. 80 din Constituție definește *rolul și poziția Președintelui României*, în cadrul sistemului constituțional al țării. Acest articol reglementează o reprezentare generală, Președintele României reprezentând statul român atât pe plan extern, cât și pe plan intern, dar atribuțiile exclusive conferite de Constituție sunt reglementate în art. 85-94 din Constituția României. Nicio prevedere nu se referă însă la dreptul exclusiv al Președintelui de a reprezenta România la Consiliul European sau la alte întruniri internaționale.

Mai mult, alin. (2) al art. 15 din Tratatul privind Uniunea Europeană oferă o posibilitate alternativă pentru statele membre statuând *„Consiliul European este compus din șefii de stat sau de Guvern ai statelor membre ...”*, lăsând la latitudinea fiecărei țări să decidă cine reprezintă statul respectiv la Consiliul European.

Trecând peste faptul că România nu are un „șef de stat”, sintagma fiind folosită pentru funcția de Președintele României doar în limbajul cotidian sau în doctrina juridică, pe plan european putem constata că fiecare țară a decis dacă statul respectiv este

reprezentat de șeful statului, acolo unde există, sau primul-ministru. Din cele 27 de țări membre ale Uniunii Europene, 24 sunt reprezentate de primul-ministru și trei de către Președintele țării respective. În toate aceste state, cu excepția Poloniei, unde Tribunalul Constituțional Polonez a decis în favoarea primului-ministru, problema reprezentării în Consiliul European a fost decisă prin consens politic.

În opinia noastră, și în România decizia privind reprezentantul țării la o întrunire internațională, inclusiv la Consiliul European, este o problemă politică, care trebuie să fie tranșată, atunci când există divergențe în acest sens între Președinte și primul-ministru, de către Parlament.

Această concluzie decurge și din prevederile alin. (4) al art. 148 din Constituție, care prevede că aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării: sunt garantate de „Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească”.

În cazul de față fiind vorba despre o dispută politică Președinte – Guvern, socotim că Parlamentul, în calitatea sa de „organul reprezentativ suprem al poporului român”, este cel care trebuie să tranșeze această dispută politică.

În consecință, neexistând o prevedere constituțională expresă referitoare la participarea la întruniri internaționale, conflictul dintre Președinte – Guvern fiind de natură politică, Curtea Constituțională trebuia să respingă cererea Președintelui ca fiind inadmisibilă.

2. În ce privește Declarația Parlamentului privind atribuțiile Președintelui României și ale Guvernului în domeniul afacerilor europene, aceasta pune în discuție, pe de o parte, categoriile de acte pe care Parlamentul le poate adopta și efectele acestora, iar, pe de altă parte, poziționarea Curții Constituționale în această materie.

Din punctul de vedere al actelor juridice distingem:

a) *acte juridice* – legi, hotărâri și moțiuni – nominalizate la art. 67 din Constituție, adoptate de Camera Deputaților și Senat în prezența majorității membrilor și care reprezintă manifestări de voință cu scopul de a produce efecte juridice;

b) *acte cu caracter exclusiv politic*, care își au suportul constituțional în art. 65 alin. (2) lit. k) – Camerele își desfășoară lucrările în ședințe comune pentru „îndeplinirea altor atribuții care, potrivit Constituției sau regulamentului, se exercită în ședință comună”. În baza acestui text constituțional, prin art. 1 pct. 22 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului s-a prevăzut întrunirea celor două Camere în ședințe comune pentru „adoptarea unor declarații, mesaje sau a altor acte cu caracter exclusiv politic”.

Aceste acte nu beneficiază de forța actelor juridice, *ele nu produc efecte juridice*, ci doar efecte exclusiv politice.

În ședința comună din data de 12 iunie 2012, Camera Deputaților și Senatul au adoptat „Declarația referitoare la problemele actuale aflate pe agenda Uniunii Europene și obligațiile ce revin României în baza acestora”.

Această Declarație, deși reprezintă o manifestare de voință a Parlamentului, ea este doar producătoare de efecte politice și, ca atare, nu putea face obiectul controlului de constituționalitate.

Potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, „Curtea Constituțională asigură controlul constituționalității legilor, a tratatelor internaționale, a regulamentelor

Parlamentului și a ordonanțelor Guvernului”, iar, potrivit art. 27 din aceeași lege, Curtea Constituțională se pronunță și asupra constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, a hotărârilor plenului Senatului și a hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului”.

Considerăm că, examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, Curtea Constituțională nu poate cenzura un vot al Parlamentului exprimat asupra unui act cu rezonanță exclusiv politică.

Judecător,
Acsinte Gaspar
Judecător,
Puskás Valentin Zoltán
Judecător,
Tudorel Toader

Opinie separată II:

În dezacord cu opinia majoritară, care a adoptat soluția de reținere a conflictului juridic de natură constituțională, cererea de soluționare a acestuia, formulată de Președintele României, este inadmisibilă; aceasta este soluția care trebuia dată în cauză.

Pe lângă temeiurile anterior expuse, au relevanță deosebită și următoarele considerente:

1. Declarația Parlamentului este act de voință al organului reprezentativ suprem al poporului român, așa cum prevede art. 61 din Constituție.

Guvernul României și primul-ministru au executat Declarația Parlamentului României. Soluția este act de constituționalitate.

2. Președintele României este a doua autoritate publică reglementată în capitolul II al titlului III din Constituție, iar art. 80 prevede „Rolul Președintelui”, adică definiția autorității și rolul acesteia în statul român.

Majoritatea care a adoptat soluția a reținut că art. 80 din Constituție determină atribuțiile autorității publice – Președintele României. Greșeala este gravă și a determinat, în consecință, soluția greșită.

Atribuțiile Președintelui sunt prevăzute și reglementate începând cu art. 85 – „Numirea Guvernului”, art. 86 – „Consultarea Guvernului”, art. 87 – „Participarea la ședințele Guvernului”, art. 88 – „Mesajele adresate Parlamentului”, art. 89 – „Dizolvarea Parlamentului”, art. 90 – „Atribuția privind referendumul național”, art. 91 – „Atribuții în domeniul politicii externe”, art. 92 – „Atribuții în domeniul apărării”, art. 93 – „Măsuri excepționale” și art. 94 – „Alte atribuții”.

Acestea sunt atribuțiile Președintelui și textele constituționale care le prevăd și le reglementează, ele fiind exprese și limitative.

Grava greșeală este fundamentarea atribuțiilor Președintelui României pe prevederile art. 80 din Constituție.

3. Observând definiția marginală de la art. 61, se constată că se definește „Rolul și structura Parlamentului”; observând art. 102, se constată definiția marginală „Rolul și structura Guvernului României”.

Așadar, în concepția proprie, Constituția României, în primul articol, la fiecare capitol al autorităților publice, definește rolul și structura autorității publice respective; primul articol al fiecărei autorități este text de definiție și structură, așadar, fundamentarea atribuțiilor Președintelui României pe prevederile art. 80 este greșită.

4. În decizie se folosește ca temei și expresia „șef al statului”. În Constituția României nu există această terminologie de definire a autorității publice; expresia folosită în decizie este din limbajul uzual, curent, care se mai găsește și în scrierile școlare sau de doctrină.

Folosirea denumirii de „șef al statului” a autorității publice este greșită.

5. Ca o consecință a erorilor anterioare, reținute în considerentele deciziei, s-a ajuns și la concluzionarea că Președintele României este reprezentantul general al statului român și că, de pe această poziție, poate da mandat primului-ministru de a reprezenta statul român.

Motivarea deciziei pe acest considerent este greșită, întrucât în art. 80 din Constituție se prevede că „*Președintele României reprezintă statul român*” și, deci, nu este *reprezentantul statului român*, iar statul român poate și reprezentat și de alte autorități publice ale statului român, ca și de alte funcții împuternicite cu un asemenea atribut, în situații speciale.

Toate greșelile menționate creează confuzie și justifică opinii diverse, ceea ce nu corespunde prevederilor exprese și imperative ale Constituției.

6. Tratatul Uniunii Europene prevede că reprezentarea la ședințele U.E. are loc în condițiile: „*Statele membre sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern și în Consiliu de guvernele lor*”.

Prevederea ce se regăsește expres și imperativ în textul Tratatului este *alternativă*, pentru a corespunde prevederilor din Constituția tuturor statelor europene membre ale Uniunii.

În aplicarea prevederilor din Tratat a intervenit o neînțelegere între Președintele României și primul-ministru al Guvernului privind prezentarea la ședința din 28-29 iunie 2012, deci reprezentarea României.

Din motive proprii neînțelegerilor dintre aceste două autorități publice a fost sesizat Parlamentul României de către primul-ministru al Guvernului și Parlamentul României a adoptat *Declarația*, motivată, prin care a stabilit prezentarea la ședințe a primului-ministru, ca reprezentant al statului român.

Președintele României a susținut că Declarația Parlamentului a creat conflictul juridic între cele două autorități publice, Președintele României și primul-ministru al Guvernului, și, rezolvând această sesizare, majoritatea celor cinci membri ai Curții au considerat că este legală sesizarea și au admis-o.

Opinia separată a celorlalți patru membri ai Curții Constituționale susține că soluția este greșită și necorespunzătoare prevederilor constituționale.

7. Textul Tratatului prezintă soluția alternativă de reprezentare, pentru ca, ținând seama de regimul de stat al tuturor statelor europene membre ale U.E., să își găsească

fiecare stat posibilitatea reprezentării în organele Uniunii, fie prin șeful de stat, fie prin șeful de guvern, așa cum corespunde reglementării actului fundamental din fiecare stat.

Soluția de text a Tratatului european este o soluție *alternativă*. Soluția alternativă dă naștere la dezbateri și înțelegeri între cele două autorități prevăzute de text, șeful de stat și șeful guvernului, și adoptarea soluției convenabile statului respectiv, de a fi reprezentat la ședința în discuție, având în vedere și competențele stabilite de tratatele constitutive ale Uniunii.

În cazul de față nu s-a putut realiza înțelegere între Președintele României și primul-ministru al Guvernului. A fost sesizat Parlamentul, iar acesta a adoptat Declarația.

8. Declarația Parlamentului este act de voință politică. Este actul de voință al organului reprezentativ suprem al poporului român, așadar, de necontestat, de neînlăturat și de executat, prin efectele pe care le produce.

Parlamentul este singura autoritate publică competentă a se pronunța asupra neînțelegerilor cu privire la reprezentarea statului, care se ivesc între cele două autorități publice – Președintele României și primul-ministru al Guvernului.

Soluția adoptată de Parlament este vădit constituțională și executarea ei, de asemenea.

9. Declarația Parlamentului fiind act politic al organului reprezentativ suprem, nu este supus controlului Curții Constituționale. Actul politic al Parlamentului nu creează conflict juridic de natură constituțională între cele două autorități, ci rezolvă neînțelegerile dintre acestea cu privire la reprezentarea statului la fiecare ședință a Uniunii Europene.

Competența este numai a Parlamentului României și în niciun asemenea caz nu este a Curții Constituționale, pentru că nu este conflict juridic în aplicarea și interpretarea legii române, ci o neînțelegere între cele două autorități privind soluția din ipoteza alternativă de reprezentare prevăzută în Tratatul european mai sus menționat.

Acestea sunt evident suficiente și evidente temeiuri care demonstrează inadmisibilitatea cererii formulate de Președintele României.

10. Soluția prevăzută și motivată în opinia separată corespunde deplin prevederilor art. 148 din Constituția României privitoare la integrarea euroatlantică din titlul VI, potrivit căroră Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării, din alin. (2) al acestui text și din tratatele constitutive și dezvoltătoare ale Uniunii Europene.

11. Soluția prevăzută de opinia separată și considerentele acesteia sunt deplin corespunzătoare, potrivit art. 1 alin. (4) din Constituția României, conform căroră statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale, prevederi care pentru oricine înseamnă respectarea Constituției și executarea dispozițiilor acesteia. Cele trei puteri nu sunt dezvoltate și reglementate ca atare în prevederile constituționale, ci ca autorități publice în titlul III al Constituției, începând cu Parlamentul și continuând cu Președintele României, Guvernul, raporturile Parlamentului cu Guvernul, administrația publică, componentele autorității judecătorești.

Soluția opiniei majoritare, în raport cu evoluția raporturilor între cele două autorități publice, este de natură a fi reconsiderată, pornind de la alte stări ale raporturilor dintre aceste autorități și de la prioritatea prevederilor art. 148 din Constituție, coroborate cu art. 1 alin. (4) și reglementările din titlul III.

Judecător,
Ion Predescu

Opinie concurentă:

Pe lângă argumentele juridice aduse în motivarea soluției date prin Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, socotesc că ar putea fi invocate și alte considerații cu privire la calificarea conflictului ca fiind juridic de natură constituțională.

În primul rând, sunt întrunite cele trei condiții stabilite de jurisprudența Curții, și anume: conflict juridic, de natură constituțională, precum și faptul că părțile sunt două autorități publice, în speță ambele făcând parte din puterea executivă a statului: Președintele României și Guvernul, reprezentat de primul-ministru.

Acest conflict s-a declanșat ca urmare a unor acte și fapte săvârșite de către Guvernul României ce reies din corespondența dintre Ministerul Afacerilor Externe și Administrația Prezidențială. Refuzul ministrului de a înscrie și transmite la Consiliul European delegația alcătuită de Președintele României, care, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, reprezintă statul român, presupune însușirea de către Ministrul Afacerilor Externe a unor competențe ce revin președintelui țării, în calitate de *șef al statului, așa cum această noțiune este înscrisă și folosită în art. 10 alin. (2) teza a II-a și art. 15 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană*.

Or, socotesc că indiferent la ce formă de interpretare am apela, nu putem să nu observăm că un astfel de conflict nu și-a găsit rezolvarea pe cale amiabilă între Președinte și primul-ministru.

Apelarea primului-ministru la Parlament nu-și găsește temei juridic, întrucât Parlamentul nu are printre atribuțiile sale constatarea și rezolvarea conflictelor dintre autoritățile publice, atribuție ce revine exclusiv Curții Constituționale, potrivit art. 146 lit. e) din Constituție și art. 34-36 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Declarația politică a Parlamentului nu produce efecte juridice; chiar dacă Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român, atât timp cât aceasta nu a făcut obiectul unei hotărâri.

Soluția dată în decizie are suport și în faptul că atât timp cât *art. 81 alin. (1) din Constituție consacră noțiunea de „reprezentare”, art. 102 referitor la rolul și structura Guvernului, pe cea de „realizare a politicii interne și externe a țării”, ceea ce presupune o atribuție de executare*.

Aceasta nu înseamnă însă că Președintele nu ar putea să îl împuternicească pe primul-ministru să reprezinte statul la o reuniune de șefi de state sau de guverne.

Conjunția „sau” prevăzută în art. 10 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană nici nu putea să lipsească din formulare, atât timp cât statele au diferite forme de guvernământ: republică prezidențială, semiprezidențială, parlamentară, monarhie.

În România forma de guvernământ fiind republica semiprezidențială, Președintele, potrivit Constituției, reprezintă statul român, care nu este doar un *drept, ci și o obligație*.

Nu s-ar putea face o partajare a reprezentării statului român la astfel de întruniri internaționale după domeniile ce se discută, întrucât nicio problemă, indiferent de natura sa, nu poate fi disjunctă de politica economică, socială, culturală a unei țări. Președintele trebuie să fie însoțit în delegație de miniștri și persoane specializate pe diferite domenii.

Susținerea că România face parte din Uniunea Europeană și că toate problemele care se pun țin de politica internă a statelor nu poate fi susținută, întrucât din Uniunea Europeană fac parte, potrivit Tratatului privind Uniunea Europeană, *state independente și suverane*, chiar dacă unele aspecte privind suveranitatea sunt condiționate de actele pe care le adoptă Uniunea Europeană prin organele sale.

Existența conflictului dintre aceste autorități publice poate fi motivată și prin faptul că *Parlamentul a adoptat la data de 25 iunie 2012 Legea privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene*, aflată pe rolul Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității ei.

Așadar, scotesc că reprezentarea statului potrivit actualei Constituții revine Președintelui României, așa cum reiese din interpretarea art. 80 alin. (1).

Judecător,

prof. univ. dr. Aspazia Cojocar

6. DECIZIA NR. 730 DIN 9 IULIE 2012¹

asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de Președintele României

Tematică: procedura de suspendare din funcție a Președintelui României, în baza art. 95 din Constituție; semnificația sintagmei „fapte grave de încălcare a Constituției”; competența limitată a Curții Constituționale și rolul consultativ al avizului său; competența exclusivă a Parlamentului de a hotărî suspendarea Președintelui; efectele suspendării – întreruperea mandatului prezidențial până la validarea rezultatului referendumului de către Curtea Constituțională.

Pe rol se află soluționarea cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de Președintele României, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.206E/2012.

I. Prin Adresa cu nr. 918 din 6 iulie 2012, *Președintele României a sesizat Curtea Constituțională, solicitând ca aceasta să constate „existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a acțiunii Parlamentului de a*

¹ Publicată în M. Of. nr. 473 din 11 iulie 2012.

dispune suspendarea Președintelui României, cu încălcarea prevederilor art. 95 alin. (1) din Constituție”.

Sesizarea a fost formulată în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. e) și art. 80 din Constituție, precum și ale art. 11 alin. (1) pct. A lit. e), art. 34, art. 35 și art. 36 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.698 din 6 iulie 2012 și formează obiectul Dosarului nr. 1.206E/2012.

În motivarea sesizării se susține, în esență, că, „În data de 6 iulie 2012, Parlamentul a dispus suspendarea din funcție a Președintelui României, ignorând cu bună știință una din condițiile esențiale prevăzute de art. 95 alin. (1), respectiv săvârșirea unor fapte grave prin care Președintele României să încalce prevederile Constituției”.

Se consideră că „Parlamentul nu avea competența de a se pronunța asupra propunerii de suspendare în lipsa unor fapte grave ale Președintelui României de încălcare a prevederilor constituționale”, calificarea faptelor drept fapte grave fiind atributul Curții Constituționale.

Se arată că „«acuzatorul» nu poate fi și «judecător» pentru că s-ar încălca principiile unui proces echitabil, acesta fiind unul din motivele pentru care legiuitorul constituant a decis că analizarea faptelor Președintelui de încălcare gravă a Constituției României trebuie să aparțină unui alt for decizional”, respectiv Curții Constituționale, în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, prevăzut de art. 142 alin. (1) din Constituție, iar nu Parlamentului. Preluarea acestei competențe constituționale de către Parlament „echivalează, din punct de vedere juridic, cu o însușire nelegitimă a unei atribuții a Curții Constituționale de către Parlamentul României”.

În continuare este invocat Avizul consultativ nr. 1 din 6 iulie 2012 al Curții Constituționale, apreciindu-se că aceasta „a constatat că Președintele României nu a săvârșit fapte grave de încălcare a prevederilor Constituției”.

Se recunoaște faptul că, „indiferent de avizul Curții Constituționale, Parlamentul poate decide suspendarea Președintelui, însă numai dacă se află în situația încălcării grave a Constituției”. Se consideră că și în această situație Parlamentul ar putea decide să nu-l suspende pe Președintele României, deoarece „acesta este înțelesul cuvântului «poate» utilizat în textul constituțional”.

De asemenea, se arată că „acțiunea Parlamentului de a dispune suspendarea Președintelui României fără a fi în speță cazul săvârșirii unor fapte grave de către șeful statului, prin care să încalce prevederile Constituției”, a creat un conflict juridic de natură constituțională între Parlament, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte. În acest sens, se face referire la Decizia Curții Constituționale nr. 53 din 29 ianuarie 2005, prin care au fost stabilite condițiile existenței unui conflict juridic de natură constituțională între autorități publice.

În final, consideră că „Parlamentul României și-a depășit sfera de competență, arogându-și puteri ce nu i-au fost conferite de Constituție, neținând cont de prevederile constituționale ale art. 95 alin. (1)”. Totodată, potrivit art. 142 alin. (1) din Legea fundamentală, Curtea Constituțională fiind garantul supremației Constituției, „este necesar [...] să restabilească ordinea constituțională cât mai urgent posibil”.

În considerarea acestor argumente, se solicită Curții să constate „existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a acțiunii Parlamentului de a dispune suspendarea Președintelui României, cu încălcarea prevederilor art. 95 alin. (1) din Constituție”.

Cu Adresa nr. 930 din data de 8 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.706 din 9 iulie 2012, *Administrația Prezidențială – Cancelaria Președintelui a transmis Curții Constituționale o „completare la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte”, sub semnătura domnului Traian Băsescu, susținându-se, în esență, următoarele:*

1. Întregul demers legislativ întreprins de Guvern și de majoritatea parlamentară care îl susține de a modifica legi esențiale ale statului, de a schimba instituții fundamentale și de a înlătura de la posibilitatea controlului de constituționalitate actele adoptate s-a făcut cu încălcarea gravă a Constituției. În acest sens sunt enumerate diferitele acte normative emise de Guvernul României.

2. Procedura de suspendare din funcție a Președintelui României s-a făcut cu încălcarea principiilor statului de drept, invocând în acest sens prevederile constituționale ale art. 16 și art. 1 alin. (5). Astfel, arată că nu s-a constituit o comisie de anchetă la nivel parlamentar care să analizeze și să întocmească un raport asupra faptelor grave de încălcare a Constituției ce i s-au imputat Președintelui României, că termenele date acestuia pentru a-și asigura apărarea și Curții Constituționale pentru emiterea avizului consultativ au fost de maximum 24 de ore și, în fine, că Parlamentul nu a ținut cont de acest aviz.

3. Reacția internațională a partenerilor României din Uniunea Europeană, a instituțiilor acesteia și a guvernelor altor state arată îngrijorarea față de acțiunea brutală a Guvernului și a Parlamentului față de Curtea Constituțională și încălcarea regulilor democratice în procesul de suspendare a Președintelui României și de schimbare a primelor funcții de reprezentare în stat.

Se depun, în anexă, copii de pe diverse articole publicate pe internet.

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, cererea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Președintelui României, pentru a prezenta punctele lor de vedere asupra conținutului conflictului juridic de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

Senatul a transmis punctul său de vedere cu Adresa nr. I-419 din data de 9 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.719 din 9 iulie 2012, arătând că cererea formulată de Președintele României suspendat din funcție este, în principal, inadmisibilă și, în subsidiar, neîntemeiată, pentru următoarele motive:

1. Cererea este inadmisibilă în raport cu dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, deoarece în momentul sesizării Curții Constituționale domnul Traian Băsescu nu mai avea calitatea de Președinte al României, fiind suspendat din funcție prin Hotărârea Parlamentului României nr. 33 din 6 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 457 din 6 iulie 2012.

2. Cererea este inadmisibilă deoarece nu există un conflict juridic de natură constituțională între autorități publice așa cum a fost definit de Curtea Constituțională în jurisprudența sa.

Aceasta, deoarece Parlamentul României, după ce Curtea Constituțională a emis Avizul consultativ nr. 1 din 6 iulie 2012, a procedat la analizarea cererii de suspendare, potrivit art. 95 alin. (1) din Constituție, supunând-o votului.

3. Parlamentul României este autoritatea publică care are competența exclusivă de a aprecia asupra gravității faptelor de încălcare a prevederilor constituționale sesizate prin cerere de suspendare a Președintelui României, în conformitate cu art. 95 din Constituție, așa cum a statuat și Curtea Constituțională în jurisprudența recentă. Așa fiind, decizia finală privind suspendarea sau nu a Președintelui României revine exclusiv Parlamentului.

4. În final, se arată că, „în conformitate cu prevederile art. 95 alin. (1) și ale art. 146 lit. h) coroborate și cu cele ale art. 147 din Constituție, avizul Curții Constituționale pentru propunerea de suspendare a Președintelui României este unul consultativ”.

Camera Deputaților a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere cu Adresa nr. 1/1.071/VZ din data de 9 iulie 2012, înregistrat la Curtea Constituțională cu nr. 4.738 din 9 iulie 2012, prin care apreciază în esență, următoarele:

1. Sesizarea Curții Constituționale este inadmisibilă, în raport cu Hotărârea nr. 1 din 20 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 269 din 20 aprilie 2007, fiind de fapt o contestație asupra procedurii de suspendare de către Parlamentul României. Prin hotărârea menționată, Curtea a respins ca inadmisibilă contestația formulată de domnul Traian Băsescu împotriva hotărârii de suspendare din funcția de Președinte al României, reținând că Parlamentul urmează să decidă asupra existenței și gravității faptelor pentru care s-a propus suspendarea din funcție a Președintelui, în concordanță cu prevederile art. 95 din Constituție.

2. Nu poate fi reținut un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de-o parte, și Președintele României, pe de altă parte, deoarece, astfel cum reiese din jurisprudența Curții Constituționale (deciziile nr. 53/2005, nr. 435/2006, nr. 1.431/2010 și nr. 1.525/2010), conflictul juridic de natură constituțională dintre autorități publice presupune *„acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor”*. De asemenea, prin Decizia nr. 97/2008, Curtea a reținut că: *„conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale”*.

În baza acestor considerente, Camera Deputaților apreciază că nu poate fi reținut un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Parlamentul României, întrucât Parlamentul are competența de a decide asupra suspendării Președintelui României, potrivit art. 95 alin. (1) din Constituție. Președintele României, subiect al procedurii de suspendare, nu poate avea nicio competență legală decizională, având doar dreptul de a da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută, neputând fi vorba de două competențe concurente.

3. Referitor la susținerea autorului sesizării potrivit căreia numai Curtea Constituțională poate stabili faptele grave de încălcare a Constituției, iar nu și Parlamentul, Camera Deputaților apreciază că, în sensul prevederilor constituționale invocate, Parlamentul este cel care are competența de a stabili faptele grave de încălcare a Constituției, deoarece aceasta este unica autoritate care decide, în final, dacă acțiunile Președintelui pot fi calificate astfel. În acest sens, arată că prin Avizul consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007 Curtea a reținut că „rămâne ca Parlamentul să decidă, pe baza datelor și a informațiilor care îi vor fi prezentate cu ocazia dezbaterilor, asupra existenței și gravității faptelor pentru care s-a propus suspendarea din funcție a Președintelui României, în concordanță cu dispozițiile art. 95 din Constituție.

De altfel, susținerea autorului sesizării conform căreia Parlamentul ar fi „și judecător și acuzator” este nereală, pentru că declanșarea procedurii suspendării s-a făcut de către deputați și senatori, iar competența decizională aparține plenului reunit al Camerei Deputaților și Senatului. Această competență nu poate fi pusă la îndoială având în vedere că, în conformitate cu dispozițiile art. 61 alin. (1) din Constituție, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român, iar potrivit art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală, suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, primul fiind Parlamentul României, în acest sens fiind și literatura de specialitate sus-menționată.

II. Dezbaterile asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională au avut loc la data de 9 iulie 2012, desfășurându-se potrivit prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu citarea părților și ascultarea concluziilor acestora.

Magistratul-asistent-șef referă asupra cauzei.

La apel, se constată prezența autorului sesizării, domnul Traian Băsescu, asistat de consilierul prezidențial pe probleme juridice, domnul Ștefan Deaconu, cu delegație depusă la dosar.

Având cuvântul, domnul Traian Băsescu arată că prezența sa în fața Curții Constituționale este necesară, nu pentru a influența judecătorii constituționali, ci pentru a da explicații pe care nu le-a dat cu ocazia emiterii avizului consultativ.

Astfel, susține că suntem în fața unei lovituri de stat acoperite sub o aparentă democrație, din cauza înlocuirii președinților celor două Camere ale Parlamentului și a suspendării Președintelui României, din cauza eliminării posibilității legale de a se contesta aceste măsuri prin revocarea Avocatului Poporului, precum și din cauza preluării Monitorului Oficial de către Guvern. De aceea, consideră că nu suntem un stat de drept, ceea ce a fost remarcat și în cancelariile Europiei.

Mai arată că în anul 2007 procedura de suspendare din funcție a Președintelui României a durat 65 de zile, incluzând prezentarea propunerii de suspendare, constituirea unei comisii de anchetă, sesizarea Curții Constituționale și votul parlamentarilor. În legătură cu acest aspect, arată că, după sesizare, Comisia de la Veneția trebuie să întocmească un raport privind modul în care a fost suspendat Președintele României.

În continuare, menționează că, pentru a fi suspendat Președintele României, trebuie să existe abateri grave, or, declarațiile sale nu pot fi considerate ca fiind fapte grave, deoarece cel mai legitim dintre politicieni trebuie să aibă curajul să vorbească cetățenilor

despre problemele economice și sociale cu care aceștia urmează să se confrunte. Apreciază că, prin avizul său consultativ, Curtea nu a constatat fapte grave de încălcare a Constituției, dar este discutabilă afirmația acesteia potrivit căreia Președintele României ar fi influențat deciziile Guvernului, diminuând rolul acestuia și al primului-ministru. În acest sens, precizează că declarațiile sale din data de 6 mai 2010 au fost precedate de o suită de întâlniri cu primul-ministru, cu guvernatorul Băncii Naționale a României, cu miniștri, cu reprezentantul României la Fondul Monetar Internațional, avute în zilele de 3, 4 și 5 mai 2010. Totodată, arată că la data de 6 mai 2010 a convocat liderii partidelor politice care au fost informați cu privire la concluziile discuțiilor cu Guvernul și cu Fondul Monetar Internațional și asupra măsurilor ce urmau a fi luate, ulterior având loc o întâlnire și cu delegația Fondului Monetar Internațional și cu reprezentanții Băncii Mondiale. Menționează că alternativa luării măsurilor de diminuare a salariilor și pensiilor a constituit-o reducerea cu un număr de 250.000 de angajați ai sistemului bugetar în termen de 30 de zile, însă această variantă era imposibilă, la fel ca și creșterea fiscalității întreprinderilor. Soluția la care s-a ajuns a fost aceea a reducerii graduale a bugetului, iar nu a reducerii numărului de salariați. În concluzie, susține că nu a existat o substituie în atribuțiile primului-ministru prin declarațiile făcute la 6 mai 2010, ci, dimpotrivă, era normal ca acest anunț să fie făcut de Președintele țării, mai ales că era vitală încasarea tranșei de la Fondul Monetar Internațional.

Remarcă faptul că mandatul de 5 ani al Președintelui României nu trebuie contestat, fiind un mandat constituțional.

Depune la dosar o completare la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, cu solicitarea ca instanța constituțională să-i răspundă următoarelor probleme:

„1. Dacă este corectă constatarea exprimată în Parlament că în Avizul nr. 1/2012 al Curții Constituționale s-a reținut «săvârșirea de către Președintele României a unor fapte grave prin care a încălcat Constituția».

2. Curtea Constituțională să constate dacă prin votul său Parlamentul a exercitat un control de constituționalitate, așa cum prevede Constituția, sau doar un control politic (la fel ca în cazul unei moțiuni de cenzură împotriva Guvernului).

3. Curtea Constituțională să constate că Președintele României, conform Constituției României, nu este subordonat Parlamentului, astfel că acțiunile sale politice nu pot fi sancționate de către Parlament, așa cum se întâmplă în cazul Guvernului.”

În final, solicită Curții Constituționale să observe că s-a abținut de la orice declarație publică privind aspectele susmenționate și că, potrivit Constituției, Președintele României poate fi suspendat pentru fapte grave de încălcare a acesteia, în care intră și corupția, iar nu pentru declarații politice. Afirmă că, din cauza celor întâmplate în ultima perioadă, România s-a întors înapoi cu cel puțin 5 ani.

Deoarece judecătorii constituționali nu formulează nicio întrebare, președintele Curții declară închise dezbaterile.

Curtea, examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, formulată de Președintele României, completările la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și

Președintele României, pe de altă parte, sub semnătura domnului Traian Băsescu, punctele de vedere ale Senatului și Camerei Deputaților, susținerile autorului sesizării, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice cu care a fost sesizată.

În jurisprudența sa, concretizată prin Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005, Curtea Constituțională a statuat că un conflict juridic de natură constituțională dintre autorități publice presupune *„acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor”*.

Examinând cererea formulată de Președintele României, Curtea Constituțională urmează să decidă dacă aceasta este admisibilă în raport cu momentul sesizării și cu aspectele sesizate.

Astfel, Curtea reține că autorul sesizării susține, în principal, că „În data de 6 iulie 2012 Parlamentul a dispus suspendarea din funcție a Președintelui României, ignorând cu bună știință una din condițiile esențiale prevăzute de art. 95 alin. (1), respectiv săvârșirea unor fapte grave prin care Președintele României să încalce prevederile Constituției”.

Potrivit acestor prevederi constituționale, *„În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută”*.

Aceste prevederi constituționale sunt de natură a releva responsabilitățile Președintelui României în respectarea Constituției, reglementând, totodată, o procedură care scoate în evidență o modalitate directă de control a Parlamentului asupra sa.

Astfel, textul constituțional sus-citat, stabilind că, pentru a putea fi suspendat, Președintele României trebuie să săvârșească fapte grave de încălcare a Constituției, lasă la latitudinea Parlamentului suspendarea sau nu a acestuia, chiar și în situația în care a săvârșit astfel de fapte.

Prin urmare, doar Parlamentul poate hotărî suspendarea Președintelui, având dată această putere, iar odată declanșată procedura parlamentară de suspendare din funcție a Președintelui României, potrivit Constituției, aceasta nu poate fi oprită.

Este adevărat, însă, că Legea fundamentală nu definește noțiunea de fapte grave.

De aceea, cu ocazia Avizului consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 18 aprilie 2007, Curtea a statuat că „pot fi considerate fapte grave de încălcare a prevederilor Constituției actele de decizie sau sustragerea de la îndeplinirea unor acte de decizie obligatorii, prin care Președintele României ar împiedica funcționarea autorităților publice, ar suprima sau ar restrânge drepturile și libertățile cetățenilor, ar tulbura ordinea constituțională ori ar urmări

schimbarea ordinii constituționale sau alte fapte de aceeași natură care ar avea sau ar putea avea efecte similare”.

Chiar dacă s-ar considera că numai Curtea Constituțională, în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, prevăzut de normele constituționale ale art. 142 alin. (1), poate califica faptele imputate Președintelui României ca fiind sau nu fapte grave de încălcare a Constituției, Parlamentul nu poate fi împiedicat în exercitarea dreptului de a-l suspenda sau nu din funcție pe Președintele României, indiferent de avizul, pozitiv sau negativ, al Curții Constituționale, aviz care are un caracter strict consultativ, așa cum stabilește art. 146 lit. h) din Constituție.

În cadrul procedurii de suspendare a Președintelui României, reglementată de art. 95 din Constituție, rolul Curții Constituționale încetează odată cu emiterea avizului consultativ.

Efectele suspendării constau în întreruperea mandatului prezidențial până la validarea rezultatului referendumului de către Curtea Constituțională.

În aceste condiții, cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, formulată de Președintele României, este inadmisibilă.

Având în vedere considerentele expuse, prevederile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și dispozițiile art. 11 alin. (1) lit. A.e), art. 34 și art. 35 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,
În numele legii,
Decide:

Constată că cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, formulată de Președintele României, este inadmisibilă.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Parlamentului României și Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 9 iulie 2012, cu participarea președintelui Curții Constituționale, Augustin Zegrean, și a judecătorilor Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader.

Președintele Curții Constituționale,
AUGUSTIN ZEGREAN
Magistrat-asistent-șef,
Doina Suliman

7. DECIZIA NR. 285 DIN 21 MAI 2014¹

asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte

Tematică: exercitarea atribuției Președintelui României de a acorda decorații și titluri de onoare; cerința contrasemnării decretului de către primul-ministru; necesitatea unui acord de voințe între Președintele României și prim-ministru; refuzul primului-ministru de a contrasemna – admisibilitate atât pe considerente de legalitate, cât și de oportunitate; motivarea refuzului de contrasemnare – lipsa obligativității și a relevanței juridice; actul contrasemnării – atribuție proprie a primului-ministru; posibilitatea angajării răspunderii politice a primului-ministru și a Guvernului pentru contrasemnarea unor decrete ale Președintelui României; aplicarea principiului cooperării loiale între autorități – consultarea prealabilă între Președinte și primul-ministru; lipsa unui conflict juridic de natură constituțională.

Augustin Zegrean – președinte

Valer Dorneanu – judecător

Toni Greblă – judecător

Petre Lăzăroiu – judecător

Mircea Ștefan Minea – judecător

Daniel Marius Morar – judecător

Mona-Maria Pivniceru – judecător

Puskás Valentin Zoltán – judecător

Tudorel Toader – judecător

Benke Károly – magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află examinarea cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, cerere formulată de Președintele României.

2. Cererea fost formulată în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. A.e) și art. 34 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 1.915 din 6 mai 2014 și constituie obiectul Dosarului nr. 413E/2014.

3. Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 216 alin. (1) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, declară deschise lucrările ședinței de judecată.

¹ Publicată în M. Of. nr. 478 din 28 iunie 2014.

4. La apelul nominal răspunde, pentru autorul sesizării, domnul Claudiu Constantin Dinu, consilier prezidențial, cu delegație depusă la dosar, lipsind cealaltă parte. Procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 216 alin. (2) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, acordă cuvântul reprezentantului autorului sesizării pentru susținerea acesteia.

6. Având cuvântul, reprezentantul autorului sesizării arată că cererea formulată vizează existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și prim-ministru. Apreciază că parte în conflict nu poate fi Guvernul, reprezentat de prim-ministru, ci chiar prim-ministrul, întrucât acesta este o entitate constituțională cu atribuții proprii, actul contrasemnării fiind o competență personală a sa, și nu a Guvernului.

7. Pe fondul cererii, arată că, pentru a produce efecte juridice, decretul de conferire a decorațiilor trebuie să fie semnat de Președintele României și contrasemnat de prim-ministru. Se apreciază că prim-ministrul nu este obligat să contrasemneze actul în ipoteza în care constată că Președintele României nu și-a motivat actul decorării, nu și-a fundamentat soluția în drept sau dacă persoana nu îndeplinește condițiile legale pentru a fi decorată. În aceste condiții, actul trebuie retrimis la Președintele României pentru îndreptarea erorilor cuprinse în acesta. Dacă, însă, refuzul contrasemnării nu este motivat, pe de o parte, Președintele României nu poate îndrepta erorile, iar, pe de altă parte, se conferă prim-ministrului un drept de veto. Or, legiuitorul constituant nu a avut în vedere un asemenea drept de veto, ci posibilitatea prim-ministrului de a refuza contrasemnarea pentru motive tehnice, de legalitate. De asemenea, principiul loialității constituționale obligă la motivarea refuzului, invocându-se, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 51 din 25 ianuarie 2012.

8. Se arată că, în acest context, se pune problema valorii juridice a contrasemnării decretului. Se susține că actul contrasemnării are în vedere numai aspecte de legalitate, și nu de oportunitate, altminteri atribuțiile proprii ale Președintelui României ar deveni atribuții partajate cu prim-ministrul; în acest sens, se menționează atribuțiile Președintelui României în procedura încheierii și ratificării tratatelor internaționale, precum și cele referitoare la acreditarea și rechemarea reprezentanților diplomați ai României și la grațiere. Așadar, se susține că atribuțiile Președintelui României cuprinse în titlul III capitolul II din Constituție nu pot fi decât competențe proprii, și nu comune.

9. În consecință, se apreciază că prin nemotivarea refuzului de a contrasemna decretul de conferire a decorațiilor s-a creat un blocaj instituțional, Președintele României neputând astfel remedia problemele de legalitate apărute în această procedură. În concluzie, se solicită Curții Constituționale admiterea cererii formulate și constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și prim-ministru, generat de refuzul nemotivat al acestuia din urmă de a contrasemna decretul de conferire a decorațiilor.

10. Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art. 394 alin. (1) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art. 14 din Legea nr. 47/1992, declară dezbaterile închise.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

11. Prin Adresa nr. 990 din 6 mai 2014, Președintele României a sesizat Curtea Constituțională cu cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte.

12. Prin cererea formulată se solicită Curții Constituționale constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a nemotivării refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul Președintelui României privind conferirea unor decorații mai multor personalități ale culturii românești ce au asigurat conducerea Institutului Cultural Român în perioada 2005-2012. Cererea este structurată pe trei părți, cuprinzând temeiul legal al acesteia, situația de fapt, precum și situația în drept.

(1) Temeiul legal

13. Președintele României invocă în susținerea cererii sale dispozițiile constituționale ale art. 94 lit. a) privind atribuirea Președintelui de a conferi decorații și titluri de onoare, ale art. 100 alin. (2) privind atribuirea prim-ministrului de a contrasemna decretul emise de Președinte prin care se conferă decorații și titluri de onoare, precum și ale art. 146 lit. e) privind atribuirea Curții Constituționale de a soluționa conflicte juridice de natură constituțională.

(2) Situația de fapt

14. La data de 25 aprilie 2014, prin intermediul Cancelariei Ordinilor din cadrul Administrației Prezidențiale, Președintele României a transmis prim-ministrului spre contrasemnare două proiecte de decrete de decorare a unor personalități care au îndeplinit funcții de conducere în cadrul Institutului Cultural Român, precum și a unor personalități din comunitatea românească din vecinătatea României, proiecte însoțite de memorandumul cuprinzând motivele avute în vedere pentru acordarea distincțiilor.

15. La data de 29 aprilie 2014 Guvernul a restituit Administrației Prezidențiale proiectul de decret contrasemnat privind decorarea unor personalități din comunitatea românească din vecinătatea României, precum și rezoluția de refuz de contrasemnare a decretului de decorare a unor personalități ce au condus Institutul Cultural Român.

16. Astfel, prim-ministrul a refuzat nemotivat să contrasemneze proiectul de decret privind conferirea unor decorații, respectiv:

- Ordinul Național *Steaua României* – în grad de Cavaler domnului Horia-Roman Patapievici, fost președinte al Institutului Cultural Român;
- Ordinul Național *Serviciul Credincios* – în grad de Cavaler doamnei Tania Radu și domnului Mircea Mihăieș, foști vicepreședinți ai Institutului Cultural Român;
- Ordinul Național *Pentru Merit* – în grad de Cavaler domnului Dan Croitoru, fost secretar general al Institutului Cultural Român.

17. Refuzul contrasemnării este evidențiat de un simplu „NU”, subliniat, urmat de semnătura prim-ministrului și ștampila rotundă ce se regăsește pe nota de transmitere spre contrasemnare, semnată de către domnul Gheorghe Angelescu, consilier de stat la Cancelaria Ordinilor din cadrul Administrației Prezidențiale.

18. Prin urmare, se apreciază că refuzul exprimat de prim-ministru, fără a cuprinde vreo motivare, a creat un blocaj la nivel instituțional, generând un conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice implicate în procedura acordării decorațiilor, respectiv prim-ministrul, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte.

(3) Situația în drept

19. Cu privire la exercitarea atribuției de conferire a decorațiilor și titlurilor de onoare, se arată că Președintele României își exercită competențele atribuite prin Constituție fie prin exercițiul exclusiv al voinței sale, fie prin partajarea prerogativelor cu alte autorități publice. Din analiza dispozițiilor art. 94 lit. a) și art. 100 alin. (2) din Constituție, rezultă că pentru conferirea unei decorații de către Președintele României este necesar ca prim-ministrul să contrasemneze decretul. Rațiunea contrasemnării decretului Președintelui României de către prim-ministru rezidă tocmai în colaborarea ce trebuie să existe între autoritățile semnare ale actului.

20. Având în vedere Decizia nr. 88 din 20 ianuarie 2009, se apreciază că un refuz nemotivat echivalează cu un drept de veto exercitat de către prim-ministru, ce goleşte de conținut atribuția constituțională a Președintelui României de a conferi decorații și titluri de onoare. Deși orice autoritatea publică dispune de o largă putere de apreciere, precizarea motivelor pe care se întemeiază refuzul exercitării unei competențe constituționale este de esența statului democratic, motivarea asigurând transparența în exercitarea atribuțiilor constituționale și, implicit, o bună administrare.

21. Cu privire la admisibilitatea cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, se apreciază, ținând seama de Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, că cererea de față vizează constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională ivit între prim-ministru, pe de-o parte, și Președintele României, pe de altă parte, cauzat de acțiunea prim-ministrului de a nu motiva refuzul de a contrasemna decretul de conferire a unor decorații, ceea ce întrunește elementele constitutive ale unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice.

22. În acest sens, se precizează că acest conflict este unul de natură juridică, având în vedere că izvorul acestuia îl reprezintă actele și faptele juridice concrete pe care le-a întreprins prim-ministrul. Acesta a decis să refuze nemotivat contrasemnarea decretului Președintelui României de conferire a unor decorații. Conflictul ivit este unul de natură constituțională, purtând asupra atribuțiilor partajate în materia conferirii de decorații, după cum reies din titlul III din Constituție, atribuții pe care prim-ministrul le-a exercitat abuziv. De asemenea, autoritățile mai sus enunțate, respectiv prim-ministrul și Președintele României, sunt autorități publice, fiind reglementate în titlul III „*Autoritățile publice*” din Constituție, respectiv capitolul II și capitolul III. În consecință, condiția existenței unui conflict juridic de natură constituțională între autorități publice este îndeplinită.

23. În sensul necesității motivării refuzului de a exercita o competență constituțională este invocată jurisprudența Curții Constituționale, și anume Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007 și Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008.

24. În consecință, se apreciază că, prin modul în care a înțeles să își exercite atribuția legală a contrasemnării, prim-ministrul a nesocotit flagrant principiul constituțional al loialității și colaborării autorităților publice.

25. Este menționată jurisprudența Curții Constituționale referitoare la colaborarea dintre autoritățile publice în realizarea competențelor lor în spiritul normelor de loialitate constituțională (Decizia Curții Constituționale nr. 51 din 25 ianuarie 2012). De asemenea, este invocată Decizia Curții Constituționale nr. 356 din 5 aprilie 2007, prin care s-a statuat că „raporturile instituționale dintre primul-ministru și Guvern, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, trebuie să funcționeze în cadrul constituțional al loialității și al colaborării, pentru realizarea atribuțiilor constituționale distinct reglementate pentru fiecare dintre autorități; colaborarea dintre autorități este condiție necesară și esențială pentru buna funcționare a autorităților publice ale statului.”

26. Prin urmare, având în vedere art. 142 alin. (1) din Constituție, precum și situația de blocaj existentă, este necesar ca, în virtutea atribuțiilor sale constituționale, Curtea Constituțională să restabilească ordinea constituțională cât mai urgent posibil, statuând cu privire la modalitatea și limitele în care prim-ministrul poate acționa pentru îndeplinirea atribuției constituționale de a contrasemna decretele Președintelui României privind conferirea unor decorații și titluri de onoare, în sensul obligației de a motiva refuzul, urmând ca autoritățile publice implicate în conflict să se conformeze acestei conduite, în considerarea caracterului general obligatoriu al deciziilor pe care aceasta le pronunță, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție.

27. În temeiul art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, au fost solicitate punctele de vedere ale părților aflate în conflict asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

28. Prim-ministrul a comunicat în scris punctul său de vedere asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia prin Adresa nr. 5/2.612/2014, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.090 din 15 mai 2014.

29. Prin punctul de vedere comunicat, se apreciază că nu există „un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și primul-ministru, cu privire la refuzul primului-ministru de a contrasemna decretele privind acordarea decorațiilor subiecților de drept menționate de aceste decrete, sesizarea fiind [...] inadmisibilă.”

30. Analiza realizată în cadrul punctului de vedere este structurată pe patru părți, care cuprind aspecte privind jurisprudența Curții Constituționale referitoare la această atribuție a sa; atribuția Președintelui României de a conferi decorații și titluri de onoare; efectele contrasemnării; refuzul prim-ministrului și blocajul instituțional.

(1) Jurisprudența Curții Constituționale privind conflictele juridice de natură constituțională

31. Se arată că un conflict juridic de natură constituțională între autorități publice presupune „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor” (Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, Decizia nr. 270 din 10 martie 2008, Decizia nr. 1.560 din 18 noiembrie 2009 și Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010). Astfel, potrivit aceleiași jurisprudențe, pentru a exista un

asemenea conflict trebuie îndeplinite trei condiții cumulative, și anume: conflictul să fie juridic, să fie de natură constituțională și să fie între autoritățile publice. De asemenea, cu referire la această competență a Curții, sunt invocate și Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003 și Decizia nr. 838 din 27 mai 2009.

32. În final este menționată Decizia nr. 435 din 26 mai 2006, prin care Curtea a subliniat că, „în activitatea de îndeplinire a mandatelor constituționale ce le revin, reprezentanții autorităților publice, prin pozițiile pe care le exprimă, au obligația de a evita crearea unor stări conflictuale între puteri. Statutul constituțional al Președintelui și al primului-ministru, precum și rolul acestora în cadrul democrației constituționale îi obligă să își aleagă forme adecvate de exprimare, astfel încât criticile pe care le fac la adresa unor puteri ale statului să nu se constituie în elemente ce ar putea genera conflicte juridice de natură constituțională între acestea.”

(2) Atribuția Președintelui României de a conferi decorații și titluri de onoare

33. Se arată că Președintele României, pentru a-și îndeplini atribuția constituțională prevăzută la art. 94 lit. a) din Constituție, are nevoie de contrasemnarea decretului de către prim-ministru, conform art. 100 alin. (2) din Constituție. În considerarea acestei atribuții, Președintele României emite acte juridice cu caracter individual, respectiv decretul prin care se acordă decorații și titluri de onoare.

34. Se susține că Legea nr. 29/2000 privind sistemul național de decorații al României nu dă naștere la un drept pentru primirea decorației, ci doar a unei vocații. În aceste condiții, Președintele României dispune de o largă marjă de apreciere cu privire la oportunitatea acordării decorațiilor.

35. Însă decretul, ca act juridic, trebuie contrasemnat de prim-ministrul, condiție obligatorie pentru validitatea acestuia. Prin contrasemnare, prim-ministrul își asumă răspunderea politică și juridică alături de Președintele României, neputând fi obligat să contrasemneze un atare decret. De aceea se apreciază că actul decorării „semnifică într-un sens o atribuție comună” și trebuie materializată în urma unei colaborări sincere, bazată pe argumente obiective și nu exclusiv pe voința subiectivă a Președintelui.

(3) Efectele contrasemnării

36. Se consideră că atât Președintele României, cât și prim-ministrul trebuie să negocieze la nivel politic acordarea sau nu a decorațiilor persoanelor prevăzute în proiectul de decret. Din moment ce Președintele României beneficiază de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește oportunitatea decorării, de aceeași marjă beneficiază și prim-ministrul în privința contrasemnării, întrucât își asumă răspunderea politică și juridică pentru actul Președintelui.

37. Se apreciază că, potrivit art. 80 din Constituție, Președintele României trebuie să medieze și să prevină conflictele; or, în cazul de față, Președintele nu s-a manifestat în spiritul colaborării dintre instituțiile publice, în loc să negocieze politic cu prim-ministrul acordarea de decorații, acesta a sesizat Curtea Constituțională cu o cerere pentru soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice.

38. De asemenea, sunt redată succint opinii doctrinare privind efectele contrasemnării și oportunitatea decorării anumitor subiecte de drept, concluzionându-se, raportat la datele cauzei, că refuzul prim-ministrului trebuie analizat din perspectiva

îndeplinirii obligațiilor sale constituționale în spirit de colaborare cu Președintele și nu din perspectiva unui refuz care să justifice existența unui conflict juridic de natură constituțională. Prim-ministrul, în cazul de față, apreciază legalitatea emiterii decretului și consecințele antrenării răspunderii sale juridice pentru actul contrasemnat, dar în privința aspectelor de oportunitate și în aprecierea acestora, prim-ministrul trebuie să aibă aceeași marjă de apreciere ca și Președintele. Decizia de decorare este rezultatul negocierii politice între Președinte și prim-ministrul în spiritul principiului colaborării și echilibrului puterilor în stat, sub aspectul loialității în exercitarea atribuțiilor constituționale pentru care este necesar concursul mai multor autorități publice.

39. De aceea, se apreciază că, în speță, nu există un conflict juridic, ci unul politic, motiv care determină inadmisibilitatea sesizării.

(4) Refuzul prim-ministrului și blocajul instituțional

40. Se susține că „dreptul Președintelui României de a acorda decorații nu este discreționar, îndeplinirea atribuției sale depinzând de colaborarea sa cu prim-ministrul, care își angajează răspunderea politică și juridică prin contrasemnarea decretului Președintelui, marja sa de apreciere privind acordarea decorațiilor fiind necesar să fie configurată la același nivel cu marja de apreciere a Președintelui.” Delimitarea în concret a marjei de apreciere a celor două autorități publice aparține Curții Constituționale.

41. Se mai apreciază că din analiza sesizării nu reiese „care ar fi blocajul instituțional care ar fi determinat împiedicarea [*exercitării* – s.n.] prerogativelor constituționale ale celor doi actori ai puterii executive de a colabora pentru acordarea de decorații.” De asemenea, se arată că nici subiectele de drept propuse a fi decorate nu au suferit nicio vătămare, din moment ce acestea au doar o vocație pentru a fi decorate, și nu un drept. De aceea, „nu se poate determina care ar fi conținutul juridic al blocajului instituțional care ar putea fi remediat doar prin pronunțarea de către Curtea Constituțională a unei soluții susceptibile de executare.”

42. Președintele României nu a comunicat în scris punctul său de vedere asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

Curtea,

examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministrul, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, punctul de vedere al prim-ministrului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile reprezentantului Președintelui României, prevederile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

(1) Admisibilitatea cererii formulate de către Președintele României

43. Cererea formulată are ca obiect constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a nemotivării refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul Președintelui României privind conferirea unor decorații mai multor personalități ale culturii românești ce au asigurat conducerea Institutului Cultural Român în perioada 2005-2012, vizând, astfel, una dintre atribuțiile Curții Constituționale, respectiv cea prevăzută la art. 146 lit. e) din Constituție.

44. Astfel cum rezultă din cererea formulată, constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, este solicitată de Președintele României, care este unul dintre titularii dreptului de sesizare a Curții Constituționale cu privire la conflictele juridice de natură constituțională prevăzute de art. 146 lit. e) din Constituție.

45. Cu privire la părțile aflate în conflict, Curtea reține că actul contrasemnării reprezintă o atribuție proprie a prim-ministrului în raporturile sale cu Președintele României și vizează nemijlocit conduita sa proprie, care, desigur, în final, angajează răspunderea Guvernului. Chiar dacă, prin Decizia nr. 988 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din noiembrie 2008, Curtea a menționat doar Guvernul, și nu și prim-ministrul, ca autoritate publică prevăzută în titlul III al Constituției care poate avea calitate procesuală activă, aceasta nu înseamnă că primul-ministru, ca reprezentant constituțional al Guvernului, nu poate fi parte în conflict în condițiile în care se contestă însăși maniera în care își exercită o atribuție proprie. Având în vedere cele arătate, Curtea constată că, în cauza de față, se contestă chiar modul în care prim-ministrul a înțeles să își exercite atribuția de contrasemnare a decretelor de conferire a decorațiilor, astfel încât Curtea reține că părți în cadrul prezentului litigiu sunt Președintele României și prim-ministrul.

46. Așadar, Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție și ale art. 1, 10, 34-36 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte.

(2) Analiza pe fond a cererii formulate de către Președintele României

(2.1.) Aspecte generale

47. Președintele României are atribuția constituțională de a conferi decorații, conform art. 94 lit. a) din Constituție. În aplicarea acestei prevederi constituționale, a fost adoptată Legea nr. 29/2000 privind sistemul național de decorații al României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 118 din 18 februarie 2014. Potrivit art. 4 alin. (1) din această lege, decorațiile sunt conferite prin decret de Președintele României, în baza propunerilor de decorare individuale. Aceste propuneri se fac de către președintele Senatului sau de președintele Camerei Deputaților, pentru Președintele României, prim-ministru, senatori și deputați; de către prim-ministru, pentru membrii Guvernului, și de către miniștrii și conducătorii instituțiilor și organizațiilor centrale autonome, pentru persoanele din domeniul lor de activitate. Prin excepție, Președintele României poate conferi decorații și din proprie inițiativă, dar „*în proporție de 1% din numărul total stabilit prin lege pentru fiecare grad sau clasă a fiecărei decorații, cu excepția gradelor de Mare Ofițer, Mare Cruce și Colan*” [art. 4 alin. (3) din lege].

48. Curtea mai reține că, la nivelul legislației primare, sediul materiei pentru conferirea Ordinului Național *Steaua României*, Ordinului Național *Serviciul Credincios* și a Ordinului Național *Pentru Merit* este reprezentată și de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11/1998 pentru reinstituirea Ordinului național *Steaua României*, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 271 din 14 iunie 1999, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 105/2000 privind reinstituirea Ordinului, Crucii și

Medaliei Naționale *Serviciul Credincios*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 319 din 10 iulie 2000, și de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 104/2000 privind reînstituirea Ordinului și Medaliei Naționale *Pentru Merit*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 320 din 10 iulie 2000.

(2.2.) *Noțiunea de conflict juridic de natură constituțională*

49. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, conflictul juridic de natură constituțională presupune acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate ori mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței ori în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor (Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005). Totodată, conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale (Decizia nr. 97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 169 din 5 martie 2008). Mai mult, Curtea a statuat că textul art. 146 lit. e) din Constituție „stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea” (Decizia nr. 270 din 10 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008). Prin urmare, potrivit jurisprudenței Curții, conflictele juridice de natură constituțională „nu se limitează numai la conflictele de competență, pozitive sau negative, care ar putea crea blocaje instituționale, ci vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției” (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009, Decizia nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 818 din 7 decembrie 2010, sau Decizia nr. 108 din 5 martie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 9 aprilie 2014).

50. Raportând cele de mai sus la cauza de față, Curtea reține că motivul invocat de Președintele României ca fiind generator al unui conflict, respectiv nemotivarea refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul de conferire a decorației, reprezintă, de principiu, o problemă juridică, întrucât aceasta vizează existența sau nu a unei obligații juridice a prim-ministrului ca, în cazul refuzului contrasemnării decretului de decorare, să indice motivele care au stat la baza acestui refuz. Curtea apreciază, de asemenea, că această problemă juridică este de nivel constituțional, întrucât ea vizează interpretarea art. 94 lit. a) și a art. 100 alin. (2) din Constituție, respectiv obligațiile care incumbă prim-ministrului și Președintelui României în îndeplinirea atribuțiilor conferite de Constituție. Aceste obligații au o relație directă cu atribuțiile constituționale exercitate, existând o legătură indisolubilă între acestea.

51. Pentru a se stabili, însă, existența unui *conflict* în sensul art. 146 lit. e) din Constituție, Curtea trebuie mai întâi să determine dacă autoritățile publice implicate în

acest diferend – Președintele României sau prim-ministrul – au încălcat vreun text constituțional, pentru că numai o atare conduită poate sta la baza generării conflictului. În acest sens, Curtea va analiza următoarele aspecte:

A) dacă prim-ministrul poate refuza contrasemnarea unui decret emis în temeiul art. 94 lit. a) din Constituție;

B) numai în condițiile unui răspuns pozitiv la litera A), urmează a se analiza, în continuare, dacă refuzul trebuie sau nu motivat;

C) în cazul unui răspuns pozitiv la litera B) și pentru ca demersul motivării refuzului să aibă o finalitate juridică, trebuie analizat și dacă Președintele României, în condițiile unui refuz motivat, poate lua act de acesta, să nu accepte motivele acolo invocate și, astfel, în aceste condiții, să existe obligația prim-ministrului de a contrasemna decretul în ipoteza în care Președintele României insistă în acțiunea sa de emitere a decretului de conferire a decorației.

(2.3.) Problema refuzului contrasemnării decretului

52. Curtea reține că, în funcție de criteriul condițiilor de exercitare, criteriu care interesează cauza de față, atribuțiile Președintelui României se clasifică în atribuții pentru exercitarea cărora actele sau faptele președințiale nu sunt supuse nici unei condiții exterioare și în atribuții pentru exercitarea cărora actele sau faptele președințiale sunt supuse unor condiții exterioare. În această din urmă situație, actele Președintelui României necesită fie aprobarea Parlamentului, fie contrasemnarea, fie îndeplinirea altor condiții extrinseci.

53. Curtea constată că exercitarea atribuției Președintelui României de a conferi decorații sau titluri de onoare [art. 94 lit. a) din Constituție] presupune exercitarea concurentă de către prim-ministru a atribuției sale prevăzute la art. 100 alin. (2) din Constituție, care prevede expres că decretul astfel emis – act juridic al Președintelui României – se contrasemnează de prim-ministru. Având în vedere clasificarea menționată la paragraful precedent, Curtea reține că exercitarea atribuției Președintelui României de a conferi prin decret decorații sau titluri de onoare este supusă unei condiții exterioare, respectiv contrasemnarea decretului, condiție fără de care acesta nu poate fi emis.

54. Curtea, prin Decizia nr. 87 din 30 septembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 292 din 14 octombrie 1994, a statuat că prin locul și rolul său, derivat din alegerea directă de către popor – ceea ce îi conferă un grad echivalent de legitimitate cu Parlamentul, de asemenea ales direct –, Președintele României nu poate fi participant la o dezbatere parlamentară, deoarece aceasta ar însemna să își angajeze răspunderea politică, ceea ce este contrar poziției sale constituționale, situându-l într-o poziție similară cu aceea a Guvernului care, potrivit art. 108 alin. (1) din Constituție, răspunde politic în fața Parlamentului. Așadar, rezultă că Președintele României nu răspunde politic în fața Parlamentului.

55. În acest context, Curtea constată că rațiunea pentru care legiuitorul constituant a introdus obligația contrasemnării decretelor Președintelui prevăzute la art. 100 alin. (2) din Constituție este dată atât de necesitatea exercitării unui control de legalitate cu privire la actul Președintelui, cât și de necesitatea existenței unei forme de răspundere politică pe care una dintre autoritățile publice implicate în procedura emiterii decretului de conferire a decorațiilor trebuie să și-o asume în fața Parlamentului. Întrucât Președintele nu

răspunde politic în fața Parlamentului, această răspundere îi revine prim-ministrului pentru actul contrasemnării. De aceea, în vederea contrasemnării decretului de conferire a decorațiilor, între Președintele României și prim-ministru există posibilitatea consultării prealabile emiterii unui decret, chiar și la nivel informal.

56. De altfel, este de principiu că în planul răspunderii politice, față de Președintele României poate fi aplicabil art. 95 din Constituție, referitor la suspendarea din funcție, situație în care electoratul, și nu Parlamentul, îl poate demite pe Președinte, iar față de prim-ministru pot deveni aplicabile prevederile art. 112 privind întrebările, interpelările și moțiunile simple sau art. 113 din Constituție referitor la moțiunea de cenzură, situație în care se poate ajunge chiar la demiterea Guvernului de către Parlament.

57. Curtea reține că acest mecanism constituțional, pe de o parte, dă posibilitatea manifestării controlului parlamentar în mod plenar și direct asupra activității prim-ministrului și, în final, a Guvernului. Pe de altă parte, asigură, în acest fel, și un echilibru între puterile statului, cea executivă, reprezentată de Președinte și prim-ministru, pe de o parte, și cea legislativă, reprezentată de Parlament, evitându-se posibilitatea unui exces de putere din partea executivului.

58. Curtea constată, așadar, că Președintele României are competența de a emite decretul de decorare, în timp ce prim-ministrul are competența de a-l contrasemna; actele juridice ale Președintelui (decretele), precum și actele cu valoare juridică ale prim-ministrului (contrasemnarea), pe lângă componenta lor juridică, au și o puternică semnificație politică; răspunderea politică pe care și-o angajează prim-ministrul pentru actele săvârșite în cursul mandatului vizează și contrasemnarea decretelor Președintelui; niciunul dintre cele două subiecte de drept nu îl poate obliga pe celălalt să îndeplinească sau să consimtă la îndeplinirea unor acte care le-ar afecta fie suportul politic al electoratului, fie al Parlamentului; consensul trebuie să caracterizeze relația dintre cele două subiecte de drept atunci când ele trebuie să conlucreze la emiterea unui decret (semnare/contrasemnare); și, în fine, lipsa contrasemnăturii prim-ministrului atrage inexistența decretului de conferire a decorațiilor.

59. În aceste condiții, Curtea constată că prim-ministrul are competența constituțională de a refuza contrasemnarea decretului de conferire a decorațiilor atât pentru motive de legalitate, cât și de oportunitate.

60. În fine, Curtea reține că nu se poate face nicio paralelă între semnificația contrasemnării hotărârilor și ordonanțelor adoptate de Guvern de către miniștrii care au obligația punerii lor în aplicare și cea a contrasemnării de către prim-ministru a decretelor emise de Președintele României, întrucât, în primul caz, contrasemnarea reprezintă un act tehnic prin care ministrul ia la cunoștință și se obligă să pună în executare actul Guvernului, pe când în al doilea caz contrasemnarea reprezintă și un act politic care în final angajează Guvernul în fața Parlamentului.

(2.4.) Problema motivării refuzului de contrasemnare a decretului

61. Curtea reține că emiterea decretului de conferire a decorațiilor atestă existența unui acord de voințe între Președintele României și prim-ministru, respectiv între vârfurile puterii executive, fiind rezultatul unor consultări purtate între cele două autorități publice. Inițierea acestora este, de regulă, de resortul Guvernului sau al Parlamentului, cu excepția situațiilor prevăzute de art. 4 alin. (3) din Legea nr. 29/2000,

ipoteză în care inițiativa aparține Președintelui României. Însă, în toate aceste situații, conferirea decorațiilor implică intervenirea unui *element subiectiv* din partea autorităților publice cu competențe în această procedură. Astfel, atât inițierea procedurii, cât și conferirea în sine a decorațiilor sunt rezultatul propriilor aprecieri subiective ale acestor autorități, care, pentru conduita lor, răspund, din punct de vedere politic, direct sau indirect, în fața electoratului său a Parlamentului, după caz. Rezultă un concurs de aprecieri subiective care, în final, poate duce la emiterea sau nu a decretului de conferire a decorației, fără ca persoana propusă spre decorare să fie vătămată în vreun drept al său din moment ce aceasta are doar o expectanță cu privire la conferirea decorației, și nu dreptul. În aceste condiții, motivarea refuzului de a contrasemna decretul nu poate fi calificată nici ca fiind parte componentă a refuzului, nici ca având un caracter justificat sau nejustificat și, în consecință, nici nu poate forma obiectul unui control cu caracter jurisdicțional realizat, eventual, de Curtea Constituțională.

62. Așadar, ceea ce produce efecte juridice nu este motivarea refuzului sau caracterul justificat al motivării refuzului, ci refuzul contrasemnării decretului. Motivarea nu ar însemna decât indicarea temeiurilor subiective care au stat la baza deciziei luate, fără a exista o finalitate juridică a acestei *operațiuni tehnice* în sensul generării unei noi competențe în sarcina Președintelui României. Constituția nu prevede, nici expres, nici implicit, posibilitatea Președintelui României de a-l obliga pe prim-ministru să contrasemneze un decret de conferire a unei decorații în cazul unui refuz inițial al acestuia.

63. Rezultă că motivarea în sine a refuzului nu are nicio consecință juridică, astfel încât devine inoperantă ipoteza enunțată la paragraful 51 lit. C) referitor la posibilitatea eventuală a Președintelui României, în condițiile unui refuz motivat, să ia act de acesta, să nu accepte motivele acolo invocate și, astfel, în aceste condiții, să îl oblige pe prim-ministru, direct sau indirect, să contrasemneze decretul de conferire a decorației.

64. Referitor la invocarea principiului constituțional al comportamentului loial, Curtea constată că aplicarea acestui principiu reprezintă o operațiune juridică bivalentă, fiind deopotrivă opozabilă celor două autorități publice implicate în procedura de emitere a decretului de conferire a decorațiilor sau titlurilor de onoare (a se vedea, cu privire la înțelesul principiului comportamentului loial al autorităților publice, Decizia nr. 1.257 din 7 octombrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 6 noiembrie 2009, Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 12 noiembrie 2010, Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 477 din 12 iulie 2012, sau Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012, Decizia nr. 972 din 21 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 800 din 28 noiembrie 2012, sau Decizia nr. 449 din 6 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din 14 decembrie 2013). De aceea, în baza acestui principiu, pe de o parte, inițiatorul decretului – Președintele României – are posibilitatea de a se consulta cu prim-ministrul pentru realizarea unui consens între cele două vârfuri ale puterii executive înainte de solicitarea contrasemnăturii prim-ministrului cu privire la decretul de conferire a decorațiilor sau titlurilor de onoare. Pe de altă parte, deși niciun

text constituțional nu obligă prim-ministrul să indice motivele care au determinat refuzul contrasemnării decretului menționat, totuși, în spiritul aceluiași principiu constituțional, ar fi util ca și prim-ministrul să colaboreze în mod deschis cu Președintele, inclusiv prin inițierea unor consultări cu acesta. De asemenea, Curtea reține că, în condițiile în care nici nu s-a inițiat vreo consultare de către Președinte sau prim-ministru și nici nu s-a motivat refuzul contrasemnării, inițiatorul decretului are posibilitatea, la rândul său, de a deschide un dialog constituțional cu prim-ministrul în vederea lămuririi motivelor care au determinat refuzul contrasemnării decretului menționat și al realizării unui consens, astfel încât să nu se ajungă la sesizarea Curții Constituționale, aceasta din urmă neavând competența de a mijloci un asemenea consens.

65. Curtea observă că autorul sesizării a identificat o serie de decizii ale instanței constituționale prin care s-a stabilit că, în raporturile sale cu Guvernul, Președintele României trebuie să își motiveze refuzul în îndeplinirea uneia dintre atribuțiile sale.

66. O primă situație este cea în care Președintele României numește la propunerea prim-ministrului pe unii membri ai Guvernului în condițiile art. 85 alin. (2) din Constituție, care prevede că, *„În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.”* Astfel, prin Decizia nr. 356 din 5 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 322 din 14 mai 2007, Curtea Constituțională a statuat că Președintele României nu are drept de veto față de propunerea prim-ministrului de numire în funcție a membrilor Guvernului în condițiile art. 85 alin. (2) din Constituție, ci are dreptul de a verifica corespunderea pentru funcție a candidatului și poate cere prim-ministrului o altă propunere de candidat la funcție. În toate cazurile respingerea candidaturii trebuie să fie motivată. În continuare, Curtea, prin Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 22 februarie 2008, a statuat că *„motivele cererii Președintelui României nu pot fi cenzurate de prim-ministrul, care, în procedura prevăzută de art. 85 alin. (2) din Constituție, nu are decât dreptul de a propune Președintelui numirea unui ministru, iar nu și competență decizională. Ca și în cazul exercitării celorlalte atribuții prevăzute în Constituție, Președintele rămâne răspunzător politic, în fața electoratului, pentru modul în care a motivat refuzul de a da curs propunerii primului-ministru, după cum primul-ministru și Guvernul rămân răspunzători politic în fața Parlamentului.”*

67. Cea de-a doua situație vizează cazul numirii în funcție a judecătorilor/procurorilor și cel al numirilor în funcții de conducere a acestora. Curtea, prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, a statuat că, *„dacă Președintele României nu ar avea niciun drept de examinare și de apreciere asupra propunerilor făcute de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea judecătorilor și procurorilor sau în anumite funcții de conducere ori dacă nu ar putea refuza numirea nici motivat și nici măcar o singură dată, atribuțiile Președintelui României, prevăzute de art. 94 lit. c) coroborat cu art. 125 alin. (1) din Constituție, ar fi golite de conținut și importanță.”* Curtea mai reține că textul actual al art. 31 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005, prevede: *„Președintele României poate refuza o singură dată numirea judecătorilor și procurorilor prevăzuți la alin. (1). Refuzul motivat se comunică de îndată Consiliului Superior al Magistraturii.”*

68. Analizând deciziile menționate și textul de lege anterior redat, Curtea constată că nu se poate ajunge la concluzia aplicării *mutatis mutandis* în cauza de față a raționamentului sau a soluției legislative anterior menționate. În niciunul dintre cazuri Președintele României nu își asumă vreo răspundere politică, ci doar juridică în sensul legalității desfășurării procedurii care se finalizează cu decretul de numire.

69. În primul caz, răspunderea politică în fața Parlamentului este a prim-ministrului prin asumarea deciziei politice cu privire la propunerea pe care o înaintează, Președintele României verificând doar corespunderea candidatului pentru funcția propusă, în raport cu anumite condiționări-criterii stabilite de lege (a se vedea și Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragraful 268), iar, în al doilea caz, nu se pune problema vreunei răspunderi politice, ci doar cea vizând legalitatea desfășurării procedurii de numire în funcție. Curtea mai subliniază că, în acest din urmă caz, competența Președintelui României este prevăzută de art. 94 lit. c) din Constituție, care prevede expres, spre deosebire de celelalte litere ale textului, că numirea în funcții publice se realizează „în condițiile prevăzute de lege” (cu privire la acest aspect, a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, paragraful 268, și Decizia nr. 384 din 4 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 451 din 24 mai 2006).

70. Astfel, având în vedere diferențele juridice majore existente între instituția contrasemnării decretului, pe de o parte, și atribuția Președintelui României de numire fie în funcția de membru al Guvernului, fie în alte funcții publice, pe de altă parte, nu se poate ajunge la concluzia existenței obligației prim-ministrului de a motiva refuzul contrasemnării decretului.

71. Așadar, Curtea reține că atât Președintele României, cât și Guvernul și-au exercitat competențele prevăzute de Constituție, fără să își aroge competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori să omită să îndeplinească anumite acte care intrau în obligațiile lor constituționale. Fiecare autoritate publică și-a îndeplinit atribuțiile conform cu prevederile Constituției, astfel încât, în aceste condiții, diferendul invocat de Președintele României cu privire la interpretarea art. 94 lit. a) și art. 100 alin. (2) din Constituție nu poate fi echivalat din punct de vedere juridic cu un *conflict* în sensul autonom pe care îl presupune art. 146 lit. e) din Constituție. De aceea, Curtea nu poate constata existența niciunui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și prim-ministru, pe de altă parte, ivit ca urmare a nemotivării refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul Președintelui României privind conferirea unor decorații mai multor personalități ale culturii românești ce au asigurat conducerea Institutului Cultural Român în perioada 2005-2012.

72. Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A.e), ale art. 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Decide:

Constată că nu există un conflict juridic de natură constituțională între prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, ivit ca urmare a nemotivării

refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul Președintelui României privind conferirea unor decorații.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din 21 mai 2014.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent-șef,

Benke Károly

Opinie separată:

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că sesizarea formulată de Președintele României trebuia admisă și constatată existența unui conflict juridic de natură constituțională între prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a nemotivării refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul Președintelui României privind conferirea unor decorații mai multor personalități ale culturii românești ce au asigurat conducerea Institutului Cultural Român în perioada 2005-2012, pentru următoarele motive:

I. Cadrul constituțional și legal incident

- Art. 94 lit. a): „Președintele României îndeplinește și următoarele atribuții:

a) conferă decorații și titluri de onoare.”;

- Art. 100: „(1) În exercitarea atribuțiilor sale, Președintele României emite decrete care se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența decretului.

(2) Decretele emise de Președintele României în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute în articolul 91 alineatele (1) și (2), articolul 92 alineatele (2) și (3), articolul 93 alineatul (1) și articolul 94 literele a), b) și d) se contrasemnează de primul-ministru.”

Legea nr. 29/2000 privind sistemul național de decorații al României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 118 din 18 februarie 2014, stabilește decorațiile care pot fi conferite, prin decret, de Președintele României, în baza propunerilor de decorare individuale, la inițiativa proprie sau a altor instituții ale statului. Potrivit dispozițiilor art. 3, decorațiile sunt conferite cetățenilor români pentru serviciile excepționale aduse statului și poporului român, pentru acte de eroism săvârșite în serviciul militar și pentru merite deosebite în activitate, precum și unităților militare pentru fapte deosebite săvârșite în timp de pace și pentru acte de eroism în timp de război. De asemenea, decorațiile pot fi conferite și cetățenilor străini pentru contribuția deosebită la progresul umanității, la promovarea păcii și a democrației în lume, la dezvoltarea relațiilor de colaborare și prietenie cu România sau pentru fapte și servicii remarcabile aduse statului și poporului român.

II. Atribuțiile Președintelui

Constituția prevede expres competențele șefului statului, care, în funcție de domeniul de incidență, vizează atribuții referitoare la relația cu Guvernul, atribuții referitoare la relația cu Parlamentului, atribuții referitoare la relația cu poporul, atribuții în domeniul politicii externe, atribuții în domeniul apărării, adoptarea de măsuri excepționale, precum și alte atribuții: conferirea de decorații și de alte titluri de onoare, acordarea gradelor de mareșal, de general și de amiral, numirea în anumite funcții publice, precum și acordarea grațierii individuale.

Actele juridice ale Președintelui României, adoptate în exercitarea atribuțiilor mandatului constituțional, sunt decretele prezidențiale. Aceste acte sunt manifestări unilaterale de voință, realizate în scopul de a produce efecte juridice, și pot avea caracter individual sau normativ. Dispozițiile constituționale prevăd, sub sancțiunea inexistenței actului, publicarea decretului în Monitorul Oficial al României, dată de la care acesta intră în vigoare. Toate decretele au caracter executoriu, fiind general obligatorii, autoritățile statului cărora le sunt destinate fiind însărcinate cu ducerea la îndeplinire a celor statuate în cuprinsul actului. Potrivit dispozițiilor art. 100 alin. (2) din Constituție, unele decrete ale Președintelui se contrasemnează de prim-ministru. Din interpretarea dispozițiilor constituționale, rezultă că regula o constituie lipsa contrasemnăturii prim-ministrului, iar excepția contrasemnarea decretelor în situațiile expres enumerate în Constituție.

III. Natura juridică a instituției contrasemnării

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „*a contrasemna*” semnifică a pune semnătura pe un act semnat în prealabil de un organ ierarhic superior, a semna un act alături de cel de la care emană.

Actul supus contrasemnării – decretul Președintelui – este semnat în prealabil de acesta, în calitate de titular al atribuției constituționale, contrasemnarea, în cazurile expres prevăzute de Legea fundamentală, fiind un act subsecvent, de a cărei existență depinde valabilitatea decretului. Cu alte cuvinte, deși actul este semnat și deci însușit de către autoritatea de la care emană și care este principala responsabilă pentru conținutul și efectele pe care urmează a le produce decretul, lipsa contrasemnăturii prim-ministrului are ca efect inexistența actului, care nu poate fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I. Consimțământul prim-ministrului cu privire la conținutul actului prezidențial dobândește, astfel, o valoare egală cu cea a Președintelui, existența actului fiind condiționată de întrunirea acordului de voință al celor două autorități publice. Prin reglementarea obligației constituționale a prim-ministrului de a contrasemna decretele Președintelui, acestuia i se atribuie, direct, o funcție de control asupra actelor emise de șeful statului, și, indirect, responsabilitatea juridică și politică asupra conținutului actului pe care, semnându-l, îl validează. Așa fiind, în urma examinării actului supus acordului, prim-ministrul *poate refuza* contrasemnarea unui decret al Președintelui, dacă apreciază că acesta nu întrunește condițiile de conferire a decorației prevăzute de art. 3 din Legea nr. 29/2000. Dar acest refuz nu poate fi exercitat în mod arbitrar, astfel încât să transforme dreptul de apreciere al prim-ministrului într-un drept de veto, ci trebuie motivat tocmai pentru a respecta principiul constituțional al colaborării loiale dintre autoritățile statului, principiu consacrat în jurisprudența instanței constituționale. A accepta o teză

contrară echivalează cu negarea atribuțiilor constituționale proprii ale Președintelui României, care pot fi blocate printr-un refuz nemotivat și discreționar al prim-ministrului României.

IV. Raportând cele de mai sus la cauza de față, reținem că motivul invocat de Președintele României ca fiind cel generator al unui conflict, respectiv nemotivarea refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul de conferire a decorației, pune în discuție existența unei obligații a prim-ministrului ca, în cazul refuzului contrasemnării decretului de decorare, să indice motivele care au stat la baza acestui refuz. Conflictul este unul juridic de natură constituțională, întrucât vizează competența Președintelui României de a conferi decorații prevăzută de art. 94 lit. a) din Constituție, respectiv competența prim-ministrului de a contrasemna unele decrete prezidențiale, în temeiul art. 100 alin. (2) din Constituție.

Apreciem că soluția prevăzută la art. 100 alin. (2) din Constituție reprezintă o aplicație a concepției legiuitorului constituant care a stat la baza principiului echilibrului puterilor în stat, consacrat în art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală, principiu aplicat, în egală măsură, în modul de atribuire și de exercitare a competențelor tuturor autorităților publice, inclusiv a celor care fac parte din aceeași putere, dintre cele trei prevăzute de textul menționat. Pe baza acestui principiu, pentru evitarea blocajelor instituționale și pentru buna lor funcționare, autoritățile publice au obligația să colaboreze¹.

Totodată, reținem că interpretarea coroborată a prevederilor art. 94 lit. a) și art. 100 alin. (2) din Constituția României conține premisele unui blocaj instituțional în condițiile în care autoritățile publice cu competențe conjuncte în realizarea unei atribuții de ordin constituțional nu colaborează și nu reușesc să se pună de acord.

Având în vedere cele precizate, tocmai prin refuzul nemotivat al deciziei de a nu contrasemna decretul Președintelui de conferire a decorațiilor, prim-ministrul României a creat un blocaj instituțional, întrucât a eliminat premisele oricărei colaborări instituționale între cele două autorități. În opinia majoritară a Curții Constituționale, s-a arătat că „ceea ce produce efecte juridice nu este motivarea refuzului sau caracterul justificat al motivării refuzului, ci refuzul contrasemnării decretului. Motivarea nu ar însemna decât indicarea temeiurilor subiective care au stat la baza deciziei luate, fără a exista o finalitate juridică a acestei operațiuni tehnice în sensul generării unei noi competențe în sarcina Președintelui României”. Este adevărat că orice autoritate publică dispune de o largă putere de apreciere și, tocmai de aceea, precizarea motivelor pe care se întemeiază refuzul exercitării unei competențe constituționale este de esența statului democratic, motivarea asigurând transparența în exercitarea atribuțiilor constituționale și, implicit, o bună administrare. Or, raporturile dintre Președintele României și prim-ministru nu pot fi pur formale. Este indubitabil că efectele juridice pe care le produce un refuz motivat sunt diferite de cele ale unui refuz nemotivat. Dacă în prima ipoteză, argumentele pe care se întemeiază refuzul prim-ministrului de a contrasemna decretul prezidențial constituie premisele unor discuții în scopul obținerii unui acord cu privire la problema disputată, în cea de-a doua ipoteză, este înlăturată orice posibilitate de a media conflictul, Președintele

¹ A se vedea în acest sens Decizia nr. 98 din 7 februarie 2008, publicată în M. Of. nr. 140 din 22 februarie 2008.

României nefiind în măsură să remedieze aspectele asupra cărora operează refuzul, necunoscându-le.

Prin urmare, apreciem că verificarea îndeplinirii condițiilor de conferire a decorațiilor sau a titlurilor de onoare intră în competența prim-ministrului, care, în considerarea colaborării loiale, poate refuza contrasemnarea decretului numai în cazul în care aprecierea sa, întemeiată pe argumente obiective, conduce la o atare concluzie, iar argumentele pe care se întemeiază refuzul trebuie să îl însoțească. Sub acest aspect, prin modul în care a înțeles să își exercite atribuția constituțională a contrasemnării, refuzând nemotivat propunerea de decorare, prim-ministrul a nesocotit principiul constituțional al loialității și colaborării autorităților publice.

În consecință, Curtea Constituțională ar fi trebuit să constate că, în aplicarea art. 100 alin. (2) din Constituție, prim-ministrul României, neavând drept de veto, poate să refuze Președintelui, motivat, cererea de decorare a anumitor persoane.

Având în vedere considerentele expuse, apreciem că există un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și prim-ministru, generat de refuzul nemotivat al acestuia din urmă de a contrasemna un decret emis de Președintele României în exercitarea atribuției sale prevăzute la art. 94 lit. a) din Constituție.

Președintele Curții Constituționale

AUGUSTIN ZEGREAN

Judecători,

Daniel Marius Morar

Mircea Ștefan Minea

Capitolul VI

AVIZE CONSULTATIVE ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. AVIZ CONSULTATIV NR. 1 DIN 5 IULIE 1994¹

privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României

Tematică: procedura de suspendare din funcție a Președintelui României; declarații publice ale Președintelui României în materia reglementării dreptului de proprietate privată și a soluțiilor pronunțate de instanțele judecătorești; critica soluțiilor pronunțate de instanțe privind admiterea cererilor de restituire a proprietății caselor naționalizate; practică a instanțelor judecătorești, cu nesocotirea legilor în vigoare – pericol de ordin constituțional; obligația Președintelui de a nu rămâne în pasivitate față de încălcarea principiului legalității; natura luării sale de poziție – manifestare a unei opțiuni politice, protejată de Constituție; lipsa relevanței juridice a opțiunilor politice ale Președintelui României; lipsa unei fapte grave de încălcare a Constituției.

Prin Adresa nr. XI/539/1994, Parlamentul României a sesizat Curtea Constituțională, în temeiul art. 95 și art. 144 lit. f) din Constituție, pentru a aviza asupra propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Ion Iliescu, formulată de 167 de deputați și senatori.

Propunerea a fost prezentată Camerelor Parlamentului, convocate în sesiune extraordinară și reunite în ședință comună la data de 4 iulie 1994, și se întemeiază pe declarația publică făcută de domnul Ion Iliescu, Președintele României, la data de 20 mai 1994, în municipiul Satu Mare.

1. Declarația publică a domnului Ion Iliescu

Partea din declarația domnului Ion Iliescu, avută în vedere pentru justificarea cererii de suspendare, este următoarea:

„Legea (caselor naționalizate – n.n.) se află în dezbateră Parlamentului. De aceea, cea care a fost emisă și promulgată, privind protecția chiriașilor pe următorii cinci ani de zile, are în vedere ca rezolvarea pe fond să se facă pe baze legale și este la Parlament în dezbateră. Parlamentul nu s-a grăbit tocmai pentru că au apărut foarte multe situații diverse și, în această perioadă, comisiile parlamentare, împreună cu organele de specialitate de la Guvern, s-au consultat cu reprezentanții proprietarilor, ai chiriașilor, căutând să elucideze toate aceste situații diferite. O să iasă legea; se vor crea fundamente legale pentru rezolvarea pe fond a problemei? De aceea, spuneam: n-avea voie, în această perioadă, instanța juridică să se pronunțe până ce, pe fond, pe bază legală, nu se stabilește

¹ Publicat în M. Of. nr. 166 din 16 iulie 1994.

cadrul de reglementare. Deocamdată, e valabilă legea existentă până la apariția unei legi noi. De aceea, eu sunt de acord cu dumneavoastră, aveți dreptate: este un abuz care se săvârșește față de dumneavoastră. Și asta ar merita: administrația locală, unitățile de specialitate trebuie să-și îndeplinească funcția pe care o au – de apărători ai interesului public. Deci, administrația locală și unitățile specializate – ICRA-ul. Am auzit că și-n București se deschid procese, iar ICRA-ul, care este reprezentantul interesului public, nu se prezintă la proces. Și aici, fără îndoială că apar abuzuri și apar mercenariate. Sunt plătiți. Ei, ca persoane, funcționari din aceste instituții, care nu mai merg să apere interesul chiriașului și interesul public. Și, atunci, instanța judiciară n-are decât o parte care pledează pentru și cedează. N-ar trebui să cedeze. Pentru că n-are acoperire legală. Toate hotărârile adoptate de judecători sunt în afara legii, n-au acoperire legală pentru a repune în proprietate, câtă vreme o lege nu stabilește în ce context, cum se repune în proprietate un fost proprietar naționalizat sau aflat într-o altă situație legală. Asta e problema de fond. Și trebuie să aibă răbdare să vină legea și, doar pe baza legii, să poată acționa, cu acoperirea corespunzătoare, atât instanța judecătorească, cât și administrația locală. Administrația nu trebuie să aplice o hotărâre judecătorească care nu are acoperire legală și n-are voie să evacueze cetățeanul din casă. Au venit la noi în audiență oameni care, tot așa, abuziv, cu o rapiditate extraordinară, au fost evacuați; altminteri, nu se mișcă nici administrație locală, nici judecătorie să se pronunțe în cazuri diverse; aici, cu o rapiditate extraordinară, într-o zi, au obținut hotărâre judecătorească; a doua zi, administrația a venit și l-a dat pe om afară din casă; a treia zi, cel care era de fapt interesat a intrat cu bulldozerul, a demolat casa, ca să construiască. Nu dau nume, este vorba de un demnitar, parlamentar, care se ține de afaceri locative și care a obținut sprijinul judecătorului și sprijinul ICRA-ului, al tuturor, ca să elibereze terenul și să construiască, să facă afaceri. Asta este sursa de care vorbea dânsul, a abuzului și corupției. Și trebuie să unim forțele oamenilor cinstiți, și din administrație, și din puterea judecătorească, să apărăm legea, să apărăm interesul public și al cetățeanului”.

2. Propunerea de suspendare din funcție

În propunerea de suspendare din funcție, se consideră că, prin această declarație publică, domnul președinte Ion Iliescu a încălcat grav anumite prevederi constituționale, pentru că:

„1. A nesocotit două drepturi fundamentale prevăzute și garantate de Constituție: dreptul de proprietate privată (art. 41) și dreptul la moștenire (art. 42), precum și regulile prevăzute de Codul civil, care prevăd modalitățile de valorificare a acestor drepturi.

2. A nesocotit liberul acces al cetățenilor la justiție, prevăzut de art. 21 din Constituție.

3. Prin afirmația că justiția s-a pus ea însăși în afara legii, s-a situat deasupra legii, ceea ce art. 16 alin. (2) din Constituție interzice.

4. Prin aceeași afirmație, a adus atingere independenței judecătorilor, care este garantată de art. 123 alin. (2) din Constituție și de art. 3 din Legea pentru organizarea judecătorească nr. 92/1992, în pofida faptului că art. 3 C. civ. îi califică vinovați de denegare de dreptate pe judecătorii care ar refuza să judece pricinile cu judecarea cărora sunt investiți, aceștia neputând invoca, în sprijinul refuzului lor, nici împrejurarea că nu există lege, nici cea că legea este întunecată ori neîndestulătoare.

Afirmația de mai sus a domnului președinte Ion Iliescu este de natură să influențeze în mod nefavorabil bunul mers al justiției și constituie o tentativă de a-i intimida și de a-i influența pe judecători.

5. Prin afirmația că asemenea hotărâri ale instanțelor nu ar trebui aplicate, domnul președinte Ion Iliescu a instigat la nerespectarea hotărârilor judecătorești, infracțiune prevăzută de art. 25 raportat la art. 271 C. pen., cu aplicarea art. 27 C. pen.

6. Afirmațiile domnului președinte Ion Iliescu sunt de o deosebită gravitate, deoarece ele neagă valori constituționale fundamentale și atribuțiunea esențială a uneia din cele trei mari autorități ale statului. Astfel de afirmații, făcute de șeful statului, pun în pericol buna funcționare a mecanismelor statului de drept și constituie un adevărat act dictatorial și un atentat la independența judecătorilor.

Domnul președinte Ion Iliescu a încălcat astfel și art. 1 alin. (3) din Constituție, care prevede că România este un stat de drept, democratic și social, în care drepturile și libertățile cetățenilor reprezintă valori supreme și sunt garantate”.

3. Analiza motivelor invocate în propunerea de suspendare

Din analiza motivelor invocate pentru suspendarea din funcție a domnului Ion Iliescu ca Președinte al României și declarația sa publică din data de 20 mai 1994, de la Satu Mare, rezultă următoarele:

a) Nici din declarația publică și nici din propunerea de suspendare din funcție nu rezultă că domnul Ion Iliescu ar fi susținut că cererile de restituire a proprietății caselor naționalizate și de evacuare a chiriașilor nu ar fi trebuit primite de către instanțele judecătorești. Domnul președinte s-a referit la soluțiile date, nu la dreptul cetățenilor de a se adresa justiției, astfel încât imputarea că ar fi nesocotit prevederile art. 21 din Constituție, privind liberul acces la justiție, este fără niciun temei. Liberul acces la justiție nu înseamnă și că cel care îl exercită trebuie să obțină și câștig de cauză. El privește, în procesele civile, atât pe reclamant, cât și pe pârât, sau oricare alt participant, așa încât, în mod necesar, cel puțin unul dintre aceștia nu-și va putea realiza, în tot sau în parte, dreptul invocat sau interesul său.

b) Așa cum rezultă din motivele propunerii de suspendare, cât și din declarațiile publice ale domnului Ion Iliescu, problema ce face obiectul acestora este restituirea caselor naționalizate și evacuarea chiriașilor prin hotărâri judecătorești.

Din acest punct de vedere, se constată că prin art. 26 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 și prin art. 77 din Legea nr. 58/1991 s-a prevăzut că repararea daunelor pentru bunurile preluate abuziv de stat se va reglementa prin lege. Aceasta exclude posibilitatea ca judecătorul să acorde astfel de daune prin hotărâre judecătorească în lipsa unei asemenea legi.

Este incontestabil că în regimul totalitarismului comunist s-au săvârșit abuzuri, atât pe plan legislativ, cât și administrativ. Repararea acestor abuzuri săvârșite prin intermediul legii nu se poate face, însă, decât tot prin lege, deoarece cât timp o lege nu e modificată sau abrogată, fiind obligatorie, nici puterea executivă și nici cea judecătorească nu se pot substitui legiuitorului pentru a se abate de la prevederile ei. Este un imperativ al principiului separației puterilor în stat, care implică, în ceea ce privește reglementarea raporturilor sociale, competența exclusivă a Parlamentului, ca unică autoritate legiuitoare a țării, potrivit art. 58 alin. (1) din Constituție. De aceea, chiar dacă

nu ar fi existat dispozițiile legale sus-menționate ale art. 26 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 și ale art. 77 din Legea nr. 58/1991, potrivit cărora repararea abuzurilor săvârșite de regimul comunist constituie un domeniu rezervat legii, soluția ar fi fost aceeași. Instanța judecătorească, în soluționarea unui litigiu, nu poate aplica decât legea în vigoare, deoarece a se abate de la ea reprezintă o opțiune politică care, în domeniul legislativ, este de competență exclusivă a Parlamentului.

În situația în care judecătorul face un act pe care numai legiuitorul singur putea să-l facă ori atunci când atribuie valoare legală unui text abrogat sau când refuză aplicarea unei prevederi care are încă forță legală, judecătorul impietează asupra atribuțiilor legislatorului și violează principiul separației puterilor, săvârșind un exces de putere. În consecință, afirmațiile din declarația domnului președinte Ion Iliescu, în sensul că „deocamdată este valabilă legea existentă, până la apariția unei legi noi”, precum și cu referire la hotărârile judecătorești de restituire a caselor naționalizate și de evacuare a chiriașilor, că ele „sunt în afara legii”, nu pot fi interpretate că ar încălca prevederile art. 16 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora nimeni nu e mai presus de lege, și nici ale art. 123 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora judecătorii se supun numai legii.

c) Este adevărat, așa cum se arată în propunerea de suspendare, că judecătorii, sub acțiunea denegării de dreptate, nu pot refuza judecarea pricinilor în care sunt sesizați, pe motiv că nu există lege sau că legea este obscură ori neîndestulătoare. Dar, în situația de față, există o reglementare legală privind casele naționalizate și drepturile chiriașilor care, cât timp nu e modificată sau abrogată, este obligatorie pentru orice autoritate.

d) În cazul în care instanțele judecătorești, cu nesocotirea legii în vigoare; creează o practică contrară acesteia, există un pericol de ordin constituțional, de alunecare a regimului politic către guvernarea de către judecători, ceea ce reprezintă o confuzie a puterilor în stat în favoarea autorității judecătorești. Așa cum Parlamentul nu se poate substitui instanțelor judecătorești, nici acestea din urmă nu pot lua locul puterii legiuitoare, soluționând litigii după reguli pe care ele însele le stabilesc. Judecătorul nu este numai protectorul intereselor private cu care ia contact prin intermediul acțiunii, ci este și garantul legii, pe care este chemat s-o apere contra oricărui act de încălcare.

Din declarația publică a domnului președinte Ion Iliescu, rezultă că tocmai acest aspect a fost criticat în sensul că problema caselor naționalizate, deși face obiectul dezbaterii Parlamentului și constituie un domeniu rezervat expres legii, potrivit art. 26 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 și art. 77 din Legea nr. 58/1991, anumite instanțe judecătorești au trecut la soluționarea ei, prin restituirea caselor naționalizate și evacuarea chiriașilor înainte și în lipsa noii reglementări. Problematika abordată este aceea a deposederii foștilor proprietari prin legea de naționalizare, nu printr-un act administrativ abuziv, fără temei legal. De aceea, critica făcută de Președintele României, circumscrisă doar la încălcarea legii în vigoare, nu poate fi interpretată ca o nerespectare a prevederilor constituționale. Art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia România este stat de drept, impune tuturor autorităților publice, inclusiv instanțelor judecătorești, respectarea legii. Legalitatea reprezintă un principiu cardinal al statului de drept, care nu este de conceput în cazul în care respectarea legii ar fi aleatorie, numai în măsura în care convine unora sau altora, în funcție de interesele lor. Legea ca expresie a voinței naționale se impune tuturor, iar încălcarea acestui principiu nu poate conduce decât la grave conflicte sociale, pentru

prevenirea cărora Președintele României, în temeiul art. 80 din Constituție, nu poate rămâne pasiv. De aceea, poziția sa este expresia unei opțiuni politice privind reglementarea prin lege a problemei caselor naționalizate, și nu prin hotărâri judecătorești, astfel încât intră sub incidența art. 84 alin. (2) coroborat cu art. 70 din Constituție privind independența opiniilor.

e) În ceea ce privește dreptul foștilor proprietari, ca și al moștenitorilor, este de menționat că, prin efectul naționalizării, proprietatea persoanelor afectate de acest act a fost desființată, deoarece naționalizarea constă tocmai în stingerea dreptului fostului proprietar și constituirea concomitentă a dreptului de proprietate al statului asupra bunului naționalizat. De aceea, invocarea necesității de reglementare prin lege a problemei caselor naționalizate nu poate, prin definiție, să constituie o încălcare a dreptului foștilor proprietari. Cu privire la acest drept, pe care l-au avut până la actul naționalizării, se poate pune problema reconstituirii lui sau a acordării despăgubirii pentru pierderea suferită prin naționalizare, dar în niciun fel a valorificării unui drept existent. Desigur, alta este situația în care fostul proprietar a fost depozat de dreptul său printr-un act administrativ abuziv, deoarece, în acest caz, dreptul său de proprietate nu a fost desființat legal.

f) În ceea ce privește învinuirea de instigare la nerespectarea hotărârilor judecătorești, este de observat că afirmația domnului președinte Ion Iliescu privește exclusiv autoritățile administrației locale.

Or, executarea unei hotărâri judecătorești revine instanțelor judecătorești, și nu administrației locale la care s-a referit, în context, președintele, deoarece executarea silită este ultima fază a procesului civil. O hotărâre judecătorească definitivă sau irevocabilă este obligatorie și nu poate fi reformată ori contestată de nimeni decât pe cale judecătorească, în condițiile legii.

De aceea, afirmația domnului președinte Ion Iliescu reprezintă o opțiune politică, fără nicio relevanță juridică și, în consecință, intră sub incidența art. 84 alin. (2) coroborat cu art. 70 din Constituție privind independența opiniilor, care, în ceea ce-l privește pe președinte, este aceeași cu a parlamentarilor.

Fată de cele arătate, în temeiul art. 144 lit. f) din Constituție și art. 32 și art. 33 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

dă următorul

AVIZ CONSULTATIV:

Propunerea de suspendare din funcție a domnului Ion Iliescu, Președintele României, prezentată Parlamentului României de 167 de deputați și senatori, la data de 4 iulie 1994, nu se întemeiază pe motive care, în conformitate cu art. 95 din Constituție, să constituie o încălcare gravă a prevederilor Constituției.

Deliberarea a avut loc la data de 5 iulie 1994 și la ea au participat Vasile Gionea, președinte, Viorel Mihai Ciobanu, Mihai Constantinescu, Miklos Fazakas, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru și Victor Dan Zlătescu, judecători.

2. AVIZ CONSULTATIV NR. 1 DIN 5 APRILIE 2007¹

privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu

Tematică: procedura de suspendare din funcție a Președintelui României; semnificația noțiunii de „fapte grave de încălcare a Constituției”; lipsa efectelor juridice și a caracterului decizional al opiniilor, observațiilor, preferințelor sau cererilor Președintelui; libertatea Președintelui de a decide care sunt „problemele urgente și de importanță deosebită” cu privire la care urmează să consulte Guvernul; atitudinea și opiniile Președintelui în relația cu partidele politice sau personalitățile publice – manifestarea opțiunilor politice; lipsa interdicției de a păstra legături cu partidul care l-a susținut în alegeri sau cu alte partide politice; sprijinirea de către Președinte a promovării unor proiecte de lege; constituirea unor structuri administrative în subordinea Președintelui României; libertatea Președintelui de a participa la ședințele Guvernului; rolul activ al Președintelui României, în scopul de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice; dreptul Președintelui de a propune reforme sau măsuri pe care le apreciază dezirabile interesului național; observații critice formulate la adresa magistraților – inexistența unei încălcări a independenței justiției; formularea de acuzații, etichetări jignitoare și insulte la adresa exponenților autorităților publice – calificabile ca opinii politice, dar care nu sunt de natură să contribuie la consolidarea ordinii constituționale; inexistența unor fapte grave de încălcare a Constituției, în sensul art. 95.

Prin Adresa înregistrată la Senat sub nr. 172 din 21 martie 2007 și la Camera Deputaților sub nr. 821/1/B.O. din 21 martie 2007, cele două Camere ale Parlamentului României au solicitat Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 95 și art. 146 lit. h) din Constituția României, ale art. 42 și art. 43 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, precum și ale art. 67 și art. 68 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, avizul consultativ cu privire la propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu.

Adresa a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 2.553 din 21 martie 2007, formând obiectul Dosarului nr. 384H/2007, împreună cu următoarele documente:

- propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, inițiată de 182 de deputați și senatori;

- scrisoarea transmisă Președintelui României de către președinții celor două Camere ale Parlamentului la data de 20 februarie 2007, prin care i se aduce la cunoștință depunerea propunerii de suspendare din funcție și este înștiințat asupra datei ședinței comune a celor două Camere, din 28 februarie 2007, pe a cărei ordine de zi a fost înscrisă cererea de suspendare;

¹ Publicat în M. Of. nr. 258 din 18 aprilie 2007.

– răspunsul Președintelui României din 20 februarie 2007, prin care informează că a luat act de propunerea de suspendare din funcție și solicită să îi fie puse la dispoziție documentele ce stau la baza acesteia;

– scrisoarea din 21 februarie 2007 a președinților celor două Camere ale Parlamentului, prin care se transmite Președintelui României copia propunerii de suspendare din funcție;

– scrisoarea Președintelui României din 27 februarie 2007, prin care face cunoscut președinților celor două Camere ale Parlamentului că nu intenționează să participe la ședința comună a celor două Camere, pe a cărei ordine de zi a fost înscrisă cererea de suspendare;

– stenograma ședinței comune a Camerei Deputaților și Senatului din 28 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, Dezbateri parlamentare, nr. 20 din 9 martie 2007;

– Raportul Comisiei comune de anchetă a Parlamentului României, ca urmare a propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României și stenogramele ședințelor Comisiei de anchetă din 7 martie 2007, 12 martie 2007, 13 martie 2007, 14 martie 2007, 19 martie 2007 (filele 38-335), precum și unele documente referitoare la privatizarea Societății Comerciale ALRO – S.A. din Slatina (filele 336-802).

Prin Scrisoarea nr. 1.147 din 29 martie 2007, domnul Traian Băsescu, Președintele României, a comunicat punctul său de vedere cu privire la propunerea de suspendare din funcție și unele documente în susținerea punctului de vedere.

Examinând propunerea de suspendare a domnului Traian Băsescu din funcția de Președinte al României, raportul Comisiei parlamentare de anchetă, punctul de vedere comunicat de Președintele României și celelalte documente menționate mai sus, Curtea Constituțională constată următoarele:

1. Textele din Constituția României care, potrivit propunerii de suspendare din funcție, au fost încălcate prin faptele grave săvârșite de domnul Traian Băsescu, Președintele României, sunt următoarele:

– art. 1 alin. (3), (4) și (5); art. 2 alin. (1); art. 8 alin. (1) și (2); art. 16 alin. (1) și (2); art. 28; art. 51 alin. (4); art. 61; art. 64; art. 65 alin. (2) lit. f) și h); art. 74; art. 80 alin. (2); art. 82 alin. (2); art. 84 alin. (1); art. 86; art. 87; art. 89; art. 90; art. 91; art. 102; art. 103 alin. (1); art. 107 alin. (1); art. 116 alin. (2); art. 117 alin. (3); art. 119; art. 124; art. 125 alin. (2); art. 126 alin. (1); art. 132 alin. (1); art. 133 alin. (1) și (6); art. 134 alin. (1); art. 135 alin. (1) și alin. (2) lit. a); art. 142 alin. (1); art. 145; art. 147 alin. (4); art. 150 alin. (1); art. 151 alin. (3).

2. Art. 95 alin. (1) din Legea fundamentală prevede că Președintele României poate fi suspendat din funcție în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției.

Având în vedere că textul constituțional nu definește noțiunea de fapte grave, pentru a statua dacă sunt îndeplinite condițiile pentru suspendarea din funcție a domnului Traian Băsescu, Președintele României, Curtea Constituțională trebuie să stabilească mai întâi înțelesul acestei noțiuni.

Este evident că o faptă, adică o acțiune sau inacțiune, prin care se încalcă prevederile Constituției, este gravă prin raportare chiar la obiectul încălcării. În reglementarea procedurii de suspendare din funcție a Președintelui României, Constituția nu se rezumă însă la acest înțeles, căci, dacă ar fi așa, expresia „fapte grave” nu ar avea sens. Analizând distincția cuprinsă în textul citat și luând în considerare faptul că Legea fundamentală este un act juridic normativ, Curtea Constituțională constată că nu orice faptă de încălcare a prevederilor Constituției poate justifica suspendarea din funcție a Președintelui României, ci numai „faptele grave”, cu înțelesul complex pe care această noțiune îl are în știința și în practica dreptului.

Din punct de vedere juridic, gravitatea unei fapte se apreciază în raport cu valoarea pe care o vatămă, precum și cu urmările sale dăunătoare, produse sau potențiale, cu mijloacele folosite, cu persoana autorului faptei și, nu în ultimul rând, cu poziția subiectivă a acestuia, cu scopul în care a săvârșit fapta.

Aplicând aceste criterii la faptele de încălcare a ordinii juridice constituționale la care se referă art. 95 alin. (1) din Legea fundamentală, Curtea reține că pot fi considerate fapte grave de încălcare a prevederilor Constituției actele de decizie sau sustragerea de la îndeplinirea unor acte de decizie obligatorii, prin care Președintele României ar împiedica funcționarea autorităților publice, ar suprima sau ar restrânge drepturile și libertățile cetățenilor, ar tulbura ordinea constituțională ori ar urmări schimbarea ordinii constituționale sau alte fapte, de aceeași natură, care ar avea sau ar putea avea efecte similare.

3. Propunerea de suspendare a domnului Traian Băsescu din funcția de Președinte al României este structurată în șase capitole, în care sunt prezentate mai multe încălcări sau categorii de încălcări ale prevederilor Constituției, fără a se preciza, însă, în toate cazurile elementele necesare identificării și caracterizării faptelor și dovezile pe care se sprijină acuzațiile. Analiza motivării propunerii de suspendare conduce la concluzia că faptele imputate domnului Traian Băsescu sunt considerate notorii. În aceste condiții, Curtea Constituțională nu poate examina imputările formulate decât la modul ipotetic, de principiu, rămânând ca Parlamentul să decidă, pe baza datelor și a informațiilor care-i vor fi prezentate cu ocazia dezbaterilor, asupra existenței și gravității faptelor pentru care s-a propus suspendarea.

3.1. La Cap. I pct. 1 al propunerii de suspendare din funcție, i se impută domnului Traian Băsescu faptul de a fi refuzat sau neglijat să organizeze consultări cu partidele politice, atunci când au existat momente tensionate sau chiar de criză, care impuneau acțiuni de mediere. O imputare similară este formulată la pct. 2 al aceluiași capitol, cu referire la desemnarea domnului Călin Popescu-Tăriceanu pentru funcția de prim-ministru, fără consultarea partidelor politice. De asemenea, la Cap. II pct. 3, se impută Președintelui faptul de a nu fi consultat Guvernul în probleme de o deosebită importanță pentru țară, exemplificând omisiunea consultării „cu prilejul discursului ținut în fața Parlamentului European în luna ianuarie 2007”.

Curtea Constituțională constată că, potrivit art. 86 din Constituție, Președintele României „poate” consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită, de unde rezultă că Președintele are libertatea să decidă care sunt „problemele

urgente și de importanță deosebită” cu privire la care urmează să consulte Guvernul, precum și forma în care urmează să aibă loc consultarea. În privința partidelor politice, consultarea acestora nu este reglementată ca o obligație a Președintelui decât în art. 103 din Constituție, privind consultarea partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament, în vederea desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru. În consecință, faptul că domnul Traian Băsescu nu a consultat Guvernul cu privire la problemele pe care le are în vedere propunerea de suspendare nu poate fi reținut ca o încălcare a textelor constituționale citate. Referitor la omisiunea consultării partidelor parlamentare cu ocazia desemnării domnului Călin Popescu-Tăriceanu pentru funcția de prim-ministru, Curtea observă că Parlamentul României nu a reținut existența vreunei nereguli constituționale în numirea Guvernului condus de primul-ministru desemnat și i-a acordat încredere prin Hotărârea nr. 24 din 28 decembrie 2004, publicată în M. Of. nr. 1.265 din 29 decembrie 2004.

3.2. La Cap. I pct. 1 i se mai impută domnului Traian Băsescu atitudini de partizanat politic în favoarea Partidului Democrat, acuzații grave aduse partidelor din opoziție și Partidului Conservator, care a fost membru în alianța majoritară, precum și denigrarea unor personalități publice. În acest sens, la Cap. II pct. 1, se arată că „Guvernul și primul-ministru au fost considerate ca simple unelte ascultătoare” ale Președintelui României, iar „la primele semne de independență și autoritate, primul-ministru a devenit prima țință a atacurilor sale”. Președintele a afirmat despre primul-ministru că regretă desemnarea lui în această funcție și că „își cere scuze poporului român” pentru această greșală (a făcut o astfel de afirmație în aprilie 2006 la o emisiune TV), iar, în februarie 2007, a afirmat că primul-ministru „este un mare mincinos și minte tot timpul”. La fel, la Cap. 2 pct. 3, se arată că Președintele României i-a acuzat pe unii membri ai Guvernului că sprijină și se sprijină pe „cercuri de interese” și pe „grupări mafioate”.

Curtea Constituțională constată că atitudinea și opiniile imputate Președintelui României nu pot fi caracterizate ca încălcări ale Constituției, în condițiile în care – referitor la relația Președintelui cu partidele politice – în art. 84 din Legea fundamentală se prevede că acesta nu poate fi membru al unui partid politic, dar nu i se interzice să păstreze legături cu partidul care l-a susținut în alegeri sau cu alte partide politice. O asemenea interdicție nici nu ar fi în spiritul Constituției, în condițiile în care Președintele României este ales în funcție prin sufragiu universal, pe baza unui program politic, și are față de electorat datoria să acționeze pentru îndeplinirea acestui program. Este evident că, pentru realizarea programului pentru care a fost ales, președintele poate dialoga în continuare fie cu partidul din care a făcut parte, fie cu oricare alt partid, care ar sprijini realizarea programului.

Referitor la atitudinea și exprimările domnului Traian Băsescu la adresa unor personalități publice, art. 84 alin. (2) din Constituție prevede că Președintele României se bucură de imunitate în condițiile art. 72 alin. (1), adică pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

În raport cu scopul politic urmărit, manifestările Președintelui, la care se referă autorii propunerii de suspendare, pot fi caracterizate ca *opinii politice* și sunt protejate de imunitatea prevăzută de textul citat din Constituție. În acest sens, Curtea amintește

considerentele Deciziei sale nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în M. Of. nr. 144 din 17 februarie 2005, în care se statuau următoarele: „Curtea constată că opiniile, judecățile de valoare sau afirmațiile titularului unui mandat de demnitate publică – așa cum este Președintele României, autoritate publică unipersonală, ori cum este conducătorul unei autorități publice –, referitoare la alte autorități publice rămân în cadrul limitelor libertății de exprimare a opiniilor politice, cu îngrădirile prevăzute de art. 30 alin. (6) și (7) din Constituție”.

Cu toate acestea, neputând reține că opiniile politice exprimate în forme care dovedesc lipsă de respect față de partenerii politici constituie fapte grave de încălcare a Constituției, Curtea Constituțională reafirmă convingerea că raporturile instituționale între participanții la viața publică trebuie să se desfășoare în forme civilizate, pentru a se asigura și pe această cale promovarea valorilor supreme consacrate și garantate prin art. 1 din Legea fundamentală. În acest sens, prin Decizia nr. 435 din 26 mai 2006, publicată în M. Of. nr. 576 din 4 iulie 2006, Curtea Constituțională a reținut următoarele: „Statutul constituțional al Președintelui și al primului-ministru, precum și rolul acestora în cadrul democrației constituționale îi obligă să își aleagă forme adecvate de exprimare, astfel încât criticile pe care le fac la adresa unor puteri ale statului să nu se constituie în elemente ce ar putea genera conflicte juridice de natură constituțională între acestea”.

3.3. O serie de acuzații au ca obiect fapte de încălcare a dispozițiilor constituționale privind rolul, funcțiile și activitatea Parlamentului și a membrilor Parlamentului. Astfel, la Cap. I pct. 3, 4 și 5 din motivarea propunerii de suspendare, se arată că domnul Traian Băsescu a solicitat revocarea președinților celor două Camere ale Parlamentului și modificarea, în acest scop, a regulamentelor Parlamentului, i-a cerut primului-ministru să demisioneze, pentru ca, prin proceduri ulterioare, să se ajungă la dizolvarea Parlamentului și la alegeri anticipate, și a afirmat public că oamenii politici, membri ai Parlamentului, „nu fac nimic altceva decât să facă legi pentru infractori, și nu pentru interesul public”, iar Parlamentul a fost definit ca „o șandramă intrată în moarte clinică”.

Ca și în cazurile precedent analizate, și în aceste cazuri este vorba de exprimarea unor opinii și preferințe politice ale domnului Traian Băsescu, și nu de acte de decizie, iar actele juridice adoptate la inițiativa acestuia – cum este cazul modificării de către cele două Camere ale Parlamentului a regulamentelor acestora – nu îi sunt imputabile Președintelui, întrucât constituie acte de voință ale autorităților competente să le adopte. De altfel, din însăși propunerea de suspendare rezultă că, exceptând modificarea regulamentelor Camerelor, niciuna dintre celelalte inițiative ale Președintelui României, invocate de autorii propunerii, nu s-a materializat.

3.4. O altă faptă gravă de încălcare a Constituției este descrisă la Cap. I pct. 6 din motivarea propunerii de suspendare și constă în solicitarea adresată, în vara anului 2006, directorilor serviciilor de informații de a-și prezenta demisia și în acceptarea demisiei acestora.

Curtea Constituțională constată că demisia celor în cauză a fost acceptată de autoritatea competentă, și anume de Parlamentul României. Curtea constată, de asemenea, că, în calitate de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării și ținând seama de atribuțiile sale constituționale în domeniul apărării, Președintele României este îndreptățit

să solicite schimbarea directorilor serviciilor de informații atunci când consideră că această măsură este necesară, decizia cu privire la asemenea cerere revenind însă Parlamentului. În acest sens, Curtea observă că, potrivit art. 65 alin. (2) lit. h) din Constituție, Camerele Parlamentului, în ședință comună, numesc, la propunerea Președintelui României, directorii serviciilor de informații și exercită controlul asupra activității acestor servicii.

3.5. La Cap. I pct. 7 și 8 din motivarea propunerii de suspendare, se susține că domnul Traian Băsescu s-a erijat în inițiator legislativ, promovând un pachet de legi referitor la serviciile de informații și siguranța națională, și că a încercat, în mai multe rânduri, să organizeze un referendum pentru aprobarea unui Parlament unicameral.

Curtea Constituțională are în vedere că atât inițiativa legislativă, cât și referendumul nu pot avea loc decât în cadrul procedurilor prevăzute de Constituție și la inițiativa subiectelor prevăzute de Legea fundamentală. În cauză, nu rezultă că organul legiuitor, Parlamentul, ar fi dezbătut vreo lege inițiată de Președintele României și nici că ar fi avut loc vreun referendum pe tema menționată în propunerea de suspendare. Și în acest caz, ca și în cele analizate anterior, rezultă că este vorba despre opinii, sugestii sau solicitări ale Președintelui României adresate autorităților competente – fapte neinterzise de Constituție –, și nu de acte de decizie adoptate în afara prerogativelor acestuia.

3.6. La Cap. II pct. 1 și 2, se afirmă că domnul Traian Băsescu a înființat, la Cotroceni, organisme administrative ad-hoc, paralele cu organele administrative constituționale, dintre care sunt nominalizate „mult mediatizata Celulă de criză” și Comunitatea Națională de Informații.

Cu privire la Celula de criză, în motivarea propunerii de suspendare nu se oferă nicio informație, considerându-se că faptul imputat este de notorietate. Curtea nu poate analiza, însă, „fapte de notorietate” în lipsa unor date și informații concrete cu privire la acestea.

Referitor la Comunitatea Națională de Informații, acest organism a fost creat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, prin Hotărârea din 18 noiembrie 2005. Așa cum a stabilit Curtea de Apel București – Secția a VIII-a Contencios administrativ și fiscal, prin Sentința nr. 1.413 din 13 iunie 2006, pronunțată în Dosarul nr. 1.062/2006, Comunitatea Națională de Informații nu este un organ administrativ, ci reprezintă forma de organizare a activității Consiliului Suprem de Apărare a Țării în realizarea atribuției prevăzute de art. 4 lit. a) pct. 4 din Legea nr. 415/2002, de a analiza și propune promovarea datelor, informărilor și evaluărilor furnizate de serviciile de informații și de celelalte structuri cu atribuții în domeniul siguranței naționale.

3.7. La Cap. II pct. 4 și 5, se afirmă că domnul Traian Băsescu a intervenit în mediul de afaceri, cerându-i fostului ministru al economiei, Codruț Șereș, să rezolve favorabil o cerere a firmei ALRO Slatina și să încetinească procesul de privatizare în domeniul energiei, iar ministrului transporturilor, Radu Berceanu, „i-a indicat să reevalueze modul în care au acces la contractarea unor lucrări de investiții, mai ales în construcția de autostrăzi, investitorii autohtoni, care ar fi dezavantajați”.

Referitor la „cazul ALRO”, din scrisoarea adresată de această firmă Președintelui României la data de 17 aprilie 2006 (filele 337-342 din mapa de documente transmisă

Curții Constituționale de comisia parlamentară de anchetă), rezultă că i s-au prezentat Președintelui unele propuneri de soluționare a livrărilor de energie pentru grupul ALRO, cerându-i-se sprijinul în acest sens. Cererea a fost trimisă de domnul Traian Băsescu ministrului de resort, cu următoarea rezoluție: „Dl. ministru Codruț Șereș, rog analizați scrisoarea și dispuneți măsuri în conformitate cu interesul Guvernului, iar, dacă este posibil, și cu interesele economiei naționale”. Rezoluția este evident neprotocolară, ironică și critică la adresa destinatarului, dar nu poate fi interpretată ca o intervenție de favorizare a firmei petente.

Referitor la indicațiile date ministrului transporturilor, acestea reprezintă, așa cum s-a mai arătat, opțiuni politice ale Președintelui, care nu produc efecte juridice, în condițiile în care actele de decizie aparțin ministrului.

3.8. La Cap. II pct. 6, i se impută domnului Traian Băsescu că a participat de multe ori neinvitat la ședințe de Guvern „care nu aveau tematica prevăzută de art. 87 alin. (1) din Constituție, „speculând uneori chiar lipsa premierului din țară”.

Referitor la această imputare, Curtea reține că participarea Președintelui României la ședințele Guvernului constituie, între altele, un mod de consultare a Guvernului, ca și un mijloc de veghere la buna funcționare a acestei autorități publice, prerogative ale șefului statului prevăzute de art. 80 alin. (2) și art. 86 din Constituție. În exercitarea acestor prerogative, *Președintele are libertatea să participe la orice ședință a Guvernului*. Analiza cuprinsului art. 87 alin. (1) din Constituție nu relevă vreo interdicție în privința participării Președintelui României la ședințele Guvernului, ci opțiunea acestuia de a participa fie la ședințele în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării sau asigurarea ordinii publice, fie în alte situații, la cererea primului-ministru.

Caracteristica acestei atribuții prezidențiale o constituie faptul că exercitarea ei nu modifică raporturile de drept constituțional între Președintele României și Guvern. Președintele nu se substituie Guvernului, nu poate împiedica Guvernul să adopte actele juridice pe care acesta dorește să le adopte și nici nu-l poate obliga să ia măsuri contrare voinței acestuia.

3.9. În motivarea Cap. III al propunerii de suspendare, se prezintă cazuri în care domnul Traian Băsescu le-a cerut procurorilor redeschiderea unor dosare de urmărire penală, închise, în opinia sa, nejustificat; a timorat membrii Consiliului Superior al Magistraturii și, în general, întregul corp al magistraților, prin acuzații nedrepte și prin invective; a influențat alegerea președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, nominalizându-l înainte ca acesta să fi fost ales prin votul membrilor Consiliului; s-a substituit instanțelor judecătorești, grafiind anumiți infractori, cu motivarea că în dosarele acestora „nu au fost găsite probe temeinice pentru acuzare”; a procedat la numirea în funcție a unor judecători și procurori „la propunerea ministrului justiției, trimițând C.S.M. în decor”; a criticat dur Curtea Constituțională și și-a manifestat dezacordul cu unele soluții ale acesteia.

În analiza acestor cazuri, Curtea Constituțională are în vedere următoarele dispoziții din Legea fundamentală, privind rolul, funcțiile și atribuțiile Președintelui României în relațiile lui cu autoritățile publice: art. 63 alin. (3); art. 65 alin. (2) lit. a); art. 65 alin. (2)

lit. h); art. 66 alin. (2); art. 77; art. 85; art. 87; art. 89 alin. (1); art. 90; art. 91; art. 92; art. 94; art. 103 alin. (1); art. 104 alin. (1); art. 107 alin. (3); art. 109 alin. (2); art. 125 alin. (1); art. 133 alin. (6); art. 134 alin. (1); art. 146 lit. a) și e); art. 148 alin. (4); art. 150 alin. (1).

Din prevederile constituționale menționate, rezultă că șeful statului are atribuții importante în procesul de constituire a Parlamentului, a Guvernului și a altor autorități publice, în procesul legislativ, în domeniul politicii externe, în domeniul apărării naționale, în garantarea independenței justiției.

Totodată, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării, iar, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, are rolul de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice și exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

Prerogativele constituționale, ca și legitimitatea democratică pe care i-o conferă alegerea lui de către electoratul întregii țări, îi impun Președintelui României să aibă un rol activ, prezența lui în viața politică neputând fi rezumată la un exercițiu simbolic și protocolar.

Funcțiile de garanție și de veghe, consacrate în art. 80 alin. (1) din Constituție, implică prin definiție, observarea atentă a existenței și funcționării statului, supravegherea vigilentă a modului în care acționează actorii vieții publice – autoritățile publice, organizațiile legitimate de Constituție, societatea civilă – și a respectării principiilor și normelor stabilite prin Constituție, apărarea valorilor consacrate în Legea fundamentală. Nici veghea și nici funcția de garanție nu se realizează pasiv, prin contemplare, ci prin activitate vie, concretă.

Având în vedere aceste considerente, Curtea constată că Președintele României poate, în virtutea prerogativelor și a legitimității sale, să exprime opinii și opțiuni politice, să formuleze observații și critici cu privire la funcționarea autorităților publice și a exponenților acestora, să propună reforme sau măsuri pe care le apreciază dezirabile interesului național.

Opiniile, observațiile, preferințele sau cererile Președintelui nu au însă un caracter decizional și nu produc efecte juridice, autoritățile publice rămânând exclusiv responsabile pentru însușirea acestora, ca și pentru ignorarea lor. În orice caz, exercitarea de către Președinte a unui rol activ în viața politică și socială a țării nu poate fi caracterizată ca un comportament contrar Constituției.

În privința faptelor concrete menționate mai sus, imputate Președintelui României, nu se poate reține că acesta a încălcat dispozițiile privind independența justiției prin observațiile critice formulate la adresa magistraților, inclusiv la adresa judecătorilor Curții Constituționale, întrucât aceste observații, chiar îmbrăcând forma unor acuzații și etichetări nedrepte sau vexatorii, nu au fost și nu pot fi de natură să-i determine pe magistrați să recurgă la abandonarea obligației lor de a-și îndeplini atribuțiile în strictă conformitate cu legea. În aceeași ordine de idei, Curtea constată că nici pronosticul formulat de domnul Traian Băsescu cu privire la persoana care avea să fie aleasă în funcția de președinte al Consiliului Superior al Magistraturii nu poate fi reținut ca o

încălcarea a independenței justiției, căci actul de decizie, adică alegerea, nu a aparținut Președintelui României, ci membrilor Consiliului.

Este, însă, și aici locul să se arate dezacordul Curții Constituționale cu formularea de acuzații, etichetări jignitoare și insulte la adresa exponenților autorităților publice în legătură cu activitatea desfășurată de ei. Toate acestea, chiar putând fi caracterizate ca opinii politice, nu sunt de natură să contribuie la consolidarea ordinii constituționale. În măsura în care se poate reține un asemenea comportament în sarcina domnului Traian Băsescu, acesta rămâne responsabil, din punct de vedere politic și moral, în fața electoratului și a societății civile. Așa cum Curtea Constituțională a mai statuat – în Decizia nr. 435/2006 menționată mai sus –, „libertatea de exprimare și de critică este indispensabilă democrației constituționale, însă, ea trebuie să fie respectuoasă, chiar și atunci când este fermă”.

Referitor la grațierea unor persoane condamnate, Curtea reține că aceasta este un apanaj tradițional al șefului statului, care nu are obligația să-și motiveze măsura luată, astfel că orice explicație ar da, inclusiv aceea că nu a fost convins de justetea pedepselor aplicate, nu-i poate fi reproșată.

În ceea ce privește numirea de către Președintele României a unor magistrați în funcții de conducere, la propunerea ministrului justiției, Curtea constată că măsura este conformă cu prevederile art. 54 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 raportat la art. 134 alin. (1) din Constituția României.

3.10. La din Cap. IV pct. 1 și 2, se impută domnului Traian Băsescu acte de încălcare a secretului convorbirilor telefonice, luându-se în considerare o declarație a acestuia la o ședință de Guvern, când a afirmat că „avem semnale de la serviciile de informații cu privire la discuții care nu erau în regulă între miniștri și chiar cu unul care este arestat la ora actuală”, și un interviu publicat într-un ziar central, în care a arătat că a cerut serviciilor de resort să culeagă informații despre persoanele care urmează să fie numite în funcții de răspundere, pentru a se evita „așezarea în structuri executive importante a unor oameni controlați de grupuri de interese”.

Curtea Constituțională constată că nici din motivarea propunerii de suspendare și nici din declarațiile date la comisia de anchetă (filele 165-254) de fostul și de actualul șef al Serviciului Român de Informații, Radu Timofte și, respectiv, George Maior, precum și de generalul Dumitru Zamfir, nu rezultă că serviciile de informații ar fi efectuat interceptări ale convorbirilor telefonice în afara cadrului legal.

3.11. La Cap. IV pct. 3, se impută domnului Traian Băsescu faptul că, în calitate de Președinte al României, nu a prezentat în Parlament strategia națională de apărare a țării, așa cum era obligat prin prevederile Legii nr. 473/2004.

Curtea Constituțională nu poate reține cu privire la faptul imputat că reprezintă o încălcare a Constituției, în condițiile în care realizarea sarcinii, implicând participarea mai multor autorități publice, s-a aflat în atenția Președintelui și a Consiliului Suprem de Apărare a Țării încă din luna februarie 2005, iar, potrivit comunicatului de presă din 17 aprilie 2006, Consiliul a dezbătut documentul intitulat „Strategia de securitate națională”.

Cu Adresa nr. DSN 1/390 din 29 martie 2007, Președintele României a trimis președintelui Senatului documentul intitulat „Strategia națională de apărare a țării”, analizat și avizat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

3.12. La Cap. IV pct. 4, se reproșează Președintelui României faptul de a nu fi dat cursul prevăzut de lege unei petiții transmise de către primul-ministru, care îi solicita să intervină la Parchet într-un dosar de urmărire penală și că a preferat să facă public acest demers, pentru a-l șantaja pe șeful Guvernului.

Neexistând o plângere din partea petiționarului cu privire la acest caz și reținând că acesta putea să uzeze el însuși de căile legale pentru rezolvarea problemei – inclusiv pentru obținerea unui răspuns de la Președintele României, la care a ajuns petiția transmisă de primul-ministru – Curtea nu poate reține în sarcina domnului Traian Băsescu încălcarea dreptului constituțional de petiționare, reclamată în propunerea de suspendare.

3.13. În Cap. V al motivării propunerii de suspendare, se impută domnului Traian Băsescu unele declarații de politică externă contrare politicii promovate de Guvern și atribuțiilor constituționale ale Președintelui României, și anume: a făcut declarații prin care, discriminând între aliații și partenerii României, a lansat ideea „Axei Washington – Londra – București”; în luna septembrie 2005, la sesiunea Adunării Generale a ONU, a declarat că Federația Rusă tratează Marea Neagră ca pe un „lac rusesc”; la 28 iulie 2005, la Washington, a declarat că se poate „conta pe sprijinul României în restabilirea păcii în Liban și pentru a garanta securitatea Israelului”; în mai multe intervenții publice s-a angajat în numele României să participe, alături de Rusia și Ucraina, la soluționarea conflictului din Transnistria; în luna martie 2005 a afirmat că „suntem trupe de ocupație, alături de aliații noștri din Irak”.

Curtea Constituțională observă că, din motivarea propunerii de suspendare, nu rezultă dacă declarațiile amintite au avut consecințe juridice dăunătoare în relațiile internaționale ale României. Curtea reține, și în acest caz, că nu este vorba de acte de decizie ale Președintelui, ci de opinii politice fără efecte în relațiile internaționale ale României, care se întemeiază pe convenții, tratate și alte categorii de înțelegeri, întru totul respectate de țara noastră. Propunerea de suspendare nu relevă încălcări în ceea ce privește îndeplinirea atribuțiilor rezervate Președintelui României în domeniul politicii externe și nici fapte prin care a împiedicat realizarea de către Guvern a politicii externe a țării.

3.14. În ultimul capitol al motivării propunerii de suspendare a domnului Traian Băsescu, i se reproșează că nu și-a exercitat funcția de mediere a conflictelor apărute în cadrul Guvernului, între Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii, în acțiunea de organizare a „așa-numitului referendum pentru autonomia Ținutului Secuiesc” și în divergențele dintre presă și clasa politică.

Așa cum s-a arătat, potrivit art. 80 alin. (2) din Constituție, Președintele României exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

În motivarea propunerii de suspendare, se afirmă producerea unor conflicte, fără să se precizeze în ce constau aceste conflicte, în ce împrejurări s-au produs, care au fost

consecințele lor juridice, politice, sociale sau de altă natură, cum s-au rezolvat și de ce era necesară medierea Președintelui. În aceste condiții, Curtea Constituțională nu poate aprecia dacă este vorba despre conflicte din categoria celor prevăzute de textul constituțional. În orice caz, cu excepția conflictului invocat, între Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii, niciunul dintre celelalte conflicte menționate în motivarea propunerii de suspendare nu se încadrează în categoria amintită. În ceea ce privește conflictul între Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii, acesta a fost tranșat de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 435/2006, în condițiile prevăzute de art. 146 lit. e) din Constituție.

Pentru aceste considerente, cu majoritate de voturi,
în temeiul art. 146 lit. h) și al art. 95 alin. (1) din Constituție, precum și al art. 42 și art. 43 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
dă următorul
AVIZ CONSULTATIV:

Propunerea de suspendare din funcție a domnului Traian Băsescu, Președintele României, inițiată de 182 deputați și senatori, prezentată în ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului la data de 28 februarie 2007 și înaintată Curții Constituționale la 21 martie 2007, se referă la acte și fapte de încălcare a Constituției, săvârșite în exercițiul mandatului, care, însă, prin conținutul și consecințele lor, nu pot fi calificate drept grave, de natură să determine suspendarea din funcție a Președintelui României, în sensul prevederilor art. 95 alin. (1) din Constituție.

Rămâne ca Parlamentul să decidă, pe baza datelor și a informațiilor care îi vor fi prezentate cu ocazia dezbaterilor, asupra existenței și gravității faptelor pentru care s-a propus suspendarea din funcție a Președintelui României, în concordanță cu dispozițiile art. 95 din Constituție.

Avizul consultativ se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Deliberarea a avut loc la data de 5 aprilie 2007, cu participarea președintelui Curții Constituționale, Ioan Vida, și a judecătorilor Nicolae Cochinescu, Acsinte Gaspar, Kozsokár Gábor, Petre Ninosu, Ion Predescu, Șerban Viorel Stănoiu și Tudorel Toader.

Președinte,
prof. univ. dr. IOAN VIDA
Prim-magistrat-asistent,
Claudia Miu

3. AVIZ CONSULTATIV NR. 1 DIN 6 IULIE 2012¹

privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu

Tematică: procedura de suspendare din funcție a Președintelui României; semnificația noțiunii de „fapte grave de încălcare a Constituției”; lipsa din cadrul propunerii de suspendare a elementelor necesare identificării și caracterizării faptelor de încălcare a Constituției și a dovezile pe care se sprijină imputările; dreptul constituțional al Președintelui de a exprima opinii și opțiuni politice, de a formula observații și critici cu privire la funcționarea autorităților publice și a exponenților acestora, de a propune reforme sau măsuri pe care le apreciază dezirabile interesului național; lipsa efectelor juridice și a caracterului decizional al opiniilor, observațiilor, preferințelor sau cererilor Președintelui; asumarea publică de către Președinte a inițiativei luării unor măsuri economico-sociale, înainte ca acestea să fie adoptate de către Guvern, prin asumarea răspunderii – potențială încercare de diminuare a rolului și atribuțiilor primului-ministru, neîncadrabilă în sfera „opiniilor politice”; afirmațiile Președintelui privind reglementarea pensiilor și salariilor în sectorul bugetar – opinii politice; afirmațiile critice ale Președintelui privind soluțiile instanțelor judecătorești și punerea în aplicare a acestora – lipsa efectelor juridice și a vocației de a încălca independența justiției; exercitarea atribuției constituționale a Președintelui de a înainta proiectul de Lege de revizuire a Constituției, inițiat de Guvern; formularea unor declarații care generează conflicte cu ceilalți participanți la viața politică – opinii politice, pentru care Președintele României rămâne responsabil, din punct de vedere politic și moral, în fața electoratului și a societății civile; neexercitarea de către Președinte cu maximă eficiență și exigență a funcției de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

Prin Adresa nr. 1/1.023/VZ din 5 iulie 2012, cele două Camere ale Parlamentului României au solicitat Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 95 și art. 146 lit. h) din Constituția României, ale art. 42 și 43 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, precum și ale art. 67 și 68 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, ca, până pe data de 6 iulie 2012, ora 12, să emită avizul consultativ cu privire la propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu.

Adresa a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4.617 din 5 iulie 2012, formând obiectul Dosarului nr. 1.200H/2012, împreună cu următoarele documente:

- propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, inițiată de 154 de deputați și senatori;
- scrisoarea transmisă Președintelui României de către președinții celor două Camere ale Parlamentului la data de 4 iulie 2012, prin care i se aduce la cunoștință depunerea

¹ Publicat în M. Of. nr. 456 din 6 iulie 2012.

propunerii de suspendare din funcție și este înștiințat asupra datei ședinței comune a celor două Camere din 5 iulie 2012, ora 10, pe a cărei ordine de zi a fost înscrisă cererea de suspendare;

– stenograma ședinței comune a Camerei Deputaților și a Senatului din data de 5 iulie 2012.

Analizând cererile de intervenție depuse la dosar, Curtea, deliberând, respinge cererile formulate.

Examinând propunerea de suspendare a domnului Traian Băsescu din funcția de Președinte al României, punctul de vedere comunicat de Președintele României și celelalte documente menționate mai sus, Curtea Constituțională constată următoarele:

1. Textele din Constituția României care, potrivit propunerii de suspendare din funcție, au fost încălcate prin faptele grave săvârșite de Președintele României, domnul Traian Băsescu, sunt următoarele: art. 1 alin. (3), (4) și (5) – Statul român; art. 8 – Pluralismul și partidele politice; art. 16 – Egalitatea în drepturi; art. 21 – Accesul liber la justiție; art. 23 alin. (3) – Libertatea individuală; art. 34 – Dreptul la ocrotirea sănătății; art. 47 alin. (2) – Nivelul de trai; art. 77 – Promulgarea legii; art. 80 – Rolul Președintelui; art. 82 alin. (2) – Validarea mandatului și depunerea jurământului; art. 84 – Incompatibilități și imunități; art. 102 – Rolul și structura Guvernului; art. 134 alin. (2) – Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii; art. 142 alin. (2) – Structura Curții Constituționale; art. 147 – Deciziile Curții Constituționale; art. 150 alin. (1) – Inițiativa revizuirii Constituției.

2. Art. 95 alin. (1) din Legea fundamentală prevede că Președintele României poate fi suspendat din funcție *„în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției”*.

Întrucât textul constituțional nu definește noțiunea de *„fapte grave”*, pentru a statua dacă sunt îndeplinite condițiile pentru suspendarea din funcție a Președintelui României, Curtea Constituțională, prin Avizul consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 18 aprilie 2007, a statuat că „Este evident că o faptă, adică o acțiune sau inacțiune, prin care se încalcă prevederile Constituției, este gravă prin raportare chiar la obiectul încălcării. În reglementarea procedurii de suspendare din funcție a Președintelui României, Constituția nu se rezumă însă la acest înțeles căci, dacă ar fi așa, expresia *«fapte grave»* nu ar avea sens. Analizând distincția cuprinsă în textul citat și luând în considerare faptul că Legea fundamentală este un act juridic normativ, Curtea Constituțională constată că nu orice faptă de încălcare a prevederilor Constituției poate justifica suspendarea din funcție a Președintelui României, ci numai *«fapte grave»*, cu înțelesul complex pe care această noțiune îl are în știința și în practica dreptului. Din punct de vedere juridic, gravitatea unei fapte se apreciază în raport cu valoarea pe care o vătăma, precum și cu urmările sale dăunătoare, produse sau potențiale, cu mijloacele folosite, cu persoana autorului faptei și, nu în ultimul rând, cu poziția subiectivă a acestuia, cu scopul în care a săvârșit fapta. Aplicând aceste criterii la faptele de încălcare a ordinii juridice constituționale la care se referă art. 95 alin. (1) din Legea fundamentală, Curtea reține că pot fi considerate fapte grave de încălcare a

prevederilor Constituției actele de decizie sau sustragerea de la îndeplinirea unor acte de decizie obligatorii, prin care Președintele României ar împiedica funcționarea autorităților publice, ar suprima sau ar restrânge drepturile și libertățile cetățenilor, ar tulbura ordinea constituțională ori ar urmări schimbarea ordinii constituționale sau alte fapte de aceeași natură care ar avea sau ar putea avea efecte similare.”

3. Propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, este structurată în preambul și în 7 capitole reprezentând motivele propunerii de suspendare, în care sunt prezentate mai multe încălcări sau categorii de încălcări ale prevederilor Constituției.

3.1. În preambulul propunerii de suspendare din funcție se susține că, „începând cu 6 decembrie 2009, democrația și statul de drept au cunoscut un puternic proces de erodare, de substituie a instituțiilor statului de drept prevăzute de Constituția României, ajungându-se ca voința și acțiunea politică să fie concentrate în mod discreționar și neconstituțional în mâna unui singur om – Președintele țării”, care „a ajuns să dicteze puterii executive, puterii legislative și celei judecătorești, ceea ce reprezintă un grav derapaj de la principiile fundamentale ale Constituției României”.

Totodată, se susține că „în aceste condiții, instituțiile statului democratic, așa cum sunt ele definite în Constituția României, în baza principiului separației puterilor în stat, au fost puse în imposibilitatea practică de a mai funcționa. Majoritatea deciziilor politice majore din ultimii 3 ani au fost luate în afara cadrului de funcționare democratică a statului și împotriva voinței poporului. Se poate spune că spiritul Constituției și principiile statului de drept au fost încălcate odată cu formarea Guvernului condus de Emil Boc. Acesta a fost investit pe baza voturilor date de parlamentari aduși de partea puterii prin practici legate de corupția politică. De asemenea, încălcarea spiritului Constituției a continuat cu fiecare dintre legile cu impact major asupra societății românești, trecute prin Legislativ prin procedura angajării răspunderii Guvernului cu consecințe catastrofale pentru societatea românească.

Consecințele acestor acte politice au fost nu doar deteriorarea funcționării instituțiilor democratice ale statului, până la punerea sub semnul întrebării a existenței statului de drept, dar și deteriorarea gravă a nivelului de trai al populației, extinderea sărăciei, falimentul a sute de mii de societăți comerciale, erodarea gravă a capitalului românesc și disoluția clasei de mijloc.

În fapt, statul român a încetat să-și îndeplinească o parte dintre funcțiile sale fundamentale precum asigurarea asistenței medicale, a învățământului, a ordinii publice, asigurarea unui nivel minim de trai pentru categoriile sociale defavorizate. Majoritatea legilor promovate de Executiv prin procedura de angajare a răspunderii în fața Parlamentului au fost greșit concepute și aplicate, Guvernul Boc fiind nevoit să-și angajeze răspunderea de mai multe ori pentru legi care reglementează același domeniu tocmai pentru că actele normative adoptate inițial de Partidul Democrat Liberal se dovedeau eronate (de exemplu, în materia salarizării bugetarilor au fost angajări de răspundere în decembrie 2009, iunie 2010, decembrie 2010). De la Palatul Cotroceni Președintele a dictat atât forma, cât și modalitatea de adoptare a legii, menite să ducă la evitarea procesului democratic, de dezbatere legislativă în Parlament.

Din acest haos legislativ declanșat de regimul patronat de Președintele Bănescu au izvorât circumstanțele care au permis declanșarea a nenumărate litigii în justiție în materia salarizării bugetarilor, litigii pierdute, în general, de statul român.

Analiza evenimentelor politice din ultimii 3 ani arată că cel care a generat, conceput și întreținut procesul de alterare a statului democratic a fost Președintele Traian Bănescu.

În ciuda faptului că în Constituție se prevede că Președintele are rolul de mediator între puterile statului în vederea asigurării unei bune funcționări a autorităților publice, Traian Bănescu, în numele ideologiei politice a «președintelui jucător», și-a asumat în mod direct conducerea instituțiilor statului, fiind direct responsabil de majoritatea deciziilor care au dus la prăbușirea funcționării instituțiilor statului român, la adâncirea crizei economice, la impasul actual al statului de drept și la punerea în pericol a înseși principiilor fundamentale de funcționare ale statului democratic. Acțiunile președintelui au venit să încalce principiul separației puterilor în stat, având o atitudine de sfidare și denigrare a instituțiilor statului, prin excesul de autoritate manifestat public.

Acțiunile fățișe ale Președintelui Traian Bănescu, care și-a asumat în mod deschis, neechivoc, rolul de prim-ministru și de președinte *de facto* al Partidului Democrat Liberal și care a încercat să domine și să subordoneze Legislativul și puterea judecătorească, ridică grave probleme de ordin politic și juridic.

Nu există o altă cale prin care Președintele să răspundă pentru acțiunile sale decât referendumul popular în condițiile art. 95 din Constituție.”

De asemenea, se arată în preambulul propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României că, „potrivit Constituției României, Guvernul, aflat sub controlul Parlamentului – organul reprezentativ suprem al poporului român –, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice (art. 102).

Guvernul este supus controlului parlamentar prin instrumente democratice precum moțiunile, întrebările, interpelările, comisiile de anchetă, dezbaterile parlamentare. În schimb, Constituția îi dă Președintelui un rol important, președintele neputând fi demis decât prin vot popular direct pentru că el nu are un rol Executiv direct.

Acesta este motivul pentru care substituirea Președintelui în rolul prim-ministrului și în atribuțiile Guvernului trebuie privită ca fiind o încălcare gravă a Constituției, pentru că președintele, spre deosebire de primul-ministru, nu răspunde pentru faptele sale în fața Parlamentului, decât prin procedura suspendării/demiterii, cu alte cuvinte scapă controlului obișnuit, reciproc, democratic, al puterilor în stat. Din acest motiv, documentul de față va insista în mod deosebit asupra acestui tip de încălcare a Constituției de către Traian Bănescu.”

Astfel, „în condițiile în care acțiunile Președintelui României sunt extrem de grave și de natură să pună în pericol funcționarea instituțiilor statului, semnatarii propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, senatori și deputați, consideră că se impune convocarea cât mai rapidă a unui referendum popular prin care românii să aibă posibilitatea de a spune în mod direct, prin vot, dacă sunt de acord cu acțiunile lui Traian Bănescu și cu politicile inițiate și impuse de acesta, prin încălcarea prevederilor constituționale cu privire la rolul instituțiilor în statul democratic.

Referendumul popular este necesar pentru că există o listă importantă de încălcări ale Constituției. În același timp, el trebuie să fie privit și în raport cu consecințele extrem de

grave ale acestor încălcări de către Președintele României. Întregul dezastru economic și administrativ generat de Guvernul Emil Boc poate fi atribuit, în fapt, acțiunilor lui Traian Băsescu aflate în afara cadrului constituțional.

Acest fapt este cu atât mai important cu cât abaterile regulate de la litera și spiritul Constituției, săvârșite în exercitiul mandatului, care prin conținutul și consecințele lor pot fi calificate drept încălcări grave ale legii fundamentale, dau motive suficiente pentru a ne convinge de necesitatea suspendării din funcție a Președintelui României, Traian Băsescu, în sensul prevederilor art. 95 alin. (1) din Constituția României.,,

Cu privire la aceste susțineri cuprinse în preambulul propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, Curtea constată că acestea nu precizează elementele necesare identificării și caracterizării faptelor de încălcare a Constituției și nici dovezile pe care se sprijină imputările, astfel încât urmează să fie analizate motivele cuprinse în cele 7 capitole ale propunerii de suspendare.

În acest sens, Curtea va avea în vedere următoarele dispoziții din Legea fundamentală, privind rolul, funcțiile și atribuțiile Președintelui României în relațiile lui cu autoritățile publice: art. 63 alin. (3) – Durata mandatului parlamentarilor; art. 65 alin. (2) lit. a) și lit. h) – Ședințele Camerelor; art. 66 alin. (2) – Sesiumi; art. 77 – Promulgarea legii; art. 85 – Numirea Guvernului; art. 87 – Participarea la ședințele Guvernului; art. 89 alin. (1) – Dizolvarea Parlamentului; art. 90 – Referendumul; art. 91 – Atribuții în domeniul politicii externe; art. 92 – Atribuții în domeniul apărării; art. 94 – Alte atribuții; art. 103 alin. (1) – Investitura; art. 104 alin. (1) – Jurământul de credință; art. 107 alin. (3) – Primul-ministru; art. 109 alin. (2) – Răspunderea membrilor Guvernului; art. 125 alin. (1) – Statutul judecătorilor; art. 133 alin. (6) – Rolul și structura Consiliului Superior al Magistraturii; art. 134 alin. (1) – Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii; art. 146 lit. a) și e) – Atribuțiile Curții Constituționale; art. 148 alin. (4) – Integrarea în Uniunea Europeană; art. 150 alin. (1) – Inițiativa revizuirii Constituției.

Astfel cum a statuat Curtea Constituțională prin Avizul consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007, din aceste prevederi constituționale rezultă că Președintele României „are atribuții importante în procesul de constituire a Guvernului și a altor autorități publice, în procesul legislativ, în domeniul politicii externe, în domeniul apărării naționale, în garantarea independenței justiției. Totodată, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării, iar, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, are rolul de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice și exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate. Prerogativele constituționale ca și legitimitatea democratică pe care i-o conferă alegerea lui de către electoratul întregii țări îi impun Președintelui României să aibă un rol activ, prezența lui în viața politică neputând fi rezumată la un exercițiu simbolic și protocolar. Funcțiile de garanție și de veghe consacrate în art. 80 alin. (1) din Constituție implică prin definiție observarea atentă a existenței și funcționării statului, supravegherea vigilentă a modului în care acționează actorii vieții publice – autoritățile publice, organizațiile legitimate de Constituție, societatea civilă – și a respectării principiilor și normelor stabilite prin Constituție, apărarea valorilor consacrate în Legea fundamentală.”

De asemenea, prin același act, Curtea a constatat că „Președintele României poate, în virtutea prerogativelor și a legitimității sale, să exprime opinii și opțiuni politice, să

formuleze observații și critici cu privire la funcționarea autorităților publice și a exponenților acestora, să propună reforme sau măsuri pe care le apreciază dezirabile interesului național. Opiniile, observațiile, preferințele sau cererile Președintelui nu au însă un caracter decizional și nu produc efecte juridice, autoritățile publice rămânând exclusiv responsabile pentru însușirea acestora ca și pentru ignorarea lor. În orice caz, exercitarea de către Președinte a unui rol activ în viața politică și socială a țării nu poate fi caracterizată ca un comportament contrar Constituției.”

3.2. La capitolul I din propunerea de suspendare se susține că „Președintele a uzurpat rolul prim-ministrului și s-a substituit în atribuțiile constituționale ale Guvernului.”

Astfel, „prin comportamentul său politic, Președintele promovează o stare continuă de încălcare a cadrului constituțional, s-a substituit rolului Guvernului în luarea deciziilor economice și sociale și a exercitat atribuțiile specifice funcției de prim-ministru, prin încălcarea gravă a Constituției.

Acțiunile Președintelui au generat măsuri economico-sociale ce au vizat categoriile sociale vulnerabile, cum ar fi pensionarii și copiii. Traian Băsescu a contribuit la agravarea problemelor acestor categorii atunci când a susținut cu încredințare tăierea sau impozitarea pensiilor sau atunci când a vrut să fie „mai dur”, așa cum chiar el însuși aprecia în anunțul referitor la neplata alocațiilor pentru copii, la 8 decembrie 2010: *«În orice caz, în ultima vreme am observat că România nu mai are femei, are mămici. Toată țara asta a devenit o țară de mămicuțe și bebeluși.»*”

De asemenea, autorii propunerii de suspendare susțin că „transformarea Președintelui într-un prim-ministru a fost asumată în mod deschis de Traian Băsescu. Astfel, deși multe dintre actele publice au purtat semnătura lui Emil Boc sau a reprezentanților altor instituții, ele sunt rezultatul voinței personale a lui Traian Băsescu: *«Iar în ceea ce privește principalele axe pe care Guvernul și delegația Fondului vor discuta în continuare vi le pot prezenta și mi le asum și eu ca soluții, alături de Guvern. În primul rând este vorba de reducerea fondului de salarii pentru tot aparatul bugetar din România, cu 25%, iar până la sfârșitul anului, șefii de instituții au obligația să-și facă selecția, să-i aleagă pe cei mai buni și nu clientela politică, în așa fel încât în anul 2011, menținându-se anvelopa salariată și în speranța creșterii economiei, salariile să poată reveni la cele pe care le au acum. Această măsură trebuie luată de la 1 iunie. De asemenea, în ceea ce privește pensiile, Guvernul își va menține transferul de 1, 7 miliarde euro la fondul de pensii, dar pentru a acoperi pensiile la nivelul actual – și numeric, și nivel de plată – ar mai trebui încă circa 500 de milioane de euro, care nu există, acești bani nu există. Ca atare, este previzibilă o reducere a pensiilor cu 15%.»*

6 mai 2010

«Soluția pe care eu și Guvernul am propus-o românilor este o soluție care reflectă ceea ce poate România acum și o alternativă la creșterea rapidă a gradului de îndatorare a țării.»

11 mai 2010

«Știu foarte bine că nici eu, nici Guvernul, nici majoritatea parlamentară nu am luat aceste măsuri cu plăcere, dimpotrivă, le-am luat cu gândul la cei care sunt afectați de măsurile de reducere a veniturilor.»

6 februarie 2011

«De aceea, am stabilit împreună cu guvernatorul, cu primul-ministru, cu ministrul de finanțe că această sumă, dacă este ținută la dispoziția României pentru o situație de criză neprevăzută, este acoperitoare pentru a evita un derapaj generat de ce s-ar întâmpla în alte țări, în Uniunea Europeană sau în regiune.»

6 februarie 2011

«Legea trebuie adoptată acum, pentru că prima generație care intră pe noua legislație în școală trebuie să aibă cărți adaptate la noul sistem de educație, spații adaptate, dascăli pregătiți, reorientați. Ori, opțiunea mea și opțiunea exprimată și de Alianță a fost că această lege trebuie să treacă înainte de sfârșitul acestui an.»

14 decembrie 2010

«Că diagnosticul Comisiei Prezidențiale corespunde cu evaluările pe care le avem, făcute de organisme ONU, asta arată că opțiunea mea de a schimba legea educației a fost o opțiune corectă.»

14 decembrie 2010

«Opțiunea mea este pentru un acord de precauție. Acel „precautionary agreement” cu Fondul, cu Uniunea Europeană și cu Banca Mondială, dar, care de data aceasta să nu mai aibă ca obiectiv centura de siguranță.»

14 decembrie 2010”

Autorii propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României mai susțin că „sunt nenumărate situațiile în care Președintele a acționat în calitate de prim-ministru, asumându-și măsuri precum elaborarea unei noi legi a educației sau reducerea salariilor și a pensiilor. Alteori, Președintele a dat ordine precise Guvernului Boc (trebuie să nu se mai plătească arieratele la medicamente etc.). De fiecare dată «punctele de vedere» ale Președintelui au devenit literă de lege în România.

O altă situație apare în momentul în care președintele a reunit grupuri ad-hoc pentru discutarea unor probleme care, potrivit Constituției, sunt în competența unor structuri guvernamentale, așa cum a fost cazul în ianuarie 2011, în legătură cu pensiile militarilor. Atunci a avut loc o reuniune a unui grup de lucru al președintelui care a decis în mod direct ce trebuie să facă Guvernul pentru a ieși dintr-un anumit blocaj administrativ (să dea o ordonanță, o hotărâre de Guvern etc.).

Cea mai gravă însă a fost situația generată de anunțul președintelui din mai 2010 referitoare la reducerea salariilor și a pensiilor. În acel caz nu numai că Președintele s-a substituit Executivului, dar măsurile anunțate de acesta s-au dovedit a fi neconstituționale, cel puțin în ceea ce privește reducerea pensiilor. Astfel, cel puțin în cazul concret enunțat, Președintele a acționat în mod direct, a cerut Guvernului să implementeze anumite măsuri, Emil Boc a ascultat, dar măsurile s-au dovedit a fi neconstituționale. Este evident că ne-am aflat în fața unei situații de o gravitate deosebită, iar președintele nu se poate sustrage de la răspunderea sa directă: a ordonat Guvernului să acționeze în afara cadrului constituțional. Mai mult, măsurile impuse de președinte au avut consecințe economice și sociale extrem de grave: aruncarea în sărăcie a numeroși cetățeni români.”

Referitor la aceste susțineri, Curtea reține că, potrivit art. 102 alin. (1) din Constituție, „Guvernul „asigură realizarea politicii și interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice”, iar, potrivit art. 80 din Constituție,

„(1) *Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.*

(2) *Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.*”

Faptul că Președintele României, prin comportamentul său politic, și-a asumat public inițiativa luării unor măsuri economico-sociale, înainte ca acestea să fie adoptate de către Guvern, prin asumarea răspunderii, poate fi reținut ca o încercare de a diminua rolul și atribuțiile primului ministru.

De aceea, această atitudine imputată domnului Traian Băsescu nu poate fi încadrată în conceptul „opinii și opțiuni politice”, astfel cum acesta a fost stabilit de Curtea Constituțională prin Avizul consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007, potrivit căruia Președintele României poate, în virtutea prerogativelor și a legitimității sale, să exprime, să formuleze observații și critici cu privire la funcționarea autorităților publice și a exponenților acestora.

3.3. La capitolul II din propunerea de suspendare se susține că „Președintele a încălcat în mod repetat drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor prevăzute în Constituție.”

În acest sens, se arată că „Prin declarațiile susținute în spațiul public care contravin cu rolul și conduita unui președinte, Traian Băsescu a încălcat, în mod voit, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor prevăzute în Constituție la art. 23 pct. 3 [...]. Cu toate acestea președintele României a anunțat pe toate canalele media că în 2012 statul nu va crește salariile la nivelul de dinaintea reducerii cu 25% a acestora, cu toate că judecătorii Curții Constituționale au stabilit că începând cu 1 ianuarie 2011, cuantumul salariilor trebuie să revină la nivelul anterior adoptării acestor măsuri de diminuare. Atât faptul că a anunțat măsurile de austeritate în 2010, cât faptul că acestea se vor perpetua și pe parcursul anului 2012, reprezintă un gest imens de iresponsabilitate și o depășire fățișă a rolului și atribuțiilor sale prevăzute de Constituție.

Mai mult, Traian Băsescu a susținut în data de 19 septembrie 2011 faptul că 4, 2 milioane de salariați nu pot susține 4, 9 milioane de pensionari.

«4, 2 milioane de salariați nu pot susține pensiile a 4, 9 milioane de pensionari», a spus președintele, la ceremonia depunerii jurământului de către noul ministru al muncii, Sulfina Barbu.

Astfel, se dovedește din nou că Președintele este un factor potențator al unui conflict social între forța de muncă activă și pensionari.

Pensionarii sunt cei care au contribuit și care acum trebuie să beneficieze de sistemul public de pensii.

Dreptul la pensie și la cuantumul acesteia este garantat de Constituția României, care prevede, în mod expres, la art. 47 alin. (2) dreptul la pensie, ca drept fundamental [...].

Curtea Constituțională a constatat în iunie 2010, când a fost sesizată cu privire la neconstituționalitatea «tentativei» de diminuare cu 15% a pensiilor, că dreptul la pensie este un drept preconstituit încă din perioada activă a vieții individului, astfel că Președintele, în loc să creeze un fals vinovat al situației dezastruoase prin care trece România, în persoana pensionarului care a muncit și care și-a câștigat în mod cinstit

dreptul de a beneficia de o pensie, oricum foarte mică, ar fi trebuit să medieze între stat și societate așa cum este prevăzut în Constituție la art. 80 alin. (2).

Președintele ar fi trebuit să recomande găsirea unor soluții pentru crearea de noi locuri de muncă în loc să se lamenteze de numărul pensionarilor în plată. Este de notorietate că Președintele desconsideră această clasă socială „asistată social”, după cum o considera domnia sa.

«Sprijinul» Președintelui pentru pensionari și pentru salariați deopotrivă s-a evidențiat în 2010, când a susținut tăierea pensiilor și a salariilor.

Comportamentul Președintelui este unul neconstituțional, încălcând prevederile art. 80 alin. (2) din Constituție [...], întrucât el se erijează într-o autoritate care emite judecăți de valoare contrare prerogativelor constituționale de mediere între stat și societate.

Președintele nu trebuie să aștepte ivirea unui conflict pentru medierea lui, ci trebuie să prevină asemenea situații.”

De asemenea, se susține în propunerea de suspendare că Președintele României a adresat „insulte repetate la adresa comunității rome”. În acest sens, se arată că „în anul 2007 Traian Băsescu a fost sancționat de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) pentru declarațiile sale referitoare la comunitatea romă. Ceea ce este extrem de grav este însă recidiva, în 18 octombrie 2011, Președintele Traian Băsescu primind alte două avertismente din partea CNCD, dintre care unul pentru declarațiile sale jignitoare la adresa oamenilor cu dezabilități, iar alta pentru noi declarații ofensatoare la adresa comunității rome.

Astfel, recidiva demonstrează că atitudinea lui Traian Băsescu este uneori guvernată de rasism și xenofobie, incompatibile cu calitatea de președinte a unui stat membru a UE și cu Constituția României. De altfel, gravitatea în sine a faptei este constatată chiar de decizia luată de CNCD, organismul de specialitate al statului român.

Îndemnul adresat medicilor de a părăsi țara, în ciuda realităților naționale care confirmă un deficit de cadre medicale, aduce atingere dreptului la ocrotirea sănătății statuat de art. 34 din Constituție.”

Referitor la actele și faptele neconstituționale ale președintelui, „unul de deosebită gravitate îl constituie promulgarea Legii pensiilor trecută prin fraudă în Plenul Camerei Deputaților. Faptul că semnătura președintelui se află pe un act recunoscut ca fiind rezultatul unui furt grosolan de voturi care va intra în istoria neagră a parlamentarismului românesc, reprezintă o încălcare gravă a atribuției constituționale referitoare la promulgarea legilor (art. 77 din Constituție).”

Se mai arată că în același sens sunt și „încercările de intimidare a presei, prin includerea acesteia printre vulnerabilitățile ce afectează securitatea națională”. Astfel, „evident deranjat de criticile presei la adresa sa și a apropiaților săi, Președintele s-a folosit de calitatea sa de șef al Consiliului Suprem de Apărare al Țării și a inclus presa printre vulnerabilitățile ce amenință securitatea națională, care au fost identificate în Strategia Națională de Apărare a Țării, urmând ca instituțiile statului să fie obligate, în urma adoptării acestui document, să acționeze împotriva organismelor de presă și pentru limitarea libertății de exprimare.”

Referitor la susținerile menționate în capitolul II din propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, Curtea reține că motivele invocate de autorii propunerii privind încălcarea unor drepturi fundamentale, cum sunt dreptul la muncă și

dreptul la pensie, nu se pot constitui în elemente ce conduc la atingerea substanței acestor drepturi fundamentale. În acest sens, Curtea constată că măsurile legislative referitoare la diminuarea salariilor și a pensiilor au fost adoptate de către Guvern, prin asumarea răspunderii.

În ceea ce privește declarațiile domnului Traian Băsescu referitoare la comunitatea romă și sancționarea acestuia de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, rămâne ca Parlamentul să decidă, pe baza datelor și a informațiilor care îi vor fi prezentate cu ocazia dezbaterilor, asupra existenței și gravității acestor fapte.

Cu privire la celelalte declarații ale Președintelui României, Curtea constată că acestea sunt simple afirmații, fără să constituie acte sau fapte care să conducă la încălcări grave ale Constituției. Astfel, manifestările Președintelui la care se referă autorii propunerii de suspendare pot fi caracterizate ca opinii. În acest sens, sunt și considerentele Deciziei nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005, în care se statuau următoarele: „Curtea constată că opiniile, judecățile de valoare sau afirmațiile titularului unui mandat de demnitate publică – așa cum este Președintele României, autoritate publică unipersonală, ori cum este conducătorul unei autorități publice –, referitoare la alte autorități publice, rămân în cadrul limitelor libertății de exprimare a opiniilor politice, cu îngrădirile prevăzute de art. 30 alin. (6) și (7) din Constituție.”

3.4. La capitolul III din propunerea de suspendare se susține că „Președintele a încălcat în mod repetat principiul separației puterilor în stat și independența justiției”.

În acest sens, se susține că „Președintele Traian Băsescu a demonstrat prin acțiunile sale concrete desfășurate pe parcursul celor 3 ani de exercitare a mandatului că are o viziune arbitrară, total contrară principiului separației și echilibrului puterilor în stat. Contrar rolului de mediator între puterile statului conferit de Constituție, Traian Băsescu a provocat crize în raporturile dintre președinție și principalele autorități publice, încălcându-le și nesocotindu-le competențele, denigrându-le activitatea și știrbindu-le credibilitatea.

Modul direct în care a cerut Guvernului să legifereze practic fără Parlament subminează democrația, prin nesocotirea rolului legislativului, forul democratic de dezbatere constituit prin voința poporului, prin încurajarea procedurii de angajarea răspunderii de către Guvern, procedură care trebuie să fie excepție și nu regulă.

Atacurile fără precedent la adresa justiției, prin care i-a periclitat independența, instigând totodată la nerespectarea legii, se înscriu nu doar într-o zonă de neconstituționalitate, ci intră în sfera penalului. Argumentul aberant al președintelui atunci când vorbește de neaplicarea unei hotărâri judecătorești în lipsa indicării sursei de finanțare pune în discuție caracterul obligatoriu al unei hotărâri judecătorești, negând totodată rolul de putere în stat a justiției, așa cum este prevăzut de art. 21 și art. 16 din Constituție. În concepția sa justiția a făcut mai mult rău României decât politicienii sau românii care cerșesc prin Roma sau Paris. Asistăm așadar la un atac fără precedent la adresa justiției și la adresa magistraților, din motive electorale înguste, pentru a ascunde incapacitatea Guvernului pe care l-a numit în funcție la acea dată (Guvernul Boc) de a rezolva problemele concrete ale țării, cum ar fi aderarea României la Spațiul Schengen.

Atacurile președintelui au vizat și Camera Superioară a Parlamentului, Senatul României. Traian Băsescu atacă în mod direct puterea legislativă, reprezentată de Senatul

României. Încălcând flagrant același principiu al separației și echilibrului puterilor în stat, președintele Traian Băsescu a declarat, la TVR, la momentul respectiv, că reforma sănătății, legea asistenței sociale și legislația legată de justiție trebuie adoptate prin asumarea răspunderii de către Guvern, afirmând că Senatul «s-a compromis de la președinte până la ultimul senator», amânând discuțiile pe aceste subiecte:

«Am discutat cu premierul Boc să le lăsăm prin Parlament, deși erau obligații asumate de statul român acum nu mai am ce să fac decât să concluzionez că nu ne putem pune nădejde în dorința Parlamentului de a moderniza, de a continua procesele de reformă. Și atunci reforma sănătății, legislația legată de justiție, de asistență socială trebuie asumată de Guvern prin asumarea răspunderii.»

«Senatul în ansamblul lui, cu tot cu președinte s-a compromis. Să refuzi să adopți legea cu privire la crearea mecanismului de promovare și selectare a judecătorilor pentru Înalta Curte este descalificant pentru Senat. Nu se pune problema decât a găsirii unui sistem care să scoată cumetriile în procesul de promovare la Înalta Curte, ori Senatul s-a descalificat.»

Declarațiile lui Traian Băsescu referitoare la situația din Senat sunt cu atât mai grave cu cât el nu numai că a dat instrucțiuni legislativului cu privire la actele ce trebuie adoptate, dar chiar și cu privire la forma în care acestea trebuiau să arate, atitudine incompatibilă cu Constituția și cu principiile democratice. Încercarea sa de a determina Senatul să adopte aceste acte normative în forma dorită de el reprezintă o tentativă gravă de golire de conținut a puterii legislative, așa cum este ea prevăzută în Constituție.”

De asemenea, se mai arată că Președintele a încălcat grav și repetat independența justiției. „Intervențiile abuzive asupra justiției, încercările de intimidare a magistraților, promovarea unei inițiative legislative de natură să instituie controlul politic asupra carierei magistraților, declarațiile repetate prin care Președintele arăta că este la curent cu acte făcute de procurori în cadrul dosarelor de urmărire penală, asediul politic asupra Consiliului Superior al Magistraturii arată cu toatele declinul statului de drept în România.

De la începutul celui de al doilea mandat al său, Președintele Traian Băsescu a manifestat o ingerință continuă în activitatea și autoritatea judecătorească, de natură să aducă atingere în mod direct independenței justiției și principiului separației puterilor în stat. Încălcarea atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii reprezintă de asemenea o obișnuință pentru Traian Băsescu. Conform Constituției, Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției.”

Se mai susține că „Substituirea rolului CSM reprezintă o abatere gravă de la norma constituțională, dar Traian Băsescu a mers deseori pe acest drum:

«Nu putem să nu dăm toată atenția raportului MCV și deși nu acceptăm adăugarea de condiții, nu putem să nu recunoaștem deficiențele pe care justiția românească încă le are. Mă refer la procedurile lungi de judecată, la procedurile de tergiversare a dosarelor la Înalta Curte (dosare ținute 2-3 ani și amânate și abia după doi ani retrimise la procurori pentru a fi reanalizate).»

«Judecătorii își autoîncarc activitatea, pentru că nu judecă, amână (...) Sigur că ajungi la 100 și ceva de dosare, când practica este să amâni și să nu judeci. Vă rog, inspecția de la CSM, aș fi curios să am un astfel de punct de vedere: Din 100 de dosare cu care intră un judecător, câte sunt amânate de 15 ori, de multe ori batjocorindu-se procedura?»

«Eu înțeleg că procedura este sfântă pentru că ea are misiunea de a garanta drepturile procesuale ale părților, mai ales într-un proces penal (...) Dar, profitându-se de garantarea drepturilor, se amână procese la cererea avocaților pentru o nimica toată. Dacă e strâmbă citația sau dacă semnătura unui procuror e în altă rubrică, nu trimite dosarul înapoi, că nu asta a afectat drepturile procesuale ale învinutului», a explicat președintele la 10 iunie 2011.

Deși conform Constituției României, art. 134 alin. (2), *Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot.* Președintele a încercat adeseori să interfereze cu activitatea CSM sau să pună presiune pe această instituție.

De altfel, Uniunea Națională a Judecătorilor din România (UNJR) a reacționat printr-un comunicat de presă, de natură să atragă atenția asupra efectelor negative pe care aceste derapaje repetate ale Președintelui le pot avea asupra funcționării statului de drept. «Considerăm că este de datoria noastră, ca asociație profesională, să explicăm care este rolul judecătorului în societate, la fel cum este de datoria președinției să se informeze în mod corect și complet înainte de a face afirmații extrem de grave, de natură a afecta încrederea cetățenilor în sistemul de justiție și prin care judecătorii sunt îndemnați să încalce valori fundamentale ale sistemului judiciar.»

Extrem de grave și cu rol vădit de intimidare apar a fi declarațiile din 3 noiembrie 2011 referitoare la judecători:

«Știți că există obiceiul celor care pierd licitații să se ducă în instanță și, de pe locul șase, doamna sau domnul judecător îl scoate câștigător. Vreau să știți reacțiile Comisiei Europene în ultima vreme: „Nu puneți în aplicare aceste hotărâri! Noi nu vă mai finanțăm proiectele în care justiția a stabilit cine este câștigătorul.” Ieri s-a primit o scrisoare legată de o licitație pe un tronson de autostradă: „Dacă așa v-a spus justiția, finanțați cu bani de la buget, dar nu cu bani europeni.” Este a doua astfel de reacție a Comisiei Europene în timp foarte scurt. Deci, și justiția trebuie să înțeleagă că nu se poate substitui la nesfârșit Executivului.»

«Atenție și cu pusul directorilor generali, inspectorilor-șefi de poliție. Așteptăm ca în curând magistrații să spună și pe cine punem la SRI și poate, mâine-poimaine, veți stabili prin hotărâri judecătorești cine este președintele României. Atenție la echilibrul puterilor în stat! Oameni buni, nu puteți fi de toate, și legislativ, și executiv, și justiție.»

«Dacă cum am aplica hotărârile judecătorești de plată salarii, România ar intra într-un uriaș derapaj macroeconomic. Are justiția responsabilitate pentru asta? Este o întrebare retorică. Cuvântul de ordine cred că este, pe de-o parte, echilibrul, pe de altă parte, credibilitatea. Legile, fie că sunt asumate de Executiv sau sunt trecute prin Parlament, după ce au primit și girul Curții Constituționale, sunt legi și pentru judecători și trebuie să le aplice. Dacă am pune în aplicare hotărârile judecătorești, România ar fi acum într-o situație extrem de dificilă. La Ministerul de Finanțe, ultimele cifre erau 9 miliarde de lei – obligații de plată din hotărârile judecătorești. Sigur vor mai veni, pentru că veselia-i mare. Alte procese întârzie câte zece ani, unde știu eu ce interese sunt, iar astea merg șnur. De unde scoate Guvernul 9 miliarde de lei ca să-și arate respectul

pentru hotărârile justiției?! Cine afectează bugetul de stat indică sursa. Corect ar fi ca magistrații, când dau hotărâri».

Declarațiile acestea au fost extrem de grave, iar câteva fragmente din răspunsul magistraților pot fi relevante:

«Într-un stat polițienesc, în care se clădesc tot mai multe pârgii prin care justiția să fie controlată, îngenunchată, în care legile se fac de pe azi pe mâine și se modifică chiar înainte de a intra în vigoare, în care serviciile secrete își măresc bugetul, iar pentru justiție nu se găsește nici măcar măruniș, în care reformele există doar în vorbe și prestații televizate, un președinte, într-un ton dictatorial, își poate permite să cheme la ordine judecătorii, să-i înfrunte ostil, amenințator, să-i blameze și să-i terfelească în piața publică din postura părintelui națiunii căruia i se recunoaște dreptul de a-și stigmatiza, la stâlpul infamiei, oamenii legii. Aceasta este România. Statul de drept, preceptele democrației, independența justiției sunt persiflate în mod autoritar.

Ce nu amintește președintele este că statul, la rândul lui, este supus legilor, normelor constituționale. Că statul, prin reprezentanții lui, nu poate încălca legea fără să fie sancționat, că hotărârile judecătorești sunt pronunțate în baza legilor pe care se află și semnătura președintelui, că nerespectarea actului de justiție și instigarea la nerespectarea actului de justiție atrag repercusiuni tot prin lege stabilite și ele se pot repercuta inclusiv asupra celor care le-au zămislit.

Statul este unicul debitor care își permite, prin vădit abuz de putere, să stabilească el, deasupra legii fundamentale, condițiile în care să-și satisfacă creditorii, care nu sunt alții decât cetățenii țării.

Judecătorii României nu acceptă nici tonul, nici mesajul dictatorial al președintelui țării, a cărui numire, printre altele, trece prin filtrul Curții Constituționale.»

noiembrie 2011”

Referitor la motivele invocate în capitolul III din propunerea de suspendare, Curtea reține că aceste declarații ale Președintelui României nu au produs efecte juridice, neavând un caracter decizional. De aceea, nu se poate reține că încălcarea prevederilor constituționale referitoare la independența justiției, declarațiile critice formulate nefiind de natură să determine pe magistrați să nu-și îndeplinească atribuțiile constituționale.

Curtea își afirmă dezaprobarea cu privire la formularea de acuzații, etichetări jignitoare și insulte la adresa exponenților autorităților publice în legătură cu activitatea desfășurată de ei, astfel cum s-a exprimat și prin Avizul consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007, când, invocând Decizia nr. 435/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 576 din 4 iulie 2006, a statuat că „libertatea de exprimare și de critică este indispensabilă democrației constituționale, însă ea trebuie să fie respectuoasă, chiar și atunci când este fermă”.

Prin Decizia nr. 53/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005, Curtea a reținut că, potrivit art. 1 alin. (4) din Constituție, autoritățile publice sunt organizate potrivit „principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească”. Astfel, atribuțiile Președintelui României au semnificația unei contraponderi față de puterea legislativă, pentru realizarea echilibrului puterilor în statul de drept, consacrat prin dispozițiile art. 1 alin. (3) din Constituție. Aceeași semnificație o are și dreptul Președintelui României de a cere Curții Constituționale soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre

autoritățile publice, conform art. 146 lit. e) din Constituție, deoarece acest drept se exercită în condițiile exprimării punctului de vedere asupra posibilelor căi de soluționare a conflictului, implicit asupra temeiniciei sau netemeiniciei atitudinii ori a susținerilor autorităților publice implicate în conflict.

3.5. La capitolul IV din propunerea de suspendare se susține că „Președintele a inițiat un proiect neconstituțional de revizuire a Constituției și a încălcat procedura de revizuire a Constituției prevăzută de legea fundamentală”.

În acest sens, arată că „O altă acțiune a lui Traian Băsescu aflată în afara Constituției este decizia de a trimite Parlamentului un proiect de revizuire a Constituției declarat neconstituțional de către Curtea Constituțională. El și-a asumat astfel din nou rolul Guvernului, inversând rolurile prevăzute de Constituție, care stabilește că propunerea privind revizuirea legii fundamentale revine Guvernului”. Astfel, potrivit art. 150 alin. (1), *„Revizuirea Constituției poate fi inițiată de Președintele României, la propunerea Guvernului, de cel puțin o pătrime din numărul deputaților sau al senatorilor, precum și de cel puțin 500.000 de cetățeni cu drept de vot.”*

Se arată că „proiectul de revizuire a fost trimis de către Președinte către Guvern care l-a restituit Președintelui. Curtea Constituțională a constatat elemente de neconstituționalitate, dar Președintele a decis totuși să trimită proiectul de revizuire către Parlament.

«În ceea ce privește partea a doua a discuțiilor cu coaliția majoritară. Am stabilit ca, în cel mai scurt timp, adică imediat după sosirea la Cotroceni a hotărârii Curții Constituționale, să înaintez Parlamentului, Camerei Deputaților proiectul de revizuire a Constituției, având ca principal obiectiv respectarea votului românilor la referendumul din noiembrie 2009. Este obiectivul la care m-am angajat și pe care îl voi respecta.»

21 iunie 2011

Procedura pusă în practică de Președinte este în mod evident o încălcare gravă a Constituției, atât în ceea ce privește demararea sa, de la Președinte, și nu de la Guvern, cât și nesocotirea deciziei Curții Constituționale privind conformitatea proiectului cu legea fundamentală, care este obligatorie.”

Referitor la aceste susțineri, Curtea observă că, prin Decizia nr. 799/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011, a reținut că „prin Adresa nr. 1.172 din 9 iunie 2011, Președintele României a înaintat Curții Constituționale proiectul de lege privind revizuirea Constituției României, inițiat la propunerea Guvernului” și a constatat că proiectul de lege pentru revizuirea Constituției a fost inițiat cu respectarea prevederilor art. 150 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia revizuirea poate fi inițiată de Președintele României, la propunerea Guvernului.

Faptul că unele prevederi din proiectul de lege pentru revizuirea Constituției au fost constatate ca fiind neconstituționale, deoarece aveau ca efect suprimarea unor drepturi fundamentale, nu poate conduce la concluzia că Președintele României ar fi încălcat prevederile Legii fundamentale.

3.6. La capitolul V din propunerea de suspendare, se susține că „Președintele a instigat la nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a făcut presiuni directe asupra judecătorilor Curții, făcându-le «vizite» înaintea unor decizii importante.”

În acest sens, arată că „Președintele Traian Băsescu a încălcat grav prevederile constituționale, când a declarat public, în data de 16 noiembrie 2011, ca regimul personal instaurat de domnia sa nu intenționează să respecte deciziile Curții Constituționale.

Anunțul public făcut de parlamentarii PNL și PSD că se vor adresa Curții Constituționale, reclamând decizia conform căreia Guvernul va îngheța pensiile și salariile bugetare pe parcursul anului 2012, a fost urmat de o vizită surpriză la Curtea Constituțională a Președintelui Traian Băsescu, într-o evidentă încercare de a pune presiune pe judecătorii Curții. La puțin timp, într-o intervenție radiofonică la postul public, Traian Băsescu declara cu vădita lipsă de respect față de autoritatea Curții și față de Constituție că nicio altă decizie a CCR nu va schimba radical hotărârea Coaliției de a menține înghețarea salariilor și pensiilor, pe parcursul anului 2012.

«Indiferent care este rezultatul la Curtea Constituțională (al contestării deciziei de înghețare a pensiilor și salariilor la stat în 2012 – n.r.), bani nu există. Dacă ar exista, s-ar plăti. Putem trăi împrumutând bani pentru Guvern – dar ar fi ușor să facem pe generoșii, condamnăm țara pentru anul viitor. Am mai trăit experiența asta în 2007 și 2008». 16 noiembrie 2011

Astfel de fapte și declarații reprezintă, fără echivoc, sfidarea și încălcarea gravă a prevederilor constituționale care statuează clar și de necontestat supremația deciziilor Curții Constituționale. Art. 147: *«Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept»*; Art. 1 alin. (5): *«În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.»*

Declarațiile Președintelui denotă încă un aspect de natură să determine gravitatea faptei de încălcare a Constituției. Rolul esențial al Președintelui României este acela de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a instituțiilor statului. Or, prin declarațiile sale, acesta nu doar că nu respectă prevederile constituționale, dar îndeamnă public la nerespectarea acestora, fapt de o gravitate sporită. De altfel, acest ultim atac la adresa Curții se încadrează într-o serie de declarații ale domniei sale de natură să ducă în derizoriu Curtea Constituțională, acestea culminând cu afirmația conform căreia «CCR acționează ca o instituție penibilă. Și acum regret enorm creșterea TVA».

De asemenea, Președintele l-a numit la Curtea Constituțională pe domnul Petre Lăzăroiu, pentru un al doilea mandat, cu încălcarea prevederilor art. 142 alin. (2) din Constituție, care prevede că mandatul membrilor Curții nu poate fi reînnoit.”

Referitor la aceste susțineri, Curtea constată că aceste declarații ale Președintelui României nu au fost de natură a aduce atingere independenței judecătorilor constituționali.

Cât privește numirea domnului Petre Lăzăroiu ca judecător la Curtea Constituțională cu înfrângerea art. 142 alin. (2) din Constituție, Curtea reține că, potrivit art. 68 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, „(2) În cazul în care mandatul a încetat înainte de expirarea duratei pentru care judecătorul a fost numit, iar perioada rămasă depășește 6 luni, președintele va sesiza autoritatea publică prevăzută la alin. (1), în termen de cel mult 3 zile de la data încetării mandatului, în vederea numirii unui nou judecător. Mandatul

judecătorului astfel numit încetează la expirarea duratei mandatului pe care l-a avut judecătorul înlocuit.

(3) În cazul în care perioada pentru care a fost numit noul judecător, potrivit alin. (2), este mai mică de 3 ani, acesta va putea fi numit, la reînnoirea Curții Constituționale, pentru un mandat complet de 9 ani.”

De altfel, și cele două Camere ale Parlamentului au aplicat dispozițiile de lege sus-citate.

3.7. La capitolul VI din propunerea de suspendare, se susține că „Președintele a încălcat sistematic principiul neapartenenței politice a persoanei care ocupă funcția prezidențială și a abandonat rolul constituțional de mediator în stat și în societate.”

În acest sens, se arată că „Președintele a săvârșit acțiuni politice concrete care îl transformă în liderul de fapt al Partidului Democrat Liberal.

Președintele Traian Băsescu i s-a substituit lui Emil Boc nu doar ca prim-ministru, ci și ca președinte al Partidului Democrat Liberal. El a luat parte în mod frecvent la reuniunile acestui partid politic, a discutat cu reprezentanții săi liniile directoare ale politicii economice, sociale etc. În aceste condiții, nici nu poate fi vorba despre imparțialitatea și neutralitatea cerute de la un adevărat Președinte (art. 84) care ar trebui să se reflecte în modul în care relaționează cu toate forțele politice. Art. 84 alin. (1) prevede că «În timpul mandatului, Președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini n-ido altă funcție publică sau privată.»

Atitudinea sa este una de flagrant partizanat politic prin participarea activă în viața internă a Partidului Democrat-Liberal.

Președintele a acționat în numeroase situații în mod explicit și direct ca lider al PDL. De exemplu, în ziua de 4 martie 2011, el a participat la întâlnirea la vârf a Partidului Popular European (PPE), la Helsinki. Șeful formal al PDL, Emil Boc, nu a fost invitat. Mai mult, pentru deplasarea Președintelui în Finlanda s-au folosit resursele financiare și materiale ale statului român, deși reuniunea PPE era, în mod evident, una de partid. Acest aspect a fost recunoscut de purtătorul de cuvânt al Administrației Prezidențiale, care a susținut următoarele: «Deplasarea a fost plătită din banii alocați prin bugetul de stat Administrației Prezidențiale întrucât a fost o deplasare în interes național, și nu una în interes privat.» Această argumentație amintește de epoca Partidului stat anterioară anului 1989, când ideologia oficială a epocii prevedea faptul că interesele unui anumit partid politic sunt aceleași cu interesul național.

De altfel, pe întreg parcursul mandatului, Traian Băsescu a avut o atitudine de respingere a dialogului real cu partidele politice, cu excepția propriului său partid, PDL, pe care îl laudă, îl susține și îl conduce în mod autoritar. Traian Băsescu acționează pe scena politică a țării ca fiind președintele de facto al PDL, încălcând astfel flagrant prevederile art. 80 respectiv art. 84 din Constituție:

Art. 80. – «(1) Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

(2) Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.»

Domnul Băsescu a participat în mod constant la diferite reuniuni cu membrii acestui partid și a participat în mod activ la procesul decizional. Comportamentul său a fost în mod evident acela al unui șef de partid, nicidecum al unui președinte de țară imparțial. Mai mult, Președintele a participat chiar și la școala de vară a Organizației de tineret a PDL. În fapt, în decursul ultimului mandat, Traian Băsescu a avut cel puțin 20 de întâlniri cu lideri marcanți ai PDL, în afara cadrului de consultări cu partidele parlamentare. Nicio astfel de întâlnire nu a avut loc cu vreunul din partidele aflate la acel moment în opoziție. Atacurile repetate, jignirile și denigrările aduse liderilor celorlalte culminând cu amenințările recente la adresa președinților partidelor parlamentare, denota lipsa de neutralitate vădită a Președintelui României și reprezintă o sfidare vădită a prevederilor art. 8, art. 80 alin. (2), art. 82 alin. (2) și art. 84 alin. (1) din Constituție.”

De asemenea, autorii propunerii de suspendare critică faptul că Președintele a învrăjbit diferite categorii sociale. În acest sens, arată că „Ignorând cu cinism prevederile constituționale cuprinse în art. 80 referitoare la rolul președintelui, Traian Băsescu a făcut o practică din instigarea unor categorii sociale împotriva altora, încercând să dividă societatea pentru a putea să acumuleze cât mai multă putere politică. În acest sens președintele a făcut nenumărate declarații publice prin care încerca să determine ura tinerilor împotriva pensionarilor, a salariaților din sectorul privat față de cei de la stat, a pacienților împotriva medicilor, a părinților împotriva profesorilor etc.

«Și, ca să fiu plastic – este o imagine care îmi vine în minte acum: statul arată așa, ca un om foarte gras care s-a cățărat în spatele unuia foarte slab și subțirel. Și asta e economia românească. Iar cheltuielile uriașe ale statului s-au transferat pe cei trei milioane care lucrează în servicii și în industria românească.»

6 mai 2010

«Și vreau să mai fac o mențiune de ce nu suntem pregătiți să dăm satisfacție celor care nu și-au făcut din cariera militară o carieră completă, dar au știut să întindă mâna la banii statului să ia câte un miliard de lei la trecerea în rezervă.»

23 ianuarie 2011

Este evident faptul că acest gen de intervenții publice încalcă rolul Președintelui prevăzut de Constituție, acela de mediere între stat și societate.”

În legătură cu aceste susțineri, Curtea reține că faptele concrete menționate mai sus, imputate Președintelui, îmbracă forma unor conflicte cu ceilalți participanți la viața politică.

Cât privește declarațiile sus-menționate ale domnului Traian Băsescu, Curtea reține că acestea pot fi caracterizate ca opinii politice, pentru care Președintele României rămâne responsabil, din punct de vedere politic și moral, în fața electoratului și a societății civile.

Referitor la rolul Președintelui României, prevăzut de art. 80 din Constituție, Curtea constată că domnul Traian Băsescu nu și-a exercitat cu maximă eficiență și exigență funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

3.8. La capitolul VII din propunerea de suspendare, se susține că „Președintele a încălcat în mod grav prevederile Constituției și principiul fundamental al democrației reprezentative, atunci când declară că nu va numi un prim-ministru din partea USL, chiar dacă această formațiune politică va obține majoritatea absolută în Parlament.”

Se arată că „similar declarațiilor referitoare la nerespectarea deciziilor Curții Constituționale, Președintele a făcut și declarații referitoare la faptul că nu va respecta viitoarele decizii ale electoratului:

«Eu nu mă joc de-a Constituția. Ea trebuie citită corect, iar (articolul – n.r.) 103 se referă la partide, nu la alianțe. Alianțele sunt variabile. (Opoziția – n.r.) să citească articolul acesta, să înțeleagă bine ce s-a întâmplat la aceste alegeri (parțiale – n.r.) și să decidă în consecință. Dacă în interiorul USL este un partid care are 51 la sută din membrii Parlamentului, nu voi mai chema pe nimeni altcineva (la negocieri – n.r.) decât pe acel partid.»

22 august 2011”

Cu privire la aceste susțineri, Curtea constată că sunt nerelevante, în situația în care primul-ministru al României este președintele Uniunii Social Democrate, desemnat de Președintele României.

Deliberarea a avut loc la data de 6 iulie 2012, cu participarea președintelui Curții Constituționale, Augustin Zegrean, și a judecătorilor Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán.

Avizul consultativ se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Curții Constituționale,

AUGUSTIN ZEGREAN

Judecători,

Aspazia Cojocar

Acsinte Gaspar

Mircea Ștefan Minea

Iulia Antoanella Motoc

Ion Predescu

Puskás Valentin Zoltán

Magistrat-asistent-șef,

Doina Suliman

Magistrat-asistent,

Ioana Marilena Chiorean

Capitolul VII

HOTĂRĂRI ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. HOTĂRĂREA NR. 1 DIN 8 SEPTEMBRIE 1996¹

privind soluționarea contestațiilor având ca obiect candidatura la funcția de Președinte al României a domnului Ion Iliescu

Tematică: regimul mandatului Președintelui României; limitarea numărului de mandate prin Constituția României din 1991; semnificația juridică a perioadei de exercitare a funcției de șef al statului român, până la alegerile prezidențiale din 1992; neaplicarea retroactivă a dispozițiilor constituționale; inexistența unui „mandat” al Președintelui României, în perioada 1990-1992.

Ioan Muraru – președinte
Costică Bulai – judecător
Viorel Mihai Ciobanu – judecător
Mihai Constantinescu – judecător
Ioan Deleanu – judecător
Lucian Stângu – judecător
Florin Bucur Vasilescu – judecător
Alexandru Grigorie – procuror
Gabriela Dragomirescu – magistrat-asistent

Pe rol, soluționarea contestațiilor privind înregistrarea candidaturii domnului Ion Iliescu pentru funcția de Președinte al României la alegerile din 3 noiembrie 1996, depuse la Biroul Electoral Central, după cum urmează:

- nr. 3 din 5 septembrie 1996, a 50 de cetățeni, depusă de domnul avocat Nicolae Ștefănescu-Drăgănești;
- nr. 11 din 5 septembrie 1996, a domnului Petru Bucur-Volk;
- nr. 24 din 6 septembrie 1996, a Alianței Civice, a doamnei Ana Blandiana (Otilia-Valeria Rusan), a domnilor Petre-Mihai Băcanu și Gheorghe-Dan-Nicolae Ceaușescu, a doamnei Dorana Coșoveanu și a domnilor Traian-Gabriel Orban, Neculai Prelipceanu și Romulus Rusan;
- nr. 25 din 6 septembrie 1996, a doamnei Doina-Maria Cornea și a domnului Leontin-Horațiu Iuhas;

¹ Publicată în M. Of. nr. 213 din 9 septembrie 1996.

– nr. 30 din 6 septembrie 1996, a domnului Marchidan Gheorghe;

– nr. 31 din 6 septembrie 1996, a doamnei Chivulescu Mariana-Emanuela-Viorica.

Contestațiile au fost înaintate Curții Constituționale la data de 6 septembrie 1996 și formează obiectul dosarelor nr. 162D/1996, nr. 163D/1996, nr. 164D/1996, nr. 165D/1996, nr. 166D/1996 și nr. 167D/1996.

Curtea a decis soluționarea contestațiilor, fără citarea părților, având în vedere cerința legală a rezolvării lor în maximum 48 de ore, potrivit prevederilor art. 14 din Legea nr. 47/1992, art. 11 alin. (2) și alin. (3) și art. 28 alin. (1) din Legea nr. 69/1992 raportate la art. 85 din Legea nr. 68/1992 și coroborate cu art. 581 alin. (3) C. pr. civ.

Magistratul-asistent prezintă obiectul contestațiilor.

În motivarea contestațiilor, depuse de domnul avocat Nicolae Ștefănescu-Drăgănești și formulate de domnii Alexe Mihai, Andrei I. Nicolae, doamna Barbăneagră Florica, domnii Bucătariu Virgil, Burlau Elvis, Burtea Grigore, Bărbosu Mihai Marcel, Bărbătescu Constantin, Cepu Marian Nicolae, Cioată Nicolae, Ciobanu Ilie, Costescu Ștefan, Cristea Dumitru, doamna Cristea Sofia, domnii Damian Gelu, Epure D. Constantin, doamna Epure Simona, domnii Floroiu Florin, Gavriț Mihai Cristian, Georgescu N. Gheorghe, Girițoiu Aurel, Grec Vasile, Lazăr Ion, doamna Luncan Lucica, domnii Lupu Anastase Cristian, Magiru Alexandru, Magiru Enache, Marcus Alex, Mercur Petrică, Modoran Ilie, Moraru Gheorghe, Mînzătescu Ion, Nichifor Valeriu, Nichita Constantin, Oprea Vică, Oprinoi Gheorghe, Petcu Tudor, Petrescu Constantin, doamnele Petrescu Maria, Ploscariu Victoria, domnii Preduțu Pîrvu, Roșculeț Ion, doamnele Roșculeț Olimpia, Roșculeț Ț. Sevastiana, domnul Rusu Ilie Daniel, doamna Sandu Valeria, domnii Sandu L. Vasile, Stănescu Corneliu, Văru Petre și Zarzăre Ion, ce formează obiectul dosarului nr. 162D/1996, care au un conținut identic, înregistrate la Biroul Electoral Central ca o singură sesizare, se susține, în esență, că: potrivit art. 10 din Legea nr. 69/1992, domnul Ion Iliescu nu mai are dreptul să candideze, întrucât a îndeplinit de mai multe ori funcția de Președinte al României; în decembrie 1989, a fost ales, ca „emanat al Revoluției”, în funcția de conducător al României, exercitând toate atribuțiile unui șef de stat; în februarie 1990, a fost ales ca Președinte al României de către Consiliul Provizoriu de Uniune Națională; în mai 1990, a fost ales Președinte al României în urma alegerilor desfășurate în baza Decretului-Lege nr. 92/1990; în decembrie 1991, a fost confirmat în funcția de Președinte al României, potrivit art. 121 din Constituție; în decembrie 1992, a fost confirmat pentru un nou mandat ca Președinte al României, pentru a patra oară și, în noiembrie 1996, dorește să participe din nou la alegeri.

În motivarea contestației, care formează obiectul dosarului nr. 163D/1996, domnul Petru Bucur-Volk invocă, în esență, următoarele: precedentele cu privire la mandatul președințial, care rezultă din hotărârile Curții Constituționale nr. 17, 18 și 19 din 7 septembrie 1992, precum și dispozițiile art. 81 alin. (4) din Constituție; persistența domnului Președinte Ion Iliescu de a nu se supune celor declarate de el însuși la revoluție și, în câteva rânduri, în anul 1992, că participa la alegeri pentru un al doilea mandat; încălcarea art. 10 din Legea nr. 69/1992.

În motivarea contestației, în dosarul nr. 164D/1996, Alianța Civică, doamna Ana Blandiana (Otilia-Valeria Rusan), domnii Petre-Mihai Băcanu și Gheorghe-Dan-Nicolae Ceaușescu, doamna Dorana Coșoveanu și domnii Traian-Gabriel Orban, Neculai

Prelipceanu, Romulus Rusan, după prezentarea situației de fapt, invocă, în esență, încălcarea prevederilor art. 81 alin. (4) din Constituție și ale art. 10 din Legea nr. 69/1992. Astfel, se susține că domnul Ion Iliescu a îndeplinit, anterior alegerilor prezidențiale programate pentru 3 noiembrie 1996, două mandate în funcția de Președinte al României, după cum urmează: mai întâi, între 20 mai 1990 și 30 octombrie 1992, respectiv, între 20 mai 1990 și 7 decembrie 1991, în aplicarea Decretului-Lege nr. 2 din 27 decembrie 1989 și a Decretului-Lege nr. 92 din 14 martie 1990, iar între 8 decembrie 1991 și 30 octombrie 1992, în aplicarea Constituției din 1991; a doua oară cu începere de la 30 octombrie 1992 și până la depunerea jurământului de către președintele ce va fi desemnat prin alegerile din 3 noiembrie 1996. De aceea, înregistrarea propunerii pentru candidatura sa este realizată cu încălcarea acestor norme imperative, fiind lovită de nulitate absolută. În cuprinsul aceleiași contestații, sunt examinate și unele posibile contraargumente la susținerile de mai sus.

Obiectul dosarului nr. 165D/1996 îl formează contestația doamnei Doina-Maria Cornea și a domnului Leontin-Horațiu Iuhas, reprezentați prin domnul avocat Lucian Mihai, ce are un conținut absolut identic cu cel din dosarul nr. 164D/1996, astfel încât nu se mai impune reluarea nici chiar în esență a motivării contestației.

Contestațiile formulate de domnul Marchidan Gheorghe și de doamna Chivulescu Mariana-Emanuela-Viorica – care fac obiectul dosarelor nr. 166D/1996 și nr. 167D/1996 – au, de asemenea, un conținut identic. În motivarea contestațiilor, se susțin, în esență: încălcarea prevederilor art. 81 alin. (4) din Constituție și ale art. 10 din Legea nr. 69/1992; inaplicabilitatea principiului neretroactivității legii, consacrat de art. 15 din Constituție, deoarece normele constituționale care au guvernat România după Revoluția din 1989 și până la intrarea în vigoare a Constituției reglementau în același fel numărul mandatelor pentru toate funcțiile eligibile; domnul Ion Iliescu candidează pentru un al treilea mandat, sub imperiul actualei Constituții; domnul Ion Iliescu nu are vocație la încă un mandat, chiar dacă s-ar invoca motivul că primul a fost mai scurt de 4 ani, deoarece art. 83 alin. (1) din Constituție stabilește o limită maximă a mandatului și Constituția nu face distincție între mandatele cu durată integrală și cele cu durată mai scurtă; admiterea candidaturii deschide posibilitatea pentru domnul Ion Iliescu să exercite funcția de Președinte al României pe o perioadă de aproape 11 ani, ceea ce contravine Constituției; în timpul campaniei electorale din anul 1992, domnul Ion Iliescu a recunoscut că acela era al doilea mandat pentru care candida.

Deoarece toate contestațiile au același obiect, și anume înregistrarea candidaturii domnului Ion Iliescu, iar, între motivele invocate, există o strânsă legătură, președintele Curții Constituționale, pentru mai buna administrare a justiției, pune în discuție conexarea dosarelor.

Procurorul este de acord cu conexarea dosarelor.

Curtea dispune conexarea dosarelor nr. 167D/1996, nr. 166D/1996, nr. 165D/1996, nr. 164D/1996 și nr. 163D/1996 la dosarul nr. 162D/1996, care a fost primul înregistrat, urmând a se pronunța asupra tuturor contestațiilor printr-o singură hotărâre.

Procurorul, având cuvântul în fond, apreciază ca neîntemeiate contestațiile privind înregistrarea candidaturii domnului Ion Iliescu pentru funcția de Președinte al României, susținând, în esență, următoarele: Decretul-Lege nr. 92/1990 este un act normativ cu caracter provizoriu și tranzitoriu, care nu se referă la noțiunea de mandat prezidențial, ci

la unele prerogative ale funcției de Președinte al României; definirea noțiunii de mandat președințial se realizează pentru prima dată prin Legea nr. 69/1992, adoptată în temeiul Constituției din anul 1991, de unde rezultă că singurul mandat președințial, în înțeles constituțional, este cel îndeplinit ca urmare a alegerilor din septembrie 1992. În consecință, solicită respingerea contestațiilor.

Dezbaterile au început în ziua de 7 septembrie 1996 și au continuat astăzi, 8 septembrie, când s-a pronunțat prezenta hotărâre.

Curtea,

luând în dezbateri contestațiile înaintate de Biroul Electoral Central, constată că este competentă să le soluționeze în temeiul art. 144 lit. d) din Constituție, al art. 27 din Legea nr. 47/1992 și al art. 11 alin. (3) din Legea nr. 69/1992.

Analizând contestațiile în raport cu prevederile Constituției, ale Legii nr. 69/1992 pentru alegerea Președintelui României și văzând concluziile reprezentantului Ministerului Public, Curtea reține următoarele:

În legătură cu principiul neretroactivității, se susține, în contestarea candidaturii domnului Ion Iliescu, că, potrivit art. 81 alin. (4) din Constituție, este necesar să se țină seama de funcția îndeplinită de către acesta înainte de intrarea în vigoare a Constituției, în temeiul Decretului-Lege nr. 92/1990.

Cu privire la această susținere, se constată că, potrivit art. 15 alin. (2) din Constituție, legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale mai favorabile. Acest principiu, fiind de natură constituțională, se aplică înseși prevederilor Constituției.

Așa fiind, prevederile art. 81 alin. (4) din Constituție, potrivit cărora funcția de Președinte al României poate fi îndeplinită pentru cel mult două mandate, sunt inaplicabile perioadei anterioare Constituției. În acest sens, Curtea s-a pronunțat prin Hotărârea nr. 18 din 7 septembrie 1992, în care s-a reținut că „orice judecată cu privire la logica, semnificația și implicațiile unor texte ale Constituției, inclusiv cele care privesc instituția Președintelui României, se analizează și se interpretează începând cu situațiile care apar după intrarea ei în vigoare”, subliniindu-se că „textul art. 81 alin. (4) [...] își găsește aplicarea numai pentru viitor”.

Susținerile, potrivit cărora principiul neretroactivității nu și-ar găsi aplicarea, deoarece „normele constituționale care au guvernat România după Revoluția din 1989 și până la intrarea în vigoare a actualei Constituții reglementau în același fel numărul mandatelor pentru toate funcțiile eligibile”, sunt neîntemeiate. Atât Comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale, din 22 decembrie 1989, cât și preambulul Decretului-Lege nr. 2/1989, în care sunt înscrise aceste principii programatice, aveau o valoare politică, cu caracter declarativ, pentru configurarea viitoarelor așezăminte constituționale ale țării. De aceea, instituționalizarea lor urma a fi îndeplinită prin acte legislative ulterioare. Or, limitarea îndeplinirii funcției de Președinte al României la cel mult două mandate și-a găsit consacrarea numai în prevederile art. 81 alin. (4) al Constituției din anul 1991.

De aceea, a atribui mandatului constituțional de Președinte al României efectele îndeplinirii, anterior Constituției, a funcției de Președinte al României, ar echivala cu o aplicare retroactivă a art. 81 alin. (4). Principiul aplicării imediate a Constituției impune ca dispozițiile art. 81 alin. (4) să privească numai mandatele de Președinte al României

îndeplinite sub imperiul Constituției din anul 1991, întrucât, având un fundament constituțional, nu pot fi extinse la funcția președințială anterioară care, așa cum s-a arătat, nu cuprindea o asemenea limitare. Între argumentele aduse în sprijinul mai multor contestații s-a invocat faptul că, pe baza unor acte normative preconstituționale, domnul Ion Iliescu a „îndeplinit” două sau mai mult de două mandate în „funcția de Președinte al României”, așa încât, față de cele precizate de art. 81 alin. (4) din Constituție, nu mai poate candida pentru dobândirea unui nou mandat.

În opinia unora dintre autorii contestațiilor, ar trebui să se ia în considerare perioada 20 mai 1990 până la 30 octombrie 1992, respectiv de la această ultimă dată și până la validarea mandatului noului președinte în urma actualelor alegeri președințiale. În opinia altora, am fi în prezența mai multor „mandate”, îndeplinite deja, cuprinse în perioada decembrie 1989 și decembrie 1992, care, astfel cum ele au fost periodizate, ar conduce la concluzia că a îndeplinit patru „mandate”.

Indiferent însă de modul de periodizare, argumentul adus în atenție implică examinarea următoarelor probleme: natura juridică a actelor normative preconstituționale, pe baza cărora s-au îndeplinit presupusele mandate; instituția mandatului președințial și raportul dintre aceasta și funcția de șef al statului, îndeplinită anterior.

S-au invocat, așadar, explicit sau implicit, prevederile Decretului-Lege nr. 2/1989 și cele ale Decretului-Lege nr. 92/1990, acte normative preconstituționale, care, între altele, au cuprins și reglementări cu privire la instituția de șef al statului.

În legătură cu Decretul-Lege nr. 2/1989 trebuie să se constate că, prin niciuna dintre prevederile acestuia, nici măcar nu se indică funcția de șef al statului sau mandatul președințial. Art. 5 din acest act normativ se referă la președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, stabilindu-i sumar atribuțiile, unele dintre acestea fiind specifice prin natura lor prerogativelor unui șef de stat, altele, însă, neavând nimic comun cu asemenea prerogative. Mai mult, însă, unele atribuții dintre cele care ar fi putut aparține unui șef de stat unipersonal au fost rezervate, prin prevederile art. 2 din acest act normativ, Consiliului Frontului Salvării Naționale, ca organ colegial de putere.

Prin Decretul-Lege nr. 92/1990, s-a instituit într-adevăr funcția de șef al statului, sub denumirea „Președintele României”. În condițiile date, reglementarea acestei instituții se remarcă prin elemente specifice esențiale, diferite de Constituție, îndeosebi cele la care s-au referit art. 9 alin. (2), art. 10 alin. (2), art. 81 și 82 din acest act, privind vârsta minimă pentru a fi ales, interdicția pentru unele persoane de a fi alese, procedura contenciosului electoral, validarea alegerii și momentul de la care cel ales este declarat președinte, precum și cele care au stabilit atribuțiile președintelui și raporturile sale cu celelalte autorități publice. Mai mult decât atât, este de observat că Decretul-Lege nr. 92/1990 nu a stabilit durata îndeplinirii funcției de președinte. Comparând acele reglementări cu reglementările constituționale actualmente în vigoare, având ca obiect instituția de Președinte al României, cuprinse la art. 35 și la art. 80-100 din Constituție, rezultă că, deși, formal, cât privește denumirea instituției, s-ar părea că suntem în prezența uneia și aceleiași autorități, în realitate cele două instituții sunt esențial diferite. Pe calea unei asemenea examinări comparative rezultă, așadar, că sub aceeași denumire au fost reglementate instituții de autoritate publică esențialmente diferite, prima având un caracter tranzitoriu, cealaltă în condiții de stabilitate constituțională.

Cele două acte normative, Decretul-Lege nr. 2/1989 și Decretul-Lege nr. 92/1990, au avut, neîndoielnic, caracterul unor acte cu valoare constituțională. Dar tot atât de neîndoielnică este și constatarea că ele nu au fost constituții. Chiar Decretul-Lege nr. 92/1990, în art. 99, evocă perspectiva adoptării unei constituții.

Indiscutabil, respectivele acte normative au avut un caracter tranzitoriu. În acest sens, sunt relevante prevederile „tranzitorii” de la art. 99 din Decretul-Lege nr. 92/1990: „Prezentul decret-lege se aplică până la adoptarea legii electorale, elaborate pe baza noii Constituții”. Constituția României a confirmat apoi caracterul tranzitoriu al reglementărilor anterioare. Astfel, art. 150 alin. (1) a prevăzut că legile și toate celelalte acte normative rămân în vigoare numai în măsura în care nu contravin Constituției. Art. 151 alin. (1) a precizat, de asemenea, că instituțiile republicii, existente la data intrării în vigoare a Constituției, rămân în funcțiune numai până la constituirea celor noi. Deși textul constituțional se referă la „instituțiile republicii”, această locuțiune implică, neîndoielnic, și normele care au stat la baza organizării și funcționării acelor instituții, o „instituție”, ca structură organizatorică și funcțională, neputând exista în afara cadrului juridic care o reglementează. De altfel, prin art. 30 din Legea nr. 69/1992 pentru alegerea Președintelui României, Decretul-Lege nr. 92/1990 a fost expres abrogat, așa încât niciuna dintre reglementările cuprinse în acest decret-lege nu poate fi revitalizată decât artificial și anacronic, în afara rigorilor juridice.

O altă constatare, însă, este deplin pertinentă și concludentă pentru formularea unei judecăți de valoare în problema litigioasă asupra căreia urmează a se pronunța Curtea Constituțională, și anume că niciun act normativ preconstituțional nu consacră instituția mandatului președințial. Această instituție este pentru prima oară reglementată prin Constituția din anul 1991.

Mandatul președințial are determinări constituționale specifice și inedite față de reglementările anterioare. Acestea privesc mai ales funcțiile ce derivă din mandat, condițiile de dobândire, de validare și de începere a mandatului, durata acestuia, incompatibilitățile și imunitățile pe care le antrenează, atribuțiile ce derivă din mandat și, implicit, raporturile în care se află deținătorul acestuia cu celelalte autorități publice, răspunderea ce revine titularului mandatului pentru modul de exercitare a acestuia. Nicio altă funcție, dobândită pe baza unor reglementări anterioare Constituției, nu a avut ca fundament un asemenea mandat, așa încât trebuie admis că prevederile Constituției României marchează o soluție de ruptură sau de reasezare esențial diferită a instituției de șef al statului. Pe cale de consecință, mandatul președințial reglementat de Constituția României nu poate fi așezat în prelungirea unor durate de îndeplinire a funcției de Președinte al României, anterioare intrării în vigoare a legii fundamentale.

Art. 81 alin. (4) din Constituție prevede: „Nicio persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi și succesive”.

Pentru a se demonstra ilegitimitatea constituțională a candidaturii domnului Ion Iliescu la funcția de Președinte al României, se face referire constantă numai la această „funcție”, ignorându-se cea de-a doua componentă a reglementării cuprinse la art. 81 alin. (4), anume instituția „mandatului”. Or, „funcția de președinte” nu poate fi abstrasă din cuprinsul reglementării, neținându-se seama de conceptul de „mandat”. Cu alte cuvinte, pentru compararea instituției de șef al statului, în reglementarea actuală, cu situații anterioare, trebuie să se observe că instituția Președintelui României este definită, între altele, și prin mandatul constituțional. În lipsa unui astfel de „mandat”, anterior intrării în vigoare a Constituției, orice asociere cu situații juridice premergătoare Constituției este nefondată.

Un alt motiv pentru contestarea înregistrării candidaturii domnului Ion Iliescu este acela că, după intrarea în vigoare a Constituției, de la data de 8 decembrie 1991 și până la alegerile din septembrie 1992, acesta a îndeplinit un mandat constituțional care, deci, ar fi primul în succesiunea celor două mandate permise de art. 81 alin. (4) din Constituție. În susținerea acestui argument, sunt invocate prevederile art. 151 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora „Instituțiile republicii, existente la data intrării în vigoare a prezentei Constituții, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi”.

Prevederile art. 151 alin. (1) din Constituție au asigurat „continuitatea vieții statale a țării” prin prorogarea funcționării autorităților publice existente până la constituirea celor noi, după regulile stabilite în Constituție. În aceste condiții, și-au desfășurat activitatea Președintele României, Parlamentul, Guvernul, instanțele judecătorești, organele de procuratură etc. Cât privește autoritățile publice cu caracter electiv – Parlamentul și Președintele României –, acestea și-au continuat activitatea, în temeiul art. 151 alin. (1) din Constituție, pe baza legitimării conferite anterior, în temeiul scrutinului din 20 mai 1990, conform Decretului-Lege nr. 92/1990.

În consecință, numai prin alegerile din 1992, organizate înăuntrul termenului de un an de la adoptarea Constituției, prevăzut de art. 80 alin. (2) combinat cu art. 99 din Decretul-Lege nr. 92/1990, aceste autorități publice s-au constituit pentru prima oară ca instituții noi, în sensul art. 151 din Constituție.

Desigur, în ceea ce privește atribuțiile acestor autorități, Constituția a fost de imediată aplicare. Dar caracterul nou, constituțional, al acestor autorități, având semnificația unei rupturi față de legitimitatea lor anterioară, este, fără îndoială, consecința alegerilor din septembrie 1992. De aceea, perioada cuprinsă între intrarea în vigoare a Constituției și alegerile din 1992 nu poate avea semnificația mandatului constituțional prevăzut de art. 81 alin. (4) din Constituție.

S-a susținut în contestații că, dacă ar fi ales, domnul Ion Iliescu ar depăși limita maximă a două mandate de 4 ani, prevăzută de art. 81 alin. (4) și art. 83 alin. (1) din Constituție, fără a se ține, însă, seama că, în realitate, a fost exercitat un singur mandat constituțional, în urma alegerilor din septembrie 1992.

În unele contestații, s-a susținut că, prin hotărârile nr. 17 și 19 din 7 septembrie 1992, Curtea Constituțională a stabilit că, potrivit Constituției, persoana care candidează la funcția de Președinte al României trebuie să îndeplinească, în mod cumulativ, mai multe condiții, între care și pe aceea de a nu fi exercitat anterior două mandate în această funcție, indiferent de durata sau constituționalitatea lor. S-a invocat, de asemenea, că, prin Hotărârea nr. 18 din 7 septembrie 1992, aceeași instanță de control constituțional a validat mandatele președințiale anterioare Constituției, deoarece funcția de Președinte al României a fost instituită prin Decretul-Lege nr. 92/1990.

Este adevărat, așa cum s-a mai arătat, că mandatele pe care le poate exercita Președintele României sunt cel mult două, dar aceasta numai în condițiile cuprinse în legea fundamentală a țării, deoarece numai aceasta a dat valoare juridică limitării respective.

Cât privește considerentele Hotărârii nr. 18/1992 a Curții Constituționale, acestea trebuie raportate la obiectul contestației soluționate prin hotărâre, și anume acela că domnul Ion Iliescu a exercitat, după 22 decembrie 1989, prerogativele șefului statului întâi în Consiliul Frontului Salvării Naționale, apoi în Consiliul Provizoriu de Uniune Națională, fiind din nou ales la 20 mai 1990. Considerentul din Hotărârea nr. 18/1992 a Curții Constituționale, invocat în argumentarea contestației, dă expresie faptului că, înainte de Decretul-Lege nr. 92/1990, nu a existat funcția de Președinte al României, ci

aceea de președinte al consiliilor menționate, reglementarea funcției de Președinte al României fiind dată pentru prima oară prin Decretul-Lege amintit.

Prin urmare, Curtea Constituțională nu s-a referit niciodată, în hotărârile sale, la existența unor mandate constituționale înaintea celui început după alegerile din septembrie 1992.

În sprijinul contestațiilor, s-au invocat și prevederile art. 10 din Legea nr. 69/1992 pentru alegerea Președintelui României, potrivit căroră: „Nu pot candida persoanele care, la data depunerii candidaturii, nu îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 35 din Constituție pentru a fi alese sau care au fost alese anterior, de două ori, ca Președinte al României”.

Invocarea acestor prevederi legale pentru contestarea legitimității constituționale a candidaturii domnului Ion Iliescu, abstracție făcând de dispozițiile legii fundamentale, chiar dacă este pertinentă, nu este concludentă, din moment ce obiectul contestațiilor, prin referirea la nesocotirea unor dispoziții din Constituție, imprimă litigiilor cu care a fost sesizată Curtea Constituțională trăsăturile contenciosului constituțional. Or, în contenciosul constituțional, Curtea, garant al supremației Constituției, trebuie să se raporteze la dispozițiile acesteia, nu la cele ale unor acte subsecvente și inferioare acestora.

Pe de altă parte, chiar dacă s-ar face abstracție de un asemenea imperativ, socotindu-se că ne aflăm în prezența unui simplu contencios electoral, având în vedere principiul necontestat al ierarhiei normelor juridice, este de la sine înțeles că norma legală nu poate fi opusă normei constituționale. Fiind vorba de un text adoptat după intrarea în vigoare a Constituției, prevederile sale nu pot fi interpretate decât în concordanță cu dispozițiile art. 81 alin. (4) din Constituție, referindu-se la aceeași interdicție ce privește, astfel cum s-a reținut deja, exclusiv mandatul constituțional de Președinte al României. Orice altă interpretare, fiind neconstituțională, nu poate fi reținută, chiar dacă, sub aspect literal, textul ar permite-o.

În sfârșit, în sprijinul contestațiilor se invocă și declarații ale domnului Ion Iliescu sau ale altor oameni politici, considerații de ordin filosofic, moral ori politic, precum și opinii exprimate în presă. Acestea toate nu pot fi reținute ca argumente juridice în fața Curții Constituționale, care, potrivit art. 13 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, „se pronunță în numele legii”. Pe de altă parte, art. 29 din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale precizează explicit și imperativ: „Curtea nu statuează decât asupra problemelor de drept”.

Față de cele arătate, rezultă că mandatul de Președinte al României din perioada 1992-1996 este primul mandat constituțional al domnului Ion Iliescu. În consecință, contestațiile ce fac obiectul judecății de față urmează să fie respinse.

Pentru considerentele arătate și văzând dispozițiile art. 144 lit. d) din Constituție, ale art. 13 alin. (1) lit. B. a) și ale art. 27 și 28 din Legea nr. 47/1992, precum și cele ale art. 2 alin. (2) și art. 11 alin. (2) și alin. (3) din Legea nr. 69/1992, cu unanimitate de voturi,

Curtea,

În numele legii,

Hotărăște:

Respinge ca neîntemeiate contestațiile privind înregistrarea candidaturii domnului Ion Iliescu la funcția de Președinte al României, formulate de domnii Alexe Mihai, Andrei I. Nicolae, doamna Barbăneagră Florica, domnii Bucătariu Virgil, Burlau Elvis, Burtea Grigore, Bărbosu Mihai Marcel, Bărbătescu Constantin, Cepu Marian Nicolae, Cioată Nicolae, Ciobanu Ilie, Costescu Ștefan, Cristea Dumitru, doamna Cristea Sofia,

domnii Damian Gelu, Epure D. Constantin, doamna Epure Simona, domnii Floroiu Florin, Gavriț Mihai Cristian, Georgescu N. Gheorghe, Girițoiu Aurel, Grec Vasile, Lazăr Ion, doamna Luncan Lucica, domnii Lupu Anastase Cristian, Magiru Alexandru, Magiru Enache, Marcus Alex, Mercur Petrică, Modoran Ilie, Moraru Gheorghe, Mînzătescu Ion, Nichifor Valeriu, Nichita Constantin, Oprea Vică, Oprinoi Gheorghe, Petcu Tudor, Petrescu Constantin, doamnele Petrescu Maria, Ploscariu Victoria, domnii Preduțu Pîrvu, Roșculeț Ion, doamnele Roșculeț Olimpia, Roșculeț Ț. Sevestiana, domnul Rusu Ilie Daniel, doamna Sandu Valeria, domnii Sandu L. Vasile, Stănescu Corneliu, Văru Petre și Zarzăre Ion, în Dosarul nr. 162 D/1996; de domnul Petru Bucur-Volk în Dosarul nr. 163 D/1996; de Alianța Civică, doamnele Ana Blandiana (Otilia-Valeria Rusan), Dorana Coșoveanu și domnii Petre-Mihai Băcanu, Gheorghe-Dan-Nicolae Ceaușescu, Traian-Gabriel Orban, Neculai Prelipeanu, Romulus Rusan în Dosarul nr. 164 D/1996; de doamna Doina-Maria Cornea și domnul Leontin-Horațiu Iuhas în Dosarul nr. 165 D/1996; de domnul Marchidan Gheorghe în Dosarul nr. 166 D/1996 și de doamna Chivulescu Mariana-Emanuela-Viorica în Dosarul nr. 167 D/1996.

Hotărârea este definitivă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Curții Constituționale,
prof. univ. dr. IOAN MURARU
Magistrat-asistent,
Gabriela Dragomirescu

2. HOTĂRÂREA NR. 6 DIN 21 AUGUST 2012¹

referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, și la confirmarea rezultatelor acestuia

Tematică: procedura de organizare și desfășurare a referendumului pentru demiterea Președintelui României; rolul Curții Constituționale – verificarea respectării procedurii; solicitarea de informații de la autoritățile publice; problema numărului de persoane în funcție de care se calculează cvorumul de participare și majoritatea cerute de Legea nr. 3/2000; condiții de confirmare a rezultatelor referendumului; lipsa competenței Curții Constituționale în procedura actualizării listelor electorale permanente; constatarea lipsei cvorumului de participare – nevalabilitatea referendumului; reluarea atribuțiilor de către Președintele suspendat, de la data publicării hotărârii Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

În conformitate cu prevederile art. 146 lit. i) din Constituție, ale art. 46 alin. (1) și ale art. 47 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

¹ Publicată în M. Of. nr. 616 din 27 august 2012.

precum și ale art. 45 alin. (2) și (3) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare, Curtea Constituțională s-a întrunit în Plen pentru a verifica dacă a fost respectată procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, și pentru confirmarea rezultatelor referendumului.

Curtea,

constată că, în conformitate cu prevederile constituționale și legale menționate, este competentă să verifice respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, și să confirme rezultatul acestui referendum.

I. În ceea ce privește procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului:

1. Contestații și cereri prelabile

1.1. Curtea a examinat o serie de contestații și cereri prelabile formulate cu privire la organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu.

1.2. Contestațiile au fost formulate de: Liga Internațională a Românilor, cu sediul în București, de Partidul Social Democrat și Partidul Național Liberal, de președintele Camerei Deputaților și președintele interimar al Senatului, de Gheorghe Hogeș și de Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului cu sediul în București. Acestea au format obiectul dosarelor nr. 1.289 I/2012 și, respectiv, nr. 1.291-1.294 I/2012 pe rolul Curții Constituționale, fiind respinse, ca neîntemeiate, prin Hotărârea nr. 3 din 2 august 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 546 din 3 august 2012.

1.3. *Cererile prelabile* depuse înainte de ședința Plenului Curții din 1 august 2012 au fost examinate în ședința din acea dată. Din documentele depuse de autorii cererilor, documente provenite de la instituțiile cu activitate relevantă în materia referendumului (Autoritatea Electorală Permanentă, Institutul Național de Statistică), au rezultat date contradictorii, față de cele comunicate oficial de Biroul Electoral Central, cu privire la numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente. Ca urmare, Curtea a constatat necesitatea unor lămuriri suplimentare din partea autorităților publice cu competențe în această materie și a dispus o serie de măsuri în acest sens, astfel cum se va arăta în cele ce urmează, la pct. 2.

1.4. *Alte cereri* depuse la dosarul cauzei de diverse persoane și organizații neguvernamentale, de președintele Camerei Deputaților și președintele interimar al Senatului, respectiv de domnul Traian Băsescu, președintele suspendat al României, au fost examinate cu caracter prelabil, Curtea stabilind, pentru considerentele menționate în cuprinsul Încheierii de ședință din data de 21 august 2012, că aspectele invocate în cuprinsul acestora nu prezintă relevanță pentru hotărârea pe care urmează să o adopte cu privire la referendum.

2. Solicitarea de informații în legătură cu organizarea și desfășurarea referendumului

2.1. În acest sens, Curtea Constituțională s-a adresat, în temeiul art. 46 și 76 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, următoarelor autorități:

2.2. *Ministerului Administrației și Internelor*, cu Adresa nr. 5.264 din 1 august 2012, solicitându-i să comunice numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, dacă listele electorale permanente au fost actualizate potrivit legii și data actualizării acestora;

2.3. *Institutului Național de Statistică*, cu Adresa nr. 5.265 din 1 august 2012, solicitându-i să transmită următoarele informații: dacă pot fi comunicate actele oficiale ale recensământului populației din anul 2011 și numărul cetățenilor români cu drept de vot la data de 29 iulie 2012;

2.4. *Autorității Electorale Permanente*, cu Adresa nr. 5.295 din 2 august 2012, solicitându-i să comunice următoarele informații: dacă listele electorale permanente au fost actualizate potrivit legii și data actualizării acestora și numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

2.5. Examinând răspunsurile formulate de Ministerul Administrației și Internelor, Institutul Național de Statistică și Autoritatea Electorală Permanentă la solicitările dispuse de Curtea Constituțională în ședințele din 1 și 2 august 2012, făcute publice și consemnate în încheierile de la acele date, Curtea Constituțională a constatat că și aceste răspunsuri conțin date contradictorii. Aceasta cu atât mai mult cu cât Ministerul Administrației și Internelor, după comunicarea, prin Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.271 din 1 august 2012, a numărului persoanelor înscrise în listele electorale permanente (18.292.514 persoane), a revenit cu precizări suplimentare prin Adresa nr. 5.273 din 2 august 2012, în care a învederat Curții că există date care „*pot fi de natură să afecteze numărul total al cetățenilor cu drept de vot înscriși în listele electorale permanente*” și că „*nu își poate asuma veridicitatea numărului de persoane înscrise în listele electorale permanente*”.

2.6. În consecință, constatând că nu putea fi stabilit, cu certitudine, pe baza datelor existente, numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente, pentru a se verifica dacă referendumul a fost valabil în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului Curtea a dispus, în ședința Plenului din 2 august 2012, amânarea dezbaterilor pentru data de 12 septembrie 2012 și formularea unei solicitări către Guvernul României pentru a comunica, până la data de 31 august 2012, numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, actualizate.

3. Preschimbarea termenelor de judecată

3.1. În ședința Plenului Curții Constituționale din 3 august 2012, termenul de judecată a fost preschimbat, din oficiu, de la data de 12 septembrie 2012 la data de 31 august 2012, „*în vederea asigurării soluționării, cu celeritate, a acestei cauze și văzând că termenul acordat Guvernului, în ședința din 2 august 2012, pentru comunicarea datelor necesare soluționării cauzei este 31 august 2012*”.

3.2. În ședința Plenului Curții Constituționale din 14 august 2012, la solicitarea Președintelui suspendat al României, domnul Traian Băsescu, termenul de judecată a fost preschimbat de la data de 31 august 2012 la data de 21 august 2012, „*în vederea asigurării soluționării cu celeritate a acestei cauze, pentru a evita prelungirea situației de instabilitate politică care se răsfrânge direct asupra economiei naționale*”.

4. Măsurile dispuse Guvernului și răspunsul acestei autorități publice

4.1. În ședința din 2 august 2012, Curtea a cerut ca Guvernul să dispună „*măsurile necesare pentru actualizarea listelor electorale permanente la data de 29 iulie 2012 și să transmită Curții Constituționale numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente, pentru a se putea stabili dacă referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012 este valabil în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*”. Solicitarea dispusă în ședința Curții Constituționale din 2 august 2012 a fost transmisă Guvernului României cu Adresa nr. 5.305 din 3 august 2012.

4.2. Având în vedere interpretările diferite apărute în mass-media și în conferința de presă a primului-ministru al Guvernului României, care a avut loc la data de 3 august 2012, respectiv declarațiile în sensul declanșării, în baza Adresei Curții Constituționale nr. 5.305 din 3 august 2012, a unui nou recensământ al populației, Curtea a decis să revină, în data de 6 august 2012, cu o precizare constând în indicarea temeiului legal al acestei actualizări, și anume art. 17 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Astfel cum rezultă chiar din formularea acestei adrese, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.306 din 6 august 2012, ea nu a cuprins o nouă solicitare adresată Guvernului, astfel cum s-a interpretat ulterior în mass-media și de către acesta, ci doar o precizare pentru a evita acțiunea care se preconiza a fi întreprinsă de către Guvern, de amploarea unui nou recensământ, acțiune care nu își găsea justificarea în solicitarea Curții și niciun temei legal în dispozițiile care guvernează organizarea și desfășurarea referendumului.

4.3. Prin Scrisoarea înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.412 din 14 august 2012, primul-ministru al Guvernului s-a adresat Curții Constituționale invocând o contradicție care ar fi existat între adresele Curții Constituționale nr. 5.305 din 3 august 2012 și nr. 5.306 din 6 august 2012, precum și confuzia care ar fi fost determinată de cea de-a doua adresă. Totodată, Curtea a fost informată cu privire la faptul că în ședința Guvernului din 7 august 2012 s-a aprobat Memorandumul privind măsurile necesare pentru actualizarea listelor electorale permanente.

4.4. Plenul Curții Constituționale, întrunit în data de 14 august 2012, în temeiul art. 50-51 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a examinat scrisoarea primului-ministru al Guvernului României. Prin Hotărârea nr. 5 din 14 august 2012, Curtea a precizat din nou solicitarea sa, cu referire la temeiul legal anterior invocat, indicând și datele de referință pentru operațiunea de actualizare a listelor electorale permanente care ar fi trebuit întreprinsă sau care urma a fi întreprinsă în termenul acordat de Curte, după caz. Procedura actualizării listelor electorale permanente și datele de referință pentru procesul de actualizare rezultă cu evidență din cuprinsul art. 17 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, potrivit căruia „*Reactualizarea listelor electorale permanente se face de către primari, potrivit prevederilor Legii nr. 68/1992, respectiv ale Legii*

nr. 70/1991, republicată, cu modificările ulterioare, în termen de cel mult 5 zile de la data stabilirii zilei referendumului". Amânarea cauzei și termenul acordat de Curtea Constituțională, ca urmare a examinării cererilor prealabile depuse la dosarul cauzei, au fost tocmai pentru realizarea unei actualizări a listelor electorale permanente, în situația în care actualizarea nu s-a realizat potrivit legii, situație care rezulta din răspunsurile formulate de autoritățile publice la solicitările Curții Constituționale. Astfel, Curtea a precizat că „*prin Adresa nr. 5.305 din 3 august 2012, Plenul Curții Constituționale a solicitat Guvernului să comunice numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, actualizate (până la data de 10 iulie 2012) conform dispozițiilor art. 17 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. [...] Acolo unde această operațiune nu s-a executat, urmează a se realiza în termenul acordat de Curte*”. Totodată, Curtea a stabilit că listele electorale permanente sunt, potrivit art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 370/2004, „*listele cuprinzând cetățenii români cu drept de vot care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor inclusiv*”.

4.5. Prin Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.451 din 20 august 2012, Guvernul, sub semnătura primului-ministru, a transmis un răspuns la solicitarea Curții.

4.6. În cuprinsul răspunsului formulat, Guvernul a precizat, mai întâi, că „*la data de 1 august 2012, prin Adresa nr. 74.618/VPD, Ministerul Administrației și Internelor a transmis Curții Constituționale numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente*”, confirmând conținutul Adresei Ministerului Administrației și Internelor înregistrate la Curtea Constituțională cu nr. 5.271 din 1 august 2012.

4.7. În continuare, Guvernul a comunicat Curții Constituționale o serie de date rezultate în baza comunicărilor oficiale aparținând unor instituții publice, după cum urmează:

Date primite de la Ministerul Administrației și Internelor

– Conform comunicării Direcției pentru Evidența Populației și Administrarea Bazelor de Date din cadrul Ministerului Administrației și Internelor, „*34.654 persoane trebuie radiate de către primari și serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor din subordinea consiliilor locale din listele electorale permanente utilizate la referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României*”, după cum urmează: persoane decedate – 26.066; persoane având statutul de cetățean român cu domiciliul în străinătate – 4.475; persoane care au pierdut cetățenia română – 151; persoane fără drept de vot – 3.414; persoane bolnave psihic, care și-au pierdut drepturile electorale – 199; persoane cu corecții CNP – 349.

– Conform comunicării primite de la Direcția Generală pentru Relațiile cu Instituția Prefectului, există un număr de 512.379 persoane ale căror acte de identitate au expirat și nu au fost reînnoite până în ziua votului inclusiv.

Date primite de la Ministerul Afacerilor Externe

– Din datele centralizate până la momentul transmiterii adresei există un număr de 3.052.397 persoane cu drept legal de ședere în afara României, dintre care: 1.101.809 cetățeni români majori cu drept legal de ședere în afara României, conform datelor oficiale comunicate de 17 state, 1.468.369 cetățeni români cu drept legal de ședere, conform datelor comunicate de autoritățile din 29 de state, cu privire la care datele oficiale primite nu fac distincția dintre cetățenii români majori și cei minori, 482.219

cetățeni români cu drept legal de ședere, conform evaluărilor făcute de misiunile diplomatice ale României în alte 44 de state, cu privire la care datele oficiale primite nu fac distincția dintre cetățenii români majori și cei minori. Se arată că, potrivit datelor oficiale ale Institutului Național de Statistică, populația României are un procent general de 18,3% minori;

– Cu privire la datele comunicate de Ministerul Afacerilor Externe, se face următoarea precizare importantă: „din numărul total de 3.052.397 persoane comunicat de către Ministerul Afacerilor Externe, 469.810 sunt cetățeni români cu domiciliul în străinătate, 4.475 se regăseau încă în listele electorale la data de 10 iulie 2012 și sunt menționați în prezenta la punctul I lit. b).”

4.8. Curtea constată, mai întâi, că scrisoarea primită de la Guvern nu răspunde solicitării de a se comunica „numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, actualizate (până la data de 10 iulie 2012)”, ci prezintă o serie de date, privitoare la diverse categorii de persoane.

4.9. Datele comunicate, în cea mai mare parte, nu au legătură cu solicitarea formulată de Curte.

4.10. Astfel, numărul de persoane ale căror acte de identitate au expirat nu privește această solicitare, întrucât expirarea actelor de identitate, în sine, nu determină eliminarea persoanelor în cauză de pe listele electorale permanente. Potrivit art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, listele electorale permanente cuprind „cetățenii români cu drept de vot care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor inclusiv”, legislația electorală nefăcând nicio distincție care să permită interpretarea potrivit căreia expirarea actului de identitate atrage eliminarea persoanelor care îndeplinesc condițiile menționate de pe aceste liste. Curtea reține că doar exercitarea dreptului de vot este condiționată de prezentarea unui act de identitate valabil, nu însă și existența acestui drept. Sancțiunea prevăzută de lege pentru nesolicitarea eliberării unei noi cărți de identitate, obligație prevăzută de art. 19 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 719 din 12 octombrie 2011, este amenda contravențională, în condițiile art. 43 lit. b) din același act normativ, iar nu decăderea din dreptul de a vota sau radierea de pe listele electorale permanente.

4.11. Tot astfel, nu privește solicitarea formulată de Curte numărul persoanelor „cu drept legal de ședere în afara României” al căror domiciliu se află în România, întrucât aceste persoane sunt cuprinse în listele electorale permanente, în condițiile prevăzute de dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 370/2004, mai sus citate, coroborate cu dispozițiile art. 7 alin. (1) din același act normativ, potrivit căruia „Listele electorale permanente se întocmesc pe comune, orașe și municipii, după caz, și cuprind toți alegătorii care domiciliază în comuna, orașul sau municipiul pentru care ele au fost întocmite”. Acest temei juridic este invocat și de Guvern în răspunsul său, în care se face distincție între cetățenii români cu domiciliul în România și cei cu domiciliul în străinătate.

4.12. Potrivit datelor comunicate de Guvern, din numărul total de 3.052.397 cu drept de ședere în afara României, au domiciliul în străinătate numai 469.810 cetățeni români, restul până la 3.052.397 fiind cetățeni români cu domiciliul în România.

4.13. Potrivit aceluiași date comunicate de Guvern, din numărul de 469.810 cetățeni români cu domiciliul în străinătate, numai 4.475 cetățeni se regăseau pe listele electorale

permanente la data de 10 iulie 2012 și, prin urmare, numai cu acest număr (din numărul total de 3.052.397 comunicat) ar fi trebuit actualizate aceste liste. Guvernul mai precizează că acest număr – 4.475 cetățeni – este deja luat în calcul la punctul I b din scrisoarea sa, fiind cuprins în comunicarea Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date, adică în numărul total de 34.654 persoane care trebuie radiate de către primari și serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor din listele electorale permanente utilizate la referendumul național din data de 29 iulie 2012.

4.14. În concluzie, singurul număr care, potrivit datelor comunicate de Guvern, poate fi luat în considerare la actualizarea listelor electorale permanente, este acesta din urmă, respectiv 34.654 persoane, reprezentând: persoane decedate, persoane având statutul de cetățean român cu domiciliul în străinătate, persoane care au pierdut cetățenia română, persoane fără drept de vot, persoane bolnave psihic care și-au pierdut drepturile electorale, persoane cu corecții CNP. De altfel, numai cu privire la aceste persoane se arată de către Guvern că „trebuie radiate de către primari și serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor din subordinea consiliilor locale, din listele electorale permanente utilizate la referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României.”

II. În ceea ce privește confirmarea rezultatelor referendumului

1. Curtea constată că rezultatul referendumului depinde de îndeplinirea cumulativă a două condiții: una referitoare la numărul minim de cetățeni care trebuie să participe la referendum pentru ca acesta să fie valabil (cvorumul legal de participare) și una privitoare la numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului. Aceste condiții sunt prevăzute în art. 5 alin. (2) și, respectiv, art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Potrivit art. 5 alin. (2) din lege, „Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente” iar, potrivit art. 10, „Demiterea Președintelui României este aprobată dacă, în urma desfășurării referendumului, propunerea a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate.”

2. Din datele comunicate Curții Constituționale de către Biroul Electoral Central, cu privire la referendumul național din data de 29 iulie 2012, rezultă următoarele:

	Cifre absolute	Procente
a) numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum:	18.292.464	100.00%
b) numărul participanților:	8.459.053	46.24%
c) numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „DA”:	7.403.836	87.52%
d) numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU”:	943.375	11.15%
e) numărul voturilor nule:	111.842	1.32%

3. Din examinarea documentelor transmise de Biroul Electoral Central rezultă că referendumul s-a desfășurat cu respectarea dispozițiilor prevăzute de lege,

neînregistrându-se încălcări sau incidente de natură să conducă la îndeplinirea sau neîndeplinirea cvorumului de prezență la vot, respectiv la modificarea rezultatului referendumului.

4. Examinarea contestațiilor și a cererilor prealabile formulate în cadrul acestei proceduri nu a relevat diferențe față de datele consemnate de Biroul Electoral Central și nici încălcări sau incidente de natură să conducă la îndeplinirea sau neîndeplinirea cvorumului de prezență la vot, respectiv la modificarea rezultatului referendumului.

5. Scrisoarea Guvernului României din data de 20 august 2012, mai sus analizată, relevă o diferență în minus de 34.654 persoane față de numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente transmis de Biroul Electoral Central, persoane cu privire la care se arată că trebuie radiate de către primari și serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor din listele electorale permanente utilizate la referendumul național din data de 29 iulie 2012.

6. *Cu privire la aceste date comunicate de Guvern, Curtea Constituțională constată că nu are atribuții în procedura actualizării listelor electorale permanente și, prin urmare, nu poate opera modificări în liste electorale. Ceea ce poate constata Curtea, potrivit competenței sale, este numai dacă diferența de date transmisă este de natură să conducă la îndeplinirea sau neîndeplinirea cvorumului de prezență la vot, respectiv la modificarea rezultatului referendumului. Or, este evident, din compararea datelor comunicate de Biroul Electoral Central, respectiv de Guvern, că nu există o astfel de situație.*

7. Ca urmare, având în vedere că la referendumul național din data de 29 iulie 2012, din totalul de 18.292.464 persoane înscrise în listele electorale permanente au participat la vot 8.459.053 persoane, ceea ce reprezintă mai puțin de jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. i) din Constituție, ale art. 11 alin. (1) lit. B.c), ale art. 46 alin. (1) și ale art. 47 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, precum și ale art. 5 alin. (2) și art. 45 alin. (1) și (3) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare,

Cu majoritatea de voturi prevăzută de art. 47 alin. (1) din Legea nr. 47/1992,

Curtea,

În numele legii,

Hotărăște:

1. Constată că procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, a fost respectată.

2. Confirmă rezultatele referendumului național din data de 29 iulie 2012 comunicate de Biroul Electoral Central și constată că din totalul de 18.292.464 persoane înscrise în listele electorale permanente au participat la vot 8.459.053 persoane (46.24%), din care 7.403.836 (87.52%) au răspuns „DA” la întrebarea „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?”, iar 943.375 (11.15%) au răspuns „NU”.

3. Constată că la referendum nu au participat cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, pentru ca referendumul să fie valabil

în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

4. La data publicării prezentei hotărâri în Monitorul Oficial al României, Partea I, încetează interimatul domnului George-Crin Laurențiu Antonescu în exercitarea funcției de Președinte al României.

5. De la data publicării prezentei hotărâri în Monitorul Oficial al României, Partea I, domnul Traian Băsescu își reia exercitarea atribuțiilor constituționale și legale de Președinte al României.

Prezenta hotărâre se prezintă Camerei Deputaților și Senatului, întrunite în ședință comună.

Hotărârea este definitivă și general obligatorie și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, și în presă.

Dezbaterea a avut loc la data de 21 august 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, judecători.

Președintele Curții Constituționale,

AUGUSTIN ZEGREAN

Prim-magistrat-asistent,

Marieta Safta

Opinie separată:

Dezacordul exprimat în raport cu hotărârea de invalidare a rezultatelor referendumului național din data de 29 iulie 2012 are la bază faptul că aceasta a fost adoptată prin raportare la prevederile art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, soluție prefigurată prin „erata” din data de 6 august 2012, referitoare la Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 2 august 2012¹, „erată” la adoptarea căreia nu am fost consultați, procedeu fără precedent în jurisprudența constituțională.

În acest sens, evidențiem faptul că, pe de o parte, prin Hotărârea nr. 3 din 2 august 2012, Curtea Constituțională a statuat în sensul că cetățenii români cu *domiciliul sau reședința în străinătate* „au dreptul de a vota în mod liber în străinătate pe listele electorale suplimentare”, iar „rațiunea pentru care acești cetățeni nu sunt înscrși în listele electorale permanente rezidă în faptul că nu au domiciliul în țară, astfel încât numărul acestora nu poate influența cvorumul legal de participare la referendum, respectiv majoritatea persoanelor înscrise pe listele electorale permanente”, iar, pe de altă parte, erata completatoare face referire la „listele electorale cuprinzând cetățenii români cu drept de vot care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor inclusiv”, așadar indiferent de domiciliu.

Soluția adoptată este contrară și celor statuate prin pct. 2 din Hotărârea nr. 4 din 14 august 2012, hotărâre prin care, cu majoritate de voturi, Curtea a statuat următoarele –

¹ Publicată în M. Of. nr. 546 din 3 august 2012.

„completarea operată de către judecătorul raportor nu influențează și nu poate influența hotărârea pe care Curtea Constituțională o va adopta conform art. 47 alin. (1) din Legea nr. 47/1992”.

Pe de altă parte, în jurisprudența sa referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului, *„Curtea reține că cetățenii români care își exercită dreptul de vot în secțiile de votare aflate în străinătate sunt înscrși pe liste electorale suplimentare”*¹.

Potrivit art. 25 alin. (2²) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului *„pentru corecta desfășurare a referendumului, Biroul Electoral Central emite hotărâri în interpretarea legii, hotărâri care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I”.*

În baza acestui text, Biroul Electoral Central a adoptat Hotărârea nr. 34H din 28 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2012, prin care a stabilit că *„în cazul referendumului național pentru demiterea Președintelui României sunt aplicabile prevederile titlului I al Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, cu modificările și completările ulterioare, în măsura în care Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare, nu dispune altfel”.*

Art. 26 alin. (2) din Legea nr. 35/2008 prevede că listele electorale permanente *„se întocmesc pe localități și cuprind pe toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază în localitatea pentru care ele au fost întocmite”.*

Potrivit art. 27 alin. (2) din aceeași lege, *în listele electorale suplimentare vor fi trecuți cetățenii români din străinătate care fac dovada cu pașaportul cu mențiunea privind stabilirea domiciliului în străinătate, cetățenii români care arată că au reședința prin prezentarea pașaportului simplu sau a cărții de identitate, însoțite de documentul emis de autoritățile străine care dovedește reședința în străinătate.*

Listele electorale permanente sunt definite prin prevederile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, în care se statuează că acestea *„se întocmesc pe comune, orașe și municipii, după caz, și cuprind toți alegătorii care domiciliază în comuna, orașul sau municipiul pentru care ele au fost întocmite”.*

În sensul legii, starea de fapt (domiciliază) se suprapune peste starea de drept (au domiciliul), motiv pentru care cetățenii români cu domiciliul ori reședința în străinătate nu pot fi incluși în listele electorale permanente, însă își pot exercita dreptul de vot fiind cuprinși în listele electorale suplimentare. Prin urmare includerea în listele electorale permanente a celor 1.101.809 cetățeni români cu domiciliul ori reședința în străinătate, la care se adaugă o parte dintre ceilalți 1.468.369 cetățeni aflați în aceeași situație, dintre care unii sunt minori este de natură să afecteze rezultatul referendumului.

Soluția este promovată și prin Liniile directe privind alegerile, adoptate de către Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 51-a sesiuni plenare de la Veneția, din 5-6 iulie

¹ Hotărârea nr. 4 din 23 mai 2007 asupra contestației referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 19 mai 2007 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, publicată în M. Of. nr. 389 din 8 iunie 2007.

2002, prin care la art. I 1.2 se prevede că „o listă electorală suplimentară poate permite să voteze persoanelor care și-au schimbat domiciliul”.

Considerăm că listele electorale permanente nu pot cuprinde nici pe cei 512.379 **cetățeni români cu drept de vot ale căror acte de identitate au expirat**, fără a fi reînnoite până în ziua votului. Aceasta deoarece, în sensul art. 2 lit. d) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, actele de identitate trebuie să fie **valabile în ziua votării**. În caz contrar, menținerea acestei categorii de persoane pe listele electorale permanente este de natură să consacre o nouă categorie, a celor care nu își pot exercita dreptul de vot, persoane care în mod obiectiv vor fi absente. În ipoteza în care dreptul de vot este exercitat pe baza unei cărți de identitate provizorie, respectivele persoane sunt trecute și pe liste electorale suplimentare.

Față de cele expuse, cifra de 18.292.464 de persoane înscrise în listele electorale permanente, cifră luată în considerare la adoptarea hotărârii, nu reflectă structura și dimensiunea corpului electoral actual.

Pornind de la continua scădere a populației României, de la datele statistice furnizate în mod oficial, de la necesitatea **eliminării din liste a celor decedați**, a persoanelor care au pierdut cetățenia ori drepturile electorale considerând că în listele electorale permanente nu pot fi incluși cetățenii români cu domiciliul ori reședința în străinătate și nici cei ale căror acte de identitate nu sunt valabile, constatăm că datele finale sunt de natură să conducă la validarea rezultatelor referendumului.

Judecător,

Ion Predescu

Judecător,

Acsinte Gaspar

Judecător,

Tudorel Toader

Editura Universul Juridic

Codul insolvenței adnotat **Noutăți, examinare comparativă și note explicative**

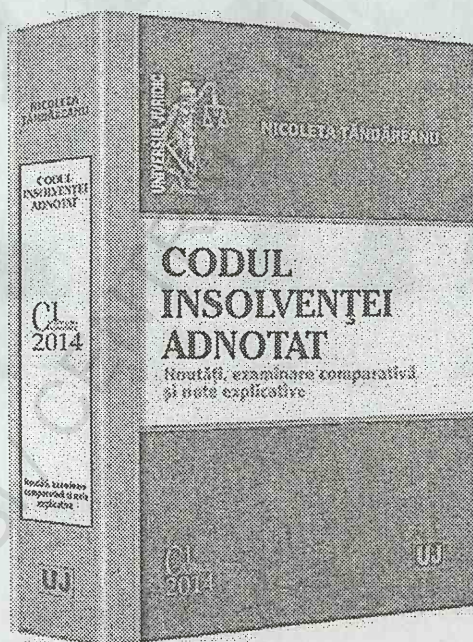
Nicoleta Țândăreanu

Lucrarea de față își propune a fi o inițiere în interpretarea și aplicarea noii reglementări, un instrument de lucru pentru toți practicienii, și nu numai, oferind informații de bază care pot servi drept suport în activitatea practică de administrare a procedurilor și în activitatea judiciară.

Lucrarea are, de asemenea, natura unui ghid, a unei introduceri, făcând referire la vechea reglementare, care implică și trimiterea la doctrina și jurisprudența consacrată, punând în evidență elementele de noutate și interpretări ale textelor menite să contribuie la asigurarea aplicării unitare a acestora.

Orice referire la Codul insolvenței din lucrarea de față este o raportare la Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență.

Cel mai probabil, după trecerea unui timp de aplicare a actului normativ, prezenta lucrare va constitui baza unui viitor și detaliat Cod al insolvenței comentat, cu jurisprudență consacrată.

Comandă acum!

Până la
20%

Pret
57 lei

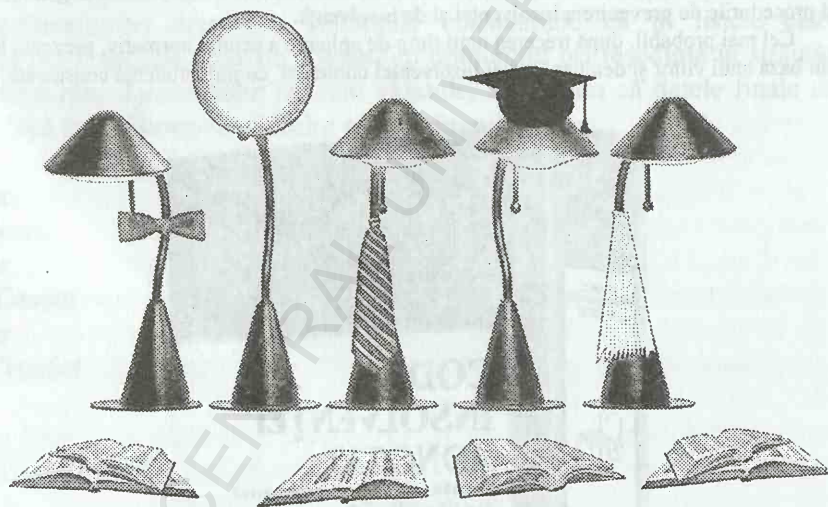
Format: A5
Pagini: 430

Comandă rapid și comod: 021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro | www.ujmag.ro

Librăria ta de carte de specialitate juridică, economică și business

Din 2008 suntem
alegerea lor...

TU?

Cursuri universitare • Tratate • Monografii • Coduri • Legislație • Jurisprudență • Reviste de specialitate

www.ujmag.ro

ujmagro
UNIVERSUL JURIDIC MAGAZIN

Bd. Iuliu Maniu nr. 7, clădirea Cotroceni Business Center corp C,
sector 6, București (lângă AFI MALL)

021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro

2015/5044
30,00

Aflată la a doua apariție în peisajul juridic, culegerea de acte ale Curții Constituționale, relevante pentru domeniul dreptului administrativ, își propune să completeze documentele expuse în prima ediție cu o serie de decizii noi, pronunțate în ultimii doi ani.

Printre temele supuse analizei Curții și abordate în deciziile nou-introduse în cuprinsul culegerii, remarcăm: revizuirea Legii fundamentale, validitatea recentelor măsuri de descentralizare, problema lustrației, memorandumurile încheiate între statul român și operatorii economici privați, regimul și procedura referendumului, cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene, regimul contravențiilor, procedura de contestare a hotărârilor Parlamentului.

Nu în ultimul rând, au fost reținute și deciziile referitoare la potențialele conflicte juridice de natură constituțională, în care au fost angrenate autorități ale Executivului.

